2021-SNLG-XIX-2

Analyse van de Uitspraak van de Raad van State, Afdeling bestuursrechtspraak, van 1 februari 2023 (ECLI:NL:RVS:2023:425) en analyse van de Beslissing op bezwaar van GS van Noord-Holland van 6 februari 2023 onder kenmerk 1912709/1966184 (ontheffing van verbodsbepalingen van artikel 3.5 en 3.10,lid 1, sub , Wet natuurbescherming)

Bestemmingsplan Buurtschap Crailo-2021, een terugblik door de Stichting Natuur en Landschap het Gooi (SNLG)

door Mr. Drs. P. B. Ph. M. Bogaers, d.d. 17 april 2023 (inhoudsopgave pagina 309)

1. Inleiding, de samenwerking met de gemeente Bussum in 2000 en 2001, hoe een plan van Hilversum en GS van Noord-Holland voor een weg over de hei aan de zuidkant van Bussum werd geblokkeerd

De betrokkenheid van de Stichting Natuur en Landschap het Gooi bij de bescherming van ons landschap gaat terug tot het jaar 2000.

In 2000 werd de gemeente Bussum opgeschrikt door onverhoedse plannen van de gemeente Hilversum om pal ten zuiden van Bussum een weg aan te leggen over de Bussumerheide tussen de Franse Kampweg en de A1 door het gebied van het Goois Natuurreservaat. Drieënveertig jaar later is daar geen weg te bekennen. Dat is te danken aan het gezamenlijk verzet door twee wethouders van de gemeente Bussum, Ilona de Lange (wethouder verkeer, PvdA) en drs. Hans Zonneveld (wethouder ruimtelijke ordening, CDA). Zij waren geschokt doordat zij nooit door Hilversum of GS van Noord-Holland waren geïnformeerd over dit plan. De verontwaardiging sloeg ook over naar de bewoners in Bussum-Zuid. Door een handtekeningenactie (21.000 handtekeningen) werd de weg afgeblazen in mei 2001 door Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, nadat Gedeputeerde Staten eerder met Hilversum dit decennia oude plan van een "Expresseweg" over de hei uit de kast hadden gehaald. In het archief van de Stichting Behoud Gooise Heide, nr. IISG-1055 zijn de stukken uit die tijd opgenomen. Het archief is besproken op www.snlg.nl . De Stichting Natuur en Landschap het Gooi is voortgekomen uit de SBGH. Statutair is de SNLG opgericht op 23 februari 2021.

De Gooi- en Eemlander bracht verslag uit op 30 mei 2000 van de toenmalige problemen (journalist Nico Postma):

"Bussum
De gemeente Bussum doet niet meer mee aan het overleg over de herontwikkeling van de voormalige legerplaats Crailo en de Kolonel Palmkazerne. Bussum is boos opgestapt, omdat Hilversum stiekem met de provincie praat over de aanleg van een weg over de Bussumer Heide ten zuiden van het dorp.
Een weg over de hei om de verkeersproblemen rond het Mediapark op te lossen, is in Bussum onbespreekbaar. ,, Het is onze achtertuin, waar een hoop mensen recreëren. De weg betekent een onacceptabele aantastring van de natuur. Het gebied ver snippert en er blijft niets meer van over", stelt verkeerswethouder Ilonka de Lange (PvdA). (…)
Om te laten zien dat Bussum de zaak hoog opneemt, is de gemeente uit het Crailo-overleg gestapt. Sinds januari praat Bussum op ambtelijk en bestuurlijk niveau mee over een nieuwe invulling van de voormalige legerplaats en het terrein van de Kolonel Palmkazerne.
Ruzie
Zonneveld: ,, In maart of april hebben we het gehad over een aantal knelpunten . Hilversum heeft toen de weg over de hei ter sprake gebracht. Ik heb meteen gezegd dat de weg voor Bussum onbespreekbaar is en dat Hilversum het dus ook niet hoeft te proberen, omdat we er toch alleen maar ruzie over krijgen. Ik dacht toen dat de weg van de baan was".
Zonneveld en De Lange zijn behoorlijk in hun wiek geschoten. (…)
Wethouder Hans Zonneveld (CDA) van ruimtelijke ordening vreest dat bebouwing van de hei onafwendbaar is met de komst van de nieuwe weg. ,, Het is de eerste stap in die richting. De verleiding om te gaan bouwen op het strookje hei dat overblijft, wordt wel erg groot."
Overvallen
Het Bussumse college van burgemeester en wethouders voelt zich erg overvallen door de werkwijze van Hilversum. De wethouders moesten in de krant lezen dat drie Hilversumse collegepartijen (VVD, CDA en PvdA) bij de provincie lobbyen voor aanleg van de omstreden weg. Dat doen ze buiten medeweten om en tegen de zin in van hun eigen verkeerswethouder Bart

Heller (GroenLinks). De lobby is succesvol te noemen, want het college van gedeputeerde staten overweegt nu de weg op te nemen in het nieuwe streekplan Noord-Holland Zuid.
Bussum vindt dit onbegrijpelijk. Zonneveld: ,, De inkt van het streekplan Gooi en Vechtstreek is nog maar net droog`. Het streekplan is in oktober 1998 vastgesteld door provinciale staten. In de voorbereiding is de weg over de hei nooit ter sprake gekomen, stelt Bussum. (…) Zonneveld: ,, Zelfs als zou het twintig jaar duren voordat de weg over de hei er ligt, je zou nooit aan het plan moeten willen beginnen".

Het conflict met Noord-Holland en Hilversum is in de ogen van Bussum maar op één manier op te lossen: gedeputeerde staten moeten op hun schreden terugkeren. Van de gemeente Hilversum wil Bussum de garantie dat in het vervolg alleen nog maar open en eerlijke gesprekken zullen plaatsvinden.
Zonneveld: ,, Zodat we kunnen overleggen op een manier die recht doet aan respect hebben voor elkaar. Ik hoop dat Hilversum zo verstandig is een open gesprek met ons aan te gaan".

De gezamenlijke inzet van het bestuur van de gemeente Bussum en SBGH werd op 8 mei 2001 beloond.
Op dinsdag 8 mei 2001 volgde het verlossende woord van de Gedeputeerde van de provincie Noord-Holland, dhr. Hen de Boer in een openbare bijeenkomst in Groot Kievitsdal. Hierover berichtte de Gooi- en Eemlander op **woensdag 9 mei 2001** (zie IISG archief-1055, pagina 70/72):

"HILVERSUM *– Er komt definitief geen weg over de hei ten zuiden van Bussum. Die prettige boodschap van de Noord-Hollandse provinciebestuurder Hen de Boer is gistermiddag in Groot Kievitsdal met gejuich ontvangen (…) Met die mededeling bevestigde De Boer formeel wat zijn collega Meijdam vorige week al als zijn persoonlijke visie naar buiten had gebracht. ,, Maar vanmorgen is dat standpunt ook door het hele college van gedeputeerde staten ingenomen", aldus De Boer.*
Ook de stichting Behoud Gooise Heide stond te juichen, toen De Boer zijn blijde mededeling deed.
Zover ging wethouder De Lange niet. ,, De bereikbarheid van Hilversum moet natuurlijk wel worden opgelost. We moeten maar eens beginnen ook met Huizen te overleggen wat er mogelijk is. Wellicht is het ook een kwestie van het beter definiëren van het probleem. Maar ondertussen gaat de vlag uit, al is het niet juichend."

Na mei 2001 bleef de SBGH als stichting bestaan met als hoogtepunten het verzet tegen de verbreding van de N201 tussen Heemskerk en de A27 bij Hilversum en het verzet tegen de uitbreiding van het Mediapark. Steeds meer groeide de behoefte om ruimtelijke plannen te onderzoeken op de vraag of er sprake was van een "goede ruimtelijke ordening" en van "de uitvoerbaarheid op voorhand "van dergelijke plannen in verband met de verbodsbepalingen van met de Wet natuurbescherming-2017, waaronder artikel 3.10, lid 1, sub b Wnb. Deze bepaling is in deze analyse essentieel.

<< § 3.3.Wnb: Beschermingsregime andere soorten

-

Artikel 3.10

- ***1*** *Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:*
    - ***a.****in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;*
    - ***b.****de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of*
    - ***c.****vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.>>*

Vanaf 2013 werd duidelijk, dat er plannen in voorbereiding waren tot verstedelijking van het voormalige defensieterrein Crailo bij afslag 8, Blaricum van de A1. Het verzoek om deelname door de SBGH aan een in het leven geroepen klankbordgroep werd door Gooise Meren zonder motivatie afgewezen. Toen het Goois

Natuurreservaat (GNR) in januari/februari 2021 de hulp inriep om bezwaar aan te tekenen tegen het voornemen voor een bestemmingsplan Buurtschap Crailo bleek de noodzaak tot diepgaander juridisch en biologisch onderzoek. Vanuit de SNLG is dit ondernomen. Om de doelmatigheid en rechtmatigheid van dit nieuwe bestemmingsplan te begrijpen moesten de toelichting en de regels van het ontwerpplan met de vele uitgebrachte rapporten worden bestudeerd: ruimtelijke ordening, milieueffecten, natuurinventarisatie, de saneringsproblematiek in het voormalige defensieterrein, de samenhang van dit gebied met de plannen van Blaricum aan de overkant van de A1 om tot stedelijke bebouwing over te gaan op het terrein van ziekenhuis Tergooi. De hele besluitvorming van drie gemeenteraden van Gooise Meren (Naarden, Bussum, Muiden en Muiderberg), Hilversum en Laren moest worden getraceerd.

Vanwege eerdere ervaringen vanaf 2018 met de planvoorbereiding van Gooise Meren om tot een nieuw Bestemmingsplan Speelpark Oud Valkeveen te komen, werd verwacht, dat ook in de voorbereiding van het Bestemmingsplan Buurtschap Crailo-2021 de nodige toestanden [hiaten, vaagheden, ongerijmde wendingen en tegenstrijdigheden op het niveau van de relevante bijzonderheden] aan het licht zouden komen.

Onze vraag was: gaat er een positieve overtuigingskracht uit van het plan, dat de natuurwaarden in het plangebied veilig stelt? Het belang tot nader onderzoek was evident vanwege de uitstralende effecten van de toekomstige, nieuwe stad op de ernaast gelegen Natuurbrug Laarderhoogt en op de aangrenzende NNN-gebieden (Bussumerheide en Westerheide) van het Goois Natuurreservaat. Was er sprake van een zorgvuldige belangenafweging door de gemeenteraden?

2. De overeenkomst van de problematiek inzake Bestemmingsplan Speelpark Oud Valkeveen e.o. 2019 en de problematiek inzake Bestemmingsplan Buurtschap Crailo-2021

De problematiek van de verhouding tussen het vaststellen van bestemmingsplannen en de Wet natuurbescherming deed zich voor in de zaak Bestemmingsplan Speelpark Oud Valkeveen e.o., 2019. Op verzoek van de voorzitter van de Vogelwerkgroep het Gooi e.o. (VWG) werd door P. Bogaers deelgenomen aan twee vergaderingen van de Klankbordgroep Oud Valkeveen in februari en maart 2019. Per direct werd het mij als academisch en praktisch geschoold bioloog en als oud-advocaat bestuursrecht duidelijk, hoe de groep van omwonenden werd gemanipuleerd door de voorzitter en zijn medewerker, daarin niet tegengehouden door burgemeester en wethouders van Gooise Meren. Voor de ervaringen in dat project wordt verwezen naar www.snlg.nl /Oud Valkeveen. In die zaak had de gemeente een zelf-verklaarde *ecoloog* ingeschakeld, die op basis van een eenmalig bezoek een rapport had uitgebracht op 13 (12) juni 2019 (*"Ecologie & Landschap, Bestemmingsplan Oud Valkeveen te Naarden, eveneens 13- alleen per computer open te vouwen bladen, projectnummer 19,076"*). Daarin was de waarde van het bos, waarin een parkeerplaats was geprojecteerd, weggeschreven. Er was volgens dit rapport van P. J. H. van der Linden "*geen sprake van vegetatie*", terwijl dit bos bekend is als een van de mooiste bossen van het Gooi ("*Herstel van het voor het Gooi unieke iepenbos, met zijn rijke kruidlaag in het voorjaar, vormt een bijdrage aan de vergroting van de biodiversiteit"*, proefschrift dr. W. J. J. Colaris, *Natuur van het Gooi, kansen voor duurzaam behoud*, UvA, **22 april 1998**, zie o.m. pp. 236 en 343, 344). Een van de grootste vitale dassenburchten, die ik heb leren kennen, was in het rapport door Van der Linden omschreven als "een *bijburcht*", waarvan de hoofdburcht zich "*op enkele tientallen kilometers afstand*" zou bevinden van de door hem genoemde "*bijburcht*" in dit bos. En dit terwijl Van der Linden op 1**9 april 2019** bij stralend weer door deskundige omwonenden de hoofdburcht was getoond.

Vraag voor de SNLG was in 2021: Waren soortgelijke ervaringen met "*ecologische*" rapporteurs voor de drie gemeenten ten behoeve van het (Ontwerp)bestemmingsplan Buurtschap Crailo ook hier te verwachten?

In **januari 2021** vroeg de senior medewerker D. van der Velden van het GNR mij, of de SBGH in bezwaar zou kunnen komen van het voornemen van de gemeenten Gooise Meren, Hilversum en Laren om tot het bestemmingsplan Buurtschap Crailo met een stad van 590 woningen te komen. Het plangebied, een voormalig

defensieterrein van ca. 40 hectare is gelegen pal naast de recente natuurbrug Laarderhoogt en grenst aan de Bussumerheide en aan de Westerheide. Een onderzoek naar de wijze waarop met het belang van natuur en landschap werd omgegaan door de raden van de drie gemeenten zou veel werk zijn. Het telefonisch verzoek van uit GNR heeft ertoe geleid dat er een nieuwe stichting moest worden opgericht. In februari 2021 werden de statuten van een nieuwe stichting SNLG opgesteld, gericht op biologisch en juridisch onderzoek op het gebied van natuur, landschap en milieu. Tegelijk moest er binnen de wettelijke termijn een zienswijze worden ingediend bij elk van de drie gemeenten. Op **23 februari 2021** vond bij Bredius notarissen de statutaire oprichting plaats. Op dezelfde datum werd de zienswijze van SNLG bij elk van de drie gemeenten bezorgd. Dit was de eerste van dertien brieven aan de raden tot aan de vaststellingsbesluiten van de drie gemeenten van **6, resp. 7 juli 2021**. Daarna werd beroep ingesteld bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) op **20 (21) september 2021**. Aan de Afdeling zijn veertien opeenvolgende brieven met bijlagen gezonden tot aan de behandeling ter zitting van de meervoudige kamer op **23 september 2022**. De uitspraak volgde op **1 februari 2023**.

Alle brieven zijn opgenomen op de website www.snlg.nl/ Crailo. Ook is er tot tweemaal toe een "Verzoek voorlopige voorziening" (een VoVo) ingediend hangende het beroep bij de Voorzitter van de ABRvS om te voorkomen dat tussentijds onomkeerbare veranderingen plaatsvonden door GEM Crailo B.V., die als gemeenschappelijke exploitatiemaatschappij was opgericht. Dit was het uitvoeringsorgaan van de drie gemeenten. De eigendom van het Crailogebied was aan deze B.V. overgedragen.

3. Het plangebied bestemmingsplan Buurtschap Crailo 2021 en de betekenis daarvan voor de natuur in het Gooi

Het plangebied van het Bestemmingsplan Buurtschap Crailo 2021 betreft een voormalig terrein van het ministerie van Defensie, dat circa 40 hectare groot is. Dit gebied ligt aan weerszijden van het Gebed zonder End (de Nieuwe Crailose weg), een zandweg uit 1840 tussen Hilversum en "afslag 8 Blaricum" van de A1. Dit defensieterrein was behandeld als een vuilnisbelt door het ministerie van Defensie.
"Onvoorstelbare hoeveelheden puin, beton, oude leidingen, metaal en munitie waren aangetroffen door GNR" [telefonische mededeling van D. van der Velden in januari 2019]. En dat in een terreingedeelte van Crailo van circa drie hectare. Dit deel ligt aan de zuidzijde van het Gebed zonder End. Dit terrein was overgedragen aan GNR als compensatie voor het verlies van 6 hectare hoogwaardig bos in Anna's Hoeve en Monnikenberg aan weerszijden van de spoorlijn Hilversum Amersfoort. Een eeuwenoud loofbos inclusief dassenburcht is daar verloren gegaan voor de aanleg van de HOV-lijn (Hoogwaardig Openbaar Vervoer). Een ter compensatie bij het Klooster aangelegde kunstburcht voor de das werkt niet. Dassen hebben Monnikenberg nagenoeg verlaten.

In het plangebied Crailo komen van oudsher de volgende beschermde diersoorten voor die beschermd zijn in de Wet natuurbescherming. Zie ook **Bijlage A van de Wnb**: **boommarter, bunzing, das, egel, eekhoorn, haas, konijn, ree, vos.**

NB. GEM Crailo B.V. verbood aan de SNLG om zelf een bezoek te brengen aan dit terrein. Gewacht moest maar worden op de "Opendag van Crailo" van **25 september 2021**. Deze datum lag na na de datum van 6 (7) juli 2021, waarop door de drie gemeenteraden het bestemmingsplan is vastgesteld. Op **25 september 2021** trof ik als bioloog met eerdere ervaring in Oud Valkeveen – zoals ik had verwacht- zes dassenpiijpen/ burchten aan in het op 25 september opengestelde terreingedeelte in Crailo. Dit was ten noorden van het Gebed zonder End bij de grondwallen rond de schietbanen Zo ook vond ik twaalf dassenwissels (vaste looproutes). Hiertoe behoorden ook wissels onder de hekken door naar het zuidelijk ervan gelegen Gebed zonder End. Zo ook zag ik ontelbare wroetsporen van de Das.

Pas na de besluitvormende fase , na 6 en 7 juli 2021, werd door de SNLG en de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi (SDWUG) bekend , hoe belangrijk dit plangebied is voor de Das, die haar hoofdburcht heeft op het terrein van de Watertoren Laren. De hoofdburcht ligt op circa 300 meter afstand van het plangebied. NB. De "*ecologen van TAUW*" hebben deze burchten, wissels en wroetsporen nooit herkend en hebben hun waarnemingen op camera van de Das toegeschreven aan "*een enkel zwervend exemplaar", "dat door een gat in het hek was binnengekomen*". Geen enkel onderzoek heeft TAUW onder leiding van Maurice Tijm en Tim van

Leeuwen uitgevoerd naar het voorkomen en het territorium, het "*habitat*" van de das in en buiten het plangebied Crailo.

Door nadere onderzoeken in de periode november 2021- februari 2022 door SDWUG werd de verwachting bevestigd van de SNLG, dat het plangebied Crailo in haar geheel behoort tot het territorium van de dassenclan bij de Watertoren van Laren. Zie de samenvatting van het rapport van de SDWUG van **2 april 2022 in onderstaand kader** De tekst van dit essay wordt voortgezet op de volgende pagina.

De Das (Meles meles) en het bestemmingsplan Buurtschap Crailo, Toetsing aan de Wet natuurbescherming, Rapportcode: Crailo-20220331'. Auteur: Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi Datum van uitgifte 2 april 2022 Uitgever: Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi
Plaats van uitgifte: Maartensdijk
Website van de stichting: *www.dassenwerkgroeputrecht.nl*
E-mailadres van het stichtingsbestuur: *info@dassenwerkgroeputrecht.nl*

Samenvatting conclusies

1. Op circa 300 meter van het gebied van het bestemmingsplan Buurtschap Crailo is al jarenlang een florerende hoofdburcht van een dassenclan (kleine, lokale en territoriale dassenpopulatie) aanwezig.
2. Binnen het plangebied zijn met zekerheid twee bijburchten aanwezig van deze clan, en met grote waarschijnlijkheid nog drie bijburchten.
3. Waarnemingen van sporen tonen aan dat het gehele plangebied bestaat uit foerageergebied voor de clan, **waarvan een aanzienlijk oppervlak uiterst waardevol is door met name de aanwezigheid van begroeiing met eikenbomen. [tekst is vet gedrukt door SNLG]**
4. Waarnemingen van sporen tonen aan dat binnen het gehele plangebied verspreid migratiegebieden liggen.
5. Het plangebied kent in verhouding tot zijn omgeving een bijzonder lage kans op verontrusting van de clanleden door mensen en honden, aanvallen van clanleden door honden en aanrijdingen van clanleden door autoverkeer. Daardoor is het foerageer-, migratie- en rustgebied binnen het plangebied extra waardevol ten opzichte van dergelijke gebiedsfuncties rond het plangebied.
6. Nadat het bestemmingsplan is uitgevoerd mogen de volgende nadelige effecten van dat plan worden verwacht voor de clan:
    a. Afname van de oppervlakte van het foerageergebied, rustgebied en migratiegebied door bebouwing, inclusief de afrastering van tuinen.
    b. Vernietiging of beschadiging van burchten.
    c. Sterke afname van de waarde van het foerageergebied op plekken waar eikenbos of eikenbomen worden gekapt voor de aanleg van kruidenrijk grasland en vochtige heide. [tekst is vetgedrukt door SNLG]
    d. Sterke toename van de kans op aanrijding van clanleden door autoverkeer.
    e. Sterke toename van de kans op sterfte of verwonding van clanleden door aanvallen van loslopende honden.
    f. Sterke toename van de kans op herhaalde verontrusting van clanleden op en nabij burchten, tijdens het foerageren en tijdens verplaatsingen door het terrein.
7. Door deze effecten kan de functionaliteit van de hoofdburcht en de bijburchten zodanig verslechteren dat de burchten volledig buiten gebruik raken en de clan zal verdwijnen.
8. Op grond van een uitspraak van 7 juli 2021 van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State [1] moet worden geconcludeerd dat de Wet natuurbescherming in de weg staat aan de uitvoering van het plan, ongeacht de mate waarin de hiervoor genoemde effecten zullen optreden.

Vervolg tekst van Bestemmingsplan Buurtschap Crailo-2021, een terugblik door SNLG

Floristisch is het plangebied niet soortenrijk. Belangrijk zijn de bosschages en bosstroken met eiken en de ondoordringbare Bremvegetatie. In de planvoorbereiding werden de bossen en bosschages "*het kapitaal van Crailo*" genoemd. De aanwezige natuur zou " *leidend zijn*" voor de bebouwing van dit nieuwe stedelijk gebied. Het gebied was vanaf haar militaire bestemming door hekwerk ontoegankelijk voor bezoekers. Dat is ook zo gebleven na het vertrek van defensie tot op heden. Het terrein was door Defensie een grote verzameling geworden van "onvoorstelbare hoeveelheden schroot, oude leidingen, metaal, puin, beton, asbest en ammunitie" en werd gekenmerkt door enkele tientallen "hotspots" bodemverontreinigingen. die plaatselijk zijn gesaneerd. Op 23 september 2022 op de zitting van de ABRvS verklaarde GEM Crailo B.V. dat er nog een van de 15 "hotspots" zou moeten worden gesaneerd. Het Ministerie van Defensie staat algemeen bekend als een organisatie die haar terreinen als vuilstort heeft behandeld. Alles werd onder de grond gestopt en toegedekt. Grote delen van het terrein, 25 % zijn tot op heden bestraat, versteend. Wat zich eronder bevindt, is onbekend.

Zie **NRC donderdag 5 januari 2023**, REPORTAGE **BODEMVERVUILING** *Bij defensie diende de bodem decennialang* ***als afvalbak*****, door redacteur Karlijn Kuipers, pagina 6 en 7, in het nieuws: *„ op een oud defensieterrein in Bussum in `t Gooi zitten olie, zink en andere zware metalen in de grond."***

Het artikel geeft de situatie scherp weer.

citaat:

<< *Batterijen, accu's en asbestplaten*

Net als bij Mill zijn er verspreid over het land tientallen terreinen waar defensie viezigheid in de bodem heeft achtergelaten. In het Gelderse dorp Alverna (gemeente Wijchen) hebben militairen van de jaren 60 tot de jaren 80 batterijen, accu's en asbestplaten begraven, waardoor de bodem zwaar vervuild is. Ook het grondwater raakte sterk verontreinigd met nikkel, cadmium en zink, afkomstig van de batterijen en het accuzuur.

Op een oud defensie-terrein in Bussum in 't Gooi zitten olie, zink en andere zware metalen in de grond. In Tilburg en het Drentse dorp Anloo moest de bodem gesaneerd worden vanwege vervuiling die defensie jaren ervoor had achtergelaten. Ook in het Oost-Brabantse Boekel werden bodem en grondwater ernstig vervuild met diesel en de kankerverwekkende stof vinylchloride, en moest de boel gesaneerd worden.

Met ongeveer 35.000 hectare (een vijfde van de provincie Utrecht) staat Defensie in de top-10 van Nederlandse grootgrondbezitters. Veel van die terreinen zijn in de afgelopen decennia zwaar verontreinigd doordat afval in de grond werd begraven. Zo makkelijk als het afval tientallen jaren geleden in de bodem werd achtergelaten, zo ingewikkeld is het nu om het er weer uit te halen. Sinds het jaar 2000 gaven overheden zeker 80 miljoen euro uit om bodemverontreiniging op defensieterreinen te saneren. Toch zijn veel terreinen nog altijd flink verontreinigd. En de kosten blijven oplopen.

„Het was heel lang gebruikelijk om afval te begraven", zegt advocaat en bijzonder hoogleraar milieurecht Gerrit van der Veen. „In de jaren 60 bracht de overheid een folder uit over omgang met afval. Daarop stonden drie plaatjes: op het eerste stond een berg afval en een shovel, op het tweede was er een gat in de grond gegraven, en op het derde plaatje had de shovel het afval in het gat geschoven. 'Klaar!', stond er. Dat is typerend voor hoe er toen over werd gedacht."

Ook bij defensie diende de bodem als afvalbak: accu's, oude verf, olie, oplosmiddelen en oude asbestplaten werden in de grond begraven. Het is nu, decennia later, lastig om precies te weten wat er destijds in de bodem is achtergelaten, zegt Tim Grotenhuis, milieutechnoloog aan de Wageningen Universiteit. „Als iemand accu's begraaft doen ze er geen kaartje bij van: 'Hier zitten ze'". Het probleem is dat bodemverontreiniging van plek tot plek kan verschillen. „Als water verontreinigd raakt, verdunt het en is de stof in het hele water te vinden. Dat is bij bodem niet zo. Het kan dat je een goed bodemonderzoek doet en toch mist dat er accu's in de grond zitten."[…]

Dankzij de afgeslotenheid en ontoegankelijkheid van het defensieterrein voor mensen vonden ree, das, bunzing, boommarter en eekhoorn en ook de gewone dwergvleermuis een '*refugium*', een schuilplaats in dit

gebied. Dezelfde rust- en schuilgelegenheid werd door de vele bosschages van eik en zwarte den geboden aan bosvogels, zoals vier soorten spechten en roofvogels havik, buizerd.

De omringende natuurterreinen van GNR bestaan uit schrale, grove dennenbossen en heide op droge zandgrond (te weten de Bussumerheide en Westerheide, die samen de centrale heide vormen van het Gooi. Eiken komen in de omgeving van het defensieterrein sporadisch voor, onder meer in de houtsingels aan weerszijden van de Nieuwe Crailose Weg (het Gebed zonder End, een zandweg uit 1840 van ca. 3 kilometer lengte). Binnen het plangebied, het omheinde defensieterrein, komen daarentegen eiken dominant voor. De jaarlijks geproduceerde massa eikels in het plangebied zelf vormen een belangrijke voedselbron voor de Das (Meles meles), zie het hierboven genoemde rapport van 2 april 2022 en de samenvatting van de SDWUG.

De aanwezigheid van de Das in het plangebied zelf werd tot en met **de zitting van de Raad van State** op **23 september 2022** weggepraat door TAUW en de Gemeenschappelijke Exploitatie Maatschappij (GEM Crailo B.V.) en hun advocaat mr. Binnerts. Het zelfde gebeurde ter zitting van de **Hoor- en adviescommissie van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland** op **8 december 2023** in het kader van het door SNLG ingediende bezwaarschrift van **4 oktober 2022** tegen een afgegeven Ontheffing van de verbodsbepalingen van de Wnb door Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van **23 augustus 2022.**

Over de procedure bij de ABRvS wordt hier het volgende aan toegevoegd, vooruitlopende op paragraaf 6.

GEM Crailo B.V. heeft met de hulp van ARCADIS en TAUW de gehele planvoorbereiding georganiseerd tot en met de Vaststellingsbesluiten van de raden van de drie gemeenten op **6 juli 2021** (Hilversum), resp. **7 juli 2021** (Laren en Gooise Meren). De raden en de colleges van B&W hadden hun verantwoordelijkheid voor de planvoorbereiding uit handen gegeven aan deze privaatrechtelijke onderneming. **Dat is zo gebleven tot en met heden**. De SNLG heeft een beroepschrift tegen de vaststellingsbesluiten ingediend op **20 (21) september 2021**. Van de aanvankelijke vier appellanten (naast de SNLG waren dit NN uit Bussum van de Anne Franklaan, de VOF Bussum in verband met hun KPN gebouw, en de familie NN van de Roodborstlaan in Bussum). GEM Crailo B.V. wist de VOF Bussum ertoe te brengen haar beroep in te trekken door afspraken te maken voor de toekomst. De familie NN heeft zich een dag voor de zitting teruggetrokken om onbekend gebleven redenen. NN en SNLG bleven als appellanten over.

Raden en colleges waren overigens zelf volop **afwezig** bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna ABRvS) bij de behandeling van het beroepen van SNLG en van NN op **23 september 2022**.

Over de parallelle procedure bij de Hoor- en adviescommissie van de Provincie Noord-Holland wordt hier het volgende toegevoegd, vooruitlopende op paragraaf 7

GEM Crailo B.V. was eveneens aanwezig bij de behandeling door de **Hoor- en adviescommissie van de Provincie Noord-Holland** op **8 december 2022** van een bezwaarschrift van de SNLG van **4 oktober 2022** tegen een **ontheffingsbesluit inzake de Wet natuurbescherming (Wnb)** van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van **23 augustus 2022**. In deze afzonderlijke procedure ging het om de door GS verleende Ontheffing van 23 augustus 2022 van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. **Toestemming was in dit primaire besluit van 23 augustus door Gedeputeerde Staten verleend om onder meer alle "voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van exemplaren van de Gewone dwergvleermuis"** (beschermd onder artikel 3.5., lid 4, Wnb) "*te beschadigen of te vernielen*", **en alle "vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van exemplaren van de beschermde diersoorten boommarter, bunzing, das en eekhoorn** (beschermd onder artikel 3.10, lid 1, sub b Wnb) "*opzettelijk te mogen beschadigen en te vernielen*" "***ten behoeve van de herontwikkeling van het voormalige defensieterrein Crailo tot een woonwijk aan Amersfoortsestraatweg 103 te Gooise Meren, Hilversum en Laren."***

De ABRvS kwam op **1 februari 2023** tot een uitspraak, waarbij NN en ook de SNLG "*ontvankelijk zijn verklaard in hun beroepen"*, en waarbij de beroepen ongegrond zijn verklaard (uitspraak van **1 februari 2023** (ECLI:NL:RVS:2023:425). De analyse hiervan is opgenomen in **paragraaf 6.**

Op **6 februari 2023** kwam Gedeputeerde Staten van Noord-Holland tot een **beslissing op bezwaar** onder kenmerk 1912709/1966184. Daarbij werd SNLG ontvankelijk verklaard in het **bezwaar van 4 oktober 2022** en werd het bezwaar ongegrond verklaard, maar werd tevens de bestreden beslissing van **23 augustus 2022** met kenmerk OD.373818 "***aangevuld, maar niet herroepen*"**.

De analyse hiervan is opgenomen in **paragraaf 7**.

4. De onderzoeken door SNLG naar de kwetsbaarheid van de omringende centrale heidegebieden, Natuur Netwerk Nederland (NNN) voor toenemende verstedelijking

Wie de problemen van toenemende verstedelijking in het Gooi vanaf de vijftiger jaren van de 20ste eeuw heeft gevolgd kan op twee vingers natellen, dat die problemen met de komst van een nieuwe stad zich direct vertalen in de NNN-gebieden en op de Natuurbrug Laarderhoogt.

In de dertien brieven aan de raden en in de veertien brieven aan de ABRvS is verslag gedaan van alle factoren waarmee in de besluitvorming van de raden ten onrechte geen rekening is gehouden.

Niet- door -de -GEM Crailo B.V.- waar – te- maken uitgangspunten werden door de SNLG ontzenuwd.

Illusies van de GEM Crailo B.V. en TAUW e.a. werden aan de kaak gesteld:

(1) de vestiging van zogenaamde nieuwe natuur in de vorm van [zoals door GEM Crailo B.V. met een reclameterm aangeduid] ***"the big five van Crailo "*** **[rode eekhoorn, gekraagde roodstaart, gevlekte witsnuitlibel, levendbarende hagedis, en bruin blauwtje**], en
(2) de toegezegde , zogenaamde, ***hervestiging van reeds lang in Nederland /het Gooi uitgestorven of verdwenen plantensoorten***, en
(3) de belofte van ***het respecteren van het "kapitaal van Crailo"***, dat wil zeggen het intact laten van aanwezige landschapselementen, houtsingels, houtbestanden, bomen, de bossen en bosschages, in de stukken van GEM Crailo B.V. ook aangeduid met de term: **"*de groene mantel*"** ,

Tegenover deze loze beloften van de GEM Crailo B.V. onder politieke verantwoordelijkheid van de raden, heeft de SNLG het volgende gedaan:

(1) Duidelijk werd gemaakt in opeenvolgende brieven aan de raden en vervolgens, in beroep, aan de ABRvS, dat het plangebied zich niet leent voor de beloofde natuur.

(2) Aangetoond werd dat de in de stukken van TAUW en andere adviesbureaus verzwegen diersoorten, **de sinds decennia aanwezige werkelijke big five van Crailo** [**boommarter, bunzing, das, ree, eekhoorn,** met deze diersoorten als voorbeeld] het onderspit zouden delven.

(3) Gewezen werd op de **overmatige stikstofdepositie uit de atmosfeer**, die de Kritische Depositie Waarden (KDW's) **van de door GEM Crailo B.V. verzonnen** nieuw vestiging van plantensoorten en vegetaties [**natte heide, later in de rapporten vervangen door " kruidenrijke heischrale graslanden**" niet te verwachten waren.

(4) Onderzocht was welke **saneringssituatie in Crailo niet opgelost** was, getuige een deskundigenrapport van de GEM Crailo B.V., dat er over 40 hectare [= 400.000 m2] een halve meter van de bodem moest worden gesaneerd [=200.000 m3].

(5) Gewezen was door SNLG op **de slechte financiële situatie van de drie gemeenten** waardoor plannen tot duurzame woningbouw van dure materialen en kostbare ontwerpen etc. niet konden worden gerealiseerd.

(6) Onderzoek was verricht over de haalbaarheid van de gestelde norm **34 % sociale woningbouw**, hetgeen door geraadpleegde corporaties in antwoord op vragen van de SNLG *"**als onwaarschijnlijk te realiseren"*** werd aangemerkt.

(7) Het gevaar van **onbeheersbare bosbranden** juist in dit gebied is onderzocht en naar voren gebracht.

(8) Het **niet afstemmen van dit project met Rijkswaterstaat**, beheerder van de A1, zoals in gesprek van SNLG met RWS bleek, en

(9) het niet afstemmen van dit project met een aan de overzijde van de A1 te realiseren woningbouwplan door de gemeente Blaricum op het terrein van Tergooiziekenhuis Blaricum en alle gevolgen van dien voor de al overbelaste natuurgebieden en de kwetsbaarheid van de recente Natuurbrug Laarderhoogt. Hierover vond een confronterend gesprek plaats in het Ziekenhuis Tergooi Blaricum met de projectontwikkelaars uit Brabant. Zij bleken ook niets te weten van biologie en van landschapsecologie.

(10) Aangetoond was door SNLG, dat dit bestemmingsplan geen oplossing biedt voor de circa 15.000 woningzoekenden in het Gooi, temeer omdat volgens directeur J. B. Nieuwenhuizen van GEM Crailo B.V. in een zogenoemd **Webinar van 4 februari 2021** was meegedeeld, dat GEM Crailo B.V. niet ging selecteren wie er kwam te wonen, "*iedereen was welkom*", "*waar men ook vandaan kwam*". Het verschil in financiële mogelijkheden en/of in de gezondheidssituatie van mensen werd daarmee gladgestreken.

NB. Directeur Van Nieuwenhuizen zei er niet bij, dat in het **Milieueffectrapport** van **1 december 2020** van Arcadis reeds was opgenomen , dat er al gekozen was door GEM Crailo B.V,. voor het "***Uitgebreide Model C***", waarbij expliciet niet meer het uitgangspunt gold van Model A, dat er gebouwd werd ook voor arme, en voor oude mensen en voor mensen met een geestelijk gebrek.
Hij noemde het MER-rapport "*een dik boek voor de liefhebber*" en verklaarde er trots op te zijn, "***dat wij, als GEM Crailo B.V. op eigen verzoek worden gecontroleerd door de Commissie voor de milieueffectrapportage.*** *Wij worden gecontroleerd!",* riep hij.

Toen op **16 maart 2021** vervolgens het **Toetsingsadvies** afkwam van de Commissie voor de Milieueffectrapportage **met vier aanbevelingen aan de GEM Crailo B.V.,** zijn drie van deze adviezen in de wind geslagen. Aan de vier adviezen "moest "volgens de Commissie voor de milieu-effectrapportage voldaan zijn alvorens tot het aannemen door de drie raden van de Vastellingsovereenkomsten van het bestemmingsplan te komen.

Daartoe hoorde onder meer het doen van nader onderzoek naar de dassenclan met zijn hoofdburcht op het terrein van de watertoren Laren en de gevolgen van de nieuw te bouwen stad voor deze clan, waarvan het territorium het gehele plangebied omvat.

Daar kwam GEM Crailo B.V. eerst aan toe in de procedure bij de ABRvS in februari en maart 2022.

GEM Crailo B.V. was daartoe evenwel gedwongen door de opeenvolgende rapporten van SNLG, en vervolgens van de SDWUG van ir. A. Meijer.

NB. TAUW als partijadviseur van GEM Crailo B.V. kon in haar stukken en in de contacten met de SNLG niet verkroppen, dat hun ondeskundigheid op het gebied van de Das was aangetoond, en schakelde met GEM Crailo B.V. eerst in januari/ februari op de valreep **een bedrijf in, dat wel dassensporen kon onderscheiden**. Maar verzwegen werd, dat **in een meeting op het Projectbureau Crailo op 1 maart 2022** èn **de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord** [OD NHN] èn **de TAUW- onderzoekers** èn **de provincie Noord-Holland** èn **GEM Crailo B.V.** om de tafel waren gaan zitten met dit onderzoeksbureau van A. Popelier, **A.P. Natuuradvies en -Begeleiding** met als doel "een en ander ***op elkaar af te stemmen***", zoals uit de notulen van die vergadering van 1 maart 2022 bleek. Deze notulen waren door advocaat Binnerts op **30 maart 2022** als bijlagen naar de ABRvS gestuurd. Doel van die gemeenschappelijke vergadering was het **voorbereiden van het verstrekken van een**

Ontheffing van de Wnb door de **OD NHN**, waarbij alle partrijen dezelfde kant op dienden te kijken. **Er mochten immers geen controverses overblijven, die aan het verstrekken van een door de GEM Crailo B.V. aan te vragen Ontheffingbesluit van GS van Noord-Holland ingevolge de Wnb in de weg zouden staan.**

NB. De Stichting Dassenwerkgroep Utrecht en het Gooi (SDWUG) weigerde aan dit spel van GEM Crailo B.V. en Tauw ***"van op elkaar afstemmen*** " mee te doen, toen GEM senior Twan Seegers per e-mail aan ir. Meijer had laten weten gaarne te komen tot een gemeenschappelijk dasssenonderzoek door TAUW en de SDWUG. Daarbij zou volgens dhr. Seegers eveneens "*e.e.a. op elkaar moeten worden afgestemd*".

De SNLG en vervolgens de SDWUG werden in het hele traject elk, in alle opzichten, gedwarsboomd door de GEM Crailo B.V.om onafhankelijk onderzoek naar de Das in het plangebied te kunnen doen.

Tijdens het **enige gezamenlijke bezoek van TAUW en de SDWUG** op **8 februari 2022** aan het noordelijk deel van het gebied, bleek de terreinbeheerder **Fred Bransen** ir. Meijer en diens collega bioloog mw. drs. Roestenberg hinderlijk te volgen om een halfuur korter dan afgesproken van de overigens krappe twee uren een einde te maken aan dat "bezoek".

Tijdens dit gemeenschappelijk bezoek op **8 februari 2022** aan het noordelijk deel van het plangebied bleek de dassenonderzoeker van TAUW, **Bram Rijksen**, een naaste collega van Tim van Leeuwen en van projectleider Maurice Tijm geen wroetspoor van de das te kunnen onderscheiden en wroetsporen van de das toe te schrijven aan het ree. Hij had er kennelijk geen weet van het voedselgedrag van het ree (geen grazer of bodemwroeter, maar knabbelaar aan twijgen e.d.) en stelde over de door ir.Meijer aan het gezelschap getoonde **bodem**wroetsporen van de das ten onrechte: *"dat doet een ree ook".*

Over het voedselzoekgedrag van het ree is het volgende bekend: *"Reeën maken met hun hoeven geen wroetsporen. De ree is geen grazer zoals een hert, maar een 'knabbelaar': het dier eet bramen, bessen (Blauwe bosbes), twijgen, scheuten, knoppen en loten van struiken en bomen. Voorts ook van rozenstruiken en coniferen. En ook kruiden, grassen, bladeren, noten, paddenstoelen en landbouwgewassen als tulpen, granen en kropgewassen worden genuttigd. 's Zomers voedt het ree zich bovendien met jonge bladeren en in de herfst met eikels. Het ree is vrij selectief en eet enkel de meest voedzame delen van een plant. Tussen eten en herkauwen zit meestal zo'n één (in de zomer) tot twee uur (in de winter)".*

Fred Bransen, terreinbeheerder van de GEM Crailo B.V., maakte plotsklaps om **12.25 uur** (en in strijd met de afspraak voor een twee uur toegestaan onderzoek vanaf 11.00 uur tot 13.00 uur) een einde aan dit bezoek en onderzoek door ir. Meijer door om 12.25 uur mede te delen, dat zij nu het terrein moesten verlaten, *"omdat hij, Bransen, elders een andere afspraak had*". Bransen gaf onderweg overigens storend negatief commentaar aan de SDWUG, *"omdat hij het de SDWUG kwalijk bleef nemen dat de SDWUG eerder zonder toestemming het terrein had bezocht."* Dit was overigens al geaccepteerd door GEM Crailo B.V. bij de uitnodiging van GEM Crailo B.V. aan de SDWUG en dhr. ir. Meijer om het terrein gezamenlijk met TAUW uiteindelijk op dinsdag 8 februari 2022 te kunnen bezoeken.

Op **8 februari 2022** liet dhr. ir. Meijer aan de aanwezigen van TAUW en GEM Crailo B.V. en de ODNHN de hem bekende, voor TAUW etc. kennelijk tot dan toe onbekende, dassenburcht bij de Adelaarstraat zien, die en maand eerder op **9 januari 2022** door dhr. Meijer zelf was aangetroffen in aanwezigheid van de biologen A. Bijlard en P. Bogaers. Ir. Meijer vond daar op 9 januari ook een dassenhaar. Het betrof een reeds lang in gebruik zijnde dassenpijp. Op **8 februari daaropvolgend** bij het gemeenschappelijk bezoek trof hij daar bij die burcht **verse dassenprenten (pootsporen)** aan. **Op dezelfde dag heeft GEM Crailo B. V. in overleg met TAUW (projectleider Maurice Tijm) bij die burcht een camera laten plaatsen**.

Later maakte **Tim van Leeuwen** in zijn Notitie van **30 maart 2022** *(Cameraonderzoek aanwezigheid das Crailo terrein)* op **pagina 2** ervan, *" dat op **8 februari** aldaar "**verse graaf**sporen" waren aangetroffen, als of het om een recent uitgegraven burchtpijp ging*", **citaat**: *"**Op dinsdag 8 februari 2022** zijn bij **de pijp met verse graafsporen (holte 3, cam.75)** en bij de saneringssituatie in het zuiden van het plangebied (cam.75) **ook camera's geplaatst**. De genoemde holtes en bijbehorende nummers zijn opgenomen in figuur 2."*

A. Popelier knoopte bij de **fictieve** ***"verse graaf" sporen"*** aan bij de burcht, die op **de meeting van 1 maart 2022** op het Projectbureau Crailo was aangeduid als ***"nieuwe bijburcht****, pagina 2 van het gespreksverslag van M. Tijm*). **Popelier schrijft in zijn rapport** van **23 maart 2022** op pagina 6 onderaan in paragraaf 7 over het onderzoek met 19 camera's: *"(…) de meeste waarnemingen betreffen een foeragerende das op het Kazernekwartier, één opname is gemaakt bij* ***een 'vers gegraven' hol*** *op het Oefenterrein Crailo. (…)".*

In die korte tijd van samen het gebied doorkruisen was al gebleken dat TAUW zelf (Bram Rijksen) niet in staat was wroetplekken van de Das te onderscheiden. Dat zouden volgens hem wroetplekken van reeën zijn. Echter Ree wroet niet, maar knaagt aan twijgen. Dat nam niet weg, dat dankzij beide stichtingen- **ongeacht de uitspraak van de ABRvS van 1 februari 2023** - GEM Crailo B.V. niet meer in de gelegenheid is om te doen wat zij wil in dit plangebied - na 1 februari 2023 . Hierover nader meer.

In **paragraaf 6** is een analyse opgenomen van de wijze waarop de ABRvS tot haar afwijzende uitspraak van **1 februari 2023** , **ECLI:NL:RVS:2023:425** is gekomen.
In **paragraaf 7** volgt een analyse van de behandeling van deze zaak door de Hoor- en Adviescommissie van de Provincie Noord-Holland op **8 december 2022** en de beslissing op bezwaar van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van **6 februari 2023** onder kenmerk **1912709/1966184** inzake Ontheffing art.3.5 en art.3.10, lid 1, sub b Wet natuurbescherming

Alvorens deze uitspraak en de beslissing op bezwaar te ontleden wordt in **paragaaf 5** nader ingegaan op de **sedert 1969** door de Vogelwerkgroep het Gooi e.o. gedane broedvogelonderzoeken en de reeds **decennia lang ernstige achteruitgang** van aantallen broedparen en achteruitgang in verscheidenheid aan vogelsoorten in de aan het defensieterrein Crailo grenzende natuurgebieden van GNR.

Hierdoor wordt duidelijk welke verliezen de natuur in het Gooi in dit gebied, de centrale heide van het Gooi, al heeft geleden vanaf de vijftiger jaren van de 20ste eeuw. Ook komen in paragraaf 5 de verplichtingen aan de orde, die Nederland heeft ingevolge het **Internationaal (VN) Verdrag inzake de biologische diversiteit** [het Verdrag van Rio de Janeiro uit **1992**], waar Nederland als verdragspartij aan gebonden is. Dit biedt een context om de onjuistheid van de beoordeling door de Raad van State en van Gedeputeerde Staten van de Provincie Noord-Holland te kunnen doorgronden.

5. Nader broedvogelonderzoek door de VWG sedert 1969 en de daarin aangetoonde ernstige verslechtering van het milieu in de aangrenzende centrale heide van het Gooi bij het defensieterrein Crailo

Alvorens in te gaan op de wijze van behandeling en motivering door de Raad van State inzake het bestemmingsplan buurtschap Crailo-2021, resp. de besluitvorming door de OD NHN en Gedeputeerde Staten van Noord-Holland wordt in deze paragraaf teruggegrepen naar de resultaten van broedvogelonderzoek door de Vogelwerkgroep het Gooi en omstreken (hierna: VWG). Alle rapporten van de VWG zijn terug te vinden op https://vwggooi.nl/index.php/rapporten
Web328 rijen · Daaronder staat de lijst **rapporten** die door de **VWG** zijn uitgebracht sinds 1969. Elk **rapport** is te lezen door op een PDF symbooltje te klikken. Nummer. Auteur(s) Titel. …

5.1 Eén van de eerste rapporten van de inmiddels in 2023 uitgegroeide lijst van 314 rapporten, die zijn uitgebracht sedert 1969, is rapport **009**: *De avifauna van Bussum, VWG*, een brochure uit **1970** over de **broedvogeltelling in Bussum in 1969** van 12 pp. door R. Hoving, mw. J. A. van Rossum en L. F. Rijnja.

Pagina 3 e.v. behandelt *de Avifauna van het Gooi, Achteruitgang in het Gooi*

Citaat:

,,In slechts enkele jaren verdwenen enkele tientallen soorten, in het bijzonder bos- en heidevogels. De stand van de heidevogels moet als hopeloos worden beschouwd. ***Een gevolg van de onverantwoorde wijze waarop de natuur in het Gooi wordt beheerd. In het Gooi kan alles…***

[…] Wil men iets van de typische flora en fauna van het Gooi behouden, dan zal men het begrip "natuurreservaat" reëel moeten hanteren en daar naar handelen. ***Al te kwetsbare gedeelten zullen moeten worden afgesloten voor bepaalde vormen van recreatie. "Openheid" ook in deze gebieden kan mogelijk blijven door middel van natuurpaden en toegang door middel van gidsen.***

Het Gooi staat aan het graf van de laatste wulpen – nog één paar- korhoenders – nog tien paar - en boomleeuweriken – nog vijf paar-. Willekeurig is de opsomming van de volgende soorten, die het Gooi als broedgebied hebben verlaten; roodborsttapuit, paapje, houtsnip, nachtzwaluw, havik, steenuil en ijsvogel. Er ontstaat een duidelijke soortenverarming.

[…]

De achteruitgang van zangvogels als ***gekraagde roodstaart en braamsluiper*** *moet worden gezocht ion een andere slordigheid…het te royale gebruik van bestrijdingsmiddelen. […]"*

In dit verslag zijn op pagina 7 en 8 negenenvijftig soorten broedvogels genoteerd, totaal 10.962 paren, waaronder onder nummer 16 kuifleeuwerik met 2 en 1 paren in de wijken 3 (= de Ooster- en Wester Eng en het Waterleidingbos) en 6 (= de nieuwe wijken), totaal 3 paren.
Over de kuifleeuwerik en de Westerhei (bedoeld wordt, gezien de beschrijving van de ligging bij de Randweg in Bussum ook de Bussumerheide) wordt opgemerkt **op pagina 6**: *,, Betreurd wordt het drukke beloop van de Westerhei. Op dat aan de Randweg grenzende gebied broedden tot voor kort nog enkele paren* ***kuifleeuweriken en boompiepers*** *(…)* ***De kuifleeuwerik één van de laatste typische vertegenwoordigers van de Gooise hei, zal vermoedelijk in enkele jaren ook als broedvogel uit Bussum verdwenen zijn*** *(..) te drukke heideveldjes."*

Dit rapport uit 1969 bevat twee lijsten. Naast de lijst met 59 soorten broedvogels is er een lijst van 151 soorten, die vanaf het jaar 1963 als broed- en trekvogels in Bussum zijn waargenomen. Het aantal van 63 paar broedende ringmussen in Bussum onder nr. 23 en een aantal van 6999 paar huismussen (nr. 22) zullen nu niet meer mogelijk zijn. De ringmus is zo goed als verdwenen.

NB. Vele in 1969 waargenomen – toen reeds schaarse- broedvogels zijn nu niet meer aanwezig. In dit kader voert het te ver daar nader op in te gaan. Ook is duidelijk, dat door grote inspanningen van de VWG verschillende bedreigde vogelsoorten tot nu toe zijn behouden als broedvogel waaronder de ijsvogel (IJsvogelwerkgroep van J. Harder) e.a.

5.2 In **februari 1973** verscheen rapport nr**. 019: *Avifaunistische gegevens van enkele Gooise Heideterreinen* onder redactie van D. A. Jonkers en J. Klein met vermeldingen over de Bussumerheide (p.8), Westerheide I (p.9) en Westerheide II (p.10)**
In de Inleiding op pagina 1 wordt opgemerkt:

,, ***De heidevelden zijn het zorgenkind van de Gooise natuurbeschermers.***
Hoewel zij dit reeds sinds jaren door middel van ingezonden brieven, rapporten etc. onder de aandacht hebben gebracht, is de precaire situatie van de Gooise heidevelden tot nu toe weinig veranderd.
De incidentele maatregelen, die zijn genomen, zetten geen zoden aan de dijk, omdat men én de kool én de geit wil sparen. Zo verslechtert van jaar tot jaar de positie van flora en fauna op de heide.
Teneinde met feiten de huidige situatie weer te geven heeft de Vogelwerkgroep het Gooi e.o. het initiatief genomen enkele heidevelden of delen hiervan in 1972 op het voorkomen van aantallen en soorten broedvogels te inventariseren. geïnventariseerd.
De balans is triest.

Indien wij voor de heide karakteristieke vogels wensen te behouden, dienen onverwijld ingrijpende maatregelen te worden getroffen."

Op pagina 10, paragraaf Westerheide (II) 1972, komt de inventarisator, mej. C. M. Th. I. Rosier, aan het woord:
"Ligging en terreinbeschrijving
Voor de inventarisatie van dit gebied werd dat deel van de Westerheide onderzocht, dat aansluit op het eerder beschreven deel Westerheide (I) . De telgrenzen werden gevormd door de Westerheideweg vanaf Sint Janskerkhof tot de Watertoren van Laren, het fietspad van voornoemde weg tot het Gebed zonder Eind, deze weg tot het zandpad +/- 500 meter ten noordoosten van de vogelrustplaats en van hieruit genoemd pad tot het restaurant Le Postiljon La Provence [in 2023, La Place]*, Het terrein ligt in de gemeenten Laren en Hilversum. De oppervlakte bedraagt ca. 80 ha.*
Een zeer groot deel van het terrein is in gebruik voor militaire oefeningen, waarvan de intensiteit zeer hoog ligt. In verband hiermede vindt recreatie hier vrijwel uitsluitend plaats tijdens de weekeinden. ***Merkwaardigerwijs komen juist hier de Korhoenders voor en schijnen er zelfs te broeden.***
Het zuidwestelijke deel is voornamelijk begroeid met heide, waarop enkele vliegdennenbosjes voorkomen. Een hakhoutwal (begroeid met eiken., PB) *bevindt zich langs het Gebed zonder Eind. De rest – in hoofdzaak gevormd dor het militair oefenterrein – bezit enkele plaatsen met heide en opslag van berk heeft hier en daar nog plekken met hoge heide, doch is voor het overgrote deel begroeid met vliegdennen zonder enige begroeiing op de ondergrond.*
Overal bevinden zich zandige plekken, die zijn ontstaan door rijdende militaire voertuigen, het graven van schuttersputjes etc.

Broedvogels:

Soort	*Aantal paren*
Groene specht	*1*
Veldleeuwerik	*1*
Heggemus	*1*
Merel	*3*
Gekraagde roodstaart	*3*
Roodborst	*1*
Fitis	*1*
Koolmees	*4*
Pimpelmees	*1*
Kuifmees	*2*
Ekster	*2*
Vlaamse gaai	*2"*

Onder verdere waarnemingen vermeldt zij 24 soorten: blauwe reiger, wilde eend, buizerd, torenvalk, **korhoen** (7 ex.), **patrijs**, f**azant**, **kievit**, **wulp**, houtduif, gierzwaluw, grote bonte specht, **kuifleeuwerik**, boerenzwaluw, boompieper, graspieper, grasmus, goudhaan, vink, keep, huismus, **ringmus**, **spreeuw**, zwarte kraai.

Mw. Rosier merkt over de Korhoender op:
"Naar het voorkomen van KORHOENDERS werd geen onderzoek gedaan; slechts waargenomen getallen werden genoteerd. Bij het eventueel wegvallen van de militaire bestemming verdient het aanbeveling om het gebied af te sluiten in het belang van de Korhoenders."

NB. Zie over de betekenis van dit rapport uit 1973 voor de huidige situatie in 2023 paragraaf 5.5.1 op pagina 14

5.3 In het verlengde van rapportnummer 019 volgde rapport **VWG 050**. ***Broedvogels van de Gooise heidevelden*** onder redactie van R. G. Moolenbeek, J. Harder en A. P. Vermeule, uitgave van de VWG **1985**:
"*Verslag van broedvogelinventarisaties uitgevoerd door leden van de VWG in de* ***periode 1969-1982".***

In de Inleiding wordt - door mij samengevat - opgemerkt:
Tot in de vijftiger jaren kwamen **Korhoender** en **Wulp** in redelijke aantallen voor. Minder algemene soorten konden worden aangetroffen op de meeste heidevelden zoals **Geelgors**, **Boomleeuwerik**, **Veldleeuwerik**, **Boompieper** en **Patrijs**. In de zestiger jaren werden deze broedende soorten steeds schaarser. De achteruitgang heeft zich voortgezet in de zeventiger jaren door oprukkende bebouwing en bebossing.

5.4 In deze paragraaf over de rapporten van de VWG over de omringende heidegebieden van het plangebied Buurtschap Crailo wordt als laatst bekende rapport uit deze reeks het rapport **VWG 253** van **12 december 2016** besproken.

Rapportnummer VWG 253, 12 december 2016 onder redactie van Juun de Boer en Rien Rense, 42 pp.: ***Broedvogels van de Wester- en Bussumerheide in 2016.***

Citaat:

<<4.2 **Vergelijking met eerdere inventarisaties van broedvogels en ontwikkelingen** Samen met Zuiderheide en Laarder Wasmeer beslaat het geïnventariseerde gebied een grote oppervlakte tussen Hilversum, Laren en Bussum. Het is dan ook niet verbazend dat er in dit gebied ***in de eerste helft van de vorige eeuw en in sommige gevallen tot na de Tweede Wereldoorlog, soorten voorkwamen die voor veel mensen verbonden zijn met de "grote stille heide":*** *wulp, patrijs, paapje, kuifleeuwerik****, geelgors en natuurlijk het "uithangbord" van de Gooische heide, het korhoen. Al deze soorten zijn in de afgelopen decennia als broedvogel verdwenen. Ook de fazant is dit jaar niet meer waargenomen. Er zijn ook soorten zoals boomvalk en tapuit, die nog wel regelmatig worden gezien maar niet meer broeden.***

[…]

*4.3 De '**heidesoorten**' SOVON biedt de mogelijkheid om territoriakaarten voor ecologische soortgroepen te maken. Dat is gedaan voor **vijf 'heidesoorten' : roodborsttapuit, veldleeuwerik, boomleeuwerik, graspieper en boompieper.** Zie Figuur 9: De territoria voor vijf heidesoorten Figuur 9 **. Wat opvalt is dat:***

- ***Roodborsttapuit** en **boompieper** verspreid **over het gehele heidegebied** voorkomen*
- *De verspreiding van **veldleeuwerik, boomleeuwerik en graspieper is beperkt** tot **het omrasterde, rustige gebied.***

[…]

*4.4 **Overige waargenomen vogelsoorten** Bij het onderzoek **zijn twaalf soorten wel waargenomen, maar voor deze soorten is geen territorium vastgesteld**. Deze soorten staan in Tabel 3 Waargenomen vogelsoorten maar geen broedgeval.* **Aantal waarnemingen zijn weergegeven in drie kolommen:** *"Niet-broedgevallen In gebied/ Buiten gebied/ Niet bruikbaar: Nijlgans 1/-/ 0; Torenvalk 7/-/ 1; Boomvalk 2/-/ 0; Slechtvalk 1/-/ 0; Kleine Plevier 1/-/ 0; Watersnip 1/-/ 1; Turkse Tortel -/1/ 0; Bosuil -/1/ 0; Tapuit 3/-/ 3; Kauw 2/-/ 2; Keep 2/-/ 1; Sijs 5/-/ 4;"*

Bij de uitleg van tabel 3 staat vermeld:

"Bij de hierboven in de tabel opgenomen waarnemingen gaat het om de tijdens de bezoeken van de deelgebieden waargenomen overige vogelsoorten. Daarnaast zijn er uiteraard in de betreffende periode van maart tot juli ook andere waarnemingen buiten het kader van deze inventarisatie gedaan. Het gaat daarbij om de volgende soorten (zonder die al in de inventarisatie zijn genoemd): raaf, rietgors, matkop, beflijster, tapuit, wespendief, purperreiger, zwarte ooievaar, paap, nijlgans, grauwe vliegenvanger, grote gele kwikstaart, kleine barmsijs, sijs, keep, witgat, bokje, kleine plevier, regenwulp, wespendief en boomvalk (Bron: Waarneming.nl). De lijst onderstreept maar weer eens de waarde van deze "groene long" in onze regio. In veel gevallen zal het om doortrekkers zijn gegaan maar bijv. ten aanzien van de grauwe vliegenvanger is natuurlijk niet uit te sluiten dat het om een broedgeval ging".

Zie verder 5.5.2 op p.17 over de betekenis van dit rapport uit 2016 voor de huidige situatie in 2023

5.5 Slot

5.5.1 De betekenis van het rapport van 1973 voor de huidige situatie in 2023

In paragraaf 5.2 is het rapport uit 1973 (VWG 019) behandeld. Dat rapport is mede interessant, omdat **mw. Rosier** zo verbaasd was over juist het voorkomen van het Korhoen in het militaire oefenterrein, dat intensief door defensie werd gebruikt en dat alleen in de weekenden open was voor bezoekers.

NB 1. Hier echter doet zich precies de situatie voor van het volledig door militair hekwerk omheinde plangebied Buurtschap Crailo, dat juist door de hier gewaarborgde rust en de afwezigheid van recreatie en beloop door honden en mensen zo'n belangrijk refugium tot op heden is (geweest) voor ree, das, vos, boommarter,

bunzing, eekhoorn, gewone dwergvleermuis, en bosvogels zoals buizerd, havik, vier soorten spechten, bosuil e.a. Al deze bossoorten worden ernstig getroffen door de bouw van de toekomstige stadswijk.

NB 2. Hiervoor heeft het Milieueffectrapport van ARCADIS van 1 december 2020 ernstig gewaarschuwd. **Alle bosdieren zijn bij elk mogelijk stadsmodel (A, B, C, hoe ook genaamd) hiervan de dupe.**

NB 3: De aanbeveling van het rapport 1973 om het militair oefenterrein af te sluiten voor mensen is niet opgevolgd.

NB 4: Het Milieueffectrapport van december 2020 heeft geen enkel effect gehad. Niet het landschap, de natuur is leidend, maar zoals ook in de openbare stukken van GEM Crailo B. V. aan de raden staat: "***de exploitatie is leidend."***

NB 5: De hierboven in paragraaf 5.2 door mij vetgedrukt en onderstreept weergegeven vogelsoorten zijn sinds 1973 massaal uit het Gooi en uit dit heidegebied verdreven.

NB 6: Met andere woorden: de verplichting voor het Koninkrijk der Nederlanden, de Nederlandse staat, en daarmee de raden van Gooise Meren, Hilversum en Laren **om gevolg te geven aan het VN Verdrag van Rio de Janeiro uit 1992, het Internationale verdrag tot behoud van de biologische diversiteit** is niet nagekomen.

De preambule, de considerans van dit Verdrag is onlosmakelijk verbonden met de daarop volgende artikelen. Het is allemaal van nul en generlei waarde gebleken bij het GEM Crailo B. V. en de overheden

<< Preambule

De Verdragsluitende Partijen,

Zich bewust van de intrinsieke waarde van de biologische diversiteit en van de waarde van de biologische diversiteit en de bestanddelen daarvan in ecologisch, genetisch, sociaal, economisch, wetenschappelijk, educatief, cultureel, recreatief en esthetisch opzicht,

Zich tevens bewust van het belang van de biologische diversiteit voor de evolutie en het behoud van de systemen die de biosfeer in stand houden,

Bevestigende dat het behoud van de biologische diversiteit een gemeenschappelijke zorg voor de mensheid vormt,

Opnieuw bevestigende dat Staten soevereine rechten hebben met betrekking tot hun biologische rijkdommen,

Tevens opnieuw bevestigende dat Staten verantwoordelijk zijn voor het behoud van hun biologische diversiteit en voor het duurzame gebruik van hun biologische rijkdommen,

Bezorgd over het feit dat de biologische diversiteit aanmerkelijk achteruitgaat door bepaalde menselijke activiteiten,

Zich bewust van de in het algemeen tekortschietende informatie en kennis aangaande de biologische diversiteit en van de dringende behoefte aan de ontwikkeling van wetenschappelijke, technische en institutionele mogelijkheden waarmee het fundamentele inzicht kan worden verworven dat nodig is om passende maatregelen te kunnen plannen en uitvoeren,

Vaststellende dat het van het hoogste belang is de oorzaken van de aanmerkelijke achteruitgang of verlies van de biologische diversiteit te voorzien, te voorkomen en aan te pakken bij de bron,

Tevens vaststellende dat wanneer er een aanmerkelijke achteruitgang of verlies van de biologische diversiteit dreigt, het ontbreken van volledige wetenschappelijke zekerheid niet mag dienen als grond voor uitstel van maatregelen ter voorkoming of beperking van die dreiging,

Voorts vaststellende dat het voornaamste vereiste voor het behoud van de biologische diversiteit bestaat in het behoud in situ van ecosystemen en natuurlijke habitats, alsmede in de instandhouding en het herstel van levensvatbare populaties van soorten in hun natuurlijke omgeving,

Eveneens vaststellende dat maatregelen ex situ, bij voorkeur in het land van oorsprong, ook van groot belang zijn,

Erkennende dat veel autochtone en plaatselijke gemeenschappen van oudsher hoogst afhankelijk zijn van biologische rijkdommen, waarop hun tradities zijn gebaseerd, en dat het wenselijk is de voordelen van de toepassing van traditionele kennis, vernieuwingen en gebruiken betreffende het behoud van de biologische diversiteit en het duurzame gebruik van bestanddelen daarvan, eerlijk te delen,

Tevens erkennende de vitale rol die vrouwen spelen in het behoud en het duurzame gebruik van de biologische diversiteit, en bevestigende de noodzaak van de volledige deelneming van vrouwen op alle niveaus van de beleidsvorming en -uitvoering ter zake van het behoud van de biologische diversiteit,

Onderstrepende het belang en de noodzaak van het bevorderen van internationale, regionale en mondiale samenwerking tussen Staten en intergouvernementele organisaties en de niet-gouvernementele sector met het oog op het behoud van de biologische diversiteit en het duurzame gebruik van bestanddelen daarvan,

Erkennende dat het verschaffen van nieuwe en aanvullende financiële middelen en passende toegang tot relevante technologieën van aanzienlijke invloed zou kunnen zijn op de mate waarin de wereld in staat is het verlies van de biologische diversiteit tegen te gaan,

Voorts erkennende dat bijzondere maatregelen noodzakelijk zijn om te voorzien in de behoeften van ontwikkelingslanden, waaronder het verschaffen van nieuwe en aanvullende financiële middelen en passende toegang tot relevante technologieën,

Wijzende in dit verband op de bijzondere omstandigheden van de minst ontwikkelde landen en kleine eilandstaten,

Erkennende dat voor het behoud van de biologische diversiteit aanzienlijke investeringen zijn vereist, waarvan een breed scala van voordelen op milieu-, economisch en sociaal gebied mogen worden verwacht,

Erkennende dat economische en sociale ontwikkeling en de uitroeiing van armoede de eerste en allerhoogste prioriteiten zijn van ontwikkelingslanden,

Beseffende dat het behoud en het duurzame gebruik van de biologische diversiteit van het hoogste belang is om te kunnen voorzien in de behoeften qua voeding en gezondheid en andere behoeften van de groeiende wereldbevolking, waarvoor de toegang tot en het delen van zowel genetische rijkdommen als technologieën essentieel is,

Vaststellende dat uiteindelijk het behoud en het duurzame gebruik van de biologische diversiteit de vriendschappelijke betrekkingen tussen Staten zullen versterken en zullen bijdragen tot vrede voor de mensheid,

Geleid door de wens bestaande internationale regelingen voor het behoud van de biologische diversiteit en het duurzame gebruik van bestanddelen daarvan te verbeteren en aan te vullen, en

Vastbesloten de biologische diversiteit te behouden en duurzaam te gebruiken ten behoeve van huidige en toekomstige generaties,

Zijn het volgende overeengekomen:>>

Enkele van deze dragende beginselen van het Verdrag zijn hierboven vet gedrukt.

Van de vastbeslotenheid van de gemeentelijke en provinciale overheid *'om de biologische diversiteit te behouden en duurzaam te gebruiken ten behoeve van huidige en toekomstige generaties*" **is niets gebleken**. Alleen lippendienst resteert.

Zie ook Trouw, editie **dinsdag 17 januari 2023** ECOLOGIE ***Nederland belooft de natuur te redden, maar moet daarvoor keihard aan de bak,*** door hoogleraar ecologie te Wageningen Herbert Prins.

Citaat: "Volgens het in december 2022 internationaal afgesproken "***Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework***" moet Nederland met de andere lidstaten van het VN Verdrag inzake de Biologische Diversiteit van Rio de Janeiro "***de natuur redden***".

Volgens de afspraak in Montreal in december 2022 moet Nederland in vier onderscheiden hoofdgebieden elk de natuur voor 30% volledig beschermen. Daarbij moeten "alle soorten die door vorige generaties en de huidige generaties ernstig bedreigd zijn of bijna uitgeroeid , worden aangevuld tot een acceptabel niveau. Of zoals hoogleraar Prins meedeelt:

"Dus weer grote aantallen orka's en bultruggen in de Noordzee, zeegrasvelden in de Waddenzee, steur en zalm in onze rivieren, en veel kraanvogels, visarenden, dassen en otters. En, als klap op de vuurpijl moeten we elanden en bruine beren terugbrengen. We hebben ook toegezegd dat mensen en wilde dieren harmonieus kunnen samenleven in ons land. Wolven moeten samenleven in ons landschap met schapen, boeren, en reeën, maar wilde ganzen ook..

Bijl aan de wortel

Doel nummer achttien is een bom onder ons bestel., Dit stelt dat ook Nederland moet stoppen met voor de natuur negatieve steun in de rug van vooral boeren en vissers. Alle subsidies die negatieve effecten hebben voor onze inheemse soorten , moeten verdwijnen. In 2025 moeten we al die subsidies hebben geïdentificeerd, en in 2030 moeten ze wereldwijd met ruwweg 500 miljard euro zijn verminderd. Eindelijk wordt de bijl aan de wortel gezet van het voor de natuur infame Europese en Noord-Amerikaanse landbouwbeleid. De discussie in de Tweede Kamer over landbouwsubsidies is door Montreal achterhaald.

*Met deze afspraken komt Nederland er niet langer mee weg B**razilië de les te lezen over het Amazone-oerwoud, platitudes te delen over de ijsbeer in het noorden, Indonesië te kapittelen over de orang-oetan, Het moet aan de slag op eigen grond- en zeegebied, ook in de Caraïben."***

5.5.2 De betekenis van het rapport uit 2016 voor de huidige situatie in 2023

Bij bestudering in 2023 van de opgenomen 51 kaartjes in rapport nr. VWG 253 (2016) met de territoria van evenzovele broedende vogelparen, valt op dat voor toen nog in 2016 in redelijke aantallen waargenomen broedgevallen/territoria, die aantallen nu zeven jaar later in 2023 niet meer worden gehaald. De achteruitgang zet zich onverdroten door.

Het merendeel van de in 2016 vastgestelde, aanwezige broedvogels was in 2016 al aan de magere kant. Vogelsoorten zijn evenwel merendeels uiterst schuw, zich altijd zich bewust van gevaar. De grote recreatiedruk in het Gooi en het kunstmatig beheerde heidepark vormen niet de geëigende omstandigheden voor vestiging van vogels. De vegetatie krijgt nauwelijks tot geen kans in het Gooi zich spontaan te ontwikkelen. Er is binnen de omrastering van de Gooise heidegebieden nauwelijks ondergroei en structuur (horizontaal patroon en verticale gelaagdheid), die voldoet aan de functionele ecologische randvoorwaarden, waarbij (vogel)soorten zich veilig kunnen handhaven. Natuurlijke schuilgelegenheid wordt voortdurend ondermijnd door uitrukken en verwijderen van opslag en inzagen van en vellen van onwelgevallige bomen en struikgewas door vrijwilligers, resp. het korthouden van de vegetatie door begrazing. Buiten de hekken krijgen planten en struiken als klimop, hulst e.a. wel de kans om zich te vestigen en zich te handhaven. En daarbinnen niet. Dit alles wordt niet verdisconteerd in de analyse van verblijfsomstandigheden voor de wilde fauna en flora**. De functionele eisen die wilde soorten aan hun habitat stellen worden niet of nauwelijks weerspiegeld en beantwoord in een kunstmatig landschap.** Dit alles nodigt het merendeel van wilde vogelsoorten niet uit tot broeden. Het ontbreken van donkerte, stilte, rust, reliëf, voedsel, water en het terreingebruik door mensen en hun honden, bikers etc. zijn evenzovele factoren die de systematische achteruitgang van aantallen vogelsoorten en broedgevallen bepalen. Alleen die soorten die meer geëigend zijn zich aan deze menselijke omstandigheden aan te passen maken een kans; ekster, kauw, zwarte kraai, koolmees, merel, roodborst krijgen de overhand.

Eenzelfde situatie doet zich voor bij eveneens per definitie schuwe zoogdieren die tot nu toe een refugium vonden in het omsloten gebied van Crailo, het voormalige defensieterrein.

Het van generatie tot generatie veranderde landschap betekent ook, dat er geen vast referentiepunt is, waar mensen houvast vinden in hun beleving van natuur en landschap. De woorden “groen” en “biodiversiteit” worden zo stoplappen zonder inhoud voor overheid en burger.

6) **Analyse van de besluitvorming door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) in de uitspraak van 1 februari 2023 over het bestemmingsplan Buurtschap Crailo-2021, ECLI:NL:RVS:2023:425**

6.1 Verwachtingen van het procederen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State

Alvorens de uitspraak van 1 februari 2023 van de ABRvS te analyseren is het verstandig in te gaan op de verwachtingen die de justitiabele, de burger mag hebben van bestuursrecht en van bestuursrechtspraak.

6.1.1 De Ratio status, ***Unum necessarium*, J.A. Comenius, 1668** als ‘*imperative reason of overriding public interest’*

De overheid is het boven de burgerij/ ingezetene gestelde gezag. Het betreft een verticale verhouding. De overheid neemt besluiten en de onderliggende burger kan een besluit aanvechten, wanneer het Bevoegde gezag een besluit heeft genomen in strijd met de wet, in het bijzonder de Algemene wet bestuursrecht en in strijd met internationale verdragen en/of nationale wetten. Bestuursrecht is ordeningsrecht. De bestuursrechter is bevoegd van een ingesteld beroep, of van een gevraagde voorlopige voorziening kennis te nemen en daarover te beslissen, wanneer (grond)wettelijk deze bevoegdheid aan hem/haar als rechtsprekend orgaan, als rechter is toegekend.

Het bestuursrecht beslist in verticale relaties. Dit is anders in het privaatrecht , waar in theorie partijen als gelijkwaardig tegenover elkaar staan, een horizontale verhouding. De bestuursrechter toetst daarenboven “*marginaa*l” en niet “*ten volle*”, zoals de rechter wel kan en moet doen in het privaatrecht. De toetsingsmaatstaf is in het bestuursrecht terughoudend. Alleen wanner het overheidsbestuur de algemene beginselen van behoorlijk bestuur en dito bepalingen van de Awb niet in acht heeft genomen bij het voorbereiden dan wel bij het nemen van een besluit, waaronder de vereiste onpartijdigheid, onbevooroordeeldheid, zorgvuldigheid, de redelijkheid, is er ruimte voor de bestuursrechter een besluit te vernietigen en/of een voorlopige voorziening te treffen om verdere, onherroepelijke schade/ benadeling voor de verzoeker hangende het beroep te voorkomen. De bestuursrechter mag niet -zo luidt de communis opinio onder bestuursrechters - zijn of haar overtuiging volgen bij het doen van een uitspraak.

Wie ervaring heeft in het bestuursrechtelijk procederen bij Sectoren bestuursrecht van de rechtbank en in hogere instantie bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, of bij de Centrale Raad van Beroep in sociale zekerheidszaken en andere hogere instanties weet, dat met name bij de ABRvS de verwachtingen van de justitiabele, de rechtzoekende om met succes te procederen zeer gering moeten zijn. Met andere woorden, ook al meent wie ook gelijk te hebben, dan betekent dit *niet- perse* dat je in je recht wordt hersteld.

Wat vaak niet wordt beseft, is dat er boven het gestelde recht een belangrijk principe bestaat, hoe democratisch een maatschappij ook meent te zijn. Dat is **de Ratio status, de Raison d’état**, het **staatsbelang**. Bestuursrechters zijn zich daar wel van bewust. Ook in gevallen dat bij bekendheid met alle feiten en omstandigheden het algemeen rechtsbewustzijn ertoe zou moeten leiden, dat de justitiabele gelijk heeft, krijgt hij/zij dit niet, “*omdat het staatsbelang zich daartegen verzet*”. In bestuursrechtelijke wetten is dit beginsel ook zo goed mogelijk vastgelegd. Strenge eisen worden wettelijk gesteld, of iemand in aanmerking komt voor een arbeidsongeschiktheidsuitkering, of in aanmerking komt voor een verblijfsvergunning , of voor een toeslag in het kader van de kinderopvang, of voor een subsidie. Met andere woorden, wanneer het gevaar dreigt, dat het stelsel instort en/of onbeheersbaar lijkt te worden, fondsen niet toereikend zijn, zal de bestuursrechter nog voorzichtiger zijn om het voordeel van de twijfel aan de rechthebbende te geven. Maar in de overtreffende trap is de ratio status, het zich boven de wetten en verdragen stellen door de rechterlijke macht en in het bestuursrecht de Afdeling bestuursrecht van de Raad van State (die niet behoort tot de rechterlijke macht) zeer

bedenkelijk en uiteindelijk negatief voor een rechtvaardige en billijke uitleg van (inter)nationale wetten en internationale verdragen, waaronder ook de Habitatrichtlijn van de Europese unie etc., etc..

De Ratio status wordt in **1668**, twee jaar voor zijn dood [15 november 1670, Amsterdam] genoemd door de grote geleerde en pedagoog **Johan Amos Comenius** in ***Unum Necessarium***, ***Het enige nodige*** [eerste uitgave, Amsterdam, 1668, vertaling 1929 door R.A.B. Oosterhuis, uitgever Rozekruis Pers, Haarlem, 1983, tweede druk, 155 pp., ISBN 90 70196 97 2] in **hoofdstuk 7, pp.95-108**, "***over vrede in het familieleven, de republieken en koninkrijken***". zie **pp.97-103**.
"Comenius stelt in dit Zevende hoofdstuk meerdere vragen, waaronder vraag 4 (p.97): *" Vanwaar komt nu zo'n verschrikkelijke verwarring in de menselijke aangelegenheden?"*
Zijn antwoord (**p.103**) luidt dan [doornummering door p. Bogaers]:
"Omdat men het ene nodige veronachtzaamt en zoveel onnodige zaken toelaat. Daartoe zijn te rekenen:
1ste de menigte regenten, 2de de menigte wetten, 3de de menigte rechtsgeleerden, letterknechten die de openbare rechtspraak in verwarring brengen, 4de een menigte ceremonieën die de kern der dingen verdoezelen , ***5de verachting en schending van de wetten hetgeen men ratio status noemt*** **(voetnoot 1 Comenius: Raison d'état, dat wil zeggen , het staatsbelang is de hoogste wet.)***, 6de naijver en afgunst onder de regenten en tenslotte, 7de oorlogen en dierlijke wreedheid."*

Op **pagina 103** in een verhandeling over de voorkeur van de mondaine wereld voor uiterlijke glans en schijn gaat hij nader in op de ratio status, waarbij hij dit begrip beschrijft, als een "*vernielende pest die de maatschappij kwelt*. *Deze gewoonte is het naar eigen goeddunken schenden van het goddelijke en menselijk recht indien men daarmee hoopt een begeerde positie te kunnen bevestigen. Men noemt dit de* ***ratio status*** **(voetnoot 9 Comenius: De inachtneming van de toestand zoals deze werkelijk is.)** *en verstaat daaronder de vrijheid alles te doen wat tot eigen voordeel dient,* ***zonder zich te laten hinderen door verdragen en beloften die zich daartegen kanten****."* [onderstreping en vet gedrukt, PB].

6.1.2 Bestuursrecht als uitsluitingsrecht

Bestuursrecht is daarenboven - in tegenstelling tot andere rechtsgebieden- **uitsluitingsrecht.**
De consequenties hiervan zijn groot. Hoge eisen worden daardoor gesteld aan het bewijs van de kant van de klager, de bezwaarde, de appellant, met een bewijslast die aan de onderkant in de verticale verhouding burger-overheid hoger ligt dan de bewijslast aan de kant van de bovenliggende overheid. Met andere woorden, *de kans om* als justitiabele (= de klager, de bezwaarde burger/ingezetene/belanghebbende *gelijk te krijgen* tegenover de almachtige overheid, is per definitie klein. Deze trekt meestal aan het kortste eind in het bestuursrecht.

Elk element, dat van belang kan zijn bij de beoordeling van de gronden van bezwaar /beroep moet niet alleen worden benoemd en toegelicht door klager etc., maar moet bovenal voorzien zijn van toetsbaar en overtuigend bewijs door klager, bezwaarde, belanghebbende. Half bewijs is voor de beoordelende rechter geen bewijs.

6.1.3 Ernstige klachten op het functioneren van de Afdeling bestuursrecht van de Raad van State, het rapport *Ongekend onrecht* van 17 december 2021 over de Kinderopvangtoeslag-rechtspraak

De wijze van rechtspreken/oordelen door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft steeds meer geleid tot ernstige klachten over dit college van staat.

Over de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State is in de afgelopen decennia ruime kritiek gekomen, niet alleen vanuit de bevolking en het parlement (de Tweede Kamer der Staten – Generaal. Zie de parlementaire ondervragingscommissie, voorzitter dhr. C. J. L. Van Dam inzake de Kinderopvangtoeslag met haar rapport ***Ongekend onrecht*** van **17 december 2021**. Op **pagina 91 e.v.** van dit rapport wordt de kritiek op de Afdeling bestuursrechtspraak door **professor A. T. Marseille** uiteengezet in zake de uitspraken van de ABRvS over de kinderopvangtoeslag *vanaf 23 oktober 2019* in zijn nadere beschouwing /annotatie in **Ars Aequi, april 2020, p. 393-399**. Professor Marseille licht in zijn openbaar verhoor door de parlementaire commissie toe: ,, *(…) Mijn verwijt , om het zo maar eens te zeggen, is eigenlijk dat de Afdeling zich moedwillig machteloos heeft opgesteld terwijl ze wel de mogelijkheid had om naar de belastingdienst toe meer de vinger aan de pols te houden(…)".*

6.1.4 Excuus van de ABRvS november 2021, *Lessen uit de kinderopvangtoeslagzaken, Reflectierapport van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State*, 66 pp. excl. bijlagen.

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State kwam in **november 2021** met een reactie op de in het land in de voorgaande jaren steeds grotere kritiek op haar functioneren. Op **19 november 2021** publiceerde de Voorzitter B. J. van Ettekoven van de ABRvS ***Lessen uit de kinderopvangtoeslagzaken, Reflectierapport van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State***, 66 pp. excl. bijlagen.

Dat rapport van **november 2021** van 63 pagina`s plus zeven bijlagen en een verklaring van de externe begeleidingscommissie (totaal 81 pagina's) leert het volgende aan de hand van de volgende citaten:

Citaten:

Uit de Samenvatting, pagina 8:

,, ***Terugkijken: van 'alles-of- niets' naar evenredigheid***
De Afdeling bestuursrechtspraak heeft teruggekeken op de behandeling van kinderopvangtoeslagzaken door daarover met veel mensen te spreken, onder meer met ouders, advocaten en procesvertegenwoordigers van de Belastingdienst/Toeslagen, en door veel uitspraken en literatuur te analyseren.

De Afdeling bestuursrechtspraak heeft in de rechtszaken over de kinderopvangtoeslagen van 2011 tot oktober 2019 de 'alles-of-niets'-lijn van de Belastingdienst/Toeslagen geaccepteerd. Die lijn houdt in dat ouders voorschotten kinderopvangtoeslag in zijn geheel moesten terugbetalen als zij betalingen niet of slechts gedeeltelijk konden aantonen. (…) Maar deze uitleg leidde tot knellende situaties bij gedeeltelijke verantwoording van ontvangen toeslagen en was voor die gevallen niet passend. (…) De Afdeling bestuursrechtspraak heeft de 'alles-of-niets'-lijn in oktober 2019 verlaten en ingeruild voor de zogenoemde evenredigheidslijn, waarbij de omvang van de tekortkoming en het recht op toeslag met elkaar in evenwicht zijn gebracht.

Belangrijkste conclusie van de reflectie is dat de Afdeling bestuursrechtspraak te lang heeft vastgehouden aan de 'alles-of-niets'-lijn. Zijn had deze lijn eerder kunnen en moeten wijzigen. Door dat na te laten heeft de Afdeling bestuursrechtspraak ouders die daardoor in de problemen zijn gekomen, niet de rechtsbescherming geboden waar zij op mochten rekenen. Dat mag niet weer gebeuren. Hiervoor biedt zij dan ook haar excuses aan."

Uit de Samenvatting, pagina 9:

*,, **Vooruitkijken: lessen voor de toekomst***
De bevindingen van de reflectie zijn geanalyseerd. Daaruit zijn lessen getrokken voor de toekomst. Die lessen zijn vertaald in aanbevelingen en actiepunten:

***. Kritische(r) opstelling**. De bestuursrechters van de Afdeling bestuursrechtspraak moeten kritischer zijn op de juistheid en compleetheid van de informatie van het overheidsorgaan. Als de verhouding tussen procespartijen onevenwichtig is, zoals in kinderopvangtoeslagzaken, dan moet de bestuursrechter de burger de helpende hand bieden, onder meer door actief onderzoek te doen naar de relevante feiten.*

***. Dialoog en tegenspraak**. De reflectie heeft geleerd hoe belangrijk voldoende ruimte voor het intern debat is, juist als de uitkomst van een rechtspraaklijn in een individueel geval niet overtuigt en onrechtvaardig aanvoelt.*
(…) Ook zal meer gebruik worden gemaakt van adviezen ('conclusies') van staatsraden advocaat-generaal. In 2021 zijn twee extra staatsraden advocaten-generaal benoemd.

***. Lijnen in de rechtspraak.** De rechtspraktijk kan niet zonder vaste lijnen (…) Lijnen moeten ruimte laten voor een rechtvaardige uitkomst in het individuele geval. (…) Als een eerder gekozen strenge lijn door wijziging van omstandigheden niet langer billijk uitpakt, dan moet de bestuursrechter die lijn herijken en zo nodig bijstellen."*

Uit de Samenvatting, pagina 10:

,, Ontwikkeling
De Afdeling bestuursrechtspraak maakt een ontwikkeling door waarbij zij op tal van rechtsgebieden overheidsbeslissingen meer indringend toetst. Dit is vooral vanaf 2015 zichtbaar in tal van uitspraken, zoals over de gaswinning in Groningen, de

stikstofproblematiek en de aanleg van snelwegen, maar ook in uitspraken over woningsluitingen, het alcoholslot en huisvestingsboetes. Deze meer kritische opstelling bij de toetsing van overheidsbesluiten was tot oktober 2019 niet terug te zien in de kinderopvangtoeslagzaken over de 'alles-of-niets'-lijn. Dat valt te betreuren.

Hard werken
De Afdeling bestuursrechtspraak heeft uitgebreid gereflecteerd op eigen handelen. Met de oprechte wens te leren van het verleden. De reflectie heeft de Afdeling bestuursrechtspraak veel gebracht. Er is geleerd van de vele gesprekken die zijn gevoerd. De externe en onafhankelijke commissie die het reflectieprogramma heeft begeleid, constateert dat de Afdeling bestuursrechtspraak met de reflectie een belangrijke stap heeft gezet, maar dat het nu aankomt op het daadwerkelijk gebruik van kwaliteitsinstrumenten en de uitvoering van de aanbevelingen, inclusief die over interne en externe dialoog en tegenspraak. Dit stimuleert de Afdeling bestuursrechtspraak om hard te werken aan zo optimaal mogelijke kwaliteit van de bestuursrechtspraak. Dit is nodig om het vertrouwen in de bestuursrechtspraak te herstellen en om te helpen voorkomen dat burgers opnieuw klem komen te zitten tussen de raderen van wetgeving, bestuur en bestuursrechtspraak."

In het kader van de analyse van de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van 1 februari 2023 in de zaak Bestemmingsplan Buurtschap Crailo-2021 is het nuttig en noodzakelijk kennis te nemen van hoofdstuk 3 van het Reflectierapport van de Afdeling bestuursrechtspraak, ,,***De positie van de bestuursrechter: zoeken naar evenwicht"*** (pagina 20-28). De Afdeling bestuursrechtspraak heeft in haar hoofdstuk 3 mijns inziens de kern van het Bestuursrecht (het recht tussen burger en overheid) in zo helder mogelijke termen uiteengezet. Dit hoofdstuk bevat de minimumkennis voor niet-juridisch geschoolde mensen om inzicht te krijgen in de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de rechter in bestuursrechtzaken. Kernbegrippen zijn helder uiteengezet. Hier en daar zijn passages en begrippen in deze integrale tekst van hoofdstuk 3 door mij vet gedrukt en/of onderstreept. Zonder kennis van het begrippenapparaat wordt elk nadenken en spreken over de bestuurbaarheid van ons land zinloos. Dan resteert oeverloze anarchie. Hoofdstuk 3 is opgenomen in onderstaand kader.

De tekst van de analyse wordt hierna voortgezet op pagina 26

Kader

***Uit het Reflectierapport Afdeling bestuursrechtspraak, pagina 21**:*

Hoofdstuk 3. **De positie van de bestuursrechter: zoeken naar evenwicht**

Reflectie op het functioneren van de bestuursrechter kan alleen tegen de achtergrond van een goed beeld over diens taak en rol. Tijdens de gesprekken met ouders en advocaten kwam naar voren dat er vragen zijn over wat een bestuursrechter wel of niet kan. Ook in andere gesprekken bleek dat onduidelijkheid bestaat over de positie van de bestuursrechter in het rechtsbestel en over zijn taak en rol. Daarom volgt hieronder eerst een compacte beschrijving van de taak van de bestuursrechter.

De hoofdlijnen
De bestuursrechter maakt deel uit van de basisstructuur van de Nederlandse parlementaire democratie en de democratische rechtsstaat, de zogenoemde trias politica. Daarin heeft ieder van de drie staatsmachten een eigen rol en plaats. De wetgever besluit over welke regels er in de Nederlandse rechtsorde gelden en legt deze regels vast in wetten. De uitvoerende macht past de wetten toe en kan daarvoor beleidsregels opstellen. Is er een geschil dan kan de rechter naar aanleiding van een beroep van een belanghebbende de toepassing van wet en beleid in het individuele geval toetsen aan het recht. Van het recht maken onderdeel uit verdragen, inclusief de daarin neergelegde fundamentele rechten, wetten, beleidsregels, algemene rechtsbeginselen en de beginselen van behoorlijk bestuur.

De Algemene wet bestuursrecht (Awb) geeft regels voor besluitvorming door bestuursorganen, een regeling van de bezwaarprocedure en het procesrecht voor de procedure in (hoger) beroep bij de bestuursrechter. Anders dan de civiele rechter stelt de bestuursrechter niet zelf de rechtsbetrekking vast tussen burger(s) en overheid, maar toetst hij besluiten van bestuursorganen waartegen (hoger) beroep is ingesteld op rechtmatigheid. [**voetnoot 9**]
Het (hoger) beroep ziet dus niet primair op de vaststelling van subjectieve rechten van (rechts)personen, maar op de

(on)rechtmatigheid van besluiten. De bestuursrechter toetst of het besluit van het bestuursorgaan rechtmatig is op het moment dat het besluit werd genomen. Dit betekent dat de bestuursrechter feiten en omstandigheden van ná het besluit in beginsel niet kan betrekken bij zijn oordeelsvorming. [**voetnoot 10**]
De bestuursrechter mag alleen besluiten die voor beroep vatbaar zijn op rechtmatigheid beoordelen. [**voetnoot 11**]
Dat betekent dat onder andere feitelijk handelen en nalaten van het bestuurs- of uitvoeringsorgaan, dat losstaat van het

***Vervolg Reflectierapport Afdeling bestuursrechtspraak, pagina 22**.]*

besluit, niet door de bestuursrechter op rechtmatigheid kan worden beoordeeld; hierover oordeelt de civiele rechter.[**voetnoot 12**]
Het stelsel van rechtsbescherming tegen het bestuur is op dit moment zo opgezet dat de bestuursrechter wel de rechtmatigheid van een besluit zelf beoordeelt, maar niet de uitvoering van dat besluit. Zo beoordeelt de bestuursrechter wel de rechtmatigheid van een besluit om een toeslag te herzien en terug te vorderen, maar niet de rechtmatigheid van de wijze waarop het onverschuldigd betaalde bedrag door de Belastingdienst/ Toeslagen daadwerkelijk wordt terug- of ingevorderd. Op de uitvoering heeft de bestuursrechter dus geen of op zijn best beperkt zicht.

Zicht op het geheel?
Burgers worden vaak geconfronteerd met verschillende losse besluiten van een bestuursorgaan. Zo ook bij de kinderopvangtoeslagen. Ouders kregen te maken met separate besluiten per jaar over voorschotten, recht op toeslag, herziening van dat recht, nihilstelling, terugvordering, betalingsregelingen, invordering, etc. **Als een ouder het niet eens is met het besluit dat het bestuursorgaan op zijn bezwaar heeft genomen, kan hij tegen dat besluit in beroep gaan bij de bestuursrechter (de rechtbank).**
Als hij het niet eens is met de uitspraak van de rechtbank kan hij daartegen hoger beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak.[**voetnoot 13**]
Het wettelijk stelsel van rechtsbescherming brengt dus mee dat van burgers wordt gevraagd tegen elk besluit waarmee zij het niet eens zijn afzonderlijk in actie te komen om geen rechten te verspelen. Voor mondige burgers leidt dit tot procedeerdwang tegen tal van separate (vervolg)besluiten. In de praktijk blijkt dit het zogenoemde '**doenvermogen**' van sommige burgers te boven te gaan. [**voetnoot 14**]

De gefragmenteerde besluitvorming is niet alleen complicerend voor de burger, maar beperkt de bestuursrechter ook bij zijn mogelijkheden om een integraal beeld te krijgen van de rechtsbetrekking tussen burger en overheid. Dat komt ook omdat die besluiten vaak niet gelijktijdig worden genomen, maar volgtijdelijk. Die besluiten liggen dus niet tegelijkertijd in één procedure voor bij de bestuursrechter.

Vervolg Reflectierapport Afdeling bestuursrechtspraak, pagina 23]

Naast gefragmenteerde besluitvorming is van belang dat de rechtsbescherming tegen de overheid door de wetgever is toebedeeld aan verschillende rechters. Deze is deels in handen van de (algemene en bijzondere) bestuursrechter en deels in handen van de civiele rechter. Daarnaast is meer specifiek voor de kinderopvangtoeslagzaken van belang dat de algemene bestuursrechter [**voetnoot 15**] niet bevoegd is te oordelen over besluiten over (dwang)invordering van toeslagen; daarover gaat de civiele rechter [**voetnoot 16**] Deze 'knip' in de rechtsbescherming bemoeilijkt het zicht van de algemene bestuursrechter op de feitelijke financiële gevolgen voor ouders van de praktijk van (dwang-) invordering door de Belastingdienst/Toeslagen [**voetnoot 17**] Dat is een dilemma. De rechtbanken schrijven hierover in hun rapport het volgende:

'**Een (…) rode draad is dat de rechters bij de meeste rechtbanken geen zicht hadden op de gevolgen voor de individuele burgers, met name niet als het ging om het uiteindelijke invorderingstraject. Wat dat betreft bleef er veel buiten het blikveld van de rechters. Dit had mede te maken met de aard van de besluitvorming door de Belastingdienst, die opgeknipt was in verschillende deelbesluiten**. Zo was bijvoorbeeld niet duidelijk dat in veel gevallen bij de invordering van teruggevorderde bedragen geen rekening werd gehouden met de beslagvrije voet. Onder meer daardoor kon het gebeuren dat het voor de rechter niet inzichtelijk was wat uiteindelijk het leed voor de ouders is geweest.' [**voetnoot 18**]

De procedure
Als de burger bij de algemene bestuursrechter (hoger) beroep kan instellen, dan moet aan een aantal wettelijke vereisten worden voldaan, zoals (tijdig) betalen van griffierecht en (tijdig) indienen van beroepsgronden. Uit onderzoek van de rechtbanken is gebleken dat veel ouders hier moeite mee hadden, zeker als zij niet werden bijgestaan door een professionele gemachtigde (advocaat/rechtsbijstandverlener/sociaal raadsman). Veel ingediende beroepen zijn niet-ontvankelijk verklaard. Als een beroep niet-ontvankelijk wordt verklaard, betekent dit dat de bestuursrechter geen inhoudelijk oordeel mag geven over de rechtmatigheid van het besluit waartegen beroep is ingesteld.

Vervolg Reflectierapport Afdeling bestuursrechtspraak, pagina 24

Opvallend veel ouders hebben in (hoger) beroep in toeslagzaken geprocedeerd zonder rechtsbijstand. De redenen daarvan zijn niet onderzocht. Gesubsidieerde rechtsbijstand voor het maken van bezwaar was niet mogelijk, wel voor het indienen van beroep en hoger beroep [**voetnoot 19**] Ouders hebben wel aangegeven dat het moeilijk was om aan een advocaat of gemachtigde te komen. Als het beroep ontvankelijk is, beoordeelt de bestuursrechter de rechtmatigheid van het besluit aan de hand van de daartegen aangevoerde bezwaren ('**beroepsgronden**')[**voetnoot 20**] Als een burger ervoor kiest alleen een bepaald (deel van een) besluit aan te vechten, dan moet de bestuursrechter zijn **rechtmatigheidstoetsing** tot dat deel beperken [**voetnoot 21**] Dit betekent dat de bestuursrechter soms voorbij moet gaan aan onregelmatigheden in een besluit. De bestuursrechter heeft tot taak de 'klachten' van burgers welwillend te beoordelen en deze te 'vertalen' in rechtsvragen.[**voetnoot 22**] Als het voor de bestuursrechter niet duidelijk is wat een burger precies bedoelt, dan zal de rechter dat aan de burger vragen. Daarmee geeft hij de burger de kans dat op te helderen. Dat kan in een brief of door hiernaar te vragen op zitting. Deze werkwijze is ook gehanteerd in kinderopvangtoeslagzaken. **De bestuursrechter heeft de opdracht het in (hoger) beroep aangevochten overheidsbesluit te toetsen aan het recht**. Bij de rechtbank is het besluit van het overheidsorgaan het onderwerp van geschil; in hoger beroep is dat de uitspraak van de rechtbank. Binnen de omvang van het geschil 'vertaalt' de bestuursrechter de aangevoerde beroepsgronden in rechtsgronden om te beoordelen of het besluit geheel of gedeeltelijk voor vernietiging in aanmerking komt. Beroepsgronden zijn de redenen waarom iemand het niet eens is met het besluit. Als de (hoger) beroepsgronden daarvoor aanleiding geven, kijkt de bestuursrechter of het besluit in overeenstemming is met de wet en het (EU- en internationale) recht, inclusief de zorgvuldigheid van de besluitvorming en de overige algemene beginselen van behoorlijk bestuur, waaronder **het evenredigheidsbeginsel**. Daarbij gaat het in de regel niet om de vraag wat de bestuursrechter een juiste of wenselijke uitkomst vindt. De bestuursrechter weet het niet beter dan het bestuursorgaan, zeker niet bij besluiten met veel technische aspecten of met politiek-bestuurlijke afwegingen. De bestuursrechter moet daarom de

Vervolg Reflectierapport Afdeling bestuursrechtspraak, pagina 25

beslisruimte respecteren die de wetgever aan het bestuursorgaan heeft gegeven, maar tegelijk rechtsbescherming verlenen aan burgers tegen de overheid.

Beslisruimte voor het bestuur
Als de wetgever het bestuursorgaan de ruimte heeft gegeven om een eigen beoordeling en/of een eigen afweging van belangen te maken, **dan kan (en moet) de bestuursrechter onder meer beoordelen of de nadelige gevolgen van een besluit niet onevenredig zijn in verhouding tot het doel ervan.** De indringendheid van de toetsing door de bestuursrechter verschilt sterk van zaak tot zaak. **Bij boetes toetst de bestuursrechter indringend en zet hij zo nodig zijn eigen oordeel in de plaats van dat van het bestuur**. **Bij besluiten met een bestuurlijke en beleidsmatige component toetst de bestuursrechter meer terughoudend, zoals bij de afweging of een locatie geschikt is voor de nieuwbouw van woningen.** Hierbij maakt de bestuursrechter keuzen die tot uitdrukking komen in de indringendheid van de toetsing van een besluit. De bestuursrechter is daarbij voortdurend op zoek naar een goed evenwicht tussen de (bedoeling van de) wet, de beslisruimte van het bestuur en de belangen van burgers.

De bestuursrechter moet bij de toetsing van overheidsbesluiten rekening houden met de particuliere belangen van burgers of bedrijven die tegen een besluit opkomen, maar ook met de algemene belangen die zijn gemoeid met uitvoering van de wettelijke regeling. Dit is relevant in verband met tegenstrijdige belangen van burgers en met de afweging tussen particuliere belangen en algemene, publieke belangen, zoals die van openbaarheid, gezondheid, veiligheid, natuur en milieu.

De Afdeling bestuursrechtspraak is in twee uitspraken van oktober 2019 over kinderopvangtoeslagzaken, die in paragraaf 4 uitgebreid aan de orde komen, tot een gewijzigde uitleg gekomen van de wettelijke bepalingen. Daarbij heeft de Belastingdienst/Toeslagen ruimte om – kort gezegd – de toeslag naar evenredigheid vast te stellen en terug te vorderen en zo invulling te geven aan het evenredigheidsbeginsel in de Awb. De discussie over de toepassing van het evenredigheidsbeginsel is volop in beweging, mede doordat de staatsraden advocaten-generaal Widdershoven en Wattel daarover recent een conclusie hebben genomen [**voetnoot 23**]. De grote kamer van de Afdeling bestuursrechtspraak betrekt die conclusie in ieder geval bij haar uitspraken in de desbetreffende zaken [**voetnoot 24**]. In het verlengde daarvan wordt de discussie

Vervolg Reflectierapport Afdeling bestuursrechtspraak, pagina 26

gevoerd hoeveel respect de bestuursrechter in knellende situaties moet hebben voor de wet (in formele zin). Die discussie is relevant voor de verhouding wetgever-bestuur-(bestuurs)rechter. Ook dit is een dilemma voor de bestuursrechter.

De feiten en de stukken
Om rechtsvragen te kunnen beantwoorden zijn feiten nodig. Die vindt de bestuursrechter in de documenten en processtukken die partijen aandragen. De bestuursrechter mag de feiten aanvullen door zelfstandig feitenonderzoek te doen [**voetnoot 25**]. Als hij dit doet, gebeurt dat in het verlengde van de stellingen van partijen. Door meer actief gebruik te maken van deze bevoegdheid en de rechtsgronden welwillend aan te vullen, kan de bestuursrechter aan **ongelijkheidscompensatie** doen. Dat wil zeggen dat hij meer evenwicht brengt in de (proces)positie van de burger(s) enerzijds en het bestuursorgaan anderzijds.

Het bestuursorgaan is verplicht de bestuursrechter te voorzien van alle stukken die op de zaak betrekking hebben [**voetnoot 26**]. Door onderzoek van derden is aan het licht gekomen dat de Belastingdienst/Toeslagen bepaalde stukken heeft achtergehouden [**voetnoot 27**]. Dit is echter niet gebleken in de procedures in hoger beroep [**voetnoot 28**]. Wel hebben ouders en hun advocaten aan de orde gesteld dat stukken die ouders hebben ingezonden of aangegeven geen onderdeel bleken uit te maken van het procesdossier [**voetnoot 29**]. In een aantal gevallen heeft dit ertoe geleid dat ouders alsnog in de gelegenheid zijn gesteld aanvullende informatie in te brengen in de procedure in hoger beroep.

Rechtseenheid en maatwerk
Bij het beantwoorden van de **rechtsvraag** toetst de bestuursrechter het standpunt van het bestuursorgaan in het aangevochten besluit aan de wet en aan het recht. De bestuursrechter doet zijn werk steeds in relatie tot de wetgever en het bestuur. De bestuursrechter wordt geacht de wet in beginsel toe te passen, doorgaans in lijn met de bedoeling van de wetgever. Daarvoor kijkt de (bestuurs)rechter allereerst naar de tekst van de wet en zo nodig ook naar het systeem van de wet en de bedoeling van de wetgever, zoals blijkt uit de wetsgeschiedenis.

Vervolg Reflectierapport Afdeling bestuursrechtspraak, pagina 27

Het volgen van de wet draagt bij aan consistentie rechtstoepassing en daarmee aan **rechtseenheid**, **rechtsgelijkheid** en **rechtszekerheid**. Van de bestuursrechter wordt ook verwacht dat hij maatwerk levert, waarbij hij rekening houdt met de individuele omstandigheden van de gevallen. In de heersende opvatting zijn de mogelijkheden van maatwerk in hoge mate afhankelijk van de ruimte die de wet daarvoor laat. De wet stelt dus grenzen aan de ruimte voor individuele belangenafweging [**voetnoot 30**].
Maar niet alleen de wet stelt daar grenzen aan. Ook de **belangrijke beginselen van rechtseenheid en rechtsgelijkheid** noodzaken de bestuursrechter tot een **consistente en liefst voorspelbare rechtstoepassing**. Dat draagt bij aan **rechtszekerheid, begrijpelijkheid, inzichtelijkheid en hanteerbaarheid van de wet**. De positie van de rechter ten opzichte van de wetgever en het bestuur is niet onveranderlijk. Van de (hoogste) bestuursrechter wordt steeds meer verwacht dat hij in zijn uitspraken een goede middenweg vindt tussen uniformiteit en maatwerk. De bestuursrechter moet dus doorlopend keuzes maken, zowel over de algemene uitleg van de wet als over de rechtstoepassing in individuele gevallen.
Over de te volgen lijnen in de rechtspraak en over het vinden van een goede middenweg tussen uniformiteit en maatwerk. wordt binnen de Afdeling bestuursrechtspraak veelvuldig nagedacht en gesproken [**voetnoot 31**].
Een recente aanleiding voor dat debat over de 'gulden middenweg' is het dilemma dat de Afdeling bestuursrechtspraak soms wordt verweten de nationale wetgeving te weinig te respecteren [**voetnoot 32**] en soms juist de wetgeving te veel te hebben gerespecteerd [**voetnoot 33**].

Vervolg Reflectierapport Afdeling bestuursrechtspraak, pagina 28

Binnen de Afdeling bestuursrechtspraak worden individuele zaken behandeld door een zittingskamer met één of meer staatsraden die worden bijgestaan door juridische ondersteuning. In elke zaak worden de feiten geordend en klachten en beroepsgronden 'vertaald' in rechtsvragen. Als een rechtsvraag niet eerder is beantwoord of als wordt voorgesteld een eerder gekozen jurisprudentielijn bij te stellen of te verlaten, dan wordt een zaak voorgelegd aan een kennisoverleg. Daarin nemen staatsraden en juristen deel met bijzondere kennis van de materie. Het debat binnen een overleg verrijkt de discussie en kan bijdragen aan een betere motivering van de uitspraak. Zo'n overleg neemt niet de beslissing in een individuele zaak, dat doet de zittingskamer [**voetnoot 34**]

De uitleg van wetten
Goede wetgeving is de basis voor materiële rechtvaardigheid, behoorlijke uitvoering en rechtsbescherming. Wetten zijn algemeen van aard en kunnen geen spelregels bevatten voor alle denkbare feitelijke situaties. Als de wet onduidelijk is, is het allereerst aan het bestuursorgaan om die uit te leggen. Uiteindelijk beslist de (bestuurs)rechter of die uitleg in overeenstemming is met het recht. Wetten kunnen vaak op verschillende manieren worden uitgelegd. In het bestuursrecht beoordeelt de bestuursrechter de juistheid van de uitleg van de wet door het bestuursorgaan.

De Afdeling bestuursrechtspraak heeft bij de toepassing van de Wet kinderopvang deze wet moeten interpreteren en dus een keuze gemaakt. Dat was noodzakelijk omdat deze wet geen antwoord geeft op de belangrijke vraag wat de gevolgen

zijn van het niet-nakomen van verplichtingen door ontvangers van (voorschotten) kinderopvangtoeslag. Tot die verplichtingen behoren het betalen van een eigen bijdrage en het beschikken over een (geldige) gastouderovereenkomst. De bestuursrechters stonden voor de vraag wat de rechtsgevolgen moeten zijn als ouders aan één of meer van deze verplichtingen niet voldoen. Op de interpretatie van de Wet kinderopvang wordt in het volgende hoofdstuk nader ingegaan.

Voetnoot 9: Dat de bestuursrechter niet zelf de rechtsbetrekking vaststelt, is onvermijdelijk gelet op het feit dat in Nederland honderden bestuursorganen jaarlijks vele tientallen miljoenen besluiten nemen.

Voetnoot 10: Dit wordt '**ex tunc'-toetsing** genoemd. Toetsing naar het 'nu' is mogelijk als de wetgever dat opdraagt en als de bestuursrechter zelf de rechtsbetrekking vaststelt bij finale geschilbeslechting (artikel 8:41a Awb).

Voetnoot 11: **Het beoordelen van de doelmatigheid van de uitvoering** door een bestuursorgaan is geen taak van de bestuursrechter.

Voetnoot 12: Sommige ouders en hun advocaten gaven aan dit onwenselijk te vinden. Zij menen dat de bestuursrechter er zou moeten zijn om al het handelen en nalaten van de Belasting/Toeslagen op rechtmatigheid te toetsen.

Voetnoot 13: Als een besluit niet wordt aangevochten of in stand blijft in de procedure bij de bestuursrechter, dan wordt dit besluit geacht rechtmatig te zijn. Ook de civiele rechter gaat dan uit van de rechtmatigheid van dat besluit.

Voetnoot 14: Dit probleem speelt niet alleen bij toeslagzaken, maar bijvoorbeeld ook in de sociale zekerheid en bij de studiefinanciering.

Voetnoot 15: Twee rechterlijke instanties: beroep bij de rechtbank en hoger beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Voetnoot 16: Met drie rechterlijke instanties: beroep bij de rechtbank, hoger beroep bij het gerechtshof, en cassatieberoep bij de Hoge Raad.

Voetnoot 17: Dit is op het terrein van de sociale zekerheid en sociale verzekering anders geregeld; daar is de beoordeling van besluiten over invordering opgedragen aan dezelfde bestuursrechter die besluiten over (herziening van) het recht op uitkering op rechtmatigheid beoordeelt.

Voetnoot 18: 'Recht vinden bij de rechtbank; lessen uit de kinderopvangtoeslagzaken', rapport van de werkgroep reflectie toeslagenaffaire rechtbanken, te vinden op www.rechtspraak.nl, par. 5.1.

Voetnoot 19: Zie voor een meer uitgebreide uiteenzetting over (het gebrek aan) gefinancierde rechtshulp 'Recht vinden bij de rechtbank; lessen uit de kinderopvangtoeslagzaken', rapport van de werkgroep reflectie toeslagenaffaire rechtbanken, te vinden op www.rechtspraak.nl, par. 6.4.

Voetnoot 20: Die bezwaren worden in de Awb (hoger) beroepsgronden genoemd.

Voetnoot 21: Artikel 8:69, lid 1 Awb.

Voetnoot 22: Artikel 8:69, lid 2 Awb; het aanvullen van de rechtsgronden.

Voetnoot 23: Conclusie van 7 juli 2021, ECLI:NL:RVS:2021:1468.

Voetnoot 24: De grote kamer van de Afdeling bestuursrechtspraak bestaat uit vijf rechters. Aan deze grote kamer wordt deelgenomen door rechters vanuit de CRvB en het CBb. De mogelijkheid van de grote kamer is geregeld in artikel 8:10a, lid 4 Awb.

Voetnoot 25: Artikel 8:69, lid 3 Awb; het aanvullen van de feiten.

Voetnoot 26: Zie artikel 8:42 Awb.

Voetnoot 27: Brief van de minister-president van 12 maart 2021 (kenmerk 2021-0000049313) met daarin een overzicht van wetten waar de Belastingdienst zich niet aan gehouden heeft.

Voetnoot 28: Evenmin is aan het licht gekomen dat de Belastingdienst/Toeslagen zich heeft bediend van ongeoorloofde praktijken door de inzet van risicoprofielen en onderzoeksmethoden waarbij gebruik is gemaakt van de registratie van (dubbele) nationaliteit en door een 'zwarte lijst' aan te leggen. Ouders hebben hierover niet in hoger beroep geklaagd.

Voetnoot 29: Zie ook 'Recht vinden bij de rechtbank; lessen uit de kinderopvangtoeslagzaken', rapport van de werkgroep reflectie toeslagenaffaire rechtbanken, te vinden op www.rechtspraak.nl, par. 5.2.1.

Voetnoot 30: Volgens de bestaande rechtsleer is er geen ruimte voor belangenafweging en toepassing van het evenredigheidsbeginsel als de wet (in formele zin) die ruimte niet biedt. Zie bijvoorbeeld CRvB 22 juli 2021, ECLI:NL:CRVB:2021:1890 en ABRvS 8 juni 2016, ECLI:NL:RVS:2016:610, beschreven in par. 2.2.6 van het rapport van de werkgroep juridische reflectie. Dit is anders bij dwingende voorschriften in lagere wetgeving. Als toepassing van die voorschriften tot een onevenredige uitkomst leidt, dan kan de bestuursrechter die voorschriften onverbindend verklaren of buiten toepassing laten; zie bijvoorbeeld ABRvS 4 maart 2015, ECLI:NL:RVS:2015:622 (alcoholslotprogramma) en ABRvS 2 december 2020, ECLI:NL:RVS:2020:2850 (Amsterdamse huisvestingsverordening).

Voetnoot 31: De publicatie van prof. dr. E.M.H. Hirsch Ballin, 'Dynamiek in de bestuursrechtspraak: Over de betekenis van veranderingen in economie, politiek en samenleving voor de bestuursrechtelijke rechtsontwikkeling', VAR-preadvies 2015, Boom Juridische uitgevers 2015. Hierin wordt aandacht gevraagd voor de toegenomen macht van het bestuur en de tanende macht van het parlement. Deze publicatie was voor de Afdeling bestuursrechtspraak in 2015 aanleiding stelselmatig de indringendheid van de toetsing door de bestuursrechter te agenderen.

Voetnoot 32: Gedoeld wordt op de discussie naar aanleiding van de **stikstofuitspraken** van de Afdeling bestuursrechtspraak enerzijds en die over de kinderopvangtoeslagzaken anderzijds.

Voetnoot 33: De Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslagen heeft geoordeeld dat de hoogste bestuursrechter de wet (in formele zin) "aan de kant had moeten zetten" met toepassing van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

Voetnoot 34: In vreemdelingenzaken vinden slechts bij uitzondering zittingen plaats. In plaats van de zittingskamer wordt ook wel gesproken over de 'zetel'. Een meer uitvoerige beschrijving van de werkwijze van de Afdeling bestuursrechtspraak is opgenomen in par. 1.5 van het verslag van de werkgroep rechterlijke oordeelsvorming.

Vervolg analyse van pagina 21

Belangrijk voor de analyse is de centrale mededeling in het reflectierapport op pagina 28 van hoofdstuk 3:

In elke zaak worden de feiten geordend en klachten en beroepsgronden 'vertaald' in rechtsvragen.

In het Oud-Romeinse recht, zo leert de theorie, bepalen de feiten het recht. Met andere woorden, verzinsels en halve waarheden dienen het recht niet. Maar, als de Afdeling bestuursrechtspraak zelf al in hoofdstuk 3, pagina 26 onder het kopje ***De feiten en de stukken***, meedeelt:
*,, **Het bestuursorgaan is verplicht de bestuursrechter te voorzien van alle stukken** die op de zaak betrekking hebben [**voetnoot 26**]. **Door onderzoek van derden is aan het licht gekomen dat de Belastingdienst/Toeslagen bepaalde stukken heeft achtergehouden** [**voetnoot 27**]",*
dan mag duidelijk zijn, dat in concrete gevallen het overheidsbestuur niet blindelings kan worden vertrouwd op voorhand bij de voorbereiding van een besluit zich te houden aan artikel 3:2 Awb, het zorgvuldigheidsbeginsel.

Artikel 3:2 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) **verlangt van het bestuursorgaan een actieve opstelling bij de inventarisatie van en het onderzoek naar de feiten en belangen die in een bepaalde zaak een rol spelen**. Dit lijdt uitzondering als uit de wet blijkt dat de aanvrager verplicht is zelf bepaalde gegevens te verstrekken.

6.1.5 Welke lessen worden er in werkelijkheid getrokken door de Afdeling bestuursrechtspraak uit kinderopvangtoeslag rechtspraak ?

Nu is het de vraag , of de bestuursrechter van de Sector bestuursrecht van de rechtbank, en in hoogste instantie de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State wel in staat is, of er zelfs op gericht is als rechtsprekend orgaan de door de overheid **bij de voorbereiding van besluiten** gecreëerde "*hiaten, vaagheden, ongerijmde wendingen en tegenstrijdigheden op het niveau van de relevante bijzonderheden*" te traceren. Deze vraag geldt voor alle rechtsgebieden, waarover de bestuursrechter zich uitlaat. En in dit geval in het Ruimtelijke ordeningsrecht en milieurecht en de Wet natuurbescherming etc. Grote belangen van gemeenteraden, colleges van burgemeester en wethouders, ambtenaren en projectontwikkelaars en hun ecologische adviesbureaus en hun advocaten en de hen adviserende Omgevingsdiensten (van de provinciale overheden) hebben er belang bij dat bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen en ontheffingen van de Wet natuurbescherming onverkort rechtskracht krijgen. Alle middelen lijken daarbij geoorloofd. Kan de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State daartegen wel onbevooroordeeld, deskundig en onpartijdig rechtsbescherming bieden?
Zie voor het antwoord hierna Mr. Folkert Jensma, NRC, en de hoogleraren rechtssociologie, Radboud Universiteit Nijmegen, K. Groenendijk en mw. A. Terlouw.

6.1.6 Mr. Folkert Jensma, NRC, 27 november 2021 *De Raad van State gaat nat, maar is het genoeg?*

Om de staatsrechtelijke problemen te analyseren wordt hierbij kennis genomen van de waarschuwingen door de juridisch redacteur van NRC, mr. Folkert Jensma , editie van **zaterdag 27 november 2021**, die daar het volgende over heeft geschreven in zijn beschouwing over **De Rechtsstaat**: ,, *Zelfreflectie bij de Raad van State over 'Toeslagen' hakt erin"*:

Mr. Folkert Jensma (NRC, 27 november 2021 *De Raad van State gaat nat, maar is het genoeg?*

,,Het vuurwerkverbod was vorige week groter nieuws en dus verdween het mea culpa-rapport van de Raad van State ergens tussen een spoorloze Chinese tennisster en 'Shell naar Londen'. Waarna de spanning tussen burger en overheid afgelopen weekeinde tot stevige rellen leidde.
Dan is zo'n vergaande erkenning dat de hoogste bestuursrechter in de kinderopvangtoeslagzaken te lang in de 'strenge groef' bleef zitten, niet kritisch genoeg was, feitelijk z'n taak verzaakte en nu 'excuses' aanbood, haast een detail. Dat tegelijk akelig aansloot bij de vertrouwenscrisis burger–overheid die dus nóg dieper kon. En uitgerekend dan gaat de hoogste bestuursrechter 'nat' – en niet zo'n beetje ook. Terwijl het juist de instituten zijn die de rechtsstaat en de democratie drijvende moeten houden.

Ik zit dan ook al een paar dagen met een knoop in m'n maag. Enerzijds vond ik de analyse scherp en deskundig, de presentatie openhartig, zelfs tamelijk genadeloos voor zichzelf, en ook vertrouwenwekkend. Ziezo, de prop is uit de leiding, *nu nog de weg omhoog vinden.* ***Anderzijds waren de aanbevelingen in zekere zin zó voor de hand liggend dat ze me ook zorgen baarden.***

Meer ruimte maken voor tegenspraak, meer externe informatie toelaten, vaker onafhankelijk advies vragen, beter luisteren – naar vrijwel iedereen –, meer vrijheid nemen om knellende wetgeving te matigen als de redelijkheid dat vraagt. Minder snel ook hele zaaksoorten vast timmeren met 'lijnen' die zichzelf daarna in stand houden. Mede dankzij een efficiënte organisatie waar zittingen liever korter dan langer duren en een batterij hoog deskundige stafjuristen die de 'tekstblokken' al klaar hebben staan. Daar ruimte vinden voor tegenspraak, dat zou je toch niet meer moeten leren, als ervaren rechters in een hoogste rechtscollege?

Of zou het tunnelvisie en groupthink zijn geweest? Waarbij het verlangen naar consensus groter is dan de behoefte aan kritiek, alternatieven of andermans input? Dan is het een cultuurprobleem, van rechterlijke attitude en houding. Dan moeten er patronen worden doorbroken, verhoudingen opgeschud, ramen opengezet.

En er zit een ongeduldig stemmetje in m'n hoofd. ***Is het probleem wel beperkt (geweest) tot toeslagenzaken, of komt het elders ook voor? Zijn er andere zaaksoorten te lang te streng behandeld, met te weinig oog voor de burger en te veel aandacht voor rechtszekerheid? Bij de toeslagzaken bleken de bestuursrechters te goed van vertrouwen in de overheid – de Belastingdienst manipuleerde dossiers, gaf een vals beeld van afbetalingsregelingen en bleek zich geregeld niet aan schikkingsafspraken te houden. Het rapport somt de schandalen droog op. Waren de rechters naïef? Of misschien te veel jurist en te weinig boer-op-klompen die het eerst wil zien voordat-ie het gelooft? Juristen zijn verwend met bewijs- en***

rechtmatigheidvermoedens die eigen onderzoek mogen vervangen. Verantwoordelijkheid mag vaak 'bij partijen' worden gelaten. Dat heeft zichzelf hier wel afgestraft.

*Is het **'systeemfalen'** elders wellicht ook zichtbaar? Het grootste dilemma voor rechters lijkt me wat te doen „als andere machten haperen", zoals het rapport schrijft.* ***Het kan niet anders of de rechtsbescherming van de burger moet een tandje worden opgeschroefd. Niet alleen in hoger beroep maar ook bij de rechtbanken. Ook in andere rechtsgebieden. Doorvragen op zitting naar de feiten, naar ontbrekende stukken, naar beleid in vergelijkbare zaken, naar de gevolgen van een eventuele uitspraak. De rechter kan niet meer blind vertrouwen op andere overheidsinstanties.***

Ruim vóór de zitting de burger voorlichten over wat er gevraagd zal worden ('bewijsvoorlichting' in jargon), ***geen genoegen nemen met afwezige of zwakke procesvertegenwoordigers****.* ***Na een schikking op zitting bijvoorbeeld de zaak aanhouden in plaats van sluiten, een half jaar later heropenen en dán verantwoording vragen over de nakoming****. Het meeste kan allang. Maar kennelijk liet men ook te veel over aan wat sinds de* WRR (=Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, PB) *het **'doenvermogen'** van de burger heet – de capaciteit om de eigen zaakjes zo te beheren dat gelijkwaardig procederen een gegeven is. En dat is dus óók niet gebleken waar te zijn."* [**onderstreping en vet gedrukt, PB**].

Als academisch opgeleid bioloog en onderzoeker en advocaat bestuursrecht in het vreemdelingen recht, asielrecht en in het arbeidsongeschiktheidsrecht (1986-2017) en sedertdien juridisch onderzoeker natuurbeschermingsrecht is ook deze bijdrage van F. Jensma mij uit het hart gegrepen. Meer nog dan de Centrale Raad van Beroep kan de Raad van State en haar Afdeling bestuursrechtspraak als gouvernementeel worden aangemerkt. En het einde daarvan is niet in zicht. De rechtsstrijd tegen de overheid is een "*Uphill fight".*

6.1.7 De bevindingen van professor Kees Groenendijk (*Een venijnig proces*, 2008, Sdu Uitgevers, 44 pp. ISBN: 978 90 12 38062 1, NUR: 823), respectievelijk **Kees Groenendijk en Ashley Terlouw** (*Tussen onafhankelijkheid en hiërarchie, De relatie tussen vreemdelingenrechters en de Raad van State, 2001-2007*, Monografieën Vreemdeling en Recht, Sdu Uitgevers, Den Haag, 2009, 156 pp., ISBN: 978 90 12 38137 6, NUR: 823)

Ter gelegenheid van zijn afscheid als hoogleraar rechtssociologie aan de Radboud Universiteit Nijmegen op 25 april 2008 verscheen ***Een venijnig proces***, een gedeeltelijk uitgesproken rede.

De titel is ontleend aan een verzuchting van een door Groenendijk en Terlouw gehoorde bestuursrechter die gaandeweg in de opleiding en praktijk werd meegezogen in de gewoonten van collegarechters waardoor kritisch vermogen en onafhankelijk denken overgingen in een proces van aanpassing.

In zijn inleiding '*Dansen op het bureau'* beschrijft Groenendijk twee voorvallen die hem brachten tot deze rede. Eerst een vreemdelingenrechter die zo opgelucht was dat zij kon overstappen van de vreemdelingenkamer naar de afdeling strafrecht, dat zij spontaan op haar bureau was gaan dansen. En ten tweede de reactie van zorgverlener in het asielrecht, die het niet kon uitstaan, dat Groenendijk hem ervoor waarschuwde voetstoots uit te gaan van de juistheid van een rechterlijke uitspraak, waarbij het beroep van een minderjarige alleenstaande asielaanvrager ongegrond was verklaard.

Citaat Groenendijk: *„Toen ik zei dat je onder de huidige rechtspraak in Nederland er niet meer zeker van kon zijn dat de rechter echt naar de feiten van de zaak had gekeken, omdat de rechtspraak van de Raad van State dat verbiedt, dat de rechtspraak in asielzaken in mijn ogen niet voldoet aan de eisen van het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens (EVRM) en dat de rechters in de rechtbanken onvoldoende ruimte hebben om inhoudelijk naar de beslissing op een asielverzoek te kijken, werd mijn gesprekspartner boos: „Zo kan ik toch niet werken". Na mijn antwoord dat ik niet werd betaald om zekerheden te verschaffen, maar om feiten te verzamelen, verklaringen te vinden voor waargenomen gedrag en daarover soms ook mijn oordeel te geven, ging hij ontevreden weg. Pas later legde ik een verband tussen deze beide ervaringen."*

Aan de hand van zijn onderzoeken samen met onderzoeker A. Terlouw in de maanden april tot augustus 2007 onder 24 rechters bij de sector bestuursrecht van de rechtbanken inventariseert professor Groenendijk de ervaringen van deze rechters met de rechtspraak van de Raad van State. Welke problemen of dilemma's ondervonden deze rechters van die rechtspraak en hoe hebben zij op die dilemma's gereageerd? (p.2). Onder verwijzing naar een daarop volgende publicatie (*Tussen onafhankelijkheid en hiërarchie, De relatie tussen vreemdelingenrechters en de Raad van State, 2001-2007* door Kees Groenendijk en Ashley Terlouw, Monografieën

Vreemdeling en Recht, Sdu Uitgevers, Den Haag, 2009, 156 pp., ISBN: 978 90 12 38137 6, NUR: 823) gaat Groenendijk in zijn rede in op een aantal kenmerkende gemeenschappelijke ervaringen van de onderzochte groep rechters met de rechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak.

Beide publicaties zien op de beoordeling door eerstelijnsvreemdelingenrechters bij rechtbanken van uitspraken in hoger beroep van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Terwijl deze publicaties zien op het vreemdelingen(bestuurs)recht, beschrijven Groenendijk en Terlouw ook **algemene kenmerken van de toetsingspraktijk**. Deze fenomenen kunnen ook een rol spelen bij andere onderdelen van het bestuursrecht, zoals Omgevings(bestuurs)recht in brede zin. Weliswaar worden hoger beroepen in het omgevingsrecht behandeld door een andere kamer van de ABRvS dan de Vreemdelingenkamer van de ABRvS, maar de toetsingscultuur zoals die zich heeft ontwikkeld binnen de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State als zodanig kan niet anders dan als gemeenschappelijk erfgoed worden gezien, die alle Kamers van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State over en weer bepaalt en heeft bepaald.

In de eerste publicatie werd ik getroffen door het rechtssociologische begrip '***groupthink***' dat Groendijk ontwaarde bij een vaste kern van vijf staatsraden van de ABRvS (**p.25, rede** van 2008).
[**NB.** Waar hij spreekt over de Vw 2000 gaat het om de Vreemdelingenwet, die in 2000 is ingevoerd onder staatssecretaris J. Cohen (PvdA)]

*,, **De staatsraden***
*Van de uitspraken uit de jaren 2001-2006, die in Jurisprudentie Vreemdelingenrecht werden gepubliceerd, waren er 1407 gedaan door een uit drie staatsraden bestaande meervoudige kamer. Het gaat hier om uitspraken die volgens de selecteurs bij de Raad van State en de redacteuren van <<JV>> belangrijk waren voor de praktijk. Verreweg het grootste deel van die uitspraken werd gedaan door een vaste kern van vijf staatsraden. Eén van hen fungeerde bij meer dan de helft van die uitspraken (55%) als voorzitter van de kamer. In 98% van die door een meervoudige kamer afgedane zaken was één van die vijf voorzitter en in 82% van die zaken werd de kamer door twee van die vijf staatsraden gevormd. Alle vijf staatsraden waren bij het inwerkingtreden van de Vw 2000 in functie. In de eerste vier jaar dat de Vw 2000 van kracht was, werden slechts twee van de gepubliceerde meervoudige uitspraken van de Afdeling gedaan zonder dat een van die vijf staatsraden erbij was betrokken (**voetnoot 26**). De wet werd in feite in die jaren geïnterpreteerd door een kleine groep van deze vijf staatsraden.*
*Uit het oogpunt van bewaking van de rechtseenheid lijkt dit een bewonderenswaardig resultaat. Of het wenselijk is om op een politiek zo omstreden terrein als het vreemdelingenrecht de interpretatie van de wet gedurende een reeks van jaren grotendeels in handen te leggen van dezelfde vijf personen is echter een andere vraag. Dit schept immers het risico van '**groupthink**', het ontwikkelen van een eigen normenstelsel en eigen vanzelfsprekendheden die geleidelijk los komen te staan van de normen en de realiteit van het recht en de samenleving (**voetnoot 27**).*

26 Zie <<JV>> 2003/256 en <<JV>> 2004/52. In de zes jaar (2001-2006) werden in totaal 17 van de 1407 gepubliceerde uitspraken gedaan door een kamer waarvan geen van die vijf staatsraden deel uitmaakte.

27 Over ***groupthink*** en de voor- en nadelen van rechtspraak bij een beperkt aantal rechters, zie L. E. de Groot van Leeuwen en S. van Steenbergen, *Specialistische rechtspraak in de ogen van rechters en wetenschappers*, in: J. W. M. Tromp e.a. (red.). *Concentratie en specialisatie van rechtspraak: noodzaak of overbodig?* Deventer 2006 (Kluwer), p.37-50."

[Zie over hetzelfde thema p. 31 van Groenendijk en Terlouw, 2009].

Een tweede aspect uit de toetsingspraktijk van de Afdeling bestuursrechtspraak is **de inperking van de rechterlijke toetsing** door de Afdeling bestuursrechtspraak [zie par. 4.1 in *Een venijnig proces* uit 2008 op p.17 en zie paragraaf 4.3 in *de monografie* uit 2009 op p.64].

Citaat:
*,, Beperking van rechterlijke controle wordt in de politicologische literatuur in de VS wel aangeduid als **court stripping*** [zie de hierna volgende identieke voetnoot van de auteur(s) Groenendijk/Terlouw]. *Het gaat dan om een door de wetgever uit politieke overwegingen ingegeven beperking of uitsluiting van rechterlijke controle in bepaalde soorten zaken. Hier* [in de toetsing van vreemdelingenzaken door de ABRvS, PB] *gaat het in de ogen van de rechters niet om keuzes van de wetgever maar van de appelrechter. De Raad van State beperkte niet alleen de omvang van de eigen toetsing maar ook die van de rechters in de rechtbanken."*

Het betreft een gelijkluidende Identieke Voetnoot nr.10 (2008), resp. nr.91 (2009):

D.S. Dobkin, 'Court Stripping and Limitation on Judicial Review of Immigration Cases', The Justice System Journal (28) 2007, p.104-108; J.E. Pfander, 'Jurisdiction Stripping and the Supreme Court's Power to Supervise Inferior Tribunals', Texas Law Review (78) 2000, p.1433-1512 en B.W. Curry, The Courts, Congress and the Politics of Federal Jurisdiction, diss Ohio State University, 2005.

6.1.8 Welke vragen rijzen uit de lessen en vragen van Comenius (1668) en de bevindingen van hoogleraren Groenendijk en Terlouw (2008 en 2009), en het Reflectierapport van de ABRvS van november 2021 en uit de bedenkingen van Folkert Jensma (2021) bij het analyseren van de uitspraak van 1 februari 2023 (ABRvS) en bij de analyse van het besluit op bezwaar van GS van Noord-Holland van 6 februari 2023 ?

Combineert men nu het 'Reflectie rapport' van november 2021 van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (***Lessen uit de kinderopvangtoeslagzaken, Reflectierapport van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State***) met de les van Comenius over de Ratio status (1668) en met eerdere publicaties uit 2008 en 2009 van de hoogleraren Groenendijk en Terlouw, en met de beschouwing van mr. Folkert Jensma (NRC, zaterdag 27 november 2021 over **De Rechtsstaat**: , *Zelfreflectie bij de Raad van State over 'Toeslagen' hakt erin*, ***De Raad van State gaat nat, maar is het genoeg?***, dan besluipt het beklemmend gevoel, dat de bescherming van milieu, klimaat, landschap en natuur bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State op dezelfde leest is geschoeid als de '*alles-of-niets'-lijn* bij de Kinderopvangtoeslagaffaire. Dit noopt tot nader onderzoek.

Onderwerpen en vragen in dit verband zijn :

1) Hoe indringend is de wettelijke rechtsbescherming ingevolge de Wet natuurbescherming en de toetsing van beroepsgronden door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State tegen voor milieu, landschap en natuur schadelijke besluiten en plannen van primair oordelende bestuursorganen gemeenteraden, burgemeesters en wethouders, Omgevingsdiensten, provinciale bestuurders (Provinciale en Gedeputeerde Staten etc. ?

2) Is er in dit rechtsterrein van ruimtelijke ordening, omgevingsrecht en de Wet natuurbescherming bij de ABRvS ook sprake van '*Groupthink*' en van '*Court Stripping'*?

3) Is er sprake van een alle wetten en belangen opzijschuivend Statelijk belang ("imperative reasons of overriding public interest")?

[*verb (used with object), o·ver·rode, o·ver·rid·den, o·ver·rid·ing.* ***to prevail or have dominance over;*** *have final authority or say over; overrule: to override one's advisers. to disregard, set aside, or nullify; countermand: to override the board's veto. Override* ***Definition &*** *Meaning* ***|*** *Dictionary****.com*** *www.dictionary.com/browse/override*]

6.2 Analyse van de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 1 februari 2023 (ECLI:NL:RVS:2023:425)

De uitspraak van 1 februari 2023 is terug te vinden op internet via bovenstaand ECLI-nummer. De uitspraak bestaat uit 35 pagina's en kent 34 rechtsoverwegingen (hierna r.ov.). De beroepen van een ingezetene van Bussum, hierna aangeduid als NN, en van SNLG zijn ongegrond verklaard.

6.2.1 Korte toelichting bij de analyse

Ter wille van het overzicht wordt in deze beschouwing allereerst de tekst opgenomen van de **inhoudsindicatie door de ABRvS zelf**,die te vinden is in de elektronisch publicatie van deze uitspraak onder het ECLI-nummer. Tevens is hier de eerste pagina van de uitspraak opgenomen met **de namen van partijen**, gevolgd door pagina's 2 t/m 5 van de uitspraak van de ABRvS met een weergave van **het procesverloop**, gevolgd door de overwegingen door de ABRvS met betrekking tot **de inhoud van de bestemmingsplannen**, woningbouw en bedrijvigheid in het plangebied (rechtsoverwegingen 1 en 2) en **de vrees** van appellant 1 [in de analyse hierna te noemen: NN] voor de gevolgen van deze plannen voor woon- en leefklimaat, en de vrees van appellant 2, de

Stichting Natuur en Landschap het Gooi (SNLG) voor de gevolgen van deze plannen voor natuur en landschap en milieu in het Gooi en omstreken (rechtsoverweging 3).

Ook het door de ABRvS zelf beschreven **beoordelingskader** (rechtsoverwegingen 4 en 5) is in deze paragraaf 6.2.1 opgenomen.

NB. Enige tekstgedeelten zijn hierna door mij onderstreept en/of vet gedrukt. De feitelijke analyse begint hierna in **paragraaf 6.2.2**

Inhoudsindicatie:
Bij besluit van 7 juli 2021 heeft de raad van de gemeente Gooise Meren het bestemmingsplan "Buurtschap Crailo" vastgesteld. Bij besluit van 6 juli 2021 heeft de raad van de gemeente Hilversum het bestemmingsplan "Buurtschap Crailo" vastgesteld. Bij besluit van 7 juli 2021 heeft de raad van de gemeente Laren het bestemmingsplan "Buurtschap Crailo" vastgesteld. De bestemmingsplannen voorzien erin om op de gronden van een voormalig defensieterrein Buurtschap Crailo mogelijk te maken. Deze ontwikkeling omvat onder meer de bouw van een duurzame, groene woonwijk met maximaal 590 woningen en de aanleg van circa 5 ha bedrijvigheid. De gemeenten Gooise Meren, Hilversum en Laren werken samen in de werkorganisatie GEM Crailo B.V. GEM Crailo B.V. is eigenaar en ontwikkelaar van het overgrote deel van de plangebieden met een totale omvang van circa 40 ha.

Tekst Uitspraak, pagina 1 t/m 3 , inclusief rechtsoverwegingen 1 t/m 5

Raad van State, datum uitspraak 1 februari 2023, datum publicatie: 1 februari 2023

ECLI:NL:RVS:2023:425,

Zaaknummer: 202106135/1/R1, 202106138/1/R1 en 202106201/1/R1

Uitspraak

AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

Uitspraak in het geding tussen:

1 [appellant sub 1, hierna in de analyse NN *], wonend te Bussum, gemeente Gooise Meren,*

2.Stichting Natuur en Landschap het Gooi (hierna: SNLG), statutair gevestigd te Gooise Meren,

appellanten,

en

1. de raad van de gemeente Gooise Meren,

2 de raad van de gemeente Hilversum,

3. de raad van de gemeente Laren,

verweerders.

Procesverloop

*Bij besluit van **7 juli 2021** heeft de raad van de gemeente Gooise Meren het bestemmingsplan "Buurtschap Crailo" vastgesteld.*

*Bij besluit van **6 juli 2021** heeft de raad van de gemeente Hilversum het bestemmingsplan "Buurtschap Crailo" vastgesteld.*

*Bij besluit van **7 juli 2021** heeft de raad van de gemeente Laren het bestemmingsplan "Buurtschap Crailo" vastgesteld.*

Tegen deze besluiten hebben [appellant sub 1] en SNLG beroepen ingesteld.

De raden van de gemeenten Gooise Meren, Hilversum en Laren (hierna samen: de raden) hebben verweerschriften ingediend.

[appellant sub 1], SNLG, de raden en GEM Crailo B.V. hebben nadere stukken ingediend.

*De Afdeling heeft de zaken gevoegd op een zitting behandeld op **23 september 2022**, waar [appellant sub 1*, hierna in de analyse op verzoek te noemen: NN],
***SNLG**, vertegenwoordigd door **mr. drs. P.B.Ph.M. Bogaers**, rechtsbijstandverlener te Bussum,*

*en de raden, vertegenwoordigd door **M.P. Tijm Msc**, **drs. S. Wiedermeijer**, **K.J. Loman-Van den Hurk** en **T.J. van Leeuwen**, bijgestaan door **mr. J.C. Binnerts**, advocaat te Haarlem, zijn verschenen.*

*Voorts is op de zitting **GEM Crailo B.V.**, vertegenwoordigd door **mr. drs. C.F.J. Cornelisse** en J**.B. Nieuwenhuizen**, als partij gehoord.*

Overwegingen

Inleiding

1. De bestemmingsplannen voorzien erin om op de gronden van een voormalig defensieterrein Buurtschap Crailo mogelijk te maken. Deze ontwikkeling omvat onder meer de bouw van een duurzame, groene woonwijk met maximaal 590 woningen en de aanleg van circa 5 ha bedrijvigheid.

*De gemeenten Gooise Meren, Hilversum en Laren werken samen in de werkorganisatie **GEM Crailo B.V.** GEM Crailo B.V. is eigenaar en ontwikkelaar van het overgrote deel van de plangebieden met een totale omvang van circa 40 ha. De plangebieden zijn gelegen op het grondgebied van de gemeenten Gooise Meren, Laren en Hilversum. Deze gemeenten hebben ieder voor hun eigen grondgebied een bestemmingsplan vastgesteld waarbij wordt uitgegaan van een gezamenlijke ontwikkeling van Buurtschap Crailo.*

*2. De raden hebben voor het realiseren van Buurtschap Crailo gekozen voor het vaststellen van een zogenoemd "bestemmingsplan met verbrede reikwijdte". Dit betekent dat de raden gebruik hebben gemaakt van extra mogelijkheden voor de inrichting van de bestemmingsplannen op basis van artikel 2.4 van de **Crisis- en herstelwet** (hierna: de Chw), in verbinding met artikel 7c, onder 17, sub jjjjj, van het **Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet** (hierna: Besluit uitvoering Chw).*
[Hierover nader meer in paragraaf 6.4.1 m.b.t. r.ov.15.
Zie ook de *Bijlage* bij de uitspraak over de wettelijke voorschriften, die is opgenomen na paragraaf 6.4.18]

Partijen

*3. **[appellant sub 1]** woont op het perceel [locatie A] te Bussum, in de onmiddellijke omgeving van het gebied van het bestemmingsplan dat door de gemeente Gooise Meren is vastgesteld. Zij vreest onder meer voor negatieve gevolgen van de met de bestemmingsplannen mogelijk gemaakte ontwikkelingen voor haar woon- en leefklimaat en heeft daartoe verschillende gronden aangevoerd.*

***SNLG** heeft als doel het bevorderen van de bescherming van natuur, landschap en milieu in het Gooi en omstreken. Zij vreest dat door de in de plannen voorziene ontwikkeling onomkeerbare gevolgen ontstaan voor natuur, landschap en milieu, waaronder voor beschermde diersoorten, in het bijzonder voor de das.*

Beoordelingskader

*4. Bij de vaststelling van een bestemmingsplan moeten de raden bestemmingen aanwijzen en regels geven die de raden uit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening nodig achten. De raden hebben daarbij beleidsruimte en moeten de betrokken belangen afwegen. **De Afdeling oordeelt niet zelf of de plannen in overeenstemming zijn met een goede ruimtelijke ordening. De Afdeling beoordeelt aan de hand van de beroepsgronden of de besluiten tot vaststelling van de bestemmingsplannen in overeenstemming zijn met het recht.** Daarbij kan aan de orde komen of de nadelige gevolgen van de plannen onevenredig zijn in verhouding tot de met de plannen te dienen doelen.*

Omdat in dit geval sprake is van bestemmingsplannen met verbrede reikwijdte kunnen verder op grond van artikel 7c, eerste lid, onder a en b, van het Besluit uitvoering Chw, in aanvulling op artikel 3.1, eerste lid, van de Wet ruimtelijke ordening (hierna: de Wro), in de bestemmingsplannen ook regels worden gesteld die strekken ten behoeve van het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit en het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke functies*. De Afdeling zal daarom ook beoordelen of - voor zover dat aan de orde is - de raden zich op het standpunt hebben mogen stellen dat zij de plannen in overeenstemming met de in artikel 7c, eerste lid, onder a en b, van het Besluit uitvoering Chw, vermelde criteria hebben vastgesteld.*

5. De (wettelijke) bepalingen die ten grondslag liggen aan de hiernavolgende rechtsoverwegingen, zijn opgenomen in de bijlage bij deze uitspraak. De bijlage maakt deel uit van deze uitspraak."

6.2.2 Analyse van de "niet-ontvankelijkheidsverweren" tegen appellant 1 (NN) en appellant 2 (SNLG)

In paragraaf 6.2.1. is ingegaan op de onderdelen: Inleiding (overwegingen 1 en 2, pagina 1); en Partijen (r.ov. 3, pagina 3), alsmede op het beoordelingskader (r.ov. 4 en 5).

Eerst met rechtsoverweging 6 begint de beoordeling door de ABRvS van allereerst de vraag of de beroepschriften van appellant 1 (hierna: NN) en van appellant 2 (SNLG) wel door hen bij de ABRvS rechtsgeldig zijn ingediend? Kunnen zij in hun beroepen worden "*ontvangen*"?

Toelichting:
Kosten noch moeite worden in alle zaken door overheden en partijen [zoals GEM Crailo B.V.] en hun advocaten gespaard om een wederpartij, die een bezwaar of beroep tegen een besluit of plan of ontheffing heeft ingesteld, '*niet-ontvankelijk'* te laten verklaren. Wordt door de rechter de '*niet-ontvankelijkheid*' uitgesproken, dan hoeven de ingediende verweren/gronden van beroep van de niet-ontvankelijk verklaarde appellant niet te worden behandeld. In het beroep van de SNLG en in het beroep van NN bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State was dit de eerste hindernis die door beide appellanten moest worden weerstaan. De ABRvS trad in deze zaak als enige beroepsinstantie op.
In paragraaf 7 komt het niet-ontvankelijkheidsverweeer eveneens aan de orde in de procedure in bezwaar van de SNLG bij Gedeputeerde Staten van Noord-Holland tegen een door GS afgegeven *Ontheffing* van 23 augustus 2022 ingevolge de Wet natuurbescherming.

Tekst Uitspraak, pagina 3 onderaan t/m 5 , rechtsoverwegingen 6 t/m 7

Procedurele aspecten

Ontvankelijkheid

6. De raden hebben zich op het standpunt gesteld dat [appellant sub 1] geen belanghebbende is, voor zover haar beroepen zijn gericht tegen de bestemmingsplannen van Hilversum en Laren, door de afstand tussen haar perceel en deze plangebieden en het gegeven dat zij geen zicht daarop heeft. Daarbij hebben de raden erop gewezen dat [appellant sub 1] alleen een zienswijze tegen het bestemmingsplan van Gooise Meren heeft ingediend.

6.1. In artikel 1:2, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: de Awb) wordt onder belanghebbende verstaan degene wiens belang rechtstreeks bij een besluit is betrokken. In artikel 8:1 van de Awb is bepaald dat een belanghebbende tegen een besluit beroep kan instellen bij de bestuursrechter. ***Alleen wie een voldoende objectief en actueel, eigen en persoonlijk belang heeft dat rechtstreeks betrokken is bij het bestreden besluit, is belanghebbende als bedoeld in artikel 1:2, eerste lid, van de Awb.***

*Wie rechtstreeks feitelijke gevolgen ondervindt van een activiteit die het besluit - zoals een bestemmingsplan - toestaat, is in beginsel belanghebbende bij dat besluit. Het criterium "**gevolgen van enige betekenis**" van de activiteit dient als correctie op dit uitgangspunt.* ***Zonder gevolgen van enige betekenis heeft betrokkene geen persoonlijk belang bij het besluit. Hij onderscheidt zich dan onvoldoende van anderen****. Om te bepalen of er gevolgen van enige betekenis voor de woon-, leef- of bedrijfssituatie van betrokkene zijn, wordt acht geslagen op de factoren afstand tot, zicht op, planologische uitstraling*

van en milieugevolgen (onder andere geur, geluid, licht, trilling, emissie, risico) van de activiteit die het besluit toestaat, waarbij die factoren zo nodig in onderlinge samenhang worden bezien. Ook aard, intensiteit en frequentie van de feitelijke gevolgen kunnen van belang zijn.

*6.2. De Afdeling stelt vast dat [**appellant sub 1**] nabij het plangebied van de gemeente Gooise Meren woont, en verder op een afstand van ongeveer 250 m van het plangebied van het bestemmingsplan Hilversum en ongeveer 750 m van het plangebied van het bestemmingsplan Laren. Hetgeen in de bestemmingsplannen voorzien is, ziet op delen van het grondgebied van drie gemeenten en overschrijdt daarmee gemeentegrenzen. De drie raden van de gemeenten Gooise Meren, Hilversum en Laren hebben ieder een eigen bestemmingsplan vastgesteld voor hun grondgebied waarbij wordt uitgegaan van een integrale ontwikkeling van Buurtschap Crailo, die ruimtelijk als één geheel wordt gezien. Gezien de omstandigheid dat er tussen de drie bestemmingsplannen een zodanige samenhang in planologische zin bestaat dat geen of nauwelijks onderscheidende betekenis valt toe te kennen aan een van de plannen, is naar het oordeel van de Afdeling aannemelijk dat in dit geval [appellant sub 1] feitelijke gevolgen van enige betekenis ondervindt ten gevolge van alle drie de plannen. **Er zijn geen feiten of omstandigheden aangevoerd in verband waarmee zou moeten worden geoordeeld dat [appellant sub 1], in weerwil van de nauwe samenhang tussen de bestemmingsplannen, niet als belanghebbende is aan te merken bij het vaststellen van elk van deze plannen**.*

6.3. De beroepen van [appellant sub 1] zijn ontvankelijk, ook voor zover gericht tegen de bestemmingsplannen van Hilversum en Laren, en zullen hieronder inhoudelijk worden behandeld.

Relativiteit

*7. De raden betogen dat **het relativiteitsvereiste** als bedoeld in **artikel 8:69a van de Awb** in de weg staat aan een inhoudelijke bespreking van de door **SNLG** ingebrachte beroepsgronden. De raden voeren daartoe aan dat niet is gebleken van **feitelijke werkzaamheden** die SNLG heeft verricht met het oog op de behartiging van het algemeen belang dat is neergelegd in de statutaire doelstelling van de stichting in de periode vanaf haar oprichting op 23 februari 2021 tot het einde van de beroepstermijn op **23 september 2021**. De raden wijzen er verder op dat de handelingen die SNLG heeft verricht alleen bestaan uit het indienen van zienswijzen en het instellen van beroepen in het kader van deze plannen. Ter onderbouwing van het voorgaande wijzen zij in het bijzonder op de overzichtsuitspraak van de Afdeling van 11 november 2020, ECLI:NL:RVS:2020:2706, onder 6.6-6.9 en 10.55, en de daarin genoemde uitspraken van de Afdeling.*

*7.1. **SNLG** stelt dat zij in de periode tot aan het einde van de beroepstermijn feitelijke werkzaamheden heeft verricht met het oog op de behartiging van de statutaire doelstelling van de stichting.*

7.2. Artikel 8:69a van de Awb luidt:

"De bestuursrechter vernietigt een besluit niet op de grond dat het in strijd is met een geschreven of ongeschreven rechtsregel of een algemeen rechtsbeginsel, indien deze regel of dit beginsel kennelijk niet strekt tot bescherming van de belangen van degene die zich daarop beroept."

*Blijkens de geschiedenis van de totstandkoming van de Wet aanpassing bestuursprocesrecht (Kamerstukken II, 2009/10, 32 450, nr. 3, blz. 18-20) heeft de wetgever met **artikel 8:69a van de Awb** de eis willen stellen dat er een verband moet bestaan tussen een beroepsgrond en het belang waarin de appellant door het bestreden besluit dreigt te worden geschaad. **De bestuursrechter mag een besluit niet vernietigen wegens schending van een rechtsregel die kennelijk niet strekt tot bescherming van het belang van de appellant**.*

*7.3. **De vraag of SNLG feitelijke werkzaamheden heeft verricht ten aanzien van haar statutaire doelstelling in de periode tussen haar oprichting op 23 februari 2021 en het einde van de beroepstermijnen op 23 september 2021 is niet van belang voor de toepassing van het relativiteitsvereiste** (zie de uitspraak van de Afdeling van 13 november 2019, ECLI:NL:RVS:2019:3836, onder 9.10). **De eis van feitelijke werkzaamheden staat immers in artikel 1:2, derde lid, van de Awb, zodat aan feitelijke werkzaamheden van een stichting alleen in het kader van de belanghebbendheid betekenis toekomt**.*

Onder deze omstandigheden kan het relativiteitsvereiste niet op de door de raden bedoelde wijze aan SNLG worden tegengeworpen. In zoverre bestaat daarom geen grond om niet inhoudelijk op de beroepen van SNLG in te gaan."

Conclusies door P. Bogaers over de poging van advocaat Binnerts tot procedurele uitschakeling van NN en van SNLG in r.ov. 6 en 7

Betreffende de Procedurele aspecten is duidelijk dat de inspanningen van de raden en van de GEM Crailo B.V. om tot niet-ontvankelijkverklaring door de Raad van State te komen niet hebben geleid tot procedurele uitschakeling van NN en van SNLG.

Opgemerkt wordt in dit verband dat de raden en de GEM Crailo B.V. steeds door dezelfde advocaat in welke procedure dan ook werden bijgestaan. Zie in dit verband paragraaf 7 over de behandeling door Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van het bezwaarschrift van 4 oktober 2022 van de SNLG tegen een besluit van GS van 23 augustus 2022 tot Ontheffing van de Wet natuurbescherming van daarin gestelde verboden op vernietiging van rust- en verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen ex artikelen 3.5 en 3.10 lid 1 sub b Wnb
Appellant 1 (NN) is *Ontvankelijk* verklaard in r.ov. 6, 6.1., 6.2.,6.3. over NN, pagina 3 en 4 uitspraak): **NN is ontvankelijk verklaard**;

Appellant 2 (SNLG) is eveneens ontvankelijk verklaard. Het beroep van de raden op *Relativiteit ex artikel 8:69a van de Awb* is verworpen door de ABRvS (r.ov. 7, pagina 5): **de Stichting Natuur en Landschap het Gooi is ontvankelijk verklaard**.

Echter de ingestelde beroepen zijn vervolgens ongegrond verklaard. Dit zou reden kunnen zijn om maar niet verder te hoeven lezen. Echter dit zou geen recht doen aan het doorgronden van de wijze waarop de Afdeling bestuursrechtspraak redeneert. Is er ook hier, evenals in andere rechtsgebieden van het bestuursrecht, sprake van **doelredeneringen (ook genoemd: teleologische redeneringen)** en van ***Groupthink***, en van ***Court Stripping***, zoals in deze beschouwing hierboven is besproken in paragraaf 5 ?

6.3 De feitelijke analyse over de ongegrondverklaring door de ABRvS van het ingestelde beroep van NN

6.3.1 **Aantasting natuur** r.ov. 8, 8.1., 8.2., 8.3., 8.4 (pagina 5 t/m 8)

,,Beroepen NN:

,,Aantasting natuur

8. [appellant sub 1] kan zich niet verenigen met de in de plannen voorziene ontwikkeling, omdat zij vindt dat dit leidt tot een aantasting van natuur. ***Daartoe voert [appellant sub 1] aan dat de raden bij de afweging van alle betrokken belangen te weinig gewicht hebben toegekend aan het behoud van de aanwezige natuurwaarden ter plaatse en dat er alternatieven mogelijk zijn waardoor de natuur minder onomkeerbaar wordt aangetast.*** *De plannen maken ten onrechte veel bebouwing mogelijk en hebben mede daarom een* ***grootschalige kaalslag van bomen en ander groen*** *tot gevolg met onder meer negatieve effecten voor diersoorten.*

Verder voert [appellant sub 1] aan dat de plannen leiden tot een verslechtering van de luchtkwaliteit in de omgeving. Hoewel de voorziene woningen gasloos zullen worden gebouwd, blijkt volgens [appellant sub 1] uit de plannen niet op welke wijze de voorziene woningen emissieloos worden uitgevoerd. Zij wijst in dat verband erop dat de plannen er niet aan in de weg staan dat houtkachels in de woningen worden gezet, hetgeen de uitstoot van fijnstof en de effecten van zogenoemde carcinogene stoffen tot gevolg heeft. ***[appellant sub 1] voert aan dat haar eigen metingen sterke indicaties geven dat de concentraties van deze stoffen hoger zullen zijn dan is toegestaan, dit in tegenstelling tot de conclusies in het rapport "Gebiedsontwikkeling Crailo. Onderzoek luchtkwaliteit" van Arcadis van 26 maart 2021.*** *[appellant sub 1] wijst in dit verband verder op het arrest van het gerechtshof Den Haag van 9 oktober 2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:2591, in de zaak van de stichting Urgenda tegen de Staat, waarin is beslist dat de Staat meer moet doen om de uitstoot van onder meer broeikasgassen (CO2) te verminderen.*

*8.1. De raden stellen zich op het standpunt dat bij de totstandkoming van de plannen rekening is gehouden met de natuur. Dit komt onder meer tot uitdrukking in een "****natuurinclusieve" ruimtelijke inrichting om daarmee de biodiversiteit in de plangebieden te versterken****. Daarmee wordt gedoeld op* ***een betere ruimtelijke integratie van natuur met andere functies*** *zoals woningbouw, bedrijfspanden en andere objecten. De raden stellen ten aanzien van de aanwezige houtopstanden in de plangebieden dat niet zodanige natuurwaarden zijn aangetroffen dat behoud van al het groen aan de orde is, maar dat wordt getracht om de bestaande beplanting zo veel mogelijk blijvend in te passen dan wel te compenseren in het*

toekomstige beeld. Tot slot stellen de raden dat uit uitgevoerde onderzoeken blijkt dat de luchtkwaliteit ter plaatse voldoet aan de daarvoor geldende normen.

8.2. In het algemeen kunnen aan een voorheen geldend bestemmingsplan geen blijvende rechten worden ontleend. De raad kan op grond van gewijzigde planologische inzichten en afweging van alle betrokken belangen andere bestemmingen en regels voor gronden vaststellen. De raden hebben een belangenafweging gemaakt en daarin het volgende betrokken.

In het huidige gebied is een grote oppervlakte aan gebouwen en verharding in verband met het oude defensieterrein aanwezig. Weliswaar komen er in de voorziene situatie nieuwe gebouwen bij voor woningen, bedrijvigheid en overige voorzieningen, maar er zullen ook verschillende bestaande gebouwen verwijderd worden. Dit gebeurt op zo'n manier dat - zoals GEM Crailo B.V. op de zitting heeft toegelicht - de verharding per saldo afneemt. De raden hebben verder in de afweging betrokken dat zij bij het bouwen en inrichten van Buurtschap Crailo een ***natuurinclusieve ruimtelijke inrichting*** *beogen, waarbij natuur, waaronder ook diersoorten worden bergrepen, en bouwwerken onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. In artikel 20.6 van de planregels is daartoe een voorwaardelijke verplichting opgenomen dat het bouwen van gebouwen volgens het bepaalde in de bestemmingsplannen uitsluitend is toegestaan onder de voorwaarde dat voldoende maatregelen worden gerealiseerd. Daarbij geldt dat in de beleidsregel "**Natuurinclusief bouwen en inrichten Buurtschap** Crailo", die is gebaseerd op ecologisch advies en aansluit bij de biodiversiteitsdoelen voor Crailo, is uitgewerkt wanneer sprake is van voldoende maatregelen in het kader van **natuurinclusief bouwen en inrichten** voor verschillende situaties. Met deze zogenoemde dynamische verwijzing waarborgen de voorliggende plannen, naar niet wordt betwist, dat de ruimtelijke inrichting **natuurinclusief** wordt gerealiseerd en gehouden. De raden hebben in de afweging verder betrokken dat tussen de bestaande bebouwing in de omgeving van de plangebieden en de voorziene, nieuwe ontwikkeling aan een strook grond met een breedte van 15 m de bestemming "Groen - 1" is toegekend met het oog op het realiseren van een bufferzone voor het realiseren van een voldoende (natuurlijke) afscherming.*

Over het betoog van [appellant sub 1] dat de plannen leiden tot een kaalslag van bomen en ander groen met de nodige negatieve effecten tot gevolg, overweegt de Afdeling dat de raden op de zitting hebben gesteld dat kaalslag niet in de rede ligt, nu veel groen wordt behouden dan wel wordt gecompenseerd. De Afdeling acht dit niet onaannemelijk.

Gelet op het voorgaande ziet de Afdeling in het betoog van [appellant sub 1] geen aanleiding voor het oordeel dat de raden zich niet redelijkerwijs op het standpunt hebben kunnen stellen dat zij voldoende rekening hebben gehouden met de belangen van [appellant sub 1] bij het behoud van aanwezige natuur, ***en dat het belang bij realisatie van de voorziene ontwikkeling zwaarder weegt.*** *Eveneens ziet de Afdeling* ***geen aanleiding voor het oordeel dat de raden hadden moeten kiezen voor een alternatief waarbij minder onomkeerbaar natuur wordt aangetast****, nu de raden voldoende hebben gemotiveerd waarom hun voorkeur uitgaat naar de voorziene ontwikkeling, waarbij* ***natuurinclusief*** *wordt gebouwd en ingericht.*

8.3. Wat betreft het betoog van [appellant sub 1] over de luchtkwaliteit, overweegt de Afdeling het volgende.

Ten behoeve van de bestemmingsplannen is een luchtkwaliteitsonderzoek uitgevoerd. De resultaten hiervan zijn opgenomen in het rapport "Luchtkwaliteit gebiedsontwikkeling Crailo" van Arcadis van 26 maart 2021 (hierna: luchtkwaliteitsonderzoek). Hieruit volgt dat ter plaatse van de planlocatie, ook indien een zogenoemd worst case scenario wordt aangehouden, de concentraties zoals die in termijn van jaargemiddelde concentratie gelden voor onder meer stikstofdioxide en fijnstof, ruim onder de grenswaarden liggen. ***De door [appellant sub 1] overgelegde resultaten van eigen metingen bevatten, zoals op de zitting is gebleken, geen gegevens over jaargemiddelde concentraties en de vierentwintig-uurgemiddelde concentraties, zoals in het luchtkwaliteitsonderzoek. In zoverre bestaat in het aangevoerde dan ook geen grond om aan de uitkomsten van het luchtkwaliteitsonderzoek te twijfelen.*** *Voor zover [appellant sub 1] verder erop heeft gewezen dat de raden ten onrechte geen rekening ermee hebben gehouden dat in de voorziene woningen* ***mogelijk houtkachels*** *zullen worden gebruikt, overweegt de Afdeling dat, gelet op hetgeen op de zitting is verhandeld over de beperkte mogelijkheden in de voorziene woningen hiertoe,* ***het niet aannemelijk is dat de woningen waarin de plannen voorzien op meer dan incidentele schaal zullen worden verwarmd met houtkachels****. De Afdeling is dan ook van oordeel dat in het luchtkwaliteitsonderzoek terecht geen rekening is gehouden met de emissies als gevolg van houtkachels tijdens het gebruik van de woningen. Daarbij neemt zij tevens in aanmerking dat de concentraties voor onder meer stikstofdioxide en fijnstof ruim binnen de normen liggen. Het beroep van [appellant sub 1] op het arrest van het gerechtshof van Den Haag van 9 oktober 2018 treft geen doel, alleen al omdat [appellant sub 1] niet heeft toegelicht waarom de bestreden besluiten in strijd zijn met dat arrest, dat een algemene opdracht aan de Staat inhoudt om de emissie van broeikasgassen te beperken.*

Gelet op het voorgaande hebben de raden voldoende gemotiveerd waarom zij van mening zijn dat de in de plannen mogelijk gemaakte ontwikkeling geen onaanvaardbare gevolgen voor de luchtkwaliteit zullen hebben. In het door [appellant sub 1] aangevoerde ziet de Afdeling geen grond voor het oordeel dat de raden het luchtkwaliteitsonderzoek niet aan de bestreden besluiten ten grondslag hebben mogen leggen.

8.4. Gelet op al wat hiervoor is overwogen hebben de raden zich naar het oordeel van de Afdeling op het standpunt mogen stellen dat de plannen in zoverre strekken ten behoeve van een goede ruimtelijke ordening.

Het betoog slaagt niet."

Commentaar P. Bogaers:

1) De ABRvS gaat voorbij aan het Milieu Effect Rapport (MER) van 1 december 2020, waarin uitdrukkelijk wordt gestipuleerd, dat welk model er ook wordt gekozen ter realisatie van bebouwing, dit in alle gevallen zal leiden tot ernstige schade voor alle aanwezige vleermuissoorten en àlle bosbewonende diersoorten. Ook is daarin gestipuleerd, dat welke voorschriften van " '*natuurinclusief bouwen'* dan ook *„**de schade in geen enkel opzicht te niet zullen doen"**.*

2) De ABRvS gaat eraan voorbij dat het plangebied- zoals uit de processtukken bekend is- decennia lang als omsloten defensieterrein een refugium vormt in het Gooi voor ree, das, vos, bunzing, boommarter, rode eekhoorn, en vogelsoorten als havik, bosuil, vier soorten spechten etcetera. Deze soorten worden door realisatie van stedelijke bebouwing verjaagd.

3) Opvallend is in deze uitspraak, dat de ABRvS door een niet gespecificeerde mededeling van de GEM Crailo B.V. **ter zitting** voetstoots akkoord gaat met de gedachte,, ***dat kaalslag niet in de rede ligt, nu veel groen wordt behouden dan wel wordt gecompenseerd."*** De ABRvS heeft hierop niet doorgevraagd en heeft evenmin gevraagd om specificatie van deze ongedifferentieerde mededeling. Er wordt hierdoor alleen maar nog meer rechtsonzekerheid gecreëerd, die nu toegedekt is door de ABRvS. Waar er dan wel gekapt en geveld zal worden blijft volmaakt onbekend en toezicht op deze niet-gegeven specificatie is onmogelijk voor wie ook. [zie hierna paragraaf 7 over dezelfde vraag].

4) Waar NN ter zitting de eerder overgelegde meetgegevens van fijnstof uit de Anne Franklaan, waar NN woont, heeft getoond en toegelicht, werden die door NN wel schriftelijk overgelegde gegevens die boven de normwaarden liggen door de ABRvS weggeschoven met de mededeling dat de gegevens niet op een geheel jaar zien, niet jaarrond zijn opgenomen. Waarom vindt er hier geen 'ongelijkheidscompensatie' plaats? Waarom heeft de ABRvS geen eis gesteld aan de GEM Crailo B.V. om zelf jaarronde uitstootgegevens van fijnstof en roet door het verkeer op de nabije rijksweg A1 en de depositie van fijnstof en roet in het plangebied te overleggen?

5) De ABRvS heeft zich door deze manier van redeneren ervan afgemaakt overeenkomstig de op elkaar intern afgestemde manier van denken binnen de ABRvS. Hier is sprake van '***Groupthink***'. Ten onrechte heeft zoals uit de behandeling van de gronden van beroep van de SNLG gebleken is de ABRvS zonder redengeving geweigerd nader advies te vragen aan het STAB.

[*Website: STAB is een onafhankelijke, professionele organisatie met deskundigen op gebied van het omgevingsrecht. STAB heeft als doel om met heldere adviezen de rechtspraak in Nederland te ondersteunen.*
We werken alleen in opdracht van rechtbanken en de Raad van State, waardoor we kunnen garanderen dat we onafhankelijk advies leveren.]

6) In **r.ov.8.2** wordt duidelijk, dat de Afdeling hoe dan ook een politieke afweging maakt door de doorslag te geven aan het economisch belang, waaraan overwegingen ten gunste van natuur, landschap en milieu, waaronder woon- en leefklimaat van de mens (zie hieronder **r.ov. 9**) het onderspit delven:

,, *Gelet op het voorgaande ziet de Afdeling in het betoog van [appellant sub 1] geen aanleiding voor het oordeel dat de raden zich niet redelijkerwijs op het standpunt hebben kunnen stellen dat zij voldoende rekening hebben gehouden met de belangen van [appellant sub 1] bij het behoud van aanwezige natuur, **en dat het belang bij realisatie van de voorziene ontwikkeling zwaarder weegt.** Eveneens ziet de Afdeling **geen aanleiding voor het oordeel dat de raden hadden moeten kiezen voor een alternatief waarbij minder onomkeerbaar natuur wordt aangetast**, nu de raden voldoende hebben gemotiveerd waarom hun voorkeur uitgaat naar de voorziene ontwikkeling, waarbij **natuurinclusief** wordt gebouwd en ingericht.*

Met andere woorden: bouwen van huizen en bedrijven vormt de "***Imperative reason of overriding public interest***", de alles opzijschuivende reden om alle andere belangen weg te schrijven. Of zoals ter zitting op 23

september 2022 bij de ABRvS in deze zaak door mij is gewaarschuwd over het teloor gaan van natuur, landschap en milieu: *„Wij zagen de tak af, waarop wij zitten."*

7) In tegenstelling tot de belofte van een andere vorm van rechtspraak in het '*Reflectierapport*' van november 2021, is er voor *"responsief"* recht, de "*evenredigheidslijn*" bij de ABRvS nog immer geen ruimte. **De lessen van de kinderopvangtoeslag zijn niet geleerd.**

De Afdeling bestuursrechtspraak stelt, dat zij zich beperkt tot de zogenoemde " *marginale toetsing*", waarbij zij niet op de stoel van het bestuur wil gaan zitten (r.ov. 4 onderaan): "***De Afdeling oordeelt niet zelf of de plannen in overeenstemming zijn met een goede ruimtelijke ordening. De Afdeling beoordeelt aan de hand van de beroepsgronden of de besluiten tot vaststelling van de bestemmingsplannen in overeenstemming zijn met het recht.*** *Daarbij kan aan de orde komen of de nadelige gevolgen van de plannen onevenredig zijn in verhouding tot de met de plannen te dienen doelen."*

Deze marginale toetsing staat tegenover de in andere rechtsgebieden zeer gebruikelijke volle rechterlijke toetsing (zoals in het privaatrecht, overeenkomstenrecht, familierecht, strafrecht). Bij volle rechterlijke toetsing is de persoonlijke overtuiging van de rechter van belang. Deze overtuiging dient gebaseerd te zijn op evenwicht tussen logos (kennis van wet en regelgeving, fundamentele kennis van de feiten en omstandigheden van de zaak), pathos (inzicht in het lijden van de onderliggende partij, inzicht in het aan welke procedure dan ook inherent leed: geen extra leedtoevoeging, maar probleemoplossend vermogen) en ethos (het bewaken van de ondergrens van de rede, het in acht nemen van basale levensvoorwaarden van de meest kwetsbare partij). Deze eisen dienen ook gesteld te worden aan andere beroepsuitoefenaren van het recht, op de eerste plaats aan advocaten en andere rechtshulpverleners. *Logos, pathos en ethos*" zijn daarbij volledig verdisconteerd in de toetsing en beoordeling van de zaak door de rechter (prof. A. Brenninkmeijer, 2019, *Moreel Leiderschap*, Prometheus, Amsterdam, ISBN 978 90 446 4051 9, 334 pp.).

Volle toetsing houdt in dat de burgerlijke rechter, de strafrechter etc. volledig *"met alle van belang zijnde feiten, belangen en omstandigheden in welke zaak dan ook rekening houdt"*. In het bestuursrecht daarentegen is het overheidsbelang het eerste belang dat door de bestuursrechter wordt gerespecteerd. Tot en met de behandeling door de bestuursrechter zijn overheid en burger niet gelijkwaardig, maar krijgt de overheid een voorkeursbehandeling. Alleen wanner het de "spuigaten uitloopt" , bestaat er de kleine(re) kans dat de bestuursrechter durft in te grijpen en de overheid in het ongelijk stelt. Bij de Kinderopvangtoeslagzaken heeft dat vele jaren geduurd.

Marginale toetsing betekent bij voortduring dat er niet wordt voldaan aan eisen van "*processuele rechtvaardigheid*" en van "*materiële rechtvaardigheid*". Alleen wanneer partijen (overheid èn burger) processueel over weer gelijk worden behandeld (waaronder voortdurend teruggekoppelde hoor- en wederhoor), en alleen wanneer materieel (= inhoudelijk), zonder vooringenomenheid van de rechter, de gronden van bezwaar dan wel beroep van de burger '*op waarheid worden getoetst*' , kan de burger zich echt gehoord weten en vrede hebben met een rechterlijke uitspraak. Dat is bij het bestuursrecht per definitie nauwelijks het geval. Zie ook de publicaties van hoogleraren Groenendijk en Terlouw.

6.3.2 Aantasting Woon- en leefklimaat r.ov. 9 (pagina 8)

Beroepen NN:

„Woon- en leefklimaat

9. [appellant sub 1] betoogt dat de voorziene ontwikkeling op de gronden van de gemeente Gooise Meren leidt tot een belemmering van haar uitzicht. In dit verband voert zij aan dat de voorziene woningbouw ter plaatse te hoog is.

9.1. Uit de verbeelding en de regels van het bestemmingsplan Gooise Meren blijkt dat de voorziene ontwikkeling diverse bouwhoogten kent, variërend van 10 m tot 13 m. De afstand van de woning van [appellant sub 1] tot het dichtstbijzijnde bouwvlak bedraagt circa 40 m. Het is aannemelijk dat de voorziene ontwikkeling zal leiden tot een zeker verlies van uitzicht, maar de Afdeling acht dit niet zodanig ingrijpend dat de raad het plan niet redelijkerwijs heeft kunnen vaststellen. In dat verband is van betekenis dat geen blijvend recht op een vrij uitzicht bestaat. Verder heeft de raad van Gooise Meren in

aanmerking kunnen nemen dat tussen het perceel van [appellant sub 1] en de ontwikkeling zich al woningen bevinden die haar uitzicht belemmeren.

Het betoog slaagt niet."

Commentaar P. Bogaers

Dergelijke overwegingen behoren tot het standaardoverwegingen van de ABRvS. Geen onderzoek is door SNLG gedaan naar uitspraken van de ABRvS waar een dergelijk beroep wel is gehonoreerd en wartr de onder- en bovengrenzen zijn. Deze zijn er zeker. Appellant NN heeft dit zelf niet van te voren uitgezocht.

6.3.3 overtreding stikstofnormen r.ov. 10, 10.1., 10.2., 10.3.(pagina 8 en 9)

"Stikstof

10. [appellant sub 1] betoogt dat in de plannen niets is opgenomen over de gevolgen van de extra stikstofuitstoot door de voorgenomen ontwikkeling. [appellant sub 1] brengt naar voren dat de raden ten onrechte geen onderzoek hebben gedaan naar de gevolgen hiervan als gevolg van de bouw van de woningen, het aantal mensen dat in de plangebieden komt wonen, de verbrandingsinstallaties in en bij woningen, waaronder ook warmtepompen, het aantal verkeersbewegingen buiten de wijk en de verkeerssnelheid op de omliggende snelwegen A1 en A27. Naar moet worden aangenomen heeft [appellant sub 1] hierbij het oog op de gevolgen van de stikstofuitstoot op Natura 2000-gebieden.

10.1. De bepalingen in de Wet natuurbescherming (hierna: de Wnb) over de beoordeling van plannen die gevolgen kunnen hebben voor een Natura 2000-gebied strekken tot bescherming van het behoud van de natuurwaarden in deze gebieden. Zoals de Afdeling eerder heeft overwogen (uitspraak van 11 november 2020, ECLI:NL:RVS:2020:2706, onder 10.51), kunnen de individuele belangen van burgers bij het behoud van een goede kwaliteit van hun leefomgeving, waarvan een Natura 2000-gebied deel uitmaakt, zo verweven zijn met het algemene belang dat de Wnb beoogt te beschermen, dat niet kan worden geoordeeld dat de betrokken normen van de Wnb kennelijk niet strekken tot bescherming van hun belangen. Bij de beantwoording van de vraag of verwevenheid als hiervoor bedoeld kan worden aangenomen, wordt onder meer rekening gehouden met de situering van de woning van de appellant, al dan niet tussen overige bebouwing, met de afstand tussen de woning van de appellant en het natuurgebied, met hetgeen aanwezig is in het gebied tussen de woning en het Natura 2000-gebied en met het al dan niet bestaande, gehele of gedeeltelijke directe zicht vanuit de woning op het gebied.

10.2. In de wijde omgeving van de plangebieden ligt een aantal Natura 2000-gebieden. Het voor [appellant sub 1] meest nabijgelegen Natura 2000-gebied is het gebied "Eemmeer & Gooimeer Zuidoever". Dit gebied ligt op geruime afstand van in elk geval 3 km van haar woning. Gelet op deze afstand maakt dit Natura 2000-gebied geen deel uit van de directe woonomgeving van [appellant sub 1] en bestaat er geen verwevenheid tussen de belangen van [appellant sub 1] bij het behoud van een goede kwaliteit van haar directe woon- en leefomgeving en de belangen die de Wnb beoogt te beschermen. Om die reden moet worden geoordeeld dat de betrokken normen kennelijk niet strekken tot bescherming van de belangen van [appellant sub 1] bij het behoud van een goede kwaliteit van haar leefomgeving.

10.3. Hetgeen [appellant sub 1] ten aanzien van de effecten op Natura 2000-gebieden aanvoert, kan - onder verwijzing naar wat is overwogen onder 7.2 - op grond van artikel 8:69a van de Awb niet leiden tot vernietiging van de bestreden besluiten. De Afdeling ziet daarom af van een inhoudelijke bespreking daarvan."

Commentaar P. Bogaers:

Op grond van artikel 8:69a van de Awb (geciteerd in r.ov. 7.2) werd in r.ov. 10.3 bepaald door de ABRvS: *,,Hetgeen NN ten aanzien van de effecten op Natura 200-gebieden aanvoert, kan – **onder verwijzing naar wat is overwogen onder 7.2 – op grond van artikel 8:69a van de Awb niet leiden tot vernietiging van de bestreden besluiten. De Afdeling ziet af van een inhoudelijke behandeling**."* Met andere woorden, appellant NN kan wel gelijk hebben, maar dat gaat haar niet aan, aldus in feite de ABRvS.

> **NB.** Dit is een **eerste voorbeeld** in deze uitspraak van ***Court Stripping***. NN had volgens r.ov. 10.2. geen rechtens te honoreren belang "*gelet op de afstand tussen de woning van NN van in elk geval 3 km tot het meest nabijgelegen Natura 2000-gebied "Eemmeer & Gooimeer Zuidoever*."

6.3.4 Risico's van Lithium ION energiedragers r.ov. 11 en 11,1 (pagina 9 en 10)

"*Lithium ION energiedragers*

11. [appellant sub 1] betoogt dat de raden in het kader van de vaststelling van de plannen geen aandacht hebben besteed aan de vraag of Lithium ION energiedragers ten behoeve van de opslag van energie een gevaar kunnen opleveren voor de omgeving.

11.1. In de planregels is bepaald dat binnen verschillende bestemmingen, zoals weergegeven met de aanduiding "energieopwekkende voorzieningen", voorzieningen mogelijk worden gemaakt ten behoeve van het op duurzame wijze opwekken van energie, waarbij geen fossiele brandstoffen worden gebruikt. ***In dat verband hebben de raden ter zitting toegelicht dat hun energievisie uitgaat van bodemwarmte en zonnepanelen en dat overtollige energie in beginsel wordt gebruikt ten behoeve van laadpalen voor elektrische auto's. De plannen laten niettemin de mogelijkheid open om onder meer in een Lithium ION energiedrager te voorzien om energie op te slaan. De raden hebben daarbij benadrukt dat, voor zover al een batterij geplaatst zal worden in de plangebieden, deze moet voldoen aan de milieueisen die hiervoor gelden, zodat de batterij geen veiligheidsrisico's met zich mee zal brengen. In de plantoelichtingen wordt onder meer daarom geconcludeerd dat de voorgenomen ontwikkeling geen belemmeringen oplevert ten aanzien van het risicoaspect van energiedragers.*** *[appellant sub 1] heeft niet gesteld dat het voorgaande onjuist is. Het betoog van [appellant sub 1] dat de raden geen aandacht hebben besteed aan externe veiligheid van energiedragers treft daarom geen doel.*

Het betoog slaagt niet.

Commentaar P. Bogaers

1). Dergelijke overwegingen behoren tot het standaardoverwegingen van de ABRvS. Hier is sprake van ***Groupthink***. Geen onderzoek is door SNLG gedaan naar uitspraken van de ABRvS waar een dergelijk beroep wel is gehonoreerd. Appellant NN heeft dit zelf niet van te voren uitgezocht. Van belang is hierbij, zoals NN ter zitting naar voren heeft gebracht, dat elektrisch aangedreven auto's grotere risico's met zich meebrengen in droge, bosbrandgevaarlijke gebieden zoals het plangebied Buurschap Crailo. Aan het gevaar van onbeheersbare bosbranden heeft SNLG op basis van eigen onderzoek wel aandacht besteed in de fase van herziening en in beroep bij de ABRvS. Zie de zienswijze van 23 februari 2021 op pagina 10 e.v. en het onderzoek op p. 82-84. Ook daar is niets mee gedaan door de raden en door de ABRvS. Het centrale heidegebied van het Gooi is in hoge mate gevoelig voor **onbeheersbare bosbranden** bij een steeds droger en warmer klimaat.
Een indicatie voor onbeheersbare branden is te vinden op url. https://www.pricewise.nl/blog/brandgevaar-elektrische-autos-in-parkeergarages/

*,, **Experts zien grote gevaren***

Net als een mobiele telefoon, tablet, laptop en e-bike, draait een elektrische auto op een lithium-ion-batterij. Een batterij die brandgevaarlijker is dan een normale batterij. Over deze batterij vertelde Sander Lepelaar aan het Verbond van Verzekeraars dat er bij brand giftige stoffen vrijkomen, maar er ook elektrocutiegevaar is voor brandweermannen en -vrouwen als ze komen blussen. ***Verder gaf Lepelaar aan dat elektrische auto's een totaal ander brandverloop hebben dan 'gewone' auto's, maar dat de wetgeving daar geen rekening mee houdt.*** *Ronald Koster van inspectiebureau Burghgraef Van Tiel vulde hem aan door te zeggen dat er* ***"gewoon geen goede plek is voor een laadpaal in een ondergrondse parkeergarage. Als het misgaat, is het gelijk goed mis."***

En wat te denken van particuliere laadpalen in dit gortdroge Buurschap Crailo-gebied?

De risico's worden door de ABRvS in navolging van de drie gemeenteraden en GEM Crailo B.V. bij de bevolking en bij natuur en landschap gelegd.

6.3.5 Bodemverontreinigingen r.ov. 12, 12.1 ,12,2, , 12,3. (pagina 10 en 11)

Vooruitlopend op het commentaar worden enige tekstgedeelten uit r.ov. 12 hieronder om didactische redenen onderstreept en/of vet gedrukt:

,,Bodemverontreinigingen

12. [appellant sub 1] betoogt dat ten onrechte niet, dan wel onvoldoende duidelijk is gemaakt welke bodemverontreinigingen waar in de plangebieden aanwezig zijn.

*12.1. **De Afdeling stelt voorop dat de aanwezigheid van verontreinigingen in de bodem, de noodzaak van sanering van verontreinigde plaatsen en de wijze waarop deze saneringen moeten worden uitgevoerd, zijn geregeld in afzonderlijke wetgeving met eigen procedures. Die procedures staan nu niet ter beoordeling.** In het licht daarvan behoeven de besluiten geen gedetailleerd inzicht te bieden in de verontreinigingen als door [appellant sub 1] bedoeld. Dat doet er niet aan af dat de raden de plannen niet mochten vaststellen als de raden op voorhand redelijkerwijs hadden moeten inzien dat de aanwezige bodemverontreinigingen aan de uitvoerbaarheid van de plannen in de weg staat.*

*12.2. In paragraaf 6.3.1 van de plantoelichtingen staat weergegeven dat de gronden van de plangebieden geïnventariseerd zijn waarvan bekend is dat daar sprake is van bodemverontreiniging. **Ten behoeve van de ontwikkeling is een raamsaneringsplan "Saneringsplan op hoofdlijnen" opgesteld, dat mede is gebaseerd op tenminste 29 in het verleden reeds uitgevoerde bodemonderzoeken. Hierin is opgenomen dat binnen het plangebied 15 "verontreinigingsspots" aanwezig zijn met een oppervlak van circa 6.000 m2 en met een totaal verontreinigd volume van circa 7.000 m3.** In de plannen is de werkwijze beschreven van de voorgenomen saneringen. Er is gekozen voor een saneringsplan op hoofdlijnen omdat de ontwikkeling gefaseerd plaatsvindt en er nog wijzingen kunnen optreden en vervolgonderzoek kan plaatsvinden bij de uitvoering van de plannen.*

*12.3. [appellant sub 1] wijst er op zichzelf terecht op dat met hetgeen onder 12.2 is vermeld nog niet vast staat dat alle verontreinigingen in beeld zijn gebracht en dat gaandeweg de ontwikkeling van het gebied zich nog nieuwe verontreinigingen kunnen aandienen. **Mede gelet op het verhandelde op de zitting laat dit echter onverlet dat het ervoor moet worden gehouden dat inmiddels een aanzienlijk deel van de verontreinigingen binnen de plangebieden in beeld is.** Bij de uitvoering van de plannen zullen de verontreinigingen in beginsel gesaneerd moeten worden alvorens de voorziene ontwikkeling mogelijk te maken. In hoeverre bekende dan wel eventuele nieuwe verontreinigingen, in aanvulling op hetgeen in het raamsaneringsplan reeds is vermeld, uiteindelijk zullen moeten worden gesaneerd, hangt volgens de raden van verschillende factoren af, zoals de ernst en omvang van de verontreinigingen, maar ook van de wijze waarop het gebied precies zal worden ingericht. **In het verlengde daarvan hebben de raden op de zitting toegelicht dat in de plannen is beoogd veel flexibiliteit te bieden bij de realisering ervan,** zodat bodemverontreinigingen als zodanig niet in de weg hoeven te staan aan de realisering van de voorziene ontwikkeling en door keuzes bij de inrichting van het gebied hoge saneringskosten vermeden kunnen worden. **Hiermee is duidelijk geworden dat het vooraf nog gedetailleerder onderzoeken van de bodem niet noodzakelijk is** voor het realiseren van de beoogde ontwikkeling. **Daarom hebben de raden zich redelijkerwijs op het standpunt kunnen stellen dat de aanwezige bodemverontreinigingen op voorhand niet aan de uitvoerbaarheid van de plannen in de weg staan.***

Het betoog slaagt niet."

Commentaar P.Bogaers

1) In deze overwegingen 12, 12.1. t/m 12.3. deelt de ABRvS mee, "*dat er bodemverontreinigingen en de noodzaak van bodemsanering en de wijze van sanering geregeld zijn in afzonderlijke wetgeving met eigen procedures. Die procedures staan nu niet ter beoordeling".* Interessant is dat er ook hier sprake is als **tweede voorbeeld** in deze uitspraak van ***Court Stripping.***

2) In een door de GEM Crailo B.V. in de planvoorbereiding geproduceerd "***Saneringsplan op hoofdlijnen Concept, ontwikkelingslocatie Crailo, 2020"*** van Fred Bransen en Ben Timmerman is meegedeeld dat van het hele terrein van **40 hectare** de **toplaag van 0,5 meter** over **400.000 vierkante meter** zou moeten worden gesaneerd en afgevoerd, los van de zogenoemde hotspots; totaal **200.000 kubieke meter.** Dat is wat anders dan de in r.ov. 12.2 genoemde **7.000** kubieke meter. Dit is aan de ABRvS bekend gemaakt in **de tweede brief aan de ABRvS** van **1 okober 2021** onder doorgeleiding van het bovengenoemde *Saneringsplan op hoofdlijnen".* Dit plan is doorgenummerd als bijlage 71 in de tweede brief: "***Saneringsplan op hoofdlijnen Concept, ontwikkelingslocatie Crailo, 2020, behandeld door Fred Bransen (f.bransen@crailo.nl) en Ben Timmerman (b.timmerman@lieverse.com), onder auspiciën van GEM Crailo B.V. , kenmerk RAP/1000, 20 pp. plus 4 bijlagen"***. Het "saneringsplan" en de betekenis van deze saneringsopdracht is genegeerd door de raden en door de ABRvS. Voor de raden is dit saneringsplan in de bijlagen van de Toelichting op het bestemmingsplan vin de mist gehouden als **bijlage 18** en wel met de vage aanduiding "***Raamsaneringsplan (Crailo 2020)***". Dat zegt niet waar het om gaat. Het woord "***Bodemsanering***", wat een grotere "*signaleringswerking* en *attentiewaarde"* heeft is voor welke lezer ook bewust weggelaten. Zo kreeg dit rapport niet de aandacht in de

meningsvorming van de raden die het verdiende. Zo ontstond daar geen debat over. Dat kwam de GEM Crailo B.V. goed uit. "***De 'Notitie Reikwijdte en Detailniveau**, ontwikkeling Buurtschap Crailo (Arcadis, 2019)', **bijlage 8** van de Toelichting op het bestemmingsplan*" van 2019 ***bevat*** - zoals de ABRvS correct heeft genoteerd in r.ov. 22.2 - ***geen gegevens over de saneringssituatie***". Bijlage 18 flaneert er in alle vaagheid ook omheen. Alles wat tot controverses kon leiden in het debat van de Raden is geëcarteerd. Onder verwijzing naar paragraaf 6.4.8 van deze analyse en hetgeen daar door mij naar voren is gebracht in het **Commentaar onder 5)** is duidelijk, dat ook het MER-rapport van 1 december 2020 (=bijlage 25 bij de Toelichting op het bestemmingsplan met de aanduiding "*MER Crailo (Arcadis,2020)*') de bodemsaneringssituatie afdekt:
" ***In de totaal 14 hoofdstukken van het MER is geen enkel trefwoord als 'sanering' of 'saneringssituatie' te vinden. In Hoofstuk 4, Beoordeling en Keuze, komt onder paragraaf 4.2.11 het woord "Bodem" ter sprake. Dit betreft één pagina, pg. 78. Over de feitelijke bodemvervuiling wordt hier met geen woord geschreven. (…)".***

De verwijdering van 200.000 kubieke meter grond heeft nooit plaatsgevonden. De risico's zijn op de toekomstige bewoners afgeschoven. Zie ook pagina 177 en pagina 187 van deze analyse.

3) Deze overweging met verwijzing naar ander procedurele regelingen is een **derde voorbeeld** van ***Court Stripping*** in deze uitspraak.

6.3.6 Parkeervergunningstelsel Anne Franklaan r.ov.13 (pagina 11)

,,Parkeervergunningstelsel Anne Franklaan

*13. Voor zover [appellant sub 1] vreest dat mogelijk een parkeervergunningstelsel en betaald parkeren zullen worden ingevoerd in de Anne Franklaan, overweegt de Afdeling **dat het al dan niet invoeren van dergelijke maatregelen buiten het toetsingskader van deze procedure valt. De Afdeling bespreekt deze beroepsgrond daarom niet inhoudelijk**."*

Commentaar P. Bogaers

Ook hier is er **voor de vierde maal** in deze uitspraak sprake van ***Court Stripping*** en daarmee het tandeloos maken van de bescherming van de belangen van NN en in feite van alle buurtbewoners van de Anne Franklaan (waar NN woont, PB), Roodborstlaan etc., terwijl er door en namens de GEM Crailo B.V. (eigenaar van het gebied en projectontwikkelaar namens de drie gemeenten ineen) een rapport is opgemaakt in de planvoorbereiding en is overgelegd aan de raden, waarin werd gewaarschuwd voor de te verwachten parkeerproblemen in de naburige straten en wijken. **De te verwachten overlast kon dan worden opgevangen door het invoeren van een parkeervergunningenstelsel en dus kosten voor de omwonenden van de nieuwe stadswijk van 590 woningen en X- bedrijven. De "Buurtschap Crailo", een eufemisme voor stadswijk, zal autoluw worden ingericht, waarbij de lasten worden afgewenteld op de bewoners in de omgeving.**

En hoe redeneert de ABRvS ? , citaat: ,, *Voor zover [appellant sub 1] vreest dat mogelijk een parkeervergunningstelsel en betaald parkeren zullen worden ingevoerd in de Anne Franklaan, overweegt de Afdeling **dat het al dan niet invoeren van dergelijke maatregelen buiten het toetsingskader van deze procedure valt. De Afdeling bespreekt deze beroepsgrond daarom niet inhoudelijk**.*

6.3.7 Conclusie Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State in zake appellant 1 (NN)

14. De beroepen van [appellant sub 1] zijn ongegrond."

Commentaar en conclusie door P. Bogaers ten aanzien van de behandeling door de ABRvS van het beroep van NN.

1) Wat NN ook maar naar voren heeft gebracht als gronden van beroep, NN werd niet gehoord en zeker niet begrepen. Alle argumenten zijn door de ABRvS uit de kast getrokken om te komen tot ongegrondverklaring van het beroep. **De ABRVS is er** - zoals in talloze zaken, zoals aan mij als advocaat beroepshalve bekend is - **op gericht om de "*afwijzingsgronden*"** koste-wat-het-kost ***"rond te krijgen"***, overeenkomstig de '**alles-of-niets'-**

jurisprudentielijn van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, zoals deze ook is toegepast tot in 2019 in de uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak over de kinderopvangtoeslagen.

Helder is dat het vertrouwen in de rechtspraak bij NN geschokt is, zoals NN aan de SNLG heeft meegedeeld.

Tot zover de bespreking van de rechtsoverwegingen in deze uitspraak, toegespitst op NN.

2) Onder verwijzing naar mijn commentaar in zeven punten in **paragraaf 6.3.1** naar aanleiding van de rechtsoverwegingen onder 8. over *Aantasting natuur* op pagina 35 e.v. dient hier het aldaar op **pagina 38** onder ***'punt 7)'*** gegeven commentaar als volledig overgenomen en ingelast te worden beschouwd.

3) **Nu de Afdeling inzake appellant NN heel erg haar best heeft gedaan om de afwijzingsgronden van het beroep van NN rond te krijgen, bestaat de zekerheid dat dezelfde methode van uitsluiting is gevolgd door de Afdeling bestuursrechtspraak ten aanzien van het beroep van appellant 2, de SNLG.**

Om dit direct inzichtelijk te maken is het raadzaam vooruit te bladeren naar paragraaf 6.4.16 naar de overwegingen van de Afdeling te kijken onder **r.ov. 30, Afweging van belangen**.

De analyse van deze uitspraak toegespitst op het verwerpen van het beroep en de beroepsgronden van de SNLG is evenwel opgemaakt zonder "*flash forward*". In volgorde van de door de ABRvS genoemde overwegingen is de analyse opgebouwd uit 18 subparagrafen 6.4.1 t/m 6.4.18, zie de inhoudsopgave.

6.4 De feitelijke analyse over de ongegrondverklaring door de ABRvS van het ingestelde beroep van SNLG

Inleiding
De uitspraak van de ABRvS, toegespitst op de beroepsgronden van SNLG betreft 18 onderdelen, die hierna worden behandeld in paragrafen **6.4.1** t/m **6.4.18**.

Het verdient aanbeveling-zoals in de vorige paragraaf gezegd- eerst **r.ov 30** (zie paragraaf 6.4.17. over '*belangenafweging'*) te bestuderen om te begrijpen hoe de ABRvS bij wege van **"doelredenering"/"teleologische redenering"** heeft toe geredeneerd in alle daaraan voorafgegane overwegingen inclusief de in paragraaf 6.3. behandelde rechtsoverwegingen ten aanzien van het beroep van appellant NN naar het einddoel: ongegrondverklaring van het beroep van de SNLG. Natuur en Landschap hebben het onderspit moeten delven ter wille van het hogere doel: aanleg van woningen en bedrijven. Ter wille van dit alles opzijschuivende belang als ***"imperative reason of overriding public interest"*** deden alle ingebrachte beroepsgronden van de SNLG er niet toe.

In paragraaf 7 wordt duidelijk, dat Gedeputeerde Staten van Noord-Holland een andere oplossing hebben gekozen dan de ABRvS door het eerdere Ontheffingsbesluit niet te vernietigen maar wel op 6 februari 2023 aan te vullen ter wille van het overleven van de das in het plangebied.

Om wille van de opbouw van de uitspraak wordt hierna de volgorde van de rechtsoverwegingen in de uitspraak bij de bespreking ervan gehanteerd. In onderstaande tekst zijn tekstgedeelten voor zover didactisch van belang direct onderstreept en/of vet gedrukt. De uitspraak is te vinden op internet onder ECLI:NL:RVS:2023:425

6.4.1 Formele gronden Aanwijzing als experiment r.ov. 15.1., 15.2. (pagina 11 en 12)

,,Beroepen SNLG

Formele gronden

Aanwijzing als experiment

15. SNLG kan zich niet verenigen met de aanwijzing van de gemeenten of gebieden "Crailo, gemeenten Gooise Meren, Laren en Hilversum" in artikel 7c, onder 17, sub jjjjj, van het Besluit uitvoering Chw als experiment als bedoeld in artikel 2.4, eerste lid, van de Chw. ***Volgens SNLG waarborgen de plannen daardoor geen rechtszekerheid en rechtsgelijkheid. Verder dragen de plannen niet bij aan een duurzame ontwikkeling voor wat betreft natuur, landschap en milieu. Mede daarom is niet voldaan aan de voorwaarden die in artikel 2.4, tweede lid, van de Chw worden gesteld voor het aanwijzen van een (beoogde) ontwikkeling als experiment als bedoeld in het eerste lid van genoemd artikel, aldus SNLG.***

15.1. De Afdeling verstaat het betoog van SNLG zo dat Crailo ten onrechte is aangemeld en opgenomen in artikel 7c, onder 17, sub jjjjj, van het Besluit uitvoering Chw. ***Het slagen van dit betoog zou leiden tot het oordeel dat dit artikel in strijd is met artikel 2.4 van de Chw, hetgeen zou betekenen dat de raden voor de plangebieden "reguliere" bestemmingsplannen hadden dienen vast te stellen.***

15.2. Voor zover SNLG betoogt dat de aanwijzing van de voornoemde plangebieden in strijd is met artikel 2.4, eerste en tweede lid, van de Chw, overweegt de Afdeling het volgende. De enkele stelling van SNLG dat de plannen geen rechtszekerheid en rechtsgelijkheid waarborgen, wat daar overigens ook van zij, geeft geen aanleiding voor het oordeel dat de aanwijzing van de gemeenten of gebieden "Crailo, gemeenten Gooise Meren, Laren en Hilversum" niet als experiment als bedoeld in artikel 2.4, eerste lid, van de Chw kan worden aangemerkt.

Voor zover SNLG betoogt dat de aanwijzing van de voornoemde plangebieden in strijd is met het tweede lid van dat artikel, overweegt de Afdeling dat de aanwijzing van de plangebieden als experiment in artikel 7c, onder 17, sub jjjjj, van het Besluit uitvoering Chw in de nota van toelichting bij het Besluit uitvoering Chw van 8 maart 2019 tot wijziging en aanvulling van het Besluit uitvoering Chw (achttiende tranche) (Stb. 2019, 121) als volgt is gemotiveerd: *"Na verkoop van het voormalig defensieterrein Crailo, dat ligt op gezamenlijk grondgebied van de gemeenten Gooise Meren, Laren en Hilversum, aan de provincie Noord-Holland, is in 2017 overeenstemming bereikt tussen deze gemeenten en de provincie over de verwerving van het gebied. De gemeenten hebben als doelstelling om* ***een duurzame en innovatieve gebiedsontwikkeling*** *te realiseren, waarbij woningbouw, bedrijvigheid en* ***natuurbeleving*** *integraal samengaan.* ***De realisatie van deze doelstelling is goed mogelijk met een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte. In een ambitiedocument is een aantal accenten voor de ontwikkeling vastgelegd. Onderdelen hiervan zijn innovatief ondernemerschap, een samenhangend ecosysteem en een energiepositief en materiaalbewust gebied.*** *De gemeenten vinden het belangrijk deze ambities op een goede wijze in het bestemmingsplan te vertalen. Gedacht wordt aan het in het bestemmingsplan opnemen van voor alle drie gemeenten uniform geldende regels, waarbij tevens de flexibiliteit wordt gewaarborgd om bij de uitvoering van het project in de jaren na vaststelling van het bestemmingsplan in te spelen op nieuwe en innovatieve ontwikkelingen.*

De beoogde ontwikkeling voorziet in het realiseren van een buurtschap met ***circa 500 woningen*** *en* ***35.000 m2 bedrijvigheid*** *en een daarbij behorend voorzieningenniveau.* ***Het project is van belang voor het versterken van de economische structuur in de regio, het vergroten en/of versterken van de werkgelegenheid en de behoefte aan (betaalbare) woningbouw*** *in de regio.* ***De regio staat voor een woningbouwopgave van ongeveer 12.000 woningen****.* ***Met name de toevoeging van 33% sociale woningbouw is noodzakelijk om in de regio te kunnen voldoen aan de vraag van goedkope huurwoningen en een meer evenwichtige samenstelling van het woningaanbod****. Uit regionale verkenningen is gebleken dat er behoefte is - zowel kwantitatief als kwalitatief - aan mogelijkheden voor bedrijvigheid voor zowel het verplaatsen van bestaande bedrijvigheid als het toevoegen van nieuwe bedrijvigheid.*

Duurzaamheid *is het speerpunt bij de ontwikkeling van Crailo en geldt als het belangrijkste onderscheidende kenmerk voor wonen en werken in het buurtschap. Er wordt met een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte onder andere ingezet op* ***duurzame mobiliteit*** *en een* ***energiepositieve wijk****.* ***Om dit te behalen, zal in het bestemmingsplan in afwijking van de geldende EPC worden geëxperimenteerd met maatwerkregels voor de energieprestatie van bouwwerken****. Hiervoor zal gebruik worden gemaakt van het in de zeventiende tranche opgenomen artikel 6p op grond waarvan een lagere EPC kan worden voorgeschreven voor nieuw te bouwen bouwwerken. Met de huidige wetgeving kunnen aan initiatieven slechts in beperkte mate eisen worden gesteld ten aanzien van duurzaamheid. Voor de ontwikkeling van het gebied zal een* ***circulaire visie worden opgesteld, waarin onder andere wordt ingezet op hergebruik van aanwezige materialen en de reductie van afval.*** *Bezien zal worden op welke wijze in het bestemmingsplan flexibiliteit kan worden geboden om op het gebied van* ***duurzaamheid i****n te kunnen spelen op innovatieve ontwikkelingen en deze bij de beoordeling van initiatieven te betrekken."*

In hetgeen door SNLG is aangevoerd, ziet de Afdeling geen aanknopingspunten voor het oordeel dat de aanwijzing van de plangebieden als experiment niet kan bijdragen aan de in artikel 2.4, tweede lid, van de Chw, genoemde doelstellingen*. Artikel 7c, onder 17, sub jjjjj, van het Besluit uitvoering Chw is niet in strijd met artikel 2.4, tweede lid, van de Chw.*

Voor zover er voor het overige bezwaren bestaan tegen de plannen in relatie tot natuur, landschap en milieu komen deze hierna nader aan de orde.

Het betoog slaagt niet."

Commentaar P. Bogaers

1) Biologische en bestuurlijk-juridische begrippen staan haaks op elkaar en liggen niet in elkaars verlengde. De door de ABRvS **volgordelijk in deze tekst gebruikte begrippen** "***duurzame en innovatieve gebiedsontwikkeling"*** en "***natuurbeleving***", "***innovatief ondernemerschap***", "***energiepositief en materiaalbewust gebied***" , "***duurzaamheid***", "***duurzame mobiliteit***" en "***één samenhangend ecosysteem***", en ***"circulaire visie***", en ***"hergebruik van aanwezige materialen en de reductie van afval"*** hebben met de biologische wetenschappen niets van doen. Het zijn vrije markt gebonden, ideologische stoplappen, die door overheden te onpas worden gebruikt. De ABRvS heeft deze stoplappen kritiekloos omarmd. Zij behoren tot het rubberen jargon als onderdeel van de ***Groupthink*** binnen de ABRvS.

Centraal in deze overweging staat **de economische positie van één diersoort**: de mens. Zie de centrale overweging:
"*De beoogde ontwikkeling voorziet in het realiseren van een buurtschap met **circa 500 woningen** en **35.000 m2 bedrijvigheid** en een daarbij behorend voorzieningenniveau. **Het project is van belang voor het versterken van de economische structuur in de regio, het vergroten en/of versterken van de werkgelegenheid en de behoefte aan (betaalbare) woningbouw** in de regio. **De regio staat voor een woningbouwopgave van ongeveer 12.000 woningen**. **Met name de toevoeging van 33% sociale woningbouw is noodzakelijk om in de regio te kunnen voldoen aan de vraag van goedkope huurwoningen en een meer evenwichtige samenstelling van het woningaanbod**."*

2) Problematisch is dat het begrip "***duurzaam***" niet in de Crisis- en Herstelwet is gedefinieerd, en evenmin het begrip "***natuur***". Zie artikel 7c Chw:

*,, **Artikel 7c***
1 In aanvulling op artikel 3.1, eerste lid, van de Wet ruimtelijke ordening kunnen in het bestemmingsplan ook regels worden gesteld, die strekken ten behoeve van het:
*a. bereiken en in stand houden van een **veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit**, en*
*b. doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de **fysieke leefomgeving** **ter vervulling van maatschappelijke functies**."*

In al deze begrippen staat de mens centraal: zijn fysieke leefomgeving moet veilig en gezond zijn, niet die van andere diersoorten. Het gaat om "de *fysieke leefomgeving* *van de mens* ***ter vervulling van maatschappelijke functies***. **van de mens."**

Spreekt men vanuit plant en dier bekeken over **"duurzaamheid"**, dan gaat het om het waarborgen van de levensvoorwaarden die planten en dieren stellen aan hun milieu, waarbij biotische factoren en het abiotisch milieu in onderlinge, dynamische, wisselwerking **het voortbestaan en het overleven** van de samenstellende vegetatie en plantensoorten, bacteriën, schimmels etc. en van diersoorten (invertebraten en gewervelden) op alle trofische niveaus mogelijk maken.

De in het plangebied Crailo en omgeving bestaande ecosystemen als zodanig zijn nooit onderzocht door **TAUW** en **ARCADIS** en andere ingeschakelde bureaus. Wel is duidelijk uit het MER rapport van 1 december 2020, dat "alle vleermuissoorten en alle biossoorten bij welk gekozen ontwikkelingsmodel dan ook ernstig worden getroffen, lees hun overleven in dit plangebied onmogelijk wordt gemaakt.

SNLG heeft ook **ter zitting op 23 september 2022** bij monde van bioloog en advocaat Bogaers de Afdeling bestuursrechtspraak ernstig voorgehouden, dat juristen ***"veel biologischer moeten leren denken***", en *dat bij het huidige gebrek aan kennis van biologische/ecologische wetmaatheden van juristen in het algemeen* **de Afdeling het gevaar loopt in al haar uitspraken waar natuur en landschap en milieu centraal staan** "***de tak af te zagen, waar wij als mensen op zitten".*** Voortdurend bleek ter zitting dat de ABRvS en de advocaat van de

gemeenten en van GEM Crailo B.V., en ook de spaarzame vertegenwoordigers (ambtenaren; raadsleden ontbraken in de zaal) van de drie gemeenten geen idee hebben van biologische overlevingsvoorwaarden. Amateurs, querulanten oordelen over zaken waar zij geen verstand van hebben. Domheid poseert daarbij als expertise. De ABRvS is niet in staat deze één-tweetje verhouding tussen bevoegde gezagen en de ABRvS te doorbreken. Slachtoffers zijn niet alleen *personae miserabiles* (ouderen, zieken, gebrekkigen, kinderen, armen, vluchtelingen, asielaanvragers, vreemdelingen), maar bij uitstek het milieu en alle levensvormen die geen stem hebben. In de ogen van velen vormen natuur, landschap, milieu, klimaat, dieren en planten een ***res nulius.*** Al deze entiteiten doen er bestuursrechtelijk in de afwegingen niet toe. Geld, kapitaal, vermogen, eigendomsverhoudingen daarentegen bepalen het eindresultaat van de juridische exercitie "*wat rechtens juist is".*

In feite doen deze leerachterstand en daarmee samenhangend maatschappelijk onbegrip zich op alle terreinen van overheidsbestuur op alle niveaus voor. Gemeenteraden en Provinciale Staten, kamerleden, rechters blijken niet in staat hun corrigerende taak uit te voeren, of het nu gaat om ruimtelijke vraagstukken, of om de in 2015 ingevoerde Jeugdwet (NRC, 14 april 2023, *Algemene Rekenkamer: stelsel voor jeudbescherming is mislukt*), of om het toezicht op uitstoot van bedrijven (NRC, 14 april 2023, *OVV: bescherm burgers beter tegen uitstoot industrie, Gebrek aan kennis, capaciteit, en een gevoel van urgentie leidden ertoe dat schadelijke uitstoot bij Tata Steel lang kon voorduren, concludeert de OVV*) etc. .

3) En in de hoofdoverweging staat dan ook onder **15.1.**:
*,, 15.1. De Afdeling verstaat het betoog van SNLG zo dat Crailo ten onrechte is aangemeld en opgenomen in artikel 7c, onder 17, sub jjjjj, van het Besluit uitvoering Chw. **Het slagen van dit betoog zou leiden tot het oordeel dat dit artikel in strijd is met artikel 2.4 van de Chw, hetgeen zou betekenen dat de raden voor de plangebieden "reguliere" bestemmingsplannen hadden dienen vast te stellen."***

Met andere woorden: hier staat het politieke uitgangspunt van de Raad van State, dat volgens de ABRvS , "*Hoe dan ook dient te worden voorkomen, dat deze bestemmingsplannen sneuvelen."*

4) Terzijde wordt opgemerkt, dat de ABRvS abuis is met de vermelding dat het gaat om *" **circa 500 woningen"***

Bij de vaststellingsbesluiten van 6 en 7 juli 2021 gaat het om **590 woningen** en 3,5 hectare bedrijvigheid "*en een daarbij behorend voorzieningenniveau"*. Het eerdere ambitieniveau van 400 woningen (model A) en daarna van 500 woningen moest worden opgehoogd tot minimaal 590 woningen om tot een winstgevende situatie te komen. De eerdere ambitie dat het landschap leidend zou zijn voor de bebouwing is daarmee verlaten.

5) Tevens is de ABRvS abuis met de mededeling "***Het project is van belang voor het versterken van de economische structuur in de regio, het vergroten en/of versterken van de werkgelegenheid en de behoefte aan (betaalbare) woningbouw** in de regio. **De regio staat voor een woningbouwopgave van ongeveer 12.000 woningen. Met name de toevoeging van 33% sociale woningbouw is noodzakelijk om in de regio te kunnen voldoen aan de vraag van goedkope huurwoningen en een meer evenwichtige samenstelling van het woningaanbod".***

Het was de ABRvS bekend dat er in de regio Gooi een woningbehoefte bestaat voor 15.000 woningzoekenden, vooral in het sociale segment. Tevens wist de ABRvS, dat er gekozen is voor het Voorkeursmodel C plus. Zo heeft GEM Crailo B. V. in het openbare "*webinar*" van **4 februari 2021** verklaard niet te zullen selecteren op herkomst van gegadigden: "*iedereen is welkom*" ook van ver buiten het Gooi. In de MER van1 december 2020 was onder het voorkeursmodel C plus de clausule verwijderd, die wel bij het model A was opgenomen, nl. dat er ook gebouwd zou worden voor *"arme en oudere personen en voor mensen met een gebrekkige gezondheid en personen met een geestelijke beperking".*

6) De ABRvS wist ook, dat door GEM Crailo B. V. aan de Raden was meegedeeld op : ,,*de exploitatie is leidend"*, en niet zoals in alle voorgaande stukken stond vermeld: ,, *het landschap is leidend*".

7) en zo komt de ABRvS tot de mededeling: '' **Het betoog slaagt niet**."

6.4.2 **Onzorgvuldige totstandkoming** r.ov.16., 16.1., 16.2. (pagina 13 en 14)

,,Onzorgvuldige totstandkoming

*16. SNLG betoogt dat zij onvoldoende is betrokken bij de voorbereiding van de plannen. **Daartoe stelt SNLG dat zij zich niet gehoord voelt gelet op de wijze waarop de zienswijzen in de zienswijzennota volgens haar terzijde zijn geschoven**. SNLG voert verder aan dat de raden visies hebben vastgesteld en besluiten hebben genomen waar SNLG geen invloed op heeft gehad en waartegen geen rechtsmiddelen konden worden aangewend. Zij wijst hierbij in het bijzonder op de totstandkoming van de notitie **"Reikwijdte en Detailniveau (m.e.r.)" door Arcadis van 3 april 2019** (hierna: de notitie Reikwijdte en Detailniveau) en de "U**itgangspuntennotitie voor het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte Crailo" door Arcadis van 3 april 2019** (hierna: de Uitgangspuntennotitie). **Daarnaast voert SNLG aan dat de gemeenten jegens haar tekort zijn geschoten in hun informatieplicht.** Ook heeft SNLG een aantal formele bezwaren aangevoerd over onder meer de vergadering van de raad van de gemeente Gooise Meren van 7 juli 2021, van de raad van de gemeente Hilversum van 6 juli 2021 en van de raad van de gemeente Laren van 7 juli 2021, waarin de plannen zijn besproken en vastgesteld. De bestemmingsplannen zijn, gezien het voorgaande, onzorgvuldig tot stand gekomen, aldus SNLG.*

*16.1. De raden stellen dat de plannen zorgvuldig tot stand zijn gekomen. De wettelijke regels over een bestemmingsplanprocedure zijn daarbij in acht genomen. In dit verband hebben de raden uiteengezet dat de notitie Reikwijdte en Detailniveau, tezamen met een notitie met uitgangspunten vooruitlopend op de bestemmingsplannen, in de eerste fase van de zogenoemde m.e.r.-procedure zijn opgesteld. Deze notities hebben ter inzage gelegen van 26 april 2019 tot en met 6 juni 2019 en een ieder heeft zijn zienswijze daarover kenbaar kunnen maken. **De notitie Reikwijdte en Detailniveau en de Uitgangspuntennotitie hebben als zodanig niet aan de besluitvorming ten grondslag gelegen en hebben geen formele status.***

*16.2. De Afdeling stelt vast dat de raden de in de wet voorgeschreven voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Awb hebben gevolgd voordat de bestemmingsplannen zijn vastgesteld. **SNLG heeft daarvan gebruik gemaakt door een zienswijze in te dienen over de ontwerpplannen, waarop de raden in de zienswijzennota inhoudelijk hebben gereageerd**. Dat niet volledig is tegemoetgekomen aan haar zienswijzen betekent nog niet dat de besluiten om die reden onrechtmatig zijn. Evenmin betekent de omstandigheid dat de zienswijzen er niet toe hebben geleid dat is afgezien van de vaststelling van de bestreden besluiten, zoals SNLG wenst, dat de in de zienswijzen naar voren gebrachte bezwaren of argumenten niet bij de afweging zijn betrokken.*

*Wat SNLG heeft aangevoerd over de wijze waarop zij is betrokken in het participatieproces leidt ook niet tot de conclusie dat de genomen besluiten onrechtmatig zijn. De Afdeling stelt daarover vast dat hetgeen SNLG over de notitie Reikwijdte en Detailniveau en de Uitgangspuntennotitie aanvoert gaat over het gebrek aan inspraakmogelijkheden voorafgaand aan de terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan. **Het bieden van inspraak voorafgaande aan de terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan maakt geen onderdeel uit van de in de Wro en het Besluit ruimtelijke ordening geregelde bestemmingsplanprocedure.** Nu het SNLG gaat om de fase van de totstandkoming van het plan vóór het ter inzage leggen van het ontwerpplan, kan het onvoldoende bieden van mogelijkheden voor inspraak in zoverre geen gevolgen hebben voor de rechtmatigheid van de bestemmingsplanprocedure en de bestemmingsplannen. **De raden hebben dan ook niet in strijd gehandeld met de wettelijke regels over de bestemmingsplanprocedure.** Voorts bevatten de Inspraakverordening Gooise Meren 2016, de Inspraakverordening gemeente Hilversum en de Inspraakverordening Laren **geen regels over de fase voorafgaand aan het ontwerpplan.***

***Daarnaast volgt uit de Wro noch enig ander wettelijk voorschrift in dit geval een aanvullende informatieplicht voor de raden om SNLG afzonderlijk te informeren over de beoogde plannen. Gelet hierop bestaat in zoverre geen aanleiding voor het oordeel dat de plannen zijn vastgesteld in strijd met het recht**. Dit nog daargelaten dat SNLG pas tijdens de zienswijzeperiode is opgericht. Anders dan SNLG ter zitting naar voren heeft gebracht, **bestaat er ook geen wettelijke verplichting de rechtsvoorgangster van SNLG, de Stichting Behoud Gooise Heide, te informeren**.*

Wat betreft de door SNLG voor het overige aangevoerde formele bezwaren over de procedure van de plannen, waaronder over de raadsvergaderingen van de gemeenten, overweegt de Afdeling dat gelet op de stukken en het verhandelde op de zitting niet is gebleken van zodanige onregelmatigheden dat één of meer van de besluiten alleen al daarom moeten worden vernietigd.

Gelet hierop is er geen aanleiding voor het oordeel dat de besluitvorming onzorgvuldig is verlopen.

Het betoog slaagt niet."

Commentaar P. Bogaers

1) In de gezamenlijke uitspraak over de beroepen van appellant 1 [NN, zie paragraaf 6.3] en van SNLG, vormt de r.ov. onder 16. c.a. – in aansluiting op de in 6.3.6 geconstateerde **vijfde vorm** van ***Court Stripping*** – nu andermaal de volgende vormen van "***Court Stripping***":

Zesde voorbeeld: ***"Het bieden van inspraak voorafgaande aan de terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan maakt geen onderdeel uit van de in de Wro en het Besluit ruimtelijke ordening geregelde bestemmingsplanprocedure."***

Zevende voorbeeld: ***"Het bieden van inspraak voorafgaande aan de terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan maakt geen onderdeel uit van de in de Wro en het Besluit ruimtelijke ordening geregelde bestemmingsplanprocedure." (…) De raden hebben dan ook niet in strijd gehandeld met de wettelijke regels*** *over de bestemmingsplanprocedure."*

Achtste voorbeeld: *"Voorts bevatten de Inspraakverordening Gooise Meren 2016, de Inspraakverordening gemeente Hilversum en de Inspraakverordening Laren* ***geen regels over de fase voorafgaand aan het ontwerpplan."***

Negende voorbeeld: ***"Daarnaast volgt uit de Wro noch enig ander wettelijk voorschrift in dit geval een aanvullende informatieplicht voor de raden om SNLG afzonderlijk te informeren over de beoogde plannen. Gelet hierop bestaat in zoverre geen aanleiding voor het oordeel dat de plannen zijn vastgesteld in strijd met het recht."***

Tiende voorbeeld: *"Anders dan SNLG ter zitting naar voren heeft gebracht,* ***bestaat er ook geen wettelijke verplichting de rechtsvoorgangster van SNLG, de Stichting Behoud Gooise Heide, te informeren."***

2) Ook in deze zaak -zoals altijd- gaat de ABRvS voorbij aan de "**behoorlijkheidsnormen**" , die ontwikkeld zijn door de Nationale ombudsman ingevolge **artikel 78a van de Grondwet** jo.de Wet Nationale ombudsman.

Artikel 78a Grondwet

- ***1****De Nationale ombudsman verricht op verzoek of uit eigen beweging onderzoek naar gedragingen van bestuursorganen van het Rijk en van andere bij of krachtens de wet aangewezen bestuursorganen.*
- ***2****De Nationale ombudsman en een substituut-ombudsman worden voor een bij de wet te bepalen termijn benoemd door de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Op eigen verzoek en wegens het bereiken van een bij de wet te bepalen leeftijd worden zij ontslagen. In de gevallen bij de wet aangewezen kunnen zij door de Tweede Kamer der Staten-Generaal worden geschorst of ontslagen. De wet regelt overigens hun rechtspositie.*
- ***3****De wet regelt de bevoegdheid en werkwijze van de Nationale ombudsman.*
- ***4****Bij of krachtens de wet kunnen aan de Nationale ombudsman ook andere taken worden opgedragen.*

Het is echt onbegrijpelijk, dat juristen, advocaten en rechtbanken en de ABRvS zich nauwelijks tot niets gelegen laten liggen aan de meeste essentiële behoorlijkheidsnormen die door de Nationale ombudsman als grondwettelijk staatsambt zijn ontwikkeld. Zie de **Behoorlijkheidswijzer, juni 2009** met de volgende aanwijzingen voor behoorlijke omgangsvormen van de overheid richting burger en ingezetene. Het gaat om elementaire regels voor fatsoenlijk handelen van overheden op alle niveaus:

,, ***Open en duidelijk Transparant***
De overheid is in haar handelen open en voorspelbaar, zodat het voor de burger duidelijk is waarom de overheid bepaalde dingen doet. Transparantie vereist van de overheid een open houding. ***De overheid zorgt ervoor dat burgers inzicht kunnen hebben in de procedures die tot beslissingen leiden en het hoe en waarom ervan. De overheid zorgt dat haar handelingen getoetst kunnen worden****.*

Goede informatieverstrekking
De overheid zorgt ervoor dat de burger de juiste informatie krijgt en dat deze informatie klopt en volledig en duidelijk is. Zij

verstrekt niet alleen informatie als de burger erom vraagt, maar ook uit zichzelf. ***De overheid is verplicht de burger gevraagd en ongevraagd alle informatie te geven over handelingen en besluiten die de belangen van de burger kunnen raken. Zij is daarbij servicegericht en stelt zich actief op om de informatie die van belang is tijdig op eigen initiatief te geven.***

Luisteren naar de burger
De overheid luistert actief naar de burger, zodat deze zich gehoord en gezien voelt. De overheid heeft een open oor voor de burger. De overheid hoort wat de burger zegt, en ook wat hij niet zegt. Dit betekent dat de overheid de burger serieus neemt en daadwerkelijk geïnteresseerd is in wat hij belangrijk vindt.

Goede motivering
De overheid legt haar handelen en haar besluiten duidelijk aan de burger uit. Daarbij geeft zij aan op welke wettelijke bepalingen de handeling of het besluit is gebaseerd, van welke feiten zij is uitgegaan en hoe zij rekening heeft gehouden met de belangen van de burgers. Deze motivering moet voor de burger begrijpelijk zijn. ***De overheid motiveert haar besluiten en handelingen steeds goed. Zij handelt niet naar wat haar goed uitkomt of op basis van willekeur.***

Drie bouwstenen zijn voor een goede motivering van belang:
de wettelijke voorschriften,
de feiten en belangen
en een heldere redenering.

De motivering is gericht op het concrete individuele geval en is begrijpelijk voor de ontvanger. (…)".

In de Staat der Nederlanden is mede het negeren door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van deze behoorlijkheidnormen in de beoordeling van overheidsbesluiten een vorm van **bestuurlijke anarchie** ontstaan. Willens en wetens negeert de ABRvS deze algemene behoorlijkheids-eisen door deze weg te schrijven . Hier is niet alleen sprake van "***Court Stripping"***, maar bovenal van ***Contempt of the Citizen***, een bijzondere vorm van administratiefrechtelijke "***Groupthink***". De ABRvS lijdt aan uitsluiting van "***unwanted information***", welke term is geïntroduceerd in Nederland door prof. Mr. B.V.A. Röling, hoogleraar in de polemologie in Groningen. Laten we het hier gestelde het **elfde voorbeeld** noemen van "***Court Stripping***" in deze uitspraak.

Dit ziet ook op het volgende punt:

3) Tot slot overweegt de ABRvS: *"dat* ***gelet op de stukken en het verhandelde op de zitting niet is gebleken van zodanige onregelmatigheden dat één of meer van de besluiten alleen al daarom moeten worden vernietigd****. Gelet hierop is er geen aanleiding voor het oordeel dat de besluitvorming onzorgvuldig is verlopen.*
Het betoog slaagt niet."

In feite zegt de ABRvS dat "er wel onregelmatigheden waren in de behandeling van de SNLG van de kant van de GEM Crailo B.V. (waarachter de raden zich verschuilen), maar dat die door de ABRvS - ten onrechte niet gespecificeerde - onregelmatigheden niet zó groot waren, dat om die reden de besluiten van de raden zouden moeten worden vernietigd.
Hier is sprake van door-de-vinger-zien. Dit wordt in de volksmond ook wel "*artikel vijf*" genoemd.

In de stukken en bij de behandeling ter zitting is door SNLG naar voren gebracht dat de wethouder van Gooise Meren dhr. Eijbersen. een voorkeursbehandeling heeft gegeven in de voorbereidingsprocedure aan de Kopersvereniging van de Anne Franklaan in Bussum aan de onevenzijde, met wie deze wethouder Eijbersen (D66) regelmatig overlegde, waarbij de wethouder de "*zienswijzennota*" persoonlijk ter hand heeft gesteld aan de voorzitter P. David, zodat deze vereniging ruimer de tijd kreeg dan andere bezwaarden, zoals de SNLG, zich nader te beraden op haar reactie als Kopersvereniging op de Zienswijzennota van 22 april 2021. Een dergelijke voorkeursbehandeling heeft de SNLG ooit gekregen. De Vereniging gaat er van uit, dat zij geen inzage hoeft te verschaffen in de gewisselde e-mails etc. Alles is geheim gehouden, zoals ook telefonisch nog bleek op vrijdagavond 10 maart 2023 , waarbij de scheidend voorzitter P. David weigerde het archief te laten inzien door P. Bogaers. Overigens, frappant was de telefonische bevestiging door P. David op 10 maart 2023 aan P. Bogaers van het feit, dat hij, David zijn woning aan de Anne Franklaan 51 daags na de uitspraak van 1 februari

2022 in de verkoop heeft gedaan op Funda. Mensen van de bewonersvereniging hadden dit feit eerder die dag aan mij meegedeeld. Het bericht bleek juist te zijn. David was stomverbaasd dat ik dit wist. De woning is inmiddels verkocht. Welke rol dhr. David heeft vervuld in het overleg met de wethouder wilde hij mij uitdrukkelijk niet meedelen.

Verder heeft de ABRvS gezien, dat twee andere appellanten kort voor de zitting op 23 september 2022 hun beroepschriften hebben ingetrokken. Dit gebeurde door de achterbuurman van het plangebied YY en door VOF Bussum. De beroepsgronden van VOF Bussum vielen weg na geheim gehouden overeenkomsten met GEM Crailo B.V. (zoals VOF Bussum berichte aan de ABRvS). Onbekend is de reden van intrekking van het beroep door YY, een dag voor de zittingsdatum.

De ABRvS moet zeer wel hebben beseft, dat deze reductie van vier appellanten tot twee voort is gekomen uit in ieder geval nadere toezeggingen van Gooise Meren aan VOF Bussum. Het toezicht op het waarom is non-existent. Welke toezeggingen zijn er aan VOF Bussum (KPN gebouw) gedaan?

Het recht moet ook in de verhouding overheid en burger transparant zijn in het kader van bestuursrechtelijke rechtsgelijkheid. De ABRvS voldoet niet aan haar wettelijke taak de rechtseenheid en de daarmee samenhangende eis van gelijke behandeling te waarborgen.

6.4.3 Terinzagelegging van stukken r.ov. 17., 17.1. (pagina 14 en 15)

,,Terinzagelegging van stukken

*17. **SNLG voert aan dat ten onrechte diverse stukken met de ontwerpen van de plannen niet ter inzage zijn gelegd. Zij wijzen in het bijzonder op het rapport "Natuurbrug Laarderhoogt en woningbouw op Crailo-Zuid" van Wageningen Environmental Research (Alterra) van maart 2017** (hierna: het rapport van WER van 2017) **en het rapport "Gebruik van Natuurverbinding Laarderhoogt door zoogdieren en het effect van medegebruik door de mens" van RPS advies- en ingenieursbureau B.V. en Wageningen Environmental Research van december 2020** (hierna: het rapport van WER van 2020). **De stukken bevatten volgens SNLG een onderbouwing van ontwikkelingen die de plannen mogelijk maken.***

*17.1. **De rapporten van WER van 2017 en van 2020 zijn niet opgesteld in het kader van de voorliggende bestemmingsplanprocedure. Gesteld noch gebleken is verder dat de overige door SNLG genoemde stukken zijn opgesteld ten behoeve van de onderhavige plannen.** De Afdeling ziet daarom geen aanleiding voor het oordeel dat het op de ontwerpplannen betrekking hebbende stukken als bedoeld in **artikel 3:11, eerste lid, van de Awb** betreft die ter inzage hadden moeten worden gelegd.*

Het betoog slaagt niet."

Commentaar P. Bogaers

1) Hier is sprake van **een combinatie** van een **twaalfde voorbeeld** van ***Courtstripping*** en van ***Groupthink***.

Courtstripping en Groupthink gaan bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State op vermoedelijke alle rechtsgebieden hand-in-hand. Zie het vreemdelingenrecht, kinderopvangtoeslagenrecht, en ruimtelijke ordeningsrecht en milieurecht. Voor de Staat onwenselijke redeneringen en motiveringen worden op voorhand uitgesloten. Alles is daarbij geoorloofd.

2) De mededeling ,, ***De rapporten van WER van 2017 en van 2020 zijn niet opgesteld in het kader van de voorliggende bestemmingsplanprocedure."*** , gekoppeld aan **art.3:11, lid 1 Awb** suggereert allereerst **dat beide rapporten er niet toe doen bij het zorgvuldig voorbereiden van het bestemmingsplan Buurtschap Crailo.**

Echter: Art.3:11, lid 1, Awb bevat evenwel **geen enkele clausule** die ziet op de eis, dat op het (vaststellings)besluit betrekking hebbende stukken **moeten zijn opgesteld** "***in het kader van het specifieke te nemen besluit.***

Immers art.3:11, lid 1 Awb valt onder **Afdeling 3.4. Uniforme openbare voorbereidingsprocedure en luidt als volgt:**

Artikel 3:11

1. *Het bestuursorgaan legt het ontwerp van het te nemen besluit, met de daarop betrekking hebbende stukken* ***die redelijkerwijs nodig zijn voor een beoordeling van het ontwerp****, ter inzage.*
2. *Artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur* is van overeenkomstige toepassing. Indien op grond daarvan bepaalde stukken niet ter inzage worden gelegd, wordt daarvan mededeling gedaan.
3.*Tegen vergoeding van ten hoogste de kosten verstrekt het bestuursorgaan afschrift van de ter inzage gelegde stukken.*
4. *De stukken liggen ter inzage gedurende de in artikel 3:16, eerste lid, bedoelde termijn*."

Sterker nog, artikel 3:11, lid 1 Awb gaat uit van een **redelijkheidsbepaling:** stukken, ***die redelijkerwijs nodig zijn*** voor een beoordeling van een te nemen besluit.

Met andere woorden: de ABRvS toetst aan de hand niet van een wettelijke regel, maar aan de hand van een door haar zelf ingevulde en verzonnen regel.

3) Beide rapporten van de WenR zijn zeer relevant voor de beoordeling van de gevolgen van het in 2017 en 2020 toen nog te nemen vaststellingsbesluit over het plangebied Crailo, gelegen pal naast de Natuurbrug Laarderhoogt.

4) Ten onrechte citeert de ABRvS niet de volledige titels van beide rapporten, die als zodanig beter de inhoud en betekenis van beide rapporten voor de uitstralende effecten van nieuwe stedelijke ontwikkeling kenbaar maken.

a) *"Natuurbrug Laarderhoogt en woningbouw op Crailo-Zuid : programma van eisen voor woningbouw nabij de Natuurbrug vanuit ecologisch perspectief",* auteurs dhr. E.A. van der Grift en dhr. D.R. Lammertsma. [**bijlage 60** bij beroepschrift SNLG van 20 september 2021**,** (2020-Crailo-XII-38)]

b) "*Gebruik van Natuurverbinding Laarderhoogt door zoogdieren en het effect van medegebruik door de mens* ", ***december 2020****, rapportnr.****3044*** ***ISSN 1566-7197****, 108 blz., 66 fig.; 18 tab.; 18 ref.,* ***te downloaden via https://doi.org/10.18174/537344*** [**bijlage 67** bij beroepschrift SNLG van 20 september 2021 (2020-Crailo- XII – 45)]

In maart 2017 heeft Wageningen Environmental Research (voorheen Alterra) dit rapport uitgebracht over haar onderzoek aan de eisen die vanuit ecologisch perspectief dienen te worden gesteld aan woningbouw nabij de op 9 februari 2015 geopende natuurbrug "het Laarderhoogt over de A1 en de Naarderstraat van de gemeente Laren bij afslag 8. Dit onderzoek en bijhorend rapport onder nr. 2799 | ISSN 1566-7197 (31pp.) is gefinancierd door de opdrachtgever, de Provincie Noord-Holland.
Het rapport is te downloaden van http://dx.doi.org/10.18174/411468.

Het rapport was alleen zijdelings door GEM Crallo B.V. aan de raden aangeduid in de voorbereidende stukken in een voetnoot van wel ter inzage gelegde rapporten.
GEM Crailo B.V. wist dat beide rapporten in de weg stonden aan een onverkort doorvoeren van haar plannen. Nadat het bestaan en de betekenis van het rapport uit 2017 aan de raden bekend is gemaakt door SNLG middels haar zienswijze van 23 februari 2021 heeft dit tot grote woede geleid bij allereerst de raad van de gemeente Laren (mw. Timmerman van Liberaal Laren, jacquelinetimmerman@me.com) over het feit, dat GEM Crailo B.V. het debat hierover heeft onderdrukt door dit rapport alleen in een voetnoot te noemen. De in het rapport voorgestelde `*hoge, begroeide grondwal*`, die als extra bescherming voor de Natuurbrug Laarderhoogt diende te worden aangelegd, kwam de GEM Crailo B.V. niet goed uit. De poging van GEM Crailo B.V. om dr. E.A. van der Grift, hoofdauteur van het WenR-rapport tevreden te stellen met een '*lage puinwal'* was mislukt. WenR liet haar verworven inzichten niet "*afstemmen*" op de economische drijfveren van GEM Crailo B.V.

Dit alles is door SNLG in het beroepschrift van 20 september 2021 ruim aan de orde gesteld [zie onder meer daarin paragraaf **3.2** : "**Onderzoek door de SNLG bij Wageningen Environmental Research: ecowal** rapportnummer 2799"

5) Het argument van de ABRvS, dat beide rapporten niet zijn opgesteld door GEM Crailo B.V., maar in opdracht van de provincie Noord-Holland (2017) en van de provincie Noord-Holland en Rijkswaterstaat en GNR (2020) is in het kader van de vereiste "*redelijkheidstoetsing ex artikel 3: 11, lid 1, Awb*" niet van belang.

Integendeel, deze rapporten zien zozeer op de eisen te stellen aan woningbouw nabij de Natuurbrug Laarderhoog vanuit ecologisch perspectief, en zien zozeer op de gevolgen van een nieuwe stad voor de functionaliteit van de Natuurbrug Laarderhoog en de omringende NNN-gebieden van GNR, dat deze rapporten zonder meer onder de redelijkheid vallen om deze wel ter inzage te leggen niet alleen aan de bevolking , maar op de eerste plaats de raden.

Nadere toelichting op het bovenstaande:
Het rapport uit 2017 is uitvoerig aan de orde gekomen in beprekingen met derden van GEM Crailo B.V. , die de bestemmingsplanprocedure van meet-af-aan heeft voorbereid. Deze besprekingen vonden plaats onder meer met de zaakverantwoordelijke vanuit het Goois Natuurreservaat (GNR) dhr. D. van der Velden, en eenmaal in aanwezigheid van de hoofdauteur van beide rapporten uit 2017 en 2020 dr. E. A. van der Grift van Wageningen Environmental Research (Wageningen University & Research).

Daarbij is in het beroepschrift van SNLG van **20 september 2021** aandacht gevraagd voor een tweede rapport van Wageningen Environmental Research, rapportnummer 3044 van december 2020 van E. A. van der Grift e.a. Daarbij is van belang, dat Wageningen Environmental Research samen met RPS advies-en ingenieursbureau bv na 2017 in opdracht van de provincie Noord-Holland, Goois Natuurreservaat en de gemeenten Blaricum en Laren onderzoek heeft uitgevoerd naar de **huidige functionaliteit** van de natuurbrug. Zie het rapport "*Gebruik van Natuurverbinding Laarderhoogt door zoogdieren en het effect van medegebruik door de mens* ", ***december 2020***, *rapportnr.**3044** **ISSN 1566-7197**, 108 blz., 66 fig.; 18 tab.; 18 ref.*, ***te downloaden via** https://doi.org/10.18174/537344*"
Trefwoorden: versnippering, ontsnippering, barrièrewerking, mitigatie, faunapassage, natuurbrug, ecoduct, verkeersweg, Laarderhoogt, das, boommarter, ree, cameraval.
Auteurs zijn E.A. van der Grift, T. Denayère, M. Waanders, J. Willemsen & D.R.Lammertsma. Het rapport is gereviewd door dhr. F.G.W.A. Ottburg BSc, onderzoeker Dierecologie, Wageningen Environmental Research.

Dit rapport van december 2020 noemt in de literatuur alle rapporten van dhr. E.A. van der Grift et al, waaronder het rapport nr. 2799 van maart 2017. **In het rapport van december 2020 wordt het rapport van maart 2017 niet ter discussie gesteld.** Dit zou anders zijn, wanneer dhr. Van der Grift en zijn medeonderzoekers door veranderd inzicht af waren gestapt van de aanbevelingen van maart 2017. Dat is geenszins het geval. Integendeel: door de bevindingen van december 2020 zijn de aanbevelingen van maart 2017 nog urgenter geworden. De in 2020 gebleken fragiele functionaliteit heeft in december 2020 geleid tot stringentere nieuwe adviezen vanwege het grote gebruik dat mensen maken van deze natuurverbinding ook na zonsondergang en in verboden terreingedeelten. Wanneer de nieuwe stadswijk zal worden gerealiseerd, zullen de nieuwe aangescherpte aanbevelingen van december 2020 onvoldoende blijken te zijn door het alsdan nog grotere gebruik van de natuurverbinding door mensen, als de bewoners van ca. 590 nieuwe woningen met hun kinderen de route via de natuurbrug nog meer belasten. Ook de voorgestane uitkijkpost vanaf de ecowal van 15 meter hoog zal dan daar boven op komen.
De raden van Gooise Meren, Hilversum en Laren hebben zich ten onrechte geen enkele rekenschap gegeven van de betekenis van dit tweede rapport van december 2020 bij het nemen van de vaststellingbesluiten op 7 juli 2021. Strijd is aanwezig met artikel 3:2 Awb

Op de bevindingen van het rapport nr. 3044 is in het beroepschrift teruggekomen in **paragraaf 3.2.2.3** (p.140).

---

6) De r.ov. 17.1., tweede deel ,, ***Gesteld noch gebleken is verder dat de overige door SNLG genoemde stukken zijn opgesteld ten behoeve van de onderhavige plannen.*** *De Afdeling ziet daarom geen aanleiding voor het oordeel dat het op de ontwerpplannen betrekking hebbende stukken als bedoeld in **artikel 3:11, eerste lid, van de Awb** betreft die ter inzage hadden moeten worden gelegd."* Dit is het **dertiende voorbeeld** van ***Courtstripping*** en van ***Groupthink*** in deze uitspraak.

Toelichting:
Het betreft het door de ABRvS wegschrijven van officiële stukken uit de periode, dat onder leiding van de provincie Noord-Holland vanaf 2013 getracht werd tot een bestemmingsplan te komen voor hetzelfde plangebied. Alle in die periode geproduceerde rapporten bevatten gegevens van feitelijke en fysieke aard, zoals de Flora- en faunarapportage Crailo, Oefencentrum Veiligheidsregio in opdracht van de Gemeenten Hilversum

en Laren, datum 13 januari 2015, rapportnummer: 1402021.02. Dit rapport is door SNLG overgelegd als bijlage 54 bij het beroepschrift. Het rapport hanteert dezelfde begrippen als rapporten in de tweede poging vanaf 2017 om tot een bestemmingsplan te komen.

Zo wordt bij wege van voorbeeld in dit rapport uit 2015 op **pagina 4** eveneens gesproken van de "***groene mantel***" van Crailo, staat op **pagina 7** een tekening van de **vereiste hoge, begroeide grondwal van 5 tot 6 meter hoog**, en wordt op **pagina 10** over Vaatplanten geschreven, die kenmerkend zijn voor het plangebied nl. "voedselrijk en verstoord ecosysteem". En dan zouden deze recente gegevens er volgens de ABRvS er niet meer toe doen na het staken van de eerste fase en tegelijk het starten van de tweede fase onder leiding van GEM Crailo B.V. ? Dit is zeker in strijd met de redelijkheid ex art. 3:11, lid 1, Awb.

Met één pennenstreek veegt de ABRvS al deze rapporten van tafel. Deze term is ook terug te vinden in de door Groenendijk en Terlouw (2009, op pagina 65) gesignaleerde kritiek van vier rechters in het vreemdelingenrecht in hun onderzoek over de wijze waarop motiveringen van de eerstelijnsrechters door de ABRvS worden afgedaan: ***„ Vier respondenten gebruikten het beeld van de pennenstreek."***

6.4.4 **Toezending zienswijzennota** r.ov. 18., 18.1, 18.2. (pagina 15)

„Toezending zienswijzennota

*18. SNLG voert aan dat zij ten onrechte **alleen per post op 12 augustus 2021** voor het bestemmingsplan Gooise Meren, op 29 juli 2021 voor het bestemmingsplan Hilversum en op 2 augustus 2021 voor het bestemmingsplan Laren en niet al eerder, persoonlijk, geïnformeerd is over de voortgang van de procedure tot vaststelling van de bestemmingsplannen. In dat verband wijst zij erop dat de zienswijzennota reeds van 12 april 2021 was. Volgens SNLG had zij zich beter kunnen voorbereiden op haar presentatie over de voorziene ontwikkeling, indien zij deze zienswijzenota eerder toegezonden had gekregen dan eerst door toezending met de bestreden besluiten.*

18.1. De raden stellen zich op het standpunt dat de vaststellingsbesluiten conform de bestemmingsplanprocedure verwijzen naar de zienswijzennota's die met de besluiten ter inzage lagen en waarvan de indieners kennis hebben kunnen nemen.

*18.2. **De Afdeling stelt voorop dat voor het persoonlijk toesturen van de voorgestelde zienswijzennota op grond van de Wro noch enig ander wettelijk voorschrift een verplichting bestaat.** Voor zover SNLG op de zitting heeft gesteld dat in weerwil daarvan de zienswijzennota wel eerder aan diverse andere belanghebbenden is toegestuurd, overweegt de Afdeling als volgt. **De raden hebben op de zitting toegelicht** dat GEM Crailo B.V. in een **digitale nieuwsbrief** aan abonnees melding heeft gemaakt van een openbare publicatie van de zienswijzennota teneinde daar kennis van te kunnen nemen. **Anders dan SNLG kennelijk meent, is de zienswijzennota daarmee dus niet persoonlijk toegestuurd aan een beperkt aantal belanghebbenden. Er is in dit opzicht dan ook geen sprake van ongelijke behandeling.***

Het betoog slaagt niet."

Commentaar P. Bogaers

1) De inleiding van r.ov. 18.2 is verwarrend doordat de ABRvS de beroepsgrond van de SNLG niet heeft begrepen. Door SNLG was ertegen geprotesteerd, dat aan de voorzitter van Kopersvereniging van de Anne Franklaan **door wethouder Eijbersen 'persoonlijk'** de Zienswijzenota was '**overhandigd'** ver voor de raadsvergadering, waarin wethouder Eijbersen zich erop beroemde dat in deze Nota "*zorgvuldig antwoord was gegeven op de zienswijze van de SNLG"*, terwijl aan de SNLG deze zienswijzenota op 19 mei 2021 niet bekend was.

De ABRvS maakt daar van:

" ***De Afdeling stelt voorop dat voor het persoonlijk toesturen van de voorgestelde zienswijzennota op grond van de Wro noch enig ander wettelijk voorschrift een verplichting bestaat.***"

Geenszins heeft de SNLG gesteld dat er een verplichting bestaat voor een gemeente om *de voorgestelde zienswijzennota persoonlijk moet worden toegestuurd* aan een bezwaarde".
SNLG heeft gesteld het niet te kunnen begrijpen waarom de bewonersvereniging een voorkeursbehandeling heeft gekregen door deze persoonlijke en tijdige overhandiging door de wethouder waardoor de vereniging in een processueel gunstiger positie is komen te verkeren.
Met andere woorden: ook het slot van r.ov. 18.2 is onjuist, waar de ABRvS stelt: "(…) ***Er is in dit opzicht dan ook geen sprake van ongelijke behandeling.***"

2) Met bovengenoemde overweging gaat de ABRvS eraan voorbij , dat in de **ongeschreven beginselen** van algemeen fatsoen, voor de Overheid neergelegd in **de Behoorlijkheidswijzer van de Nationale ombudsman** communicatie tussen overheid en burger hoge eisen stelt:

"***Goede informatieverstrekking***
De overheid zorgt ervoor dat de burger de juiste informatie krijgt en dat deze informatie klopt en volledig en duidelijk is. Zij verstrekt niet alleen informatie als de burger erom vraagt, maar ook uit zichzelf. De overheid is verplicht de burger gevraagd en ongevraagd alle informatie te geven over handelingen en besluiten die de belangen van de burger kunnen raken. Zij is daarbij servicegericht en stelt zich actief op om de informatie die van belang is tijdig op eigen initiatief te geven."

Hiermee verdraagt zich niet, dat in de elektronische berichten van de gemeente Gooise Meren voorafgaande aan de vergadering over de Reactienota slechts verwezen werd naar algemene vergaderstukken zonder dit woord "reactienota "ook maar te noemen. Door anderzijds de **schriftelijke Reactienota** op voorhand aan de Bewonersvereniging af te geven werden andere belanghebbende partijen bewust in het nadeel gesteld. Alex Brenninkmeijer deelt in *Moreel Leiderschap* (2019) op pagina 229 mee: "*Communicatie vormt de kern van moreel leiderschap"*. Maar als deze communicatie een van de belanghebbende bevoordeelt, is er sprake van immoreel leiderschap. Dat heeft de ABRvS hier bewust miskend. Daarmee is deze uitspraak zelf ondermijnd.

3) De ABRvS stelt zich formeel op het standpunt, dat er geen wettelijk voorschrift bestaat, dat voorschrijft ***"om de voorgestelde zienswijzennota persoonlijk toe te sturen".***

Hier is sprake van een **veertiende voorbeeld** van ***Groupthink*** *en* ***Courtstripping.***

In dit deel van deze motivering deelt de ABRvS in feite mee: ***"Digitale toezending is voldoende". "Persoonlijke toezending is niet nodig."***

Deze rechtsopvatting is onjuist en in strijd met het volgende:
Aangeknoopt wordt bij **art. 3:43 Awb**:

[art. 3:43 Awb

[Eindtekst] Art. 3:43 [3.5.4]
1. Tegelijkertijd met of zo spoedig mogelijk na de bekendmaking wordt van het besluit mededeling gedaan aan degenen die bij de voorbereiding ervan hun zienswijze naar voren hebben gebracht. Aan een adviseur als bedoeld in artikel 3:5 wordt in ieder geval mededeling gedaan indien van het advies wordt afgeweken.
2. De mededeling, bedoeld in het eerste lid, kan, indien bij de voorbereiding van het besluit toepassing is gegeven aan afdeling 3.4, geschieden op dezelfde wijze als waarop overeenkomstig artikel 3:12, eerste en tweede lid, is kennis gegeven van de aanvraag of van het ontwerp van het besluit.
3. Bij de mededeling van een besluit wordt tevens vermeld wanneer en hoe de bekendmaking ervan heeft plaatsgevonden.

VvW = Eindtekst
Memorie van toelichting
In dit artikel is de mededelingsplicht geregeld voor die belanghebbenden die bij de voorbereiding van een besluit hun zienswijze naar voren hebben gebracht en aan wie het besluit niet overeenkomstig de voorgaande artikelen is bekendgemaakt. Zij hebben zich bij de voorbereiding ingespannen hun zienswijze naar voren te brengen. Behoorlijk

bestuur vereist dan dat zij op de hoogte worden gebracht van het besluit dat het bestuur, mede na overweging van hun argumenten, heeft genomen. (…)]

Terwijl dit artikel gaat over bekendmaking van een definitief besluit, waarbij de Nota zienswijzen tevens wordt meegezonden, mag worden aangenomen dat bij **een tussentijdse vaststelling van de Nota zienswijzen** ook dan schriftelijk aan de indiener wordt meegedeeld, wat de reactie van het bevoegd gezag is op de ingediende zienswijze. Dat is hier niet gebeurd.

In de memorie van toelichting wordt meegedeeld: ,, ***Behoorlijk bestuur vereist dan dat zij op de hoogte worden gebracht van het besluit dat het bestuur, mede na overweging van hun argumenten, heeft genomen.”***

De ABRvS heeft zich niets gelegen laten liggen aan deze fatsoensnorm. Dit geeft een vrijbrief aan andere soortgelijke gevallen.

In tegenstelling tot de SNLG hebben andere indieners van zienswijzen in deze zaak per post (appellant NN), dan wel persoonlijk (de voorzitter van de Bewonersvereniging Anne Franklaan) van de verantwoordelijk wethouder Eijbersen de Nota zienswijzen in handen gekregen. Dit is in het beroepschrift van 20 september 2021 uitvoerig toegelicht in **paragraaf 2.1.** Daaraan wordt het volgende ontleend:
,, Het betreft de vierde brief van de SNLG aan de raden van, welk document ook is doorgenummerd onder “D”: ***maandag 24 mei 2021 (2020-Crailo- IV-29, IV-43)*** *ter aanvulling op de zienswijze van 23 februari 2021) en een* ***1ste e-mail*** *van de SNLG van* ***maandag 24 mei 2021, 21:58 uur (2020-Crailo-IV-44)*** *aan de raden.*

In de 1ste e-mail van 24 mei, 21:58 uur *wordt door de SNLG geschokt gereageerd op de mededeling van Wethouder Eijbersen van Gooise Meren, die in het Politiek Gesprek van 19 mei 2021 sprak over “ een keurige weerlegging” van de zienswijze van de SNLG.*

De SNLG was van een weerlegging niet op de hoogte. Er was niet eerder een inhoudelijke reactie van de gemeenten en van de GEM Crailo B.V. gevolgd. Dat deze Reactienota al was opgesteld op 12 april 2021 was aan de SNLG niet bekend. Dit heeft geleid tot de ***2de e-mail*** *van de SNLG aan de raden van* ***24 mei 2021 om 22:16 uur (2021-Crailo-IV-45):***

In de 2de e-mail van 24 mei 2021, 22:16 uur (202-SNLG-IV-45) *wordt uitdrukkelijk er op gewezen door de SNLG, dat er geen reactienota of ‘beantwoording zienswijzen’ van de kant van de drie gemeenten en van de GEM Crailo B.V. was gevolgd.*

In de Uitnodigingsbrief van Gooise Meren per e-mail van maandag 3 mei 2021, 14:46 uur tot deelname aan het Gesprek over het bestemmingsplan Buurtschap Crailo op 19 mei 2021 van 20.00- 22;00 uur was er met geen woord gesproken over een ‘Reactienota”. De ***uitnodigingsbrief (bijlage 5, 2020-Crailo-IV-21)*** *was aan elke burger gericht met de vraag “uiterlijk woensdag 12 mei door middel van een reactie op deze mail. Wilt u daarbij uw naam en telefoonnummer noteren?* ***Ook horen wij dan graag of u spreekt namens uzelf of (ook) namens anderen / een organisatie“***

Met andere woorden, ***deze generieke brief*** *(die gericht was aan eenieder,” burger of organisatie” (“nader aan te geven”)* ***was niet bedoeld ter informatie aan de geadresseerde anonymus , dat er een Reactienota van 12 april 2021 lag.***

De uitnodigingsbrief vermeldde slechts cryptisch:
“U bent van harte uitgenodigd om tijdens deze bijeenkomst over het voorstel mee te praten. Het doel van het gesprek is ***om alle relevante informatie over de (maatschappelijke) effecten van het bestemmingsplan te verzamelen****, zodat de gemeenteraad hierover* ***op een later moment een gewogen besluit*** *kan nemen. Tijdens* ***het gesprek kunt u uw mening over het voorstel geven en kunnen de raadsleden u vragen stellen****. Het raadsvoorstel bestemmingsplan Crailo en overige vergaderstukken kunt u vinden op:https://bit.ly/3bOYDwe.”*
In september 2021 is dit document niet te raadplegen.

In aansluiting op de onder Document D tevens opgenomen e-mails van de SNLG van 24 mei 2021 heeft de SNLG een protest doen uitgaan over deze bestuurlijk onbehoorlijke gang van zaken. De overheid heeft de plicht de burger, en zeker ook organisaties die aantoonbaar moeite doen om de overheid bij te sturen, zoals de SNLG, te informeren ***over wat de overheid*** *(in dit geval een privaatrechtelijke onderneming, GEM Crailo B.V. en Arcadis Nederland B.V.)* ***met de zienswijze van deze organisaties of personen had gedaan.***

*Eerst na veel moeite van de kant van de SNLG en een schriftelijk verzoek daartoe van mw. C. Bogaers van de SNLG aan mw. K. Bouwmeester, raadsadviseur communicatie van Gooise Meren van **donderdag 27 mei 2021 van 20:37 uur** en de vraag van de SNLG , waar de Reactienota te vinden was werd per e-mail van **vrijdag 28 mei 2021 om 11:32 uur** door mw. Bouwmeester geantwoord, dat de reactienota te vinden was op de **eerst toen op 28 mei 2021** door mw. Bouwmeester toegezonden "link".*

Dit leidde tot de vijfde brief (Document E) van de SNLG aan de raden, tevens per e-mail verzonden** op **dinsdag 1 juni 2021, 17:55 uur

*(…)In de 5de brief is een klacht ingediend tegen de raden en de colleges van B&W van de drie gemeenten over het niet-tijdig informeren van de SNLG over de reactienota etc. Buurtschap Crailo van 12 april 2021. Gevraagd werd om een bericht van ontvangst. Deze is elektronisch gevolgd bij e-mail van griffie Hilversum van **2 juni 2021, 9:33 uur (zie in bijlage 6, 2020-Crailo -28a)**, griffie Laren bij e-mail van **2 juni 2021 om 10:26 uur (zie: in bijlage 6, 2020-Crailo-V-28 b),** van de Commissie voor de m.e.r. bij e-mail van **donderdag 3 juni 2021 om 19:31 uur (zie in bijlage 6, 2020-Crailo-V-28 c).***

***Als laatste** reageerde heer Victor van Braam van Vloten, medewerker Mens en Omgeving van de gemeente Gooise Meren per e-mail van **vrijdag 4 juni 2021, 16:19 uur** (…)*

*Heer Van Braam van Vloten sneed langs de klacht van 12 juni 2021 en op de vraag ("Wij hebben tot op heden van u geen reactie op onze zienswijze over Crailo ontvangen. Kunt u ons en reactie toesturen?") van mw. C. Bogaers aan Gooise Meren heen door te verwijzen **naar een ándere site** dan genoemd in de uitnodigingse-mail van maandag 3 mei 2021, 14:46 uur . Geenszins echter was aan de indieners van zienswijzen, die uitgenodigd waren om deel te nemen aan het gesprek van 19 mei 2021, "aangegeven dat de stukken digitaal te raadplegen zijn op https://bestuur.gooisemeren.nl/vergaderkalender/agendaraadsvergadering/vergadering/beeldvorming-raad-gooise-meren-buurtschap-crailo." En buiten dat, bevatte de uitnodiging van mw. K. Bouwmeester, Raadsadviseur communicatie van gemeente Gooise Meren van **maandag 3 mei 2021, per e-mail van 14:46 uur (zie hierboven bijlage 5)** geenszins een behoorlijke en informatieve verwijzing naar "de Reactienota". Het woord "Reactienota" kwam daarin niet voor, alleen een algemene verwijzing naar het raadsvoorstel bestemmingsplan Crailo en overige vergaderstukken, te vinden op : https://bit.ly/3bOYDwe."*

Heer Van Braam van Vloten deelt dan mee, middels een drogredenering:
"*De heer Bogaers heeft deelgenomen aan het gesprek.* ***Daaruit valt op te maken dat u wel op de hoogte was van de behandeling van o.a. uw zienswijze door de gemeente en dat de beantwoording van uw zienswijze digitaal beschikbaar is gesteld.***
Wij gaan er dan ook van uit dat u kennis heeft kunnen nemen van de beantwoording. De reactienota is nog steeds beschikbaar op de genoemde internetsite. In de verwachting uw vraag hiermee voldoende beantwoord te hebben."

Heer Van Braam van Vloten was daarbij kennelijk niet te rade gegaan bij mw. Bouwmeester, raadsadviseur communicatie van het college (zie hierboven onder Document D).

*Mw. C. Bogaers signaleerde het gebrekkige onderzoek en de foutieve mededelingen van dhr. Van Braam van Vloten en reageerde per **e-mail van zaterdag 5 juni 2021 (12:41 uur),** (…)*

Zij liet weten na de ontdekking dat andere indieners van zienswijzen wel voor 19 mei 2021 door de gemeente waren ingelicht over de reactienota van 12 april 2021 (Kopersvereniging Anne Franklaan, Klein Crailo, mw. Astrid Mol):
"De Stichting natuur en landschap het Gooi heeft geen enkel bericht van de gemeente gekregen dat er een reactie was op de zienswijze van de SNLG. Daardoor heeft de SNLG niet tijdig, dus vóór de uitnodiging voor Het gesprek, kunnen reageren op deze reactie. Er is inmiddels een formele klacht over het handelen van uw gemeente verzonden.

Hierbij stel ik mijn vraag opnieuw: waarom heeft de SNLG niet onmiddellijk, dus meteen op 12 april 2021 (datum van publicatie Reactienota Crailo) een bericht gekregen? Waarom hebben drie andere indieners van een zienswijze, te weten de Kopersvereniging Anne Franklaan, Klein Crailo en mevrouw Astrid Mol, wel een bericht ontvangen van de reactienota? Wat is de reden dat de gemeenteraadsleden niet door de SNLG tijdig geïnformeerd konden worden over de reactie van de SNLG op uw Reactienota bestemmingsplan en beeldkwaliteitplan buurtschap Crailo?

Ik verneem graag uw antwoord.

Met vriendelijke groet (…)".

*Op **donderdag 17 juni 2021** stuurde de gemeente **Gooise Meren** een antwoord van behandelaar **dhr. Van Braam van Vloten** op de klacht van **1 juni 2021** (p. 1 / 2, alinea 1 en 4) met in die brief tevens een bericht van ontvangst van de in dit beroepschrift te bespreken **zesde brief van de SNLG van vrijdag 11 juni 2021** (…)*

*Het noemen van een "link naar de vergaderstukken met als bijlage 1 van het bestemmingsplan de reactienota" in de brief van 17 juni 2021 , als antwoord op de klacht getuigt andermaal van onbegrip bij het Bevoegde gezag (ook nu dhr. Van Braam van Vloten) over de communicatieve waarde van een "link"in het algemeen naar 'vergaderstukken' met nu door Van Braam van Vloten de nadere aanduiding: 'de reactienota als bijlage 1 van het bestemmingsplan". Dit argument van dhr. Van Braam van Vloten van **17 juni 2021** gaat niet op, als bij de term "vergaderstukken' in de 'uitnodigings e-mail' van de gemeente Gooise Meren van 3 mei 2021 **expliciet niet** wordt vermeld, "dat als bijlage 1 van de vergaderstukken een reactienota op de zienswijzen is opgenomen".*

*Ook het schrijven van **17 juni 2021** is geen overtuigend en geen acceptabel antwoord van de gemeente Gooise Meren op de klacht van 1 juni 2021.*

*De gemeente had duidelijk moeten zijn bij de uitnodiging van **3 mei 2021**. Nooit is er een bewijs van ontvangst gevolgd op de zienswijze van 23 februari 2021. Er volgde geen informatie over het tijdpad bij de behandeling van de zienswijze. De SNLG werd hierover ambtelijk in het onzekere gelaten. De SNLG mocht er evenwel op vertrouwen dat de gemeenten dit keurig zouden afwikkelen. Dat is expres niet gebeurd. Op 19 mei 2021 bleek de SNLG misleid te zijn door de gemeente Gooise Meren.*

(…)

Naar aanleiding van de verwikkelingen rond het niet informeren vóór 19 mei 2021 door het bevoegde gezag, resp. GEM Crailo B.V. en ARCADIS NEDERLAND B.V. van de SNLG over het bestaan van de Reactienota van 12 april 2021 wordt door de SNLG vooruitlopende op par. 3.3 (p. 148 e.v.) de gronden van beroep, het volgende opgemerkt:

*Hoe vreemd is het, dat het drieëneenhalve maand later per post verzenden van de Reactienota van 12 april 2021 wèl kon geschieden , nota bene in drie enveloppen , door het Bevoegde gezag van Hilversum op **29 juli 2021** (zie bijlage 2), door Laren op **2 augustus 2021** (zie bijlage 1) en door Gooise Meren op **12 augustus 2021** (zie bijlage 3). Toen kon postverzending van de Reactienota, specifiek gericht aan de SNLG, plotseling wel. Hier is sprake van ambtelijke willekeur en misbruik van macht.*

*Dit is ook in strijd met **artikel 2:4 Awb** (verbod op bevoordeling van het bestuursorgaan, en het verbod op beïnvloeding van de besluitvorming ten gunste van tot het bestuursorgaan behorende personen (lees: vertegenwoordigers van in het bestuursorgaan zitting hebbende personen, verbonden aan politieke partijen) of voor het bestuursorgaan werkzame personen (lees: GEM Crailo B.V. met directeur Nieuwenhuizen en alle personen die voor de GEMCrailo B.V. in loondienst of onder contract werkzaam zijn , zoals Tauw, ARCADIS e.a.). (…)"*

Aldus het beroepschrift van 20 september 2021.

4) Voor de problemen van een duaal stelsel, met enerzijds een informatieplicht per post (c.q. een schriftelijk in te dienen en ondertekende Zienswijze) en andersom het per elektronische mededeling door het Bevoegde gezag verstrekken **van in dit geval cryptische mededelingen met verhulling van het bestaan van een Nota zienswijzen van 22 april 2021**, heeft de ABRvS getuige haar motivering onder r.ov. 18. geen enkel oog. Hiermee is de ABRvS verantwoordelijk voor een aanhoudende rechtsonzekerheid en chaos in het rechtsverkeer tussen burger en overheid v.v.

6.4.5 Partijdigheid, vooringenomenheid en vergewisplicht r.ov. 19., 19.1., 19.2., 19.3.(pagina 15 t/m 17)

,,Partijdigheid vooringenomenheid en vergewisplicht

*19. SNLG betoogt dat de voorbereiding van de besluiten tot vaststelling van de plannen op onjuiste en ontoelaatbare wijze heeft plaatsgevonden. **Zij wijst erop dat een bestuursorgaan een besluit dient te nemen zonder schijn van partijdigheid en vooringenomenheid, zoals onder meer is neergelegd in artikel 2:4 van de Awb.** Volgens haar wordt aan deze vereisten in dit geval niet voldaan. SNLG voert daartoe aan dat de voorbereiding, waaronder het verrichten van onderzoeken, is uitgevoerd door de werkorganisatie GEM Crailo B.V. **Verder hebben de raden zich bij de vaststelling van de plannen laten adviseren door adviseurs van GEM Crailo B.V., waaronder Arcadis Nederland B.V. en Tauw.** Dit heeft tot gevolg dat GEM Crailo B.V. rechtstreeks invloed kon uitoefenen op de besluitvorming. **Daarnaast uit SNLG twijfels over de onafhankelijkheid van de raden. Volgens hen is er een te nauwe samenwerking geweest tussen de raden en GEM Crailo B.V. Het voorgaande wijst op vormen van manipulatie door Gem Crailo B.V. Verder wekt de gang van zaken volgens SNLG de indruk dat GEM Crailo B.V. en adviseurs van de gemeenten een financieel belang hebben bij de ontwikkeling van***

het initiatief op de gronden. Daarnaast wijst SNLG erop dat de raden de plannen, met de daarbij behorende rapporten, hebben vastgesteld zonder te voldoen aan de vergewisplicht van artikel 3:9 van de Awb.

19.1. Volgens vaste jurisprudentie van de Afdeling (zie bijvoorbeeld de uitspraak van 15 november 2017, ECLI:NL:RVS:2017:3156) is de strekking van artikel 2:4, eerste lid, van de Awb niet dat een bestuursorgaan niet vanuit bepaalde beleidskeuzes zou mogen werken, ***maar dat het bestuursorgaan de hem toevertrouwde belangen niet oneigenlijk behartigt door zich bijvoorbeeld door persoonlijke belangen of voorkeuren te laten beïnvloeden****.*

De Afdeling is van oordeel dat de enkele omstandigheid dat de raden zich bij de vaststelling van de bestemmingsplannen hebben laten adviseren door adviseurs van GEM Crailo B.V., waaronder Arcadis Nederland B.V. en Tauw, op zichzelf onvoldoende is voor twijfel aan de onpartijdigheid en voor het veronderstellen van vooringenomenheid van de raden. *Dit geldt eveneens voor de door SNLG vermelde omstandigheid dat de raden en GEM Crailo B.V. - een werkorganisatie waarin de drie gemeenten samenwerken - voorafgaand aan de vaststelling van de plannen onderbouwingen hebben opgesteld over de ruimtelijke aanvaardbaarheid van de ontwikkeling van de Buurtschap Crailo en voorts gezamenlijk onder meer een participatietraject zijn gestart om het maatschappelijk draagvlak te vergroten.* ***Daartoe overweegt de Afdeling dat bij een samenwerking tussen bestuursorgaan, een werkorganisatie als GEM Crailo B.V. en (externe) adviseurs, die eenzelfde ontwikkeling voorstaan, er in beginsel van moet worden uitgegaan dat ieder van hen zijn eigen verantwoordelijkheid behoudt. Aanknopingspunt voor het oordeel dat deze verantwoordelijkheid in dit geval is miskend, ziet de Afdeling niet.*** *Hierbij neemt de Afdeling in aanmerking dat, gelet op de stukken en het verhandelde op de zitting,* ***geen expliciete concrete gegevens naar voren zijn gebracht om de gestelde partijdigheid of vooringenomenheid van de bestuursorganen te onderbouwen.*** *Ook is de Afdeling van oordeel dat de enkele omstandigheid dat GEM Crailo B.V. en adviseurs van de gemeenten een financieel belang hebben, niet betekent dat de raden die met hen samenwerkten vooringenomen waren.* ***Bij de vaststelling van plannen mogen, naast ruimtelijke belangen, ook politieke en bestuurlijke inzichten een belangrijke rol spelen.*** *Het is dus niet zo dat financiële overwegingen in het geheel niet in de afweging mochten worden betrokken. Niet aannemelijk is gemaakt dat financiële belangen van gemeenten doorslaggevend zijn geweest in de afweging van de raden of de plannen in zoverre anderszins niet strekken ten behoeve van een goede ruimtelijke ordening.*

19.2. Uit artikel 3:9 van de Awb volgt dat de raden bij de vaststelling van de bestemmingsplannen gehouden zijn de relevante feiten vast te stellen en de nodige kennis te vergaren over de af te wegen belangen. ***Indien zij daarbij gebruik maken van onderzoeksrapporten, dienen zij zich ervan te vergewissen dat het onderzoek op zorgvuldige wijze heeft plaatsvonden en het rapport naar inhoud inzichtelijk en concludent is.*** *Naar het oordeel van de Afdeling hebben de raden voldaan aan deze uit artikel 3:9 van de Awb voortvloeiende vergewisplicht. De raden hebben kennis genomen van de onderliggende rapporten en gegevens.* ***Niet is onderbouwd dat de rapporten niet inzichtelijk en concludent zijn.***

19.3. Gelet op het voorgaande ziet de Afdeling in wat SNLG heeft aangevoerd ***geen aanleiding voor het oordeel dat de raden de ruimtelijke onderbouwing en de rapporten van de geraadpleegde onderzoeksbureaus niet aan het besluit tot vaststelling van de plannen ten grondslag hebben mogen leggen.*** *Hetgeen SNLG naar voren heeft gebracht, geeft daarom geen aanleiding voor het oordeel dat de raden hun bevoegdheid om te besluiten over de vaststelling van de bestemmingsplannen vooringenomen hebben uitgevoerd. Ook voor het overige bestaan daarvoor geen aanwijzingen. Evenmin is gebleken van feiten of omstandigheden op grond waarvan de conclusie moet worden getrokken dat Gem Crailo B.V. de gemeenteraden heeft belemmerd bij het nemen van onafhankelijke besluiten over de voorliggende plannen.*

Het betoog slaagt niet."

Commentaar P. Bogaers

1) De ABRvS komt tot het oordeel ,,***dat de enkele omstandigheid dat de raden zich bij de vaststelling van de bestemmingsplannen hebben laten adviseren door adviseurs van GEM Crailo B.V., waaronder Arcadis Nederland B.V. en TAUW, op zichzelf onvoldoende is voor twijfel aan de onpartijdigheid en voor het veronderstellen van vooringenomenheid van de raden."***
Verder oordeelt de ABRvS: ***,,dat bij een samenwerking tussen bestuursorgaan, een werkorganisatie als GEM Crailo B.V. en (externe) adviseurs, die eenzelfde ontwikkeling voorstaan, er in beginsel van moet worden uitgegaan dat ieder van hen zijn eigen verantwoordelijkheid behoudt. Aanknopingspunt voor het oordeel dat deze verantwoordelijkheid in dit geval is miskend, ziet de Afdeling niet."***

Echter: zonder daarbij stil te staan opent de uitspraak op **pagina 2** onder het kopje "***Procesverloop***":

,, De Afdeling heeft de zaken gevoegd op een zitting behandeld op 23 september 2022, waar [appellant sub 1=NN*], SNLG, vertegenwoordigd door mr. drs. P.B.Ph.M. Bogaers, rechtsbijstandverlener te Bussum,* ***en de raden****,* ***vertegenwoordigd door***

M.P. Tijm Msc, *drs. S. Wiedermeijer, K.J. Loman-Van den Hurk en* ***T.J. van Leeuwen****, bijgestaan door mr. J.C. Binnerts, advocaat te Haarlem, zijn verschenen. Voorts is op de zitting GEM Crailo B.V., vertegenwoordigd door mr. drs. C.F.J. Cornelisse en J.B .Nieuwenhuizen[gemachtigden], als partij gehoord."*

Maar, de gemeenteraden werden nièt vertegenwoordigd door raadsleden, maar **op de eerste plaats door** dhr. **M. P. Tijm Msc**.
Maurice Tijm **is geen ambtenaar**, maar de **Projectleider van TAUW** van onderzoek in het project bestemmingsplan Buurtschap Crailo. Zie onder meer het rapport van TAUW onder nummer R001-1268868JNA-V03-sal-NL van **9 juli 2020** met als **Opdrachtgever GEM Crailo B.V.**

Het rapport , 32 pagina´s betreft "*Nader onderzoek soortbescherming Crailo Onderzoeken voor deelgebieden midden en zuid in het kader van de soortbescherming van de Wet natuurbescherming".*

Verder werden de gemeenteraden vertegenwoordigd door dhr. **T.J. van Leeuwen.**
NB. Tim van Leeuwen **is geen ambtenaar,** maar is in dienst van **TAUW** en is **medewerker van M.P. Tijm.**

Zo heeft Tim van Leeuwen de notitie namens Tauw opgesteld van 30 maart 2022 onder kenmerk N003-1282276TVL-V02-agv-NL : "*Cameraonderzoek aanwezigheid das Crailo terrein"*, 18 pagina's

Ter zitting werden de gemeenteraden vertegenwoordigd door twee ambtenaren, resp. mw. drs. S. Wedemeijer van de gemeente Hilversum, en mw. K.J. Loman-Vanden Hurk van de gemeente Laren. Beide ambtenaren hebben ter zitting nauwelijks iets gezegd. Van de raden en van de colleges van burgemeester en wethouders was er geen enkele belangstelling voor deze zitting.

Volgens de ABRvS "*hadden de raden zich laten adviseren door TAUW*", maar hier treden de TAUW medewerkers niet op als "***partij adviseurs***", maar als "***gemeentelijke vertegenwoordigers ter zitting***".

De verantwoordelijkheid van de TAUW-medewerkers Maurice Tijm en Tim van Leeuwen droegen ter zitting **alleen hun eigen TAUW-verantwoordelijkheid**. Alleen TAUW werd vertegenwoordigd **in het belang van TAUW**.

De ABRvB overweegt dan: *,, Daartoe overweegt de Afdeling dat bij een samenwerking tussen bestuursorgaan, een werkorganisatie als GEM Crailo B.V. en (externe) adviseurs, die eenzelfde ontwikkeling voorstaan, er in beginsel van moet worden uitgegaan dat ieder van hen zijn eigen verantwoordelijkheid behoudt.* ***Aanknopingspunt voor het oordeel dat deze verantwoordelijkheid in dit geval is miskend, ziet de Afdeling niet."***

De ABRvS had evenwel vele aanknopingspunten om tot een ander oordeel te komen. De ABRvS heeft hier – zonder er een woord aan te wijden- langs heen gesneden.

Hier doet zich de bevooroordeeldheid van de Afdeling gevoelen.
Het betreft het **zestiende voorbeeld** van ***Courtstripping*** en van ***Groupthink*** in deze uitspraak.

Om dit toe te lichten wordt hieronder nader ingegaan op feiten en constateringen die door de ABRvS buiten beschouwing zijn gelaten.

De vermelding op p. 2 van de uitspraak onder Procesverloop van de aanwezigen ter zitting maakt voetstoots duidelijk, dat de raden waren vertegenwoordigd door hun adviseurs, die door de ABRvS niet zijn aangekondigd als externe adviseurs dan wel **partijdeskundigen**, maar als **vertegenwoordigers van de raden**.

De r.ov. 19.2 en 19.3 geven voorts aanleiding tot het volgende commentaar:

2) Geenszins kon de ABRvS overwegen dat niet is onderbouwd, dat er geen expliciete **concrete gegevens naar voren zijn gebracht om de gestelde partijdigheid of vooringenomenheid van de bestuursorganen te onderbouwen,** en dat de rapporten van TAUW naar inhoud niet inzichtelijk en concludent zijn. Daarenboven gaat de ABRvS voorbij aan het gegeven, dat TAUW er alles aan gedaan heeft in samenspraak en "***in afstemming***

***met*"** GEM Crailo B.V. om haar eigen commercieel belang veilig te stellen. **Daarop bestond van de zijde van de raden geen enkel toezicht.**

In het optreden van Tijm en Van Leeuwen zogenaamd als vertegenwoordigers van de drie raden ter zitting stond de verdediging van TAUW centraal, zoals al op **9 december 2021** in een notitie was neergelegd van 3 pagina's ***,,Nadere beschouwing terreingebruik dassen Crailo"*** . TAUW en de GEM Crailo B.V. waren daartoe gedwongen door het rapport van de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi van ir. A. Meijer uit **2021**, (Rapportcode Crailo-20211204-1).

In de TAUW-notitie van 9 december 2021 poogden Maurice Tijm en Tim van Leeuwen de door hen verrichte onderzoeken van TAUW in de jaren 2019 en 2020 "*als zorgvuldig tot stand gekomen*" af te dekken.

Toelichting:

Door toedoen van ten **1ste** het dassenonderzoek door bioloog P. Bogaers op 25 september 2021 op de "*Open Dag van Crailo*" en het door de SNLG uitgegeven verslag daarvan (d.d. 27 september 2021, 35 pp.) en ten **2de** vanwege de bevestiging van de bevindingen van P. Bogaers door onderzoek van ir. Meijer op 27 november 2021 en ten **3de** het verslag daarvan door de SDWUG van 4 december 2021 was bekend geworden dat de eerdere mededelingen van TAUW (Tijm en Van Leeuwen) onjuist waren.
TAUW had altijd beweerd, dat er **geen sprake** was van **bewoning van het plangebied door dassen**. In hun rapporten werden door TAUW de in 2019 en 2020 op camerabeelden vastgelegde das in het plangebied beschreven als '**incidentele waarnemingen' van "een enkel zwervend foeragerend exemplaar**". Zij waren ook onbekend met het bestaan van het territorium van de dassenclan bij de Watertoren van Laren.

TAUW poogde ook op **23 september 2022 ter zitting** het eigen falen te maskeren door middel van een verandering van strategie van GEM Crailo B.V. en TAUW in februari en maart 2022.

Op 8 februari 2022 konden de biologen ir. A. Meijer en mw. Drs. A. Roestenberg van de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi **in aanwezigheid van TAUW** (Bram Rijksen) **en GEM Crailo B.V.** (Fred Bransen) **en de ODNHN** (Edwin Meijer, die op verzoek van ir. Meijer eveneens aanwezig was; geen familie) in het noordelijk deel van het plangebied een tot dan toe vanwege ondeskundig onderzoek van TAUW aan GEM Crailo B.V. onbekend gebleven dassenburcht aantonen. **TAUW had daar al die jaren langs heen gekeken. Goed dassenonderzoek betekent de noodzaak elke vierkante meter van een gebied scherpzinnig te onderzoeken. Dat had TAUW nooit gedaan. TAUW en Popelier maakten daarvan vervolgens in maart 2022, ver na de vaststelingsbesluiten van 6 en 7 juli 2021, dat het ging "*om een recent gegraven burcht*."**

Gedwongen door SNLG en door de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi heeft TAUW *na 8 februari 2022* **in samenwerking en in overleg met GEM Crailo B.V. en met de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord in vergadering op het kantoor van Projectbureau Crailo bijeen** op **1 maart 2022** - met daarbij aanwezig de nieuwe speler in het veld A.P. Popelier, die wel dassensporen kon onderscheiden i.t.t. de mensen van TAUW- gekozen voor een nieuwe strategie:

"*In onderlinge 'afstemming' met alle aanwezigen*" werd op 1 maart 2022 ervoor gekozen af te stappen van de tot dan toe gevolgde strategie ("*de totaal drie dassen op camera's waargenomen in 2019 en 2020 waren altijd beschreven in de TAUW rapporten als "**een enkel foeragerend exemplaar, een zwervend exemplaar dat door een gat in het hek binnen was gekomen**"*). Deze oude strategie die niet vol te houden was, werd omgezet in een nieuwe strategie, dat het plangebied **wèl "essentieel leefgebied"** was voor de Das, zij het '*een zeer marginaal voedselgebied'*.

Nu werd door TAUW gesteld, dat er weliswaar sprake was van "*essentieel leefgebied van de Das*", maar tevens, dat dit "*slechts twee kleine deelgebieden waren in het volledig plangebied*". Daarbij zouden de aanwezige dassenburchten wel mogen worden vernietigd overeenkomstig het voornemen van 1 maart 2022 om een Ontheffing aan te vragen van **artikel 3:10, lid 1, sub b, van de Wet natuurbescherming. De aanwezige twee personen van de ODNHN in de vergadering van 1 maart 2022 gingen daar vrijwel ongeclausuleerd op**

voorhand mee akkoord. Deze aanvraag van mei 2022 is gehonoreerd op **23 augustus 2022** door Gedeputeerde Staten van Noord-Holland. Deze ontheffing was opgesteld door dezelfde twee personen van de ODNHN die op **1 maart 2022** in vergadering bijeen waren op het Projectbureau van GEM Crailo B.V. Het beleid van de ODNHN en **haar bereidheid mee te werken aan een ontheffing** was in deze vergadering "***afgestemd***" op het beleid en de wensen van GEM Crailo B.V. en van de twee mensen van TAUW (heren Tijm, en Van Leeuwen).

Het schrijven van advocaat Binnerts aan de ABRvS van **31 maart 2022** bevatte onder meer **bijlage 4** (Notitie Tauw, Tim van Leeuwen, 25 februari 2022, kenmerk N002-1282276TVL-Vo1: Samenvatting activiteitenplan Crailo, en **bijlage 5** (Gespreksverslag voorbespreking concept activiteitenplan GEM Crailo groene delenterrein van [datum van gesprek] **1 maart 2022** met **Job van der Veldt** en **Mart Smits (ODNHN)** , **Twan Zeegers** en **Fred Bransen** (GEM Crailo) , **Ton Popelier** (AP Natuuradvies en Begeleiding , dassen deskundige), **Tim Van Leeuwen** en **Maurice Tijm** (TAUW), notulen door Maurice Tijm (TAUW).
Binnerts overlegde daarbij **bijlage 6**: e-mail van **Maurice Tijm van TAUW** van donderdag 17 maart 2022, 13:02 uur aan alle gespreksdeelnemers met een bevestiging door Maurice Tijm (projectleider ecologie, TAUW) aan **Job van der Veldt (beslisser ODNHN)** van 17 maart 2022, 12:50 uur met de mededeling van TAUW aan ODNHN: *"Hallo Job, Dank voor deze bevestiging en het al aanmaken van het dossier.*
Je ziet de aanvraag in de tweede helft van april verschijnen, (…), met vriendelijke groet, Maurice Tijm (…)"

Uit de notulen van de vergadering van 1 maart 2022 op het Projectbureau Crailo is het volgende duidelijk geworden, en dit was aan de ABRvS ook bekend**:**

Op de bijeenkomst op **1 maart 2022** in Crailo om de zaken voor het verkrijgen van een Ontheffingsbesluit "**op elkaar '*af te stemmen*' "** waren behalve **dhr. A. Popelier**, de volgende personen aanwezig: twee beslismedewerkers van de **ODNHN** (**Job van der Veldt en Mart Smit**), twee beleid bepalende personen van **GEM Crailo B.V**. (**Twan Zeegers en Fred Bransen**) **en twee mensen van TAUW** (**Tim van Leeuwen en Maurice Tijm**), die het bestemmingsplan als huisecologen hebben voorbereid en begeleid. **Tim van Leeuwen was ook de gemachtigde voor GEM Crailo B.V. om de aanvraag in te dienen bij de ODNHN voor de Ontheffing van de Wnb.** Deze aanvraag is mede voor besproken op **1 maart 2022**, zoals uit het "gespreksverslag" door Maurice Tijm MSc van TAUW van deze vergadering is gebleken.

Uit **het gespreksverslag van 1 maart 2022** is duidelijk, dat TAUW en GEM Crailo B.V. er alle belang bij hadden om het bekend worden van de reeds lang in het plangebied verblijvende en foeragerende dassenclan weg te moffelen met de mededeling op **p. 1 van dit verslag**: *"Na de vondst van nieuwe sporen afgelopen november"*. Alsof de das in dit terrein een nieuwkomer was, terwijl de beheerder van dit terrein er al jaren van op de hoogte moet zijn geweest blijkens vroegere pogingen om onderdoorgangen van dassenwissels onder het hekwerk door te blokkeren met onder meer balken en op menige plek betonvlechtwerk tegen het oudere, kapotte hekwerk te plaatsen om ook hier de toegang en uitgang voor dassen te blokkeren.

Ook de op p.2 genoemde "***nieuwe*** *bijburcht*" [bedoeld wordt de burcht die dhr. ir. A. Meijer, dassenonderzoeker van de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi , aan TAUW, (Tim van Leeuwen of Maurice Tijm) en aan heer Bransen en aan dhr. Kevin Meijer (ODNHN), die op verzoek van dhr. A. Meijer (geen familie) bij dit bezoek **van 8 februari 2022** aanwezig was zodat de ODNHN bij een eventueel verzoek om handhaving direct wist waar dassenburchten in dit terrein lagen], had aan TAUW eerder bekend kunnen en moeten zijn, maar TAUW ontbeerde dassendeskundigen zoals op 8 februari 2022 bleek uit de opmerking van de TAUW-ecoloog **Bram Rijksen** dat hij de door Ir. Meijer getoonde foerageersporen van de das aanzag voor foerageersporen van reeën.

NB. Niet zomaar heeft TAUW na 8 februari 2022 de dassenonderzoeker, ex-medewerker van Stichting Das en Boom (die daar mee gebrouilleerd is geraakt), dhr. A. Popelier, gevraagd om TAUW te hulp te schieten "**als dassendeskundige". TAUW heeft dit al die jaren daarvoor zelf vanwege incompetentie niet kunnen doen. De**

raden hebben dat nooit onderzocht en hebben daartoe ook geen expertise in huis. Zij zijn evenals de staatsraden leken.

In het gespreksverslag geeft **Job van der Veldt (ODNHN) , p. 2, punt 5** aan, *"dat hij zich kan vinden in de geschetste aanpak zowel in de gekozen uitwerkingsrichting als ook het onderzoek dat door Ton Popelier is uitgevoerd "*

Dit lag in het verlengde van het eerdere gebeuren in het plangebied Crailo op **8 februari 2022.** Op die datum om 11.00 uur was er een afspraak tot een nader onderzoek van 11.00 tot 13.00 uur door de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi (ir. A. Meijer en mw. drs. A. Roestenberg) in het noordelijk deel van het plangebied, in aanwezigheid - op verzoek van de SDWUG- van de handhaver van de ODNHN dhr. **Kevin Meijer** (geen familie), en in aanwezigheid van TAUW-onderzoeker **Bram** (niet: Bart, PB) **Rijksen** en in aanwezigheid van **dhr. Fred Bransen,** terreinbeheerder van de GEM Crailo B.V.

Tijdens dit gemeenschappelijk bezoek op **8 februari 2022** aan het noordelijk deel van het plangebied bleek de dassenonderzoeker van TAUW, **Bram Rijksen**, naaste collega van Tim van Leeuwen en van projectleider Maurice Tijm geen wroetspoor van de das te kunnen onderscheiden en wroetsporen van de das toe te schrijven aan het ree. Hij had kennelijk geen weet van het voedselgedrag van het ree (geen grazer of bodemwroeter, maar knabbelaar aan twijgen e.d. en stelde over de **bodem**wroetsporen van de das ten onrechte aan ir. Meijer: "*dat doet een ree ook*".

Over het voedselzoekgedrag van het ree is het volgende bekend (Zoogdiervereniging): *"Reeën maken met hun hoeven geen wroetsporen. De ree is geen grazer zoals een hert, maar een 'knabbelaar': het dier eet bramen, bessen (Blauwe bosbes), twijgen, scheuten, knoppen en loten van struiken en bomen. Voorts ook van rozenstruiken en coniferen. En ook kruiden, grassen, bladeren, noten, paddenstoelen en landbouwgewassen als tulpen, granen en kropgewassen worden genuttigd. 's Zomers voedt het ree zich bovendien met jonge bladeren en in de herfst met eikels. Het ree is vrij selectief en eet enkel de meest voedzame delen van een plant. Tussen eten en herkauwen zit meestal zo'n één (in de zomer) tot twee uur (in de winter)".*

Fred Bransen, terreinbeheerder van de GEM Crailo B.V., maakte plotsklaps om **12.25 uur** (en in strijd met de afspraak voor een twee uur toegestaan onderzoek vanaf 11.00 uur tot 13.00 uur) een einde aan dit bezoek en onderzoek door ir. Meijer door om 12.25 uur mede te delen, dat zij nu het terrein moesten verlaten, "*omdat hij, Bransen, elders een andere afspraak had"*. Bransen gaf onderweg overigens storend negatief commentaar aan de SDWUG, "omdat hij het de SDWUG kwalijk bleef nemen dat de SDWUG eerder zonder toestemming het terrein had bezocht. Dit was overigens al gepardonneerd door GEM Crailo B.V. bij de uitnodiging van GEM Crailo B.V. aan de SDWUG en dhr. ir. Meijer om het terrein gezamenlijk met TAUW uiteindelijk op dinsdag 8 februari 2022 te kunnen bezoeken.

Op **8 februari 2022** liet dhr. ir. Meijer aan de aanwezigen van TAUW en GEM Crailo B.V. en de ODNHN de hem bekende , kennelijk voor TAUW etc. tot dan toe onbekende, dassenburcht bij de Adelaarstraat zien, die een maand eerder op **9 januari 2022** door dhr. Meijer zelf was aangetroffen in aanwezigheid van biologen A. Bijlard en P. Bogaers. Ir. Meijer vond daar op 9 januari ook een dassenhaar. Het betrof een reeds lang in gebruik zijnde dassenpijp. Op **8 februari daaropvolgend** bij het gemeenschappelijk bezoek trof hij daar bij die burcht **verse dassenprenten (pootsporen)** aan. **Op dezelfde dag heeft GEM Crailo B. V. in overleg met TAUW (projectleider Maurice Tijm) bij die burcht een camera laten plaatsen**.

Later maakte **Tim van Leeuwen** in zijn Notitie van **30 maart 2022** (Cameraonderzoek aanwezigheid das Crailo terrein) op **pagina 2** ervan, " dat op **8 februari** aldaar *"**verse graaf**sporen*" waren aangetroffen, als of het om een recent uitgegraven burchtpijp ging, **citaat**: "***Op dinsdag 8 februari 2022** zijn bij **de pijp met verse graafsporen (holte 3, cam.75)** en bij de saneringssituatie in het zuiden van het plangebied (cam.75) **ook camera's geplaatst**. De genoemde holtes en bijbehorende nummers zijn opgenomen in figuur 2."*

A. Popelier knoopte in zijn rapport van 23 maart 2022 bij de **fictieve "*verse graaf"sporen*** aan bij de burcht, die op de meeting van **1 maart 2022** op het Projectbureau Crailo was aangeduid als "***nieuwe bijburcht***", pagina 2 van het gespreksverslag van M. Tijm). **Popelier schrijft in zijn rapport** van **23 maart 2022** op pagina 6 onderaan in paragraaf 7 over het onderzoek met 19 camera's: *"(…) de meeste waarnemingen betreffen een foeragerende das op het Kazernekwartier, één opname is gemaakt bij **een 'vers gegraven' hol** op het Oefenterrein Crailo. (…)".*

NB. Dhr. Tim van Leeuwen was overigens de gemachtigde van GEM Crailo B.V. om de aanvraag van de Ontheffing van de Wnb bij Gedeputeerde Staten via de ODNHN in te dienen.

De mededelingen van Tijm en Van Leeuwen ter zitting bij de ABRvS op 23 september 2022 zijn nooit aan de raden voorgelegd. GEM Crailo B.V. had immers carte blanche van de drie gemeenten en van de raden bij het optreden in de procedures bij de ABRvS, waaronder twee eerdere verzoeken voorlopige voorziening, die waren ingediend door SNLG. **De heren Tijm en Van Leeuwen konden ter zitting zeggen wat zij maar wilden, als waren zij de woordvoerders van de raden, maar zij waren louter de belangenbehartigers van TAUW en van zichzelf. Het met gunstig gevolg afsluiten van de procedure bij de ABRvS was en is een economisch en commercieel voor TAUW en diens vertegenwoordigers, de heren Tijm en Van Leeuwen. Dit was het voor TAUW te behartigen belang.**

Hier doet zich de strijd voelen met artikel 2:4 Awb. Ten onrechte heeft de ABRvS dat niet willen doorzien. Dit lag in het verlengde van de overwegingen ten aanzien van het beroep van appellant NN. Hoe dan ook stond het belang van woningbouw en nieuwe bedrijvigheid aan disruptief inzicht in de weg.

TAUW (Tijm en Van Leeuwen) had er alle belang bij dat hun vele, dure rapporten de doorslag zouden geven bij de beoordeling door de ABRvS. Zij konden hun beweringen ter zitting onbekommerd doen zonder aanwezigheid van de raden en zonder tegenspraak van de leken-ambtenaren die er voor spek-en-bonen op 23 september 2022 bij zaten. Mw. Wedemeijer en mw. Lohman-vanden Hurk, waren en zijn leken op biologisch-ecologisch gebied , evenals overigens de drie staatsraden en de griffier.

In dit verband en ter ondersteuning van het bovenstaande wordt gewezen op het schrijven van advocaat Binnerts (namens de raden) aan de ABRvS van **31 maart 2022** met daarbij als bijlagen **de notulen van de vergadering van 1 maart 2022** en het **rapport van dhr. Ton Popelier van 23 maart 2022.**

In dat rapport door Popelier waren zowel het plangebied als de omringende NNN-gebieden van GNR waren beschreven als voedselarm voor dassen, waarbij hij op **pagina 8** stelde:
*"Het projectgebied Crailo levert slechts heel beperkt voedsel op en vormt daarmee een **klein en niet essentieel onderdeel** van het omvangrijke foerageergebied van de dassenfamilie van de burcht Watertoren Laren"* om daaraan toe te voegen op **pagina 9**:
*,,Dassen maken (in beperkte mate) gebruik van het projectgebied. Dit blijkt uit enkele foerageersporen, **en een zeer recent gegraven dassenhol in een aarden wal met verse prenten, centraal op het Oefenterrein** (dat korte tijd later weer verlaten bleek te zijn). Tevens is de aanwezigheid vastgesteld van een verlaten bijburcht en enkele losse holen in de aarden wal rond de schietbaan. Wegens het ontbreken van geregistreerde waarnemingen kan niet worden bepaald wanneer deze bijburcht en holen in gebruik waren bij dassen.*
*Op het AZC terrein is vastgesteld dat dassen zich via de (aan GNR afgestoten) ZW-rand verplaatsen door het gebied. De gevonden sporen op het Kazerneterrein betreffen een aantal **niet verse foerageersporen**."*

In de **tiende brief van SNLG aan de ABRvS van 1 april 2022** is nader ingegaan op de onjuiste mededelingen door A. Popelier in zijn rapport van 23 maart 2022, die in lijn waren met de verwachtingen van de vergadering van 1 maart 2022 op het Projectbureau Crailo:

,, 4) Het rapport van AP Natuuradvies van 23 maart 2022 nader beschouwd

- Ten onrechte wordt in het rapport van AP Natuuradvies van 23 maart 2022 op p.8 in een NB opgemerkt:
"NB: GEM Crailo heeft Dassenwerkgroep Utrecht en 't Gooi aangeboden om in overleg te gaan met AP Natuuradvies over

(de bevindingen van) haar onderzoek. Dassenwerkgroep Utrecht en 't Gooi heeft expliciet aangegeven geen gebruik te willen maken van dit aanbod." Dhr. Popelier gaat daarbij zonder controle en zonder verificatie uit van een kennelijke mededeling van GEM Crailo B.V. aan hem.

Echter, op een voorstel van de GEM Crailo B.V. aan dhr. Meijer, of hij samen met dhr. Popelier onderzoek wilde doen, heeft de SDWUG hetzelfde antwoord gegeven als over samen onderzoek doen met Tauw. Zie paragraaf 8 van de 9de brief aan de ABRvS, p.27 e.v. Dit aanbod doorkruiste verder de briefwisseling over het onderzoek en het uitwisselen van gegevens met Tauw. Zie hierna ook het PS bij de 10de brief met het schrijven van mw. Drs. A. Roestenberg van 1 april 2022 met het overzicht van contacten en afspraken tussen GEM Crailo B.V. en de SDWUG.
Ook ter zitting bij de Vz. ABRvS op 14 december 2021 in Den Haag werd niet gesproken over eventuele samenwerking met het bureau van dhr. Popelier.

De mededeling van dhr. Popelier op p. 4 over "de sinds twee jaren bij GNR bekende dassenburcht met jongen op het terrein van de Watertoren in Laren", laat zien dat dhr. Popelier ten onrechte hier verder niet naar heeft gekeken. Daardoor is zijn mededeling suggestief. Zie de mededeling van de beheerder van deze burcht, ir. N. van den Akker op 16 januari 2022 aan de SNLG en aan de SDWUG, dat aan hem deze vitale burcht al negen jaar bekend is sinds hij daar woont. Deze bestond al voordat dhr. Van den Akker daar op zo'n 150 meter afstand van de burcht kwam te wonen. Ook overigens heeft dhr. Poppeliers zelf geen onderzoek gedaan bij en op de Watertoren, want dat "was ontoegankelijk". Hij heeft geen moeite gedaan met de beheerder te spreken. Zijn mededeling is op drijfzand gebaseerd.

- Waar heer Popelier op p. 7 spreekt over "dassensporen op enkele plaatsen" is dit suggestief. Bij elk onderzoek van de SDWUG en ook van P. Bogaers, ook met mw. Bosmann op 11 januari 2022 waren talloze sporen (wissels, onderdoorgangen bij hekken, dassenholen en wroetsporen (bij duizenden) ontdekt. Ook dhr. Popelier zag zelf verse dassenprenten ('pootafdrukken') naast de wal bij het schietterrein. Dat is heel mooi. - Een permanent gebruik van dit territorium is door de SDWUG bij elk bezoek bevestigd. Geenszins is er hier sprake van de vraag, of er hier op langere termijn sprake is van een permanente vestiging.

- Zeker is wel dat door de realisatie van het bestemmingsplan in haar huidige regeling geen overlevingskansen biedt aan de Dassenclan ter plaatse.

- Ook de ouderdomsschatting in het rapport van dhr.Popelier van een burcht,die enkele dagen tevoren zou zijn aangelegd (p. 7 naast figuur 2) miskent, dat de ingangen van een dassenburcht - bij langduriger, aaneengesloten gebruik - vers zand vertoont.

- Het beoordelen van de vraag naar het al of niet bewoond zijn van een burcht of burchten aan de hand van aangetroffen bladafval dient te berusten op langdurige observatie met camera's. Zijn mededeling berust niet op onderzoek , maar is ongefundeerd.

- De mededeling van dhr. Popelier op p. 8 bovenaan wordt door de SNLG onderschreven over de het behoud van de schietwallen. Overigens betekent dit , dat het hele plan opnieuw dient te worden doordacht vanwege het feit, dat het hele plangebied behoort tot de essentiële fysieke leefomgeving van de Das. Niet volstaan kan worden met het geïsoleerd beschouwen van de wallen rond de schietbanen zoals uit het onderzoek van de SDWUG wordt bevestigd.

*- Waar heer Popelier meent op p. 8 onder conclusies dat het plangebied Crailo "**slechts heel beperkt voedsel oplevert en daarmee een klein en niet essentieel onderdeel vormt van het "omvangrijke foerageergebied van de dassen familie van de burcht bij de Watertoren"**, is duidelijk dat dhr., Popelier er naast zit.*

*- Dhr. Popelier noemt ook geen enkel onderzoek, dat zulks onderbouwt. Juist het gegeven "**dat de voedselarme heidevelden" inderdaad ook in het Gooi "slechts heel weinig voedsel opleveren voor de Das"** geeft aan, dat de veel voedselrijkere bosschages en bossen in het plangebied met een overdaad aan dassensporen en wroetplakken juist niet kan worden weggeknipt uit het totale territorium van de Das. Men kan niet ongestraft 40 hectare (= ca. de grootte van het plangebied, PB) wegknippen uit een territorium van door ir. Meijer in zijn rapport van 31 maart 2022 beschouwde 100, 150 of 200 hectare. Bij een territorium van 100 ha.is dat al de helft.*

- Dhr. Popelier beseft niet dat bovendien door de rust in het plangebied zelf – i.t.t. de druk betreden en door mensen bezochte heidevelden in de omgeving – dit plangebied zelf bij uitstek het refugium vormt van oudsher voor alle wilde dieren uit de omgeving, niet alleen voor de Das, maar ook voor het ree ("opmerkelijk veel sporen van ree zijn door Popelier aangetroffen" (p. 8)

- Dit geldt ook voor de onderzoeken van de SNLG en van de SDWUG. Bij alle onderzoeken werden in grote hoeveelheden deze reeën en hun sporen aangetroffen juist in dit plangebied. Daar heeft de GEM Crail B.V. ten onrechte nooit enige rekening mee gehouden.

- Het advies van dhr. Popelier is fataal voor het overleven en voortbestaan van de dassenclan van de Watertoren en omgeving.

- Naar de omvang van het territorium van de Das heeft dhr. Popelier geen enkel onderzoek gedaan.

- Dhr. Popelier heeft zijn rapport teleologisch toegesneden op de wensen van de GEM Crailo B.V. Hij heeft daar ook een commercieel belang bij. Zie ook zijn aanbeveling - in lijn met de opvattingen van de GEM Crailo B.V. - over de hoogte en samenstelling van de aan te leggen ecowal op p. 9 , laatste alinea. Nu wordt er gesproken over een hoogte van 3, 5 à 4 meter, terwijl het vanuit ecologisch oogpunt moet gaan om "een "robuuste hoge, begroeide grondwal". Zie het rapport van WenR over de natuurbrug Laarderhoogt en woningbouw vanuit ecologisch perspectief. - Dhr. Popelier neemt klakkeloos het getal van de GEM Crailo over en betrekt het WenR rapport niet in zijn beschouwing. Hij kent het rapport ook niet."

Dit alles was aan de ABRvS bekend. Er was zeker geen concludentie. Bekend was ook aan de ABRvS dat de gemeenteraden per definitie al deze stukken van na 7 juli 2021 niet konden kennen en daarover ook nooit geraadpleegd zijn door mr. Binnerts over de vraag wat dit voor de raden ex post betekende.
Hoe kan de ABRvS dan stellen dat de raden hun vergewisplicht van art. 3:9 Awb in acht hebben genomen, terwijl eerst na 6 en 7 juli 2021 juist is gebleken dat de eerdere rapporten van TAUW tot 6 en 7 juli 2021 "*niet-concludent*" waren?

De ABRvS is verstrikt geraakt in het struikgewas van haar eigen vooroordelen.
Het betreft het zeventiende voorbeeld van *Groupthink* en *Courtstripping* in deze zaak.

De rapporten van A. Popelier van 23 maart 2022 en van de SDWUG van 2 april 2022

In het onderstaande is het rapport van A. Popelier (AP Natuuradvies en -Begeleiding) van 23 maart 2022 opgenomen met het daarin ingelast het commentaar door ir. Meijer op dit rapport. Zie vervolgens ter vergelijking het hierna opgenomen rapport van de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi van **2 april 2022** op **pagina 80 e.v.**

Het rapport van A. Popelier (AP Natuuradvies en -Begeleiding) van 23 maart 2022
DASSEN IN PROJECTGEBIED CRAILO

Het originele rapport van 23 maart was aan de ABRvS via de brief van advocaat Binnerts van de raden/GEM Crailo B.V. van 31 maart 2022 bekend. Het hieronder van commentaar voorziene stuk is in de dertiende brief van de SNLG aan de ABRvS verzonden.

AP Natuuradvies en Begeleiding
Buntweg 11
5481 SB Schijndel
06-51529926

DASSEN IN PROJECTGEBIED CRAILO

1. Aanleiding

De gemeenten Gooise Meren, Hilversum en Laren werken onder de naam GEM Crailo samen om het terrein van de voormalige Kolonel Palmkazerne (42 ha) om te vormen naar een duurzame, groene woon-/werkwijk. Ca. 590 woningen zullen hier het Buurtschap Crailo gaan vormen.

In de door Ecologisch Adviesbureau TAUW uitgevoerde onderzoeken van het projectgebied in 2019 en 2020 werden geen sporen van dassen aangetroffen. In het najaar van 2021 hebben een medewerker van "Stichting Natuur en Landschap het Gooi (SNLG)" die bezwaar maakt tegen de plannen van de ontwikkeling van Buurtschap Crailo en "Dassenwerkgroep Utrecht en 't Gooi" nieuwe sporen van dassen aangetroffen. Aan AP Natuuradvies en Begeleiding is de opdracht verstrekt om een onafhankelijk onderzoek uit te voeren naar dassen in het projectgebied en de naaste omgeving.

Figuur 1 Het toekomstige Buurtschap Crailo [hier niet opgenomen].

2. Probleemstelling en aanpak

De opdrachtgever (GEM Crailo) heeft de navolgende vragen geformuleerd waarop het onderzoek een antwoord moet geven:

- *Wat is de kwaliteit van de omgeving van het projectgebied Crailo als dassenleefgebied?*
- *Wat is de functie van het projectgebied Crailo voor de das?*
- *Wat is een mogelijke oplossing voor de das t.b.v. de ontheffingsaanvraag?*

Om deze vragen te kunnen beantwoorden werden 4 veldbezoeken gebracht aan het projectgebied en het Goois Natuurreservaat (GNR). In aanvulling hierop werd informatie uitgewisseld met GNR (terreinbeheerder John Didderen). Daarnaast werd projectdocumentatie over Buurtschap Crailo geraadpleegd. Vanuit Ecologisch Adviesbureau TAUW werden verslagen van inventarisaties beschikbaar gesteld evenals de uitkomsten van camera-monitoring.

Ook de Nationale Database Flora en Fauna (NDFF) werd geraadpleegd, waarbij rekening werd gehouden met het gegeven dat deze database onvolledig is voor wat betreft waarnemingen van dassen(sporen). Binnen groepen die zich bezig houden met monitoren van dassen wordt de ongeschreven regel gehanteerd om waarnemingen niet in te voeren in Waarneming.nl of andere media. Zulke gepubliceerde waarnemingen zouden de locatie van (beschermde) dassenburchten prijs kunnen geven.

Commentaar ir. Meijer*: AP Natuuradvies en Begeleiding (hierna: AP) vermeldt hier niet dat hij de onderzoekrapportages heeft geraadpleegd van de Stichting Natuur en Landschap het Gooi (hierna: SNLG) en van Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi (hierna: dassenstichting), alhoewel deze rapportages als stukken in het hoger beroep kenbaar zijn aan de opdrachtgever G.E.M. Crailo B.V. (hierna: GEM)..*

3. Biologie van de Das (Meles meles)

De das is een grote marterachtige, die medio 19e eeuw nagenoeg uitgestorven was in Nederland. Dankzij beschermingsmaatregelen en uitzetacties heeft de soort zich hersteld. De das voelt zich met name thuis in een kleinschalig landschap. Hij graaft zijn holenstelsel (burcht) bij voorkeur in een beschutte verhoging in het terrein, brengt hier zijn jongen groot en sterft hier uiteindelijk ook. Dassen leven doorgaans in familieverband, bestaande uit 2 of meer exemplaren. Ze staan bekend als bijzonder honkvast en zullen hun burcht niet snel verlaten, ook al veranderen de omstandigheden rondom de burcht.

Naast hun vaste verblijfplaats (hoofdburcht) maken dassen ook gebruik van zogenaamde bijburchten en vluchtpijpen. Bijburchten zijn (kleinere) burchten die slechts een deel van het jaar in gebruik zijn. Dit kan zich voordoen wanneer er jongen geboren worden en het mannetje door het wijfje verjaagd wordt. Zo'n mannetje neemt dan tijdelijk zijn intrek in een bijburcht. Vluchtpijpen vormen holen die dassen her en der verspreid in hun leefgebied graven en waarvan ze gebruik maken wanneer ze gevaar ontdekken tijdens hun nachtelijke foerageertochten.

Vanuit hun burcht gaan dassen 's-avonds op zoek naar voedsel. De das is een omnivoor, een alleseter, en het dier leeft van een breed scala aan voedselbronnen. Te weten: valfruit, bosvruchten, mast (eikels en noten), maïs, muizen, kevers, slakken, larven. Maar het hoofdbestanddeel van het voedsel, oplopend tot wel 40%, wordt gevormd door regenwormen. Om deze reden trekken dassen in de avond naar weilanden, sportvelden, en gazons op zoek naar wormen. Kort, begraasd grasland is favoriet.

Figuur 2 Naaldbossen en heide bieden geen voedsel

Oudere loofbossen zijn eveneens geliefd vanwege het brede aanbod van voedsel. Naaldbossen en

heide hebben voor dassen nauwelijks voedsel te bieden.

Commentaar ir. Meijer*: In zeer voedselrijk gebied beslaat het territorium van een dassenfamilie slechts ca. 30 ha. Wanneer er weinig voedsel voorhanden is, hebben dassen een beduidend groter territorium nodig om in hun behoefte te kunnen voorzien. Dit loopt op tot 200 ha en meer.*

4. Beschermde status van de das en zijn burcht

De Wet Natuurbescherming (Wnb) is zeer duidelijk over de status van de das en zijn burcht:

Artikel 3.10 lid 1 sub a: "de wet verbiedt het opzettelijk doden of vangen van de das". Artikel 3.10 lid 2, sub b: "de wet verbiedt het opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantings- of rustplaatsen van de das".

In het Kennisdocument Das van BIJ12 wordt het tweede lid nader uitgewerkt: "Een vaste voortplantingsplaats of rustplaats van dassen wordt gedefinieerd als een dassenburcht die tekenen van recent gebruik door een das heeft, of een onbewoonde dassenburcht die tot maximaal vijf jaar geleden als bewoond is vastgesteld door een dassendeskundige, als de onbewoonde dassenburcht in een bestaand territorium ligt".

*Daarnaast dient de zogenaamde **zorgplicht** benoemd te worden, die in artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming is opgenomen: "De zorgplicht houdt in dat iedere initiatiefnemer zich, voorafgaand aan de uitvoer van een project, op de hoogte moet stellen van aanwezige (beschermde) flora en fauna op de projectlocatie en in de directe omgeving. Hierbij dient beoordeeld te worden wat de effecten van een project op aanwezige soorten zijn en of deze effecten negatief zijn. Indien beschermde soorten aanwezig zijn en een project zal leiden tot het overtreden van één of meerdere verbodsbepalingen soorten uit hoofdstuk 3 van de Wnb, dan is er sprake van een vergunningplicht en is een ontheffing noodzakelijk".*

5. Beschrijving naaste omgeving van het projectgebied

Het projectgebied Buurtschap Crailo sluit naadloos aan op de Bussumer Heide en Westerheide, onderdelen van het Goois Natuurreservaat (GNR). Aan de oostzijde grenst het projectgebied aan de Ecologische Verbindingszone "Ecoduct Laarderhoogt".

De Bussumer Heide en Westerheide vormen droog heidelandschap met her en der plukken bosjes, voornamelijk bestaande uit naaldhout. De grens tussen het projectgebied en het Goois Natuurreservaat bestaat uit loofbos en gemengd bos met enig reliëf. Zowel de Bussumerheide, de Westerheide en het bosgebied kennen een hoge recreatiedruk vanuit de omringende steden Bussum, Hilversum en Laren. Honden mogen onaangelijnd worden meegenomen in de randen van het GNR.

Figuur 3 Ecoduct Laarderhoogt

Volgens verkregen informatie van GNR (terreinbeheerder John Didderen) is er slechts één dassenburcht bekend in dit deel van het Goois Natuurreservaat, te weten op het terrein van het PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland (Watertoren Laren). De burcht zou actief zijn en de afgelopen twee jaren een worp jongen voortgebracht hebben (med. GNR)

Commentaar ir. Meijer*: Vanaf 2017 heeft de dassenstichting op deze hoofdburcht al dassen geteld. De burcht was dus al in 2017 aanwezig.*

Het is voor de hand liggend dat de sporen op het projectgebied Crailo nagelaten zijn door een das (of dassen) die afkomstig zijn van deze burcht. Tijdens het onderzoek werd deze burcht niet bezocht, aangezien de locatie niet vrij toegankelijk is

Figuur 4 Watertoren Laren [hier niet opgenomen].

Zoals uit de "Biologie van de Das" kan worden afgeleid, vormt de naaste omgeving van het projectgebied een voedselarm leefgebied voor dassen. Er is geen begraasd grasland in de ruime omgeving van de burchtlocatie. De heidevelden en naaldhoutbosjes, hoe idyllisch ook, leveren voor dassen geen voedsel op. Het omringende loofbos is de belangrijkste voedselbron voor de dassenfamilie van de Watertoren Laren.

Commentaar ir. Meijer*: Loofbos is echter erg schaars rond de hoofdburcht. Juist in het plangebied komen echter restanten voor van bos met oude Europese eik. Ook langs de oude landweg Het gebed zonder end komen Europese eiken voor. Voor het overige bestaat de omgeving kortgezegd uit heide en dennenbos of bos dat zeer sterk wordt gedomineerd door dennen.*

Logisch geredeneerd volgens de basisaanname van AP dat 'heidevelden en naaldhoutbosjes' geen voedsel opleveren' kan de clan dus in het overgrote deel van het gebied rond de hoofdburcht geen, of nauwelijks voedsel vinden en is de clan dus vrijwel volledig aangewezen op de kleine oppervlakten eikenbos die nu juist in het plangebied aanwezig zijn.

De dassenstichting is van mening dat de heide en het door dennen gedomineerde bos uiterst weinig rendabel zijn als foerageergebied. Ook op basis van die aanname is de clan dan vrijwel volledig aangewezen op de kleine oppervlakten eikenbos die met name binnen het plangebied aanwezig zijn.

Dit betekent dat deze dassen veel terrein moeten bestrijken op zoek naar voedsel. Vanuit onderzoek is bekend dat dassen zich tot 1,5 à 2 km van hun burcht begeven om voedsel te vergaren. Voor de dassen van de Watertoren Laren bevindt het projectterrein zich ruimschoots binnen deze actieradius.

Commentaar ir. Meijer*: De dassenstichting is het daarmee eens. Het is echter nuttig om daar nader op in te gaan:*

De dassenstichting voegt hieraan toe dat in haar eigen onderzoek veel sporen werden gevonden binnen het plangebied op circa 1 kilometer van de hoofdburcht, waaronder grote oppervlakken die volledig door dassen waren doorzocht en daardoor helemaal vol zaten met wroetsporen (met de snuit opgeduwd blad en graafsporen in de grond.). Ook AP vond op die afstand sporen binnen de vier veldonderzoeken in de periode 28 januari t/m 2 maart 2022 (bv. P4, W6 en W7 in de kaartbijlage) en bureau Tauw heeft op deze afstand dassen op camerabeelden vastgelegd in de periode 21 januari t/m 23 maart 2022.

Naar het oordeel van de dassenstichting zijn dit erg veel waarnemingen van dassen en hun sporen op een afstand van ca 1 km van een hoofdburcht binnen de onderzoeksperioden. Dan duiden deze vele waarnemingen op een zeer hoge waarde van de betreffende delen van het plangebied voor de clan. Deze waarnemingen zijn (vrijwel) allemaal gedaan binnen terrein met eikenbomen. Dit suggereert een oorzakelijk verband tussen de delen van het plangebied met veel eik en de waarde van deze delen van het plangebied voor de das als foerageergebied.

6. Beschrijving van het projectgebied

*Binnen het projectgebied kunnen 3 deelgebieden worden onderscheiden. Aan de noordzijde, grenzend aan de bebouwing van Bussum, ligt het **Kazernekwartier** (zie fig. 1) Dit is vernoemd naar de voormalige Kolonel Palmkazerne, die sinds 2006 niet meer als zodanig in gebruik is. Aan de zuidzijde, ten zuiden van het pad "Gebed zonder End" ligt het terrein **Op Zuid**. Dit terrein was in gebruik als AZC en als locatie voor het TV-programma "Project Utopia". Tussen het Kazernekwartier en Op Zuid ligt het Oefenterrein Crailo (OTC), dat is omgedoopt tot (deel-)projectgebied **Op de Hei**.*

De drie deelgebieden kunnen qua inrichting als navolgt worden beschreven, waarbij ook een kwalificatie gegeven wordt als leefgebied voor dassen.

- ***Kazernekwartier**: de randen van het terrein aan de westzijde (grenzend aan de manege) en de oostzijde (bij de voormalige stormbaan) worden gevormd door ouder loofbos met enige kleine verhogingen. Op de kern van het terrein staan gebouwen, die deels nog bewoond dan wel overdag gebruikt worden. De ruimte tussen de gebouwen is verruigd. De randen van het Kazernekwartier bieden dassen enige, zij het uiterst beperkte foerageermogelijkheid. De nabijheid van woonhuizen en kazernegebouwen verhindert echter dat dassen zich vrijelijk kunnen verplaatsen naar de bosschages aan de oostzijde.*

Commentaar ir. Meijer*: De stichting ziet dit anders. Dit oudere loofbos, waarin eiken aanwezig zijn is uiterst waardevol als foerageergebied voor de clan.*

Allereerst volgt dat uit de vele waarnemingen van dassen en hun sporen binnen de korte onderzoeksperioden op grote afstand van de hoofdburcht. Daarbij kan nog worden opgemerkt dat het beeldveld en het bereik van cameravallen heel beperkt zijn en ook de reactietijd beperkt is. Er moet dan ook worden aangenomen dat de cameravallen vele keren een foeragerende das zal hebben gemist.

Daarnaast vormen afgevallen eikels een zogenaamde food patch onder een eikenboom: een plek waar dassen in staat zijn om binnen korte tijd en binnen een heel klein gebied, zeer veel voedselobjecten te bemachtigen. Juist in het najaar kan zo'n food patch van enorme waarde zijn voor de clanleden om een onderhuidse vetlaag op te bouwen die ze door de winter helpt.

Hierbij wordt óók gewezen op het onderzoek van D. Wansink nabij Hollandsche Rading, die een erg groot aandeel eikels heeft gevonden in het menu van de daar levende clan(s).

Figuur 5 Impressie Kazernekwartier

- ***Op de Hei**: het voormalige Oefenterrein Crailo wordt gevormd door verruigd terrein, velerlei bouwsels en een schietbaan. Her en der bevinden zich aarden wallen, die begroeid zijn met struweel en loofhout. Tot november 2021 vonden hier oefeningen plaats van de Veiligheidsregio, Politie, Korps Mariniers evenals politiehondentrainingen (med. M.Tijm, TAUW). Het is aannemelijk dat dassen pas na het beëindigen van deze verstorende activiteiten hun bezoeken aan het Oefenterrein Crailo geïntensiveerd hebben. Deze veronderstelling kan niet verder worden onderbouwd wegens het ontbreken van (geregistreerde) waarnemingen van afgelopen jaren.*

Commentaar ir. Meijer*:* ***Niet alleen ontbreken er waarnemingen van de afgelopen jaren, maar bovendien is in onderzoek van J. Mulder en van bureau Waardenburg niet gebleken dat dassen werden verstoord door ingrijpende infrastructurele werkzaamheden met zware machines. In het onderzoek van Waardenburg bleef de clan de hoofdburcht net zo vaak gebruiken tijdens de periode met werkzaamheden, als daarbuiten.***

De gangbare theorie is dat dassen dergelijke signalen, zeker op grotere afstand van de hoofdburcht, niet langdurig associëren met de mogelijke dreiging van de nabije aanwezigheid van mensen of honden, in Nederland hun grootste vijanden. Dassen worden vooral nabij hun burcht echter heel senl en sterk verontrust door signalen die onvoorspelbaar wisselen in sterkte en aard, zoals geuren of geluiden die voor de Das onmiskenbaar samenhangen met de nabije aanwezigheid van mensen of honden. Zo kan een clan wennen aan de geur van telkens dezelfde mens of hond op een voorsplebare plek, maar blijft hij snel verontrust als er geuren zijn van telkens verschillende mensen of honden en/of op telkens verschillende plekken bij de burcht.

Als de oefeningen overdag hebben plaatsgevonden en op plekken die voor de clan voorspelbaar zijn, dan ondergraaft dit de onderbouwing van de veronderstelling dus nog sterker. Het is daarbij goed denkbaar dat de clan de bijburchten juist gegraven heeft als aanpassing op het optreden van de oefeningen, als extra schuilplaats.

Omdat de hoofdburcht al minstens vanaf 2017 aanwezig is en loofbos met eiken juist binnen het plangebied voorkomen, in tegenstelling tot de weide omgeving daarvan, is het aannemelijk dat minstens vanaf 2017 de clan al intensief gebruik zal hebben gemaakt van het deelgebied 'Op Hei'.

De plukjes loofhout leveren dassen wat voedsel op, in de vorm van mast (eikels) en insectenlarven. De aarden wallen zijn bij uitstek geschikt voor das en vos om hun burcht in te graven.

Commentaar ir. Meijer*: Volgens het kaartje van bijlage 1 is er in het deelgebied 'Op Hei' is méér loofhout met eiken aanwezig dan in het 'Kazernekwartier', waar AP spreekt van 'randen met ouder loofbos'. De uitdrukking 'plukjes loofhout' voor 'Op Hei' is daarmee niet onderbouwd en lijkt suggestief.*

Verder verwijst de dassenstichting naar haar commentaar voor het deelgebied 'Kazernekwartier'. Naar de mening van de dassenstichting is ook in het deelgebied 'Op Hei' het loofbos met eik van zeer grote waarde voor de overleving van de clan, met verwijzing naar de bij 'Kazernekwartier' genoemde argumenten.

Het Oefenterrein Crailo maakt een klein en weinig voedselrijk deel uit van het leefgebied van de dassenfamilie van Watertoren Laren.

Figuur 6 Oefenterrein Crailo

- ***Op Zuid***: *op dit grotendeels verharde terrein staan diverse nog te slopen gebouwen. Het wordt benut als zandopslag en maakt een verrommelde indruk. Aan de zuidwestelijke rand liggen enkele naaldhoutbosjes.*

  Voor dassen heeft dit terrein niets te bieden aangezien er geen voedselbronnen aanwezig zijn en er weinig dekking te vinden is.

Commentaar ir. Meijer*: Ook in 'Op Zuid' is loofbos aanwezig met eiken. De oppervlakte van dat loofbos lijkt inderdaad kleiner dan in de andere twee deelgebieden. Evenwel kan slechts één eikenboom al volstaan voor een food patch, die een grote bijdrage kan leveren voor een clanlid voor een doorvoede overwintering. Naar het oordeel va de stichting is de stelling van AP dat dit terrein niets te bieden heeft, dan ook niet onderbouwd en bovendien onjuist.*

Figuur 7 Het toekomstig "Op Zuid" terrein

7. Uitkomsten veldonderzoeken

Ecologisch Adviesbureau TAUW heeft in 2019 en 2020 veldonderzoek uitgevoerd in het projectgebied. Bij deze onderzoeken werden geen foerageersporen van das aangetroffen. Ultimo

2021 is discussie ontstaan met Stichting Natuur en Landschap het Gooi (SNLG) en Dassenwerkgroep Utrecht en 't Gooi over mogelijke aanwezigheid van dassen op het terrein.

Commentaar ir. Meijer*: Van een discussie was géén sprake. De stichting heeft geen tijd voor dergelijke 'discussies' en heeft alle tijd en energie nodig voor haar activiteiten en veldonderzoeken, die ze zeer bewust volledig onafhankelijk verricht.*

Voor TAUW was dit aanleiding om 19 wildcamera's op te stellen.

Commentaar ir. Meijer: ***Neen. Een onafhankelijk onderzoek, vastgelegd in een goed onderbouwd rapport, dat in het beroep van de SNLG is ingebracht, door gekwalificeerde veldonderzoekers van de SNLG en de dassenstichting, voldoend aan de criteria van het Kennisdocument Das, was de aanleiding.***

In de periode van 21-01-2022 t/m 23-03-2022 heeft dit 13 waarnemingen van één individuele das opgeleverd: de meeste waarnemingen betreffen een foeragerende das op het Kazernekwartier, één opname is gemaakt bij een vers gegraven hol op het Oefenterrein Crailo. Helaas maakt de opname niet duidelijk of het dier uit het hol komt of het slechts inspecteert.

Commentaar ir. Meijer: Vaak heeft dat te maken met de reactietijd van cameravallen. Een bijburcht wordt vaak vluchtig bezocht, zodat de cameraval ofwel niet reageert (beperkte gevoeligheid) of te laat om de das vast te leggen op beeld.

Op uitnodiging van GEM Crailo hebben SNLG en de Dassenwerkgroep Utrecht en 't Gooi op 09-02-2022 een veldbezoek gebracht aan het Oefenterrein Crailo.

Commentaar ir. Meijer: ***Nee. Er was geen vertegenwoordiger van de SNLG aanwezig. Twee veldonderzoekers van de dassenstichting hebben de overige aanwezigen langs enkele burchten geleid.***

Figuur 8 De verlaten bijburcht (H1)

Tijdens dit veldbezoek werd een vers gegraven dassenhol (H3 op kaart in bijlage 1) aangetroffen in een aarden wal, centraal op het terrein.

Commentaar ir. Meijer*:* ***Nee. Deze dassenburcht had de dassenstichting al eerder ontdekt. Hij werd op 8 (dus niet 9) februari getoond. De veldonderzoeker van adviesbureau Tauw gaf daarbij te kennen dat Tauw deze burcht nog niet had ontdekt.***

Dit hol was vermoedelijk hooguit enkele dagen oud.

Commentaar ir. Meijer*:* ***Stop. Die stelling is niet onderbouwd en bovendien onjuist. De stichting had deze dassenburcht namelijk al eerder ontdekt en hij vertoond toen minder sporen van gebruik dan op 8 februari.***

Tevens werd de aanwezigheid vastgesteld van een verlaten bijburcht (H1) en enkele losse (dassen)holen in de aarden wal aan de ZW-zijde van de schietbaan (H3 en H4). Wegens het ontbreken van geregistreerde waarnemingen is het onmogelijk om te bepalen hoe lang deze bijburcht en holen zich hier al zouden bevinden.

Commentaar ir. Meijer*:* ***Het is aannemelijk dat een deel van deze burchten al werd gegraven kort nadat de hoofdburcht werd gegraven. Die hoofdburcht was in elk geval al in 2017 aanwezig.***

In opdracht van GEM Crailo heeft AP Natuuradvies en Begeleiding medio februari 2022 drie veldbezoeken uitgevoerd in het projectgebied en het aangrenzende deel van het Goois Natuurreservaat. Tijdens deze veldbezoeken werden op enkele plaatsen dassensporen aangetroffen, zowel op het projectgebied Crailo als in de omgeving van het ecoduct. Het meest concreet was het vers gegraven hol op het Oefenterrein Crailo (zoals hierboven genoemd). Niet alleen was er sprake van vers graafwerk, ook werden er verse dassenprenten (pootafdrukken) naast de wal gevonden.

Tijdens het veldbezoek met medewerkers van ODNHN d.d. 02/03/2022 bleek dat dit hol al dagenlang niet meer in gebruik was; het zal vol blad.

Figuur 9 Verse dassenprenten op het oefenterrein

Commentaar ir. Meijer*: Een bijburcht vol blad is doodnormaal. En zeker na de storm van februari. Voor dergelijke, kleine bijburchten is het normaal dat één of twee clanleden ze slechts een of enkele nachten per jaar gebruikt. De bladeren zijn dan verwiiderd.*

Wettelijk gezien is er dan gewoon sprake van een bijburcht die in gebruik is door de Das en die valt onder het verbod op opzettelijke beschadigig of vernieling van artikel 3.10 lid 1b van de Wet natuurbescherming. Die bescherming hoort in stand te blijven tot vijf jaren na de laatste tekenen van het gebruik door een das (Soortenstandaard Das en/of Kennisdocument Das).

Pas over een langere termijn zal duidelijk worden of hier sprake is van permanente vestiging door een das dan wel van een bijburcht die incidenteel gebruikt wordt. Er kan geen enkele uitspraak over worden gedaan of dassen van

de burcht Watertoren Laren in de toekomst in het projectgebied frequenter zullen gaan foerageren.

Commentaar ir. Meijer*: In vervolge op de bovenstaande stellingen van AP, die vaak door de dassenstichting van kritisch en beargumenteerd commentaar zijn voorzien, wekt AP hier de suggestie van clanleden die incidenteel in het plangebied foerageren. De dassenstichting verwijst dan ook terug naar haar commentaren. Kortgezegd: het plangebied wordt naar mening van de stichting zeer intensief door de clan gebruikt. De sporen spreken daarover boekdelen en het lijkt alsof AP de rapportages van de dassenstichting niet slechts heeft weggelaten uit de bronvermelding, maar ze ook niet heeft bestudeerd. Alléén al uitgesleten wissels, soms onder doorgangen in hekwerken, tonen aan dat clanleden af en aan lopen.*

Er kan hier dan ook wel degelijk een onderbouwde uitspraak worden gedaan, zo blijkt uit alle standaardliteratuur en ervaringskennis van de dassenstichting. Een clan is namelijk uitermate honkvast. Hij blijft jaar na jaar gebruik maken van dezelfde burchten. De territoriumgrenzen veranderen niet. De plekken waar binnen verschillende perioden in het jaar rendabel kan worden gefoerageerd, veranderen evenmin. De clan ken al die plekken en weet ze feilloos te vinden via geursporen en omgevingsgeuren. Bij een bepaald weertype en in bepaalde jaargetijden, worden dan ook telkens dezelfde plekken bij voorkeur gebruikt om te foerageren. De clan zal dan ook intensief gebruik blijven maken van de overlevingsfuncties van het plangebied bij de gegeven milieuomstandigheden. De bijburchten blijven dan in elk geval in gebruik tijdens één of enkele nachten jaarlijks, maar wellicht óók incidenteel als tijdelijk toevluchtsoord voor een moederdas met haar jongen.

Commentaar ir. Meijer*: Ook op het deelprojectgebied Kazernekwartier hebben dassen bewijs achtergelaten van hun bezoeken. De sporen zijn schaars en niet vers, hetgeen overeenkomt met een kleine dassenfamilie die gebruik maakt van een groot territorium. Ze werden aangetroffen in het beboste deel aan de westzijde van het Kazernekwartier en bestonden uit wroetsporen.*

Hier behoeft de stelling 'niet vers' nader commentaar. Veel dassensporen zijn kwetsbaar en kunnen binnen een of enkele dagen niet meer als zodanig herkenbaar zijn. Een voorbeeld daarvan zijn wroetplekken. Opgeduwd blad kan na één nacht regenval al niet meer herkenbaar zijn. Wroetplekje in de grond kunnen na één nacht regenval, of droogte van enkele dagen soms al niet meer worden onderscheiden van 'schraapjes' van een konijn. In het algemeen: wroetplekken en mestputjes zijn meestal na korte tijd niet meer als dassensporen herkenbaar. En andersom: als ze (nog) wel herkenbaar zijn als dassensporen, dan zijn ze niet oud, dus zou je kunnen zeggen: vers.

Al eerder werd beargumenteerd dat er juist veel waarnemingen van dassen en sporen zijn, in een korte tijd.

Probleem is dat AP en Tauw geen 'nul-meting' hebben gedaan. Dat wil zeggen: geen analoog onderzoek hebben verricht in bijvoorbeeld naaldbos op gelijke afstand van de hoofdburcht. Zeer waarschijnlijk zou dat géén of veel minder waarnemingen hebben opgeleverd.

In elk geval heeft AP niet onderbouwd waarom de sporen 'schaars en niet vers' zouden zijn. De dassenstichting bestrijdt beide stellingen.

Van de holen in de zandwallen rond de schietbaan werd geconstateerd dat zij inderdaad gegraven zijn door das, hetgeen blijkt uit de halve maanvormige ingang van het hol, de wijze waarop het uitgegraven zand is opgeworpen (niervormige zandhoop) en de voor das typerende afbuiging van het hol. Nu zijn deze holen in gebruik door vossen; dit kan worden geconcludeerd uit de prenten (voetsporen) in het zand (binnen en buiten het hol) en de kenmerkende muskusachtige geur van vos.

Figuur 10 Wroetspoor van das

Commentaar ir. Meijer*:* ***De dassenstichting heeft in haar voorgaande commentaar al beargumenteerd dat de bijburchten in normaal gebruik zijn door de clan en daarmee vallen onder het wettelijke verbod op opzettelijke beschadiging of vernieling.***

Zoals alle of nagenoeg alle bijburchten in Utrecht en Het Gooi, maken ook vossen gebruik van deze dasseburchten. De vossen inspecteren deze burchten zeer regelmatig, zo blijkt uit de vele duizenden videoregistraties (van cameravallen) die de stichting heeft gemaakt. Net zoals de Das, markeren zij de dassenburchten met geurklieren of urine. Voor de mens zijn deze geuren goed waarneembaar, maar dassengeuren doorgaans veel minder. Dat vossen de dassenburchten inspecteren, heeft dus geen invloed op de conclusie dat het dassenburchten zijn die op normale wijze door de dassen als bijburchten worden gebruikt. Overigens: vossen leven grotendeels bovengronds, in tegenstelling tot dassen.

Deze wallen tonen duidelijk hun functie voor de biodiversiteit. Gezien hun ligging versterken zij de functie van het GNR. Daarom is het zonder meer aan te raden om met name de wal aan de ZW-zijde te behouden.

Uit enkele dassenprenten aan de zuidwestzijde van het AZC- terrein kan worden afgeleid dat dassen zich via de (aan GNR afgestoten) rand verplaatsen door het gebied.

Naast sporen van das werden er opmerkelijk veel sporen van ree aangetroffen in het gehele projectgebied. Deze sporen betreffen wissels, losse prenten en ligplekken. Voorts werden sporen aangetroffen van vos en grote marters, vermoedelijk boommarters aangezien steenmarters in deze omgeving onbekend zijn.

Wageningen Environmental Research heeft in de periode 01-07-2018/30-06-2019 onderzoek uitgevoerd naar het gebruik van het Ecoduct Laarderhoogt door zoogdieren. Tijdens dit onderzoek is vastgesteld dat dassen slechts ééns per week het ecoduct benutten om te gaan foerageren aan de overzijde van de A1 (landgoed Larenberg). Er zijn geen gegevens voorhanden over het huidige gebruik door dassen. De aangetroffen wissels wekken de indruk dat het gebruik van het Ecoduct is toegenomen.

Commentaar ir. Meijer*:* ***Ten noorden van het ecoduct liggen dassenburchten die nagenoeg zeker door andere clans worden gebruikt. Verder vormen snelwegen heel vaak de grenzen van een territorium. Het is***

dan ook waarschijnlijk dat de weinige dassen die heir zijn vastgelegd, weinig frequente 'uitstapjes' maken buiten het eigen territorium, in een 'vijandig' territorium.

NB: GEM Crailo heeft Dassenwerkgroep Utrecht en 't Gooi aangeboden om in overleg te gaan met AP Natuuradvies over (de bevindingen van) haar onderzoek. Dassenwerkgroep Utrecht en 't Gooi heeft expliciet aangegeven geen gebruik te willen maken van dit aanbod.

Commentaar ir. Meijer*: Dat klopt. De dassenstichting heeft als vaste beleid dat onderzoek zo onafhankelijk wordt verricht op wetenschappelijke basis en dat er geen tussentijds overleg plaatsvindt met commerciële bureaus, politiek of andere belanghebbenden. Praktisch gezien hebben de bestuursleden ook geen tijd daarvoor.*

8. Conclusies

Onderzoeksvraag: Wat is de kwaliteit van de omgeving van het projectgebied Crailo als dassenleefgebied?

Conclusie: De directe omgeving van Buurtschap Crailo (Goois Natuurreservaat) bestaat voor een aanzienlijk deel uit heide en naaldbos. Aangezien deze biotopen voedselarm zijn voor dassen kan de omgeving gekwalificeerd worden als matig dassenleefgebied.

Onderzoeksvraag: Wat is de functie van het projectgebied Crailo voor de das?

Conclusie: Het projectgebied Crailo levert slechts heel beperkt voedsel op en vormt daarmee een klein en niet essentieel onderdeel van het omvangrijke foerageergebied van de dassenfamilie van de burcht Watertoren Laren.

Commentaar ir. Meijer*: De stichting heeft hierboven en in haar rapportages uitgebreid beargumenteerd dat het plangebied essentieel foerageer-, rust en migratiegebied is voor het voortbestaan van de clan. Bovendien valt het samen met dassenburchten en daardoor onder de reikwijdte van artikel 3.10 lid 1b van de Wet natuurbescherming. Er zijn food patches met eikels aanwezig en een structuurrijke, donkere grond met bodemfauna onder de eiken. Tussen de loofbosjes met eik ligt terrein dat ten dele is verruigd, maar ook kortere, meer verrijkte plekken zal kennen. De histrie van de legerplaats zal door het menselijk gebruik, namelijk hebben gezorgd voor variabel milieuomstandigheden dan het verreweg het meeste, voedselarme terrein rond de legerplaats. Niet voor niets loopt de caln dan ook zo vaak binnen de legerplaats om daar te foerageren. De vijf burchten geven ook duidelijk de waarde van het plangebied aan als rustgebied. De stichting verwijst daarbij naar haar onderzoeksrapportages.*

Dassen maken (in beperkte mate) gebruik van het projectgebied. Dit blijkt uit enkele foerageersporen, en een zeer recent gegraven dassenhol in een aarden wal met verse prenten, centraal op het Oefenterrein (dat korte tijd later weer verlaten bleek te zijn).

Commentaar ir. Meijer*: De stichting heeft hierboven beargumenteerd dat het aantal waarnemingen van dassen en hun sporen erg hoog is gezien de grote afstand tot de hoofdburcht en de korte periode van de onderzoeken. Daaraan wordt toegevoegd dat AP en Tauw in veel te weinig perioden in het jaar onderzoek heeft verricht. Op de bijburchten hoort naar mening van de stichting bij goed onderzoek minstens een jaar lange een cameraval te hangen.*

Er is géén sprake van een 'verlaten' bijburcht. Alle vijf bijburchten zijn in normaal gebruik als bijburcht en vallen onder het wettelijke verbod.

Tevens is de aanwezigheid vastgesteld van een verlaten bijburcht en enkele losse holen in de aarden wal rond de schietbaan. Wegens het ontbreken van geregistreerde waarnemingen kan niet worden bepaald wanneer deze bijburcht en holen in gebruik waren bij dassen.

Commentaar ir. Meijer*: De haren, dassenprent en gedeeltelijke afwezigheid van bladstrooisel op storthopen bewijzen dat de burchten recent in gebruik waren door de Das en dat het gebruik normaal is voor dergelijke bijburchten. Ze vallen daarmee onder het verbod van artikel 3.10 lid 1b van de Wet natuurbescherming. AP noemt hier niet de gebruikssporen die de dassenstichting heeft vermeld in haar rapportages die inmiddels door de SNLG zijn ingebracht in het beroep bij de Raad van State.*

Op het AZC terrein is vastgesteld dat dassen zich via de (aan GNR afgestoten) ZW-rand verplaatsen door het gebied. De gevonden sporen op het Kazerneterrein betreffen een aantal niet verse foerageersporen.

Onderzoeksvraag: Wat is een mogelijke oplossing voor de das t.b.v. de ontheffingsaanvraag? Conclusie: Zoals aangegeven in paragraaf 4 heeft de realisatie van project Buurtschap Crailo gevolgen voor de das, een beschermde diersoort volgens de Wet Natuurbescherming. Het is volgens artikel 3.10 lid 2, sub b verboden om een rustplaats van dassen opzettelijk te vernielen. Uiteraard kunnen de aanwezige dassenburchten (en individuele holen) bij de realisatie van de plannen ontzien worden. Het gebied zal echter ingrijpend van karakter veranderen. De permanente aanwezigheid van mensen, honden en auto's (geur, geluid, licht) zal het gebied ongeschikt maken als leefgebied voor dassen.

Dat botst met de Zorgplicht, zoals omschreven in artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming.

Hetgeen betekent dat GEM Crailo vergunningsplichtig wordt en een ontheffing noodzakelijk is.

Commentaar ir. Meijer*: Daarmee staat óók volgens AP de Wet natuurbescherming in de weg aan de uitvoering van het bestemmingsplan 'Buurtschap Crailo'. Recent jurisprudentie van de Raad van State houdt echter in dat het plan óók in strijd is met artikel 3.10, het verbod op opzettelijke beschadiging of vernieling van een burcht.*

Om het projectgebied toch een functie te laten behouden als foerageergebied voor dassen inclusief een onderkomen, zou ingezet moeten worden op het behoud en versterken van bestaande landschapselementen aan de buitenranden van het projectgebied en het dasvriendelijk inrichten van de zogenaamde Ecowal. Dit zijn maatregelen die benoemd zijn in het Kennisdocument Das van BIJ12. E.e.a. is nader uitgewerkt in paragraaf 9.

9. Aanbevelingen

Aanbevolen wordt om te kiezen voor een insteek die een win-win-situatie oplevert voor het project Buurtschap Crailo én dassen. Deze insteek zou bestaan uit verschillende elementen:

a. *behoud de aarden wal (met oude dassenholen) aan de ZW-zijde van de schietbaan.*
b. *bied de dassen een permanent, veilig en rustig alternatief voor de bijburcht en holen die verloren gaan.*
c. *realiseer locaties, waar dassen ongestoord kunnen foerageren, ter compensatie van de huidige snippers terrein waar ze nu gebruik van maken.*
d. *draag zorg voor voedselaanbod op meerdere plaatsen in het projectgebied.*
e. *verbeter het aanbod van water in het droge foerageergebied van de dassen.*

ad a: ten oosten van de woonwijk Op Zuid zal de zogenaamde Ecowal worden aangelegd ter afscherming van het ecoduct Laarderhoogt. Voor zover bekend zal deze wal 3,5 à 4 meter hoog worden en grotendeels bestaan uit schoon puin dat vrij komt bij de sloop van de gebouwen. Met relatief eenvoudige middelen kan een kunstburcht voor dassen worden geïntegreerd in deze Ecowal. De kunstburcht wordt opgebouwd uit kamers (nestholtes), die door middel van buizen met elkaar verbonden zijn. Voor nadere details wordt verwezen naar het Kennisdocument Das par. 3.6. Om het gebruik van

een dergelijke kunstburcht door dassen te bevorderen is het noodzakelijk dat deze locatie niet toegankelijk is vanuit de (toekomstige) woonwijk en dat de Ecowal vrij blijft van recreatie. Het inrasteren van de kunstburcht, in combinatie met het planten van doornig struikgewas, verdient aanbeveling.

Gezien het onderzoekende karakter van dassen is het zeker dat deze kunstburcht gevonden wordt door dassen. Of ze er gebruik van gaan maken, zal sterk afhangen van de mate waarin hierboven genoemde maatregelen worden getroffen.

ad b: in de huidige plannen is een vrije ruimte ingepland tussen de Ecowal en de bosstrook langs het ecoduct. De mogelijkheid is aanwezig om deze ruimte – na enige grondverbetering- om te vormen naar grasland. Schapen die deze ruimte en eventueel ook de Ecowal begrazen, houden het gras kort en zorgen voor bemesting wat bevorderlijk is voor de aanwezigheid van regenwormen en insecten. Op deze manier wordt een nieuwe voedselbron gecreëerd voor dassen. Er kan overwogen worden om over te gaan tot inoculatie (herintroductie) van regenwormen. Hiervoor wordt verwezen naar het artikel "Dassen en de beschikbaarheid van regenwormen" in het vakblad "de Levende Natuur", jaargang 123 nummer 1.

ad c: zoals beschreven in "Biologie van de das" is het dier niet kieskeurig in de keuze van het voedselaanbod. Daarom kan er voor gekozen worden om aan de randen van het projectgebied plekken te creëren waar dassen voedsel kunnen vinden in de vorm van besdragende struiken (bramen, vlier, vogelkers, hondsroos), zoete kers, wilde appel, mispel. Het planten van hoogstamfruitbomen lijkt weinig zinvol met het oog op de schrale, arme grond van het gebied.

ad d: in de projectplannen voor Op Zuid is de aanleg van een waterpartij voorzien, waarmee dit punt afgedekt kan worden. Er dienen wel voorzieningen te worden getroffen dat een deel van de waterpartij niet of minder toegankelijk is voor wandelaars, honden of spelende kinderen, aangezien de geursporen dassen af zouden schrikken.

Commentaar ir. Meijer*: Het rapport van AP houdt in dat het bestemmingsplan terug moet naar de tekentafel, omdat er ander niet is voldaan aan de Wet natuurbescherming. Als het zover is, dan is de dassenstichting graag bereid om mee te denken over verbeteringen van gebiedsfuncties voor de dassenclan.*

Opgesteld d.d. 23-03-2022 door:

Ton Popelier

AP Natuuradvies en Begeleiding
Dassendeskundige conform Kennisdocument Das par. 3.9

Geraadpleegde literatuur
"Badger", Timothy J. Roper 2010
"Badgers", Ernest Neal & Chris Cheeseman 1996
"De Das", Frans van Bommel e.a. 2015
"Kennisdocument DAS", BIJ12 versie 1.0 d.d. juli 2017
"Gebruik van Natuurverbinding Laarderhoogt door zoogdieren……", rapport WUR dec. 2020

Bijlagen
1. *Sporenkaart projectgebied Crailo en omgeving*
2. *Toelichting bij Sporenkaart*

Bijlage 1 Sporenkaart projectgebied Crailo e.o.

Bijlage 2: TOELICHTING BIJ SPORENKAART "Das in projectgebied Crailo"

Code	Omschrijving	Vers dassenspoor?	Foto
HB	**Hoofdburcht**	n.v.t.	120720
H H1 H2 H3 H4	**Dassenholen**	 nee nee **ja** nee	 104047 -- **144541** 133159
M1	**Mestputje**	nee	121915
P P1 P2 P3 P4 P5 P6	**Prenten (pootafdrukken)**	 **ja** nee nee nee nee nee	 **145107** -- 111427 141810 -- --
W W1 W2 W3 W4 W5 W6 W7	**Wroetspoor**	 nee nee nee nee nee nee nee	 -- 113722 112424 142414 -- 143745 150313
Wi Wi1 Wi2 Wi3	**Wissel**	 **ja ja** **ja**	 -- **113744** --

Veldbezoeken

Datum	Duur	Weersomstandigheden
28-01-2022	2 uur	Droog
11-02-2022	5 uur	Droog
14-02-2022	5 uur	Droog
02-03-2022	1 uur	Droog

Het rapport van de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi van 2 april 2022

De tekst van dit essay wordt voortgezet op de volgende pagina.

De Das (Meles meles) en het bestemmingsplan Buurtschap Crailo

Dit rapport is doorgeleid door de SNLG naar de ABRvS in de **elfde brief** van **3 april 2022**.

„ De tekst van dit essay wordt voortgezet op de volgende pagina.

De Das (Meles meles) en het bestemmingsplan Buurtschap Crailo

, Toetsing aan de Wet *natuurbescherming*Rapportcode: Crailo-20220331

Auteur: Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi
Datum van uitgifte: 2 april 2022
Uitgever: Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi
Plaats van uitgifte: Maartensdijk

Website van de stichting: *www.dassenwerkgroeputrecht.nl*
E-mailadres van het stichtingsbestuur: *info@dassenwerkgroeputrecht.nl*

Voorwoord

De Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi zet zich in voor het behoud van de Das en soortenrijk dassenlandschap in de provincie Utrecht en het Gooi. Werkzaamheden zijn onder meer:

- uitvoeren van theorie- en veldonderzoek
- uitvoeren van inrichtings- en beheerswerkzaamheden
- geven van advies
- uitwisselen van ervaringen en kennis
- samenwerken en voeren van overleg met natuurorganisaties
- geven van lezingen, lessen en voorlichting.

Elk bestuurslid van de stichting is volgens de criteria van het Kennisdocument Das van de samenwerkende provincies deskundig voor het verrichten van ecologisch onderzoek en het geven van ecologisch advies. Rapporten over de Das worden uitgegeven met goedkeuring van het bestuur en moeten dan ook worden beschouwd als het oordeel van een dassendeskundige.

Het Kennisdocument Das adviseert bepaalde beoordelingen uitsluitend te laten verrichten door een persoon die deze specifieke deskundigheid bezit. De stichting is door het voormalige ministerie van Economische Zaken als dassendeskundige uitgenodigd als adviseur bij het opstellen van de voorloper van het kennisdocument, namelijk de Soortenstandaard Das.

In tegenstelling tot vele commerciële milieuadviesbureaus bezitten de bestuursleden van de stichting ervaring en kennis opgedaan uit duizenden uren rechtstreekse observatie van het gedrag van dassen in hun natuurlijke leefomgeving en daarnaast uit duizenden uren ander veldonderzoek aan de Das.

Het bestuur bestaat uit:

- *Ir. A. (Ton) Meijer – voorzitter; universitair opgeleid bioloog met specialisatie ecologie; veldonderzoeker Das*
- *Drs. A.M. (Annemieke) Roestenberg – secretaris; universitair opgeleid bioloog met specialisatie ecologie; veldonderzoeker Das*
- *J. (Hans) Vink – penningmeester; landelijk geraadpleegd veldonderzoeker Das (o.a. door natuurbeheerders, Rijkswaterstaat, Stichting Das & Boom); wetenschappelijk auteur over de Das*
- *H.A.C. (Hens) Runhaar – bestuurslid; veldonderzoeker Das; wetenschappelijk auteur beeldvorming Das; voormalig buitengewoon hoogleraar Beheer van biodiversiteit en agrarisch landschap*

De stichting kent geen winstoogmerk en de bestuursleden verrichten hun werk onbezoldigd in hun vrije tijd.

Een donatie als onkostenvergoeding voor het werk wordt zeer op prijs gesteld.

Inhoud

Samenvatting conclusies 9

Inleiding 11

Waarnemingen 11

Hoofdburcht 11

Overige waarnemingen 12

Functies van het plangebied voor de Das 12

Effecten 16

Wetgeving 17

Bibliografie 18

Bijlage 19

Samenvatting conclusies

9. Op circa 300 meter van het gebied van het bestemmingsplan Buurtschap Crailo is al jarenlang een florerende hoofdburcht van een dassenclan (kleine, lokale en territoriale dassenpopulatie) aanwezig.
10. Binnen het plangebied zijn met zekerheid twee bijburchten aanwezig van deze clan, en met grote waarschijnlijkheid nog drie bijburchten.
11. Waarnemingen van sporen tonen aan dat het gehele plangebied bestaat uit foerageergebied voor de clan, waarvan een aanzienlijk oppervlak uiterst waardevol is door met name de aanwezigheid van begroeiing met eikenbomen.
12. Waarnemingen van sporen tonen aan dat binnen het gehele plangebied verspreid migratiegebieden liggen.
13. Het plangebied kent in verhouding tot zijn omgeving een bijzonder lage kans op verontrusting van de clanleden door mensen en honden, aanvallen van clanleden door honden en aanrijdingen van

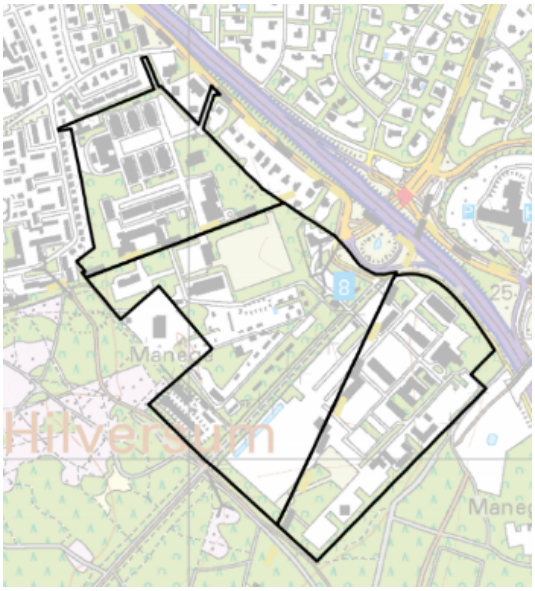
clanleden door autoverkeer. Daardoor is het foerageer-, migratie- en rustgebied binnen het plangebied extra waardevol ten opzichte van dergelijke gebiedsfuncties rond het plangebied.

14. Nadat het bestemmingsplan is uitgevoerd mogen de volgende nadelige effecten van dat plan worden verwacht voor de clan:
    a. Afname van de oppervlakte van het foerageergebied, rustgebied en migratiegebied door bebouwing, inclusief de afrastering van tuinen.
    b. Vernietiging of beschadiging van burchten.
    c. Sterke afname van de waarde van het foerageergebied op plekken waar eikenbos of eikenbomen worden gekapt voor de aanleg van kruidenrijk grasland en vochtige heide.
    d. Sterke toename van de kans op aanrijding van clanleden door autoverkeer.
    e. Sterke toename van de kans op sterfte of verwonding van clanleden door aanvallen van loslopende honden.
    f. Sterke toename van de kans op herhaalde verontrusting van clanleden op en nabij burchten, tijdens het foerageren en tijdens verplaatsingen door het terrein.
15. Door deze effecten kan de functionaliteit van de hoofdburcht en de bijburchten zodanig verslechteren dat de burchten volledig buiten gebruik raken en de clan zal verdwijnen.
16. Op grond van een uitspraak van 7 juli 2021 van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State [2] moet worden geconcludeerd dat de Wet natuurbescherming in de weg staat aan de uitvoering van het plan, ongeacht de mate waarin de hiervoor genoemde effecten zullen optreden.

[2] ABRvS 7 juli 2021, ECLI:NL:RVS:2021:1457

Inleiding

Bij besluit van 7 juli 2021 hebben de gemeenteraden van Gooise Meren en Laren het bestemmingsplan Buurtschap Crailo vastgesteld. Hierna wordt dit bestemmingsplan kortweg aangeduid met 'het plan'. Het plan is op 6 juli 2021 tevens vastgesteld door de gemeente Hilversum. Figuur 1 toont de begrenzing van het plangebied.

Figuur 1. Begrenzing bestemmingsplangebied Buurtschap Crailo. Bron: https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0402.01BP08BUURTCRAILO-ON01/t_NL.IMRO.0402.01BP08BUURTCRAILO-ON01.html#_2.1_Begrenzingplangebied

Dit rapport schetst eerst een beeld van de functies van het plangebied voor de Das. Daarna worden de te verwachten effecten van het plan getoetst aan de Wet natuurbescherming.

Het rapport is bestemd voor ieder die wettelijk belanghebbend of betrokken is bij het plan.

Waarnemingen

Hoofdburcht

De Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi (hierna: de stichting) is al jarenlang op de hoogte van de aanwezigheid van een florerende hoofdburcht van de Das op circa 300 meter van het plangebied.

In dit rapport wordt de exacte plek van de burcht niet aangeduid ter bescherming van de burcht en de dassenclan (hierna: clan) die de burcht gebruikt tegen nieuwsgierige of kwaadwillende mensen. Een dassenclan is een kleine, lokale en territoriale dassenpopulatie.

In 2020 heeft W. Wijnands, veldonderzoeker van de stichting, twee volwassen dassen en twee dassenjongen op de burcht vastgelegd op beelden van een wildcamera. In 2022 hebben W. Wijnands en A. Meijer, tevens veldonderzoeker van de stichting, drie volwassen dassen op de burcht vastgelegd op camerabeelden. Daarbij is een paring geregistreerd en diverse keren het verzamelen van nestmateriaal. Omdat de clan dus minstens één vrouwtje bevat kan dit wijzen op de geboorte van jongen in februari 2022.

Overige waarnemingen

In december 2021 en januari en februari hebben veldonderzoekers van de stichting in en bij het plangebied naar dassensporen gezocht. Het onderzoek werd verricht door A. Bijlard, P. Bogaers, A. Meijer en A. Roestenberg. Allen hebben een universitaire studie biologie afgerond met als specialisatie ecologie. A. Bijlard en P. Bogaers zijn tevens veldonderzoeker van de Stichting Natuur en Landschap het Gooi (hierna: de SNLG). Alle onderzoekers hebben veel ervaring met ecologisch veldonderzoek. Het onderzoek werd verricht op 18 december 2021, op 9, 23 en 29 januari 2022 en 8 februari 2022. Op 8 februari werd het onderzoek van A.

Meijer en A. Roestenberg bijgewoond door F. Bransen, gebiedsbeheerder van de projectontwikkelaar GEM Crailo, B. Rijksen, ecologisch adviseur van adviesbureau Tauw en, op verzoek van de stichting, door K. Meijer, buitengewoon opsporingsambtenaar (BOA) van de Omgevingsdienst Noor-Holland Noord.

De volgende sporen werden waargenomen:

1. Vijf kleine burchten met de uiterlijke kenmerken van het gebruik als bijburchten van Das.
2. Op twee van deze burchten een dassenhaar.
3. Een dassenprent op één van de burchten waar eerder een dassenhaar was aangetroffen.
4. Eén kleine burcht met de uiterlijke kenmerken van het gebruik als vossenhol.
5. Dassenwissels vanaf de hoofdburcht richting plangebied.
6. Diverse wissels die het plangebied dooraderen, met kenmerken van gebruik door de Das.
7. Verspreid in het noordelijke deel en middendeel van het plangebied groepen van wroetplekken van de Das. Dit zijn plekken waar een das met de snuit en/of de voorvoeten naar voedsel heeft gewroet in het bladstrooisel en/of de grond. Een groep wroetplekken besloeg vaak tientallen wroetplekken, verspreid over honderden vierkante meters.
8. Twee putjes met de kenmerken van een dassenlatrine, nabij een van de burchten.
9. Een mestputje met verse dassenpoep, juist ten zuiden van de natuurbrug Crailo.

Van verscheidene sporen werden de coördinaten vastgelegd met een GPS en werden foto's gemaakt. Bij veel (groepen met) wroetplekken en wissels werd dit echter achterwege gelaten, omdat het domweg teveel tijd zou vergen. De bijlage van dit rapport bevat landkaartjes waarop is aangegeven waar sporen werden aangetroffen waarvan de positie met de GPS was bepaald.

In en rond het plangebied staan veel hekken. Op verschillende plekken kunnen dassen de hekken de hekken passeren door openingen onder het gaas of via de ruimte onder toegangspoorten. Van een aantal van deze doorgangen werden eveneens de coördinaten vastgelegd met een GPS. De bijlage bevat een kaartje waarop een aantal van de doorgangen is aangeduid.

Functies van het plangebied voor de Das

Allereerst liggen er met zekerheid twee dassenburchten die recent door de clan gebruikt zijn binnen het plangebied, namelijk de burchten waar dassenharen en een dassenprent werden gevonden. Daarnaast moet worden aangenomen dat, op grond van uiterlijke kenmerken, er nog drie dassenburchten aanwezig zijn. Al deze vijf burchten hebben de kenmerken van bijburchten. Er mag worden verwacht dat er gemiddeld een tot enkele nachten per jaar een das, of enkele dassen in zullen schuilen of rusten. Een bijburcht kan echter van levensbelang zijn, bijvoorbeeld als een vrouwtje met haar jongen de hoofdburcht tijdelijk verlaat. De aanwezigheid van vossen is een voorbeeld van de mogelijke oorzaken, omdat een (vrouwtjes)vos in het voorjaar vaak tijdelijk in dassenburchten woont en er dan een kans bestaat dat dassenjongen aan de vos ten prooi vallen. Ook kan een vrouwtjesdas de hoofdburcht verlaten als daar ernstige verstoring plaatsvindt, of een mannetjesdas agressief gedrag vertoont tegenover de jongen.

Om de overige (gebieds)functies van het plangebied voor de clan van de hoofdburcht te kunnen aanduiden, is in de eerste plaats vereist dat de territoriumgrenzen worden ingeschat. Deze vallen heel vaak samen met grootschalige infrastructuur, zoals stedelijke bebouwing en grote wegen. Op grond daarvan moet worden aangenomen dat het territorium ergens binnen het gebied valt dat wordt begrensd door de snelweg A1, de provinciale weg N525, de bebouwde kom van Hilversum, het spoortraject Hilversum - Bussum en de bebouwde kom van Bussum. Figuur 2 toont dit gebied als 'zoekgebied voor territoriumgrenzen'.

Binnen dit zoekgebied ontbreken weilanden en akkers. Naast gevarieerd en oud eikenbos zijn dat de meest rendabele voedselgebieden voor dassen. Op grond van onderzoek van J. Mulder, rond de snelweg A27 moet daarom worden aangenomen dat het territorium van de clan vrij groot zal zijn.

Er moet verder worden aangenomen dat de grote heide ten zuidwesten van het plangebied erg onrendabel zal zijn als foerageergebied. De bodem is daar namelijk heel schraal en vaak droog. Ook ontbreekt er vegetatie die de clan veel dekking biedt tijdens het foerageren: het gebied is kaal. Dat maakt de heide ook veel minder geschikt voor het graven van burchten en als rustgebied. De clan zal daarom veel rendabeler kunnen foerageren in beboste of boom- en struikrijke delen binnen het plangebied en ten zuiden grenzend aan het plangebied. Die beboste gebieden genieten ook de voorkeur als burcht- en rustgebied. Omdat het plangebied reeds gedurende lange tijd niet publiek is opengesteld, is het daartoe erg geschikt.

In een deel van het beboste gebied staan veel eiken, in tegenstelling tot verreweg het meeste bos rond het plangebied, waar naaldbomen (dennen) zeer sterk domineren. Deze eiken leveren binnen het plangebied erg waardevol en geclusterd dassenvoedsel in de vorm van afgevallen eikels. Het composterende eikenbladstrooisel, met daarin geleidelijk verterende eikels, zorgt voor een grote biomassa aan bodemdieren zoals regenwormen en insectenlarven, die op het menu staan van de Das. In het plangebied zijn zulke plekken in ruime mate aanwezig. De daar aangetroffen molshopen wijzen er bovendien op een goede beschikbaarheid van regenwormen, het voornaamste dassenvoedsel. Juist op deze plekken werden binnen en om het plangebied dan ook veel groepen van wroetplekken van de Das gevonden. Hetzelfde geldt voor een klein stuk bos nabij de Watertoren Laren en de smalle bosranden langs Het gebed zonder end, een historische zandweg. Het plangebied en het bosterrein bij de watertoren zijn reliëfrijk en gevarieerd. Plekken waar veel eiken staan, moeten binnen en rond het plangebied dan ook worden beschouwd als het meest waardevolle foerageergebied voor de clan. Voor het voortbestaan van de clan en de functionaliteit van zijn burchten is het plangebied dan ook essentieel.

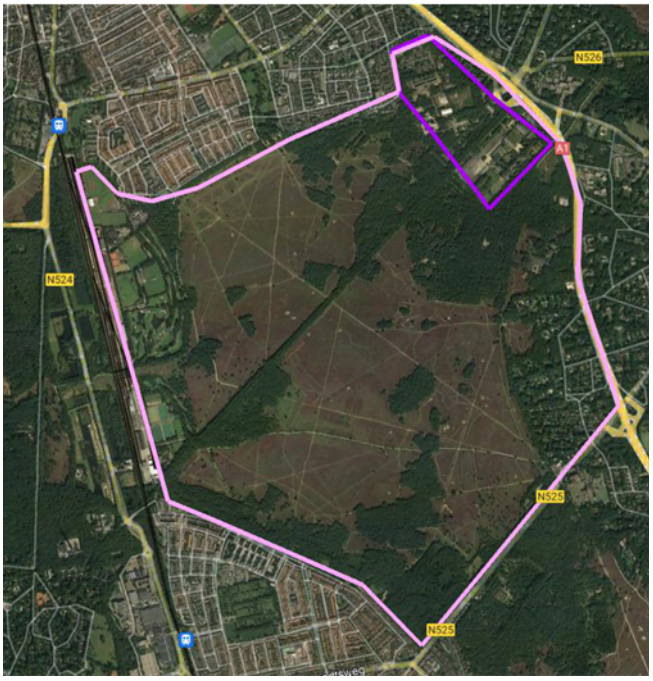
Op grond van de bovenstaande beschouwing en het onderzoek van J. Mulder, lijkt het daarom reëel om de grootte van het territorium in te schatten op circa 100 tot 200 hectare. Figuur 3 toont de grootte verhouding tussen het plangebied en de grenzen van denkbeeldige, maar realistisch ingeschatte territoria van respectievelijk 102, 152 en 214 ha.

Omdat de stichting geen tweede hoofdburcht bekend is binnen het zoekgebied, en dus geen tweede clan, noch territorium, moet worden aangenomen dat het plangebied volledig binnen het territorium valt van de clan van de op circa 300 meter afstand gelegen hoofdburcht. Vanuit de vijf bijburchten kan deze clan het gehele plangebied bovendien makkelijk bestrijken tijdens foerageertochten. Daarom moet worden aangenomen dat het gehele plangebied foerageergebied is voor de clan. Daarbinnen zijn terreindelen met eiken en andere dichte begroeiing uiterst waardevol als foerageergebied. De waarneming van grote oppervlakten met dikwijls verse wroetplekken onderstrepen dit beeld.

Binnen het plangebied verspreid liggen wissels waarvan moet worden aangenomen dat ze door de clan worden gebruikt. Deze wissels en de grondstroken die eraan grenzen zijn waardevol migratiegebied. Dat is gebied binnen het territorium dat de clan vaak gebruikt om zich gericht te verplaatsen van het ene deel van het territorium naar het andere. Het bos of de bomenbegroeiing rondom de vijf burchten heeft de functie van rustgebied.

Het feit dat de kans op verontrusting door recreanten, al of niet met (loslopende) honden juist binnen het plangebied uiterst klein is, maakt de functies van het plangebied als foerageer-, migratie- en rustgebied extra waardevol ten opzichte van veel van het beboste gebied rondom het plangebied.

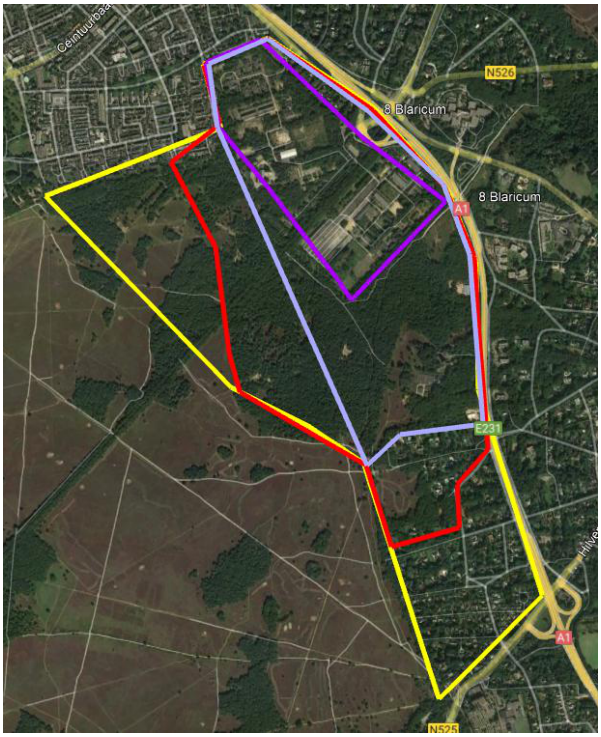
Het essentiële belang van het plangebied voor het voortbestaan van de clan wordt ook duidelijk geïllustreerd door de aanwezigheid van de bijburchten en wissels, en de latrine en het mestputje die beide een signaalfunctie (vastleggen van de specifieke geur van de clan) hebben voor terreinen die voor een clan van grote waarde zijn.

Zoekgebied voor territoriumgrenzen

Plangebied

FIGUUR 2. PLANGEBIED EN ZOEKGEBIED VOOR TERRITORIUMGRENZEN.

Plangebied

Denkbeeldige territoriumgrens

102 ha

152 ha

214 ha

FIGUUR 3. GROOTTEVERHOUDING PLANGEBIED EN DENKBEELDIGE DASSENTERRITORIA VAN RESP. 102, 152 EN 214 HA.

Effecten

Nadat het huidige plan is gerealiseerd mogen de volgende nadelige effecten worden verwacht op de burchten en gebiedsfuncties voor de clan:

1. Afname van de oppervlakte van het foerageergebied, rustgebied en migratiegebied door bebouwing, inclusief de afrastering van tuinen.
2. Vernietiging of beschadiging van burchten.
3. Sterke afname van de waarde van het foerageergebied op plekken waar eikenbos of eikenbomen worden gekapt voor de aanleg van kruidenrijk grasland en vochtige heide.
4. Sterke toename van de kans op aanrijding van clanleden door autoverkeer.
5. Sterke toename van de kans op sterfte of verwonding van clanleden door aanvallen van loslopende honden.
6. Sterke toename van de kans op herhaalde verontrusting van clanleden op en nabij burchten, tijdens het foerageren en tijdens verplaatsingen door het terrein.

Naar schatting wordt jaarlijks één op de vijf tot zes dassen doodgereden door autoverkeer. Omdat een clan gemiddeld uit slechts drie tot vier dassen bestaat, en de kans dus aanzienlijk is dat er slechts één geslachtsrijp vrouwtje in de clan aanwezig is, kan het doodrijden van één vrouwtjesdas er reeds toe leiden dat de nabij gelegen hoofdburcht zal worden verlaten omdat er geen jongen meer worden geboren. De vergrote aanrijdingskans kan er dus toe leiden dat de clan verdwijnt en de burchten worden verlaten.

Daarnaast kunnen loslopende honden vanuit de bewoonde wijk actief dassenjongen opspeuren op de burcht(en), waaronder de nabij gelegen hoofdburcht. Dassenjongen die geleidelijk verder van de hoofdburcht gaan foerageren, kunnen ook binnen de bewoonde wijk worden aangevallen, bijvoorbeeld in tuinen.

De bovengenoemde, te verwachten effecten zullen elkaar bovendien gaan versterken. Ze kunnen er dan toe leiden dat de burchten in het plangebied hun functie volledig verliezen en dat het plangebied volledig verloren gaat als foerageer-, migratie- en rustgebied.

Figuur 3 toont dat het plangebied relatief groot is ten opzichte van denkbeeldige territoria van respectievelijk 102, 152 en 214 hectare. Daarbij moet worden bedacht dat de kans op verontrusting van dassen binnen het plangebied momenteel uiterst klein is ten opzichte van het omliggende gebied, en dat hetzelfde geldt voor de kansen op aanrijdingen door autoverkeer en aanvallen van honden. Verlies van het plangebied als foerageer-, migratie- en rustgebied zal daarom zonder meer leiden tot een forse verslechtering van de functionaliteit van de bijburchten binnen het plangebied en van de hoofdburcht buiten het plangebied. Deze kunnen zelfs onbewoond raken.

Uit het bestemmingsplan en het daarbij behorende beeldbepalingsplan blijkt niet dat het plan is getoetst aan de hier genoemde, te verwachten effecten op de Das. Integendeel, het bestemmingsplan laat de mogelijkheid open tot het optreden van de effecten, ongeacht de mate waarin die zullen optreden.

Wetgeving

Op 7 juli 2021 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State een uitspraak gedaan waarin de reikwijdte van het verbod van artikel 3.10 lid 1b (hierna: het verbod) van de Wet natuurbescherming (hierna: de Wnb) sterk is vergroot en gelijk is gesteld aan de reikwijdte van het vrijwel gelijkluidende artikel 3.5 van de Wnb, dat onder andere geldt voor soorten die door de Europese Habitatrichtlichtlijn (hierna: de habitatrichtlijn) worden beschermd [3].

[3] ABRvS 7 juli 2021, ECLI:NL:RVS:2021:1457

Kort gezegd houdt de uitspraak in dat sinds 7 juli 2021 ook voor de Das (en de overige bij Wnb aangewezen en beschermde soorten) een verbod geldt voor de opzettelijke verslechtering van:

1. gebiedsfuncties (zoals foerageergebieden) die samenvallen met een vaste voortplantings- of rustplaats;
2. gebiedsfuncties die niet samenvallen met een vaste voortplantings- of rustplaats en als de verslechtering leidt tot een verslechtering van de functionaliteit van een vaste voortplantings- of rustplaats.

Omdat het volledige territorium van een clan bestaat uit foerageergebied dat samenvalt met de burcht(en) binnen het territorium, is voor dassenfoerageergebied per definitie voldaan aan het eerste criterium van de Raad van State. Daarbij is 'verslechtering' (in de habitatrichtlijn: *deterioration*), overeenkomstig de habitatrichtlijn een gradueel begrip. Dat wil zeggen: elke opzettelijke verslechtering van de functionaliteit van een burcht of van een gebiedsfunctie, hoe klein ook, is verboden. Deze opvatting is bovendien in overeenstemming met de richtinggevende voorlopige uitspraak (voor habitatrichtlijnsoorten) van het Tweede Hamsterarrest van het Hof van Justitie van de Europese gemeenschap.

Het bestemmingsplan Buurtschap Crailo laat toe dat met opzet de hierboven genoemde verslechteringen zullen optreden van de functionaliteit van de dassenburchten en van de gebiedsfuncties voor de Das binnen het plangebied.

Daaruit wordt geconcludeerd dat de Wet natuurbescherming in de weg staat aan de uitvoering van het bestemmingsplan Buurtschap Crailo. Het plan zal moeten worden verworpen of voor de Das zeer rigoureus moeten worden aangepast, bijvoorbeeld door een veel kleiner oppervlak te bebouwen en in het overige terreindeel de ontwikkeling van natuurlijk bos plaats te laten vinden.

Bibliografie

Bommel, F. v., Vreugdenhil, S., & La Haye, M. (2015). *De Das* (1e editie ed.). Zeist: KNNV Uitgeverij.

De Raad van de Europese gemeenschappen. (2007). *Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive 92/43/EEC.* De Raad van de Europese gemeenschappen.

Ferris, C. (1988). *Out of the Darkness.* London: Unwin Hyman.

Klomp, H., & Meijden, E. v. (1985). Populatiedynamica. In K. Bakker, T. Cappenberg, N. Croin Michielsen, A. Freijsen, P. Nienhuis, J. Woldendorp, & J. Zijlstra (Red.), *Inleiding tot de oecologie* (pp. 150-187). Utrecht/Antwerpen: Bohn, Scheltema & Holkema.

Kruuk, H. (1989). *The Social Badger.* Oxford University Press.

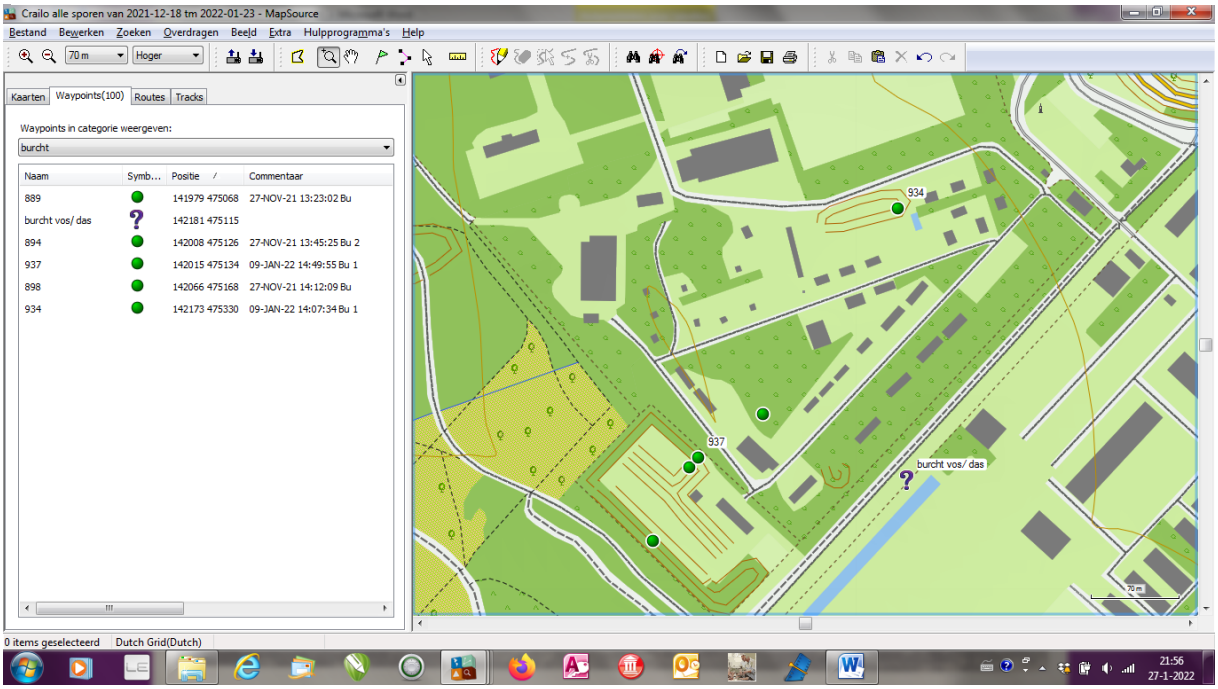
Mulder, J. (2016). *De dassen langs de A27 tussen Utrecht en Hilversum.* Houten: Sweco Nederland B.V.

Neal, E., & Cheeseman, C. (1995). *Badgers.* London: Poyser Natural History.

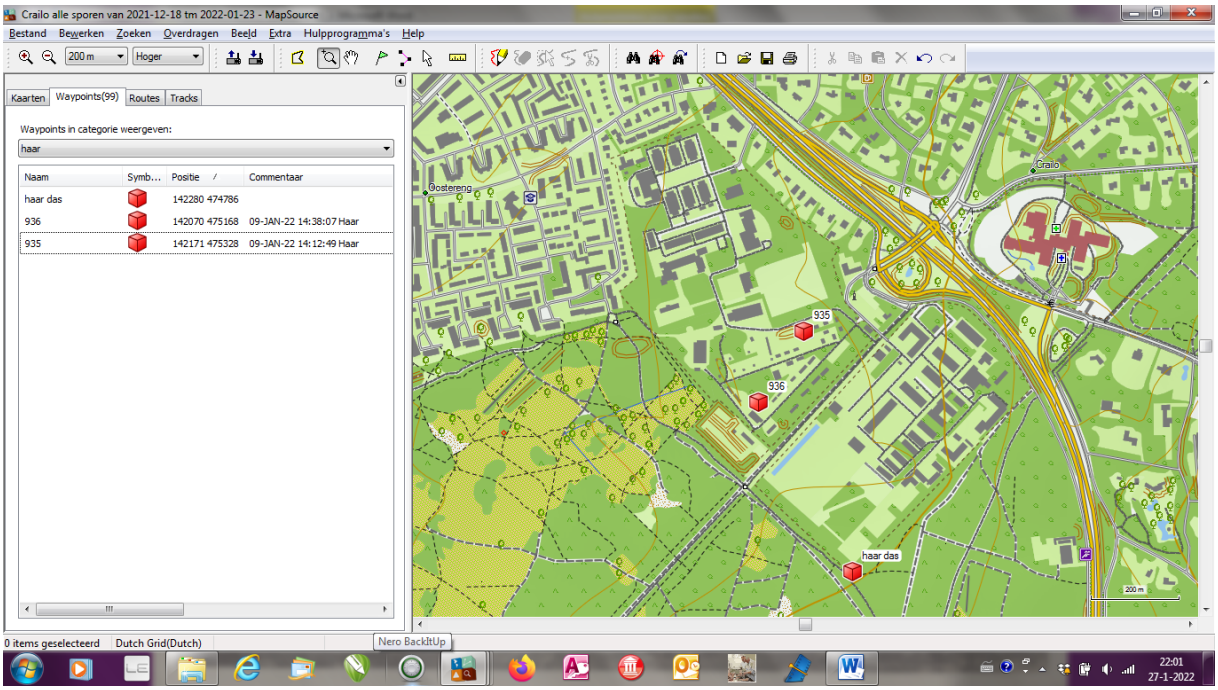
Roper, T. (2010). *Badger.* London: HarperCollins Publishers.

Bijlage

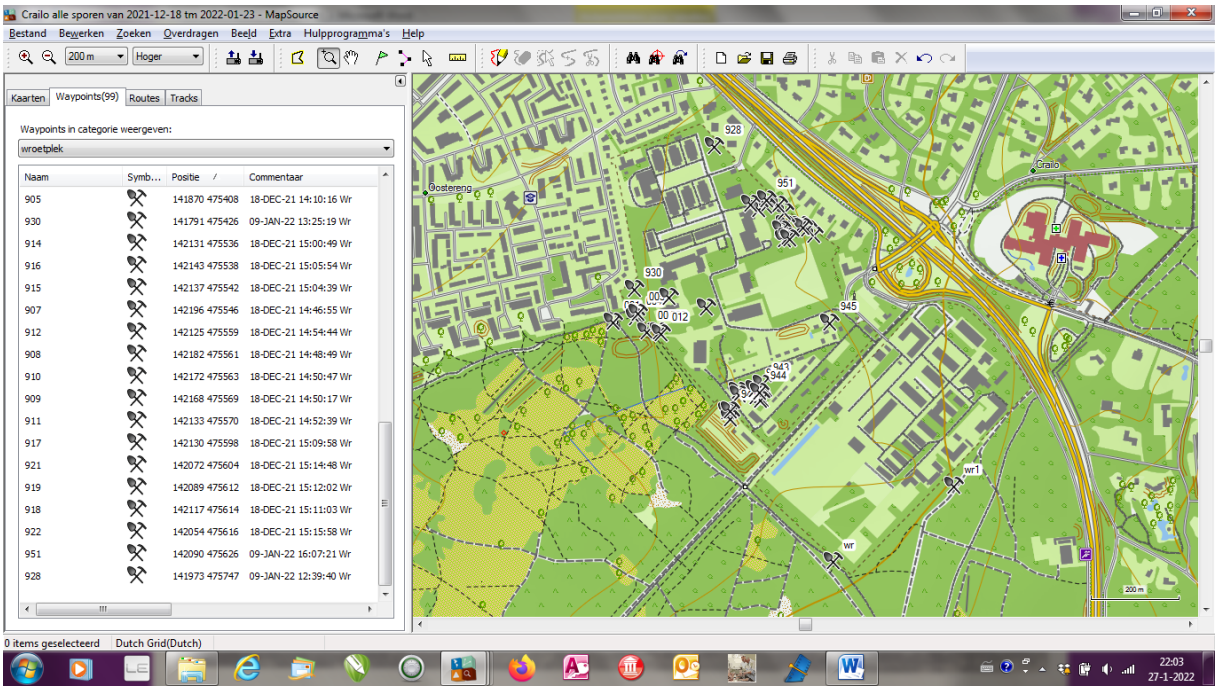
Figuur 4 t/m **Error! Reference source not found.** tonen landkaartjes met daarop de tijdens het veldonderzoek gevonden sporen, doorgangen onder hekken en poorten, en de looproute van de onderzoekers.

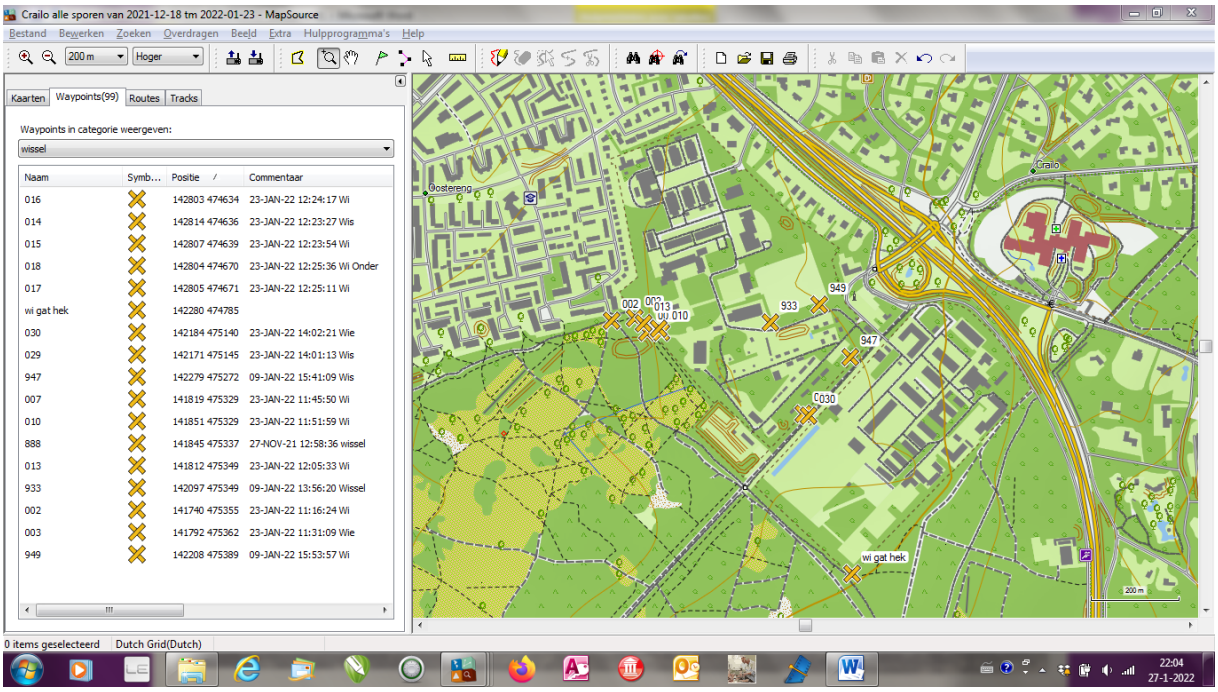
FIGUUR 4. RODE STIPPEN: DASSENBURCHTEN IN HET PLANGEBIED AANGETROFFEN IN HET VELDONDERZOEK VAN DECEMBER 2021 EN JANUARI 2022. HET VRAAGTEKEN IS EEN VOSSENHOL.

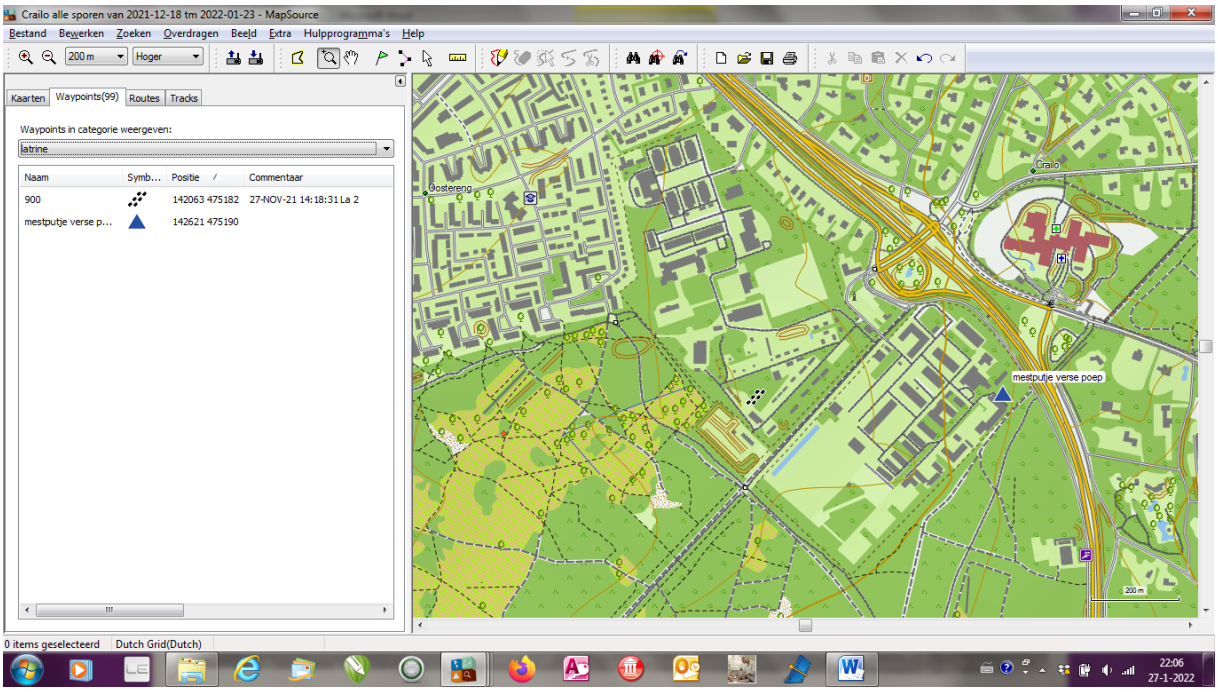
FIGUUR 5. DASSENHAREN IN HET PLANGEBIED AANGETROFFEN IN HET VELDONDERZOEK VAN DECEMBER 2021 EN JANUARI 2022.

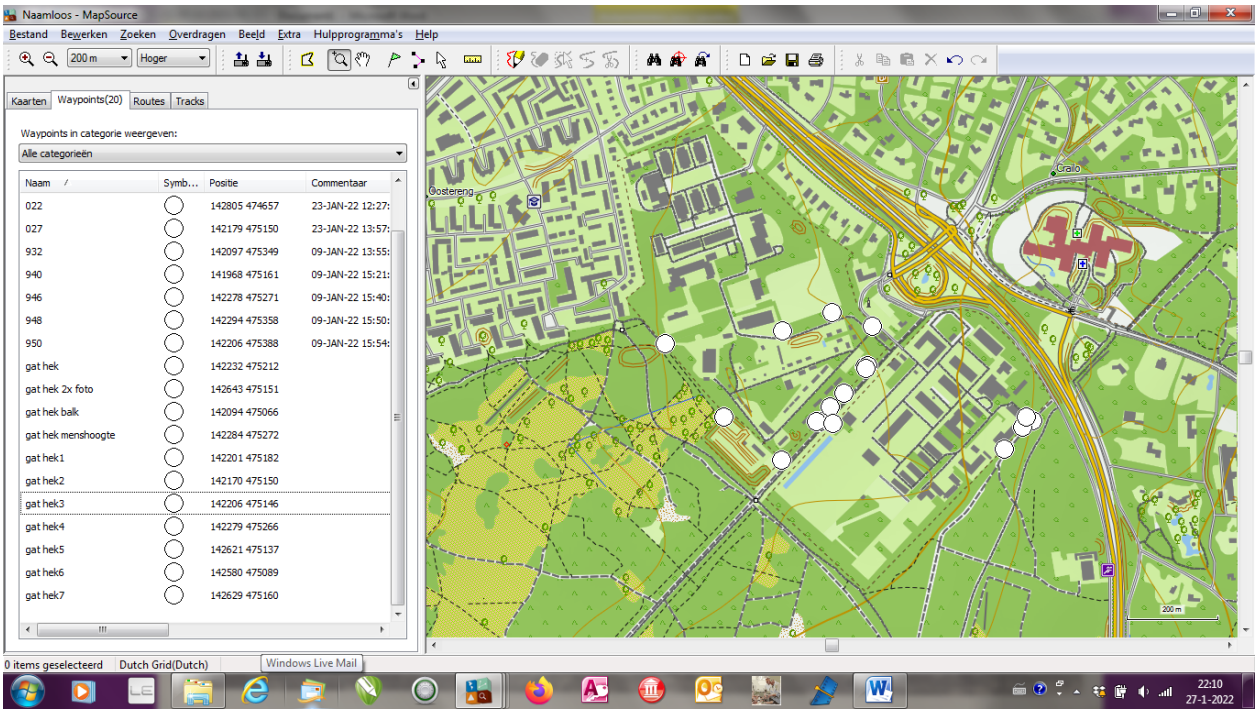
FIGUUR 6. WROETPLEKKEN VAN DE DAS IN HET PLANGEBIED AANGETROFFEN IN HET VELDONDERZOEK VAN DECEMBER 2021 EN JANUARI 2022.

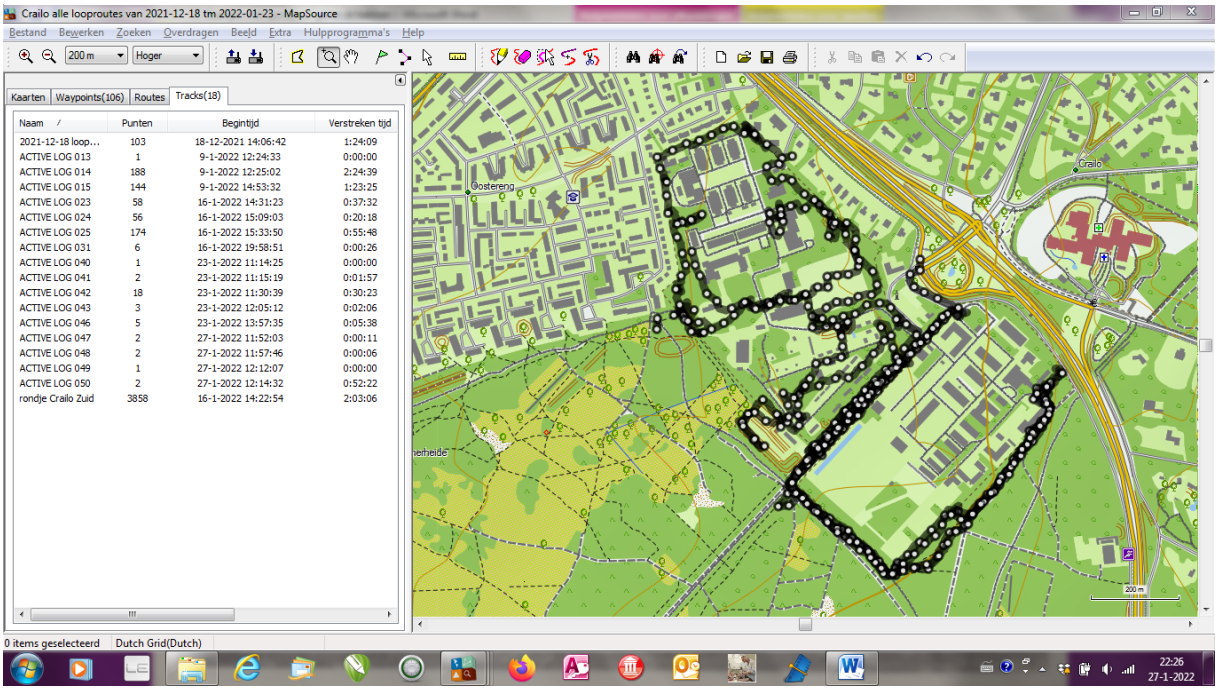
FIGUUR 7. DASSENWISSELS IN HET PLANGEBIED AANGETROFFEN IN HET VELDONDERZOEK VAN DECEMBER 2021 EN JANUARI 2022.

FIGUUR 8. DASSENLATRINE (ZES STIPJES) EN MESTPUTJE (BLAUWE DRIEHOEK) MET VERSE DASSENPOEP IN HET PLANGEBIED AANGETROFFEN IN HET VELDONDERZOEK VAN DECEMBER 2021 EN JANUARI 2022.

FIGUUR 9. GATEN ONDER HEKKEN WAARDOOR EEN VOLWASSEN DAS KAN PASSEREN, AANGETROFFEN IN HET PLANGEBIED TIJDENS HET VELDONDERZOEK VAN DECEMBER 2021 EN JANUARI 2022.

FIGUUR 10. LOOPROUTE VAN DE ONDERZOEKERS IN DECEMBER 2021 EN JANUARI 2022.

Uit: Badgers, M. Clark, Whittet Books, 1994, London. Van harte aanbevolen voor wie meer wil weten over de Das.

Vervolg commentaar P. Bogaers op r.ov. 19., 19.1., 19.2., 19.3. in aansluiting op pagina 64

3) Het is treurig dat de ABRvS niet bij machte is onderscheid te maken tussen de kwaliteit van rapporten en niet bij machte is onderscheid te maken. Het ***disclosure statement*** van de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & `t Gooi is heel duidelijk en komt ook in haar rapporten tot uiting, te weten het zo nauwkeurig mogelijk vast stellen van de biologische feiten en het niet laten bepalen van de inhoud van hun rapporten door persoonlijke belangen of politieke voorkeuren. Het gaat om waarheidsvinding en grondige waarneming en vervolgens om te trekken conclusies.

Daarbij staat voorop het "mission statement: ***"De Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi zet zich in voor het behoud van de Das en soortenrijk dassenlandschap in de provincie Utrecht en het Gooi"***

en het **disclosure statement:**

,, In tegenstelling tot vele commerciële milieuadviesbureaus bezitten de bestuursleden van de stichting ervaring en kennis opgedaan uit duizenden uren rechtstreekse observatie van het gedrag van dassen in hun natuurlijke leefomgeving en daarnaast uit duizenden uren ander veldonderzoek aan de Das."

en:
"De stichting kent geen winstoogmerk en de bestuursleden verrichten hun werk onbezoldigd in hun vrije tijd."

Dit verschilt hemelsbreed van commerciële bureaus, die bovendien menen, dat het niet uitmaakt voor wie of wat men opkomt, voor bedreigde planten- en diersoorten en hun functionele leefomgeving, of voor overheden

of particulieren die menen dat natuur en landschap inclusief planten en dieren een sta-in-de-weg zijn voor hun economische plannen en bedrijvigheid.

Ook in de mensenwereld maakt het wat uit of advocaten zich inzetten voor slachtoffers, in het algemeen voor personae miserabiles (arbeidsongeschikten, zieken, gehandicapten, vluchtelingen, verstotenen), of dat zij menen te kunnen opkomen voor dan weer daders en dan weer slachtoffers. Die dubbelrol leidt per definitie tot ongelukken en het nemen van verkeerde afslagen. Niet zomaar is er onderscheid tusen de organisaties "Artsen en Advocaten" (alleen voor slachtoffers van letselschade) en andere organisaties (die veroorzakers van letselschade en slachtoffers van dergelijke schade bijstaan). **De ABRvS mist dit morele onderscheidingsvermogen.**

In het rapport van A.P. Natuuradvies en Begeleiding gaat het om een persoonlijk ingekleurde opvatting "***over een mogelijke oplossing voor de das ten gevolge van stedenbouw***" van A. Popelier, waar hij onder het volgende kopje meedeelt:

,, Onderzoeksvraag:
,, Wat is een mogelijke oplossing voor de das t.b.v. de ontheffingsaanvraag? Conclusie: Zoals aangegeven in paragraaf 4 heeft de realisatie van project Buurtschap Crailo gevolgen voor de das, een beschermde diersoort volgens de Wet Natuurbescherming. Het is volgens artikel 3.10 lid 2, sub b verboden om een rustplaats van dassen opzettelijk te vernielen. ***Uiteraard kunnen de aanwezige dassenburchten (en individuele holen) bij de realisatie van de plannen ontzien worden. Het gebied zal echter ingrijpend van karakter veranderen. De permanente aanwezigheid van mensen, honden en auto's (geur, geluid, licht) zal het gebied ongeschikt maken als leefgebied voor dassen."***

Popelier kreeg de opdracht van GEM Crailo B.V. te bezien, hoe een Ontheffingsaanvraag kon worden ingekleed, waarbij voor GEM Crailo B.V. en voor Popelier voorop stond, dat hoe dan ook er geen rekening kan worden gehouden met het voortbestaan van de das in dit gebied. Popelier wist dat zijn rapport als onderlegger voor de ontheffingsaanvraag diende.

Opvallend is dan het gebruik van de term **"*Uiteraard*" in de zin:** *"Uiteraard kunnen de aanwezige dassenburchten (…) bij de realisatie van de plannen ontzien worden."*

Als deze burchten/bijburchten uiteraard ontzien kunnen worden, waarom maakt Popelier dan geen uitwerking van deze op zich correcte zienswijze voor het gehele plangebied en waarom komt hij dan niet tot aanbevelingen om de groene mantel, het kapitaal van Crailo te behouden middels corridors en waarom is hij dan toch voorstander van het aanvragen van een ontheffing waardoor alle rustplaatsen en voortplantingsplaatsen en het hele migratiegebied van de Das mogen worden vernietigd ? En waarom ziet hij dan niet hoe belangrijk de eiken en eikenbosschages in dit plangebied als voedselbron voor de das zijn?

TAUW hanteert de volgende doelstelling:
,, To contribute to a sustainable environment

Tauw has a mission: ***to contribute to a sustainable environment****, together with our customers. We believe that the quality of our living environment can always be improved. As long as this is our conviction, we continue to exist and do what we do best."*

Hun klanten zijn mensen en organisaties. Niets wordt gezegd over het dienen van plant en dier en landschap en milieu, de biosfeer.

Popelier kent als uitgangspunt: *"Kleinschalige projecten op het gebied van natuur en landschap".*
Toch komt hij hier op voor een grootschalig project, dat het hele centrale heidegebied en de Natuur brug Laarderhoogt aantast.

4) Miskenning door de ABRvS van het door de GEM Crailo B.V. bij voortduring gebruikte neologisme ***"op elkaar afstemmen"***, een nieuw niet-bestaand werkwoord om controverses in rapporten te voorkomen en op voorhand glad te strijken en verborgen te houden voor de raden en belanghebbenden en voor de ABRvS.

Het gaat om **het niet willen onderkennen** door de Raad van State van de manipulatie door GEM Crailo B.V. van door haar ingeschakelde bureaus en onderzoekers. Zowel in de verhouding tot Wageningen Environmental

Resarch, WenR, (dhr. dr. E.A. van der Grift), als in de contacten met de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi. SDWUG, (dhr. ir. A. Meijer), als in de relatie tussen de directie van GEM Crailo B.V. met beleidsmedewerkers van de ODNHN en van het Bureau TAUW en met dhr. A. Popelier van Natuuradvies en Begeleiding uit Schijndel op 1 maart 2022 werd door de directie van GEM Crailo B.V. altijd het werkwoord "*op-elkaar-afstemmen*" gebruikt. Dit is niet onschuldig.
Wie dit werkwoord opzoekt in de Van Dale ziet, dat dit werkwoord niet bestaat. Het is een neologisme dat wel een plaats verdient in het Bestuurlijk Bargoens. Het fenomeen deed zich niet voor het eerst voor in polderend Nederland.

Ook de Nationale ombudsman stuitte op dit "***onderling afstemmen***" van de ministeries LNV en WWS over de Q-koortsaffaire in de jaren 2007 en 2010. "*De betrokken ambtenaren en oud-ministers bleken uitvoerig voorbereid en gebriefd te zijn"* tijdens een door de No. A. Brenninkmeijer via een directe straalverbinding tussen Den Bosch en Den Haag georganiseerde hoorzitting (Moreel Leiderschap,2019, pagina 130).
,,De onderlinge verklaringen maakten op mij de indruk van perfecte afstemming. Daarom bleek het niet mogelijk om via de verhoren een duidelijk beeld te krijgen hoe VWS en LNV er verschillende ideeën en priori- teiten opna hadden gehouden. Als interviewer bleek dat er voor mij geen speld tussen te krijgen was."

Drie voorbeelden van "op-elkaar-afstemmen" in de zaak Buurtschap Crailo

Drie voorbeelden van "op-elkaar-afstemmen" in de zaak Buurtschap Crailo worden hierna in detail nader uiteengezet :

- Situatie WenR, dhr dr. E.A. van der Grift op **pagina 95-113** ;
- Situatie Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi (SDWUG) op **pagina 113-121** ;
- Situatie ODNHN, TAUW, A.P. Popelier op **pagina 121-123**;

Het was aan de ABRvS allemaal bekend, maar vernuftig heeft de ABRvS dit alles geëcarteerd. Hier is sprake van collusie door de ABRvS met GEM Crailo B.V., een bijzondere en onoirbare vorm van "rechtspleging", ook welk "samenspannen" genoemd. De ABRvS is geen onafhankelijke rechtsprekende instantie. Deze kritiek is al vele decennia oud.

Doel is van "*op elkaar afstemmen*" om eventuele verschillen en controverses in visie en benadering tussen in dit geval GEM Crailo B.V., die haar ambities zouden schaden, op voorhand uit rapporten weg te houden.

"Op elkaar afstemmen" is er op gericht plannen en besluiten zonder problemen door de besluitvorming te leiden. Bestuurlijke teksten mogen a priori volgens de uitgangspunten van projectbureaus niet leiden tot kritische vragen van het bevoegde gezag, c.q. de raden.

Het "Op elkaar afstemmen" was in de voorbereiding van het bestemmingsplan Buurtschap Crailo- 2021 voor het eerst aan de orde in het contact tussen de GEM Crailo B.V. met de WenR.

SNLG heeft in 2021 bij bestudering van het dossier al ontdekt, hoe GEM Crailo B.V. getracht heeft het Goois Natuurreservaat (D. van der Velden) en Wageningen Environmental Research (E.A. van der Gift) aan zich te binden met een methode die bekend staat als "het op-elkaar- afstemmen"/ "de Crailo-methode"). Die pogingen zijn door GEM Crailo B.V. weggemoffeld voor de raden. SNLG kwam erachter, en dit veroorzaakte bij de raden voor "*turmoil*", "ontstemdheid", maar niet meer dan dat.
Deze manipulatie is in deze analyse uitgewerkt in **paragraaf 6.4.5.1**

[Het tweede voorbeeld van het gebruik van de term " op-elkaar-afstemmen" betreft de manipulatie door GEM Crailo B.V. in zake Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi (SDWUG), zie hierna **paragraaf 6.4.5.2**

Het derde voorbeeld van het gebruik van de term " op-elkaar-afstemmen" betreft de manipulatie door GEM Crailo B.V. in zake Omgevingsdienst Noord-Holland-Noord (ODNHN) en A. P. Popelier, 1 maart 2022, zie hierna **paragraaf 6.4.5.3**
In **paragraaf 6.4.5.4** volgt naar aanleiding van de drie voorbeelden een conclusie over de positie van de ABRvS en van de Raad van State.

6.4.5.1 Eerste **voorbeeld van gebruik van de term"op elkaar afstemmen" door GEM Crailo B.V. in zake Wageningen Environmental Research**

De situatie betreffende de manipulatie door GEM Crailo B.V. van de WenR, dhr. dr. E.A. van der Grift, is behandeld in paragraaf 3.2 van het beroepschrift van SNLG van 20 september 2021. Deze paragraaf 3.2 is hier integraal overgenomen. De analyse wordt voortgezet op **pagina 115** met een conclusie n.a.v. onderstaande paragraaf 3.2 van het beroepschrift.
Citaat:

*"**3.2 Onderzoek door de SNLG bij Wageningen Environmental Research: ecowal***
(bijlage 60, 2020-Crailo-XII-38, rapportnummer 2799)

3.2.1 Inleiding
In maart 2017 heeft Wageningen Environmental Research (voorheen Alterra) een rapport uitgebracht over haar onderzoek aan de eisen die vanuit ecologisch perspectief dienen te worden gesteld aan woningbouw nabij de op 9 februari 2015 geopende natuurbrug "het Laarderhoogt over de A1 en de Naarderstraat van de gemeente Laren bij afslag 8. Dit onderzoek en bijhorend rapport onder nr. 2799 | ISSN 1566-7197 (31pp.) is gefinancierd door de opdrachtgever, de Provincie Noord-Holland. Het rapport is gepubliceerd onder de titel:
"Natuurbrug Laarderhoogt en woningbouw op Crailo-Zuid : programma van eisen voor woningbouw nabij de Natuurbrug vanuit ecologisch perspectief", auteurs dhr. E.A. van der Grift en dhr. D.R. Lammertsma.
*Het rapport wordt hierbij overgelegd als **bijlage 60 (2020-Crailo-XII-38).***
***Het rapport is te downloaden van** http://dx.doi.org/10.18174/411468.*

SNLG

NB. De inhoud van het rapport nr. 2799 van maart 2017 dient in dit beroepschrift als volledig overgenomen en ingelast te worden beschouwd

*In de samenvatting op **p.5 van 31** wordt **het doel van het onderzoek** vermeld, evenals de Bevindingen:*

"Het doel van het onderzoek is om te onderzoeken welke eisen er aan woningbouw binnen Crailo-Zuid moeten worden gesteld om het functioneren van Natuurbrug Laarderhoogt te waarborgen. Het onderzoek richt zich daarbij op de volgende concrete vragen:

1. Welke eisen moeten er aan de begrenzing van de woningbouwlocatie worden gesteld om voldoende ruimte te laten voor het ontwikkelen van een volwaardige natuurverbinding en welke minimale afstand moet er tussen de natuurbrug en de woningbouwlocatie in acht worden genomen?
2. Welke eisen moeten er aan de inrichting van de woningbouwlocatie worden gesteld om het functioneren van de natuurverbinding niet te verhinderen?
3. Wat zijn de inrichtingseisen voor de natuurstrook binnen Crailo-Zuid om de natuurverbinding optimaal te laten functioneren?

Bevindingen:
. Binnen Crailo-Zuid is een strook van circa 150 meter breed beschikbaar voor woningbouw. Hierbij gelden als uitgangspunten: (1) het ambitieniveau is een soortverbinding; (2) de middellijn van de natuurverbinding wordt circa 10 meter rechts van de hartlijn van het ecoduct geprojecteerd; (3) de benodigde bos-stapsteen wordt niet compact, maar in een langgerekte vorm aangelegd; (4) er is geen bufferzone nodig tussen de woningbouwlocatie en de natuurverbinding: verstoringseffecten worden volledig voorkomen en/of gemitigeerd.
. De minimale afstand tussen de natuurbrug en de woningbouwlocatie is 150 meter.
. aan de inrichtingen het gebruik van een woningbouwlocatie op Crailo-Zuid moeten de volgende eisen worden gesteld: (1) Kunstlicht reikt niet tot in de natuurverbinding en is niet direct zichtbaar voor de dieren die gebruik maken van de natuurverbinding; (2) Bebouwing leidt niet tot beschaduwing van de natuurverbinding; (3) Geen zicht-beperkende bebouwing/infrastructuur direct naast de natuurverbinding; (4) Geluidsniveaus in de natuurverbinding blijven beneden de drempelwaarde van de gevoeligste diersoort; (5) Mensen en huisdieren op de woningbouwlocatie zijn bij voorkeur niet zichtbaar/hoorbaar voor de dieren die gebruik maken van de natuurverbinding; (6) Betreding van de natuurverbinding door mensen en huisdieren vanuit de woningbouwlocatie moet worden voorkomen; (7) Voertuigen op de woningbouwlocatie zijn bij voorkeur niet zichtbaar voor de dieren die gebruik maken van de natuurverbinding; (8) Onnatuurlijke sterfte, bijvoorbeeld door aanrijdingen op de verkeerswegen van de woningbouwlocatie, moet worden voorkomen; (9) Inspoelen of inwaaien van verontreinigende stoffen in de natuurverbinding moet worden voorkomen.

. De natuurstrook binnen Crailo-Zuid bestaat bij voorkeur in zijn geheel uit gemengd bos met zowel loof- als naaldhout en een goed ontwikkelde struiklaag. Het kronendak is niet volledig gesloten, waardoor er plaatselijk open plekken ontstaan met meer variatie in de ondergroei. Bij voorkeur zijn er geen (grote) onderbrekingen in de opgaande begroeiing."

*Op **p.7 van 31** wordt in **paragraaf 1.1 Achtergrond** verwezen naar het Ambitiedocument , dat op **10 september 2013** door het college van GS van de provincie Noord-Holland is vastgesteld.*
Citaat:

"(…) Dit Concept Ruimtelijk Kader Crailo stelt dat bij het herontwikkelen van Crailo-Zuid het functioneren van de natuurbrug voorop moet staan. Natuur moet de hoofdfunctie zijn. Eventuele andere functies op het terrein moeten bijdragen aan de natuur en mogen de natuur niet verstoren. (…)".

*Op **p. 9 van 31 wordt in par. 1.5 de leeswijzer uiteengezet.***
"In hoofdstuk 4 presenteren we de eisen die aan de inrichting van de woningbouwlocatie moeten worden gesteld om verstoringseffecten in de natuurverbinding te voorkomen en het functioneren van deze verbinding, inclusief de natuurbrug, te waarborgen. In hoofdstuk 5 presenteren we vervolgens de eisen die de doelsoorten stellen aan hun habitat en doen we aanbevelingen voor de inrichting van de natuurstrook binnen Crailo-Zuid. Hoofdstuk 6 ten slotte geeft de conclusies van het onderzoek."

Hoofdstuk 3 "Ecologische eisen voor de ruimtelijke begrenzing van de woningbouwlocatie "is helder en inzichtelijk. , waarbij gebruik wordt gemaakt van het *Handboek Robuuste Verbindingen* (Alterra, 2001) en het bijbehorende expertmodel *TOVER (Toetsing en Ontwerp Verbindingszones)*:
"(…) Met TOVER is vervolgens nagegaan welke richtlijnen gelden wanneer er in de natuurverbinding aan alle ecosysteemtypen plek moet worden geboden. (…)TOVER presenteert de richtlijnen per doelsoort".

Tabel 3.1 op p. 12 van 31 *"vertaalt het streefbeeld voor Natuurbrug Laarderhoogt naar de ecosysteemtypen en ambities volgens het Handboek Robuuste Verbindingen (Alterra, 2001)."*
Ambities op nationale schaal worden gecodeerd onder B1. *Hiertoe behoren als doelsoorten de in de tabel genoemde "**Boommarter** (**Landschapstype**: bos, **Ecosysteemtype**: bos van arme en (matig) rijke zandgrond)", en*
Das *(**Landschapstype** : Overgangsgebied, **Ecosysteemtype**: Struweel en zoomvegetatie zandgrond).*

*Onder **B3 (ambities op nationale schaal , regionale schaal en bij onvoorziene risico's)** vallen volgens de tabel:*
***Hazelworm** (**Landschapstype**: Bos, **Ecosysteemtype**: Bos van arme en (matig) rijke zandgrond);*
***Zandhagedis** (**Landschapstype**: Heide, **Ecosysteemtype**: droge heide);*
***Heideblauwtje** (**Landschapstype**: Heide, **Ecosysteemtype**: natte heide met ven);*
***Groene zandloopkever** (**Landschapstype**: Heide. "Met eisen die min of meer vergelijkbaar zijn met de eisen die door de Das aan de natuurverbinding worden gesteld".*

*In **hoofdstuk 4 , p.17 t/m p. 23** " **Ecologische eisen voor de inrichting van de woningbouwlocatie**" wordt ingegaan op potentiële verstoringsbronnen voor de dieren die gebruik maken van de natuurbrug. In **4.5** wordt een **programma van eisen vanuit ecologisch perspectief** geformuleerd (**p. 21 van 31,** zie tabel **4.3** op **p. 22 van 31**).*
Paragraaf 4.6 *benoemt "**Potentiële mitigerende maatregelen"**(tabel **4.4** op **p. 23 van 31).***

Deze tabel 4.4 geeft voorbeelden van maatregelen, per verstoringsaspect, die de verstoringseffecten van een woningbouwlocatie in de natuurverbinding kunnen voorkomen of mitigeren.

"*Tabel 4.4 Voorbeelden van maatregelen, per verstoringsaspect, die de verstoringseffecten van een woningbouwlocatie in de natuurverbinding kunnen voorkomen of mitigeren.*

Verstoringsaspect	*Maatregelen*
Verstoring door kunstlicht	• *Aanleg van een hoge, begroeide grondwal langs de grens met de natuurverbinding.* • *Aangepaste straatverlichting met minimale uitstraling naar de omgeving.*
Verstoring door beschaduwing	• *Woonbebouwing niet tot op de grens met de natuurverbinding plannen.*
Verstoring door zichtbeperking	• *Woonbebouwing niet tot op de grens met de natuurverbinding plannen.*
Verstoring door geluid	• *Aanleg van een hoge, begroeide grondwal langs de grens met de natuurverbinding.*
Verstoring door aanwezigheid mensen/huisdieren	

	• *Aanleg van een hoge, begroeide grondwal langs de grens met de natuurverbinding.*
Verstoring door betreding	• *Woonkavels niet direct laten grenzen aan de natuurverbinding.*
	• *Plaatsen van een afrastering die directe toegang tot de natuurverbinding vanuit de woningbouwlocatie verhindert. Verstoring door beweging voertuigen*
	• *Aanleg van een hoge, begroeide grondwal langs de grens met de natuurverbinding.*
Verstoring door onnatuurlijke sterfte	
	• *Aanleg fysieke barrières, zoals faunakerende rasters en schermen en geleidende grondwallen/beplanting.*
	• *Aanleg faunapassages, in aanvulling op fysieke barrières, om faunabewegingen mogelijk te maken.*
Verstoring door verontreiniging	• *Aanleg beplantingsstroken binnen de woningbouwlocatie voor de afvang van verontreinigende stoffen.*
	• *Geen gebruik van pesticiden of herbiciden nabij de corridor (bufferzone minimaal 10 m).”*

SNLG

*Op **5 februari 2021** alarmeerde dhr. D. van der Velden, senior beleidsmedewerker van het Goois Natuurreservaat (tevens zaakverantwoordelijke van het GNR voor de inrichting van het aan het GNR in eigendom gegeven deel van het Crailo terrein bij de natuurbrug) oud-advocaat P. Bogaers over het volledig negeren van de afspraken met het GNR door de GEM Crailo B.V. zoals die zijn neergelegd in het rapport van maart 2017 door Wageningen Environmental Research (WUR), voorheen Alterra. Hij gaf de vindplaats van dit rapport aan P. Bogaers door. Dit leidde tot de oprichting van de SNLG op 23 februari 2021 en tot de zienswijze van dezelfde datum.*

*Terwijl in de Zienswijze van de SNLG van **23 februari 2021 (Document A) in par. 3.1.2.5 op p. 40 t/m43** protest is aangetekend tegen het **niet** opnemen van het rapport van maart 2017 in de bijlagen van het MER rapport van Arcadis van **1 december 2020**, werd tevens door de SNLG geconstateerd dat dit rapport **niet** is opgenomen in de bijlagen bij de **Regels van het Ontwerpbestemmingsplan**. Bij de behandeling van het ontw.bestemmingsplan Buurtschap Crailo in de vergadering van **22 juni 2021** van de commissie van de **raad van de gemeente Laren** werd duidelijk, dat tot ontsteltenis van de raad dit rapport door de GEM Crailo B.V. niet is voorgelegd ten behoeve van de planvoorbereiding door de raden. Op **8 september 2021** werd duidelijk, dat de GEM Crailo B.V. dit rapport **niet** heeft doorgeleid naar de Commissie voor de m.e.r. ter voorbereiding op het Toetsingsadvies van 16 maart 2021.*
Van meet af aan heeft de GEM Crailo B.V. zoveel mogelijk geprobeerd het rapport weg te houden uit het besluitvormingsprocedure door de raden.

*Op **19 februari 2020** heeft de GEM Crailo B.V. **MEMO/100077, onderwerp Natuurbrug Laarderhoogt** verzonden naar de raden, zie **bijlage 61**.*

bijlage 61 (2020-Crailo-VIII-35)**: GEM Crailo B.V. **MEMO/100077, onderwerp Natuurbrug Laarderhoogt

*De Memo van **19 februari 2020** is **blijkens de Inleiding** een reactie van de GEM Crailo B.V. “op vragen uit de commissies om nadere informatie over de wijze waarop er tijdens de planvorming voor gezorgd wordt dat plannen voor Crailo zich goed verhouden tot de natuurverbinding waarvan Natuurbrug Laarderhoogt onderdeel is. Naar aanleiding van de toezegging van wethouder Scheepers in **de raadscommissie van 12 februari 2020** te Hilversum wordt hierover daarom in dit memo een nader toelichting gegeven.”*

Het Memo van 19 februari 2020 is opgenomen in het onderstaande achttiende kader, te beginnen met “Achtergrond”
==========
Achttiende kader op p. 128 t/m p. 130: GEM Crailo B.V. MEMO/100077, onderwerp Natuurbrug Laarderhoogt van 19 februari 2020 over de betrokkenheid van de WenR, hr. Van der Grift en het GNR (dhr. D. van der Velden) bij de besluitvorming van de GEM Crailo B.V. en de Natuurbrug ‘het Laarderhoogt’.
Na deze inlas loopt de tekst van het beroepschrift door op p. 130 tot p.132.

In het MEMO/100077 van de GEM Crailo B.V, met 3 bijlagen van 19 februari 2020 wordt de volgende verklaring afgelegd:

“Achtergrond
. In vervolg op het rapport van 20061 is in 2017 eveneens door dhr. Van der Grift (en een medeauteur) van de Universiteit Wageningen (WUR) het rapport Natuurbrug Laarderhoogt en woningbouw op Crailo-

Zuid opgesteld. *Dit rapport bevat een programma van eisen voor de woningbouw nabij de natuurbrug vanuit ecologisch perspectief. Dit rapport is in opdracht van de Provincie Noord-Holland opgesteld. Naast de ontwikkelaar van de Natuurbrug was de Provincie op dat moment de partij die de ontwikkeling van Crailo op zich zou nemen.*
. *Toen de 3 gemeenten Crailo eind 2017 van de provincie Noord-Holland kochten is dit rapport door de provincie meegegeven als één van de bij de ontwikkeling te respecteren kaders. Met name GNR ziet hier als natuurbeheerder ter plekke ook op toe.*

Opstellen stedenbouwkundig- en landschapsplan
. In het stedenbouwkundig- en landschapsplan voor Crailo wordt er conform het in december 2017 door de gemeenteraden als richtinggevend vastgestelde ruimtelijk concept in het ambitiedocument vanuit gegaan dat er op Crailo-Zuid naast natuur ook woningen en bedrijvigheid gerealiseerd worden.
. Voor de invulling van het zuidelijk deel van Crailo in relatie tot de natuurverbinding is afstemming gezocht met natuurbeheerder GNR en de heer Van der Grift van de Universiteit WUR.
. ***In een vroegtijdig stadium (3 juni 2019) is in een bijeenkomst met de heer Van der Grift afgestemd over de natuurverbinding. Hij heeft uitgelegd hoe de verbinding precies werkt en aan welke ruimtelijke voorwaarden de stapstenen en corridor dienen te voldoen, zodat het programma van eisen van 2017 en m.n. de in het rapport verwerkte schematische verbeelding van de te respecteren afstanden correct geïnterpreteerd worden.***
.*Bijgevoegde kaarten zijn daar het resultaat van. Uit deze kaart blijkt dat de te respecteren afstanden zoals de bufferzone van 150 meter bij de toeloop van de natuurbrug gerespecteerd worden.*
.*De verwerking op de kaart is in* ***een tweede bijeenkomst op 13-10-2019 met GNR en de heer Van der Grift*** *besproken* ***en beide hebben geen opmerkingen gemaakt over het respecteren van de afstandseisen.***
Vervolgens zijn de digitale Autocad bestanden van de tekeningen nog per mail aan hen voorgelegd en ook naar aanleiding hiervan zijn door hen geen opmerkingen meer gemaakt.
1 Van der Grift, E.A., 2006. Natuurbrug Het Gooi. Toetsing plannen voor kantoorbebouwing op voormalig AZCterrein. Alterra-rapport 1379. Alterra, Wageningen
MEMO/100077
Opstellen bestemmingsplan
. Vanuit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening en de fysieke leefomgeving is het van belang om in het bestemmingsplan te borgen dat de functies op Crailo zich goed verhouden tot de omgeving*. Op Crailo-Zuid is het daarom van belang dat de daar te realiseren bedrijvigheid en woningbouw geen verstoringen kunnen opleveren voor de natuur die van de natuurverbinding gebruik maakt.*
. Het is daarbij niet zozeer van belang of de bron van verstoring een woon- of bedrijfsfunctie is, het gaat er om dat de potentieel verstorende activiteiten (zoals licht en geluid) voldoende afgeschermd worden en/of niet, of beperkt, plaatsvinden.
. *Het voorkomen dan wel beperken van geluid en/of lichthinder op de natuurverbinding komt nadrukkelijk aan bod in de studies die voor het bestemmingsplan opgesteld worden.*
. In het bestemmingsplan zullen voor zover nodig regels opgenomen worden om verstoring ter plekke van de natuurverbinding met natuurbrug te voorkomen. *Daarbij wordt gekeken naar het eventueel beperken van de milieu categorieën; uitsluiten van geluidsmakers en het opnemen van een afschermende ecowal. De in het PVE van de WUR opgenomen eisen kunnen hiervoor mede als input gebruikt worden.*
. Voorafgaand aan de vaststelling van het bestemmingsplan wordt eerst het ontwerpbestemmingsplan ter visie gelegd en wordt eenieder in de gelegenheid gesteld om zienswijzen in te dienen. *Deze kunnen uiteraard ook betrekking hebben op de wijze waarop in het plan geborgd wordt dat de planologisch mogelijke invulling van Crailo-Zuid geen verstorende effecten heeft die het functioneren van de naastgelegen natuurverbinding belemmeren. De Raad wordt geïnformeerd over de tervisielegging.*
. Een onderbouwing van de in het bestemmingsplan op te nemen regeling die ervoor moet zorgen dat in Crailo gelegen functies (waaronder de bedrijvigheid) zich goed verhouden ten opzichte van de naastgelegen natuurverbinding is onderdeel van de aan de gemeenteraden voor te leggen toelichting bij het bestemmingsplan.

Conclusie
. GNR en de heer Van der Grift zijn betrokken geweest om ervoor te zorgen dat de ontwikkeling van Crailo op de juiste wijze samengaat met de aanwezige natuurverbinding en hier is overeenstemming over*. De volgens het programma van eisen van 2017 te respecteren afstanden, zoals de bufferzone van 150 meter bij de toeloop van de natuurbrug, worden gerespecteerd.*
. *Vanuit deze basis wordt in het kader van het bestemmingsplan nader onderzocht en geregeld dat de ontwikkeling van Crailo het functioneren van de natuurverbinding niet belemmerd. De onderbouwing hiervan wordt bij het bestemmingsplan opgenomen en op het ontwerp hiervan is inspraak mogelijk.*
. In de rapportage over biodiversiteit is te lezen dat de afstemming met GNR er ook is m.b.t. biodiversiteit en mogelijke inrichtingsmaatregelen waarmee een ecowal ook qua biodiversiteit voor meerwaarde zorgt

(zie par 1.1 en 4.5.2 van het rapport Biodiversiteit op Crailo, Tauw, 22 november 2019).
. Afgesproken is dat GNR en voor zover nodig de heer Van der Grift van de WUR, ook betrokken zullen worden bij het vervolg van de planuitwerking voor Crailo, zodat zij kunnen adviseren en er op toe kunnen zien dat de plannen in goede relatie staan tot de naastgelegen natuurverbinding.
.*Kortom, een goede inpassing van de plannen voor Crailo i.r.t. tot de naastgelegen natuurverbinding met Natuurbrug is steeds een belangrijk aandachtspunt tijdens de planvorming.*
Bijlagen
1. Ingezoomde kaart met verwerking te respecteren afstanden Ecoduct, OKRA, d.d. 19-10-2019
2. Zelfde als kaart op een grotere schaal (1:5000)
3. Kaart met verwerking te respecteren afstanden in relatie tot een proefverkaveling, OKRA, d.d. 19-10-2019"

"Voetnoot 1 bij**: "**In vervolg op het rapport van 2016": Van der Grift, E.A., 2006. Natuurbrug Het Gooi. Toetsing plannen voor kantoorbebouwing op voormalig AZC-terrein. Alterra rapport 1379. Alterra, Wageningen"
==========
SNLG

(1) De GEM Crailo B.V. vermeldt onder het kopje achtergrond: ***". In vervolg op het rapport van 20061 is in 2017 eveneens door dhr. Van der Grift (en een medeauteur) van de Universiteit Wageningen (WUR) het rapport Natuurbrug Laarderhoogt en woningbouw op Crailo-Zuid opgesteld."***

Echter:** Er bestaat geen WenR-rapport met de titel "**Natuurbrug Laarderhoogt en woningbouw op Crailo-Zuid".

***Willens en wetens verbergt de GEM Crailo B.V. de correcte titel van het rapport uit 2017**:*
"Natuurbrug Laarderhoogt en woningbouw op Crailo-Zuid : programma van eisen voor woningbouw nabij de Natuurbrug vanuit ecologisch perspectief", auteurs dhr. E.A. van der Grift en dhr. D.R. Lammertsma;

*(2) Hoe de raden aan dit met een onjuiste titel vermelde rapport uit 2017 kunnen komen, wordt niet vermeld. Sterker nog door de onjuiste titel te geven "**Natuurbrug Laarderhoogt en woningbouw op Crailo-Zuid"** kan niemand zulk een rapport vinden;*

*(3) **GEM Crailo B.V.heeft middels dit Memo van 19 februaari 2020 de raden om de tuin geleid en bij de neus genomen;***

*(4) GEM Crailo B.V. suggereert in het MEMO dat GNR (= dhr. D. van der Velden) en dhr. E.A. van der Grift van de Universiteit WUR , dat er tot instemming is gekomen met hen over de ruimtelijke voorwaarden , "**zodat het programma van eisen van 2017 en m.n. de in het rapport verwerkte schematische verbeelding van de te respecteren afstanden correct geïnterpreteerd worden"**;*

(*5) **Wat het overleg inhield en welke afspraken er zijn gemaakt, en of er sprake was van consensus tussen de GEM Crailo B.V. en dhr. E.A. van der Grift wordt niet vermeld door de GEM Crailo B.V.** ;*

(*6) Twee data van opeenvolgende ontmoetingen met dhr. Van der Grift (zonder GNR) worden vermeld in het MEMO: **3 juni 2019** en **13 oktober 2019** (met GNR en met dhr. Van der Grift);*

*(7) **Notulen en/of afspraken van de bijeenkomsten van 3 juni en van 13 oktober 2019** worden niet verstrekt bij dit MEMO. Zie de drie bijlagen, waar ook het rapport van maart 2017 niet bij zit;*

(*8) De conclusie van de GEM Crailo B.V.is onjuist. Ten onrechte wordt door de GEM Crailo B.V. op grond van de misleidende MEMO gesteld:*
". GNR en de heer Van der Grift zijn betrokken geweest om ervoor te zorgen dat de ontwikkeling van Crailo op de juiste wijze samengaat met de aanwezige natuurverbinding en hier is overeenstemming over"

*Zou dit anders zijn, dan had GNR op **5 februari 2021** geen enkele reden gehad om zich bij dhr. P. Bogaers te beklagen over het weglaten door de GEM Crailo B.V. van het rapport van maart 2017 en de daarin nog immer door GNR onderschreven conclusies op pagina 23 van dat rapport, waarin tot vier keer toe expliciet de noodzaak wordt beschreven van een **"hoge begroeide grondwal**" ter bescherming van de functionaliteit van de natuurbrug Het Laarderhoogt tegen de daar genoemde verstoringsfactoren vanuit de toekomstige bebouwde omgeving en zijn bewoners en honden etc.*

(9) Ten einde toe bleef de GEM Crailo B.V. volharden in de misleiding van de raden.

*(10) De Gem Crailo B.V. komt in het daarop volgende **MEMO/100139** van **2 juli 2021** **(zie hierboven bijlage 43, 2020-Crailo-VIII-40),** [nota bene 5 dagen voor de besluitvormende vergaderingen van **7 juli 2021** van de raden van Hilversum, Gooise Meren en Laren] om te volharden in een keuze voor een Ecowal van 3,60 meter hoog en niet te besluiten tot de door*

Wageningen Environmental Research in maart 2017 geadviseerde "hoge, begroeide grondwal". De ecologische eisen ter bescherming van de functionaliteit van de natuurbrug deden er niet meer toe.

Argument van de GEM Crailo B.V. is gelegen in de "te hoge kosten die met een hoge, begroeide grondwal gepaard gaan". Dit was becijferd door de GEM Crailo B.V. in vergelijking met een "Dry Stone wall" 'van 3,6 meter hoog'. Meerkosten bij het aanleggen van een hoge , begroeide grondwal/ecowal zouden neerkomen op een bedrag ad €437.000,- . En de kosten die gepaard gaan met het grotere beslag op de ruimte van een hoge, begroeide grondwal --waardoor er minder kan worden gebouwd en dus verdiend – werden begroot op een totaal bedrag aan "globale meerkosten" ad €1.823.000,-

Op p.2/2 van het MEMO van 2 juli 2021, inmiddels niet meer te vinden op internet , maar geamoveerd door de GEM Crailo B.V. , komt de aap uit de mouw: "De grondexploitatie is leidend voor Crailo".

(11) De uitgangspunten bij het ontwerpen van een bestemmingsplan uit 2013 en uit 2017 zijn ten onrechte losgelaten. Het hart van de vijf pijlers van Crailo, pijler 3. Ecosysteem, is uit het plan weggesneden. Natuur en landschap zijn niet leidend. De natuur is vogelvrij.

Wat vindt de WUR, Wageningen Envionmental Research hiervan? Was en is er consensus? Wat was er besproken tussen de GEM Crailo B.V. en dhr. E.A. van der Grift in 2019?
Was het MEMO van 19 februari 2019 toch correct van de GEM Crailo B.V.?

3.2.2 Vragen van de SNLG aan Wageningen Environmental Research: De contacten tussen de GEM Crailo B.V. en dhr. E.A. van der Grift in 2019; Reactie van dhr. E.A. van der Grift op het MEMO van 19 februari 2019 van de GEM Crailo B.V.;

3.2.2.1 Inleiding, zie het rapport van Wageningen Environmental Research december 2020, "Gebruik van Natuurverbinding Laarderhoogt door zoogdieren en het effect van medegebruik door de mens ", rapport nr. 3044 (zie hierna par. 3.2.2.3, p.140)

*Het Memo van 19 februari 2020 van de GEM Crailo B.V. geeft de SNLG aanleiding zich te wenden tot Wageningen Environmental Research teneinde zicht te krijgen op de vraag, of de WUR na 19 februari 2020 van inzicht is veranderd over de conclusies en sterke aanbevelingen op **p.23** van het rapport van maart 2017, waar tot vier keer toe expliciet "een hoge, begroeide grondwal" wordt genoemd om de natuurbrug te beschermen tegen de te verwachten negatieve beïnvloeding door de vestiging en de komst van 590 huishoudens met hun kinderen en honden op de functionaliteit van de natuurbrug het Laarderhoogt.*

*Daarbij is van belang, dat Wageningen Environmental Research samen met RPS advies-en ingenieursbureau bv na 2017 in opdracht van de provincie Noord-Holland, Goois Natuurreservaat en de gemeenten Blaricum en Laren onderzoek heeft uitgevoerd naar de **huidige functionaliteit** van de natuurbrug. Zie het rapport "Gebruik van Natuurverbinding Laarderhoogt door zoogdieren en het effect van medegebruik door de mens ", **december 2020**, rapportnr.**3044** **ISSN 1566-7197**, 108 blz., 66 fig.; 18 tab.; 18 ref., te downloaden via https://doi.org/10.18174/537344"*
Trefwoorden: versnippering, ontsnippering, barrièrewerking, mitigatie, faunapassage, natuurbrug, ecoduct, verkeersweg, Laarderhoogt, das, boommarter, ree, cameraval.
Auteurs zijn E.A. van der Grift, T. Denayère, M. Waanders, J. Willemsen & D.R.Lammertsma. Het rapport is gereviewd door dhr. F.G.W.A. Ottburg BSc, onderzoeker Dierecologie, Wageningen Environmental Research.

Dit rapport van december 2020 noemt in de literatuur alle rapporten van dhr. E.A. van der Grift et al, waaronder het rapport nr. 2799 van maart 2017. ***In het rapport van december 2020 wordt het rapport van maart 2017 niet ter discussie gesteld.*** *Dit zou anders zijn, wanneer dhr. Van der Grift en zijn medeonderzoekers door veranderd inzicht af waren gestapt van de aanbevelingen van maart 2017. Dat is geenszins het geval. Integendeel: door de bevindingen van december 2020 zijn de aanbevelingen van maart 2017 nog urgenter geworden. De in 2020 gebleken fragiele functionaliteit heeft in december 2020 geleid tot stringentere nieuwe adviezen vanwege het grote gebruik dat mensen maken van deze natuurverbinding ook na zonsondergang en in verboden terreingedeelten. Wanneer de nieuwe stadswijk zal worden gerealiseerd, zullen de nieuwe aangescherpte aanbevelingen van december 2020 onvoldoende blijken te zijn door het alsdan nog grotere gebruik van de natuurverbinding door mensen, als de bewoners van ca. 590 nieuwe woningen met hun kinderen de route via de natuurbrug nog meer belasten. Ook de voorgestane uitkijkpost vanaf de ecowal van 15 meter hoog zal dan daar boven op komen.*
De raden van Gooise Meren, Hilversum en Laren hebben zich ten onrechte geen enkele rekenschap gegeven van de betekenis van dit tweede rapport van december 2020 bij het nemen van de vaststellingbesluiten op 7 juli 2021. Strijd is aanwezig met artikel 3:2 Awb

Op de bevindingen van het rapport nr. 3044 *wordt in* ***paragraaf 3.2.2.3*** *(p.140) teruggekomen.*

3.2.2.2 Het schrijven van de SNLG aan dhr. F. G.W.A. Ottburg BSc, onderzoeker Dierecologie, Wageningen Environmental Research *van* ***vrijdag 30 juli 2021*** *en het* ***antwoord*** *daarop van* ***dhr. E.A. van der Grift*** *van* ***donderdag 5 augustus 2021: manipulatie door de GEM Crailo B.V.***

Het onderzoek betreft ***bijlagen 62, 63, 64, 65, 66****:*

bijlage 62 (2020- Crailo-X-31)*:* ***E-mail*** *van* ***de SNLG*** *aan* ***dhr. Ottburg*** *van* ***vrijdag 30 juli 2021, 21:25 uur***

Voor de tekst zie het onderstaande negentiende kader
==========
Negentiende kader op p. 132-133: e-mail van de SNLG (bijlage 62, 2020- Crailo-X-31) aan WenR, dhr. F.G.W.A. Ottburg BSc *van* ***vrijdag 30 juli 2021, 21:25 uur, inleidende brief bij bijlage 63.***

E-mail *van* ***de SNLG*** *aan* ***dhr. Ottburg*** *van* ***vrijdag 30 juli 2021, 21:25 uur***

"Geachte Heer Ottburg,

Hierbij stuur ik U namens de SBGH een schrijven (2020-Crailo-X-30) met een aantal vragen betreffende het door de GEM Crailo B.V. meermalen gedane beroep op "contacten met dhr, Van der Grift van de WUR", die afbreuk doen aan de ecologische eisen van het WenR rapport van maart 2017 onder nummer 2799 over de robuustheid van een "hoge begroeide grondwal die de functionaliteit van de Natuurverbinding Laarderhoogt moet beschermen".
Ik stel een spoedige beantwoording van deze vragen door de WenR en dhr. Van der Grift zeer op prijs.
Komende week ben ik afwezig en alleen te bereiken (alleen voor U) onder 06-20693243.

De SNLG heeft zelf geen redenen om aan de WenR te twijfelen. Ook de SNLG vindt deze affaire, veroorzaakt door de GEM Crailo B.V. ernstig en heel vervelend.

Met alle vertrouwen in U en de WenR,
Met vriendelijke groet en hoogachting,

P. Bogaers"
==========

bijlage 63 (2020- Crailo-X-30)*:* ***Schrijven*** *van* ***de SNLG*** *aan* ***Wageningen Environmental Research*** *t.a.v.* ***dhr. Ottburg*** *van* ***vrijdag 30 juli 2021,*** *verzonden met de voorgaande e-mail (zie bijlage 62) van 21:25 uur*

De tekst van de brief van ***30 juli 2021*** *aan dhr. F.G.W.A. Ottburg BSc is opgenomen in het* ***onderstaande twintigste kader****.*

==========
Twintigste kader op p. 133 t/m. p. 137 (bijlage 63, 2020-Crailo-X-30): Schrijven van de SNLG aan Wageningen Environmental Research t.a.v. dhr. F.G.W.A. Ottburg BSc van vrijdag 30 juli 2021. *Gevraagd werd om commentaar op de mededelingen van de GEM Crailo B.V. en de door de GEM Crailo gestelde instemming van de WenR (dhr. Van der Grift) "met een stenen ecowal van 3,6 meter hoog" in plaats van een "hoge, begroeide grondwal", zoals door WenR in het rapport van WenR (auteurs E.A. van der Grift en D.R. Lammertsma) van maart 2017 geschreven ("over het programma van eisen voor woningbouw op Crailo-Zuid nabij de natuurbrug Laarderhoogt vanuit ecologisch perspectief", ter bescherming van de functionaliteit van de natuurbrug het Laarderhoogt.*

Schrijven *van* ***de SNLG*** *aan* ***Wageningen Environmental Research*** *t.a.v.* ***dhr. F.G.W.A. Ottburg BSc*** *van* ***vrijdag 30 juli 2021***

2020-Crailo-X-30

" Van: *Stichting Natuur en Landschap het Gooi (SNLG)*
Kenmerk: *2020-Crailo-X-30/pb, 6 pp., 2.300 woorden*
Door: *Mr. Drs. P. B. Ph. M. Bogaers, secretaris*
Betreft: *Contacten van WenR (dhr. E.A. van der Grift) met GEM Crailo B.V. en toezeggingen door WenR in afwijking van eisen van rapport van maart 2017, nr. 2799 over ecowal in Buurtschap Crailo bij Natuurverbinding Laarderhoogt*
Datum: *vrijdag 30 juli 2021*

Aan: *Wageningen Environmental Research,*
T.a.v.: *dhr. F. G. W. A. (Fabrice) Ottburg BSc.*
per e-mail: *fabrice.ottburg@wur.nl*
(Gaarne wordt om een leesbevestiging verzocht)

Zeer Geachte heer Ottburg,

In maart 2017 heeft WenR onder nr. 2799 een o.i. belangrijk en concludent rapport uitgebracht met dringende adviezen over de ecologische eisen aan een aan te leggen ecowal, die de functionaliteit van de natuurbrug het Laarderhoogt beschermt.

Het Goois Natuurreservaat, eigenaar en beheerder van de natuurbrug, bij monde van de senior beleidsmedewerker, de heer D. van der Velden, tevens zaakverantwoordelijke voor het GNR bij het behartigen van de belangen van het GNR richting de Gemeenschappelijke Exploitatiemaatschappij Crailo B.V. (die uitvoering geeft aan het bestemmingsplan Crailo) waarschuwde mij op 5 februari 2021 indringend vanwege het zich niet houden door GEM Crailo B.V. aan de eisen die in dit rapport worden gesteld. Hij informeerde mij ook over het bestaan van het door de GEM Crailo stilgehouden en niet expliciet genoemde rapport van maart 2017.

Het betreft met name pagina 23 van het rapport met daarin tot viermaal toe de dringende aanbeveling tot de aanleg van *"een hoge, begroeide grondwal langs de grens met de natuurverbinding" en daarop aansluitend ten vijfde ook "het plaatsen van een afrastering die directe toegang tot de natuurverbinding vanuit de woningbouwlocatie verhindert" .*

Ik benader U vanwege het feit, dat de GEM Crailo B.V. onder verwijzing naar overleg met een van de twee auteurs, te weten de heer E.A. van der Grift zich op het standpunt stelt, dat "een hoge begroeide grondwal"niet nodig is, en dat een wal , bekleed met bomen en heesters van 3,6 meter hoog voldoende is. *Op het Webinar van de GEM Crailo B.V. van 4 februari 2021 heette dat weer " een stenen muur" van puin uit het gebied, die zou volstaan ter bescherming van de functionaliteit van de natuurbrug.*

B*ij de* ***beantwoording van amendementen en moties Bestemmingsplan Buurtschap Crailo d.d. 07-06-2021*** *(7 juni) 2021 over de hoogte van de ecowal onder C5 en C8, op pp. 2/7 t/m 4/7 beroept de GEM Crailo B.V. zich op p.7/7 op een rapport van TAUW : "Crailo ecowal ecologisch advies" d.d. 13 november 2020. Dat rapport kent als nummer: 1277800 en is geschreven door Martin van Oosterhout.*

Dat rapport betreft 13 pp. excl. bijlagen. Op p.4/13 wordt geschreven over het rapport van de WenR van maart 2017: "In 2017 is een programma van eisen opgesteld door de WUR waar de ontwikkeling aan moet voldoen om het functioneren van de natuurverbinding te garanderen (van der Grift & Lammertsma, 2017)".

Dit rapport van TAUW is evenwel niet draagkrachtig ter zake van de onbeargumenteerde mededeling op p. 7/13 in paragraaf 3: Ecowal Crailo: " (...) De beoogde hoogte van de wal is 3,6 meter hoog en is bekleed met bomen en heesters. De wal loopt langs de volledige zuidoostgrens van het Buurtschap en scheidt zo de wijk van de natuurverbinding."

Nergens in dit rapport wordt evenwel gesproken over een akkoordverklaring door WenR en/of dhr. Van der Grift richting de GEM Crailo B.V. met deze conclusie van een "ecowal van 3,6 meter".

Het rapport van TAUW van 22 november 2019 heeft geleid tot de volgende inzichten over dit rapport:

1*). Ecowal: In de antwoorden door de GEM Crailo B.V. van* ***7 juni 2021*** *over C5 en C8 spreekt de GEM op p.3/7 onder punt 5 over het "onderzoek" (bijlage 27 bij het ontwerpbestemmingsplan: "Crailo ecowal ecologisch advies", Tauw,* ***13 november 2020****).*

Dit rapport is een ***onjuiste parafrase*** *van het rapport van Van der Grift en Lammertsma van maart 2017 (Natuurbrug Laarderhoogt en woningbouw op Crailo-Zuid".*

Allereerst wordt door Tauw op ***p. 6/13 een Tabel 2.1.*** *opgenomen ("potentiële verstoringsbronnen van de Buurtschap Crailo en de gevoeligheid van de doelsoorten"), als was deze afkomstig uit het rapport van maart 2017 van Altera (WenR) . Dat is onjuist:* ***een dergelijke tabel 2.1. bestaat niet in het Alterra rapport.***
Wel een ***tabel 4.2. op p. 19*** *("Verstoringsgevoeligheid van de doelsoorten per relevant geacht verstoringsaspect").*

Erger is dat TAUW in 2020 "Tabel 4.4. van het Alterra Rapport" (op p.23 van dat rapport)
niet noemt en overneemt:

"Tabel 4.4 Voorbeelden van maatregelen, per verstoringsaspect, die de verstoringseffecten van een woningbouwlocatie in de natuurverbinding kunnen voorkomen of mitigeren.

Verstoringsaspect	*Maatregelen*
Verstoring door kunstlicht	*• Aanleg van een hoge, begroeide grondwal langs de grens met de natuurverbinding.* *• Aangepaste straatverlichting met minimale uitstraling naar de omgeving.*
Verstoring door beschaduwing	*• Woonbebouwing niet tot op de grens met de natuurverbinding plannen.*
Verstoring door zichtbeperking	*• Woonbebouwing niet tot op de grens met de natuurverbinding plannen.*
Verstoring door geluid	*• Aanleg van een hoge, begroeide grondwal langs de grens met de natuurverbinding.*
Verstoring door aanwezigheid mensen/huisdieren	*• Aanleg van een hoge, begroeide grondwal langs de grens met de natuurverbinding.*
Verstoring door betreding	*• Woonkavels niet direct laten grenzen aan de natuurverbinding.* *• Plaatsen van een afrastering die directe toegang tot de natuurverbinding vanuit de woningbouwlocatie verhindert. Verstoring door beweging voertuigen* *• Aanleg van een hoge, begroeide grondwal langs de grens met de natuurverbinding.*
Verstoring door onnatuurlijke sterfte	*• Aanleg fysieke barrières, zoals faunakerende rasters en schermen en geleidende grondwallen/beplanting.* *• Aanleg faunapassages, in aanvulling op fysieke barrières, om faunabewegingen mogelijk te maken.*
Verstoring door verontreiniging	*• Aanleg beplantingsstroken binnen de woningbouwlocatie voor de afvang van verontreinigende stoffen.* *• Geen gebruik van pesticiden of herbiciden nabij de corridor (bufferzone minimaal 10 m)."*

Nader commentaar SNLG:

*(1) Door deze tabel weg te laten heeft TAUW op **13 november 2020** de besluitvorming gemanipuleerd.*

*(2) In tegenstelling tot de bewering van de GEM Crailo B.V. in de beantwoording op **p. 3/7** spreekt Alterra tot vier keer toe in tabel 4.4. over de eis van "een hoge, begroeide grondwal langs de grens met de natuurverbinding" Een hoge begroeide grondwal is geen 3,6 meter hoge stenen muur waarover in het Webinar van **4 februari 2021** de GEM Crailo B.V. sprak.*

(3) Geenszins heeft Alterra in 2017 een "disclaimer" ingebouwd vanwege onbekendheid met de toekomst van de vestiging door de Veiligheidsregio van een oefenterrein aldaar.

*(4) Het ging en gaat bij het rapport van maart 2017 alleen over **de eisen vanuit ecologisch perspectief over de functionaliteit van de Natuurbrug het Laarderhoogt** en anders niets. Over de Veiligheidsregio en een oefenterrein wordt met geen woord gesproken. Zie andermaal tabel 4.4.*

*(5) Wel degelijk behoort de inschatting van de benodigde hoogte tot de expertise van Alterra. Niet zomaar spreekt Alterra over "een hoge begroeide grondwal". Waarbij het aan eenieder in het Gooi bekend is, dat deze hoogte en vorm overeenkomt met de reeds bestaande grondwal bij het schietterrein op Crailo. Een meer dan vijf meter hoge, begroeide aarden grondwal. En nu wil de GEM Crailo B.V. díe Grondwal ook afkalven aan de binnenkant (beantwoording door J. Nieuwenhuizen aan de SBGH op **30 juni 2021** (raadsvergadering Hilversum).*

*(6) Dan wordt er gesproken over een "**inpassingsstudie**" door OKRA, SVP en Arcadis . Die studie is onbekend. Een datum van publicatie wordt niet genoemd. Hoe deze organisaties komen tot een "optimale wal een hoogte heeft van 3.6 meter" is onbekend, behalve dat er hier sprake is van de **"juridische papegaaienziekte"** door deze hoogte over te nemen uit het rapport van TAUW van **13 november 2020 (p. 7/13)** waar **zonder enig argument** TAUW plotsklaps komt aanzetten met de hoogte van 3,6 meter.*

In het kader van dit schrijven van 30 juli 2021 is het volgende van belang:

Uit de beantwoording van de vragen door GEM Crailo B.V. onder C5 en C8 is duidelijk, dat het bezwaar tegen een robuuste grondwal van 5 meter hoog gelegen is in de kosten, "omdat een wal van 5 meter ook breder zal worden" (zie p.3/7 onder punt 5). En zie punt 7 onder C5: "Een hogere wal is ook een wal die (fors) duurder is en een groter ruimtebeslag heeft. (…)".

*Op **p. 4/7 wordt onder punt 5** meegedeeld:"Zowel Alterra (=WenR, SNLG) als GNR hebben verzocht om in ieder geval in het bestemmingsplan de mogelijkheid van een wal van 5 meter hoogte open te houden. Dat verzoek is gehonoreerd in het ontwerp bestemmingsplan Crailo. De reden is dat – mocht bij de uitwerking van de maatregelen er alsnog sprake zijn van significante hinder na monitoring – er bijvoorbeeld partieel aanpassingen/ verhogingen kunnen worden aangebracht die dit effect kunnen mitigeren".*

*Hier wordt impliciet gesproken over "overleg met WenR (aan welke naam de voorrang door de SNLG wordt gegeven) en met het Goois Natuurreservaat (GNR)". **Wanneer dat overleg heeft plaatsgevonden en wat daar precies is gezegd en door wie , wordt niet genoemd.***

*In een ander rapport van TAUW evenwel van een jaar eerder, te weten van **22 november 2019** onder de titel "**Biodiversiteit op Crailo**", rapport nr. 1267071 9, (32 pp. excl. bijlagen) van de auteurs Jeroen Reimerink , Carolien Wegstapel en Martin van Oosterhout wordt dit overleg gespecificeerd op p. 32 /32:*

"Gezamenlijke ambitiesessies
*Aanwezigen **11 juli** [2019, SNLG]:*
Twan Zeegers, Gijs Cornelisse en Fred Bransen (Projectorganisatie Crailo [=GEM Crailo B.V.]; Philine Krosse, Freddie Visschedijk en Mark Binnenpoorte (Arcadis), Derk van der Velden (GNR); Laura Spenkelink en Esther Vlaswinkel (okra/ SVP); Ellen Feller-Timmer (gemeente Gooise Meren), Joost Volkers (gemeente Hilversum); Jeroen Reimerink en Maurice Tijm (Tauw).

*Aanwezigen **3 september** (2019,SNLG):*

Twan Zeegers en Gijs Cornelisse (Projectorganisatie Crailo); Laura Spenkelink en Esther Vlaswinkel (Okra/SVP), Jeroen Reimerink en Jeroen Nagtegaal (Tauw).

*Aanwezigen op **10 oktober** (2019, SNLG):*

*Twan Zeegers en Gijs Cornelisse (Projectorganisatie Crailo); Derk van der Velden (GNR); Laura Spenkelink en Esther Vlaswinkel (Okra/SVP);**Edgar van der Grift (WUR);** Jeroen Reimerink en Jeroen Nagtegaal (Tauw)."*

*In het rapport van 22 november 2019 wordt op pp. 30 /32 en 31/32 in **paragraaf 4.5.2 Uitwerking Ecowal** gesteld:*
*"Op de grens van het plangebied en de gebieden van GNR komt een ecowal te liggen, de hoogte van de wal dient nog nader bepaald te worden maar zal waarschijnlijk ongeveer 5 meter worden. **Als voorwaarde van de hoogte van de ecowal geldt dat deze volledig het zicht op bebouwing vanaf de natuurverbinding moet tegengaan en ook geluid en licht tegenhoudt.** De ecowal biedt meerdere mogelijkheden om de biodiversiteits- en duurzaamheidsdoelstellingen te verwezenlijken.*

Boven op de wal komen waarschijnlijk zonnepanelen en de wal wordt zo mogelijk (deels) gevuld met schoon puin afkomstig van de sloop van de bestaande bebouwing in het projectgebied. In een definitief ontwerp moeten deze aspecten nog uitgewerkt worden. Navolgende opsomming geeft een kort overzicht van mogelijke ecologische inrichtingsmaatregelen die toegepast kunnen worden om ervoor te zorgen dat de afscheiding voor wat betreft biodiversiteit ook voor meerwaarde zorgt. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is de hoeveelheid licht. Een wal die in het bos gelegen is, biedt andere kansen dan een wal in een meer open situatie met veel zon. (…)" [opsomming wordt hier niet geciteerd,SNLG].

Geachte Heer Ottburg, tot zover dit overzicht. U kunt zelf concluderen dat het in 2019 nog ging om de eis dat het zicht op de bebouwing in het plangebied Crailo volledig moest worden voorkomen. In het rapport van 13 november 2020 is die zichthinder vanuit het buitengebied en van af de natuurverbinding niet meer aan de orde. Daar gaat het om lichthinder en om geluidhinder vanuit het plangebied op de natuurverbinding (p. 8/13 "Verstoring door geluid", en op p.10/13 e.v. om " Verstoring door kunstlicht".

Uit het rapport van 22 november 2019 is duidelijk, dat WenR (dhr. Van der Grift) eenmaal aanwezig is geweest samen met nog zeven andere personen bij de GEM Crailo B.V.

Vragen aan WenR zijn de volgende:

*1). **Heeft de heer Van der Grift op enig moment richting GEM Crailo B.V. toezeggingen gedaan of mededelingen gedaan, waaruit kan worden afgeleid en/of begrepen, dat WenR afstand heeft genomen van het rapport van maart 2017 en van de hoge, begroeide grondwal als bescherming van de natuurverbinding, waaronder het tegengaan van verstoring door***

aanwezigheid van mensen en huisdieren en alle andere genoemde verstoringen door betreding, beweging door voertuigen, verontreinigingen *(zie p.23)?*

2) Zijn er notulen gemaakt van de bespreking(en) waarbij dhr. Van der Grift aanwezig was bij de GEM Crailo B.V.?

3) Kan dhr. Van der Grift zelf schriftelijk uiteen zetten, hoe de bespreking/ besprekingen is /zijn verlopen en dus ook van eventueel ook andere besprekingen op andere data?

Geachte Heer Ottburg, de SNLG begrijpt dat deze brief een belasting voor de WenR vormt, maar de vragen komen voort uit bezorgdheid voor manipulatie door de GEM Crailo B.V. door te suggereren dat de WenR is afgestapt van de adviezen van maart 2017.

De SNLG gaat er van uit dat de heer Van der Grift geen toezeggingen heeft gedaan die ingaan tegen de eisen van het rapport van maart 2017. Daar is ook reden voor te vinden in het ***WenR rapport*** *onder Uw supervisie van* ***december 2020 , nr. 3044****, Gebruik Natuurverbinding Laarderhoogt, in welk rapport onverkort wordt vastgehouden aan het rapport van maart 2017 onder kenmerk 2799.*

Ook de grote ontdaanheid van dhr D. van der Velden op 5 februari 2021 over het zich niet houden door de GEM Crailo B.V. aan de eisen van het WenR rapport met als opdrachtgever de provincie Noord-Holland geeft de SNLG de zekerheid, dat de GEM Crailo B.V. onjuiste argumenten hanteert door zich te beroepen op het "overleg met dhr. Van der Grift van de WUR".

De Stichting Natuur en Landschap het Gooi (SNLG) is U zeer erkentelijk voor de beantwoording van dit schrijven en de daarin gestelde vragen.

Met vriendelijke groet en hoogachting,

Dhr. Mr. Drs. P.B.Ph.M. Bogaers, secretaris en vice-voorzitter SNLG

Biooloog/ecoloog, oud-advocaat bestuursrecht (1986-2017)
Barbaragaarde 3
1403 JK Bussum (Gooise Meren)
==========

bijlage 64 (2020- Crailo-X-49)*:* ***e-mail*** *van* ***Wageningen Environmental Research*** *,* ***dhr. F. Ottburg*** *van* ***donderdag 5 augustus 2021, 10:16 uur aan Mr. Drs. P.B.Ph. M. Bogaers*** *in antwoord op het schrijven van* ***vrijdag 30 juli 2021*** *(zie bijlage 63)*

De tekst van het antwoordschrijven van dhr. Ottburg van ***5 augustus 2021*** ***inclusief het daarin opgenomen antwoord van dhr. E.A. van der Grift*** *op de vragen van de SNLG van* ***30 juli 2021*** *is opgenomen in het onderstaande eenentwintigste kader*

Eenentwintigste kader op p. 138 t/m. p.139 (bijlage 64, 2020-Crail-X-49): e-mail van Wageningen Environmental Research (bijlage 64, 2020- Crailo-X-49), dhr. F.G.W.A. Ottburg BSc van donderdag 5 augustus 2021, inclusief het daarin opgenomen antwoord van dhr. E.A. van der Grift aan Mr. Drs. P.B.Ph.M. Bogaers

e-mail *van* ***Wageningen Environmental Research*** *,* ***dhr. F. Ottburg*** *van* ***donderdag 5 augustus 2021, 10:16 uur, inclusief het daarin opgenomen antwoord van dhr. E.A. van der Grift aan Mr. Drs. P.B.Ph. M. Bogaers***

„Geachte heer Bogaers,

Uw vragen zijn voorgelegd aan de heer Van der Grift en onderstaand vindt u zijn reactie in het cursief.

"Een korte reactie op de vragen van de heer Bogaers:

- ***Nee, WENR heeft op geen enkel moment afstand genomen van de gegeven adviezen t.a.v. de grondwal aan de oostzijde van Crailo-Zuid****, zoals gepresenteerd in het rapport uit maart 2017. Er zijn naar het GEM ook geen toezeggingen gedaan of besluiten geaccordeerd. Wij maken geen deel uit van het ontwerpteam.*
- *Op* ***3 juni 2019*** *ben ik bij een bijeenkomst gevraagd van het ontwerpteam. Men stond toen nog aan het begin van het ontwerpproces en wilde van mij een toelichting op (de adviezen in) het rapport van 2017. Er is toen ook gesproken over de grondwal en dan m.n. de benodigde hoogte, aangezien we in ons rapport uit 2017 geen vaste afmetingen geven. Mijn advies is toen geweest om de grondwal zo hoog te maken dat alles wat op Crailo-Zuid wordt gebouwd uit het zicht is, gemeten vanaf circa 2 m hoog (ooghoogte) op de oostgrens van de natuurverbinding (verste punt dus). Een denkbeeldige zichtlijn van dat punt over de kruin van de grondwal zou dus boven alle bebouwing/bouwwerken moeten reiken. Bij de berekening van de hoogte van de grondwal heb ik geadviseerd geen rekening te houden met de beplanting op de grondwal, want in de wintermaanden verliezen veel*

bomen hun blad en ook is bekend dat beplanting geluid nauwelijks tegenhoudt. ***Bij mijn weten zijn er wel aantekeningen gemaakt door het ontwerpteam tijdens genoemde bijeenkomst, maar geen notulen. Ik heb ze i.i.g. nooit ontvangen.***

- *Ik ben nogmaals uitgenodigd bij het ontwerpteam, nadat er een (voor)ontwerp was gemaakt. Dat betrof een bijeenkomst op* ***10 oktober 2019****. Tijdens de bijeenkomst zijn de (voorlopige) plannen gepresenteerd. Wat betreft de grondwal had men de hoogte afgestemd op mijn advies om dit te berekenen op basis van de zichtlijn vanaf de oostgrens van de natuurverbinding.* ***Ik heb van deze bijeenkomst geen notulen ontvangen****.*
- *Ik ben vervolgens nog eenmaal uitgenodigd door het GEM, op een later moment in het ontwerpproces.* ***Dat betrof een bijeenkomst op 26 november 2020****. Doel was om mijn reactie/advies te horen op een aantal ontwerpvoorstellen die alle samenhingen met de grondwal.* ***Een voorstel was om de wal op een locatie te onderbreken en daar een pad doorheen te leggen****.* ***Ik heb geadviseerd dit niet te doen****.* ***Een ander advies was om een uitkijkpunt in de wal aan te leggen.*** ***Ik heb geadviseerd om dit ook niet te doen****. En een* ***derde voorstel*** *was* ***om de grondwal 3,6 m hoog te maken****, waarbij werd verwezen naar het TAUW rapport uit 2020.* ***Mijn advies, in lijn met dat uit 2017, was te onderzoeken hoe hoog de wal precies moet zijn om alle effecten uit te sluiten en de bebouwing op Crailo-Zuid (inclusief lichtbronnen) aan het zicht te onttrekken. De hoogte van de wal is op voorhand dus niet precies aan te geven, want deze hangt af van de hoogte van de bebouwing/lichtbronnen op het Crailo-terrein en de afstand van deze bebouwing/lichtbronnen tot de grondwal. Van dit overleg zijn korte notulen gemaakt. Deze gaven echter wat betreft mijn advies t.a.v. de hoogte van de wal een verkeerd beeld. Ik heb dus een reactie gestuurd op deze notulen en daarin met track changes de tekst, wat betreft mijn advies, verbeterd en aangevuld. Deze verbeteringen/aanvullingen zouden worden verwerkt. Ik heb echter nadien geen herziene/definitieve versie van de notulen meer ontvangen waarin mijn edits waren geaccepteerd.".***

Met vriendelijke groet en hoogachting,

*Fabrice Ottburg" (****vetgedrukt en onderstreping in tekst, PB****)*
****

Dhr. F.G.W.A. (Fabrice) Ottburg BSc. Onderzoeker Team Dierecologie Specialisatie zoetwatervissen, amfibieën en reptielen Environmental Sciences Group

Wageningen University & Research Postbus 47, 6700 AA, Wageningen Wageningen Campus, Gebouw 100 (Lumen), Kamer C.203 Bezoekersadres Droevendaalsesteeg 3, 6708 PB, WageningenTel. 0317 486115 of 06 51527364

www.wur.nl/university en/of www.wur.nl/environmental-research

==========

bijlage 65 (2020-Crailo-X-50): e-mail *van* ***SNLG*** *aan* ***Wageningen Environmental Research*** *t.a.v.* ***dhr. F.Otburg en dhr. E.A. van der Grift*** *van* ***vrijdag 13 augustus 2021, 14:20 uur***

Enkele aanvullende vragen zijn gesteld, tevens ongevraagd advies, van de SNLG op ***13 augustus 2021*** ***De tekst van deze e-mail is opgenomen in het onderstaande tweeëntwintigste kader***

Tweeëntwintigste kader op p. 139 -140 (bijlage 65, 2020-Crailo-XI-2) : e-mail van SNLG aan Wageningen Environmental Research t.a.v. dhr. F. Ottburg en dhr. E.A. van der Grift van vrijdag 13 augustus 2021. Aanvullende vragen zijn door de SNLG gesteld naar aanleiding van de antwoorden van dhr. Van der Grift.

e-mail *van* ***SNLG*** *aan* ***Wageningen Environmental Research*** *t.a.v.* ***dhr. F.Ottburg en dhr. E.A. van der Grift*** *van* ***vrijdag 13 augustus 2021, 14:20 uur***

Van: *Pieter en Charlotte <bogaers.bussum@planet.nl>*
Datum: *13 augustus 2021 om 14:20:58 CEST*
Aan: *"Ottburg, Fabrice" <fabrice.ottburg@wur.nl>*
Kopie: *info@snlg.nl*
Onderwerp: Dank voor het antwoord van 5 augustus 2021 Re: Zijn er toezeggingen gedaan door WenR (dhr Van der Grift) aan GEM Crailo B.V. over een lagere ecowal

"Geachte heer Ottburg en geachte heer Van der Grift,

Eerst heden ben ik in de gelegenheid te laten weten, dat onderstaande beantwoording door WenR van donderdag 5 augustus door de SNLG en door mij zeer op prijs wordt gesteld. De brief is zeer helder.

De beantwoording door de heer van der Grift laat zien, hoe goed vertrouwen in (pseudo)overheidsorganisaties zoals de GEM Crailo B.V. kan worden beschadigd. De ervaringen van de heer Van der Grift heb ik helaas zelf door schade en schande getekend, meermalen van jongs af aan ondervonden.

De SNLG zal zich beraden op het vervolg in de zaak Crailo. De SNLG zal U hierover informeren.

Vragen van onze kant, tevens ongevraagd advies zijn de volgende:
Zijn de notulen ooit door WenR alsnog opgevraagd?
Is er protest aangetekend bij de GEM Crailo B.V., met c.c. de raden van de gemeenten Gooise Meren, Hilversum, Laren?
Is het GNR van deze affaire op de hoogte gesteld?

Overname van deze vragen lijkt mij althans zeer nuttig en op zijn plaats.

Met vriendelijke groet en hoogachting, nogmaals met grote erkentelijkheid, U veel succes wensend,

namens de SNLG, P. Bogaers, secretaris"

==========

***bijlage 66 (2020-Crailo-XI-2): e-mail van Wageningen University & Research** aan **SNLG** van **maandag 16 augustus 2021, 8:57 uur**, antwoord op de vragen van 13 augustus 2021 (zie bijlage 65)*

Voor de tekst zie het onderstaande drieëntwintigste kader

==========

Drieëntwintigste kader op p. 140-141 (bijlage 66 (2020-Crailo-XI-2): e-mail van Wageningen University & Research aan SNLG van maandag 16 augustus 2021, 8:57 uur, antwoord op de vragen van 13 augustus 2021 (zie bijlage 65)

***e-mail van Wageningen University & Research** aan **SNLG** van **maandag 16 augustus 2021, 8:57 uur**,*

De heer Ottburg antwoordt:

„Geachte heer Bogaers,

Graag gedaan. Wat uw secundaire vragen betreft. U zult het even moeten doen met de antwoorden zoals u die nu van ons heeft ontvangen. De heer Van der Grift is met verlof en persoonlijk ben ik niet op de hoogte van alle ins en outs.

Met vriendelijke groet en hoogachting,

Fabrice Ottburg"

****

Dhr. F.G.W.A. (Fabrice) Ottburg BSc.

Onderzoeker Team Dierecologie Specialisatie zoetwatervissen, amfibieën en reptielen Environmental Sciences Group

Wageningen University & Research Postbus 47, 6700 AA, Wageningen Wageningen Campus, Gebouw 100 (Lumen), Kamer C.203 Bezoekersadres Droevendaalsesteeg 3, 6708 PB, Wageningen

Tel. 0317 486115 of 06 51527364 www.wur.nl/university en/of www.wur.nl/environmental-research

==========

SNLG

*(1) De WUR heeft via dhr. Van der Grift een ontmoeting gehad in bijeenkomsten met de GEM Crailo B.V. op **3 juni 2019**, op **10 oktober 2019** en op **26 november 2020;***

(2) Ondanks zijn uitdrukkelijke verzoeken daartoe, heeft de WUR/ dhr. Van der Grift nooit de door hem gevraagde notulen van deze drie vergaderingen ontvangen.
*(3) Dhr. Van der Grift heeft zich gekeerd tegen een voorstel op **26 november 2020** **"om de wal op een locatie te onderbreken en daar een pad doorheen te leggen**."*
*(4) Dhr. Van der Grift heeft zich gekeerd tegen een voorstel op **26 november 2020** **"om een***

uitkijkpunt in de wal aan te leggen."

(5) *Dhr. Van der Grift heeft zich gekeerd tegen een voorstel op* ***26 november 2020*** "***om de grondwal 3,6 m hoog te maken****, waarbij werd verwezen naar het TAUW rapport uit 2020".*

(6) *Dhr. Van der Grift heeft op 26 november 2020 het advies gegeven*" ***in lijn met dat uit 2017,*** *te onderzoeken, hoe hoog de wal precies moet zijn om alle effecten uit te sluiten en de bebouwing op Crailo-Zuid (inclusief lichtbronnen) aan het zicht te onttrekken****.***
De hoogte van de wal is op voorhand dus niet precies aan te geven, want deze hangt af van:
de hoogte van de bebouwing/lichtbronnen op het Crailo-terrein
en van:
de afstand van deze bebouwing/lichtbronnen tot de grondwal.

(*7) De korte notulen van de vergadering van 26 november 2020* ***"gaven echter wat betreft zijn advies t.a.v. de hoogte van de wal een verkeerd beeld".***

(8) *Dhr. Van der Grift heeft daarop "****dus een reactie gestuurd op deze notulen en daarin met track changes de tekst, wat betreft zijn advies, verbeterd en aangevuld.***

(9) ***Deze verbeteringen/aanvullingen zouden worden verwerkt.***

(10) *Dhr. Vander Grift heeft "****echter nadien geen herziene/definitieve versie van de notulen meer ontvangen waarin zijn edits waren geaccepteerd.***

(11) *Het behoeft geen betoog, dat de WUR, Wageningen Environmental Research, dhr. E.A. van der Grift met afkeer van de GEM Crailo op deze behandeling door de GEM Crailo B.V. terugkijkt.*

NB. *Dezelfde ontsteltenis trad op bij het Goois Natuurreservaat, nu alle verwachtingen, dat het rapport van maart 2017 van Wageningen Environmental Research de leidraad bleef terzake van de aanleg van een hoge begroeide grondwal ter bescherming van de functionaliteit van de natuurbrug het Laarderhoogt, door de GEM Crailo B.V met voeten zijn getreden.*

Echter: *De raden hebben ten onrechte zich geen rekenschap gegeven van de betekenis van het tweede rapport van Wageningen Environmental Research van* ***december 2020*** *voor een* ***rechtmatige en doelmatige besluitvorming*** *over* ***het bestemmingsplan buurtschap Crailo.***
Zie paragraaf 3.2.2.3

3.2.2.3 *Het rapport "Gebruik van Natuurverbinding Laarderhoogt door zoogdieren en het effect van medegebruik door de mens " WenR , Van der Grift, E.A. et al. rapportnummer 3044 december 2020* ***(bijlage 67, 2020-Crailo-XII-45)***

Na het rapport van maart 2017 over de Natuurbrug Laarderhoogt en woningbouw op Crailo heeft Wageningen Environmental Research onderzoek uitgevoerd naar de ***huidige functionaliteit*** *van de Natuurbrug.*
Onderzoek is verricht samen met RPS Advies-en ingenieursbureau B.V. Opdrachtgevers waren de provincie Noord-Holland, het Goois Natuurreservaat, Rijkswaterstaat en de gemeenten Blaricum en Laren. Het onderzoek resulteerde in het rapport "Gebruik van Natuurverbinding Laarderhoogt door zoogdieren en het effect van medegebruik door de mens ", ***december 2020****, rapportnr.****3044*** ***ISSN 1566-7197****, 108 blz., 66 fig.; 18 tab.; 18 ref., te downloaden via https://doi.org/10.18174/537344"*

Trefwoorden: versnippering, ontsnippering, barrièrewerking, mitigatie, faunapassage, natuurbrug, ecoduct, verkeersweg, Laarderhoogt, das, boommarter, ree, cameraval.
Auteurs zijn E.A. van der Grift, T. Denayère, M. Waanders, J. Willemsen & D.R.Lammertsma. Het rapport is gereviewd door dhr. F.G.W.A. Ottburg BSc, onderzoeker Dierecologie, Wageningen Environmental Research.

Ten onrechte is dit rapport niet betroken door de raden bij de besluitvorming op 7 juli 2021.

Door de bevindingen in dit rapport van december 2020 zijn de aanbevelingen voor een hoge begroeide grondwal ter bescherming van de functionaliteit van de natuurbrug van de WUR van maart 2017 nog urgenter geworden.

De kwetsbaarheid van de natuurbrug door menselijk toedoen wordt in het rapport over de effecten van het gebruik van de brug door mensen bevestigd. De gebleken fragiele functionaliteit heeft geleid tot stringente adviezen tot versmalling van de zone van fietspad en ruiterpad ter verbreding van de zone, die strikt bestemd is voor gebruik door dieren.

Wanneer de nieuwe stadswijk zal worden gerealiseerd, zal de nieuwe, aangescherpte aanbeveling van december 2020 onvoldoende blijken te zijn. Bewoners van de ca. 590 nieuw te bouwen woningen zullen onherroepelijk door hun medegebruik de natuurbrug nog meer belasten.

Ook de voorgestane uitkijkpost vanaf de ecowal van 15 meter hoog zal cumulatief de schade aan de functionaliteit van de natuurverbinding vergroten. Hiermee is door de gemeenteraden geen rekening gehouden. Er is gehandeld in strijd met artikel 3:2 Awb.

Ten onrechte hebben de gemeenten Laren, Hilversum en Gooise Meren het rapport van december 2020 niet laten meewegen in de afweging van feiten, omstandigheden en belangen. ***De besluiten zijn genomen is strijd met artikel 3:4 Awb.***

Het rapport is eveneens in strijd met de vereiste zorgvuldigheid niet doorgeleid door de GEM Crailo B.V. naar de Commissie voor de milieueffectrapportage ten behoeve van het Toetsingsadvies van 16 maart 2021.

Het rapport 3044 dient bij dit beroepschrift als volledig overgenomen en ingelast te worden beschouwd.

In Hoofdstuk 5 (pp. 80 e.v.) wordt de huidige situatie van het gebruik van de natuurbrug door mens en huisdier beschreven. Voor het bestemmingsplan Buurtschap Crailo is dit de referentiesituatie:

"Het aantal mensen dat tijdens het onderzoeksjaar [juli 2018 t/m juni 2019, PB] *de natuurbrug heeft gebruikt, is geschat op ruim 65.000. De gemiddelde passagefrequentie van mensen is dan 179 per dag, 1.257 per week en 5.446 mensen per maand. Tijdens het onderzoek is er geen dag geweest dat de natuurbrug niet door mensen is gebruikt; het laagste aantal passages van mensen was 28, geregistreerd op 21 december 2019. De meeste mensen passeren per fiets (76%), gevolgd door voetgangers (21%) en ruiters (2%). (Figuur 44). Andere manieren van passeren vormen slechts 0,3% van het totaal. Dit betekent dat er dagelijks gemiddeld 136 fietsers,38 voetgangers en 4 ruiters passeren (Figuur 45).*
Er is een duidelijk verschil tussen werkdagen en de dagen van het weekend (Figuur 46). Op werkdagen passeren gemiddeld 125 mensen, op weekenddagen doen gemiddeld 316 mensen dat. Dit betekent dat ca. 50% van het totale gebruik door mensen in het weekend plaatsvindt. *Dit duidt erop dat het menselijk gebruik van de brug* ***voor een groot deel om recreatief gebruik*** *gaat. Meer dan 99% van het gebruik door mensen vindt plaats tussen 6:00 uur en 22:00 uur (Figuur 47). Van 6:00 uur tot 9:00 uur is het aantal passages nog relatief beperkt. Na 9:00 uur neemt het echter snel toe. Tussen 10:00 uur en 12:00 uur kent de natuurbrug het hoogste gebruik door mensen. Tussen 12:00 en 16:00 uur is het gebruik min of meer stabiel, met ieder uur circa 10% van het totaal aan dagelijkse passages. Tussen 16:00 en 18:00 uur neemt het gebruik snel af, om na 20:00 uur nog verder te dalen.*

Bij Figuur 44 (2 foto's van fietsers en van hardlopers) luidt het onderschrift: "De natuurbrug wordt vooral gebruikt door fietsers. ***In het weekend lijkt het een favoriete 'berg' in de trainingsrondjes van veel sportfietsers****. De recorddag tijdens het onderzoek was 1 december 2018, toen 1.205 fietsers passeerden. Ook groepen hardlopers passeren frequent."[]*

"Er zijn enkele beperkingen gesteld aan het gebruik van de natuurbrug door mensen. ***De natuurbrug is verboden voor brommers, scooters en motoren.*** *Daarnaast is de natuurbrug* ***alleen voor mensen opengesteld tussen zonsopgang en zonsondergang****. En ten slotte is betreding van de natuurzone aan de oostzijde van de natuurbrug door mensen verboden.* ***Tijdens de onderzoeksperiode is naar schatting 2.690 maal op illegale wijze gebruik gemaakt van de natuurbrug*** *(figuur 48). Dit is 4,1% van het totale gebruik door mensen. Brommers/scooters passeren naar schatting gemiddeld 67 maal per jaar (0,1%).* ***Passsages na zonsondergang vinden naar schatting gemiddeld 2.357 maal per jaar plaats (3,6%).*** *Betreding van de natuurzone waar medegebruik niet is toegestaan, gebeurt naar schatting gemiddeld 75 maal per jaar (0,1%).* […]

5.3 Gebruik van de natuurbrug door huisdieren
Hond
Het aantal keer dat een hond tijdens het onderzoeksjaar de natuurbrug is gepasseerd, is geschat op 246. De gemiddelde passagefrequentie van honden is daarmee 1 per dag, 5 per week en 20 per maand. ***13% van de honden passeert via de natuurzone zonder menselijk medegebruik.*** *Het aantal honden is 0,4% van het aantal mensen dat passeert. Het percentage mensen dat passeert met een hond ligt in werkelijkheid iets lager, omdat het ook regelmatig voorkomt dat iemand met meerdere honden passeert. (…)*
De meeste honden die de natuurbrug passeren (69%), zijn niet aangelijnd *(figuur 52).* ***In de natuurzone met menselijk medegebruik is dit 52%, terwijl in de natuurzone zonder menselijk medegebruik 100% is. Bij een vergelijking met de omgeving is te zien dat de proportie loslopende honden op de natuurbrug circa 20% lager ligt dan in de omgeving. (…)***
Huiskat
Het aantal keer dat een huiskat tijdens het onderzoeksjaar de natuurbrug is gepasseerd, is geschat op 123. De gemiddelde passagefrequentie van huiskatten is daarmee 0,3% per dag, 2 keer per week en 10 per maand. ***97% van de huiskatten passeert via de natuurzone zonder menselijk medegebruik.***
Gebruik van de natuurzone zonder menselijk medegebruik door katten vindt niet gelijkmatig over het jaar plaats (Figuur 53). De eerste huiskatten zijn in oktober en november waargenomen. In december-januari is de huiskat niet geregistreerd. Relatief veel passages vonden vervolgens plaats in februari-maart, waarbij regelmatig ook meerdere dieren tegelijkertijd van de brug gebruik maakten. In de laatste drie maanden van het onderzoek is de huiskat relatief weinig gepasseerd.(…)"

5.4 Vergelijking natuurbrug en omgeving

Wanneer we het illegale gebruik van de natuurzone zonder menselijk medegebruik ***door mensen*** *vergelijken met illegale betreding van bos- en heidepercelen in de omgeving, zien we dat dit gebruik op de brug* ***een factor 7 hoger*** *is (Figuur 54).* ***Voor hond en huiskat is het beeld vergelijkbaar; deze dieren zijn relatief vaker aangetroffen op de natuurbrug (in de natuurzone met en zonder medegebruik samen) in vergelijking met de omgeving.*** *Voor deze huisdieren is het gebruik van de brug respectievelijk een factor 9 en 13 hoger.(…)"*

[…]

Passages van mensen in de natuurzone zonder menselijk medegebruik zijn geregistreerd tussen 10:00 en 22:00 uur (figuur 55). Relatief veel passages vonden plaats tussen 15:00 en 16:00 uur, wat te wijten is aan enkele passages van grotere groepen mensen. Daarnaast passeren mensen relatief vaak tussen 19:00 en 21:00 uur, wat te wijten is aan 'vaste avondwandelingen' die sommige maakten. In de omgeving is illegale betreding van percelen relatief vaak tussen 14:00 en 17;00 uur geregistreerd. Een piek in de vroege avond treedt hier niet op.

Honden zijn op de natuurbrug geregistreerd tussen 8:00 en 23:00 uur (Figuur 55). Relatief de meeste passages vinden echter plaats tussen 18:00 en 23:00 uur en, in enigszins lagere aantallen, tussen 5:0 en 9:00 uur. Ook in de omgeving passeert huiskat gedurende het hele etmaal. Een verschil is dat daar al vanaf 17:00 uur relatief veel dieren zijn geregistreerd en dat er relatief meer passages plaatsvinden in de tweede helft van de nacht."

In **hoofdstuk 6**, "Effect menselijk medegebruik van de natuurbrug op het gebruik door zoogdieren" wordt een vergelijking gemaakt tussen drukke, door mensen bezochte dagen en rustige dagen.

"Voor ***ree*** *is er een significant verschil tussen het gemiddelde tijdstip van passeren op drukke dagen in vergelijking met rustige dagen (t=-3,90;p<0,001). Op rustige dagen passeren de dieren gemiddeld om 18:30 uur.* ***Op drukke dagen passeren de dieren gemiddeld bijna drie uur later, om 21:17 uur."***

SNLG

(1) In het rapport wordt niet vermeld, dat de bebouwde kom van Bussum nu nog op meer dan een kilometer afstand ligt van het toegangspad naar de natuurbrug. Het fietspad er naar toe is onverlicht en de tocht vanaf het begin van het toegangspad naar de natuurbrug over de Naarderstraat is eveneens zo lang.

(2) Anno september 2021 (op 7 juli ruim 2 jaar na de onderzoeksperiode van de WenR) is de situatie qua bebouwing nog niet gewijzigd. Maar dit is definitief anders wanneer de bebouwde kom pal naast en om de hoek van de natuurbrug ligt met 590 huishoudens.

(3) Dan zal het aantal mensen dat met de fiets via de natuurbrug naar Laren, Blaricum of Huizen rijdt drastisch stijgen, zal het recreatief gebruik van de brug toenemen, en zal er nog meer illegaal gebruik worden gemaakt van deze in de directe nabijheid van toekomstige stedelijke bebouwing zeer kwetsbare natuurbrug.

(4) Nu reeds is het percentage onaangelijnde honden verbijsterend hoog. De brug is per definitie voor honden verboden, maar de menselijke praktijk wijst dus volgens dit onderzoek uit, dat in 2018- 2019 al ***69% van de honden onaangelijnd*** *is, en dat honden vrij rond lopen ook in het voor mensen verboden natuurgedeelte van de brug.*

*(5) Juist het gegeven dat nu nog bij afwezigheid van bebouwing en bewoning op Crailo in het rapport wordt meegedeeld "****Bij een vergelijking met de omgeving is te zien dat de proportie loslopende honden op de natuurbrug circa 20% lager ligt dan in de omgeving. (…)"*** *betekent, dat zodra de bebouwing /bewoning van Crailo is gerealiseerd, dit percentage loslopende honden op de natuurbrug –overeenkomstig het rapport van december 2020-- zeker 20% hoger komt te liggen. Immers het begrip "omgeving", zoals dat bij het onderzoek in 2018-2019 nog gold, en tot op heden nog geldt, betreft de omgeving van de natuurbrug Laarderhoogt zonder bebouwing en menselijke bewoning op het voormalige defensieterrein Crailo*

(6) In het rapport is verheugend nieuws te vinden. Immers, van de drie doelsoorten, die als doelsoorten voor de natuurbrug zijn aangewezen (zie p. 9 van het rapport) te weten ***ree, das*** *en* ***boommarter is in de periode 2018-2019 vastgesteld door WenR, "****dat de Natuurbrug Laarderhoogt "in grote lijnen naar verwachting functioneert. Deze drie soorten maken alle gebruik van de faunavoorziening. Ree doet dat zeer frequent, gemiddeld tweemaal per dag. De das passeert gemiddeld eenmaal per week en de boommarter eenmaal per twee maanden.* ***Ree en das passeren gemiddeld respectievelijk zeven – en twaalfmaal vaker dan op referentieplekken in de omgeving*** **[d.w.z. in naburig bos en in heide waar "at random" eveneens camera's zijn geplaatst, PB],** ***waar deze dieren zijn aangetroffen.*** *Dit betekent dat er op de natuurbrug sprake is van een* ***stuwingseffect****: er passeren meer dieren dan je op basis van toeval mag verwachten. Voor boommarter geldt dit niet. De natuurbrug is dus door de doelsoorten gevonden, geaccepteerd en de vooraf gestelde doelen* [bij dit onderzoek van

WenR, PB] *voor de frequentie van passeren zijn behaald. Dit illustreert dat natuurbruggen ook in sterk verstedelijkte gebieden functioneel kunnen zijn."*

(7) In het rapport wordt over de Das vermeld op ***p.61*** *,* ***dat de das in de omgeving door WenR driemaal is geregistreerd, maar op de natuurbrug is de das 50 maal gepasseerd****. "In de omgeving is de das in de tweede helft van de nacht geregistreerd" om daar over de das aan toe te voegen: "Voor de natuurbrug geldt ook dat er meer activiteit is na middernacht: 86% van de passages vond plaats tussen 0:00 en 6:00 uur" (p. 61).*

(*8) Interessant is in verband met* ***het gevoel van veiligheid*** *dat op de natuurbrug wordt ervaren door passerende doelsoorten ree en das* ***paragraaf 4.8*** *op* ***p. 64*** *(Gemiddeld tijdstip van passage): "Wat de doelsoorten voor de natuurbrug betreft, zien we voor ree en das dat ze gemiddeld later passeren dan op de referentieplekken in de omgeving (figuur 7). Voor ree is dat gemiddeld 46 minuten en voor das 12 minuten (figuur 37). De boommarter passeert gemiddeld juist eerder op de natuurbrug dan in de omgeving. Het verschil is hier meer dan twee uur. Voor ree is sprake van een significant verschil (t=1, df=629, p=0,047). Voor boommarter geldt dat niet (t=-1,40, df=16, p=0,181) en is dus vooralsnog sprake van een trend. Voor das kon niet op significantie worden getoetst, omdat het aantal waarnemingen te klein was."*

(*9) Op* ***p. 70*** *van het rapport wordt beschreven dat de doelsoorten bij het passeren van de natuurbrug zich voorwaarts snellen. Ree passeert op de natuurbrug veel vaker in draf en galop , dan normaal in de omgeving in stap. Op de natuurbrug passeert circa driekwart van de dassen in draf en de rest in stap. WenR kan dit gezien het aantal waarnemingen niet statistisch bewerken. In de omgeving was bij de drie registraties vastgelegd dat daar de Das in stap passeerde. Van alle waargenomen overige soorten registreert WenR, dat elke soort sneller zich voortbewoog op de natuurbrug dan daarbuiten. Dit geldt voor de Vos, Haas, Bunzing, Eekhoorn. Met andere woorden: alle soorten zijn zich ervan bewust dat de natuurbrug wel het voordeel heeft, dat zij aan de andere kant kunnen komen, maar dan wel zo snel mogelijk. Er dreigt gevaar.*

(10) In dit verband is het opmerkelijk dat WenR geen verband legt met de door de onderzoekers zelf geregistreerde aanwezigheid van loslopende honden ook `s nachts. ***De hond is evenwel de hoofdvijand van de das en van het ree****. Dit is algemeen bekend. Aan de SNLG is uit directe bron bekend dat juist op de natuurbrug reeën worden opgejaagd door honden om vervolgens in een aantal gevallen te eindigen in het prikkeldraad in de omgeving. GNR heeft hier nog geen oplossing voor gevonden in 2021.*

(*11) Op* ***p. 78*** *van het rapport wordt door WenR vermeld over de Das: "Opvallend is wel dat de das in de loop van het onderzoek de natuurbrug vaker is gaan gebruiken. In het eerste halfjaar bleef het aantal beperkt tot enkele passages per maand. Vanaf februari 2019 nam dit toe tot gemiddeld zeven passages per maand. Als we de jaarlijkse passagefrequentie van de das op Natuurbrug Laarderhoogt vergelijken met die op andere ecoducten in het Gooi of op de Utrechtse Heuvelrug, dan ligt deze ver boven het gemiddelde (Tabel 4.2). Behalve op Natuurbrug Laarderhoogt is de soort alleen op Natuurbrug Zanderij Crailoo geregistreerd. Daar betrof het enkele incidentele passages. Het gebied rondom deze natuurbrug (Zanderij Crailoo, PB) was toen nog geen actueel leefgebied van de das. (…)".*

(12) Op ***p. 79*** *van het rapport doet WenR een uitspraak, die node wordt gemist in de rapporten van Tauw over hun registraties in het plangebied Crailo van 3 november 2020. Tauw gaat ervan uit, dat "alle bosschages waar ook gelegen in het plangebied" "evenveel kans bieden op waarnemingen van welke soort dan ook".*
Echter, in het plangebied zelf treedt geen "stuwingseffect"op.

Bij WenR ligt dat toch een wetenschappelijke "nuance" anders: "Geen plek in een natuurgebied is gelijk. En dus ook het gebruik van die plekken door de diverse diersoorten niet. ***Dit blijkt, als we de referentieplekken onderling vergelijken: op geen van deze plekken is de procentuele verdeling van het aantal passsages in de tijd precies gelijk aan die op een andere referentieplek.*** *Dit pleit wellicht voor een minder (statistische) toetsing van de significantie van de temporele verschillen. Wellicht kan beter gebruik worden gemaakt van een beslis-regel, zoals: het gemiddelde verschil, positief of negatief, tussen het percentage passages op de natuurbrug en in de omgeving (..) bijvoorbeeld op basis van een expertoordeel over wat nog een acceptabel verschil is. (…)"*

(*13) Het WenR rapport ondersteunt ook de bevindingen van de SNLG over de betekenis van de Dassen clan met haar kraamburcht op het terrein van de Watertoren van Laren , gelegen op 220 meter afstand van het plangebied Buurtschap Crailo.*
Op ***p.27*** *wordt door WenR vermeld: "* ***Het bos- en heidegebied direct ten zuiden van de natuurbrug is actueel leefgebied van de das.*** *De aantallen zijn hier echter nog beperkt: binnen een straal van 2 kilometer is hier slechts één bewoonde dassenburcht* [= de clan van de Watertoren, PB] *In de gebieden ten noorden van de natuurbrug is de das ook waargenomen. Meestal als verkeersslachtoffer. De aantallen lijken ook hier beperkt. Van een stabiele , gevestigde populatie* [*bedoeld wordt aan de noordzijde van de natuurbrug het Laarderhoogt, PB] is nog geen sprake."*
Met andere woorden: er is geen sprake van "een 'zwervend exemplaar' van de das" in het plangebied Crailo, zoals Tauw poogt te suggereren in het rapport van 3 november 2020, maar van een lid of van meerdere leden van de dassenclan van de Watertoren bij Laren.

(*14) Met genoegen wordt kennis genomen van de wetenschappelijk correcte uiteenzetting in hoofdtuk 3 van het WenR rapport over de gebruikte onderzoeksmethoden, waaronder de problemen van het op zich nuttige gebruik van camera's in paragraaf 3.4, "Verzamelen gegevens" op pp. 29-31 en de bespreking van de ondervonden problemen bij het interpreteren van camerabeelden in paragraaf 3.5 "Verwerken van fotobeelden" op pp. 38 e.v.*

*(15) In de literatuuropgave bij het WenR rapport op **p. 102** wordt gesignaleerd door de SNLG, dat WenR geen enkele vermelding maakt van wetenschappelijk internationaal en nationaal breed gedragen onderzoek over de das (Meles Meles), zoals over de jarenlange onderzoeken van dr. H. Kruuk (1989, The Social Badger, Ecology and Behaviour of a Group-Living Carnivore, Oxford University Press, ISBN 0-19-858703-1, 155 pp.) en van prof. T.J. Roper(2010, Badger, Collins, ISBN 978-0-00-830161-3, 386 pp.)*

(*16) Jammer is, dat WenR niet om gegevens heeft gevraagd aan de onafhankelijke Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi). Over het diergedrag van de Das is bij deze stichting zeer veel bekend ook over de gevolgen van verstoring door menselijke activiteit waardoor dassen zich later op pad begeven zoals ook op de natuurbrug het Laarderhoogt door WenR aannemelijk is bewezen. En zomede over populaties en dispersie van de das, en de plaatstrouw van de das en het territorium van de das.*
Vraagtekens mogen dientengevolge worden geplaatst bij de mededeling van WenR, dat er binnen een straal van 2 kilometer vanaf de kraamburcht van de das bij de Watertoren van Laren geen andere dassenclan en bijhorende burcht is te vinden. Meer samenwerking is echter nodig om deze lacunes in kennis op te vullen.

***(**17) Ten onrechte hebben de raden dit rapport van de WenR van december 2020 niet bij hun beraad over het bestemmingsplan buurtschap Crailo betrokken. Het rapport bevestigt de juistheid van de Commissie voor de milieueffectrapportage in het Toetsingsadvies van 16 maart 2021 met het dringende advies om **op voorhand** alvorens tot vaststelling van het bestemmingsplan over te gaan "om nader onderzoek te doen ook naar de das".*

Tot zover de integraal overgenomen paragraaf 3.2 van het beroepschrift van 20 september 2021.
Voortzetting van de analyse, in aansluiting op pagina 98 hierboven.

In deze analyse wordt aan paragraaf 3.2 van het beroepschrift het volgende geconcludeerd:

Punt 1

Op p. 101 van deze analyse in alinea 2 komt het doel van de oefening van "het op elkaar afstemmen" helder naar voren. Het gaat om het voorkomen van controverses, die het totstandbrengen van een onherroepelijk bestemmingsplan Buurtschap Crailo kunnen blokkeren. Nogmaals volgt hier die tweede alinea van pagina 101:

,, Opstellen stedenbouwkundig- en landschapsplan
. In het stedenbouwkundig- en landschapsplan voor Crailo wordt er conform het in december 2017 door de gemeenteraden als richtinggevend vastgestelde ruimtelijk concept in het ambitiedocument vanuit gegaan dat er op Crailo-Zuid naast natuur ook woningen en bedrijvigheid gerealiseerd worden.
. Voor de invulling van het zuidelijk deel van Crailo in relatie tot de natuurverbinding is afstemming gezocht met natuurbeheerder GNR en de heer Van der Grift van de Universiteit WUR.
In een vroegtijdig stadium (3 juni 2019) is in een bijeenkomst met de heer Van der Grift afgestemd over de natuurverbinding. Hij heeft uitgelegd hoe de verbinding precies werkt en aan welke ruimtelijke voorwaarden de stapstenen en corridor dienen te voldoen, zodat het programma van eisen van 2017 en m.n. de in het rapport verwerkte schematische verbeelding van de te respecteren afstanden correct geïnterpreteerd worden."

Punt 2:

In tegenstelling tot r.ov. 17.1 van de uitspraak van 1 februari 2023, waarbij beide rapporten van de WenR door de ABRvS ter zijde zijn gesteld en volgens de ABRvS niet ter inzage hadden hoeven te worden gelegd, is uit de memorie [het MEMO/100077 van de GEM Crailo B.V, met 3 bijlagen) van 19 februari 2020] duidelijk, dat de WenR wel degelijk was gevraagd door GEM Crailo B.V. om bij de besprekingen aanwezig te zijn 'om e.e.a. "op elkaar af te stemmen". **Maar toen duidelijk werd aan GEM Crailo B.V., dat de WenR niet te manipuleren viel, zijn beide rapporten niet ter inzage gelegd.** Voor GEM Crailo B.V. was van begin af aan bekend dat beide rapporten niet zijn opgesteld in opdracht van GEM Crailo B.V. Dat deed er evenwel niet toe om de heer Van der Grift van de WenR wel uit te nodigen voor beraad.

Het argument onder 17.1 van de ABRvS is er met de haren bijgesleept.

Punt 3:

Conclusie is, dat de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State dit ter zijde snijden van rapporten door GEM Crailo B.V. op oneigenlijke gronden heeft geaccordeerd.

NB. De uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State bestaan zoals ook bestuursrechters van de rechtbank Utrecht mij in een zitting van een meervoudige kamer in het vreemdelingenrecht hebben meegedeeld uit *'hyperbolen'*, onder het motto *"grote stappen , snel thuis",* waardoor er ge en enkel zicht is op onderliggende manipulatie van de feiten door de Afdeling bestuursrechtspraak zelf. Staatsrechtelijk is dit een onacceptabele kwestie.

6.4.5.2 Tweede voorbeeld van gebruik van de term "op elkaar afstemmen" door GEM Crailo B.V. in zake Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi (SDWUG).

De ABRvS is in de **negende brief van SNLG** van **31 maart 2022** in kennis gesteld van de volledige e-mailwisseling van Twan Zeegers, namens de directie van GEM Crailo B.V. met dhr. A. Meijer, voorzitter van de SDWUG, waarin dit "*werkwoord*" bij voortduring is gehanteerd door T. Zeegers om de soevereiniteit te doorbreken van de SDWUG. GEM Crailo B.V. respecteerde het principe van de SDWUG niet om zonder last of ruggenspraak haar onderzoeken - en in dit verband zonder interventie van onderzoekers van TAUW of van GEM Crailo B.V.- te doen. **Zie punt 8 van de negende brief aan de ABRvS . Alleen punt 8 met het bijhorende zevende kader is hieronder opgenomen.** De volledige brief is te vinden op www.snlg.nl

SNLG werd tijdens de procedure in beroep persoonlijk geconfronteerd met de Crailo-methode van het "op-elkaar-afstemmen " nadat de vaststellingsbesluiten al waren genomen op 6 en 7 juli 2021. Het betrof de wijze waarop de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi werd bejegend door GEM Crailo B.V. Om die reden wordt hier **als tweede voorbeeld van manipulatie door GEM Crailo B.V.** op deze poging ingegaan. Die manipulatie is in het pogingsstadium blijven steken. De poging is mislukt. Na deze mislukking werd door GEM Crailo B.V. voor een derde keer gekoerst op manipulatie van nu het eenmansbedrijf AP Natuuradvies en Begeleiding, A. Popelier). Dat is GEM Crailo B.V. wel gelukt. Zie hierna het derde voorbeeld in paragraaf 6.4.5.3

Situatie Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi

Citaat uit ***negende brief van SNLG*** *van* ***31 maart 2022*** ***:***

"(…)

*punt **8).** Het onderzoek van de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & `t Gooi na de zitting in voorlopige voorziening van 14 december 2021, staatsraad Mr. D. A. C. Slump.*

Na de zitting van 14 december 2021 zijn meerdere e-mails gewisseld tussen de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & `t Gooi en de GEM Crailo B.V. om tot een nadere afspraak te komen.

*Als voorbeeld moge dienen **de reeks van e-mails** vanaf 19 januari 2022 t/m 20 januari 2022 in onderstaand **zevende kader***

Zevende kader: e-mailverkeer tussen Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & `t Gooi en GEM Crailo B.V.

1)

Van: *ton.meijer@kpnmail.nl <ton.meijer@kpnmail.nl>*
Verzonden: *donderdag 20 januari 2022 17:24*
Aan: *'Annemieke Roestenberg' <annemieke@roestenberg.info>; 'Ad Bijlard' <adbijlard@xs4all.nl>; Pieter Bogaers <p.bogaers@snlg.nl>*
Onderwerp: *FW: Crailo onderzoek dassen*

Hoi Ad, Annemieke en Pieter,

Onze stichting heeft zonder daarom te hoeven verzoeken toestemming gekregen voor veldonderzoek op de legerplaats, zie hieronder.

Dat heb ik niet eerder meegemaakt. Kennelijk hebben we toch een goede naam bij meneer Zeegers?

Groet,

Ton

Van: *ton.meijer@kpnmail.nl <ton.meijer@kpnmail.nl>*
Verzonden: *donderdag 20 januari 2022 17:18*
Aan: *'Twan Zeegers' <t.zeegers@crailo.nl>*
CC: *'Fred Bransen' <f.bransen@crailo.nl>*
Onderwerp: *RE: Crailo onderzoek dassen*

Geachte heer Zeegers,

Hartelijk dank voor uw toestemming voor veldonderzoek door (hoogstens) twee stichtingsmedewerkers. Ik waardeer dat zeer.

Met vriendelijke groet,

Ir. A. Meijer

Voorzitter Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi

Bioloog gespecialiseerd in ecologie en de Das

Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi

www.dassenwerkgroeputrecht.nl

info@dassenwerkgroeputrecht.nl

Van: *Twan Zeegers <t.zeegers@crailo.nl>*
Verzonden: *donderdag 20 januari 2022 14:30*
Aan: *'ton.meijer@kpnmail.nl' <ton.meijer@kpnmail.nl>*
CC: *Fred Bransen <f.bransen@crailo.nl>*
Onderwerp: *RE: Crailo onderzoek dassen*

Geachte heer Meijer,

Voor zover aan de orde is wil ik u nog van het onderstaande in kennis stellen.

Indien het voor u onderzoek noodzakelijk is dat u het GEM terrein (momenteel privé terrein) wenst te bezoeken dan is dat mogelijk onder de volgende voorwaarden:

- *Maximaal twee leden van de werkgroep zijn welkom op het terrein. (niet leden zullen niet worden toegelaten)*
- *Het bezoek zal onder begeleiding van de beheerder Fred Bransen gebeuren. U kunt de heer Bransen bereiken op het volgende mailadres: f.bransen@crailo.nl en telefoonnummer 06-51614691*

- *De maximale tijdstuur is twee uur. Dag en tijdstip te bepalen in overleg met de heer Bransen.*
- *De noodzakelijke veiligheidseisen moeten in acht genomen worden.*

De redenen voor bovenstaande protocol zijn de volgende:

Het terrein is deels in gebruik als werkterrein. Daarnaast is er in de laatste periode het terrein meerdere malen betreden door onbevoegden om uiteen lopende redenen. (diefstal en overlast)

Het terrein wordt dan ook bewaakt.

We horen graag als u voor uw onderzoek het terrein wenst te bezoeken.

Met vriendelijke groet,

Twan Zeegers

Van: *ton.meijer@kpnmail.nl <ton.meijer@kpnmail.nl>*
Verzonden: *donderdag 20 januari 2022 10:44*
Aan: *Twan Zeegers <t.zeegers@crailo.nl>*
Onderwerp: *RE: Crailo onderzoek dassen*

Geachte heer Zeegers,

Dank u voor uw toelichting.

Terecht gaat u ervan uit dat onze stichting zelfstandig onderzoek verricht.

Naar verwachting schrijven wij daarover een rapport dat aan alle betrokkenen, waaronder GEM Crailo kenbaar wordt gemaakt.

Ik stel het op prijs dat u onze stichting in kennis wilt stellen van de resultaten van onderzoek naar de Das dat in opdracht van GEM Crailo wordt gedaan.

Met vriendelijke groet,

Ir. A. Meijer

Voorzitter Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi

Bioloog gespecialiseerd in ecologie en de Das

Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi

www.dassenwerkgroeputrecht.nl

info@dassenwerkgroeputrecht.nl

Van: *Twan Zeegers <t.zeegers@crailo.nl>*
Verzonden: *donderdag 20 januari 2022 09:39*
Aan: *'ton.meijer@kpnmail.nl' <ton.meijer@kpnmail.nl>*
Onderwerp: *RE: Crailo onderzoek dassen*

Geachte heer Meijer,

Met mijn eerdere mail heb ik de aanleiding voor mijn verzoek duidelijk aan gegeven. **Het verzoek tot verdere afstemming is gedaan omdat het uitvoeren van twee onderzoeken over eenzelfde onderwerp (onderzoek aanwezigheid dassen) mogelijk tot onnodige verwarring en misverstanden kunnen leiden als deze separaat van elkaar plaatsvinden.**

Ik begrijp dat u er aan hecht om uw onderzoek conform de uitspraak van de mail van 30 december van uw bestuur zelfstandig uitvoert en ons de resultaten als deze bekend zijn toestuurt. Vanuit de GEM zullen wij u eveneens in kennis stellen van de resultaten zodra deze bekend zijn.

Mocht u verder nog vragen hebben dan hoor ik het graag. De GEM blijft bereid tot nader overleg als u hier voor over open staat.

Met vriendelijke groet,

Twan Zeegers

Projectbureau | GEM Crailo B.V.

Postbus 535 1250 AM Laren | Mobiel: 06 21 51 82 81 | E-mail: t.zeegers@crailo.nl | Website: www.crailo.nl

Verzonden: *woensdag 19 januari 2022 18:26*
Aan: *Twan Zeegers <t.zeegers@crailo.nl>*
Onderwerp: *RE: Crailo onderzoek dassen*

Geachte heer Zeegers,

Dank u voor uw reactie.

Helaas heeft u daarmee mijn vragen niet beantwoord. Het is mij namelijk helemaal niet duidelijk wat voor GEM Crailo de aanleiding is om ons te benaderen. ***Ook heeft u niet aangegeven wat voor GEM Crailo het doel is van het door u beoogde gesprek met mij.*** *De vragen die het antwoord van ons secretariaat bij u opriep, vormen een onderdeel van de informatie die ik nodig heb om in samenspraak met het bestuur een antwoord te geven op uw verzoek.*

Daarom ga ik ervan uit dat u er begrip voor heeft dat ik niet wil ingaan op uw verzoek zolang de aanleiding en het doel voor GEM aan mij onbekend zijn en u de gerezen vragen niet heeft vermeld.

Met vriendelijke groet,

Ir. A. Meijer

Voorzitter Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi

Bioloog gespecialiseerd in ecologie en de Das

Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi

www.dassenwerkgroeputrecht.nl

info@dassenwerkgroeputrecht.nl

Van: *Twan Zeegers <t.zeegers@crailo.nl>*
Verzonden: *woensdag 19 januari 2022 18:10*
Aan: *'Ton Meijer' <ton.meijer@kpnmail.nl>*
Onderwerp: *RE: Crailo onderzoek dassen*

Geachte heer Meijer,

De aanleiding is de bespreking die bij de voorzieningenrechter heeft plaats gevonden. ***Daar is besproken dat de GEM het nader onderzoek zou afstemmen met de dassenwerkgroep en daarvoor de dassenwerkgroep zou uitnodigen.***

Ik begrijp van onze adviseurs van Tauw dat dit vaker gebeurd tussen de adviseurs en uw werkgroep. Uw eerste reactie eind december was dat u daar geen meerwaarde in zag.

Ik ben benieuwd wat daar de beweegredenen voor zijn.

Met vriendelijke groet,

Twan Zeegers

Projectbureau | GEM Crailo B.V.

Postbus 535 1250 AM Laren | Mobiel: 06 21 51 82 81 | E-mail: t.zeegers@crailo.nl | Website: www.crailo.nl

Van: *Ton Meijer <ton.meijer@kpnmail.nl>*
Verzonden: *woensdag 19 januari 2022 12:58*
Aan: *Twan Zeegers <t.zeegers@crailo.nl>*
Onderwerp: *Re: Crailo onderzoek dassen*

Geachte heer Zeegers,

Dank u voor uw uitnodiging.

Zou u zo vriendelijk willen zijn mij eerst aan te geven wat de aanleiding is voor uw verzoek en wat het doel is van het gesprek dat u met mij zou willen voeren?

Met vriendelijke groet,

Ir. A. Meijer

Bioloog

Voorzitter Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi

Op 19-01-2022 12:18 schreef Twan Zeegers <t.zeegers@crailo.nl>:

Geachte heer Meijer,

Ik probeer u telefonisch te bereiken inzake het dassenonderzoek Crailo. U heeft contact gehad met de heer Maurice Tijm van adviesbureau Tauw.

Tevens is er mailverkeer geweest omtrent mogelijke afstemming die de GEM heeft voorgesteld inzake het uitvoeren van het onderzoek. *Het antwoord dat we hierop van u secretariaat kregen roept nog enige vragen op.*

Graag wil ik u telefonisch spreken hierover.

Kunt u aangeven onder welk telefoonnummer u bereikbaar bent en welk moment schikt.

Bj voorbaat dank.

Met vriendelijke groet,

Twan Zeegers

Projectmanager planontwikkeling GEM

Projectbureau | GEM Crailo B.V.

Postbus 535 1250 AM Laren | Mobiel: 06 21 51 82 81 | E-mail: t.zeegers@crailo.nl | Website: www.crailo.nl

2) *Op* ***donderdag 24 januari 2022*** *volgde een volgende e-mail van dhr. Meijer aan dhr. Zeegers. Voorgesteld werd als onderzoeksdatum dinsdag 1 februari 2022 om 11 uur:*

Van: *ton.meijer@kpnmail.nl <ton.meijer@kpnmail.nl>*
Verzonden: *maandag 24 januari 2022 22:13*
Aan: *'Twan Zeegers' <t.zeegers@crailo.nl>*
CC: *'Fred Bransen' <f.bransen@crailo.nl>*
Onderwerp: *RE: Crailo onderzoek dassen*

Geachte heer Zeegers,

Onze stichting wil graag gebruik maken van uw onderstaande aanbod voor dassenonderzoek. Samen met onze secretaris mw. drs. A. Roestenberg zou ik het onderzoek willen verrichten op dinsdag 1 februari om 11 uur. Net als ik is zij bioloog, gespecialiseerd in ecologie.

Graag verneem ik of dat voor u akkoord is.

Met vriendelijke groet

Ir. A. Meijer

Voorzitter Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi
Bioloog gespecialiseerd in ecologie en de Das

Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi

www.dassenwerkgroeputrecht.nl

info@dassenwerkgroeputrecht.nl

3). *Op* ***dinsdag 1 februari om 11 uur*** *werden dhr. Meijer en mw. Roestenberg ontvangen door dhr. Zeegers. In gezelschap van dhr. Bransen en een onderzoeker van Tauw B.V. en een beambte van de Omgevingsdienst kreeg dhr. Meijer met mw. Roestenberg* ***om niet twee uur in het noordelijk deel van het plangebied speurwerk te doen , maar anderhalf uur tot 12.30 uur.***

Aan het zuidelijk deel kon niet worden toegekomen. Dhr. Bransen had andere verplichtingen.

Zie ook de volgende reeks e-mails van 9 en 10 februari 2022:

Van: *Ton Meijer <ton.meijer@kpnmail.nl>*
Verzonden: *donderdag 10 februari 2022 14:39*
Aan: *'Twan Zeegers' <t.zeegers@crailo.nl>*
CC: *f.bransen@crailo.nl*
Onderwerp: *RE: nader onderzoek*

Geachte heer Zeegers,

Dank u voor de toestemming voor nader onderzoek.

Graag wil ik daartoe contact opnemen met de heer Bransen om een tijdstip af te spreken.

Met vriendelijke groet,

Ir. A. Meijer

Voorzitter Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi

Bioloog gespecialiseerd in ecologie en de Das

Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi

www.dassenwerkgroeputrecht.nl

info@dassenwerkgroeputrecht.nl

Van: *Twan Zeegers <t.zeegers@crailo.nl>*
Verzonden: *donderdag 10 februari 2022 14:13*
Aan: *'Ton Meijer' <ton.meijer@kpnmail.nl>*
CC: *Fred Bransen <f.bransen@crailo.nl>*
Onderwerp: *RE: nader onderzoek*

Geachte heer Meijer,

De GEM wil medewerking verlenen aan uw verzoek onder de volgende voorwaarden:

- *U kunt een afspraak maken om op het terrein nader onderzoek te doen op een van de werkdagen van maandag t/m vrijdag voor de duur van 2 uur.*
- ***Het bezoek kan alleen onder begeleiding van 1 persoon namens de GEM***
- *U kunt desgewenst ook terecht op andere delen van het terrein van Crailo.*

U kunt contact opnemen met de heer Bransen om hierover afspraken te maken.

Met vriendelijke groet,

Twan Zeegers

Crailo

Projectbureau | GEM Crailo B.V.

Postbus 535 1250 AM Laren | Mobiel: 06 21 51 82 81 | E-mail: t.zeegers@crailo.nl | Website: www.crailo.nl

Van: *Ton Meijer <ton.meijer@kpnmail.nl>*
Verzonden: *woensdag 9 februari 2022 19:12*
Aan: *Twan Zeegers <t.zeegers@crailo.nl>*
Onderwerp: *nader onderzoek*

Geachte heer Zeegers,

Het was fijn dat mijn collega mw. Roestenberg en ik afgelopen dinsdag onderzoek konden doen op de voormalige legerplaats Crailo.

Graag zou ik samen met een medewerker van onze stichting nader onderzoek willen verrichten. Daarvoor gelden onder andere de volgende redenen:

- *Om ca. 11 uur zijn we het veld in gegaan en om ca. 12 uur 25 moesten we het veldonderzoek stoppen omdat meneer Bransen aangaf een andere afspraak te hebben. Aan de door u toegezegde 2 uren zijn we dus niet toegekomen.*

- *Naar mijn mening is er nader onderzoek nodig om er in hoge mate zeker van te zijn dat er geen dassenburchten over het hoofd zijn gezien. Dat bleek ook dinsdag. De eerste dassenburcht die ik toonde, en waar verse dassenprenten zichtbaar waren, bleek volgens de onderzoeker van Tauw niet bij adviesbureau Tauw bekend te zijn. Dat is opmerkelijk, omdat Tauw al lange tijd onderzoek heeft verricht op de voormalige legerplaats.*

Ik heb daarom tijdens het veldonderzoek nogmaals duidelijk gemaakt dat het belangrijk is om het hele terrein heel intensief en systematisch uit te kammen.

Daarom zou ik graag komende zondag, als er dus geen werkzaamheden zijn, het terrein grondig willen doorzoeken. De waargenomen sporen zou ik dan tevens aan het bureau Tauw kenbaar willen maken.

Graag zou ik dit onderzoek ook in volle concentratie willen uitvoeren, dus niet met mensen die 'op de vingers kijken'. Een groter gezelschap gaat echt niet samen met goed onderzoek: er is dan te veel afleiding.

Graag verneem ik of u akkoord bent met mijn verzoek.

Met vriendelijke groet,

Ir. A. Meijer

Voorzitter Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi

Bioloog gespecialiseerd in ecologie en de Das

Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi

www.dassenwerkgroeputrecht.nl

info@dassenwerkgroeputrecht.nl

4). *Dhr. Meijer had verzocht om op zondag 13 februari 2022 nader onderzoek te mogen verrichten. Dhr. Meijer heeft elders een vrijwel volledige werkweek en is niet bij machte om telkens een vrije dag op te nemen door de week. Een nadere afspraak viel niet te maken met de GEM Crailo B.V., omdat dhr. Bransen juist alleen door de week werkt.*

Inmiddels is ir. Meijer doende om zijn rapport op te stellen. Hij hoopt dit rapport af te ronden op ***donderdagavond 31 maart 2022****.*

Zie ook de volgende e-mail van woensdag 30 maart 2022 om 21:41 uur van ir Meijer:

Van: ton.meijer@kpnmail.nl

Datum: 30-03-2022 21:41 (GMT+01:00)

Aan: Pieter Bogaers <p.bogaers@snlg.nl>

Cc: "Carla Bosmann (SNLG)" <Carla.1964@hotmail.com>, 'Ad Bijlard' <adbijlard@xs4all.nl>

Onderwerp: rapport

Hoi Pieter (en Ad en Carla in cc),

Vanavond had ik voldoende puf om van ca. 19:00 uur tot nu, 21:30 uur te werken aan het dassenrapport voor Crailo. Ik vind het voor vanavond echter welletjes. Mijn ogen vallen dicht. Morgenmiddag wil ik er verder aan werken. Het is dan mijn vrije dag, dus ik hoop dan weer energie te hebben.

Vooral het maken van kaartjes en de layout van de kaartjes (en foto's) vergen weer veel tijd. Ik hoop het concept daarom morgenavond af te ronden.

Lastig is dat er ik geen document kon vinden waarin een echt duidelijke kaart staat van de geplande situatie. De kaartjes in het bestemmingsplan zijn, zoals altijd, erg onduidelijk en vaag. Daardoor wordt het heel lastig om het plan aan de Das te toetsen. Ik denk daarom te moeten volstaan met het aanduiden van de functies van het plangebied voor de Das, zoals foerageergebied dat van vitaal belang is voor het voortbestaan van de clan.

Mijn advies is om bij de Raad van State te verifiëren dat het rapport via een persoonlijke DigId kan worden ingediend. Het lijkt me daarbij ook verstandig om dat al te testen. Dat kan via de website van de Raad van State.

Sorry voor jullie ongemak, maar ik doe toch even rustig aan vanavond.

Groet,

Ton"

C. Bosmann en P. Bogaers hebben geantwoord op woensdagavond ***30 maart 2022 om 22:54 uur****:*

De mededeling van ir. Meijer meer tijd nodig te hebben is Begrijpelijk.

P. Bogaers deelde mee: Het rapport kan bij tiende brief worden doorgestuurd.(…)"

Duidelijk is, dat de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi zich niet heeft laten manipuleren. Die poging van GEM Crailo B.V. is mislukt.

6.4.5.3 Derde voorbeeld van het gebruik van de term "op-elkaar- afstemmen" door GEM Crailo B.V in zake: ODNHN, TAUW, A.P. Popelier, 1 maart 2022

Er is een nauwe relatie tussen het mislukken van het aan zich binden door GEM Crailo B.V. van de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & `t Gooi (SDWUG) en de overstap door GEM Crailo B.V. naar de diensten van dhr. A. Popelier (A.P. Natuuradvies en Begeleiding uit Schijndel).

Zie **Bijlage 7** van het schrijven van advocaat J. C. Binnerts namens de gemeenteraden (ref.D106104) aan de ABRvS van 31 maart 2022 betreft punt 6 van zijn schrijven, citaat:

"Namens verweerders [= de raden, PB] *heeft GEM Crailo -zoals ter zitting* [in voorlopige voorziening, PB] *ook aangegeven- contact gezocht met de Dassenwerkgroep om de onderzoeksinspanning* ***af te stemmen.*** *Dat is van die zijde afgehouden, zoals onder meer blijkt uit de mailwisseling van 19-20 januari 2022 tussen de heer Zeegers van GEM Crailo en de heer ir. A. Meijer van de Dassenwerkgroep (****bijlage 7****)."*

Bijlage 7 opent met een in paragraaf 6.4.5.2 hierboven nog niet overgelegde e-mail van donderdag 20 januari 2022 van 11:25 uur van Twan Zeegers (GEM Crailo B.V.) aan advocaat Binnerts.

Op **donderdag 20 januari 2022 per e-mail van 11:25 uur** bericht Twan Zeegers aan Jan Coen Binnerts binnerts@potjonker.nl> , Jan Nieuwenhuizen <j.nieuwenhuizen.nl> ([= directeur van GEM Crailo B.V.], Gijs Cornelisse < g.cornelisse@crailo.nl> [= hoge beleidsmedewerker GEM Crailo B.V.], Fred Bransen f.Bransen@crailo.nl> [= beheerder GEM Crailo B.V.], Maurice Tijm Msc. <maurice.tijm@tauw.com> [=ecoloog van TAUW]:

"Hallo allen,
Conform afspraak heb ik nog geprobeerd telefonisch en daarna per mail contact te krijgen met de dassenwerkgroep i.c. Ton Meijer.

De conclusie is helder: ***zij*** *wensen zelfstandig onderzoek te doen en* ***willen verder geen afstemming****. Vanuit de GEM houden we de deur open voor nader overleg.*

Dan kan ons niet het verwijt treffen dat we het contact niet hebben gezocht.

Met vriendelijke groet.

Twan Zeegers

Projectbureau | GEM Crailo B.V.

Postbus 535 1250 AM Laren | Mobiel: 06 21 51 82 81 | E-mail: t.zeegers@crailo.nl | Website: www.crailo.nl "

In dezelfde periode is door GEM Crailo B.V. dhr. Anton Popelier gevraagd dassenonderzoek in het plangebied te doen. In zijn rapport van 23 maart 2022 (Bijlage 3 bij de brief van Binnerts van 31 maart 2022 aan de ASBRvS) vermeldt Popelier vier onderzoeksdata (alle onder droge omstandigheden): **28 januari 2022**: 2 uren; **11 februari 2022**: 5 uren; **14 februari 2022**: 5 uren en **2 maart 2022:** 1 uur (totaal 13 uren zonder toezicht van Bransen e.a.) . Vervolgens zijn **Bijlagen 5 en 6** van de brief van **31 maart 2022** advocaat Binnerts aan de ABRvS van belang.

NB: vergelijk dit met de 1,5 uren i.p.v. de toegezegde 2 uren die aan de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi werden toegestaan bij het gemeenschappelijk bezoek aan het noordelijk deel van het plangebied op **dinsdag 8 februari 2022**, waarbij overigens ir. Meijer aan het gezelschap een door hem reeds op 9 januari 2022 waargenomen burcht kon laten zien tot grote schrik van TAUW (Bram Rijkksen) en GEM Crailo B.V. (Fred Bransen), waarna het onderzoek door Bransen voortijdig een half uur te vroeg werd afgebroken om 12.30 i.p.v. 13.00 uur. (hij had plotseling "*een andere afspraak*") Ook Popelier had die aan TAUW en GEM Crailo B.V. onbekend gebleven burcht over het hoofd gezien bij zijn eerste bezoek op 28 januari en werd daarmee geconfronteerd bij zijn tweede bezoek op 11 februari 2022.

Op **1 maart 2022** vond dan de gemeenschappelijke vergadering plaats op het Projectbureau Crailo de op 25 september 202q1 door P., Bogaers aangetroffen wissels, wroetsporen en zes dassenpijpen, later eveneens gezien door ir. Meijer op 28 november 2021)stafmedewerkers van GEM Crailo B.V. en de onderzoeker Popelier. Zie de notulen door **Maurice Tijm (TAUW)** van **1 maart 2022**, opgenomen in **Bijlage 5** bij de brief van advocaat Binnerts aan de ABRvS van **31 maart 2022**. Aanwezig: Job van der Veldt en Mart Smits (ODNHN),Twan Zeegers en Fred Bransen (GEM Crailo), Ton Popelier (AP Natuuradvies en Begeleiding, dassen deskundige), Tim van Leeuwen en Maurice Tijm (TAUW).

De Agenda van dit overleg was:

1. Kennismaking; 2. Toelichting op plan Buurtschap Crailo; 3. Reeds uitgevoerd ecologisch onderzoek, bestaande ontheffingen; 4. Onderzoek das en werkwijze na 28 februari onder werkprotocol; 5. Activiteitenplan ; 6. Ronde over het terrein;

De heren kenden elkaar nog niet.

Onder punt 4 van de agenda: ***onderzoek das en werkwijze na 28 februari onder werkprotocol*** deelt de notulist Maurice Tijm mee: "*Maurice licht toe dat na de vondst van nieuwe sporen afgelopen november* [bedoeld wordt de door P. Bogaers op de Opendag van Crailo, 25 september 2021, aangetroffen wissels, wroetsporen en dassenburchten en dassenpijpen bij de schietterreinen, welke ontdekkingen op 27 [niet: 28] november 2021 zijn bevestigd door onderzoek van ir. Meijer van de SDWUG, PB] *Ton Popelier via de zoogdiervereniging is ingeschakeld.*

Job [OD NHN, pb] *geeft aan dat bij een langlopend project als dit het niet ongewoon is dat er na afronding van de onderzoeken een soort zijn intrede doet."*

[Opmerking van P. Bogaers: hier dekt de ODNHN op voorhand af, dat TAUW (in de jaren 2019 en 2020) en ook Popelier (op 28 januari 2022) in hun onderzoeken dassen burchten niet hebben herkend en/of er langs heen zijn gelopen.]

Vervolg notulen:

"*Ton licht het dassenonderzoek toe aan de hand van een kaart van Crailo en omgeving. Het projectgebied maakt onderdeel uit van het leefgebied van das. Het leefgebied wordt echter niet als essentieel leefgebied van das bestempeld. Dit omdat er er op het terrein net als op het omliggende heideterrein weinig foerageermogelijkheden voorhanden zijn en er geen hoofdburcht binnen het plangebied aanwezig is. Wel zijn er één tot enkele bijburchten in gebruik door één dier. Ton adviseert om voor das een robuuste oplossing te creëren langs de oostzijde van het terrein, in de buurt van het voor das al waardevolle ecoduct: een bijburcht en beheer om aanliggend foerageergebied te creëren. Omdat er toch meer verstoring zal komen doordat er gewoond en gerecreëerd gaat worden.*
Job geeft aan positief te staan ten opzichte van dit voorstel. En dat het creëren van meer geschikt grasland van meerwaarde is. Dit kan met schapen gebeuren of met maaibeheer.

Maurice licht toe dat n.a.v. gevonden bijburcht [bedoeld wordt de tot 8 februari 2022 aan TAUW en GEM Crailo B.V. onbekende burcht, die tijdens de gemeenschappelijke tocht van 1,5 uren, door ir. Meijer aan hen is getoond, PB] *de werkzaamheden in en rondom de groene delen op advies van TAUW zijn stilgelegd op 10 februari. Na afronding onderzoek das is het ontheffingsplichtig leefgebied van das opnieuw vastgesteld en opgenomen in het werkprotocol. Op 28 februari is een geüpdate werkprotocol aan de GEM Crailo verstrekt door TAUW. De situatie is weer helder en werkzaamheden waar geen ontheffing voor nodig is kunnen weer worden uitgevoerd na vrijgave door TAUW. Maurice vraagt of de OD NHN het werkprotocol wil ontvangen."*

NB 1. De notulen maken duidelijk dat alle aanwezigen hun ideeën op elkaar laten aansluiten. De door GEM Crailo B.V. beoogde afstemming is op 1 maart 2022 beklonken. **De ODNHN hoeft ook het werkprotocol niet te ontvangen:**

"*Job licht toe dat dat niet hoeft en dat de Omgevingsdienst (OD) niet per activiteit om goedkeuring hoeft te worden gevraagd. Zij vragen wel om een duidelijk en volledig dagboek bij te houden van de uitgevoerde werkzaamheden en of daar vrijgave of begeleiding van een ecoloog bij was. Maurice* [TAUW] *en Twan* [GEM Crailo B.V.] *bevestigen dat er op die manier zal worden gewerkt en het logboek zal worden bijgehouden."*

Onder punt 5 van de notulen (***activiteitenplan***) worden alle uitgangspunten en afspraken nogmaals met elkaar van consensus voorzien.

Het zesde agendapunt betreft dan ***de ronde over het terrein***: *"Een ronde over het terrein is samen uitgevoerd."*

NB 2. Helder is tevens uit deze notulen dat A. Popelier **na 1 maart 2022 nog 1 uur aan zijn rapport van 23 maart 2022 heeft gewerkt om daarbij het rapport zo in te richten dat dit geheel in de op 1 maart 2022 op elkaar afgestemde ideeën past.**

NB 3. In de brief van **31 maart 2022** van advocaat Binnerts is in lijn met de op elkaar afgestemde ideeën gerapporteerd aan de ABRvS. Onder **punt 5 van zijn schrijven** deelt de advocaat mee na de vermelding , dat de ' Omgevingsdienst de locatie op 1 maart 2022 ook heeft bezocht':
"De Omgevingsdienst heeft daarop gereageerd bij mail van 17 maart jl., waarin aangegeven wordt dat zij "geen redenen [ziet] om aan te nemen dat wanneer de ontheffing aangevraagd gaat worden deze niet verleend zou kunnen worden"(bijlage 6)".

De e-mail van de OD NHN van Ing, J. (Job) van der Veldt, vergunningverlener is evenwel uitgebreider en bevestigt het "een-tweetje"(de onderlinge afstemming) tussen GEM Crailo B.V. en TAUW en dhr. Popelier en de ODNHN:

"Dag Maurice,
Ik stuurde net nog een e-mail of je dit vers, maar die kun je negeren.
Wij kunnen ons vinden in het verslag en zien inderdaad geen redenen om aan te nemen dat wanneer de ontheffing aangevraagd gaat worden deze niet verleend zou kunnen worden.
Het gesprek hebben wij ook als prettig ervaren en ik zal deze mail waarin wij aangeven dat wij geen bezwaren zien in onze . Derhalve zeggen wij hierbij wel bij dat wij bij de toetsing van de aanvraag nog aanvullende informatie kunnen vragen en dan)pa' een definitief besluit zullen nemen.

Met vriendelijke groet
Ing., J.)Job' van der Veldt
Vergunningverlener

[logo] *Omgevingsdienst nhn*

Tot zover de drie voorbeelden van ”op-elkaar-afstemmen” door de GEM Crailo B.V. in de zaak Buurtschap Crailo.

6.4.5.4 Conclusie naar aanleiding van de drie voorbeelden van ”op-elkaar-afstemmen” over de positie van de ABRvS en van de Raad van State

De gehele bestemmingsplanprocedure is door het optreden van de GEM Crailo B.v. en haar pogingen tot het op-elkaar-afstemmen vervuild. Dit heeft haar adviseurs ARCADIS en TAUW tot vergaande samenwerking met GEM Crailo B.V. gebracht. De SNLG en appellant NN zijn ernstig gedupeerd door het toedekken en ontkennen van feiten door TAUW.
De ABRvS heeft dit op haar beurt afgedekt in strijd met fundamentele eisen van procedurele en materiële rechtvaardigheid.
De Raad van State heeft haar rechtsstatelijke taak van rechterlijk, onafhankelijk en onpartijdig en deskundig oordelen verwaarloosd.

6.4.6 **Inhoudelijke gronden, STAB** r.ov. 20. (pagina 17)

,,Inhoudelijke gronden

Stichting Advisering Bestuursrechtspraak voor Milieu en Ruimtelijke ordening (hierna: STAB)

20. SNLG heeft verzocht om een deskundigenbericht van de STAB in te winnen. De Afdeling willigt dat verzoek niet in. De Afdeling ziet niet, zoals hierna blijkt, dat onduidelijkheid bestaat over voor de beslissing van dit geschil van belang zijnde feiten. Daarom is er geen reden een deskundigenonderzoek door de STAB uit te laten voeren.”

Commentaar P. Bogaers

1) Deze overweging is een **dooddoener**, **een onbegrepen machtswoord**, een argument dat weinig innerlijke waarde heeft, maar waarmee de ABRvS meent een appellant het zwijgen op te kunnen leggen. Een dooddoener is een algemeen gezegde dat in het bijzonder geval niets bewijst, doch waarop moeilijk dadelijk een afdoend antwoord is te geven.

2) Duidelijk was en is, dat de stellingname en dito rapporten van GEM Crailo B.V., waarbij de rapporten van partijdeskundige TAUW er per definitie op gericht waren de aanwezige natuurwaarden te bagatelliseren en weg te schrijven en welke rapporten geen houvast bieden voor de controle op dit “*experiment*”, waarvan de landschapskundige doelen niet zijn omschreven en niet controleerbaar zijn gemaakt. Om die reden was verzocht een derde als niet-partij deskundige te benoemen, het STAB. Dat is nu afgewezen om niet kenbare redenen.

NB. In de volgende paragrafen van deze analyse van de Uitspraak van 1 februari 2023 komt het deficit van deze cirkelredenering van de ABRvS meermalen aan de orde.

6.4.7 **Uitgangspuntendocumenten** r.ov. 21., 21.1 t/m 21.3. (pagina 17 t/m 19)

,,Uitgangspuntendocumenten

21. SNLG betoogt dat de plannen zijn vastgesteld in strijd met geformuleerde uitgangspunten voor de plannenvorming. Daartoe voert SNLG aan dat de raden ten onrechte de uitgangpunten die zijn neergelegd in het "Ambitiedocument gebiedsontwikkeling Crailo" van januari 2013 (hierna: het Ambitiedocument 2013) en het "Ambitiedocument Buurtschap Crailo" van november 2017 (hierna: het Ambitiedocument 2017) niet, althans niet voldoende in de verbeelding en de planregels hebben opgenomen. Zo zijn de plannen volgens haar niet in overeenstemming met de aard van de natuur en het landschap dat in de voormelde documenten wordt voorgestaan. Ook verdraagt het "Stedenbouwkundig- en landschapsplan"

van december 2019 (hierna: stedenbouwkundig en landschapsplan) zich niet met de ambitiedocumenten, nu onder meer ten onrechte de ambitie is losgelaten om 30% van het aantal voorziene woningen sociale huurwoningen te maken, aldus SNLG.

21.1. De raden stellen zich op het standpunt dat het Ambitiedocument 2017 ten grondslag ligt aan de in de plannen opgenomen keuzes voor de aan het plangebied toegekende bestemmingen en deze documenten zich niet verzetten tegen de voorziene ontwikkeling zoals mogelijk gemaakt in de plannen.

21.2. In de Uitgangspuntennotitie staat vermeld dat er voorafgaand aan de besluitvorming diverse documenten zijn opgesteld, waaronder de Ambitiedocumenten 2013 en 2017. ***Het Ambitiedocument 2013 is geschreven toen de provincie Noord-Holland nog eigenaar was van het gebied en het geeft op hoofdlijnen de eisen en wensen met betrekking tot de ontwikkeling van Crailo. Het document maakt deel uit van de voorgeschiedenis, maar het betreft geen kader meer voor de voorliggende plannen. Het Ambitiedocument 2013 kan daarom verder buiten beschouwing blijven****. In het Ambitiedocument 2017 zijn de ambities die de raden bij de ontwikkeling wensen na te streven verwoord. Hiermee is ten doel gesteld om op Crailo een innovatieve gebiedsontwikkeling te realiseren, waarbij woningbouw, bedrijvigheid en natuurbeleving integraal samengaan. Dit document is in december 2017 door de drie raden vastgesteld. Hiermee was de definitiefase van de ontwikkeling afgerond en werd de juridische planologische fase gestart. In deze fase is eerst het stedenbouwkundig en landschapsplan opgesteld, dat door de raden op 3 maart 2020 is vastgesteld.* ***Bij het uitwerken van de ambities uit het Ambitiedocument 2017 tot het stedenbouwkundig en landschapsplan en de besluitvorming hierover zijn identiteit, biodiversiteit, energie en mobiliteit tot de vier bouwstenen benoemd die bepalend zijn voor de duurzame ontwikkeling van Crailo. In het stedenbouwkundig en landschapsplan zijn deze nader uitgewerkt.***

De Afdeling overweegt - in aanmerking genomen de stukken en het verhandelde op de zitting - dat het Ambitiedocument 2017 weliswaar niet, zoals SNLG wenst, één op één is overgenomen in de planregels en op de verbeelding. *Gelet op het karakter van het Ambitiedocument 2017 is zo'n één op één inpassing niet vereist. Het Ambitiedocument 2017 geeft immers een* ***algemene beschrijving van de beoogde ontwikkeling van het gebied. Dit document sluit daarmee een andere vormgeving van de natuur en landschap en andere verdeling in type woningen en daarmee een ander percentage sociale huurwoningen niet uit****. Verder merkt de Afdeling op dat de raden op de zitting hebben toegelicht dat de plannen voor een aanzienlijk deel voorzien in sociale huurwoningen.* ***De raden stellen, gelet op het voorgaande, terecht dat het Ambitiedocument 2017 zich niet verzet tegen de voorziene ontwikkeling in de plannen****.*

Het betoog slaagt niet."

Commentaar P. Bogaers

1) Ambitiedocumenten zijn volgens de ABRvS inwisselbaar. Als de politieke wind uit een andere hoek waait, tellen volgens deze r.ov. 21 voorgaande beleidskaders zoals het Ambitiedocument gebiedsontwikkeling Crailo" van januari 2013 niet meer mee. Dat is te kort door de bocht en hiermee snijdt de ABRvS zich **via *Court Stripping*** voor de **achttiende maal** in deze uitspraak weer af van een integrale beoordeling. De ABRvS heeft zich niet de vraag gesteld wat de verbindende factor is van beide Ambitiedocumenten uit resp. 2013 en 2017, en hoezeer het Bestemmingsplan Buurtschap Crailo met de verbindende elementen van beide ambitiedocumenten in strijd is.

NB.1 In het **beroepschrift van 20 september 2021** is **paragraaf 3.3.2.** gewijd aan de vraag naar de consistentie van beleid in opeenvolgende Ambitiedocumenten inzake Crailo, Provincie Noord-Holland en van de GEM Crailo B.V. De gehele paragraaf 3.3.2. wordt hier in deze analyse overgenomen. Deze Integrale weergave is nodig vanwege het volgende:

In r.ov. 22 (Milieueffectrapport voor plannen: plan -MER) komt notitie Reikwijdte en Detailniveau van het plan -MER ter sprake. En in r.ov. 23 wordt in 2 alinea's door de ABRvS iets gezegd over NNN-gebieden. In r.ov. 24 wordt nauwelijks iets gezegd over de Natuurbrug Laarderhoogt annex effectiviteit van de Ecowal. R.ov. 27 gaat beknopt in op Soortenbescherming. Bij de bespreking van deze rechtsoverwegingen is de gehele paragaaf 3.3.2 van het beroepschrift van belang.

Het Ambitiedocument 2013 is behandeld op pagina 132 van het beroepschrift van 20 september 2021 [**3.3.2.2 Ambitiedocument gebiedsontwikkeling Crailo, Januari 2013 (Provincie Noord-Holland), 16 pp (bijlage 68, 2020-Crailo-VII-8)]** en het Ambitiedocument 2017 is behandeld op pagina 133 van het beroepschrift van 20 september 2021 [**3.3.2.3 Ambitiedocument Buurtschap Crailo, 11/2017, pijlers voor een groene ontwikkeling, 122 pp.**].

NB. 2 Het commentaar onder 1) op r.ov. 21 vervolgt hierna op pagina 141 van deze analyse.

.-.-.-

herinrichting en functiewijziging kan het terrein deels de stedelijke functie behouden en de natuur en het landschap hersteld worden.
Het deel dat thans wordt ingenomen door het AZC zal worden ontwikkeld. *Dit deel beslaat 20 ha. Het contract met het AZC loopt af op 1 januari 1999. Vanaf 1999 zal het AZC, volgens plannen van het ministerie van Justitie, in verkleinde vorm (thans 11 ha) gecontinueerd worden. (..) het AZC heeft in verkleinde vorm een omvang van 3 ha.*
*Bij vestiging van '**schone' hoogwaardige bedrijvigheid** kan worden gedacht aan vestiging van bedrijven in de sectoren micro-electronica, telecommunicatie, Multi-media en onderzoeksinstituten op het terrein van bio-technologie en chemie. **De centrale ligging in het Gooi maakt het terrein ook zeer aantrekkelijk als centrum voor stadsdistributie.** Een haalbaarheidsonderzoek zal nader moeten uitwijzen of en in hoeverre een dergelijke optie reëel is.*
Hoewel het de verwachting is dat in de streekplanperiode de functies van de terreingedeelten het Oefen en Rampenterrein (ORT) en de Kolonel; Palmkazerne niet zullen wijzigen, houden wij de mogelijkheid van een eventuele uitbreiding van het bedrijventerrein open.
De bereikbaarheid per openbaar vervoer moet verbeterd worden. Daarbij kan worden bezien of er aansluiting mogelijk is met het busstation bij het nabijgelegen ziekenhuis. Bij voorkeur dient de locatie aangesloten te worden op het te ontwikkelen net van Hoogwaardig Openbaar vervoer.

Crailo is de enige locatie in het Gooi waar het mogelijk is een ecologische verbinding tot stand te brengen *tussen de ter weerszijden van de A1 gelegen natuurgebieden.* ***Het ecoduct is gedacht aan de oostzijde van de locatie, grenzend aan het waterwingebied.*** *Om het ruimtebeslag van ecoduct en bedrijventerrein zo beperkt mogelijk te doen zijn wordt gedacht aan dubbel grondgebruik. Bij een verdiepte aanleg van bedrijfsgebouwen zou het dak kunnen fungeren als onderdeel van het ecoduct.*

Aanzet tot een Plan van aanpak

. *Organisatie*
De ruimtelijke planvorming voor Crailo is een taak voor de twee direct betrokken gemeenten: Hilversum en Laren. Bij de planontwikkeling zullen ook de aanliggende gemeenten Bussum, Blaricum en Huizen, de Kamer van Koophandel voor Gooiland en het Goois Natuurreservaat betrokken moeten worden. ***De provincie neemt het trekkerschap op zich en stelt daarvoor menskracht ter beschikking;***

. Instrumentarium
Op dit project kan de Wet Voorkeursrecht Gemeenten van toepassing verklaard worden;

. Investeringen
De financiële haalbaarheid van het project zal onderzocht worden. Dit zal geschieden op basis van het op te stellen ***Plan van Aanpak****. Dit plan van aanpak zal in 1999 gereed zijn. mogelijk kan een beroep worden gedaan op de provinciale FINH-gelden en Fonds Economische structuurontwikkeling;*

. Planning
Het project moet vóór 2005 gerealiseerd zijn."

Commentaar SNLG:

De in dit streekplan opgenomen afbeeldingen *op* ***pg. 115*** *en* ***116 suggereren een robuuste natuurbrug met aan beide uiteinden en brede waaiervormige toegang voor dieren.*** *Het bedrijventerrein is gelokaliseerd op het terreingedeelte van het AZC.*

De toenmalige, maar in het najaar van 2020 ***gesloopte,*** *Groene mantel die de NW-ZO- zijde van het plangebied afschermde van het fietspad van Bussum naar het Janskerkhof en de boszoom van ZW naar NO aan de ZO-zijde van het defensieterrein zijn op de afbeelding nr.9 niet ingetekend. Helder is dat de oostzijde van het ecoduct aansluit op de westelijke terreingrens van het terrein van de Watertoren in Laren,* ***waar zich ook in 2020 en heden een vitale dassenburcht bevindt, op een kleine 220 meter afstand van het zuidoostelijk hekwerk van het plangebied*** *(gemeten met Google Maps op donderdag 18 februari 2021 door de SNLG-biologen drs. A. Bijlard en drs. P.Bogaers).*

Interessant is het toenmalige beleid van de provincie om geen stedenkundige ontwikkeling toe te staan op dat terreingedeelte *dat in het Ontwerpbestemmingsplan Crailo ca 2021 het ,,Middenterrein" of ,, Op de Hei" wordt genoemd, en dat aan de zuidwestzijde grenst aan de manege Gooi- en Eemland.*

Leest men de toelichting in een apart kader op ***pg. 33*** *(hierboven niet geciteerd) dan is duidelijk,* ***dat een dergelijke bebouwing en de bouw van woningen op het middengedeelte (de schietbaan) niet is toegestaan door de provincie ,,vanwege negatieve (= niet-positieve) effecten hiervan voor natuur en landschap".***

In het kader op ***pg. 33*** *wordt dit als volgt uiteengezet over woningbouw in het Groene Hart,* ***dat o.i. ook ipso facto geldt voor de Groene Ruimte in het Gooi, c.q. het plangebied Crailo*** *: ,, Bij het bouwen van woningen is een beperkte toename*

van woonbebouwing toegestaan met als ,, Uitgangspunt, ***dat hierdoor wordt bijgedragen aan de ruimtelijke kwaliteit van het gebied.*** *Dit betekent ondermeer dat er positieve effecten ontstaan voor natuur en landschap. Dergelijke projecten zullen steeds per geval beoordeeld worden".*

Met andere woorden: *volgens de provincie zou ,,verstedelijking" – "vrijwel altijd het bouwen van woningen"* (*zoals dit door de provincie in het genoemde kader wordt gedefinieerd) in het Middengebied van Crailo leiden tot* ***niet-positieve effecten op natuur en landschap****.*

NB. Dat was een goede visie van de provincie Noord-Holland in 1998. Waarom dat nu in 2020 en 2021 anders zou zijn is niet te begrijpen. Met andere woorden, andere argumenten hebben bij de planwijziging de doorslag gegeven, en wel financiële argumenten ten einde het project te kunnen betalen *en economisch aantrekkelijk te laten zijn. Met natuur en landschap heeft zulks niets te maken.*

SNLG (toevoeging van september 2021):

In de ***Reactienota*** *van Arcadis van 12 april 2021 wordt op* ***p. 48 van 94*** *dit streekplan aangemerkt* ***"als een onderbouwde visie, maar niet vigerend beleid (..), waarbij het aan de provincie is om elementen uit het Streekplan Noord-Holland, Gooi- en Vechtstreek uit 1998 wel of niet in het vigerend beleid te laten terugkomen." Meegedeeld wordt in de Reactienota tevens, dat in het ontwerpbestemmingsplan het vigerend provinciaal beleid is opgenomen.***

Op p. 15 van de niet doorgenummerde 72 pagina's van de toelichting onder 4.2.1 Omgevingsvisie NH2050 wordt dan vermeld: "*In de visie zijn een vijftal bewegingen met ontwikkelprincipes beschreven voor de ontwikkeling van de leefomgeving." **Vijf punten worden vervolgens uit de Omgevingsvisie genoemd, waaronder** punt 5: " natuurlijk en vitaal landelijke omgeving"* [lees: *Hier*] *staan het ontwikkelen van natuurwaarden en een economisch duurzame agrarische sector centraal."*

Direct daarop vervolgt de Toelichting:
"*De ontwikkeling van Buurtschap Crailo sluit goed aan bij de beleidsdoelen zoals het ontwikkelen van natuurwaarde en de energietransitie". **Vervolgens noemt de toelichting de acht hoofdthema's in de Verkenningen NH2050,***
"klimaatverandering, bodem-water-luchtkwaliteit, biodiversiteit, economische transitie, energietransitie, mobiliteit, verstedelijking, landschap" om daarover op te merken:
"***Doorwerking Buurtschap Crailo***
Elk van deze genoemde thema's raken de ontwikkeling van Buurtschap Crailo en worden op eigenwijze vertaald in het plan (…) toevoegen van natuur om daarmee de biodiverstiteit te stimuleren" (…)".
Met andere woorden: *volstrekt naar willekeur treedt de GEM Crailo B.V. op bij de interpretatie van het provinciale beleid, dat overigens tot op heden geenszins is teruggekomen van het beleid uit het Streekplan Noord-Holland 1998, waar het gaat om verstedelijking en het compacte stadbeleid.*

Dit werd door de gedeputeerde van Noord-Holland dhr. Cees Loggen naar voren gebracht op de Dag van de Ruimtelijke Kwaliteit van de Provincie Noord-Holland ***in Haarlem*** *op* ***woensdag 15 september 2021****, waar de GEM Crailo schitterde door afwezigheid. Dhr. Twan Zeegers ontbrak ondanks zijn aanmelding bij dat debat.*
Van meet af aan handelt de GEM Crailo B.V. in tegen het beginsel van rechtszekerheid: er is geen coherentie van beleid.

3.3.2.2 Ambitiedocument gebiedsontwikkeling Crailo, Januari 2013 (Provincie Noord-Holland), 16 pp (bijlage 68, 2020-Crailo-VII-8)

Op ***p.5/ 16 onder 1.2 "Gebiedsbeschrijving huidige situatie en autonome ontwikkelingen"*** *wordt vermeld: "(…) Het cultuurhistorische waardevolle Gebed zonder End vormt hierbij een bijzonder element. Vanuit de omgeving is het terrein bijna niet zichtbaar. Deze sfeer past goed bij het algemene karakter van het Gooi, waarbij sprake is van een zogenaamd illusielandschap: een belangrijk deel is verstedelijkt gebied, maar vanuit de natuurgebieden wordt dit nauwelijks zo ervaren. (…)*
Dit ecoduct , de Natuurbrug Laarderhoogt, moet de genoemde natuurgebieden aan beide zijden van de A1 verbinden en de migratie van dieren bevorderen (…) De toeloop aan de zuidkant zal over een groot deel van het huidige AZC-terrein moeten lopen om goed als ecologische verbinding te kunnen functioneren."
P. 6/16: "*de bodems worden gesaneerd volgens de aan het toekomstige gebruik ontleende functionele eisen (…)*
"***het uiteindelijke"plan zal voldoen aan de vereisten van een goede ruimtelijke ordening.(…)***
P. 7/16: *"2.2 Eisen:*
- Het Gebed zonder End wordt in huidige vorm en met huidige functie behouden en waar mogelijk versterkt. Het wordt niet doorsneden door gemotoriseerd verkeer.
(…)

- Rekening houden met de invloedsfeer van het ecoduct ('stiltezone 'van 250 meter bij de toegang en realiseren van aanloopgebied) (…)"

P. 10/16**: **"landschappelijke inpassing (van bebouwing) is leidend."

***NB.** Het Ambitiedocument van januari 2013 is in november 2017 opgevolgd door eveneens een "Ambitiedocument", echter zonder expliciet of impliciet afstand te nemen van het document van januari 2013. Dit leidt tot verwarring. De heldere doelen van het document uit 2013 zijn verdrongen door een reclametekst. Zie het volgende document.*

3.3.2.3 Ambitiedocument Buurtschap Crailo, 11/2017, pijlers voor een groene ontwikkeling, 122 pp.

SNLG:
(1) In dit document wordt niets geschreven over de saneringssituatie in het plangebied.

*(2) op **p. 19 en 27** wordt gesproken over het creëren van "**een levendig en met de omgeving verweven gebied**". Dit is al innerlijk tegenstrijdig. Dit betekent, dat **hèt kenmerk van het plangebied** "rustgebied voor de in het wild levende dieren" willens en wetens verdwijnt. Het is in dit ambitiedocument gedaan met de rust.*

*(3) op **p. 21 e.v.** wordt als "derde pijler van Crailo" gesproken over "**een samenhangend ecosysteem**" voor het hele plangebied. Het woord "ecosysteem" echter heeft in de planologie elke betekenis verloren. Het heeft geen enkele inhoud, **en bestuursrechtelijk geeft het geen houvast**. Het is een recept voor ambtelijke en bestuurlijke willekeur en handelen in- strijd- met artikel 3:4 Awb.*

*(4) Op **p.32** wordt gesproken over "**een school'** in het plangebied, wat later op het Webinar van **4 februari 2021** als mogelijkheid werd tegengesproken door de GEM Crailo B.V.*

*(5) Op **p.41** wordt het wonen in het plangebied gekoppeld aan '**een directe relatie met het landschap**". Dat betekent andermaal, dat het gedaan is met de rust. "**Als men de wilde natuur, c.q. planten en dieren werkelijk een kans wil geven, dan moet men de open gebieden in het Gooi met rust laten**"(uit: "(Concept) Basisplan voor de openluchtrecreatie in natuur en landschap van het Gooi", rapport april 1974 (Gewest Gooiland, Bureau professor Maas , Rijswijk). Wilde dieren hanteren een ander idee van "rust" dan mensen.*

*(6) Op **p.45** staat de leus: '**balans tussen plant, dier en mens**'.*
De vraag is: Welke balans?

*(7) De tekst op **p. 47** is innerlijk tegenstrijdig. Enerzijds wordt opgemerkt: "**Door de aanleg van infrastructuur in het Gooi en de uitbreiding van de kernen werden de natuurgebieden steeds kleiner en raakten ze van elkaar gescheiden"**, maar een aantal regels verderop wordt opgemerkt:"**Crailo ligt te midden van natuurgebieden van het Goois Natuurreservaat en grenst aan de natuurbrug. De aanwezige natuurwaarden worden beschermd 'door het vastleggen van bebouwingsgrenzen'** **(lees: in het nu nog onbewoonde plangebied Crailo)"***
Wat niet wordt begrepen in deze tekst, is, dat juist door de aanleg van het Buurtschap Crailo te midden van de NNN gebieden van het GNR de versnippering van de natuur toeneemt in het Gooi.

*(8) op **p. 47 e.v**. wordt de term "**ecosysteem**" geïntroduceerd zonder deze term te definiëren. Hetzelfde geldt voor de term "**biodiversiteit**". Zo kan de GEM Crailo B.V. met deze caoutchoucbepalingen een ieder om de tuin leiden. Iedereen heeft daar immers een eigen beeld bij. Kennis van het begrip "biologische diversiteit in relatie tot ecosystemen "(het Verdrag van Rio de Janeiro,1992, art.2) ontbreekt bij bijna alle bestuurders en ambtenaren in Nederland op elk niveau, uitzonderingen daargelaten.*

*(9) op **p.53** wordt onder pijler 3 het begrip Ecosysteem gebruikt als volgt:*
"***Biodiversiteit in en om het huis***
Ontwikkelaars en architecten zullen worden uitgedaagd tot het versterken van de biodiversiteit. (…) Met voldoende aandacht aan de voorkant van het bouwproces, kan de directe woonomgeving op eenvoudige wijze meer natuur absorberen dan gebruikelijk(…)".

Hoe goed bedoeld ook van de landschapsarchitecten etc., dit Ambitiedocument wijkt substantieel af van het ambitiedocument uit januari 2013 , waar nog werd gesproken over het vrij houden van het Middengebied van bebouwing om de natuur daar een kans te geven. Dit komt de grondexploitatie kennelijk in 2017 niet goed uit. De oplossing wordt gezocht in 2017 bij "zelf composteren van groen afval", "het toevoegen van neststenen, bijenkasten, insectenhotels" en *"gemengde hagen en watertonnen om het hemelwater in op te vangen."*

*Dit alles laat de conclusie van het MER van **1 december 2020** onverlet op **p. 176 en 177/204**:* "(…) ***Het voornemen om het gebied in te richten voor wonen en werken leidt daarnaast ook tot een negatief effect (-) of een zeer negatief effect (--) op andere beschermde soorten[dan alleen de bedreigde vleermuissoorten] (…) Er zijn geen maatregelen die een positief effect hebben op de eindscore. (…)"***
(…)
Effectbeperkende maatregel
(…)
Door natuurinclusief bouwen en de aanleg van nieuwe natuur vermindert het effect van bestaande natuurwaarden niet . Daarom zijn dit geen effectbeperkende maatregelen."
NB. In de zienswijze van 23 februari 2021 is op het MER van 1 december 2020 uitvoerig ingegaan in par. 3.4 op pp. 74 t/m 100. Zie voor het bovenstaand specifiek p. 94 e.v. (3.4.5.2)

(*10) Het Ambitiedocument 11/2017 is het eerste document in een reeks, dat planologisch jargon en reclametaal met elkaar weet te vermengen tot een onontwarbaar kluwen, dat geen enkele rechtszekerheid en rechtsbescherming biedt.* ***Het is de basis voor bestuurlijke en ambtelijke willekeur****. Het ambitiedocument is niet "het kompas bij het maken van keuzes bij de planvorming en de ontwikkeling van Crailo", zoals wordt gesteld in de "Inleiding , doel van het Ambitiedocument"*

(11) ***Het begrip Ecoduct ontbreekt vrijwel totaal in dit Ambitiedocument 11/2017.*** *Op **pagina 11** worden daar de volgende regels aan gewijd:* ***"Ligging: Schakel tussen natuurgebieden*** *De locatie Crailo vormt een cruciale schakel tussen de natuurgebieden ten zuiden en ten noorden van de A1. Het functioneren van het enkele jaren geleden gerealiseerde ecoduct kan een impuls krijgen door de zuidwestelijke flank van het gebied bij de natuurzone te betrekken.''*
NB. *Deze tekst is van een buitengemene magerte, vergeleken met het Ambitiedocument van januari 2013 (zie hierboven):*
"***De toeloop aan de zuidkant zal over een groot deel van het huidige AZC-terrein moeten lopen om goed als ecologische verbinding te kunnen functioneren."***
P. 6/16*: "de bodems worden gesaneerd volgens de aan het toekomstige gebruik ontleende functionele eisen (…)*
"***het uiteindelijke"plan zal voldoen aan de vereisten van een goede ruimtelijke ordening.(…)***
P. 7/16*: "2.2 Eisen:*
- Het Gebed zonder End wordt in huidige vorm en met huidige functie behouden en waar mogelijk versterkt. Het wordt niet doorsneden door gemotoriseerd verkeer.
(…)
- ***Rekening houden met de invloedssfeer van het ecoduct ('stiltezone 'van 250 meter bij de toegang en realiseren van aanloopgebied) (…)"***

Deze in 2013 geformuleerde eisen zijn evenwel altijd actueel gebleven. De GEM Crailo B.V. wilde hiervan af om zoveel mogelijk te kunnen bouwen. Rekening houden met het belang van de bescherming van de functionaliteit van de Natuurverbinding het Laarderhoogt (het ecoduct) past daarbij niet. Dit is in het nieuwe ambitiedocument snedig weggelaten uit de tekst van 2017.
Het ambitiedocument 11/2017 kan niet dienen als grondslag voor een goede ruimtelijke ordening.

3.3.2.4 Crailo Arcadis, Ontwikkeling Buurtschap Crailo, Notititie Reikwijdte en Detailniveau (m.e.r.), gemeenten Gooise Meren, Hilversum en Laren, 3 april 2019 (27 pp.)

*In de zienswijze van **23 februari 2021** van de SNLG is aan de Notitie van 3 april 2019 aandacht besteed in par. **3.4.2** op **p. 75 t/m 80**.*

Ten onrechte is door de GEM Crailo B.V. niet die aandacht besteed, die de zienswijze verdient. Dit geldt overigens voor alle commentaren van de GEM Crailo B.V. in de Reactienota bestemmingsplan en beeldkwaliteitplan Crailo van 12 april 2021 op de zienswijze van de SNLG.

Uit de zienswijze van de SNLG worden de nog immer actuele passages over de Notitie van 3 april 2019 hier geciteerd.
Het betreft het volledig ontbreken van enig gegeven in de notitie Reikwijdte en detailniveau over de saneringssituatie in Crailo, waarvan na 23 februari 2021 aan de SNLG steeds meer gegevens bekend werden, dat die situatie op last van de Provincie Noord-Holland hoe ook en voor wie ook geheim gehouden moet worden.

Dit alles klemt temeer ***nu eerst door dhr. Drs. D. Landsmeer****, bioloog en ecoloog van GNR, in het telefoongesprek van **donderdag 2 september 2021** met zijn voormalige collega bioloog drs. P. Bogaers , desgevraagd in het kader van dit beroepschrift, [uit eigen wetenschap van D. Landsmeer op grond van overleg van hem als zaakverantwoordelijk functionaris vanuit het GNR voor de ontwikkeling in het plangebied Crailo met de brandweer Gooi en Vechtstreek]* ***werd meegedeeld****,* ***dat de brandweer bij decennia lang voortgezette brandweeroefeningen op Crailo grote hoeveelheden, zwaar verontreinigde brandstoffen heeft gebruikt bij deze oefeningen, waardoor er sprake is ook in dit opzicht van ernstige***

***bodemverontreiniging in het oefengebied (loodhoudende brandstoffen**).*

Citaat uit de zienswijze van 23 februari 2021:

<<De SNLG concludeert, dat hoge eisen dienen te worden gesteld aan deze start "Notitie Reikwijdte en Detailniveau (m.e.r.) Crailo". De bij de voorbereiding van het bestemmingplan te raadplegen ,,betrokken overlegpartners en bestuursorganen, inclusief de wettelijke adviseurs in het kader van de m.e.r.-procedure" zijn afhankelijk van deze Notitie en mogen verwachten, dat zij correct en volledig door deze startnotitie worden geïnformeerd over de situatie in het plangebied Crailo.

Aan deze eis van volledigheid en correctheid van informatie is helaas niet voldaan.

Lezing van de notitie leert, dat er in de 27 pagina's tekst nergens wordt gesproken over de erbarmelijke staat, waarin dit voormalige terrein van Defensie zich bevindt.
In de notitie wordt gesuggereerd, dat het plangebied Crailo voor ondernemers en projectontwikkelaars, aannemers en bouwers ,,een probleemloos gebied" is. Zie de volgende citaten.

***Pg. 11/27**:*

*,,**3.2 Behoefte***

***Het voormalige kazerneterrein Crailo is misschien wel de meest begeerde ontwikkellocatie van `t Gooi**. Het gebied ligt **prachtig in het groen** en **grenst aan de uitgestrekte heide tussen Hilversum en Bussum.** De locatie van circa 40 hectare sluit aan op de bebouwde kern van Bussum. **Crailo ligt regionaal gezien direct ontsloten aan de A1 en heeft daardoor niet alleen aantrekkingskracht voor `t Gooi, maar ook voor de Metropoolregio Amsterdam.** Weliswaar zullen de nijpende woningtekorten primair in Amsterdam en omgeving moeten worden opgelost, maar de locatie zal voor belangstellenden uit een breder gebied zeker in beeld komen.*

*De beoogde ontwikkeling voorziet volgens de laatste inzichten in het realiseren van een buurtschap met **maximaal 600 woningen en een oppervlakte van 5 hectare aan bedrijvigheid en een daarbij behorend voorzieningenniveau**. Het project is **van belang voor het versterken van de economische structuur in de regio, het vergroten en/of versterken van de werkgelegenheid en de behoefte aan (betaalbare) woningbouw in de regio.** Ter wille van de onderzoeksopgave wordt uitgegaan van maximaal 600 woningen.*

Behoefte aan woningen

***Het gebied leent zich uitstekend voor de woningbouwopgave** waar de regio voor staat (…) Met name de toevoeging van 33% sociale woningbouw is noodzakelijk om (…) te kunnen voldoen aan de vraag van goedkope huurwoningen en een meer evenwichtige samenstelling van het woningaanbod."*

***Pg. 12/27**:*
*,, **Verbinding tussen natuurgebieden***
*De"locatie Crailo vormt een **cruciale schakel** tussen de natuurgebieden ten zuiden en ten noorden van de A1. Het functioneren van het enkele jaren geleden gerealiseerde ecoduct kan een impuls krijgen door de zuidwestelijke flank van het gebied bij de natuurzone te betrekken."* (onderstreping en vetgedrukte tekstgedeelten, SNLG).

*In **3.3 Ruimtelijk kader en het Ambitiedocument** (**Pg.13/27**) wordt zonder ook maar iets te zeggen over de nijpende en bitter noodzakelijke en zeer kostbare saneringssituatie van dit plangebied meegedeeld:*

*,,De rijke geschiedenis, het aanwezige landschap en de ambitie van duurzaamheid zijn de dragers van het gebiedsconcept, zodat **het jarenlang afgeschermde gebied** een levendige schakel wordt in het hart van `t Gooi. Het Ruimtelijk Kader geeft input aan de belangrijkste elementen van het Ambitiedocument. Het Ambitiedocument vormt het vertrekpunt voor de ontwikkeling van Crailo. **Het verleidt en inspireert tot het maken van innovatieve plannen met als doel dat het nieuwe Crailo een uniek en onderscheidend karakter krijgt.***

***De** belangrijkste **uitdaging is op welke manier van het momenteel afgesloten terrein** een levendig en met de omgeving verweven gebied kan worden gemaakt. **Hierbij dient rekening te worden gehouden met de kwaliteiten van de locatie en zijn omgeving (…)** Dat vraagt om een ontwikkelingsvisie die verder reikt dan het uitsluitend reageren op de bestaande ruimtelijke kwaliteiten".*

Commentaar SNLG:

***Het zal mede aan de ,,jarenlange afscherming" van het defensieterrein hebben gelegen, dat ook de bestuurders van het Gooi geen weet hebben van de ruïneuze toestand van dit gebied.** De heer D. van der Velden van het GNR was zeer*

*onthutst, zoals hij aan de heer P. Bogaers in een en telefoongesprek op **18 januari 2021** meedeelde: ,,Wij werden geconfronteerd in het afgelopen najaar met ,, onvoorstelbare hoeveelheden puin, die Defensie in dit gebied heeft achtergelaten".*

*Het betrof niet alleen leidingen onder de grond, beton, metaal en ammunitie, maar ook ruïnes van spooksteden, gebouwen, kapotgeschoten bij militaire oefeningen. Dit werd duidelijk bij een eerste inspectie in **september 2020** door P. Bogaers van het terrein (in het Ontwerpbestemmingsplan ,,Op Zuid" genoemd). Bij dat bezoek bleek er sprake te zijn van een onvoorstelbare triestheid aan beton, braakliggende terreinen. De sanering was in dat deel van Crailo toen reeds in volle gang, maar de Groene Mantel (zo'n 27 meter breed) aan de rand van het gebied Op Zuid, en de bossen op het terrein stonden er nog. Deze bossen en de Groene Mantel zijn in de latere herfst van 2020 volledig omvergetrokken en ontmanteld met hier en daar nog wat overgebleven en uitgespaarde restanten. Maar zeker bij een vervolgbezoek op **donderdag 18 februari 2021** bij een inspectie samen met collega-bioloog , de heer A. Bijlard onder meer aan het manege terrein van de familie Barneveld met uitzicht op het omliggende gebied "**Op de Hei**"was de aanwezige ravage om het terrein van de manege, in het gebied van GNR, onvoorstelbaar. Een verwoesting als van welke gebombardeerde stad dan ook is daarmee vergelijkbaar. Dat terreingedeelte ten zuidoosten van de manege Gooi- en Eemland is nu eigendom van GNR.*

Voor dat er daar ,, natuur" komt, zullen er grote financiële offers moeten worden gebracht.

Zulk een landschap is ook elders in het plangebied aanwezig.

***Echter:** In de Notitie van **3 april 2019** van ARCADIS in paragraaf **3.4 Raadsbesluiten** op **pg. 14/27** wordt er met geen woord geschreven over de onhoudbare saneringssituatie op Crailo. Niets is er te vinden over staat en omvang van de ze problemen. Over saneringskosten wordt nergens geschreven in de Notitie.*

*In **5.1 (Algemene aanpak en aandachtspunten)** is het kaartje op **pg. 22/27** een ,,**black-box"** ter zake van ,,**de landschappelijke kwaliteiten van dit plangebied"**. Er lijkt geen vuiltje aan de lucht te zijn. Lezers van de Notitie hoeven er niet op alert te zijn.*

Er is sprake van een onoverkomelijk hiaat in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (m.e.r.).

*Ook in dit kaartje is niets te vinden over sanering (zie **figuur 7**: ,,Het plangebied voor de ontwikkeling van buurschap Crailo").*

*In **5.1 (Algemene aanpak en aandachtspunten)** is de ,,**referentiesituatie (huidige situatie)**", waarover **bovenaan pg. 23/27** wordt geschreven **nooit adequaat vastgesteld.***

Zo de referentiesituatie ter zake van de bovengrondse en ondergrondse saneringssituatie in het plangebied Crailo ooit is geïnventariseerd, is dit niet adequaat gepubliceerd en is dit weggehouden uit de besluitvorming.

*In **5.2 (Te onderzoeken ruimtelijke modellen)** op **pg. 23/27**) wordt evenmin gesproken over de zwakke kanten van dit gebied. Een sterkte/zwakte analyse vanuit ruimtelijk oogpunt (zie **alinea 2 van 5.2**) is door ARCADIS of de GEM Crailo BV, of door wie van de overheden ook, nooit opgemaakt.*

*In **5.3 (te onderzoeken effecten)** op **pg. 24/27** wordt er met geen woord gesproken over de aanwezige ruïnes, ondergrondse en bovengrondse puinbergen, metaal, èn ammunitie in het plangebied. **Een globale, categoriale aanduiding van een ,, wirwar onder het maaiveld van leidingen en voorzieningen" is geen adequate beschrijving van de situatie en verhult de omvang van het probleem.***

*Dit is een ernstig en onoverkomelijk hiaat en vaagheid in de Notitie. **Wie hoeft er door deze tekst van de Notitie hier bij voorbeeld op verdacht te zijn op een door Defensie opnieuw in de grond verborgen ,, half vliegtuig" elders op het terrein, nadat het eerst moest worden verwijderd uit de grond om door te kunnen gaan met het nieuwe dierenverblijf, de stal op de manege Gooi- en Eemland na de ruilverkaveling van dit bedrijf?** (mond. mededeling van mevrouw E. Barneveld op **woensdag 10 februari 2021** aan de heer P .Bogaers).*

*In **5.3 (te onderzoeken effecten)** op **pg. 25/27** in de opsomming ,,MER-beoordelingspunten en effecten " **wordt nergens geschreven over de saneringssituatie in Crailo en de betekenis die dat heeft voor de MER-beoordeling.***

Een aanduiding als ,, Bodem (bodem- en grondwaterkwaliteit)" ziet niet op deze zeer specifieke problematiek in het plangebied Crailo, hoewel het wel zijdelings terug komt in aspecten over de kwaliteit van het bouwpuin , aangetroffen op en in het terrein, dat ,,eerst na zuivering " zou mogen worden toegepast in de ,,Ecowal" vanwege extra zware eisen, die gesteld worden aan materialen, gebruikt in dit waterwinningsgebied.

Over explosieven en gifstoffen in deze puinbergen en de effecten daarvan op en voor mens en dier en flora bij vrijkomen daarvan wordt nergens in de Notitie gesproken.

Kortom:
*Ten onrechte zijn de gesprekspartners en de bestuurders op alle niveaus en ook de Commissie voor de milieueffectrapportage hierover nimmer geïnformeerd, in ieder geval niet via deze Notitie van **3 april 2019**, die **het startschot** moest afgeven voor:*
***(1)** het Advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage van bijna drie maanden later van **26 juni 2019** (zie hierna paragraaf **3.4.3**), en voor*

***(2)** het **Stedenbouwkundig- en Landschapsplan** (,, Nieuwe Leefplek met een Groen Hart") in een samenwerkingsverband van **ARCADIS met de drie gemeenten en met de GEM Crailo BV en met SVP, en OKRA** van acht maanden later van **december 2019** (zie paragraaf **3.4.4**), en voor*

***(3)** het Milieueffectrapport, ook opgesteld door ARCADIS, van **1 december 2020** (zie paragraaf **3.4.5**).*

CONCLUSIE van de SNLG:

*Nu deze Startnotitie zo vervuild is met ,,**propaganda voor het plangebied" zonder de desolate positie te beschrijven waarin dit plangebied door toedoen van het ministerie van Defensie zich bevindt** kan deze notitie niet leiden tot betrouwbare en deugdelijke en volledig geïnformeerde vervolg rapporten en tot een waarheidsgetrouw MER-rapport.*

En het gevolg hiervan is, dat voortgaan op deze ingeslagen weg door de GEM Crailo BV door de drie gemeenten bij het vaststellen van het bestemmingsplan Crailo ca 2021, alleen maar kan leiden tot ,, fruits of a poisonous tree". Geen heldere en geen toetsbare criteria zijn ontwikkeld door de GEM Crailo om gaande de ontwikkelingen er op toe te zien dat de uitvoering van dit plan aan zijn doelen beantwoordt. Er is geen sprake van een goede ruimtelijke ordening, er is geen op voorhand uitvoerbaar plan.

Nader commentaar van de SNLG op basis van voortschrijdend inzicht:
(1) Het gifmengsel van planologisch jargon en reclametaal zet zich in navolging van het Ambitiedocument van november 2017 in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (m.e.r.) voort.
*Bij uitstek gaat het blijkens de tekst erom, **"te verleiden en te inspireren tot het maken van innovatieve plannen met als doel dat het nieuwe Crailo een uniek en onderscheidend karakter krijgt."***
Dit verleiden gaat dan gepaard met "misleiden".

(2) Het is onverdraaglijk dat de raden zich in dit verleidingsproces, annex misleidingsproces hebben laten meeslepen en geen enkel adequaat weerwoord hiertegen hebben gegeven.

*(3) De Notitie bouwt voort door copy/paste op het Ambitiedocument 11/2017 en leidt via het zelfde spoor tot een **onrechtmatig tot stand gekomen vaststellingsbesluit van 7 juli 2021**.*

(4) De Commissie voor de m.e.r. is door de notitie van 3 april 2019 eveneens op het verkeerde been gezet door het onthouden van informatie over de bodemverontreinigingssituatie in het plangebied.

***3.3.2.5 BUURTSCHAP CRAILO, Stedenbouwkundig-en Landschapsplan 12/2019, NIEUWE LEEFPLEK MET EEN GROEN HART**, 197 pp.*

Het Stedenbouwkundig-en Landschapsplan 12/2019 is in de Zienswijze van de SNLG van 23 februari 2021 behandeld in paragraaf 3.4.4 op p. 89 t/m p.93.
Zie het volgende citaat:

*"**3.4.4** Stedenbouwkundig- en Landschapsplan, ,,Nieuwe leefplek met een Groen hart" GEM Crailo BV jo. overige deelnemers aan Team C (gemeenten Gooise Meren, Hilversum, Laren, SVI'. OKRA, ARCADIS, bureau voor Gebiedscommunicatie) , **december 2019** (197 pagina`s)*

*Het Stedenbouwkundig- en Landschapsplan van de GEM Crailo BV van december 2019 volgde een half jaar na het Advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage van 26 juni 2019 (zie **3.4.3 van de zienswijze**).*

*Met voorbij gaan aan het advies van de Commissie m.e.r. van **26 juni 2019** deelde de directeur van de GEM, de heer J. Nieuwenhuizen mee in zijn voorwoord:*
,, Het bestuurlijk vaststellen van het stedenbouwkundig- en Landschapsplan vormt een belangrijke mijlpaal in de planvorming van Crailo maar vormt niet het eindpunt. Team C zal GEM Crailo verder ondersteunen bij het afronden van het

bestemmingsplan met Milieueffectrapportage voor Crailo. ***Wij rekenen erop dat zij dit op net zo'n voortreffelijke wijze zullen doen als bij het opstellen van dit Stedenbouwkundig- en Landschapsplan."***

NB. *Bestudering van het Stedenbouwkundig- en Landschapsplan laat evenwel zien, dat niemand het rode potlood heeft gehanteerd bij het nakijken en controleren van dit plan op hiaten, vaagheden, ongerijmde wendingen en tegenstrijdigheden op het niveau van de relevante bijzonderheden.*
Twee prangende onderwerpen worden in deze paragraaf toegelicht:

1) Het feit dat de Groene Mantel in de randen van het gebied, en de bossen en bosschages in dit plangebied eerst werden gerekend tot ,, het kapitaal" van Crailo, om vervolgens te worden behandeld als een ,,sta-in-de-weg";

2) Het feit, dat er eerst in de tekst telkens wordt benadrukt , dat er heide vegetatie zal komen met in de randen daarvan ,, Heischrale graslandvegetatie" (in de gekleurde kaartafbeeldingen te ontwaren als zeer smalle zomen) om vervolgens in de verdere tekst steeds meer afbreuk te doen aan het creëren van heide in dit bewoonde gebied (heide wordt niet meer genoemd), en de heischrale graslandvegetatie wordt gepromoveerd van de randen van de weggeschreven heidevelden tot het zogenaamd alom aanwezige heischrale grasland in alle open plekken en plekjes in het plangebied;

Verder valt op, dat in alle foto- en beeldmateriaal van deze brochure er sporadisch , alleen maar gezonde, slanke, jonge witte mannen en vrouwen en kinderen worden afgebeeld, en dat er kennelijk geen honden in dit gebied komen te wonen, en evenmin katten, en dat het één en al groen is wat er blinkt. Het is een zonnige en blije reclamefolder geworden, die geen recht doet aan de adviezen van de Commissie m.e.r. van een half jaar eerder en geen recht doet aan de feiten. De feiten worden weggeschreven en niet benoemd.

Ad 1: *dat de Groene Mantel in de randen van het gebied, en de bossen en bosschages in dit plangebied eerst werden gerekend tot ,,het kapitaal" van Crailo, om vervolgens te worden behandeld als een ,,sta-in-de-weg"*

Op ***pg. 64*** *in* ***2.5 Landschappelijk Raamwerk*** *luidt de tekst als volgt:*
Het huidige groen vormt het kapitaal van het gebied. De aanwezige bosclusters, de bomenrijen en de solitaire bomen vormen de basis van het landschapsplan. Met het raamwerk wordt robuust aangesloten op het landschap in de omgeving en wordt de verbinding gemaakt met het aangrenzende natuurgebied. De voor de Heuvelrug typische coulissewerking van bos en open heidevelden wordt gecontinueerd in het gebied en beleefbaar gemaakt vanaf de entree
Buffers naar de omgeving
Aan de westflank van het terrein grenst de bebouwde kern van Bussum. Aan de oostkant ligt de natuurbrug Laarderhoogt die op grotere schaal de heide- en bosvelden van het GNR aan weerszijden van de A1 met elkaar verbindt. ***Hier wordt de groene beboste zoom behouden als buffer naar de omgeving****. Om negatieve invloed van de nieuwe bewoning en bedrijvigheid op de kwetsbare bottleneck van de natuurbrug te voorkomen wordt een wal gerealiseerd."*

Op ***pg. 79*** *in* ***2.7 Voorbeeld verkaveling*** *luidt de tekst:*

,,Deelgebieden
(…)
Het landschappelijk raamwerk vormt het casco voor de bebouwing. (…)"

Pg. 100, ondersteund door het kaartbeeld op pg. 101 in 2.12 deelgebied Op Zuid vermeldt:

,,Het gebied ten zuiden van het Gebed zonder End bestaat uit een grote rechthoekige ruimte, ***stevig omsloten door de dichte bosranden van `t Goois natuurreservaat*** *en een nieuw ontworpen afschermende Ecowal als grens naar de natuurcorridor met het ecoduct.(…)".*

Pg. 168, Bijlage 1, Bomenbalans *luidt evenwel als volgt:*
,,Op de locatie is al een grote hoeveelheid bomen aanwezig . Deze vormen de basis van het landschapsplan. Voor de toegankelijkheid van het gebied en het toevoegen van bebouwing is het onvermijdelijk een del van deze bomen te rooien, mar dit wordt zoveel mogelijk beperkt.

Momenteel zijn met name de randen van het gebied sterk bebost. Omdat ervoor gekozen wordt het heidelandschap van de Bussumerheide het gebied in te trekken is het van belang ook voldoende ruimtes in het bos te maken. Daarnaast is het voor de biodiversiteit van belang een voldoende groot gebied van open heischraal grasland aan te leggen en ruimte vrij te maken voor de vennen en waterberging.(...)"

Commentaar SNLG:

*De tournure is verscholen in de bijlage in dit glanzende rapport. Zoals de Commissie voor de m.e.r. in haar advies van **26 juni 2019** heeft opgemerkt, lezen mensen eerst de samenvatting, die in dit Stedenbouwkundig Plan overigens ontbreekt, **maar mensen lezen zeker niet de bijlagen.***

De bossen en de Groene Mantel zijn van hun landschappelijke betekenis als visuele afscherming van het kazerneterrein en van een toekomstige bebouwing, van achter het bureaublad ontdaan. De natuur is hiertegen weerloos.

Ad 2 : *Het feit, dat er eerst in de tekst telkens wordt benadrukt , dat er heide vegetatie zal komen met in de randen daarvan ,, Heischrale graslandvegetatie" (in de gekleurde kaartafbeeldingen te ontwaren als zeer smalle zomen) om vervolgens in de verdere tekst steeds meer afbreuk te doen aan het creëren van heide in dit bewoonde gebied (heide wordt niet meer genoemd), en de heischrale graslandvegetatie wordt gepromoveerd van de randen van de weggeschreven heidevelden tot het zogenaamd alom aanwezige heischrale grasland in alle open plekken en plekjes in het plangebied.*

Zie het volgende:
*Op **pg. 65 in 2.5 Landschappelijk Raamwerk** is op de kleurenkaart als aparte en duidelijk zichtbare legenda-eenheid heide in grote velden ingetekend, met aan de smalle randen daarvan telkens een reep ,, Heischraal grasland". Nergens op dit kaartbeeld is er sprake van **aaneengesloten** gebiedbedekkend heischraal grasland. Dit patroon is op alle drie deelgebieden dezelfde.*

*Op **pg. 116** en **117** in **2.14 Openbare Ruimte** daarentegen ontbreekt de legenda eenheid ,, heide"" ten enen male. Daar is nog alleen maar sprake van de legenda-eenheid: ,,Heischraal grasland" ,met als nuance een legenda eenheid ,,Heischraal grasland overwegend heide". **Zo wordt het begrip "heide" weggeschreven tot iets wat de naam heide niet kan dragen.***

Op **pg. 160** (het wordt eentonig) ontbreekt in de legenda onder **3.4 Duurzame Bouwstenen** ook met bijhorende **kaart op pg. 161 in totaal het begrip Heide . De legenda eenheid "Heide" en ook het begrip "Heischraal grasland overwegend heide" is volledig van de kaart verdwenen.**

Het begrip dat daar opduikt "Natte heide en vennen" is gezien de toestand op de hogere zandgronden volledig illusoir. Heischraal grasland zou bij deze nieuwe bureau-tekst ca. 4,5 hectare in het plangebied beslaan, *geen randen van gebieddekkende heide, maar nu zogenaamd zelf gebieddekkend.*

Commentaar SNLG:
*Wie ook maar het hekvrije deel, waar honden vrij mogen lopen, van de naast Crailo gelegen Bussumerheide, bezoekt, ziet de kaalslag, die betreding door mensen en mensen met hun loslopende en soms aangelijnde honden veroorzaken, **te samen met de stikstofbemesting door de fecaliën van hun honden: Geen heide, of een verkommerde heide, en geen heischraal grasland**, een mistroostig landschap, mede veroorzaakt door de grote kuilen die honden graven in deze zandgronden.*
***Burgers met soms drie niet-aangelijnde honden laten zich niet aanspreken op hun gedrag**. Er wordt niet gehandhaafd, en het loslopen van honden is er niet verboden!*

Echter:

*Bekend is uit onderzoek van J.G. de Molenaar en D. Jonkers van het Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek Wageningen IBN-DLO, later Alterra, en heden het instituut Wageningen Environmental Research van de WUR, IBN- rapport nr. 038 uit 1993 (,, **De invloed van stikstof in de ontlasting van honden op de vegetatie in voedselarme bos- en natuurterreinen**", 29 pg`s), **dat de stikstoftoevoer door het uitlaten van honden even groot of nog groter blijkt te zijn dan de atmosferische stikstofdepositie,** citaat: ,, dat is bij voorbeeld op heide of duingrasland al het geval bij het dagelijks uitlaten langs één en dezelfde route van 500 meter aan een lijn van maximaal 1,5 meter. bij een ongeveer 5 m lange lijn, wordt hetzelfde niveau bereikt bij het dagelijks uitlaten van zo'n vier honden. Is de vaste looproute 2 km, dan verdubbelt de extra input bij het aldus uitlaten van drie, respectievelijk 15 honden."*

*De auteurs vermelden, ,,dat het in **1988** in Nederland gehouden aantal honden met hun uitwerpselen **naast 930 ton fosfor** in dat jaar **8940 ton stikstof** voortbrachten waarvan ca. de helft in principe ter beschikking komt van de plant. **Het is onbekend hoeveel van die jaarlijkse productie in bos- en natuurterreinen terecht komt**, en wat dat voor de flora en vegetatie van die terreinen kan betekenen. **Deze notitie verkent die mogelijke invloed. Hiertoe is een aantal eenvoudige berekeningen uitgevoerd**. Deze dienen in de eerste plaats als gedachtenbepaling. Zij gaan uit van beschikbare kennis en gegevens, aangevuld met een aantal aannamen en voorzien van een aantal nuancerende kanttekeningen."*

Conclusie SNLG:
Zonder enige verklaring bouwt de GEM Crailo BV met haar raadgevende ingenieursbureaus ongerijmde wendingen in, in het Stedenbouwkundig – en Landschapsplan van december 2019. Het gaat hierbij om tegenstrijdigheden op het niveau van de relevante bijzonderheden.

De SNLG maakt hierbij ernstige bezwaren tegen deze wetenschappelijk en bestuursrechtelijk onverantwoorde manier van optreden door de GEM Crailo BV.
*Bekend is **bijlage 1 van het MER-rapport** van **1 december 2020,** waar op **pg. 2/12 in regel 18, kolom 3** wordt meegedeeld dat het creëren van heidevegetatie **in bewoond gebied** niet reëel is, maar dat geldt evenzo voor ,,Heischraal grasland". **Zie in deze Zienswijze pg. 23 e.v. ,paragraaf 3.1.2.4**.*

De openbare ruimten in het plan Crailo worden uitlaatplekken voor honden met navenant resultaat.

Tot slot over Het Stedenbouwkundig – en Landschapsplan van december 2019
*Dit plan geeft de SNLG aanleiding om ernstig bezwaar aan te tekenen tegen het voorgenomen uitkijkpunt in de Ecowal , zie de visualisatie op **pg.104 en 105. Dat uitkijkpunt zal de beschermende functie van de Ecowal** tegen negatieve invloed van de aanwezigheid van mensen (geluid, zichthinder, geurhinder,lichthinder `s nachts door filmende en fotograferende personen, of mensen die elkaar daar ontmoeten , of daar ,, een feestje bouwen" etc.) **voor de natuurbrug ernstig ondermijnen . >>***

Commentaar SNLG
(1) In bovengenoemde zienswijze van 23 februari 2021 is het accent gelegd op de misleiding door de GEM Carilo B.V. over de begroeiing in het plangebied met heide, later teruggebracht tot heischraal grasland en weer later tot "natte heide en vennen", allemaal even onmogelijk.

(*2) Het stedenbouwkundig – en landschapsplan bleek op **pagina 92** nog een onthullende mededeling te bevatten, die niet spoort met de uiteindelijke uitkomst van dit bestemmingsplan. In de opvolgende brieven en pleidooien van de SNLG is hier aandacht voor gevraagd. Maar ook hier hebben de raden geen lering uit getrokken.*

***Citaat p. 92** Stedenbouwkundig- en landschapsplan:*
"Compacte clusters
***Voor de bebouwing is het landschap leidend**: er wordt gewoond in verspreid liggende compacte clusters die half verscholen liggen in de bosrand. De bebouwingsclusters krijgen een sterke vorm en een eigen uitstraling.*
De bebouwing geeft een nieuwe laag aan het landschap en draagt bij aan de enscenering van de open ruimtes. De clusters zijn samenhangend ontworpen. De woningen krijgen aan de landschapszijde geen tuin maar een terras als buitenruimte. Terrassen maken onderdeel uit van het gebouwde volume zodat de overgang tussen gebouw en landschap een scherpe grens is."

*Beweerd wordt, dat het landschap leidend is voor de bebouwing. Later uit het MEMO van de GEM Crailo B.V. [van dhr. Twan Zeegers van **2 juli 2021** (zie **bijlage 43, 2020-Crailo-VIII-40**) op p.2 van 2 (weggehaald van de website) bleek, dat niet "het landschap/de natuur leidend is bij de bebouwing, maar de Grondexploitatie: "**De grondexploitatie is leidend voor Crailo en daarmee ook het hanteren van deze categorieën"** **(= huurgrenzen)***

(3) In het Stedenbouwkundig- en Landschapsplan is in de kaartbeelden en tekst geen onderscheid gemaakt tussen sociale woningbouw, middenhuur en middenkoop woningen en dure woningen. De hele uitgave is een reclamefolder geworden, die geen rechtszekerheid biedt en waar mensen geen rechten aan kunnen ontlenen.

*(4) In navolging van het Ambitiedocument van **november 2017** en in navolging van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (m.e.r.) van 3 april 2019, is ook het Stedenbouwkundig- en landschapsplan er op gericht*
"te verleiden en te inspireren tot het maken van innovatieve plannen met als doel dat het nieuwe Crailo een uniek en onderscheidend karakter krijgt."
Ook in dit Stedenbouwkundig- en landschapsplan gaat het verleiden samen met "misleiden".

***3.3.2.6 BUURTSCHAP CRAILO, Beeldkwaliteitsplan 12/2020, NIEUWE LEEFPLEK MET EEN GROEN HART**, 121 pp.*

NB. De SNLG houdt in dit beroepschrift / verzoekschrift voorlopige voorziening de in de Nederlandse taal (ABN) gebruikelijke spelling aan van het woord 'beeldkwaliteitsplan', niet de foutieve spelling van dit woord door de GEM Crailo B.V. en de raden als Beeldkwaliteitplan.

*Het Beeldkwaliteitsplan 12/2020 wordt evenals de hierboven beschreven plannen gekenmerkt door vlotte teksten en verleidelijk beeldmateriaal, maar het plan schiet tekort door de miskenning op **p. 26** van het doel van de ecowal.*

*Over de betekenis van de ecowal voor de noodzakelijke bescherming van de functionaliteit van de natuurverbinding, het ecoduct Het Laarderhoogt wordt in het plan met geen woord gerept. Dit leidt dan ook bij de opstellers van dit Beeldkwaliteitsplan tot een diametraal tegenovergestelde opvatting wat de ecowal moet behelzen. De Gemeenten , GEM Crailo B.V. en de bureaus SVP, OKRA en ARCADIS toveren op **p. 26 en 27** nu het beeld te voorschijn van een bolwerk, dat niets te maken heeft met een hoge, begroeide grondwal ter bescherming van het Ecoduct, het Laarderhoogt . Zie de foto's*

*op **p.27** van de vestingswerken van de Naardervesting, die als inspiratiebron voor de planmakers worden genoemd voor de ecowal in het plangebied Crailo.*

*Overigens als de vestingwerken in Naarden de voorbeelden tot inspiratie zijn, is duidelijk, dat de stellers van het Beeldkwaliteitsplan er geen besef van hebben, dat die vestingwerken in hun robuustheid en hun hoogte van ruim tien meter en hoger, de 3,6 meter van de uit de hoge hoed van Tauw getoverde "3,6 meter hoge dry stone wall" verre te boven gaan. **Zie ook de tekst op p. 26**:*

"***Ecowal***
De ecowal wordt een landschappelijk element ter afscheiding van enerzijds het Buurtschap Crailo en anderzijds het natuurgebied van het Gooise Natuurreservaat *(GNR). De inspiratie voor de uitstraling van de ecowal is gevonden in het gebied en de directe omgeving van Crailo. De militaire geschiedenis van Crailo is nog steeds zichtbaar in het kazernekwartier en in de relicten die elders in het gebied te vinden zijn. De vestingwerken van Naarden zijn een inspiratie door het gebruik van een grondwal als verdedigingswerk. De basis van een muur met grondwal wordt ook toegepast bij de ecowal. Dankzij deze historische knipoog wordt de wal een herkenbaar, continu ontworpen element dat duidelijk afleesbaar is als één van de dragers van Crailo.*
De ecowal heeft een continue hoogteopbouw in de verhouding van 1/3 basement en 2/3 groene opbouw. De groene opbouw bestaat uit een natuurlijke beplanting met heesters en lage begroeiing. Voor de stenen basis en de vulling van de wal wordt restmateriaal gebruikt van het huidige terrein (doorsnede pag. 28).
*In de lengte bestaat de wal uit verschillende segmenten die reageren op de plek in het plan (h.5). De ecowal vormt tevens de drager van een **pergola met zonnepanelen** die het bedrijvenpark en het woonpark verbindt en ruimte schept voor geconcentreerd parkeren eronder."*

*Op **pp. 104 en 105** wordt nader ingezoomd op de Ecowal, zie onderstaande tekst:*

5.2 De ecowal
verankering in het plan
*De ecowal heeft één karakter en is daarmee duidelijk afleesbaar als een van de belangrijkste dragers van Crailo. De ecowal biedt ruimte aan verschillende functies: een **bedrijf in het noorden**, de **zonnepergola**, een **observatiepunt** en een **ruimte voor de buurt**.*
In de lengte bestaat de wal uit verschillende segmenten die reageren op de plek in het plan. De kop wordt gevormd door tegen de wal bedrijfsruimte te plaatsen. Het middenstuk vouwt zich om het badhuisje – het visuele eindpunt van de Panoramaweg – heen.
*Hier wordt de wal begeleid door een pergola met **zonnepanelen** die met het voetpad eronder, het bedrijvenpark en woongebied aan elkaar koppelt. Ten zuiden van de knik in de wal verdubbelt de wal en wordt de zonnepergola ertussen voortgezet. Onder beide brede uiteinden van de pergola wordt geparkeerd. Dankzij de verdubbeling van de wal is het parkeren in het woongebied uit het zicht. Waar de staart eindigt, komt in het verlengde van de Laan van Crailo een observatiepunt.*
Werken in de wal
Ecowal met 'tiny pixels'
*Het wordt mogelijk gemaakt **werkruimtes** te realiseren **in de ecowal**. In de zone met fijnmazige pixelstructuur kunnen separate werkunits in en tegen de groene ecowal worden geschoven. Deze 'tiny studio's zijn een werkkamer groot, hebben elk een uniek ontwerp, liggen los van elkaar en maken deel uit van het **pixellandschap.**"*
P. 105 vertoont drie foto's waarvan één foto met een werkkamer ingebouwd in de ecowal, één foto met een ijzeren trap omhoog naar de bovenkant van de ecowal, en één foto met een zigzag ijzeren trap die dan boven op de ecowal leidt naar een hoog gelegen ver uitstekend platform met uitzicht op de natuurverbinding het Laarderhoogt.

De SNLG heeft ernstige bezwaren tegen deze mega reclametekst, waardoor elk onderdeel van het Beeldkwaliteitsplan ook met betrekking tot andere onderwerpen van dit plaatwerk wordt gekenmerkt.

*(1) Volgens de tekst op **p. 26** is de ecowal een "afscheiding van enerzijds het Buurtschap Crailo en anderzijds het natuurgebied van het Gooise Natuurreservaat (GNR)"*
Echter:** met deze stelling miskent de GEM Crailo B.V. en miskennen de raden bij het besluit van 7 juli 2021 dat **de ecowal als landschappelijk element een beschermingswal is** om de functionaliteit van de Natuurverbinding het Laarderhoogt te beschermen en te borgen. Dat is specifieker dan een afscheiding te zijn van het natuurgebied van GNR. Hier is sprake van **"heteronomie"**, waarbij de GEM Crailo B.V. c.s. de hoofdfunctie van de Ecowal is vergeten. Dit leidt tot een uitwerking van de ecowal tot een constructie met heel andere daaraan toegedachte functies: een **bedrijf in het noorden**, de **zonnepergola**, een **observatiepunt** en een **ruimte voor de buurt,** alsmede **werkruimtes in de ecowal.

*Overeenkomstig de misvatting van de GEM Crailo B.V. en van de raden op **7 juli 2021** over de werkelijke functie van de ecowal [die moet dienen ter voorkoming van onder meer geluidhinder, zichthinder ten nadele van het ecoduct vanuit de stadswijk Crailo, het tegengaan van hinder voor de dieren op de natuurbrug door menselijke aanwezigheid en bedrijvigheid*

in het plangebied, zo ook het tegengaan van hinder door honden in het plangebied ten nadele van de wilde diersoorten die de natuurbrug passeren]
zijn dan in het beeldkwaliteitsplan functies toebedeeld aan de ecowal, die de beschermende functie van de ecowal ondermijnen: een ijzeren trap omhoog naar de bovenkant van de ecowal, en één foto met een zigzag ijzeren trap die dan boven op de ecowal leidt naar een hoog gelegen ver uitstekend platform met uitzicht op de natuurverbinding het Laarderhoogt. ***Dit alles is uiterst ondoordacht en maakt een dergelijke ecowal ondoelmatig en het plan onrechtmatig.***

(2) Als de makers van het Beeldkwaliteitsplan inspiratie putten uit het militaire verleden van Crailo, waarom noemen zij dan niet de hoge, begroeide grondwal om het schietterrein van Crailo-Noord, die overeenkomt qua vorm en opbouw en hoogte met de eisen vanuit ecologisch perspectief aan de ecowal (zie het Wen R rapport van maart 2017, ***p.23****: een hoge, begroeide grondwal)? En waarom meent de GEM Crailo B.V., dat het volstrekt geoorloofd is die aanwezige grondwal aan de binnenkant af te kalven? En dit terwijl die grondwal excellent is om de rust in de omringende NNN gebieden van het GNR, tegen dit terrein van defensie aan, te handhaven?*

(3) waarom wordt er door de makers van dit Beeldkwaliteitsplan niet beseft, dat een hoge, begroeide grondwal als ecoduct inderdaad de natuur beschermt, ook doordat een grondwal de beschermde diersoorten voedselgelegenheid biedt, schuilmogelijkheden, nestgelegenheid, vergraafbare grond voor de aanwezige das etc.? Een stenen basement dient dat doel tot versterking van de natuur zeker niet.

(4) Het Beeldkwaliteitsplan, dat op ***7 juli 2021*** *is aanvaard door de raden biedt geen enkele rechtszekerheid over de inrichting van het plangebied, gezien de voortdurende verschillen in inzicht binnen en tussen de raden in het al dan niet voorzien van de ecowal van zonnepanelen etc. Die ruzies zullen telkens de kop opsteken.*

(5) Een ecoduct, zoals in het Beelkwaliteitsplan voorgesteld, is vatbaar voor verval op korte en middellange termijn. Een grondwal is robuust en vergt geen of nauwelijks onderhoud. Als de planmakers in het beeldkwaliteitsplan de ecowal eigenschappen toekennen van levende wezens ("kop" en "staart", "segmenten die reageren op de plek in het plan", een "wal die zich verdubbelt" etc, dan is dit een poëtische constructie, die poogt lezers te verleiden. Als er al een ecowal is, die leeft en onderdeel uitmaakt van een ecosysteem, dan is dat een hoge, begroeide grondwal, zoals zich dit om het schietterrein op Crailo al van voor de Tweede Wereldoorlog heeft bewezen: ***onderhoudsvrij, rust uitstralend, robuust, schaduw biedend aan zich schuil houdende dieren, ree, das, bunzing, vos, egel, eekhoorn, vergraafbare grond voor de das etc****.*

Kortom het Beeldkwaliteitsplan is juridisch in het kader van dit bestemmingsplan ***geen goede ruimtelijke ordening. >>***

.-.-.-

:
migratie van dieren bevorderen (…) De toeloop aan de zuidkant zal over een groot deel van het huidige AZC-terrein moeten lopen om goed als ecologische verbinding te kunnen functioneren."
P. 6/16: "*de bodems worden gesaneerd volgens de aan het toekomstige gebruik ontleende functionele eisen (…)*
"***het uiteindelijke" plan zal voldoen aan de vereisten van een goede ruimtelijke ordening.(…)***
P. 7/16: *"2.2 Eisen:*
- Het Gebed zonder End wordt in huidige vorm en met huidige functie behouden en waar mogelijk versterkt. Het wordt niet doorsneden door gemotoriseerd verkeer.
(…)
- Rekening houden met de invloedsfeer van het ecoduct ('stiltezone 'van 250 meter bij de toegang en realiseren van aanloopgebied) (…)"

P. 10/16: ***"landschappelijke inpassing (van bebouwing) is leidend."*** *>>*

2) En nadat de ABRvS opzettelijk het Ambitiedocument-2013 in **r.ov. 21.2** uit het beoordelingskader heeft weggesneden, haalt de ABRvS in r.ov. 21.2 ook het Ambtiedocument-2017 onderuit met de mededeling:
<< ***dat het Ambitiedocument 2017 weliswaar niet, zoals SNLG wenst, één op één is overgenomen in de planregels en op de verbeelding.*** *Gelet op het karakter van het Ambitiedocument 2017 is zo'n één op één inpassing niet vereist. Het Ambitiedocument 2017 geeft immers een* ***algemene beschrijving van de beoogde ontwikkeling van het gebied. Dit document sluit daarmee een andere vormgeving van de natuur en landschap en andere verdeling in type woningen en daarmee een ander percentage sociale huurwoningen niet uit****."*>>

Met andere woorden: Uit deze r.ov. volgt dat nu ook de inleiding van het Ambitiedocument-2017 niet meer geldt en herschreven dient te worden.

De originele tekst luidt op pagina 1 van het Ambitiedocument 2017:

*"**Inleiding, Ligging, In het hart van `t Gooi:***
Het voormalige kazerneterrein Crailo is misschien wel de meest begeerde ontwikkellocatie van `t Gooi. Het gebied ligt prachtig in het groen en grenst aan de uitgestrekte heide tussen Hilversum en Bussum. De locatie sluit aan op de bebouwde kom van Bussum. Het enorme terrein van circa 40 hectare is nu nog afgezonderd, weinig toegankelijk en ietwat geheimzinnig. In de nabije toekomst zal er echter worden gewoond en gewerkt, in nauwe samenhang met de natuur."

Na een op basis van de uitspraak van 1 februari 2023 van de ABRvS geactualiseerde herschrijving van deze reclametekst door de SNLG wordt dit:

*"**Inleiding, Ligging, In het hart van `t Gooi:***
Het voormalige kazerneterrein Crailo is voor projectontwikkelaars misschien wel de meest begeerde ontwikkellocatie van `t Gooi. Het gebied grenst aan de door massatoerisme en door stikstof bemesting uit de lucht en vanwege hondenontlasting zeer bedreigde heide tussen Hilversum en Bussum. De locatie sluit aan op de bebouwde kom van Bussum. Het enorme terrein van circa 40 hectare wordt toegankelijk gemaakt voor menselijke bewoning en bedrijvigheid waarbij alle tot in 2022 aanwezige wilde diersoorten (gewone dwergvleermuis, das, ree, boommarter, bunzing, eekhoorn, vos, en alle bosvogels en etc.) worden verjaagd door hun rustgebieden en voortplantingsplaatsen , nesten en holen te vernietigen en af te sluiten, en door de toegang tot dit gebied voor wilde diersoorten hermetisch af te grendelen. Het oorspronkelijk nog afgezonderde, weinig toegankelijke en ietwat geheimzinnige gebied is binnenkort verdwenen. In de nabije toekomst zal er echter worden gewoond en gewerkt, waarbij de oorspronkelijke nauwe samenhang met de natuur is weggevaagd ten koste van de heidegebieden en bossen in de omgeving. Daarbij zullen de toekomstige bewoners rekening moeten houden met ernstige geluidhinder en fijnstofhinder en roethinder afkomstig van de A1, en met grote droogteperioden en daardoor groter gevaar van onbeheersbare bosbranden."

Onder rechtsoverweging 21.3 voegt de ABRvS nog het volgende toe:

"21.3. Voor zover SNLG in dit verband ter zitting heeft betoogd dat het aantal voorziene sociale huurwoningen in de plannen niet aansluit bij de bestaande behoefte, overweegt de Afdeling - onder verwijzing naar r.o. 7.2 - dat deze beroepsgrond vanwege de het relativiteitsvereiste van artikel 8:69a van de Awb niet kan leiden tot vernietiging van de bestreden besluiten. Daarbij is in aanmerking genomen dat de behoefte aan woningen geen belang vormt dat SNLG volgens haar statuten behartigt. Reeds hierom treft het betoog geen doel."

3) Hier komt **artikel 8:69a Awb** om de hoek kijken. Bij de vraag naar de ontvankelijkheid van SNLG overwoog de ABRvS in **r.ov. 7.2**: *"Blijkens de geschiedenis van de totstandkoming van de Wet aanpassing bestuursprocesrecht (Kamerstukken II, 2009/10, 32 450, nr. 3, blz. 18-20) heeft de wetgever met **artikel 8:69a van de Awb** de eis willen stellen dat er een verband moet bestaan tussen een beroepsgrond en het belang waarin de appellant door het bestreden besluit dreigt te worden geschaad. **De bestuursrechter mag een besluit niet vernietigen wegens schending van een rechtsregel die kennelijk niet strekt tot bescherming van het belang van de appellant**."*

Problematisch is, dat de ABRvS de statutaire doelstelling van de SNLG niet heeft bestudeerd of eenzijdig heeft geïnterpreteerd. Het gaat de SNLG om een goede ruimtelijke ordening, waarbij het belang van de bescherming van natuur, landschap en milieu de eerste afweging vormt .

Citaat uit de statuten van de SNLG:
***"Het gaat om het bevorderen van een milieubeheer en een ruimtelijke ordening, die uitgaan van de noodzaak het abiotisch milieu** (bodem, lucht, water, ruimte en stilte en donkerte), **dat voorwaarde scheppend is voor het behoud en versterking van natuur en landschap, te beschermen; alleen zo blijft de fysieke leefomgeving van flora en fauna, en daarmee ook het welzijn van de mensen in het Gooi gewaarborgd; het opkomen voor de bescherming van aanwezige geologische, cultuurhistorische en landschappelijke waarden maakt daar onlosmakelijk deel van uit** en voorts al datgene, dat het karakter van deze natuurgebieden bepaalt; en eveneens al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt en daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord."*

Nergens in de statuten en waar elders ook heeft de SNLG zich tegenstander verklaard van infrastructurele werken die uitgaan van het beginsel, *"dat de mens te gast is"*. Daarin past juist het bevorderen van in alle opzichten verantwoord bouwen van woningen voor juist de mensen die aan de onderkant van de maatschappij niet aan een woning kunnen komen. Wonen (= beschutting=veiligheid=overleven) is een essentiële levensvoorwaarde voor alle diersoorten, inclusief de mens om te kunnen overleven. Daarbij past ook het opkomen van SNLG in 2022 voor het opnieuw tot leven wekken van het voormalige AZC- Crailo. De aanwezige natuurwaarden in het plangebied in de jaren van het eerdere AZC werden juist niet geschaad. Ruim duizend asielaanvragers waren er letterlijk te gast en gedroegen zich ook zo. Plant, dier en mens leefden in hetzelfde domein naast elkaar.

6.4.8 Milieueffectrapport voor plannen (hierna plan-MER) r.ov. 22. t/m 22.3. (pagina19 en 20)

,,Milieueffectrapport voor plannen (hierna: plan-MER)

*22. **SNLG voert aan dat het plan-MER dat de raden mede aan de besluiten ten grondslag hebben gelegd een onjuist en onvolledig beeld schetst doordat het is gebaseerd op onvolledige gegevens.** Daarbij wijst zij op de **notitie Reikwijdte en Detailniveau, waarin volgens haar gegevens ontbreken over de saneringssituatie. Ook zijn de rapporten van WER van 2017 en van 2020 over de natuurbrug ten onrechte hierbij niet betrokken**. SNLG stelt verder dat de raden op een aantal punten ten onrechte **het advies "Ontwikkeling Buurtschap Crailo. Toetsingsadvies over het milieueffectrapport" van 16 maart 2021 (hierna: het Toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r.)** niet, of onvoldoende hebben opgevolgd **en ten onrechte op een aantal punten niet om een aanvullend advies hebben gevraagd.** Daarbij heeft SNLG op de zitting in het bijzonder erop gewezen dat in het Toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r. onder meer wordt geadviseerd **om, in aanvulling op het plan-MER, voorafgaand aan de besluitvorming inzicht te geven in de aard, omvang en de beoogde realisatie van maatregelen gericht op het behoud van de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten met een negatief effect.***

*22.1. Voor de onderhavige plannen zijn de gevolgen voor het milieu onderzocht door de beoogde ontwikkeling aan een milieueffectrapportage (hierna: m.e.r.) te onderwerpen. Op **3 april 2019 is de notitie Reikwijdte en Detailniveau van het plan-MER opgesteld.** Hierover heeft de Commissie voor de commissie milieueffectrapportage (hierna: Commissie voor de m.e.r.) een advies uitgebracht op 26 juni 2019. Vervolgens is door **onderzoeksbureau Arcadis** het rapport **"Ontwikkeling Buurtschap Crailo. Milieueffectrapport (MER)" uitgebracht op 1 december 2020**. De Commissie voor de m.e.r. heeft hierover het **Toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r.** uitgebracht.*

*22.2. **Terecht is opgemerkt dat de notitie Reikwijdte en Detailniveau geen gegevens bevat over de saneringssituatie** en zijn de rapporten van WER van 2017 en van 2020 over de natuurbrug - onder verwijzing naar het vermelde onder 17.1 - formeel niet betrokken in de besluitvorming. In het plan-MER is echter wel aandacht besteed aan de saneringssituatie en de natuurbrug**. In wat SNLG in de stukken en op de zitting heeft aangevoerd, ziet de Afdeling geen reden om aan te nemen dat de raden hun afwegingen in zoverre op basis van onjuiste of onvolledige gegevens hebben gemaakt**. In het*

*Toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r. is verder geadviseerd om in aanvulling op het plan-MER nader onderzoek te doen in verband met beschermde soorten**. In hoofdstuk 2 van de zienswijzennota, die onderdeel is van de plantoelichtingen, hebben de raden vermeld dat er uitgebreid onderzoek is gedaan naar het voorkomen van beschermde soorten en de benodigde maatregelen gericht op behoud van de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten, zodat inzicht ontstaat in de uitvoerbaarheid van de bestemmingsplannen**. De raden hebben er verder op gewezen dat naar aanleiding van het Toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r. de aanwezige ecologische onderzoeken alsnog als bijlage aan de plannen zijn gevoegd. **Er is geen rechtsregel die verplicht om een plan-MER dat is aangevuld, opnieuw te laten toetsen door de Commissie voor de m.e.r. in een situatie als hier aan de orde**. Voor zover SNLG voor het overige over diverse opgestelde rapporten in het kader van de m.e.r.-procedure stelt dat deze onzorgvuldig dan wel naar inhoud niet inzichtelijk en concludent zijn, in het bijzonder met betrekking tot bodemsanering, de natuurbrug en beschermde soorten, waaronder in het bijzonder de das, komt dit hierna nader aan de orde.*

*22.3. Gelet op het voorgaande ziet de Afdeling in wat SNLG heeft aangevoerd **geen aanleiding voor het oordeel dat het plan-MER zodanige onjuistheden of leemten in kennis vertoont, dat de raden zich hier niet redelijkerwijs op hebben mogen baseren.***

Het betoog slaagt niet."

Commentaar P. Bogaers

1) Zonder ook maar enig citaat te noemen uit de onderliggende stukken door de ABRvS zijn deze overwegingen niet traceerbaar en niet controleerbaar op juistheid.

2) De ABRvS husselt een aantal gronden van beroep en daarin behandelde onderwerpen door elkaar zonder ook maar het verband te (willen) zien tussen deze gronden, die neerkomt op bewuste misleiding door GEM Crailo B.V. en door het door GEM ingeschakelde ARCADIS (steller van de notitie Reikwijdte en Detailniveau en auteur van het Milieueffectrapport van 1 december 2020) van de Commissie voor de Milieueffectrapportage en bewuste misleiding van de raden.

3) De ABRvS neemt de kritiek van de SNLG over onder r.ov. 22.2: "***Terecht is opgemerkt dat de notitie Reikwijdte en Detailniveau geen gegevens bevat over de saneringssituatie"***, maar de ABRVS laat onvermeld waarvoor de **notitie Reikwijdte en Detailniveau** van 3 april 2019 juist bedoeld was.

"*Deze notitie van **3 april 2019** was juist bedoeld "als startschot" voor:*
***(1)** het Advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage van bijna drie maanden later van **26 juni 2019** (zie hierna paragraaf **3.4.3**), en voor*

***(2)** het **Stedenbouwkundig- en Landschapsplan** (,, Nieuwe Leefplek met een Groen Hart") in een samenwerkingsverband van **ARCADIS met de drie gemeenten en met de GEM Crailo BV en met SVP, en OKRA** van acht maanden later van **december 2019** (zie paragraaf **3.4.4**), en voor*

***(3)** het Milieueffectrapport, ook opgesteld door ARCADIS, van **1 december 2020** (zie paragraaf **3.4.5**)."*

Zie nogmaals de hierboven geciteerde paragraaf 3.3.2.4 van het beroepschrift van 20 september 2021. Over de erbarmelijke staat van bodemvervuiling werd niets gezegd.

Daarenboven is in de tweede brief van de SNLG aan de ABRvS van **1 oktober 2021** (2021-SNLG-XIII-50 jo. XIII-49) bericht, dat het hele terrein zó is verontreinigd dat de bovenste halve meter over een oppervlak van 400.000 m2 moest worden verwijderd: 200.000 kubieke meter. In de notitie Reikwijdte en Detailniveau wordt hierover niets meegedeeld. Bij de tweede brief was meegezonden het "Dossieronderzoek van donderdag 23 september 2021 op het gemeentehuis van Eemnes", waar het dossier ter inzage was gelegd. Op **pagina 7 van dit Onderzoek** door SNLG (**2020-Crailo-XIII-49**) wordt onder **2.1.2** ingegaan op "Concept Saneringsplan op hoofdlijnen, concept Ontwikkelingslocatie Crailo, jaar 2020" , kenmerk: RAP/1000, auteurs F. Bransen en B. Timmerman. Dit concept Saneringsplan op hoofdlijnen is Bijlage 18 bij de toelichting op het bestemmingsplan door ARCADIS (en is tevens bijlage 71 beroepschrift SNLG).

Pagina 8 / 20 van dit "*Concept Saneringsplan op hoofdlijnen*"is van belang,
citaat:
"*Het totale bodemvolume waarin de interventiewaarden van alle in tabel 3.2 genoemde zware metalen, nikkel , PAK, lood, zink, PCB, zink) worden overschreden bedraagt circa 260m3.* ***Het betreft derhalve een geval van ernstige bodemverontreiniging. De oppervlakte van de verontreiniging is circa 400.000 m2 en de dikte circa 0,5 meter. Het totale volume aan verontreiniging boven de achtergrond waarden bedraagt circa 200.000 m3.***

Binnen het geval van ernstige bodemverontreiniging worden nog een aantal separate gevallen van ernstige bodemverontreiniging aangetroffen. "

Op pagina 8 / 20 en pagina 9 / 20 worden dan nog ***vier andere situaties*** *onderscheiden en genoemd, naast de 260m3 en de op te ruimen bodemverontreiniging van 200.000 m3 van punt 1.*
Het is onvoorstelbaar:

In ***punt 2****: Schietbaan:* ***circa 180 m3 "sterk verontreinigde grond","een geval van ernstige bodemverontreiniging", die dus bovenop de 260m3 van punt 1****. Het betreft sterk verhoogde gehalten aan lood met name op het achterste deel van de schietbaan."* etc., etc..

Weloverwogen heeft de SNLG in het beroepschrift van 20 september 2021 onder 3.3.2.4 aan de ABRvS laten weten:

*"****CONCLUSIE van de SNLG:***

*Nu deze Startnotitie zo vervuild is met ,,****propaganda voor het plangebied" zonder de desolate positie te beschrijven waarin dit plangebied door toedoen van het ministerie van Defensie zich bevindt*** *kan deze notitie niet leiden tot betrouwbare en deugdelijke en volledig geïnformeerde vervolg rapporten en tot een waarheidsgetrouw MER-rapport.*

En het gevolg hiervan is, dat voortgaan op deze ingeslagen weg door de GEM Crailo BV door de drie gemeenten bij het vaststellen van het bestemmingsplan Crailo ca 2021, alleen maar kan leiden tot ,, fruits of a poisonous tree". Geen heldere en geen toetsbare criteria zijn ontwikkeld door de GEM Crailo om gaande de ontwikkelingen er op toe te zien dat de uitvoering van dit plan aan zijn doelen beantwoordt. Er is geen sprake van een goede ruimtelijke ordening, er is geen op voorhand uitvoerbaar plan.

Nader commentaar van de SNLG op basis van voortschrijdend inzicht:
(1) Het gifmengsel van planologisch jargon en reclametaal zet zich in navolging van het Ambitiedocument van november 2017 in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (m.e.r.) voort.
Bij uitstek gaat het blijkens de tekst erom, ***"te verleiden en te inspireren tot het maken van innovatieve plannen met als doel dat het nieuwe Crailo een uniek en onderscheidend karakter krijgt."***
Dit verleiden gaat dan gepaard met "misleiden".

(2) Het is onverdraaglijk dat de raden zich in dit verleidingsproces, annex misleidingsproces hebben laten meeslepen en geen enkel adequaat weerwoord hiertegen hebben gegeven.

(*3) De Notitie bouwt voort door copy/paste op het Ambitiedocument 11/2017 en leidt via het zelfde spoor tot een* ***onrechtmatig tot stand gekomen vaststellingsbesluit van 7 juli 2021****.*

(4) De Commissie voor de m.e.r. is door de notitie van 3 april 2019 eveneens op het verkeerde been gezet door het onthouden van informatie over de bodemverontreinigingssituatie in het plangebied."

4) De ABRvS legt in r.ov. 22.2 met één pennenstreek de kritiek ter zijde door zonder nadere toelichting of zonder citaat of vindplaats in het Milieueffectrapport van 1 december 2020 mee te delen:

" Terecht is opgemerkt dat de notitie Reikwijdte en Detailniveau geen gegevens bevat over de saneringssituatie en zijn de rapporten van WER van 2017 en van 2020 over de natuurbrug - onder verwijzing naar het vermelde onder 17.1 - formeel niet betrokken in de besluitvorming. ***In het plan-MER is echter wel aandacht besteed aan de saneringssituatie*** *en de natuurbrug****. In wat SNLG in de stukken en op de zitting heeft aangevoerd, ziet de Afdeling geen reden om aan te nemen dat de raden hun afwegingen in zoverre op basis van onjuiste of onvolledige gegevens hebben gemaakt****."*

Deze wijze van motiveren is nietszeggend en oncontroleerbaar voor de lezer en daarmee niet rechtscheppend, maar verhullend. Welke aandacht de Commissie voor de m.e.r. heeft besteed aan de saneringssituatie wordt niet uitgelegd.
NB. In het Toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r. van 16 maart 2021 is er nota bene met geen woord gesproken over de bodem en over sanering. De Commissie heeft er langs heen gekeken juist vanwege het onderbelicht zijn van de ernstige bodemsituatie in het Milieu effect rapport van ARCADIS van 1 december 2020. Zie commentaar onder 5) .

In feite faciliteert de ABRvS "***slechte ruimtelijke ordening***". Ook ter zitting was het de ABRvS niet duidelijk wat de sanering inhield. Waar en wat er nog moest worden gesaneerd op 23 september 2022 op vraag van appellant NN wisten TAUW en GEM Crailo B.V. niet uit te leggen, De twee ambtenaren van de gemeenten wisten daarover evenmin iets mee te delen. Ten onrechte nam de ABRvS daarmee genoegen.

Mocht deze schamele toedekkende en feitelijk onjuiste motivering worden uitgelegd van de kant van de ABRvS als een gevolg van "***marginale toetsing***" (het gebruikelijke excuus), dan marginaliseert de ABRvS zichzelf door niet als rechter op te treden, maar op te treden juist als "***mond van het bestuur***".

5) **Op grond van 31 jaar ervaring met de ABRvS is het nuttig elk woord van de Raad van State op betrouwbaarheid en feitelijkheid te onderzoeken.**

Meegedeeld was: " ***In het plan-MER is echter wel aandacht besteed aan de saneringssituatie"***
Vraag: is dit zo?

Het **Milieueffectrapport (MER) Gemeenten Gooise Meren, Hilversum en Laren, 1 december 2020, Ontwikkeling Buurtschap Crailo** bestaat uit 204 bladzijden. De Inhoudsopgave op pagina 3 t/m pagina 8/204 vermeldt vele trefwoorden.

Echter:

In de totaal 14 hoofdstukken van het MER is geen enkel trefwoord als *'sanering'* of *'saneringssituatie'* te vinden. In Hoofstuk 4, Beoordeling en Keuze, komt onder paragraaf 4.2.11 het woord "Bodem" ter sprake. Dit betreft één pagina, pg. 78. Over de feitelijke bodemvervuiling wordt hier met geen woord geschreven.

Wat er staat is het volgende:

"*Effecten modellen*

De resultaten van een groot aantal uitgevoerde bodemkwaliteitsonderzoeken zijn verwerkt in de bodemparagraaf van het bestemmingsplan. Vooralsnog is de insteek om de aanwezige verontreinigingsspots volledig te saneren. Verder is het uitgangspunt bij de ontwikkeling van de locatie maximaal hergebruik van vrijkomende grond en daarmee minimale aanvoer en afvoer van grond. De mogelijkheden van hergebruik zijn afhankelijk van de kwaliteit van de grond en het tekort/overschot van grond op verschillende deelgebieden. De meeste grond komt vrij ter plaatse van de uit te geven kavels. Deze grond kan naar verwachting grotendeels worden hergebruikt op de locatie binnen het betreffende deelgebied. Ter plaatse van de uit te geven kavels wordt vervolgens schone grond aangebracht. Waarschijnlijk wordt dit grotendeels aangevoerd van buiten de locatie. Ook de ontgravingen van de saneringen worden aangevuld met schone grond. Als vervolgens met bovengenoemde criteria naar de modellen wordt gekeken kan een aantal conclusies getrokken worden.".

Daarna volgt er een uitleg van drie keuzemodellen A, B en C.
Tot slot wordt opgemerkt: "**Aanbevelingen voor voorkeursmodel**

. *Geclusterd bouwen en grote ruimtes voor natuur en groen zorgen voor het zo min mogelijk roeren van de grond. Het roeren van de grond is ongunstig uit oogpunt van bodem- en biodiversiteit.*

. Het roeren van grond betekent wel dat het schoner gemaakt moet worden, waarmee de kwaliteit wel vooruitgaat."

Wie, zoals de ABRvS meent met deze inhoudsloze mededelingen weg te komen, verdient een brevet van onvermogen.

Zouden wij ons zetten aan een analyse van deze intellectuele capaciteiten [ipso facto van ARCADIS en van de ABRvS die deze "toelichting" van ARCADIS accordeert], dan zouden wij moeten concluderen, *" dat deze niet hoger mogen worden aangeslagen dan die welke Franz Joseph, de Habsburger met de grote centenbak , grote faam hebben bezorgd als een notoire idioot - met dezelfde stortvloed van woorden en dezelfde schat aan monumentale achterlijkheid "* [vrij naar Jaroslav Hasek *De lotgevallen van de brave soldaat Svejk*, uitgever Pegasus, Amsterdam 2018, ISBN 978 90 6143 2787 4, vertaling door Roel Peters, zie aldaar pagina 239]

NB. Bij de Toelichting op het bestemmingsplan , die niet van een paginanummering is voorzien, horen 25 bijlagen, waarvan **bijlage 18 als titel heeft:** ***"Raamsaneringsplan (Crailo. 2020)"*** **.** Enige toelichting op de inhoud van bijlage 18 ontbreekt in de Toelichting!

In de **Toelichting** gaat **Paragraaf 6.3 van hoofdstuk 6 Milieuaspecten** over "Bodemkwaliteit".

Een halve pagina tekst (35 regels) **is besteed aan niet nader naar plaats gespecificeerde "bodemonderzoeken".**
De meest concrete mededeling is:
"*Op de ontwikkelingslocatie zijn 15 verontreinigingsspots aanwezig waar tussenwaarde- en interventiewaarde-overschrijdingen gemeten worden met een totaal oppervlak van circa 6.000 m2. Het totale verontreinigd volume boven de tussenwaarde bedraagt circa 7.000 m2. Het is niet uitgesloten dat tijdens de ontwikkeling van de locatie nog aanvullende verontreinigingsspots aan het licht komen."*

Geen melding wordt in de *Toelichting op het bestemmingsplan* gemaakt van de 200.000 m3 die over het hele oppervlak van 400.000m2 over een halve meter moet worden afgegraven en gesaneerd.

6) De ABRvS gaat ervan uit dat met deze inhoudsloze toelichting de raden uit de voeten konden komen en concludeert dan bij wege van cirkelredenering: "***In wat SNLG in de stukken en op de zitting heeft aangevoerd, ziet de Afdeling geen reden om aan te nemen dat de raden hun afwegingen in zoverre op basis van onjuiste of onvolledige gegevens hebben gemaakt."***

7) Met betrekking tot de volgende passus in **r.ov. 22.2** [**"***In hoofdstuk 2 van de zienswijzennota, die onderdeel is van de plantoelichtingen, hebben de raden vermeld dat er uitgebreid onderzoek is gedaan naar het voorkomen van beschermde soorten en de benodigde maatregelen gericht op behoud van de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten, zodat inzicht ontstaat in de uitvoerbaarheid van de bestemmingsplannen***] wordt het volgende in dit commentaar gesignaleerd:

Waar de ABrvS voetstoots de mededeling in hoofdstuk 2 van de Zienswijzennota door eveneens ARCADIS [van 22 april 2021] accordeert, waarbij ARCADIS **[en niet de fictief genoemde "raden" die immers niet zelf hebben meegeschreven aan deze nota**, PB] heeft **vermeld, "*dat er uitgebreid onderzoek is gedaan naar het voorkomen van beschermde soorten en de benodigde maatregelen gericht op behoud van de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten, zodat inzicht ontstaat in de uitvoerbaarheid van de bestemmingsplannen"*,** is het de ABRvS om haar moverende redenen ontgaan, dat ondanks dit "***uitgebreide onderzoek***" in al die jaren door TAUW, het bestaan van **de werkelijke "Big Five" van Crailo** in het plangebied niet was ontdekt en nergens is beschreven. Alleen de SNLG kwam achter het bestaan van deze bedreigde diersoorten.

Het betreft diersoorten die hun bestaan vonden in dit gebied en die in de onderzoeken van TAUW -als waren zij slechts bij toeval aanwezig- een enkele keer waren aangetroffen. Zie daarentegen al hetgeen door SBGH en SDWUG werd bevonden bij onafhankelijk onderzoek vanaf 25 september 2021.

8) De zekerheid bestaat dat TAUW en GEM Crailo B.V. al voor die tijd op de hoogte waren van het bestaan van dassenburchten in het gebied. Bewijs daarvoor was dat de eerste door P. Bogaers op 25 september 2021 aangetroffen dassenburcht in het gebied, was gemarkeerd met twee door menselijk toedoen omgeknakte jonge lijsterbessen aan beide zijden van deze burcht. P. Bogaers wist waar hij moest zoeken op basis van vijftig jaar terreinervaring en biologische kennis .

Verder bewijs van wetenschap over het bestaan van de das in het plangebied bij de GEM Crailo B.V. werd geleverd door de systematische moeite die GEM Crailo B.V. had verricht ver voor 25 september 2021 om de toegang voor dassen onder de hekken door te voorkomen.
Ook de felheid van GEM Crailo B.V. om na 25 september 2021 tot op heden het terrein hermetisch te blokkeren voor welk dier dan ook, waaronder das en ree, brengt de zekerheid met zich mee, dat bij de GEM Crailo B.V. het geenszins gaat om een harmonieus samenleven van mens en dier in dit gebied. Dat wordt juist onmogelijk gemaakt.

Dit alles was aan de ABRvS uitvoerig bekend, maar de ABRvS heeft er alles aan gedaan *"om de afwijzingsgronden rond te krijgen".*

9) In r.ov. 22.2 overweegt de ABRvS in het verlengde van het bovenstaande voorts:

"Er is geen rechtsregel die verplicht om een plan-MER dat is aangevuld, opnieuw te laten toetsen door de Commissie voor de m.e.r. in een situatie als hier aan de orde".

Ook hier volgt de ABRvS een cirkelredenering.
Terwijl er geen rechtsregel is, die **verbiedt** "***om een plan-MER dat na het Toetsingsadvies van 16 maart 2021 zou zijn aangevuld", opnieuw te laten toetsen door de Commissie voor de m.e.r. in een situatie als hier aan de orde"***, kiest de ABRvS om haar moverende redenen voor deze afwijzingsgrond. En dit terwijl aan de ABRvS de correspondentie tussen de SNLG en het Bureau van de Commissie voor de Milieueffectrapportage bekend was. De Commissievoorzitter zag het in antwoord op vragen van de SNLG als een lacune in de Wet, dat er niet hoefde te worden terug gekoppeld door de aanvrager van een MER-advies naar de commissie "*om te laten onderzoeken, of aan het afgegeven Toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r. (het Toetsingsadvies dateert in casu van 16 maart 2021) was voldaan en wel vóórafgaande aan het definitief vaststellen van het bestemmingsplan(hier 6 en 7 juli 2021), zoals de Commissie voor de m.e.r. had aanbevolen".* De Commissie was hier wel voorstander van om te dien einde opnieuw te worden geraadpleegd.

Ook hier geldt, dat niet alles in een wet hoeft te zijn vastgelegd om dit toch te doen vanwege eisen van behoorlijk bestuur. Zie de Behoorlijkheidswijzer van de Nationale ombudsman:

*"**Goede motivering***
De overheid legt haar handelen en haar besluiten duidelijk aan de burger uit. Daarbij geeft zij aan op welke wettelijke bepalingen de handeling of het besluit is gebaseerd, van welke feiten zij is uitgegaan en hoe zij rekening heeft gehouden met de belangen van de burgers. Deze motivering moet voor de burger begrijpelijk zijn. De overheid motiveert haar besluiten en handelingen steeds goed. Zij handelt niet alleen naar wat haar goed uitkomt of op basis van willekeur. Drie bouwstenen zijn voor een goede motivering van belang: de wettelijke voorschriften, de feiten en belangen en een heldere redenering. De motivering is gericht op het concrete individuele geval en is begrijpelijk voor de ontvanger"

Ook de ABRvS heeft zich niets gelegen laten liggen aan deze motiveringseisen van de Nationale ombudsman, die per definitie ook aan juist rechtsprekende organen is gericht als toetsingsinstrument.

Zie in het beroepschrift van 20 september 2021 de paragrafen:

3.1.2	**Het nader onderzoek door de SNLG over de Commissie voor de milieueffectrapportage en de GEM Crailo B.V.**	pagina	112
3.1.2.1	**De eerste vraag van de SNLG aan de Commissie voor de milieueffectrapportage**	**,,**	113
3.1.2.2	**De tweede vraag van de SNLG aan de Commissie voor de milieueffectrapportage**	,,	119
3.1.2.3	**Verzoek aan de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State**	**,,**	124

6.4.9 Het Natuurnetwerk Nederland (hierna NNN) r.ov.23., 23.1. (pagina 20)

,,Het Natuurnetwerk Nederland (hierna: NNN)

23. SNLG vreest als gevolg van de in de plannen voorziene ontwikkeling voor aantasting van het naast de plangebieden gelegen NNN. Volgens haar verzekeren de plannen onvoldoende dat het NNN niet wordt aangetast.

23.1. De plangebieden behoren niet tot het NNN. In paragrafen 6.11.1.1 van de plantoelichtingen is nader uiteengezet waarom de aanwezigheid van het NNN nabij de plangebieden niet in de weg staat aan de vaststelling van de plangebieden. ***In dit kader wordt van belang geacht dat het NNN geen externe werking kent waardoor verdere toetsing aan de Omgevingsverordening LJN NH2020 niet aan de orde is.*** *In wat SNLG heeft aangevoerd, ziet de Afdeling geen grond voor het oordeel dat de raden zich ten onrechte op het standpunt hebben gesteld dat de bestemmingsplannen op dit punt geen strijd opleveren met de provinciale verordening waarin het NNN nader is uitgewerkt. Het betoog slaagt niet."*

Commentaar P. Bogaers

1) R.ov. 23 staat in nauw verband met r.ov. 27 (Soortenbescherming) en met name r.ov. 27.4 t/m 27.7 (zie hierna paragraaf 6.4.13).

2) Uitgaande van de hierna in paragraaf 6.4.13 nader te bespreken r.ov. 27.4 t/m 27.7 van deze uitspraak van ABRvS over specifiek de das en zijn habitat, wordt hier op voorhand gestipuleerd, dat de ABRvS verzuimt de betekenis van **artikel 2, lid 1, Habitatrichtlijn** te doorgronden voor de bescherming van de das en zijn habitat. En dit terwijl de vraag centraal staat, of er met dit bestemmingsplan daadwerkelijk beoogd wordt door de raden, "*dat zij bij het bouwen en inrichten* ***van Buurtschap Crailo*** *een natuurinclusieve ruimtelijke inrichting beogen."*

3) Hier gaat het om rechtsoverweging 23, zie , met vet en onderstreept het ontzeggen door de ABRvS van "externe werking" aan NNN-gebieden.

4) Volgens de ABRvS is er geen reden om nader in te gaan op de zorg en inderdaad, gegronde vrees van de SNLG voor aantasting van het naast de plangebieden gelegen Natuur Netwerk Nederland, de NNN-gebieden van het Goois Natuurreservaat.

5) Vervolgens doet de ABRvS deze vrees af met **een negentiende geval** van ***Courtstripping*** en ***Groupthink***. Hierdoor mag er geen twijfel ontstaan over het onaantastbare gezag van de ABRvS. Hier wordt dit ingevuld met een gezagsargument: *"De plangebieden behoren niet tot het NNN. In paragrafen 6.11.1.1 van de plantoelichtingen is nader uiteengezet waarom de aanwezigheid van het NNN nabij de plangebieden niet in de weg staat aan de vaststelling van de plangebieden.* ***In dit kader wordt van belang geacht dat het NNN geen externe werking kent waardoor verdere toetsing aan de Omgevingsverordening LJN NH2020 niet aan de orde is."***

De vraag resteert: Cui bono? Wie heeft baat bij zo'n argument?
Antwoord: GEM Crailo B.V., het vehikel dat alle verantwoordelijkheden en de eigendom van het plangebied overgenomen heeft.

De tweede vraag luidt: Klopt dit argument van de ABRvS wel? In ieder geval is duidelijk dat de ABRvS een constructie hanteert van ***Courtstripping,*** waardoor zij hierover niet meer hoeft na te denken en zich niet meer hierover hoeft uit te spreken, getuige haar slotmededeling:

> *" In wat SNLG heeft aangevoerd, ziet de Afdeling geen grond voor het oordeel dat de raden zich ten onrechte op het standpunt hebben gesteld dat de bestemmingsplannen op dit punt geen strijd opleveren met de provinciale verordening waarin het NNN nader is uitgewerkt. Het betoog slaagt niet.>>*

6) Het habitat van de dassenclan met zijn vitale hoofdburcht op het terrein van de Watertoren Laren, gelegen op zo'n 300 meter van het plangebied van het bestemmingsplan Buurtschap Crailo -2021 strekt zich uit over de NNN-gebieden van het Goois Natuurreservaat (GNR) op de Westerheide en de Bussumerheide en omvat

verder het gehele voormalige defensieterrein. Het defensieterrein zelf vormt het bestemmingsplangebied Buurtschap Crailo. Dit defensieterrein omvat ca. 40 hectare. Het territorium van deze clan ligt ten zuiden van de A1.

Het omringende natuurgebied met vooral Grove dennen en droge heide, en op het voormalige defensieterrein alle bosschages en bossen (eiken) vormen het gezamenlijke habitat, territorium van deze clan. Volgens de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi (SDWUG) kan de omvang van dit territorium op zo'n 150 hectare worden geschat. Omzetting van het defensieterrein (nu nog een belangrijk rustgebied voor alle grote zoogdieren in het Gooi, ree, das, bunzing, boommarter, rode eekhoorn, gewone dwergvleermuis, haas, konijn en bosvogels, havik, buizerd, vier tot vijf soorten spechten) in een stadswijk betekent een vermindering van het territorium met 40 hectare, een substantieel verlies, ca. de helft tot een derde). **Dit tast qua functionaliteit ook de omringende NNN-gebieden en de natuurbrug Laarderhoogt aan en onlosmakelijk daarmee verbonden de overlevingskansen van de dassenclan van de Watertoren Laren.** Ten noorden van de A1 huist een andere clan op de Blaricummerheide. Dassenclans vormen ook defensieve eenheden. Zij verdedigen ieder hun eigen territorium tegen elkaar. Zij verdragen elkaar niet.

Gelukkig heeft inmiddels Gedeputeerde Staten van Noord-Holland in bezwaar [van de Stichting Natuur en Landschap het Gooi, SNLG tegen de Ontheffing van Gedeputeerde Staten en de OD NHN van 23 augustus 2022 tot vernietiging van de door SNLG en SDWUG aangetroffen dassenburchten op het defensie-terrein] op **6 februari 2023** bepaald, dat de eikenbomen (annex bossen/bosschages) op het defensieterrein een belangrijke voedselbron zijn door massaproductie van eikels, in dit gebied hoofdvoedsel voor de das, en dat daarmee rekening moet worden gehouden bij de aanleg van het buurtschap Crailo. Deze eikenbomen en vegetaties moeten worden gespaard. Gelukkig is hiermee, ondanks bovenstaande overweging 23 van de ABRvS , toch door Gedeputeerde Staten het belang van eiken als voedselverschaffers in het plangebied voor de das -**tegen de stroom in**- erkend.

[Zie over deze parallelle procedure hierna **paragraaf 7**. DE ABRvS heeft overigens ter zitting op 23 september 2022 de SNLG ondersteund en aangemoedigd in het vaste voornemen van de SNLG tegen de ontheffing van 23 augustus 2022 in bezwaar te gaan. De ABRvS heeft daarenboven ten overvloede de SNLG dringend aangeraden om tijdig in bezwaar te gaan tegen de beslissing in primo van GS van Noord-Holland van 23 augustus. Dit is gebeurd bij bezwaarschrift van 4 oktober 2022.]

7) **Onvoldoende rechtsbesef bij de ABRvS over het functioneren van de Wet natuurbescherming**

De kritiek van de SNLG richt zich op het ontbreken van rechtsbesef bij de ABRvS van het belang van werkelijke bescherming van de natuur. **De ABRvS als hoogste administratieve rechter meent de Habitatrichtlijn te kunnen uitleggen op zo'n wijze, dat allereerst NNN-gebieden er niet toe doen onder het motto:** "***Deze kennen geen externe werking***" tegen natuur ondermijnende invloeden van buitenaf. Echter die ondermijning doet zich wel degelijk voor, zoals in het geval Crailo, vanuit een toekomstige stadswijk op het naastgelegen NNN-gebied van het GNR en op de Natuurbrug Laarderhoogt..

8) De ABRvS **onderkent niet**, dat wilde flora en wilde fauna zich per definitie niets aantrekt van juridische definities van wat natuurgebieden zijn (lees ' natuurlijke habitats') en welke gebieden niet. De natuur trekt zich van juridische afbakeningen en definities evenwel niets aan en kan dat ook niet. Het milieu selecteert en de natuur is overal.

Verder lijkt de ABRvS alleen aandacht te besteden aan habitats , en lijkt zij alleen het beroep op soortbescherming te honoreren, voor zover het habitat van beschermde diersoorten zoals de das (Conventie van Bern van de Raad van Europa) in een Natura 2000 gebied (Habitatrichtlijn van de EEG/EU: 92/43/EEG) valt. **Het overgrote deel van de lidstaat Nederland van de EU valt echter buiten Natura 2000-gebieden, dus buiten de "prioritaire"(= unierechtelijk in de Habitatrichtlijn van belang verklaarde) habitats van artikel 2, lid 2, Habitatrichtlijn, RL 92/43.**

Zie de tekst van artikel 2 Habitatrichtlijn:

Artikel 2 Habitatrichtlijn luidt:

1. Deze richtlijn heeft tot doel bij te dragen tot het waarborgen van de biologische diversiteit door de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna op het Europese grondgebied van de lidstaten waarop het Verdrag van toepassing is.

2. De uit hoofde van deze richtlijn genomen maatregelen hebben ten doel de natuurlijke habitats en de in het wild levende dier- en plantensoorten van communautair belang in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen.

3. Bij de uit hoofde van deze richtlijn genomen maatregelen wordt rekening gehouden met de economische, sociale en culturele eisen en met de regionale en lokale kenmerken.

NB. Daarenboven zijn er maar een gering aantal planten- en diersoorten, die communautair, dus op EU-niveau van belang worden geacht in het kader van lid 2.

Artikel 2, lid 1, Habitatrichtlijn is - in tegenstelling tot artikel 2, lid 2- **ongeclausuleerd** en betreft **àlle in het wild levende planten- en diersoorten en hun habitats**, inclusief de Das. Artikel 2, lid 2 heeft betrekking op ´Prioritaire planten – en diersoorten` (die dan Communautair van belang zijn). Maar Artikel 2, lid 2 laat **lid 1 als kerndoel** onverlet: bescherming van **àlle in het wild voorkomende habitats en soorten, ongeacht Bijlagen I en II.** Dit artikel 2, lid 1 heeft echter **rechtstreekse werking** in alle lidstaten van de EU. Dat is ten onrechte **niet volledig en daarenboven restrictief** in de Wnb in nationaal recht omgezet en verdisconteerd.

9) **Ten onrechte is in de nationale Wet natuurbescherming (Wnb) de beveiliging tegen externe werking van infrastructurele projecten en plannen en vergunningen alleen beperkt tot Natura 2000-gebieden.**

10) **NNN- gebieden en *"witte"*(= niet- juridisch als natuur aangemerkte gebieden die desondanks, biologisch beschouwd , als natuur functioneren) worden onbeschermd gelaten door de wetgever en door de ABRvS, "*want dergelijke gebieden kennen *géén* 'externe werking'*.**

11) **Artikel 2, lid 1, Habitatrichtlijn** kan echter, alléén dàn een positief effect hebben op àlle wilde flora en fauna, wanneer hun habitats worden beschermd ook tegen **externe werking van ingrepen** bij infrastructurele projecten die qua effect niet alleen het plangebied treffen, en die leiden tot strijd met de preambule/ de considerans van de Habitatrichtlijn en tot strijd met alle regels die in biologisch opzicht geboden zijn voor het behoud van de natuurlijke habitats, welke niet liggen in Natura 2000-gebieden, en die geboden zijn voor het behoud en de bescherming en versterking van de wilde planten en diersoorten buiten een plangebied zelf.

12) Het Unierechtelijk vereiste '*effet utile'*, het **nuttig effect van de Habitatrichtlijn** legt verplichtingen op bij uitvoering van art. 2, lid 1, Habitatrichtlijn aan de Nederlandse overheden, waaronder de drie gemeenteraden. Aan deze unierechtelijke verplichting is door de ABRvS ten onrechte voorbijgegaan.

Hier doet zich de noodzaak van een prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie van de EU in Luxemburg voor.

13) De natuur wordt door de ABRvS **niet** beschermd.

Deze zelfde problematiek van ontbreken van rechtsbescherming van natuur komt overal in alle gemeenten van Nederland voor.

In paragraaf 6.4.13 wordt nader ingegaan op een tweede door de ABRvS in deze uitspraak ontwikkeld geitenpaadje om te ontsnappen aan de vereiste bescherming van habitats 'door bescherming van habitats te beperken tot "essentieel foerageergebied" ' zonder de **bioliogische betekenis** van habitat /territorium te (willen) doorgronden.

14) Deze twee hier beschreven aspecten, respectievelijk "*onderschatting*" van de betekenis van lid 1 van artikel 2 van de Habitatrichtlijn, respectievelijk "*overschatting*" van de betekenis van lid 2 van artikel 2 van de Habitatrichtlijn door de nationale wetgever en door de hoogste rechterlijke autoriteit (de ABRvS)

15) De ABRvS maakt de bescherming van natuur en landschap, c.q. de bescherming van alle daarin voorkomende wilde planten- en diersoorten door de lidstaat Nederland van de Europese Unie illusoir.

Dit gevoegd bij het in het algemeen volledig ontbreken van gedegen biologisch onderzoek op alle trofische niveaus van ecologische systemen door tal van niet gekwalificeerde zgn. 'ecologische' bureaus

(die zich beperken tot quick-, kwek- en kwakscans) maakt de achteruitgang van natuur in Nederland mogelijk en verklaarbaar.

16) Zoals de ABRvS de Wnb uitlegt en toepast, beschermt de Wnb in weerwil van haar naam (Wet natuurbescherming) de natuur niet. Deze wetsuitleg is in strijd met de Habitatrichtlijn.

17) Dat de ABRvS daarenboven voorbij gaat aan normen van ongeschreven recht, die inmiddels wel zijn neergelegd in *de Behoorlijkheidswijzer* van de Nationale ombudsman, is eveneens een teken aan de wand, dat de ervaringen met de Kinderopvangtoeslagaffaire niet over de volle breedte binnen alle Kamers van de Afdeling bestuursrechtspraak zijn doorgedrongen. Waarom is er hier geen sprake van "*responsief recht*"?

Het is bij wege van een ander voorbeeld bijzonder spijtig dat wat de Stichting Valouwe Natuur heeft meegemaakt van de zijde van het Bureau Blom Ecologie en van de zijde van de gemeente Nunspeet (verbod op onderzoek, inbeslagname van wildcamera's, vernietiging van filmbeelden). Ook deze niet-uitzonderlijke situaties zijn m.i. schandelijk en schadelijk voor rechtsvinding en voor de geloofwaardigheid van de rechtspraak. Vele natuurbeschermingsorganisaties hebben identieke ervaringen. Zie ook de ervaringen van de SBGH, gemachtigde Mr. Drs. P. B. Ph. M. Bogaers inzake Bestemmingsplan Speelpark Oud Valkeveen e.o. 2019. **Tussenuitspraak bestuurlijke lus Bestuursrecht overig, 6 januari 2021, ECLI:NL:RVS:2021:7, zaaknummer 201908317/1/R1.**

- Ook in de zaak Speelpark Oud Valkeveen (zie voor alle documenten: www.snlg.nl/ Oud Valkeveen) speelde "onvoldragen" ecologisch onderzoek door een ecologisch bureau, c.q. Els &Linde, een hoofdrol. De Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi heeft - na op deze situatie door bioloog en oud-advocaat bestuursrecht P. Bogaers op deze affaire geattendeerd te zijn- uit eigen verantwoordelijkheid van de SDWUG uitvoerig onderzoek in Oud Valkeveen verricht en daarover gerapporteerd. Het onderzoek van het door Gooise Meren ingeschakelde bureau Els& Linde bleek "fake" te zijn. Zie verder drs. Rob Bijlsma over de ontelbare ecologische bureaus in Nederland die talloze malen hun rapporten opstellen naar de wensen van hun opdrachtgevers ("*nimis frequenter*") (R. Bijlsma, 2021, *Kerken van goud, dominees van hout: over de verwording van de Nederlandse natuurbescherming.* Atlas Contact, Amsterdam-Antwerpen, 352 pagina´s, ISBN 9789045044637)

Zie ook het rapport **Kwaliteit Eologische Adviesbureaus, 22 maart 2022 (18 pp.)door dr.ir. J.J. Schröder (stichting Valouwe Natuur)**

"Voorwoord

De adviezen van ecologische bureaus spelen een belangrijke rol bij besluiten over de toelaatbaarheid van ingrepen in het leefgebied van dassen. Daarbij hebben dassenbeschermers de indruk dat de adviezen van die bureaus vaak te wensen over laten. Het leek mij nuttig om een aantal tekortkomingen eens in een notitie vast te leggen en zo patronen te herkennen. Ik wil Marc Moonen en Bert Hesse (beiden Stichting Das&Boom), Ton Meijer (Stichting Dassenwerkgroep Utrecht -'t Gooi), Pieter Bogaers (Stichting Natuur en Landschap het Gooi) en Jan Baars (Stichting Dassenwerkgroep Limburg) hartelijk danken voor hun adviezen suggesties en aangeleverde informatie. Ik hoop dat deze notitie gaat leiden tot evenwichtiger besluitvorming ten gunste van dassen.

Jaap Schröder, Stichting Valouwe Natuur (www.valouwenatuur.jouwweb.nl)

Conclusie

De kwaliteit van adviezen van ecologische bureaus laat soms ernstig te wensen over blijkens een vijftiental voorbeelden. Deze lijst van genoemde voorbeelden is zonder twijfel niet uitputtend. Dat impliceert dat een advies van niet-genoemde ecologische bureaus net zo discutabel kan zijn. Vandaar de anonimisering van bureaunamen en bronnen. Omgekeerd komt het ook voor dat de hier wel-genoemde bureaus in andere gevallen adviezen geven die wel adequaat zijn. De tekortschietende adviezen vloeien voort uit onvoldoende ecologische kennis van dassen bij de betrokken bureau-medewerkers maar soms ook uit bewuste misleiding. Als gevolg daarvan worden adviezen onbetrouwbaar. Vergunningverleners en rechters zouden dit vaker in hun overwegingen moeten betrekken en daarom contra-experts raadplegen. Ook zou van ecologische bureaus verlangd moeten worden dat zij voorafgaand aan hun adviezen aantoonbaar contact zoeken met lokale dassendeskundigen. Hun namen zijn bekend bij de Stichting Das&Boom. Dat is overigens precies wat het interprovinciale Kennisdocument Das oppert."

Zie verder als inleiding op artikel 6.4 Habitat Richtlijn in het licht van de volledige tekst van RL 92/43/EEG < EU Commissie, Brussel, 51 pp (ISBN 92-828-9051-1) >

Waarschuwing: Het is van belang overigens voor het goede begrip van elke Europese Richtlijn altijd allereerst de preambule / de Considerans, in richtlijn 92/43/EEG 21 overwegingen. De Considerans is altijd onlosmakelijk verbonden met de uitleg van de daarop volgende artikelen van een richtlijn. Zie verder ook de oudere Vogelrichtlijn van de EU van 2 april 1979, Richtlijn 79/409/EEG. Lidstaten kunnen altijd verdergaande beschermingsmaatregelen in hun wetten vaststellen. De richtlijnen bieden zelf alleen een `minimum´ niveau aan bescherming.

6.4.10 Natuurbrug Laarderhoogt en de effectiviteit van de Ecowal r.ov. 24. t/m 24.4. (p.20 t/m 23)

,,Natuurbrug Laarderhoogt en de effectiviteit van de Ecowal

24. ***SNLG geeft te kennen als gevolg van de in de plannen voorziene ontwikkeling en daarmee gepaard gaande licht- en geluidhinder bevreesd te zijn voor aantasting van de functionaliteit van de Natuurbrug Laarderhoogt. Volgens haar verzekeren de plannen onvoldoende dat de functionaliteit van de Natuurbrug Laarderhoogt niet verslechtert. Mede onder verwijzing naar het rapport van WER van 2017 en het rapport van WER van 2020 wijst SNLG nadrukkelijk op de kwetsbaarheid van de Natuurbrug Laarderhoogt en de wijze waarop deze bescherming behoeft bij een voorgenomen ontwikkeling als de onderhavige in de nabije omgeving.*** *SNLG voert in dat verband aan dat de aan de gronden binnen de plangebieden opgenomen bestemming "Gemengd - Ecowal" niet bijdraagt aan het beschermen van de Natuurbrug Laarderhoogt. Dit klemt temeer nu de Natuurbrug Laarderhoogt met de onderhavige plannen intensiever gebruikt zal worden door omwonenden en (huis)dieren en de bestaande grondwal rond de schietbaan en naar het kazernecomplex zal worden doorbroken.* ***Ook de uitgevoerde bomenkap in de groene mantel op gronden van de plangebieden is nadelig voor de Natuurbrug, aldus SNLG.***

24.1. De raden stellen zich op het standpunt dat de plannen waarborgen dat ***de Ecowal zodanig wordt vormgegeven dat de achterliggende natuur en de Natuurbrug Laarderhoogt geen nadelige licht- en geluidhinder ondervinden van de te realiseren ontwikkelingen en het gebruik van de gronden ter plekke en ook dat de afschermende werking van de wal is gegarandeerd. De uiteindelijke hoogte van de Ecowal tot maximaal 5 m kan pas worden vastgesteld als meer duidelijk is over de definitieve inrichting en het gebruik van het achtergelegen gebied, aldus de raden.***

*24.2. Het inpassingsplan "**Natuurbrug Laarderhoogt**", dat op 15 november 2010 door provinciale staten van Noord-Holland is vastgesteld, voorziet in de realisatie van de Natuurbrug Laarderhoogt, waarbij een ecologische en recreatieve verbinding tussen diverse natuurgebieden werd gelegd. Het plangebied valt in het zuidwestelijke deel voor een gering deel van circa 300 m2 samen met het voorliggende plangebied van het bestemmingsplan van de gemeente Laren. Dit kleine gebied heeft zowel in het vorige planologische regime als in het voorliggende regime de bestemming "Natuur".*

*Ingevolge de voorliggende bestemmingsplannen rust op het oostelijke deel van de plangebieden, en grotendeels op het plangebied dat zich bevindt binnen de gemeente Laren, de bestemming "**Gemengd - Ecowal**" met in het uiterste zuidwestelijke deel van deze bestemming de functieaanduiding "specifieke vorm van recreatie - **uitkijkpunt**". Aan de noordwestzijde van deze bestemming grenst ten noorden de bestemming "Bedrijventerrein" ter plaatse waarvan een gebiedsaanduiding "**wetgevingszone - voorwaardelijke verplichting Ecowal**" is toegekend.*

Op grond van ***artikel 1.30 van de planregels*** *van de bestemmingsplannen wordt een* ***Ecowal*** *gevormd door een combinatie van aangelegde en gebouwde delen die elk op zich verschillende gebruiksfuncties kunnen dienen en als geheel een afschermende functie hebben voor de achterliggende bestemming "Natuur".*

24.3. In ***paragraaf 5.3.5.2 van de plantoelichtingen*** *is aandacht besteed aan de* ***Natuurbrug Laarderhoogt****. Hierin is onder meer vermeld dat om de ecologische verbinding waarvan de Natuurbrug onderdeel is, te laten functioneren, aan de zuidgrens een afscheiding noodzakelijk is tussen de buurtschap en het naastgelegen natuurgebied.* ***Deze afscheiding wordt gevormd door een zogenoemde Ecowal,*** *waarvoor een regeling is opgenomen in artikel 7 van de planregels. Door de aanleg van de* ***Ecowal*** *wordt enerzijds voorkomen dat overlast ontstaat op de naastgelegen natuur en wordt anderzijds voorkomen dat bedrijven beperkt worden door de nabije natuur.* ***In het rapport "****Crailo ecowal ecologisch advies" van Tauw, van 13 november 2020* ***staan resultaten opgenomen van onderzoek naar de werking van een Ecowal als mitigerend middel tegen verstoring van geluid en kunstlicht door de met de plannen voorziene ontwikkeling. Hieruit volgt onder meer dat met de beoogde hoogte van 3,6 m een afdoende afscherming realiseerbaar is om verstoring van kunstlicht en geluid te mitigeren. SNLG heeft de conclusies in dit rapport niet gemotiveerd bestreden****.*

Ter zitting hebben de raden zich verder op het standpunt gesteld dat deze Ecowal zelf geen natuur- of ecologische waarde vertegenwoordigt en niet beoogd is dat de wal zelf leefgebied voor dieren is. *De primaire functie van de Ecowal is immers het fysiek afschermen van de natuur van licht, geluid en betreding door mens en huisdier. Op de gronden met de bestemming "Gemengd - Ecowal" mogen zich een beperkt aantal bedrijven vestigen. Deze vestiging is volgens de raden aanvaardbaar omdat de Ecowal zelf niet een natuurfunctie heeft* ***en de verstening van de Ecowal beperkt blijft****. De Afdeling meent dat de raden deze afweging over de inrichting van de Ecowal mochten maken.* ***Dat een natuurfunctie wel noodzakelijk is voor de Ecowal, zoals SNLG ter zitting heeft aangevoerd, is niet nader onderbouwd en daarmee naar het oordeel van de Afdeling niet aannemelijk gemaakt. Voor zover SNLG ter zitting heeft gesteld dat de Ecowal ten onrechte niet aansluit bij hetgeen daarover in het Ambitiedocument 2017 staat verwoord en verbeeld, namelijk opgericht als een hoge, begroeide grondwal, verwijst de Afdeling naar hetgeen zij onder 21.2 over de betekenis van dit document voor de plannen heeft overwogen.*** *Er bestaat in hetgeen SNLG op dit punt aanvoert geen aanleiding om daar anders over te oordelen. Hetgeen SNLG heeft aangevoerd in relatie met de door haar gestelde vrees dat de voorziene* ***Ecowal*** *inbreuk maakt op natuur, landschap en milieu kan haar evenmin baten.* ***De raden hebben toegelicht dat de Ecowal hoofdzakelijk wordt opgebouwd als een grondwal in combinatie met restmateriaal afkomstig uit het gebied, hetgeen gunstig is voor wat betreft circulariteit en de grondbalans. Daarmee wordt uitdrukkelijk geen gebruik gemaakt van puin, dat op grond van regelgeving als afval wordt beschouwd.***

*Gelet op het voorgaande bestaat naar het oordeel van de Afdeling geen grond voor de conclusie dat de raden in de belangen die zijn gemoeid met het tegengaan van licht- en geluidhinder aanleiding hadden moeten zien niet tot vaststelling van de plannen over te gaan****. Niet is gebleken dat de plannen onvoldoende verzekeren dat de functionaliteit van de Natuurbrug Laarderhoogt niet verslechtert. Evenmin kan in hetgeen SNLG heeft aangevoerd aanleiding worden gevonden voor de conclusie dat de bestemming "Ecowal - Gemengd" niet bijdraagt aan het functioneren van de Natuurbrug Laarderhoogt****. De enkele omstandigheid dat ook gekozen had kunnen worden voor borging in de planregels van een hoge, begroeide grondwal, op een door SNLG gewenste wijze, maakt niet dat de door de raden gegeven motivering over de gekozen regeling voor de Ecowal niet toereikend is. Overigens merkt de Afdeling op dat de plannen een dergelijke door SNLG gewenste grondwal op zichzelf niet uitsluiten.***

24.4. Gelet op het voorgaande kan naar het oordeel van de Afdeling in hetgeen SNLG aanvoert geen aanleiding worden gevonden voor het oordeel dat de raden bij de vaststelling van de plannen onvoldoende rekening hebben gehouden met de Natuurbrug Laarderhoogt. Dat betekent dat de raden de plannen in zoverre redelijkerwijs hebben mogen vaststellen.

Het betoog slaagt niet."

Commentaar P. Bogaers

1) Allereerst valt op dat de ABRvS opmerkt:
"SNLG geeft te kennen als gevolg van de in de plannen voorziene ontwikkeling en daarmee gepaard gaande licht- en geluidhinder bevreesd te zijn voor aantasting van de functionaliteit van de Natuurbrug Laarderhoogt. Volgens haar verzekeren de plannen onvoldoende dat de functionaliteit van de Natuurbrug Laarderhoogt niet verslechtert. Mede onder verwijzing naar het rapport van WER van 2017 en het rapport van WER van 2020 wijst SNLG nadrukkelijk op de kwetsbaarheid van de Natuurbrug Laarderhoogt en de wijze waarop deze bescherming behoeft bij een voorgenomen ontwikkeling als de onderhavige in de nabije omgeving."

Hier komt de ABRvS niet op terug in r.ov. 24.

2) Eerder in r.ov. 17.1. (hierboven besproken in paragraaf 6.4.3 heeft de ABRvS de rapporten van Wageningen Environmental Research uit 2017 en 2020 buiten de bestuursrechtelijke orde geplaatst. Deze rapporten deden er volgens de ABRvS niet toe, "*omdat zij niet zijn opgesteld ten behoeve van de onderhavige plannen".*

De beroepsgrond was evenwel mede gebaseerd op de in beide rapporten behandelde feiten ter zake van "*eisen in Crailo te stellen aan woningbouw vanuit ecologisch oogpunt*" (rapport 2017) en feiten over "*de reeds bestaande functionele kwetsbaarheid van Natuurbrug Laarderhoogt*"(rapport 2020).

De ABRvS laat dan ook de door de SNLG aangevoerde grondslag voor haar zorg en vrees over de toenemende aantasting van de functionaliteit van de Natuurbrug Laarderhoogt bij realisatie van de verstedelijking in het plangebied volledig buiten beschouwing.

3) In r.ov. 23.1. (hierboven besproken in paragraaf 6.4.9 (Natuur Netwerk Nederland) had de ABRvS overwogen dat er "*geen sprake is van externe werking ter bescherming van de omliggende natuurgebieden* (van het Goois Natuurreservaat)*".* Deze door de ABRvS uit de overwegingen geschrapte externe werking geldt evenwel ook voor de bescherming van de Natuurbrug Laarderhoogt.

Door in de eerdere overwegingen zich te ontdoen van bestuursrechtelijke belemmeringen om aan dit bestemmingsplan het iudicium "goede ruimtelijke ordening" toe te kennen, heeft de ABRvS zich in r.ov. 24 en volgende ten doel gesteld om de afwijzingsgronden van de verdere beroepsgronden van de SNLG rond te krijgen. De ABRvS wenste daarbij ook geen belemmering te ondervinden van de Stichting Advisering Bestuursrechtspraak voor Milieu en Ruimtelijke Ordening (STAB), die in voorkomende gevallen de ABRvS adviseert. In r.ov. 20 (zie paragraaf 6.4.6) heeft de ABRvS bij wege van een dooddoener, een drogredenering het verzoek van SNLG om dit STAB in te schakelen afgewezen. Het kwam de ABrvS immers niet goed uit. Het was voor haar niet opportuun. En zo is de cirkel bij de ABRvS rond.

4) Hoge eisen moeten, gezien de rapporten van Wageningen Environmental Research (een niet-commercieel instituut van Wageningen University and Research) worden gesteld aan een voorziening als de in het bestemmingsplan opgenomen Ecowal, die juist ten doel heeft de functionaliteit van Natuurbrug Laarderhoogt veilig te stellen.

5) In het beroepschrift van 20 september 2021 is door SNLG verslag gedaan van de wijze waarop GEM Crailo B.V. en daarmee de raden zich hebben ontdaan van de adviezen van Wageningen Environmental Research (WenR) door afspraken met de hoofdexpert van WenR, dr. E.A. van der Grift, niet na te komen. Zie hierboven paragraaf 6.4.5 [Partijdigheidvooringenomenheid en vergewisplicht, r.ov. 19., 19.1., 19.2., 19.3.] en het daarin behandelde (6.4.5.1 op pagina 95 e.v.) "eerste voorbeeld van gebruik van de term "op- elkaar- afstemmen" door GEM Crailo B.V. in zake Wageningen Environmental Research".

WenR heeft heel duidelijk afstand genomen van de manipulatie door GEM Crailo B.V. en daarmee dorde raden middels het schrijven per e-mail aan de SNLG van donderdag **5 augustus 2021**:

e-mail van **Wageningen Environmental Research** , **dhr. F. Ottburg** van **donderdag 5 augustus 2021, 10:16 uur, inclusief het daarin opgenomen antwoord van dhr. E.A. van der Grift aan Mr. Drs. P.B.Ph. M. Bogaers,**
Citaat:

„Geachte heer Bogaers,

Uw vragen zijn voorgelegd aan de heer Van der Grift en onderstaand vindt u zijn reactie in het cursief.

"Een korte reactie op de vragen van de heer Bogaers:

- ***Nee, WENR heeft op geen enkel moment afstand genomen van de gegeven adviezen t.a.v. de grondwal aan de oostzijde van Crailo-Zuid**, zoals gepresenteerd in het rapport uit maart 2017. Er zijn naar het GEM ook geen toezeggingen gedaan of besluiten geaccordeerd. Wij maken geen deel uit van het ontwerpteam.*
- *Op **3 juni 2019** ben ik bij een bijeenkomst gevraagd van het ontwerpteam. Men stond toen nog aan het begin van het ontwerpproces en wilde van mij een toelichting op (de adviezen in) het rapport van 2017. **Er is toen ook gesproken over de grondwal en dan m.n. de benodigde hoogte, aangezien we in ons rapport uit 2017 geen vaste afmetingen geven. Mijn advies is toen geweest om de grondwal zo hoog te maken dat alles wat op Crailo-Zuid wordt gebouwd uit het zicht is, gemeten vanaf circa 2 m hoog (ooghoogte) op de oostgrens van de natuurverbinding (verste punt dus).** Een denkbeeldige zichtlijn van dat punt over de kruin van de grondwal zou dus boven alle bebouwing/bouwwerken moeten reiken. Bij de berekening van de hoogte van de grondwal heb ik geadviseerd geen rekening te houden met de beplanting op de grondwal, want in de wintermaanden verliezen veel bomen hun blad en ook is bekend dat beplanting geluid nauwelijks tegenhoudt. **Bij mijn weten zijn er wel aantekeningen gemaakt door het ontwerpteam tijdens genoemde bijeenkomst, maar geen notulen. Ik heb ze i.i.g. nooit ontvangen.***
- *Ik ben nogmaals uitgenodigd bij het ontwerpteam, nadat er een (voor)ontwerp was gemaakt. Dat betrof een bijeenkomst op **10 oktober 2019**. Tijdens de bijeenkomst zijn de (voorlopige) plannen gepresenteerd. Wat betreft de grondwal had men de hoogte afgestemd op mijn advies om dit te berekenen op basis van de zichtlijn vanaf de oostgrens van de natuurverbinding. **Ik heb van deze bijeenkomst geen notulen ontvangen**.*
- *Ik ben vervolgens nog eenmaal uitgenodigd door het GEM, op een later moment in het ontwerpproces. **Dat betrof een bijeenkomst op 26 november 2020**. Doel was om mijn reactie/advies te horen op een aantal*

ontwerpvoorstellen die alle samenhingen met de grondwal. ***Een voorstel was om de wal op een locatie te onderbreken en daar een pad doorheen te leggen****.* ***Ik heb geadviseerd dit niet te doen****.* ***Een ander advies was om een uitkijkpunt in de wal aan te leggen.*** ***Ik heb geadviseerd om dit ook niet te doen****. En een* ***derde voorstel*** *was* ***om de grondwal 3,6 m hoog te maken****, waarbij werd verwezen naar het TAUW rapport uit 2020.* ***Mijn advies, in lijn met dat uit 2017, was te onderzoeken hoe hoog de wal precies moet zijn om alle effecten uit te sluiten en de bebouwing op Crailo-Zuid (inclusief lichtbronnen) aan het zicht te onttrekken. De hoogte van de wal is op voorhand dus niet precies aan te geven, want deze hangt af van de hoogte van de bebouwing/lichtbronnen op het Crailo-terrein en de afstand van deze bebouwing/lichtbronnen tot de grondwal.*** ***Van dit overleg zijn korte notulen gemaakt. Deze gaven echter wat betreft mijn advies t.a.v. de hoogte van de wal een verkeerd beeld****.* ***Ik heb dus een reactie gestuurd op deze notulen en daarin met track changes de tekst, wat betreft mijn advies, verbeterd en aangevuld.*** ***Deze verbeteringen/aanvullingen zouden worden verwerkt.*** ***Ik heb echter nadien geen herziene/definitieve versie van de notulen meer ontvangen waarin mijn edits waren geaccepteerd.”.***

Met vriendelijke groet en hoogachting,

Fabrice Ottburg” (**vetgedrukt en onderstreping in tekst, PB**)

6) De ABRvS kende het onderzoek van SNLG naar de manipulaties door en namens de raden gepleegd uit het beroepschrift van 20 september 2021 middels paragraaf 3.2.2.2 [Het schrijven van de SNLG aan dhr. F. G.W.A. Ottburg BSc, onderzoeker Dierecologie, Wageningen Environmental Research van vrijdag 30 juli 2021 en het antwoord daarop van dhr. E.A. van der Grift van donderdag 5 augustus 2021: manipulatie door de GEM Crailo B.V. Het onderzoek betreft bijlagen 62, 63, 64, 65, 66] . Bovenstaande e-mail van 5 augustus 2021 is daarin opgenomen als **bijlage 64 (2020- Crailo-X-49).**

7) **Ter zitting op 23 september 2022 is door mij bij de bestrijding van de zogenaamde “uitkomst van onderzoek door TAUW”, als zou een hoogte van 3, 6 meter voldoende zijn voor de Ecowal uitvoerig genoemd.**

8) Toch presteert de ABRvS het in r.ov. 24.3. het volgende te overwegen:
“ De Afdeling meent dat de raden deze afweging over de inrichting van de Ecowal mochten maken. ***Dat een natuurfunctie wel noodzakelijk is voor de Ecowal, zoals SNLG ter zitting heeft aangevoerd, is niet nader onderbouwd en daarmee naar het oordeel van de Afdeling niet aannemelijk gemaakt.*** ***Voor zover SNLG ter zitting heeft gesteld dat de Ecowal ten onrechte niet aansluit bij hetgeen daarover in het Ambitiedocument 2017 staat verwoord en verbeeld, namelijk opgericht als een hoge, begroeide grondwal****, verwijst de Afdeling naar hetgeen zij onder 21.2 over de betekenis van dit document voor de plannen heeft overwogen.* *Er bestaat in hetgeen SNLG op dit punt aanvoert geen aanleiding om daar anders over te oordelen. Hetgeen SNLG heeft aangevoerd in relatie met de door haar gestelde vrees dat de voorziene* ***Ecowal*** *inbreuk maakt op natuur, landschap en milieu kan haar evenmin baten.”*

De ABRvS is andermaal verstrikt geraakt in haar eigen web van verdichtsels. Immers, waar de ABRvS verwijst naar het Ambitiedocument 2017 (,,***Voor zover SNLG ter zitting heeft gesteld dat de Ecowal ten onrechte niet aansluit bij hetgeen daarover in het Ambitiedocument 2017 staat verwoord en verbeeld, namelijk opgericht als een hoge, begroeide grondwal”***) was van stonde af aan duidelijk, dat de ABRvS het Ambitiedocument 2017 kennelijk maximaal heeft doorgebladerd.

Immers: in het Ambitiedocument 2017 wordt geen enkel woord gewijd aan een aan te leggen **Ecoduct**, laat staan dat daarin een afbeelding is weergegeven van een ecoduct.

De SNLG heeft aangeknoopt bij hetgeen WenR in aansluiting op een eerder document heeft aanbevolen te komen tot een hoge, begroeide grondwal ter bescherming van de functionaliteit van de Natuurbrug Laarderhoogt.

9) De ABRvS heeft tevens miskend in r.ov. 24.3 [“***In het rapport "****Crailo ecowal ecologisch advies" van Tauw, van 13 november 2020* ***staan resultaten opgenomen van onderzoek naar de werking van een Ecowal als mitigerend middel tegen verstoring van geluid en kunstlicht door de met de plannen voorziene ontwikkeling. Hieruit volgt onder meer dat met de beoogde hoogte van 3,6 m een afdoende afscherming realiseerbaar is om verstoring van kunstlicht en geluid te mitigeren. SNLG heeft de conclusies in dit rapport niet gemotiveerd bestreden****.”*]

dat **het rapport** "*Crailo ecowal ecologisch advies" van Tauw, van 13 november 2020"* geen verslag is van een onderzoeksrapport met dito vraagstelling, onderzoeksmethoden, verslag van onderzoek, weergave van onderzoeksresultaten en van bevindingen. Uitdrukkelijk niet. Het beslaat uit enkele pagina's en een enkel plaatje. De ABRvS maskert dit en gebruikt de term "***resultaten" opgenomen van onderzoek"***. Maar ook de ABRvS had moeten begrijpen, dat elk onderliggend onderzoek dat zou hebben geleid tot "resultaten van onderzoek" ontbrak. Het was een **niet door onderzoek gedragen mededeling** van TAUW, dat een hoogte van 3,6 meter voor de **ecowal** voldeed.

Of zoals dr. E. A. van der Grift in gesprek met GEM Crailo B.V. al had bericht: "*Mijn advies, in lijn met dat uit 2017, was te onderzoeken hoe hoog de wal precies moet zijn om alle effecten uit te sluiten en de bebouwing op Crailo-Zuid (inclusief lichtbronnen) aan het zicht te onttrekken.* ***De hoogte van de wal is op voorhand dus niet precies aan te geven, want deze hangt af van de hoogte van de bebouwing/lichtbronnen op het Crailo-terrein en de afstand van deze bebouwing/lichtbronnen tot de grondwal."***

10) **En al te gemakkelijk komt de ABRvS er dan mee weg, de SNLG ervan te betichten "*de conclusies in dit rapport niet gemotiveerd [te hebben] bestreden."*** , of zoals de ABRvS als uitsmijter het formuleerde:

"Hieruit volgt onder meer dat met de beoogde hoogte van 3,6 m een afdoende afscherming realiseerbaar is om verstoring van kunstlicht en geluid te mitigeren. SNLG heeft de conclusies in dit rapport niet gemotiveerd bestreden."

Als er al wat te bestrijden viel, dan was dat **de methode van onderzoek door TAUW** om tot de zogenaamde conclusies te kunnen komen. Maar er viel in dit opzicht niets te bestrijden, want er is geen onderzoeksmethode etc. door TAUW gegeven in het rapport. Tegen luchtfietserij valt niets te ondernemen. Maar de ABRvS wist wel beter.

11) In r.ov. 24.3 deelt de ABRvS over de ecowal voorts mee: ***"Dat een natuurfunctie wel noodzakelijk is voor de Ecowal, zoals SNLG ter zitting heeft aangevoerd, is niet nader onderbouwd en daarmee naar het oordeel van de Afdeling niet aannemelijk gemaakt."***

Echter: in het Beeldkwaliteitsplan van december 2020 wordt op pagina 105 compleet met een plaatje ("referentie werkruimte in de ecowal") het volgende geschreven: *"**Werken in de wal:** Ecowal met 'tiny pixels'. Het wordt mogelijk gemaakt werkruimtes te realiseren in de ecowal. In de zone met fijnmazige pixelstructuur kunen separate werkunits in en tegen de **groene** ecowal worden geschoven.. Deze 'tiny studio's' zijn een werkkamer groot, hebben een elk een uniek ontwerp, **liggen los van elkaar** en maken deel uit van het pixellandschap".*

Daarenboven is een tweede afbeelding van de ecowal gegeven op pagina 105, te weten "referenties uitkijkpunt op de ecowal". Het betreft een **begroeide ecowal met kruiden, struiken en bomen**.

Tevens is de ABRvS op de hoogte van het feit dat de raden op 6 en 7 juli 2021 moties hebben aangenomen om in de toekomst nader onderzoek te doen naar de benodigde hoogte van de ecowal. Zie vaststellingsbesluit van de raad van Laren van 7 juli 2021, en de aantekeningen ter zitting door SNLG: *"*

Faas(VVD): was gisteren verhinderd in het vooroverleg tussen de raden van de drie gemeenten, gehoord alle overwegingen kan hij zich verenigen met het nieuwe voorstel voor de vaststelling van de hoogte van de ecowal. Het is een compromis na het eerder aangenomen amendement in de Larense gemeenteraad over vaststelling van de hoogte op 5 m.

De nieuwe motie luidt: de ecowal wordt ten hoogste 5 m hoog. Er zal nader onderzoek dienen plaats te vinden, door een ander bureau dan Tauw of Alterra, in hoeverre de hoogte van 3,6 m toereikend is. Wanneer die te laag zou blijken dan heeft dat financiële consequenties voor de verdere ontwikkeling van het buurtschap. De gemeenteraden moeten vervolgens daarover later alsnog een besluit nemen."

Zie verder Vaststellingsbesluit van de Raad van Gooise Meren van 7 juli 2021, **Motie C16M21-128 Motie VVD Ondersteuning wens Laren onderzoek hoogte Ecowal. Een identioeke motie is door de raad van Hilversum aanvaard op 6 juli 2021 [Motie 139 (Ecowal) alg. stemmen aangenomen]**

12) Waar de ABRvS in r.ov. 24.3 vandaan haalt: ***"Ter zitting hebben de raden zich verder op het standpunt gesteld dat deze Ecowal zelf geen natuur- of ecologische waarde vertegenwoordigt en niet beoogd is dat de wal zelf leefgebied voor dieren is."*** is een raadsel. Daarenboven waren de raden ter zitting niet fysiek aanwezig: geen enkel raadslid van welke gemeente dan ook. De vertegenwoordigers door de ABRvS genoemd op pagina 2 van de uitspraak waren geen raadsleden, maar juist personen, tevens de woordvoerders die zelf of namens TAUW (M.P. Tijm en T.J. van Leeuwen), of als niet-ambtenaren en van buitenaf ingehuurde krachten van GEM Crailo B.V. (C.F.J. Cornelisse en J.B. Nieuwenhuizen) alle belang hadden uit commercieel oogpunt om de ABRvS te brengen tot ongegrondverklaring van de beroepen.

En zo komt de ABRvS tot haar oordeel onder r.ov.24.4.:
"24.4. Gelet op het voorgaande kan naar het oordeel van de Afdeling in hetgeen SNLG aanvoert geen aanleiding worden gevonden voor het oordeel dat de raden bij de vaststelling van de plannen onvoldoende rekening hebben gehouden met de Natuurbrug Laarderhoogt. Dat betekent dat de raden de plannen in zoverre redelijkerwijs hebben mogen vaststellen.

Het betoog slaagt niet."

6.4.11 Geen coördinatie tussen de raden r.ov. 25. (pagina 23)

"25. Voor zover SNLG betoogt dat bij de vaststelling van de bestemmingsplannen ten onrechte geen coördinatie tussen de raden heeft plaatsgevonden met het oog op het behoud van de natuur en met name de Natuurbrug Laarderhoogt, overweegt de Afdeling als volgt. Bij een gemeentegrens overstijgende ontwikkeling als hier aan de orde brengt het zorgvuldigheidsbeginsel als bedoeld in artikel 3:2 van de Awb met zich dat er een evenwichtige afstemming moet plaatsvinden tussen de raden. Gelet op de stukken en het verhandelde op de zitting is er geen aanleiding om aan te nemen dat er onvoldoende afstemming heeft plaatsgevonden tussen de raden. Alleen al daarom treft dit betoog geen doel."

Commentaar P. Bogaers

1) In deze r.ov. noemt de ABRvS niet op welke beroepsgrond deze passage betrekking heeft. Ook volstaat de ABRvS met een abstracte verwijzing naar **niet nader door de ABRvS genoemde** *"stukken"* en naar andermaal zoals ook herhaaldelijk in onder meer r.ov. 24 naar *"het verhandelde op de zitting",* **zonder mee te delen, wat er dan op de zitting naar voren is gebracht en door wie**.

2) **Nergens , maar dan ook nergens, heeft de SNLG als beroepsgrond naar voren gebracht:**
"dat bij de vaststelling van de bestemmingsplannen ten onrechte geen coördinatie tussen de raden heeft plaatsgevonden met het oog op het behoud van de natuur en met name de Natuurbrug Laarderhoogt."

3) De ABRvS heeft een beroepsgrond ingelezen die juist niet door de SNLG is gesteld.

4) De SNLG heeft juist naar voren gebracht dat **er bij voortduring** vanuit de GEM Crailo B.V. - middels brieven aan de raden - de raden zijn geïnstrueerd om de rijen gesloten te houden en geen controverses te laten ontstaan. Zie onder meer **bijlage 51 bij het beroepschrift van 20 september 2021**
[Bijlage 51 (2020-Crailo-XI-50), "*afwegingsbrief*" GEM Crailo B.V. aan de Colleges van B&W.
Het aanleggen van een geluidsscherm langs de A1 tussen het plangebied Crailo en deze snelweg stuit op ernstige bezwaren van de GEM Crailo B.V. in verband met de grondexploitatie 15 december 2020 blz.91]

5) Tevens heeft de SNLG als beroepsgrond aangevoerd, dat door GEM Crailo B.V. als coördinerende, privaatrechtelijke rechtspersoon **zonder bestuursrechtelijke verantwoordingsplicht,** er alles aan heeft gedaan om relevante informatie aan de raden te onthouden en zoveel mogelijk onderbelicht te laten, waaronder (1ste)de rapporten van WenR van 2017 en 2020 over de Natuurbrug Laarderhoogt, (2de) over de betekenis van het plangebied als refugium in het Gooi voor diersoorten als das en ree, bunzing, boommarter, eekhoorn etc., en (3de) over de werkelijke saneringssituatie(waarbij onderbelicht bleef, dat er 200.000 m3 aan grond, de toplaag van 0,5 meter over 400.000 m2 zou moeten worden verwijderd) .

6) Als de ABRvS de beroepsgronden van de SNLG met open oor en oog had behandeld, dan had de ABRvS de wel geformuleerde beroepsgronden dienen te behandelen.

7) Tegenover de door de ABRvS fictief ingelezen beroepsgrond staat, dat in het beroepschrift van 20 september 2021 in paragraaf [**2.2.2** De vergaderingen en de besluitvorming over het te nemen vaststellingsbesluit door de afzonderlijke raden van respectievelijk de gemeente **Hilversum** op **7 juli (niet 6 juli) 2021** en van de gemeente **Laren** op **7 juli 2021** en van de gemeente **Gooise Meren** op **7 juli 2021]** op pagina 76 het volgende is geconcludeerd over de besluitvorming op **6 en 7 juli 2021**:

"***Conclusie :***

Door geen enkele raad of griffie van de drie gemeenten zijn notulen opgemaakt. De SNLG is zeer blij met het audio transcript door de griffie van Laren van de vergadering van 7 juli. Hierna zal blijken, hoe waardevol die transcriptie is."

Op **pagina 82 Beroepschrift** wordt het volgende geconcludeerd door de SNLG naar aanleiding van de drie door SNLG direct per internet bijgewoonde vergaderingen van elk der gemeenten op 6 en 7 juli 2021:

"*In feite wordt het beslissingsproces bepaalt niet door kennis van het dossier, maar op grond van een vooringenomen standpunt, zoals door raadslid Vos van Groen Laren is ingenomen op p. 5 van 31 "Dus groen of wonen, dan moet ik toch eerlijk bekennen dat ook al denk ik dat het een mooi cultuurlandschap is, dan maar wonen". **Met "in-redelijkheid- kunnen – komen- tot" dit vaststellingsbesluit heeft zulks evenwel niet te maken.***

Duidelijk is uit het transscript dat de raad op geen enkele wijze de vergewisplicht van artikel 3:2 Awb is nagekomen. Strijd is hierdoor gecreëerd met het anti willekeurbeginsel neergelegd in artikel 3:4 Awb. In redelijkheid had de raad van Laren evenmin als de raad van Hilversum en de raad van Gooise Meren bij afweging van alle belangen, feiten en omstandigheden tot dit besluit kunnen komen.

*Verstandig zijn de subsidiaire woorden van lid De Jong van Liberaal Laren, over de toekomstige keuze van weer een onderzoeksbureau over de ecowal, dat bij uitstek onafhankelijk en niet vooringenomen dient te zijn. Zou hij en de raden van de drie gemeenten zelf informatie hebben ingewonnen **ingevolge artikel 3:2 Awb** bij Wageningen Environmental Research, zoals dat wel is gedaan door de SNLG , dan zou deze exercitie van weer een onderzoek (met alle overbodige kosten ten nadele van de gemeenschap van dien) niet als subsidiaire aanpak zijn gekozen. Dan was klip en klaar geworden, dat het advies en de eisen van het maart 2017 rapport nog steeds recht overeind staan. Hierover nader meer in **paragraaf 3** van dit beroepschrift."*

Op **p. 87 van het beroepschrift van 20 september 2021** werd geconcludeerd naar aanleiding van de raadsvergadering van 7 juli 2021:

"***Conclusie van de SNLG***

*(1) De vergadering bestond uit de behandeling van moties en amendementen. **Een debat vond niet plaats over de afweging van de belangen van natuur en landschap vs. bebouwing en infrastructuur in het plangebied Crailo.***

(2) Evenals de raadsvergadering van de gemeente Hilversum bestond de bijdrage van alle sprekers uit felicitaties richting zichzelf.

*(3) Duidelijk was de teneur in de vergadering, dat de motie over een nader onderzoek naar "de hoogte van de ecowal", geïnitieerd door de raad van Laren, met grote tegenzin door een substantieel deel van de raad van Gooise Meren is aanvaard, waarbij alleen het raadslid van Groen Links ervoor pleitte om **niet onverkort** de kosten van een verhoogde ecowal van 3,60 meter naar 5 meter op de gemeente Laren af te wentelen, maar de resultaten van het gewenste nadere onderzoek naar de hoogte van de ecowal af te wachten.*
*De door dhr. F. Vos (GL) daarbij uitgesproken "**winstverwachting"** richting Laren, als ook de opvattingen van dhr. Kwekkeboom (GDP), en van dhr, Wiss (PvdA) en dhr. Van de Schaaf (VDS) doen vermoeden, dat e.e.a. zal leiden tot nare debatten **en overeenkomstige rechtsonzekerheid** in de toekomst met desastreuze gevolgen voor de functionaliteit van de natuurbrug.*

*(4) **Ook de raad van de gemeente Gooise Meren heeft evenals de raden van Hilversum en Laren geen gevolg gegeven aan de controleplicht, de vergewisplicht, op de rapporten die door de GEM Crailo B.V. zijn uitgebracht.***

*(5) Geen aandacht bestond er voor het **niet uitvoeren** van de adviezen van het Toetsingsadvies van de Commissie voor de milieueffectrapportage van 16 maart 2021 inzake het doen van natuuronderzoek en de parkeerproblematiek e.a. voor dat het bestemmingsplan werd vastgesteld.*

*(6) **Evenmin als in Hilversum werd er aandacht gevraagd in de raad van Gooise Meren voor de bedenkingen die door de SNLG in haar 13 brieven naar voren zijn gebracht, niet over de functie van de ecowal, niet over de bodemsaneringsituatie en de risico's die daaruit voortvloeien voor de "uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan op voorhand".***

(7) De raad was erg tevreden met zichzelf, of zoals dhr. Kwekkeboom (GDP) naar voren bracht, gesteund door de hele raad: "eenheid maakt macht".

*(8) **Er vond geen afweging plaats van de belangen van natuur en landschap vs. bebouwing en infrastructuur in het plangebied.***

(9) Bevreemdend is de stemverklaring van de PvdA, waarin het primaat van de politiek door de PvdA wordt afgewezen en de verantwoordelijkheid voor de besluitvorming bij een B.V. (GEM Crailo B.V.) wordt neergelegd. De voorzitter kon hier alleen maar op antwoorden: "jammer".

Op **p.88 van het beroepschrift van 20 september 2021** is een "*over-all*"-conclusie geformuleerd door SNLG over de kwaliteit van de vergaderingen van de drie gemeenten.

"**2.2.2.4 Conclusies van de SNLG over de besluitvorming op 7 juli 2021 door de raden van de gemeenten Hilversum, Laren en Gooise Meren**

Op grond van deze verslagen van de vergaderingen van drie gemeenten, en na kennis te hebben genomen van de moties en amendementen van de gemeente Gooise Meren, met in herinnering de gemeenschappelijke vergadering van de 3 gemeenten van 11 mei 2021 en de vergadering van Gooise Meren van 19 mei 2021 (het beeldvormend gesprek) en van de gemeente Laren van 22 juni 2021 (idem) en van de gemeente Hilversum van 30 juni 2021 (idem) wordt het volgende door de SNLG geconcludeerd.

*(1) Er heeft **géén afweging plaatsgevonden** ingevolge de vereisten van artikel 3:4 Awb. **van alle belangen, feiten en omstandigheden betreffende de natuur en het landschap van het plangebied vs. de belangen van bebouwing en infrastructuur.***

*(2) Enige uitoefening van **de vergewisplicht van art.3:2 Awb heeft niet plaatsgevonden** met uitzondering van de raad van de gemeente Laren terzake van het door de GEM Crailo B.V. verborgen gehouden rapport van maart 2017 van Wageningen Environmental Research "Natuurbrug Laarderhoogt en Woningbouw op Crailo-Zuid, Programma van eisen voor woningbouw nabij de natuurbrug vanuit ecologisch perspectief" door E.A. van der Grift en D.R. Lammertsma.*

*(3) **Geen contact is door de raden opgenomen met WenR (WUR).** Geen verificatie heeft plaatsgevonden van de mededelingen van de GEM Crailo B.V. over dhr. Van der Grift. Zie hierna paragraaf 3 van dit beroepschrift, waar nader wordt ingegaan op het onderzoek dienaangaande door de SNLG.*

*(4) **Ten onrechte zijn de bezwaren van de SNLG over de saneringssituatie**, zoals naar voren gebracht in de Zienswijze, en in de zesde brief **ter zijde geschoven met de opvatting, dat er maar eerder bezwaar had moeten worden gemaakt tegen de Notitie Reikwijdte en detailniveau,** dat van 26 april 2019 tot en met 6 juni 2019 ter visie heeft gelegen.*

*(5) **Ten onrechte hebben de raden de "Reactienota bestemmingsplan en beeldkwaliteitsplan Buurtschap Crailo"** van 12 april 2021 **aanvaard zonder nader onderzoek te doen naar de juistheid van de gronden waarop de SNLG zich tegen het ontwerp bestemmingsplan heeft gekeerd**, ook met betrekking tot de **niet in de "Notitie Reikwijdte en detailniveau" aan de orde gestelde saneringssituatie. Daar werd in de Notitie immers met geen woord over gesproken, laat staan dat door " dat- niet- vermelden" er ook maar enig argwaan had kunnen rijzen bij de lezer.***

(*6) **Ten onrechte hebben de raden het bestemmingsplan Buurtschap Crailo vastgesteld** en **evenzo hebben zij ten onrechte het Beeldkwaliteitsplan vastgesteld.***

*(7) **Alle bezwaren tegen het bestemmingsplan zoals neergelegd in de 13 brieven en in dit beroepschrift blijven evenwel overeind.***

(8) De besluitvorming van 7 juli 2021 was al voorbewerkt door de GEM Crailo B.V. in de door haar geleide gezamenlijke vergadering van de drie gemeenten op 11 mei 2021 (Bevindingen SNLG bij bestudering van dit verslag van de gemeenschappelijke politieke vergadering van 11 mei 2021, zie de conclusies op p. 63 van het beroepschrift

[" 1. De aandacht van de bestuurders/raadsleden voor het belang van natuur en landschap in het plangebied is nagenoeg nihil.

2. Wat de betekenis is van het gebied is voor de natuur in het Gooi en in het plangebied op zichzelf beschouwd en of dat belang door het bestemmingsplan wordt geschaad wordt niet gevraagd."]

*(9) Terwijl op het "**Webinar"van de GEM Crailo B.V.** van **4 februari 2021** in het daar getoonde filmpje [overigens nu niet meer te vinden op internet] de drie wethouders in superlatieven bleven steken (zie ook de zienswijze van 23 februari 2021 over het Webinar), keren deze superlatieven ("fantastisch", "geweldig", "historisch") ook terug in de raadsvergadering van Hilversum van 7 juli 2021 (alleen dhr. Göbbels van Democraten Hilversum deed hier aan niet mee). De zelfde superlatieven werden in de volle breedte gebruikt door de raadsleden van Gooise Meren op 7 juli 2021.*

***Deze "superlatieven verhullen een bestuurlijk onvermogen om goed te besturen**.*

***NB.** Alleen in de vergadering van de gemeente Laren op 7 juli 2021 ontbraken deze superlatieven, behalve bij de wethouder.*

(*10) **Dankzij de kritische inbreng van de raad van Laren** op **7 juli 2021,** eerder ingenomen in de vergadering van de raad van Laren op 22 juni 2021 (waar Liberaal Laren de raad overtuigde van het ongeoorloofd uit het zicht houden door de GEM Crailo B.V. van het rapport van de WenR van maart 2017) i**s door de drie raden elk besloten tot nader onderzoek over de "hoogte van de ecowal" .***

*(11**) Aan alle overige aspecten van bezwaar vanuit het oogpunt van natuur en landschap, c.q. de bezwaren tegen het geheim houden van de bodemsaneringssituatie, en het niet getrouw gevolg geven aan het Toetsingsadvies van de Commissie voor de milieueffectrapportage alvorens tot vaststelling van het bestemmingsplan te komen, zijn de raden ten onrechte voorbijgegaan.***

*(12) **De raden hebben een bestemmingsplan vastgesteld, dat op voorhand niet uitvoerbaar is vanwege de kosten ervan,** die door in ieder geval de gemeente Laren niet kunnen worden gedragen, zoals al reeds duidelijk was uit de notulen van de gemeenteraad van Laren van 18 december 2017 (hierboven geciteerd op pp. 71 en 72).*

*(13) **De raden zijn ten onrechte voorbijgegaan aan de tekst op p. 104 van het Beeldkwaliteitsplan 12/2020 over de ecowal**. Die tekst is evenals het gehele Beeldkwaliteitsplan een prima voorbeeld van wat de auteur mw. Tracy Metz in 'Nieuwe Natuur, Reportages over veranderend landschap", uitgeverij AMBO, Amsterdam, **1998**, ISBN 90 2631515 5, "**een mengsel**" noemt "**van het jargon van planologie en reclame**"(**p. 74**). **Hoe anders kan worden verklaard, dat dé functie van de beoogde ecowal , die bij uitstek bedoeld is om de functionaliteit van de natuurbrug het Laarderhoogt te beschermen en te waarborgen, volledig over het hoofd wordt gezien in die tekst, waar als functies van de ecowal worden genoemd: "bedrijf in het noorden": ja!, de "zonnepergola": "ja!, een "observatiepunt", ja!, een "ruimte voor de buurt": ja!***

En geen der raden, en geen der raadsleden heeft de kwintessens van al die propaganda willen zien:** namelijk, **dat juist díe functies** (**die aan de ecowal worden toegedicht in het Beeldkwaliteitsplan) de bescherming van de functionaliteit van de Natuurbrug volledig ondermijnen.

*Het onvermogen bij de raden om zich rekenschap te geven van ondeugdelijke mededelingen in het Beeldkwaliteitsplan is stuitend. De raden hebben zich van meet af aan **"om de tuin" laten leiden** door de GEM Crailo B.V. en de glimmende brochures, zoals het Stedenbouwkundig en Landschapsplan (december 2019) en het Beeldkwaliteitsplan. Het gebrek aan persoonlijke afstand en de jaarlijkse barbecues, zoals op vrijdag 10 september 2021 door GEM Crailo B.V. hebben ook bijgedragen aan het creëren van Zonnekoning gedrag: geen tegenspraak.*

*(14) **Kennisname van de audio en video-opname van de vergadering van de raad van Gooise Meren van 7 juli 2021 laat zien, dat de animositeit van de raad van de gemeente Gooise Meren jegens de raad van de gemeente Laren blijft voorbestaan met betrekking tot de motie over nader onderzoek naar de vereiste hoogte van de ecowal.***

*(15) Uit de beraadslagingen van de raden over het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte bleek, dat er **terecht veel vragen bestaan over rechtszekerheid ook met betrekking tot de realiseerbaarheid van sociale woningbouw.***

*(16) Uit het antwoord van de in deze zaak als woordvoerder optredende heer F. Vos (Groen Links) van de gemeente Gooise Meren , "**dat er geen extra budget is vanwege de GREX**, [**verhullend taalgebruik voor de Grondexploitatie van Crailo] voor het versterken van de biologische diversiteit**", nota bene 1 van de 5 pijlers van Crailo, laat zien, dat het participatieproject in feite voor alle deelnemers **een wassen neus** is geweest, alle loftuitingen van de raden en wethouders over en weer ten spijt. Zelfs het aanplanten van Amerikaanse eik (Quercus rubra, PB) en van bomen in het algemeen was zoals dhr. F. Vos (GL), die materieel leiding gaf aan dit onderdeel van de vergadering, zei: "**te duur vanwege de GREX**" (=grondexploitatie). In de MER van 1 december 2020 werd onder versterking van de biodiversiteit als voorbeeld gesproken over het aanplanten van 'appelbomen en braamstruiken', hetgeen eveneens hilarisch is voor biologen en natuurkenners.*

(17) ***Èn bij de GEM Crailo B.V. èn bij de colleges van B&W èn bij de raden ontbreekt elke kennis over natuur en biologische diversiteit.*** *Alles wat er in het Stedenbouwkundig en Landschapsplan, en in het Beeldkwaliteitsplan hierover naar voren is gebracht, is slechts* ***een samenweefsel van planologisch jargon en reclame. De raden hebben hier ten onrechte niet doorheen gekeken****.* ***Het bestemmingsplan*** *(gelijkluidend voor de drie gemeenten en dat als 'één bestemmingsplan volgens de raden wordt opgevat en beschouwd)* ***is daardoor een fopspeen geworden ter zake van de zogenaamde "Groene " pijlers.*** *Uiteindelijk is daar geen geld voor vanwege de grondexploitatie. Hoeveel geld hebben het participatieproject en de uitgebrachte rapporten de gemeenschap niet gekost? Deze rapporten hebben geen rol gespeeld bij de vaststellingsbesluiten.*

(18) ***Uit economische overwegingen****, gezien de financiële positie van in ieder geval de gemeente Laren* ***is het plan op voorhand niet uitvoerbaar****.* ***Dit strekt tot groot nadeel voor de openbare kas. De baten wegen niet tegen de kosten op.***

(19) Als er al ooit gebouwd gaat worden in dit plangebied , dan is dat alleen voor de bovenklasse van de Nederlandse bevolking. ***Aan het opheffen van de gigantische woningnood biedt dit plan geen oplossing.***

(20) ***Bij uitvoering van dit plan gaat de kernwaarde van dit gebied*** *(rust voor de in het Gooi levende wilde dieren)* ***volledig teloor, en dit terwijl de naast gelegen Natuurbrug het Laarderhoogt juist bedoeld was om de versnippering van de natuur terug te dringen en de samenhang van de verschillende natuurgebieden in het Gooi en de Utrechtse heuvelrug te versterken.***

(21) In paragraaf 3 wordt nader ingegaan op de onhoudbaarheid van dit plan, waartoe de raden in redelijkheid niet hadden kunnen besluiten. Zij wisten dit en hadden moeten weten, dat dit plan de openbare kas te boven gaat.

(22) Het ***nog immer smeulende conflict*** *over "de meerkosten" van een solide, duurzame (en overigens nagenoeg onderhoudsvrije) robuuste "hoge begroeide grondwal"* ***blijft de raden*** *ook na 7 juli 2021* ***splijten****.* ***Grote rechtsonzekerheid is daarvan het gevolg****.*

De "zeer kwetsbare" financiële basis van het bestemmingsplan in relatie tot de Grondexploitatie ("GREX") komt pregnant naar voren inde volgende drie bijlagen:

bijlage 51 (2020-Crailo-XI-50): *"afwegingsbrief" van* ***de directeur dhr. J. Nieuwenhuizen van de GEM Crailo B.V.*** *van* ***15 december 2020*** *aan* ***de Colleges van B&W van de gemeenten Gooise Meren, Hilversum en Laren over een geluidsscherm langs de A1 naast het plangebied Crailo.***

Het aanleggen van een geluidsscherm langs de A1 tussen het plangebied Crailo en deze snelweg stuit op ernstige bezwaren van de GEM Crailo B.V. in verband met de grondexploitatie.

"De kosten voor een scherm kunnen oplopen ***naar €10 miljoen****. (…) Met het realiseren van deze maatregel is geen rekening gehouden* ***in de grondexploitatie*** *voor Crailo,* ***waardoor het realiseren van een dergelijke maatregel afbreuk zal doen aan het uitgangspunt van een tenminste neutrale grondexploitatie bij het te realiseren programma (…)".***

8) **Op niet te accepteren wijze komt dan de ABRvS na een door haar foutief ingelezen fictieve beroepsgrond te hebben geformuleerd - en te hebben "behandeld" in één pennenstreek (1 alinea) tussen neus en lippen door - tot de mededeling:**

"***Gelet op de stukken en het verhandelde op de zitting is er geen aanleiding om aan te nemen dat er onvoldoende afstemming heeft plaatsgevonden tussen de raden. Alleen al daarom treft dit betoog geen doel."***

6.4.12 Overige beroepsgronden SNLG r.ov. 26, (pagina 23): Tergooi ziekenhuis Blaricum

,,26. Wat betreft de overige beroepsgronden van SNLG die betrekking hebben op ***negatieve gevolgen voor de natuur en de Natuurbrug Laarderhoogt in verband met onder meer een voorgenomen ontwikkeling ten behoeve van het Tergooi ziekenhuis te Blaricum****, overweegt de Afdeling dat de desbetreffende gronden geen deel uitmaken van de voorliggende plangebieden. Deze beroepsgronden hebben dan ook geen betrekking op de ontwikkeling die de aan de orde zijnde plannen mogelijk maken. De ruimtelijke aanvaardbaarheid van die voorgenomen ontwikkelingen ligt in deze procedure niet voor."*

Commentaar P. Bogaers

1) De ABRvS snijdt ook hier een met het plangebied Crailo samenhangende stedelijke ontwikkeling in de gemeente Blaricum in het gebied Tergooi Ziekenhuis Blaricum aan de overzijde van de A1, afslag 8 Blaricum, weg uit het toetsingskader.

2) In het beroepschrift van **20 september 2021** komt op **p.91** een artikel aan de orde uit De Gooi-en Eemlander van **vrijdag 3 september 2021 (bijlage 52, 2020-Crailo-XI-42), Regio, voorblad:** *"Infrastructuur: Door komst buurtschap moet verkeersknooppunt worden vernieuwd.* ***Miljoenen nodig voor tunnel onder A1 bij Crailo",*** door Eddie de Paepe:

.*"(…)* ***Aantrekkelijk perspectief (…):*** *Een aantrekkelijk perspectief.* ***De grote vraag is echter hoe de regiogemeenten dit miljoenenproject kunnen financieren.*** *Moeten zij alles uit eigen zak betalen of kan er een beroep op andere partijen worden gedaan. Dat laatste is een reële optie, meldde de Hilversumse wethouder Arno Scheepers woensdagavond in een commissievergadering. Op de eerste plaats kan een beroep worden gedaan op de zogeheten woningbouwimpuls van het Rijk. Als dat lukt, wil de provincie Noord-Holland ook een substantiële duit in het zakje doen.*

Voorwaarde bij dit alles is wel dat de betrokken gemeenten– via 'cofinanciering'- een deel van de kosten voor hun eigen rekening nemen. ***Daarbij gaat het niet alleen om Hilversum, Gooise Meren en Laren - de ontwikkelaars van buurtschap Crailo –*** *maar ook om Blaricum en Huizen. Van de laatste twee gemeenten heeft Blaricum al gemeld mee te willen betalen.*

De neuzen moeten snel dezelfde kant op: de aanvraag voor de woningbouwimpuls moet voor 17 september bij het ministerie liggen. "Het is kort dag", aldus Scheepers. De VVD- wethouder, die van een 'buitenkans' sprak, meldde dat de eigen bijdrage van Hilversum op circa anderhalf miljoen is becijferd.

Het lijkt erop, dat in ieder geval gemikt gaat worden op een tunnel voor voetgangers en fietsers onder de A1, in het verlengde van het Gebed zonder End (Nieuwe Crailoseweg)."

Het betrof een plan van Goudappel Coffeng van **29 oktober 2020,** dat was opgesteld in opdracht van Regio Gooi en Vechtstreek. Eerder in **2019** had Goudappel Coffeng een rapport opgesteld, dat als **bijlage 17** is opgenomen bij de Toelichting op het bestemmingsplan Buurtschap Crailo: "*Dynamische simulatie van de drie ontsluitingsvarianten, 2019")***.**

In het beroepschrift was na dit citaat van het artikel in de Gooi- en Eemlander het volgende op **pagina 92 bovenaan t/m pagina 97 bovenaan** toegevoegd door SNLG, hetgeen hier wordt herhaald:

Pagina 92 beroepschrift bovenaan:

"SNLG:

(1) *Rijkswaterstaat – in het artikel niet genoemd - is vele jaren doende met een plan tot ondertunneling dan wel verdiepte aanleg van de A1 langs Laren ter hoogte ook van de natuurbrug het Laarderhoogt en het plangebied Crailo. Ook gaat het in het plan van Goudappel Coffeng–nu openbaar gemaakt-- om "een brug over de Rijksstraatweg, die parallel loopt tussen het plangebied en de A1".*
Het lijkt onwaarschijnlijk dat Rijkswaterstaat akkoord gaat met dit plan van Adviesbureau Goudappel Coffeng over het verkeersknooppunt Crailo, afslag 8.

(2) *Verder is dit plan, gesteund door wethouder Scheepers in strijd met diens uitdrukkelijke toezegging en belofte tijdens het "Webinar" van de GEM Crailo B.V. van 4 februari 2021, "dat er nooit sprake zal zijn van aantasting van [de zandweg] het Gebed zonder End", waar de wethouder, naar eigen zeggen op 4 februari 2021 "zeer aan gehecht is en waar hij elke dag jogt".*

(3) Hoe dan ook betekent een eigen bijdrage van Hilversum een identieke eigen bijdrage van de gemeente Gooise Meren, bij elkaar 3 miljoen (= 90 %), terwijl de gemeente Laren, die 10% van de lasten van het bestemmingsplan draagt, alsdan €333.333,- zal moeten bijdragen.

(4) Gezien de uiteenzetting over de financiële positie van de gemeente Laren in paragraaf 2.2.2.2 is dit bedrag onmogelijk voor de gemeente Laren op te brengen zonder nog verder in de rode cijfers te belanden*. Zie hierna ook bijlage 53 over de risico's niet alleen voor Gooise Meren, maar voor elk der drie gemeenten.*

(5) *Het op* ***3 september 2021*** *via de Gooi- en Eemlander naar buiten gebrachte Knooppuntplan dateert van* ***29 oktober 2020*** *("Mobiliteitsperspectief* ***Knooppunt Crailo****" , 59 pp. , exclusief de daarin opgenomen vele bijhorende reclamefoto's) staat ook haaks op het bestemmingsplan c.a., waar volstaan werd met een "ongewijzigde aansluiting op de A1"* ***in het MER van 1 december 2020*** *(****paragraaf 7.2.2 p. 110 van 204).*** *Gesproken werd over een oplossing van het knooppunt bij de A1 door een "verkeersregeling". Met het plan van Goudappel Coffeng (2020) tot ondertunneling en een brug is in* ***het MER van 1 december 2020*** *geen rekening gehouden, ook niet met de verkeersaantrekkende werking van dit nieuwe plan.* ***Zie ook p.111 van 124 van het MER onder 7.2.4.*** *Opnieuw is er sprake van ernstige rechtsonzekerheid.*

Het plan van Goudappel Coffeng is op internet te vinden onder https://www.regiogv.nl/wp-content/uploads/2021/08/mobiliteitsperspectief-knooppunt-Crailo.pdf

Het rapport blijkt ook behandeld te zijn door de GEM Crailo B.V. – zoals te vinden op p. 2 van 4 [het ***document*** *met als titel "Beantwoording van de technische vragen m.b.t. Raadsvoorstel Vaststelling bestemmingsplan met MER en beeldkwaliteitplan 'Buurtschap Crailo" van* ***18 mei 2021****, gemeente Hilversum]. Onder vraag 6 van de politieke partij* ***Hart voor Hilversum*** *over het knooppunt A1, "waar dit rapport te vinden was" antwoordde de GEM Crailo B.V. op* ***18 mei 2021:*** *"Het betreffende onderzoeksrapport "Mobiliteitsperspectief* ***Knooppunt Crailo****", dat is opgesteld door Goudappel Coffeng is als bijlage bij dit document opgenomen. Dit rapport is overigens reeds eerder onder de raadsleden verspreid."*

NB: *Op* ***8 september 2021*** *heeft de SNLG dit rapport kunnen printen.*
Op ***p. 4*** *is de opdrachtgever vermeld: "Regio Gooi en Vechtstreek", Status: "definitief", titel: Mobiliteitsperspectief Knooppunt Crailo.*
Op ***p.19*** *wordt onder de kop: "Meer dan een 'afvanghub' meegedeeld door Goudappel Coffeng, "dat volgens Rijkswaterstaat "****het knooppunt Crailo"*** *in een 'verkenning van Rijkswaterstaat' "****is aangeduid als categorie 4b: een zogenaamde 'afvanghub OWN'(onderliggend wegennet). In bijgaand schema is dat als een blauw/wit bolletje weergegeven"***

Goudappel Coffeng voegt haar commentaar daaraan toe:

Een 'afvanghub OWN' is een hub die er op gericht is om autoverkeer vanaf het onderliggend wegennet te bewegen om niet de snelweg op te rijden, maar in plaats daarvan met een collectief vervoermiddel verder te reizen. Eenvoudiger gezegd: een P&R locatie bij een aansluiting op de snelweg. ***Maar bij Crailo zien we meer kansen. Doordat hier ook woningen bij het knooppunt worden gebouwd (en bestaande woonkernen ook niet ver weg liggen), zijn hier ook goede kansen voor verknoping van ritten per fiets en openbaar vervoer of eventueel fiets en auto.*** *In het schema met het 'minimaal programma van eisen' is in blauwe cirkels aangegeven wat Rijkswaterstaat aan voorzieningen bij een 'afvanghub OWN' wenst. We hebben daar in geel aan toegevoegd* ***welke kansen er volgens de regionale visie en het plan voor het buurtschap Crailo zijn op deze locatie. Crailo heeft duidelijk meer potentie dan alleen een afvanghub!"***

SNLG: *Het uitroepteken na de zin "****Crailo heeft duidelijk meer potentie dan alleen een afvanghub!"*** *is een oproep tot het verstrekken van nadere onderzoeksopdrachten aan Goudappel Coffeng.*

Op ***p.25*** *worden de geluidsschermen langs de A1 ter plaatse, kort gezegd als een te kostbare sta-in –de –weg aangeduid. Dit leidt tot de door Goudappel Coffeng aanbevolen "oplossing". Waardoor het probleem wordt veroorzaakt, komt in het rapport van Goudappel Coffeng niet ter sprake als een door de overheid zelf gecreëerd probleem.* ***Ambities tot het realiseren van het "Buurtschap Crailo" aan de ene kant van de A1, en de tevens voorgenomen plannen voor "een nieuwe stadswijk op het terrein van het Ziekenhuis Tergooi (gemeente Blaricum) aan de ander kant van de A1" leiden hoe dan ook tot een goudmijn voor "adviseurs mobiliteit". Goudppel Coffeng heeft zelf belang bij het bestuurlijk creëren van deze vicieuze cirkel.***

De door Goudappel Coffeng voorgestane ondertunneling van de A1 en het aanleggen van een brug kosten bij elkaar opgeteld neer op een bedrag van ***€19 miljoen*** *(zie p. 56):*
"***Kostenramingen:***

De variant met een geheel nieuwe fietstunnel onder de A1 voldoet aan alle uitgangspunten en zal leiden tot een ***hoogwaardig multimodaal knooppunt****.* ***Maar*** *–* ***we kunnen er niet omheen*** *– h****et is geen goedkope oplossing****. In een* ***eerste globale doorrekening*** *(op basis van kengetallen)* ***komen de totale investeringskosten uit op ca. 19 miljoen euro (exclusief BTW)*** *in grote lijnen als volgt verdeeld:*

- *14 miljoen voor de tunnel(s) en brug voor fietsers en voetgangers (uitgangspunt totale breedte: 8 m);*
- *3 miljoen voor de benodigde verdieping van de Rijksstraatweg.*
- *1 miljoen voor het verplaatsen van de P&R*

▪ *1 miljoen voor overige benodigde aanpassingen (inrichting van het knooppunt, nieuwe fietspaden en verwijderen van bestaande fietspaden, aanpassingen aan verkeerslichten)*

In dit stadium zijn de ***kostenramingen nog erg indicatief****.* ***Er zijn ruime marges aangehouden, omdat er nog geen volledig uitgewerkt ontwerp is.*** *Na verdere uitwerking van het plan kan een meer gedetailleerde kostenraming worden gemaakt, met minder grote onzekerheidsmarges. Als er geen grote belemmeringen naar voren komen, kan de kostenraming iets lager uitkomen.*

Financiering

Het plan ***draagt bij aan veel verschillende doelstellingen van veel verschillende partijen****. Daardoor zijn ook* ***diverse 'potjes' denkbaar*** *waaruit het project gefinancierd kan worden.* ***De komende tijd moet blijken in welke mate de verschillende partijen aan het project kunnen bijdragen.***

▪ *Het plan draagt bij aan de doorontwikkeling van R-net en daarmee aan een belangrijke doelstelling van de Provincie Noord-Holland. In Hilversum, Huizen, Laren en Blaricum is hier al veel in geïnvesteerd, maar op het westelijke deel van het tracé nog niet.*

▪ *Het zorgt voor een grote verbetering van de regionale fietsstructuur, waardoor 5 gemeenten beter, veiliger en comfortabeler met elkaar verbonden worden.*

▪ *Het heeft ook positieve effecten op de doorstroming van het autoverkeer omdat er minder gelijkvloerse fiets- en voetgangersoversteken zijn.*

▪ ***Het draagt sterk bij aan de ambities van buurtschap Crailo en Tergooi op het gebied van duurzaamheid en mobiliteitsbeïnvloeding.*** *Het beperkt de benodigde hoeveelheid parkeerplaatsen in die ontwikkelgebieden."*

Commentaar SNLG: *Met de vaststelling van het Bestemmingsplan Buurtschap Crailo is de* ***"doos van Pandora"*** *geopend.*

Echter:

Met dit plan van Goudappel Coffeng wordt door de GEM Crailo B. V. en de drie gemeenten erkend , ***dat het bestemmingsplan Buurtschap Crailo niet past in deze omgeving.***

Het rapport bevestigt de " *onmogelijkheid op voorhand" van de realisering* ***van het bestemmingsplan.***

Het bestemmingsplan veroorzaakt *grotere problemen* ***voor de "mobiliteit" op voorhand in de regio, die dan tegen zeer hoge kosten (nota bene "€19 miljoen is een schijntje bij realisatie van het "ontknopings"plan van Goudappel Coffeng. In feite wordt er hier een*** *"conundrum"* ***gecreëerd: een*** *"onontwarbare" knoop.*

Interessant is ook , dat met het plan van Goudappel Coffeng van 29 oktober 2020 de "derde pijler " van het bestemmingsplan Buurtschap Crailo, "ECOSYSTEEM", bankroet wordt verklaard
Zie in onderstaand elfde kader de tekst van pp. 44 t/m 55 van het Ambitiedocument 11/2017 van de GEM Crailo B.V.
==========

Elfde kader op p. 94 t/m p. 95: Tekst van pp. 44 t/m 55 van het Ambitiedocument 11/2017 van de GEM Crailo B.V. Na deze inlas loopt de tekst van het beroepschrift door op p. 95 tot p. 113.

"Ecosysteem
Balans tussen plant, dier en mens

Oorspronkelijk vormden de natuurgebieden van 't Gooi een aaneengesloten geheel.
Door de aanleg van infrastructuur en de uitbreiding van de kernen werden deze gebieden steeds kleiner en raakten ze deels van elkaar gescheiden. Er is de afgelopen periode veel energie gestoken in het herstel van de ecologische structuur. De nieuwe natuurbrug Laarderhoogt over de A1 vormt daarin een belangrijke schakel. *Crailo ligt te midden van natuurgebieden van het Goois Natuurreservaat en grenst aan de natuurbrug.* ***De aanwezige natuurwaarden worden beschermd door het vastleggen van bebouwingsgrenzen.*** *Ook op de locatie zelf zal de natuur worden versterkt. Niet alleen goed voor plant en dier want natuur in de leefomgeving van mensen voegt bewezen levenskwaliteit toe.*
Balans tussen plant, dier en mens
47

Toevoegen van biodiversiteit

In Crailo woon je mét de natuur en is er aandacht voor de balans tussen plant, dier en mens*. Bij de ontwikkeling zal worden gebouwd met de focus op het versterken van de biodiversiteit. Onderzoek naar de beste manier om natuur-inclusief te bouwen heeft vier ruimtelijke en tweesociale ontwerpuitgangspunten opgeleverd die de natuurlijke rijkdom in een buurt vergroten: verbinden, variatie aanbrengen in korrelgrootte en maat, robuustheid creëren en diversiteit vergroten in materialisatie en beheer, draagvlak creëren en informatie verstrekken.* ***Voor Crailo zal een biodiversiteitscan worden gemaakt om tot een set van aanbevelingen en maatregelen te komen voor de inrichting van het gebied****.*
49

Natuurlijke openbare ruimte

De openbare ruimte in Crailo sluit aan bij het omringende landschap. *Dit betekent dat een groot deel van Crailo een natuurlijke inrichting krijgt. Er wordt uitgegaan van het toepassen van inheemse soorten, als aanvulling op de in te passen bestaande bomen. Om ruimte te geven aan de natuur is er passend beheer nodig.* ***Dit betekent dat je de natuur deels zijn gang moet laten gaan en ruimte moet geven*** *voor '****een zekere wildernis'****. Daarnaast is het* ***beperken van verharding*** *een heel effectieve maatregel. Dit sluit aan bij de* ***ambitie om de auto minder dominant aanwezig te laten zijn.*** *51*

Biodiversiteit in en om het huis
Ontwikkelaars en architecten zullen worden uitgedaagd *tot het versterken van de biodiversiteit. De biodiversiteitscan zal leiden tot een set van maatregelen en aanbevelingen* ***in en om het huis****. Met voldoende aandacht aan de voorkant van het bouwproces,* ***kan de directe woonomgeving op eenvoudige wijze meer natuur absorberen dan gebruikelijk****. Maar ook toekomstige bewoners en ondernemers kunnen zelf maatregelen nemen die de natuur versterken. Te denken valt aan zelf composteren van groen afval, het inpassen van 'huisvesting' voor dieren door het toevoegen van neststenen, bijenkasten, insectenhotels en het planten van gemengde hagen. Maar ook wateropvang is belangrijk, zeker in droge delen van het gebied. Watertonnen en het toepassen van groenblauwe daken helpen om het water langer vast te houden.*
53"
==========

Commentaar van de SNLG:
(1) Door het door de GEM Crailo B.V. omarmde plan van Goudappel Coffeng - tot ondertunneling van de A1 en het realiseren van een brug ten behoeve van voetgangers en fietsers -- wordt de bereikbaarheid van de stadswijk "Buurtschap Crailo" voor auto's juist versterkt en vergroot. Meer autoverkeer, zonder hinder van lange wachttijden voor het verkeer van fietsers en voetgangers bij stoplichten bij de A1, zal het gevolg zijn.

(2) Het Gebed zonder End zal onderdeel worden van de aanleg van brug en tunnel en onderdeel gaan worden van toe- en afritten naar en van de A1. Asfaltering en verharding zijn het onlosmakelijke gevolg.

(3) Het Gebed zonder End wordt een druk bereden fietspad, vanwege de nog directere verbinding tussen Hilversum en de gemeenten Blaricum en Huizen.

(4) ***De zekerheid bestaat dat Goudappel Coffeng bij het opstellen van dit rapport geen overleg heeft gevoerd met Rijkswaterstaat. Rijkswaterstaat komt in dit rapport ook niet voor als geraadpleegde instantie, terwijl het belang van Rijkswaterstaat door dit plan van Goudappel Coffeng direct wordt geraakt.***

Nader contact is door de SNLG hierover opgenomen met Rijkswaterstaat om haar te informeren over dit rapport en het artikel hierover in de Gooi- en Eemlander van 1 september 2021.
Telefonisch overleg op 8 september 2021 met de ***staf****medewerker persvoorlichting van Rijkswaterstaat leverde het beeld op van geschoktheid en verbijstering bij de persvoorlichting van Rijkswaterstaat.*
Het gesprek is door de SNLG direct schriftelijk per e-mail van 17:02 uur bevestigd met een aantal klemmende vragen van de SNLG over afslag 8 van de A1 bij Blaricum/Huizen/ Bussum Zuid aan de directie. *De e-mail wordt naar de betreffende directieafdeling doorgeleid. Een reactie wordt afgewacht.*

(*5) Wanneer het plan van Goudappel Coffeng wordt gerealiseerd, worden "****Door de aanleg van infrastructuur en de uitbreiding van de kernen"*** *de resterende natuurgebieden in het Gooi nog meer verstoord.*
De in het ambitiedocument zo bejubelde natuurbrug het Laarderhoogt wordt in haar functioneren als verbinding tussen de versnipperde natuur in het Gooi zeer beschadigd.

(*6) Als de* ***derde pijler*** *"ecosysteem" serieus wordt genomen (****citaat p. 47*** *Ambitiedocument:****"Er is de afgelopen periode veel energie gestoken in het herstel van de ecologische structuur. De nieuwe natuurbrug Laarderhoogt over de A1 vormt daarin een belangrijke schakel.*** *Crailo ligt te midden van natuurgebieden van het Goois Natuurreservaat en grenst aan de natuurbrug.* ***De aanwezige natuurwaarden worden beschermd door het vastleggen van bebouwingsgrenzen")****, dan mag duidelijk zijn, dat een investering van €19 miljoen of een veelvoud daarvan voor ondertunneling en overbrugging van de A1 , de eerdere investering in de natuurbrug ongedaan maakt. Dit betekent een onduldbare breuk met eerder beleid.*

(7) Deze inconsistentie van openbaar bestuur is voor natuur en landschap in het Gooi en de Utrechtse heuvelrug onverdraaglijk.

(8) ***Dit infrastructurele plan is niet verdisconteerd in het Toetsingsadvies van de Commissie voor de milieueffectapportage van 16 maart 2021.***

(9) Zie voor de onmogelijk te dragen risico's van het plan van Goudappel Coffeng voor de gemeenten in het Gooi bijlage 53, en het daar gegeven voorbeeld op p. 95 over de gevolgen van dergelijke plannen bij het knooppunt van de A1 bij Crailo, afslag 8.

bijlage 53 (2020-Crailo-XII-8, 9): Projectenboek,** Projecten Gooise Meren , **mei 2021. Voor de vindplaats Projectenboek incl. risico's mei 2021 1368115_Bijlage_bij_RM_-_Notitie _Reikwijdte_en_detailniveau_Ontwikkeling_Buurtschap_Crail.pdf, meegezonden per e-mail door de SNLG op dinsdag 7 september 2021, per e-mail van 10:37 uur

Het gaat om projecten met een hoog politiek en financieel risico zoals het project Buurtschap Crailo.
*In **paragraaf 2.3** van het Projectenboek wordt ingegaan op de risico's van Crailo, "Gepresenteerde stand van zaken per mei 2021". Het project verliep in mei "volgens plan", code groen, **p.25**. "De onderliggende documenten bij verkoop door de provincie Noord-Holland aan de drie gemeenten in 2017 moesten geheim worden gehouden" (**p. 26**), **citaat**:*
"Op basis van gesprekken tussen provincie en gemeente lijkt een positieve grondexploitatie voor Crailo haalbaar te zijn".
Verder wordt een historisch overzicht gegeven: De GEM Crailo B.V. is in mei 2018 opgericht. De samenwerking tussen GEM Crailo B.V en Arcadis , SVP e.a. is genoemd.

*Op 18 december 2018 volgde er een raadsbesluit "om garant te staan voor het aantrekken van externe financiering van de GEM Crailo B.V. " Op p. 29 wordt het aankoopbedrag van het plangebied genoemd: €33,2 miljoen. **Op 22 december 2017 heeft levering van de gronden plaatsgevonden (p. 29).***

Citaat van p.29:
***"Voor de herontwikkeling van Crailo is door de raden een Grondexploitatie vastgesteld. Op dit moment is het netto eindresultaat positief. Wanneer het netto eindresultaat negatief is, dan draaien de aandeelhoudende gemeenten op voor het verlies. De gemeenten nemen deel in het kapitaal van GEM Crailo BV in de verhouding 45% gemeente Hilversum, 45% gemeente Gooise Meren, 10% gemeente Laren. Beheersmaatregel is monitoring en rapportage en risico-management binnen de GEM Crailo BV." (p.29, onderaan)** (…)".*

Einde citaat van pagina's 92 t/m 97 uit het beroepschrift van 20 september 2021

Naar aanleiding van het artikel in de Gooi- en Eemlander van **23 september 2021** is door SNLG contact opgenomen met Rijkswaterstaat. Rijkswaterstaat is, zoals op p. 142 van het beroepschrift van 20 september 2021 staat vermeld, mede-opdrachtgever aan Wageningen Environmental Research van de WUR voor het rapport nr. 3044 van december 2020 over "*het Gebruik van Natuurverbinding Laarderhoogt door zoogdieren en het effect van medegebruik van de mens*" (de natuurbrug is geopend op 6 februari 2015). Vraag was, of RWS ooit was geraadpleegd door GEM Crallo B.V., dan wel door Goudappel Coffeng

In **de vijfde brief van de SNLG aan de ABRvS** van **25 oktober 2022** is aan de ABRvS het resultaat van dit onderzoek door SNLG bij RWS voorgelegd onder punt 5:
Citaat:

"5). Briefwisseling met Rijkswaterstaat over het plan Goudappel Coffeng tot aanleg van een fietstunnel onder de A1 tussen beide zijden van deze rijksweg bij afslag 8, Blaricum-Huizen.

In aansluiting op de bespreking van het plan van Goudappel-Coffeng op p. 91 t/m 96 van het beroepschrift van 20 (21) september 2021 is door de SNLG contact opgenomen met Rijkswaterstaat.(…)"

Uit de antwoorden van RWS aan SNLG werden de volgende drie conclusies van de SNLG aan de ABRvS voorgelegd:

"(*1). **Uit de antwoorden van Rijkswaterstaat op de vragen van de SNLG is duidelijk dat Goudappel Coffeng geen contact heeft opgenomen met RWS alvorens tot haar plan tot aanleg van een fietstunnel etc. bij de "hub" bij de A1, afslag 8 Blaricum, Huizen onder de A1 te komen.***

(2). ***RWS heeft het volgende geantwoord over eventuele plannen van het in een tunnel aanleggen/ verdiept aanleggen van de A1:***

"Momenteel zijn er geen plannen om de A1 te verdiepen. In het MIRT-onderzoek Oostkant Amsterdam is wel de mogelijkheid meegenomen om een deel van de A1 te verdiepen, maar hier is geen concreet plan uit voortgekomen. Op het moment dat we de fietstunnel beoordelen, zullen we ook beoordelen in hoeverre dit strijdig is met andere plannen."

(3). Ook hier zijn de plannen van de GEM Crailo B.V. door de GEM Crailo B.V. zonder overleg met derden/ belanghebbenden als een steen in de vijver gegooid."

Daaraan werd het volgende toegevoegd door de SNLG in de vijfde brief aan de ABRvS:

"Duidelijk is dat Goudappel Coffeng *bij het opstellen van haar rapport van* ***29 oktober 2020*** *in opdracht van Regio Gooi en Vechtstreek* ***geen enkel contact hierover heeft opgenomen met RWS.***
Goudappel Coffeng zag "kansen!" om de aanwezige hub bij dit knooppunt tot iets groters op te werken met alle gevolgen van dien voor de plannen van de gemeenten Gooise Meren, Hilversum en Laren; grotere levendigheid in wat nu nog rustgebied en stiltegebied is voor de in het wild levende dieren in het plangebied.

RWS is in overleg met Regio Gooi en Vechtstreek over de toekomst van dit knooppunt.

Er zijn momenteel geen plannen tot verdiepte aanleg van de A1 ter plaatse."

De grote problemen die ten nadele van natuur en landschap en mensen in het Gooi te verwachten zijn van dergelijke ongecoördineerde plannen werden met een pennenstreek door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van tafel geveegd.

3) Het betreft een **twintigste voorbeeld** van ***Courtstripping*****.** Problematisch is evenwel dat noch de gemeenten Gooise Meren, Laren en Hilversum, noch de GEM Crailo B.V. ook maar ooit eraan hebben gedacht de cumulatie van negatieve effecten op de natuur en op de Natuurbrug Laarderhoogt, die pal langs beide projectgebieden loopt, inzichtelijk te maken in overleg met wie ook. SNLG heeft hierover contact opgenomen met de gemeente Blaricum en met Rijkswaterstaat, die mee heeft betaald aan de aanleg van de Natuurbrug Laarderhoogt en die één van de opdrachtgevers is van het WenR rapport 2020. De negatieve en elkaar versterkende cumulatieve gevolgen voor de natuurverbinding over de A1 en de Naarderstraat richting Laren zijn niet verdisconteerd in het bestemmingsplan Buurtschap Crailo.
De ABRvS dekt daarmee "***een slechte ruimtelijke ordening***" toe.

6.4.13 Soortenbescherming r.ov. 27. t/m 27. 7. (pagina 23 t/m 27)

,,Soortenbescherming

27. ***SNLG betoogt dat de plannen niet uitvoerbaar zijn vanwege de verbodsbepalingen van de Wnb die betrekking hebben op bescherming van soorten. Het gaat hierbij in het bijzonder om de das.*** *Daartoe voert SNLG aan dat de raden de plannen niet hebben kunnen baseren op het rapport "Nader onderzoek soortbescherming Crailo. Onderzoek voor deelgebieden midden en zuid in het kader van soortbescherming van de Wet natuurbescherming" van Tauw van 9 juli 2020 en het rapport "Nader onderzoek soortbescherming terrein Crailo Noord - Onderzoek in het kader van het onderdeel soortbescherming van de Wet natuurbescherming" van Tauw van 3 november 2020 (hierna: het rapport onderzoek soortbescherming van 3 november 2020), waarin is vermeld dat er geen aanwijzingen zijn gevonden dat dassen de plangebieden benutten als foerageergebied.* ***Volgens SNLG schieten deze onderzoeken op belangrijke punten tekort, onder meer omdat een inventarisatie van de in het plangebied aangetroffen vossenburchten ontbreekt****.*

27.1. ***De vragen of voor de uitvoering van een bestemmingsplan een vrijstelling dan wel een ontheffing op grond van het soortenbeschermingsregime in de Wnb nodig is en zo ja, of deze ontheffing kan worden verleend, komen in beginsel pas aan de orde in een procedure op grond van de Wnb.*** *Maar de raad van een gemeente mag een plan niet vaststellen als en voor zover hij op voorhand redelijkerwijs had moeten inzien dat het soortenbeschermingsregime in de Wnb aan de uitvoerbaarheid van het plan in de weg staat.*

27.2. ***De Afdeling overweegt dat de raden bij de vaststelling van de plannen niet de procedure voor ontheffing van verbodsbepalingen in de Wnb hoefden te doorlopen. Hetgeen SNLG in dat verband ter zitting heeft aangevoerd kan dan ook buiten beschouwing blijven.***

27.3. Om de uitvoerbaarheid van de plannen te toetsen, zijn ecologische inventarisaties uitgevoerd naar de aanwezigheid van beschermde flora en fauna en de mogelijke effecten daarop. De resultaten daarvan zijn neergelegd in diverse ecologische onderzoeken uit 2019 en 2020. Tijdens deze onderzoeken zijn in totaal drie waarnemingen van een das gedaan. In terreindeel Noord tweemaal in een periode van zes weken. In terreindeel Midden eenmaal in een periode van zes weken. ***Dat er op locatie incidenteel een bezoekende das is waargenomen past bij de bekende inzichten over de aanwezigheid van dassen in het Gooi. Bij het onderzoek op de locatie in 2019 is vastgesteld dat in of nabij de plangebieden geen sprake was van een gebruikte dassenburcht.*** *Wel is een met zekerheid actief gebruikte vossenburcht aangetroffen.* ***Uit de ecologische onderzoeken is niet gebleken dat er sprake was of kon zijn van een gebruikte dassenburcht in of in de directe nabijheid van het plangebied.*** *Van de gebruikte vossenburcht mocht worden aangenomen dat deze niet van belang was voor dassen, met name ook door het ontbreken van sporen of andere indicaties voor (mede)gebruik door dassen.* ***Er is verder vastgesteld dat geen sprake is van optimaal foerageergebied in relatie tot de functionaliteit van een vaste verblijfplaats van dassen.*** *Het karakter van de plangebieden dat bestaat uit verhardingen, gebouwen, loof- en naaldbossen en braakliggende terreinen waar voorheen gebouwen stonden en met name het ontbreken van optimaal foerageergebied in de ruimere omgeving, onderstreept dat, aldus de ecologische onderzoeken. Het laatste onderzoek voorafgaand aan de terinzagelegging van de ontwerpplannen betreft het rapport onderzoek soortbescherming van 3 november 2020.* ***Hieruit volgt eveneens dat bij het sporenonderzoek geen aanwijzingen zijn gevonden voor de aanwezigheid van een dassenburcht- of -wissel. Daarnaast ontbrak het aan verse graafsporen, waardoor het gebruik door een das is uitgesloten****. De conclusie van de ecologische onderzoeken is dat de plangebieden geen essentieel foerageergebied betreffen, gezien het beperkte aantal waarnemingen. De voorziene ontwikkeling heeft dan ook geen negatief effect op de das.* ***Er zijn geen mitigerende maatregelen nodig om effecten op de das te voorkomen of verminderen. Wel kunnen bij de definitieve inrichting zogenoemde ontsnipperingsmaatregelen genomen worden om het plangebied geschikter en toegankelijker te maken als foerageergebied van de das, aldus het rapport onderzoek soortbescherming van 3 november 2020.***

27.4. ***SNLG heeft hiertegen aangevoerd dat in het westelijke deel van het plangebied, voor zover dat ziet op de gronden binnen de gemeente Hilversum, na vaststelling van de plannen, dassen zijn waargenomen. Daarmee is volgens haar niet uitgesloten dat de plangebieden een wezenlijk onderdeel uitmaken van het leefgebied van de das.***

Ter onderbouwing verwijst SNLG naar het rapport van de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi, ***in opdracht van SNLG, van 4 december 2021****, (hierna: eerste contra-expertise) met resultaten van veldonderzoek op 27 november 2021. Volgens dit rapport van de Dassenwerkgroep is het aannemelijk dat de plangebieden wel worden gebruikt als foerageergebied van de das.* ***Tijdens het veldonderzoek werden vier burchten aangetroffen****. De pijpen hadden een vorm die kenmerkend is voor de das. Nabij de burchten waren nog enkele wissels aangetroffen, die eveneens kenmerkend zijn voor de das.* ***Op enkele meters van een van de burchten werden twee putjes in de grond aangetroffen met een vorm en een diepte die kenmerkend is voor mestputjes voor de das. Verder werden enkele groepen van wroetplekken gevonden, die naar schatting niet langer dan twee nachten terug waren ontstaan door een in het strooisel en de grond naar voedsel zoekende das, aldus de eerste contra-expertise.*** *Hieruit is geconcludeerd dat de gronden van de plangebieden geheel of gedeeltelijk met het territorium van een dassenclan overlapt.* ***De hoofdburcht van deze clan ligt dan binnen 800 m van de plangebieden, omdat dit een redelijke schatting is voor de maximale afstand waarbinnen een clan in een dergelijk bosachtig gebied foerageert rond de hoofdburcht.*** *De aangetroffen burchten op de gronden van de plangebieden moeten worden beschouwd als bijburchten voor de das, die niet permanent worden bewoond, aldus de eerste contra-expertise****. Tot slot wordt opgemerkt dat niet het gehele terrein zorgvuldig werd afgezocht en het mogelijk is dat zich in overige terreindelen nog andere burchten van de das bevinden. Er is dan ook nader veldonderzoek wenselijk.***

Dat is nadien ook gebeurd. De resultaten daarvan zijn neergelegd in het ***rapport van de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi, in opdracht van SNLG, van 2 april 2022 (hierna: tweede contra-expertise).*** *Volgens dat rapport is, samengevat,* ***op circa 300 m van de plangebieden een hoofdburcht van dassen aanwezig.*** *Verder zijn in de plangebieden met zekerheid* ***twee bijburchten aanwezig en met grote waarschijnlijkheid nog drie bijburchten****. Waarnemingen van sporen tonen aan dat het gehele gebied uit foerageergebied bestaat. Sporen tonen aan dat binnen de plangebieden verspreid migratiegebieden liggen.* ***De plangebieden kennen in verhouding tot de omgeving een bijzonder lage kans op verontrusting, zodat het foerageer-, migratie- en rustgebied binnen de gebieden waardevol is.*** *Door de negatieve effecten van wat de bestemmingsplannen mogelijk maken,* ***kan de functionaliteit van de hoofdburcht en de bijburchten zodanig verslechteren dat de burchten volledig buiten gebruik raken en de clan zal verdwijnen. De plangebieden worden door de dassen gebruikt en maken ook essentieel onderdeel uit van hun leefgebied, aldus de tweede contra-expertise.***

27.5. Mede naar aanleiding van de contra-expertises van SNLG, en na de vaststelling van de plannen, ***hebben de raden aanvullend onderzoek laten uitvoeren door Tauw naar het belang van de ter plaatse aanwezige bijburcht voor dassen****.* ***Het veldonderzoek heeft plaatsgevonden op 9 december 2021 en 16 december 2021 en verder zijn van 18 januari 2022 tot***

en met 22 maart 2022 zogenoemde cameravallen geplaatst**. De resultaten zijn neergelegd in een **notitie van Tauw van 30 maart 2022**. Hierin is vermeld dat er een spoor van een das over het projectterrein is waargenomen **en er geen bewijs is dat er meerdere dassen actief waren. De dassenholen op het middenterrein zijn in gebruik bij vossen en er is geen aanwijzing dat deze holen blijvend in gebruik zijn genomen door de das.** In aanvulling op het cameraonderzoek heeft een tweede (sporen)onderzoek plaatsgevonden door **dassendeskundige T. Popelier van AP Natuuradvies en begeleiding, te Schijndel**. T. Populier heeft in februari 2022 drie veldonderzoeken uitgevoerd. De resultaten zijn neergelegd in een **notitie van 23 maart 2022**. Hierin staat dat dassen in beperkte mate gebruik maken van de plangebieden. Dit blijkt **uit enkele foerageersporen** en een **zeer recent gegraven dassenhol in een aarden wal met verse prenten op het middenterrein**. Tevens is de aanwezigheid vastgesteld van een **verlaten bijburcht** en enkele holen in de aarden wal rond de voormalige schietbaan. **Wegens het ontbreken van geregistreerde waarnemingen kan niet worden bepaald wanneer deze bijburcht en holen in gebruik waren bij de dassen, aldus de notitie door Popelier.

*27.6. Onder verwijzing naar haar **uitspraak van 7 juli 2021**, ECLI:NL:RVS:2021:1457, overweegt de Afdeling **dat foerageergebieden in beginsel niet worden beschermd via het soortenbeschermingsregime van de Wnb. Dit is alleen anders als - kortheidshalve samengevat - een foerageergebied samenvalt met een vaste voortplantings- of rustplaats of indien essentiële foerageergebieden die niet samenvallen met een vaste voorplantings- of rustplaats, zodanig worden aangetast dat daardoor de functionaliteit van de vaste voortplantings- of rustplaatsen van de betrokken diersoorten wordt aangetast**. Onder een **essentieel foerageergebied** wordt daarbij verstaan: **een foerageergebied dat van wezenlijk belang is voor het functioneren van de voortplantings- of rustplaats wanneer er geen alternatieve foerageergebieden zijn om eventuele aantasting daarvan op te vangen. Gelet op de bevindingen van de notitie door Tauw van 30 maart 2022 en de notitie door Popelier van 23 maart 2022 ziet de Afdeling in de door SNLG overlegde contra-expertises onvoldoende aanleiding voor de conclusie dat de plangebieden de functie hebben van essentieel onderdeel van het functionele leefgebied van de das, dan wel dat deze gebieden door de beoogde ontwikkeling zodanig worden aangetast dat daardoor de functionaliteit van een dassenburcht wordt aangetast**. Gelet op de stukken en **het verhandelde op de zitting** leveren de plangebieden slechts heel beperkt voedsel op **en vormen deze daarmee een klein en niet essentieel onderdeel van het omvangrijke foerageergebied van de dassenfamilie van de burcht Watertoren Laren**, die zich op enige afstand van de plangebieden bevindt. **De Afdeling ziet in hetgeen SNLG naar voren heeft gebracht geen aanleiding te twijfelen aan de juistheid van de conclusies in de ecologische onderzoeken naar de gevolgen van de voorgenomen ontwikkeling voor de das die aan de plannen ten grondslag zijn gelegd.** Er bestaat daarom geen aanleiding voor het oordeel dat ten tijde van het nemen van de bestreden besluiten bij voorbaat moest worden getwijfeld aan de uitvoerbaarheid van de plannen vanwege de gevolgen daarvan voor de das.*

Het betoog slaagt niet.

*27.7. **Voor zover SNLG in algemene zin heeft gewezen op overige diersoorten, hebben de raden, op basis van ecologische onderzoeken, toegelicht dat in de plangebieden weliswaar andere beschermde diersoorten voorkomen, maar dat voor de beoogde ruimtelijke ontwikkeling, voor zover nodig, ontheffing kan worden verleend.** Daarmee zullen de verbodsbepalingen van de Wnb ook in zoverre niet in het geding komen bij het uitvoeren van de ontwikkeling die de plannen mogelijk maken. **SNLG heeft in de stukken en op de zitting geen concrete aanknopingspunten naar voren gebracht voor twijfel aan de juistheid van deze conclusies in het ecologische onderzoek op dit punt.** De Afdeling ziet daarom geen aanleiding voor het oordeel dat de raden bij de vaststelling van de plannen op voorhand redelijkerwijs hadden moeten inzien dat vanwege soortenbescherming de Wnb in zoverre aan de uitvoerbaarheid van de plannen in de weg stond. Het betoog slaagt niet."*

Commentaar P. Bogaers

1) **Aanknopend bij het commentaar op r.ov. 23.1 in paragraaf 6.4.9 wordt hier ingegaan op een tweede geitenpaadje door de ABRvS.**

2) In strijd met de Habitatrichtlijn wordt door de ABRvS een geitenpaadje gevolgd om te ontsnappen aan de vereiste bescherming van habitats door bescherming van habitats te beperken tot "essentieel foerageergebied" zonder de **biologische betekenis** van habitat /territorium te (willen) doorgronden.

Nader ingaand op de Habitatrichtlijn van de EU van 21 mei 1992, wordt hierover het volgende opgemerkt:

Nergens beperkt de "Habitats Directive" het begrip Habitat tot ***"essentieel foerageergebied"***, zoals wel gebeurt door de Nederlandse rechter. Ook **artikel 2.8 lid 4, Wnb bevat evenmin deze restrictieve clausule van "essentieel foerageergebied"** . De Habitatrichtlijn is in art.2.8, lid 4, Wnb omgezet. **Deze omzetting wordt**

evenwel niet gevolgd door een vereiste "*richtlijn- conforme*"- toepassing door de Afdeling bestuursrechtspraak. De Habitatrichtlijn wordt daardoor vakkundig om zeep geholpen. Het vereiste ***" Effet utile***" van EU- recht is daarmee geblokkeerd. **Alleen het Hof van Justitie van de EU in Luxemburg kan uitspraak doen over de vereiste uitleg van EU-recht, c.q. richtlijnen/verordeningen. Dit kan door het stellen van prejudiciële vragen door de Nederlandse bestuursrechter aan het HvJ in Luxemburg.**

3) De in Nederland in vaste jurisprudentie gevolgde uitleg van **art.2.8, lid 4 Wnb** en **van artt. 3. 5 , 3.8 en 3.10, lid 1, sub b Wnb** is in strijd met **art.6, lid 4 Habitat Richtlijn**. Zie ook **artikel 1 sub g Habitat Richtlijn** over het begrip "*Habitat*" (immers ziende op "**alle levensfasen**"). Zie verder **artikel 10 Habitatrichtlijn** over **lijnvormige landschapselementen** (m.i. een kernartikel). Dit speelt bijvoorbeeld ook in Nunspeet betreffende de uitstralende verbindingen met het plangebied. Zie de uitspraak van de ABRvS van **15 februari 2023** [https://www.raadvanstate.nl/uitspraken/@135663/202104802-1-r4/#highlight=nunspeet].

4) In **paragraaf 6.4.9** hierboven en in deze **paragraaf 6.4.13** gaat het om twee essentiële aspecten die het falen van de rechtsbescherming door de ABRvS verklaren, namelijk **"*onderschatting*" van de betekenis van lid 1 van artikel 2 van de Habitatrichtlijn,** respectievelijk **"*overschatting*" van de betekenis van lid 2 van artikel 2 van de Habitatrichtlijn** door de nationale wetgever en door de hoogste rechterlijke autoriteit (de ABRvS). Beide aspecten maken de bescherming van natuur en landschap, c.q. de bescherming van alle daarin voorkomende wilde planten- en diersoorten door de lidstaat Nederland van de Europese Unie illusoir.

Dit gevoegd bij het in het algemeen volledig ontbreken van gedegen biologisch onderzoek op alle trofische niveaus van ecologische systemen door tal van niet gekwalificeerde zgn. 'ecologische' bureaus zoals hier TAUW en AP Natuuradvies en begeleiding, die zich beperken tot quick-, kwek- en kwakscans maakt de achteruitgang van natuur in Nederland mogelijk en verklaarbaar.

Zoals de ABRvS de Wnb uitlegt en toepast, beschermt de Wnb in weerwil van haar naam (Wet natuurbescherming) de natuur niet. Deze wetsuitleg is in strijd met de Habitatrichtlijn.

Dat de ABRvS daarenboven voorbij gaat aan normen van ongeschreven recht, die inmiddels wel zijn neergelegd in *de Behoorlijkheidswijzer* van de Nationale ombudsman, is eveneens een teken aan de wand, dat de ervaringen met de Kinderopvangtoeslagaffaire niet over de volle breedte binnen alle Kamers van de Afdeling bestuursrechtspraak zijn doorgedrongen. Waarom is er hier geen sprake van "*responsief recht*"? . Het is bijzonder spijtig bij wege van een nader voorbeeld, wat de Stichting Valouwe Natuur heeft meegemaakt van de zijde van het Bureau Blom Ecologie en van de zijde van de gemeente Nunspeet (verbod op onderzoek, inbeslagname van wildcamera's, vernietiging van filmbeelden). Deze ervaringen zijn schandelijk en schadelijk voor rechtsvinding en voor de geloofwaardigheid van de rechtspraak. Zie ook de ervaringen van de SBGH, gemachtigde Mr. Drs. P. B. Ph. M. Bogaers inzake Bestemmingsplan Speelpark Oud Valkeveen e.o. 2019. **Tussenuitspraak bestuurlijke lus Bestuursrecht overig, 6 januari 2021, ECLI:NL:RVS:2021:7, zaaknummer 201908317/1/R1.**

- Ook in de zaak Speelpark Oud Valkeveen (zie voor alle documenten: www.snlg.nl/ Oud Valkeveen) speelde "onvoldragen" ecologisch onderzoek door een ecologisch bureau, c.q. Els &Linde, een hoofdrol. De Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi heeft na op deze situatie door bioloog en oud-advocaat bestuursrecht P. Bogaers op deze affaire geattendeerd te zijn- uit eigen verantwoordelijkheid- uitvoerig onderzoek in Oud Valkeveen verricht en daarover gerapporteerd. Het onderzoek van Els& Linde bleek "fake" te zijn. Zie verder drs. Rob Bijlsma over de ontelbare ecologische bureaus in Nederland die talloze malen hun rapporten opstellen naar de wensen van hun opdrachtgevers ("*nimis frequenter*") (R. Bijlsma, 2021, *Kerken van goud, dominees van hout: over de verwording van de Nederlandse natuurbescherming.* Atlas Contact, Amsterdam-Antwerpen, 352 pagina´s, ISBN 9789045044637)

Zie verder als inleiding op artikel 6.4 Habitat Richtlijn in het licht van de volledige tekst van RL 92/43/EEG < EU Commissie, Brussel, 51 pp (ISBN 92-828-9051-1) >
Waarschuwing: Het is van belang overigens voor het goede begrip van **elke Europese Richtlijn** altijd **allereerst** de preambule / de Considerans, in **richtlijn 92/43/EEG** 21 overwegingen. De Considerans is altijd onlosmakelijk verbonden met de uitleg van de daarop volgende artikelen van een richtlijn. Zie verder ook de oudere Vogelrichtlijn van de EU van **2 april 1979**, Richtlijn **79/409/EEG. Lidstaten kunnen altijd verdergaande beschermingsmaatregelen in hun wetten vaststellen. De richtlijnen bieden zelf alleen een `minimum´ niveau aan bescherming.**

5) In **r.ov. 27.2** stelt de ABRvS: ***"De Afdeling overweegt dat de raden bij de vaststelling van de plannen niet de procedure voor ontheffing van verbodsbepalingen in de Wnb hoefden te doorlopen. Hetgeen SNLG in dat verband ter zitting heeft aangevoerd kan dan ook buiten beschouwing blijven."***

Wat de ABRvS ook hier weglaat is welke uitleg dan ook over "***wat er ter zitting door SNLG over dit onderwerp naar voren is gebracht"***. Het wordt aan de fantasie van de lezer overgelaten wat er dan wel naar voren is gebracht. Ook hier voldoet de uitspraak niet aan het vereiste van artikel 8:77 Awb, dat de rechter in de schriftelijke uitspraak **de gronden van de beslissing** vermeldt. Daarbij dient de motivering begrijpelijk te zijn.

6) Deze rechtsoverweging 27.2 geeft daarenboven andermaal (**eenentwintigste voorbeeld**) blijk van ***Courtstripping***. Al hetgeen aan de ABRvS bekend is gemaakt bij schrijven van advocaat Binnerts van GEM Crailo B.V. en van de drie gemeenteraden van **9 september 2022** is door de ABRvS **verzwegen.**

Advocaat Binnerts zond op **9 september 2022** het **Ontheffingsbesluit kenmerk OD.373818 van de OD NHN 23 augustus 2022**. Het besluit volgde op de aanvraag van **13 mei 2022** [datum van ontvangst]. In dit ontheffingsbesluit was op grond van art.3.8, lid 1, Wnb aan GEM Crailo B.V., ontheffing verleend van:

. artikel 3.5, lid 2 van de Wnb, voor zover het betreft het opzettelijk verstoren van exemplaren van de gewone dwergvleermuis.
. artikel 3.5, lid 4 van de Wnb, voor zover het betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van exemplaren van de gewone dwergvleermuis.
. artikel 3.10, lid 1, onder b van de Wnb, voor zover het betreft het opzettelijk beschadigen en vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van exemplaren van de boommarter, bunzing, das en eekhoorn.

ten behoeve van de herontwikkeling van het voormalige defensieterrein Crailo tot een woonwijk aan Amersfoortsestraatweg 103 te Gooise Meren, Hilversum en Laren.

Nadere voorschriften en beperkingen waren in dit besluit opgenomen, waaronder per diersoort specifieke voorschriften. Zie hierover nader meer in paragraaf 7.

In de pleitaantekeningen van P. Bogaers (SNLG) van **23 september 2022** is onder punt 5 ingegaan op hetgeen advocaat Binnerts aan de ABRvS op **9 september 2022** had bericht over het achter de rug van de ABRvS om door Gedeputeerde Staten van Noord-Holland op **23 augustus 2022** afgegeven Ontheffingsbesluit *(behandelaar dhr. Job van der Veldt, die ook aanwezig was op de voorbereidende vergadering op 1 maart 2022 op het projectbureau GEM Crailo B.V., waarbij met TAUW en A. Popelier en GEM Crailo B.V. alle belangen "op elkaar zijn afgestemd"*):

pleitaantekeningen P. Bogaers 23 september 2022, punt 5:

Citaat:

"5) De betekenis van de door advocaat Binnerts bij schrijven van 9 september 2022 overgelegde ontheffing ex artikel 3.8 Wnb: wel degelijk is het plangebied Crailo essentieel leefgebied van de Das.

*Het ontheffingsbesluit van GS van Noord-Holland/Omgevingsdienst van **23 augustus 2022** is nog niet onherroepelijk. De bezwaartermijn eindigt op **4 oktober 2022**. Vernietiging van verblijfplaatsen , nesten, burchten en hoe ook genaamd van Gewone dwergvleermuis, Bunzing, Das, Boommarter, Eekhoorn in het hele plangebied is met deze ontheffing mogelijk geworden. Desondanks, en niettegenstaande de bezwaren van SNLG tegen deze ontheffing is het oordeel van GS van Noord-Holland, resp. de Omgevingsdienst Noord Holland Noord van **23 augustus 2022** onder kenmerk OD.3873818 van belang, omdat nu in weerwil van het heftige verzet van GEM Crailo B.V. en van de raden en van de drie colleges van Burgemeester en Wethouders in deze procedure is komen vast te staan dat het plangebied Crailo "" **essentieel leefgebied** is voor de Das" en dat elke vierkante meter (= maximaal 400.0000 vierkant meter) die door vernietiging verloren gaat moet worden gecompenseerd.*
Wat niet is verdisconteerd, is dat GNR vanwege het verloren gaan -door aanleg van de HOV- van 6 hectare essentieel leefgebied in Monnikenberg juist drie hectare ter compensatie heeft gekregen in het plangebied Crailo: compensatie op compensatie. Ook die ingreep heeft essentieel leefgebied van de Das aldaar vernietigd. Er valt niets te compenseren. Er is geen grond elders beschikbaar."

Ter zitting heb ik daaraan toegevoegd, dat de SNLG was overvallen door deze procedure tot ontheffing van de verbodsbepalingen van de Wnb, die de procedure bij de ABRvS over dezelfde complexe problematiek doorkruiste. Het gaat over hetzelfde feitencomplex, te weten bij de ABRvS, of "*op voorhand het bestemmingsplan in het licht van de verbodsbepalingen van de Wnb uitvoerbaar is*".

De voorzitter, mw. mr. R. Uylenburg, reageerde daarop met de mededeling: *"ach meneer Bogaers, u moet eens weten wat wij als Rad van State elke dag meemaken".* Zij gaf daarvan enkele voorbeelden. Zij adviseerde tot tweemaal toe dringend aan de SNLG om in bezwaar te komen van het ontheffingsbesluit van 23 augustus 2022 en daarbij rekening te houden met de bezwaartermijn. Na de zitting bleek overigens dat het Ontheffingsbesluit eerst op **29 augustus 2022** is gepubliceerd. Op **4 oktober 2022** is het bezwaarschrift door de SNLG nar Gedeputeerde Staten van Noord-Holland gezonden. Een hoorzitting vond plaats op **8 december 2022** en op **6 februari 2023** volgde de beslissing op bezwaar.
In paragraaf 7 wordt deze procedure nader toegelicht.

Van belang hier is evenwel, dat Gedeputeerde Staten er niet voor gekozen hebben het besluit van 23 (29) augustus te vernietigen en het bezwaar van de SNLG gegrond te verklaren, maar wel het besluit van 23 (29) augustus 2022 **aan te vullen met een extra voorwaarde ter veiligstelling van het plangebied als foerageergebied voor de Das**. Bepaald werd dat GEM Crailo B.V. rekening moest houden met het belang van eiken en eikenbossen/bosschages in het plangebied als voedselverschaffer voor de Das. Doorslag daarbij werd gegeven door het rapport van de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi van **2 april 2022**. Ir. A. Meijer had daarin aangetoond dat juist de in het plangebied frequent voorkomende eiken, die buiten het plangebied schaarser voorkomen, een belangrijke leverancier zijn van eikels, voedselbron voor de das. Gedeputeerde Staten was daarbij op de hoogte van de Uitspraak van de ABRvS van 1 februari 2023.

Duidelijk mag zijn , dat de ABRvS ten onrechte het rapport van de SDWUG van 2 april 2022 buiten de orde heeft geplaatst van haar toetsingsdomein.

7) In r.ov. **27.4** heeft de ABRvS tot twee keer toe gemeend om te spreken over de rapporten van de SDWUG, als zouden deze zijn geschreven "*in opdracht van de SNLG*".
Zie alinea 2 over het rapport van 4 december 2021 en alinea 3 over het rapport van 2 april 2022.

Echter: SNLG geeft geen opdrachten en SDWUG schrijft geen rapporten "*in opdracht van wie ook*".

In de zaak *Bestemmingsplan Speelpark Oud Valkeveen e.o. 2019* heeft de SBGH waaruit de SNLG voortgekomen is, via bioloog en oud-advocaat bestuursrecht P. Bogaers, de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi, dhr. ir. A. Meijer geattendeerd op een vitale dassenclan aldaar. Het ecologisch bureau Els & Linde had in opdracht van de gemeente Gooise Meren een rapport opgesteld in juni 2019, waarbij de aanwezigheid van de hoofdburcht in het plangebied volledig was weggeschreven. Dankzij het onderzoek, dat de SDWUG naar aanleiding van deze melding heeft uitgevoerd in september 2019, heeft de ABRvS bij tussenuitspraak van **6 januari 2021** middels een bestuurlijke lus opdracht gegeven aan de gemeente Gooise Meren antwoord te geven op vragen met betrekking tot de betekenis van dit gebied voor de dassenpopulatie aldaar. Zie ECLI:NL:RVS:2021:7, zaaknummer: 201908317/1/R1, r.ov.19.4:

"De Limiten heeft gemeten dat dit 1,11650 hectare bedraagt, terwijl het volgens de raad 1,1262 hectare groot is. Hoe dan ook maakt het plan het mogelijk dat voor het NNN-gebied dat kan worden gebruikt voor parkeren, geen even groot NNN-gebied terugkomt. Dit is in strijd met de voorwaarden uit de PRV. Ook is het niet duidelijk of het weiland daadwerkelijk beschikbaar komt voor het NNN. Op de zitting hebben partijen verwezen naar e-mails van Staatsbosbeheer waaruit blijkt dat hij niet zonder meer toestemming wil geven voor de uitruil van de betrokken gronden. Er is daarmee gerede twijfel gerezen of het verloren NNN-gebied met het opnemen van het weiland in het NNN gecompenseerd kan worden. Deze twijfel heeft de raad op de zitting niet weggenomen. Voor de toepassing van artikel 19, achtste lid, onder a van de PRV zijn als andere voorwaarden opgenomen dat (a) de herbegrenzing plaatsvindt ten behoeve van een verbetering van de samenhang of een betere planologische inpassing van het NNN en (b) de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN worden behouden. Voor de toepassing van artikel 19, achtste lid, onder b van de PRV zijn als overige voorwaarden opgenomen dat (a) de herbegrenzing plaatsvindt ten behoeve van een kleinschalige ontwikkeling, (b) de ontwikkeling per saldo gepaard gaat met een versterking van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN of vergroting van de oppervlakte van het NNN. Om in redelijkheid te kunnen oordelen dat artikel 19, achtste lid, onder a en b van de PRV niet op voorhand aan de gebruikmaking van de wijzigingsbevoegdheid in de weg staat moet inzicht verkregen zijn in de vraag of de in die artikelonderdelen opgenomen voorwaarden daaraan in de weg zouden kunnen staan. Aan een dergelijk inzicht heeft het ontbroken. ***Zo is niet gebleken dat de raad inzicht heeft in de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN. In het ecologisch rapport ontbreekt hierover een duidelijke omschrijving. Ook is in dat rapport of anderszins ook niet, dan wel onvoldoende ingegaan op de vraag of de in artikel 19, achtste lid, onder a en b opgenomen voorwaarden zich op voorhand tegen toepassing van de wijzigingsbevoegdheid zouden kunnen verzetten. Het plan is derhalve waar het betreft de beoordeling van de vraag of de raad in redelijkheid heeft kunnen oordelen dat artikel 19 van de PRV zich niet op voorhand tegen het gebruik van de gronden voor parkeren verzet, in zoverre onzorgvuldig voorbereid en ondeugdelijk gemotiveerd.***

Het betoog slaagt"

SNLG en SDWUG stellen zich op het standpunt, dat waarheidsvinding **alleen in volle vrijheid** kan plaatsvinden **en onder gehoudenheid van onafhankelijkheid en zonder financiële of commerciële verplichtingen.** In Nederland is dit geenszins gegarandeerd. Ook in deze zaak is aan deze voorwaarden van onafhankelijkheid en onpartijdigheid niet voldaan in de verhouding tussen GEM Crailo B.V. en de door haar ingeschakelde bureaus ARCADIS en TAUW. Om die reden is strijd met artikel 2:4 Awb bij al dit soort zaken waarbij commerciële partijen (in casu GEM Crailo B.V. en ARCADIS eb TAUW) het beleid en het onderzoek bepalen en uitvoeren onlosmakelijk in het geding.

Zo heeft de ABRvS miskend, dat eerst door toedoen van het onderzoek door het onafhankelijke en niet-commerciële SNLG op 25 september 2021- tegen alle ontkenningen van TAUW in - duidelijk werd dat het plangebied (Ica. 40 hectare) wel degelijk behoort tot het grotere territorium van de Dassenclan met haar hoofdburcht bij de Watertoren van Laren. Vervolgens is dit door eigen onderzoek van ir. A. Meijer van de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi eveneens helder geworden.

Waarom de ABRvS vast wenst te houden aan de opvatting dat de onderzoeken van TAUW in de jaren 2019 en volgende kan alleen worden begrepen uit gebrek aan kennis van de maatschappelijke werkelijkheid en door gebrek aan biologische en ecologische kennis bij de ABRvS, gevoegd bij de Ratio status, de Raison d`état, de "*imperative reason of overriding public interest*".

Waarom wenst de ABRvS niet te begrijpen dat de inschakeling door GEM Crailo B.V. en TAUW in februari 2022 van dassenonderzoeker (A. Popelier) kennelijk nodig was, juist omdat TAUW de deskundigheid miste om dassensporen zoals wroetsporen en dassenburchten te herkennen, zoals op **8 februari 2022** aan biologen ir. Meijer en mw. drs. Roestenberg duidelijk werd uit de opmerkingen van Bram Rijksen (TAUW). Geenszins was er op 8 februari 2022 sprake van "*een recent gegraven burcht", in een* "*aarden wal*", **zie r.ov. 27.5.** Het was eerder op **9 januari 2022,** bij aanblik van deze burcht door ir. Meijer in aanwezigheid van de biologen drs. A. Bijlard en drs. P. Bogaers, duidelijk, dat deze burcht was aangelegd door de das in een "**puinberg, overdekt met aarde" aan de Adelaarsstraat**.

Alle uitvluchten ten spijt ook van A. Popelier die schreef op **23 maart 2022** over een *"muskusgeur*", die door hem zou zijn waargenomen bij door hem eveneens bezochte pijpen van de das, als bewijs dat het vossenholen zouden zijn. Bij geen van door de biologen Bogaers en Bijlard en Meijer bezochte burchten was er sprake van

een waar te nemen muskusgeur, **maar wel van aangetroffen dassenharen en van overal wroetsporen en wissels van de das en van pijpen,** die alle de bouwkenmerken hadden van dassenpijpen. Een hol werd door ir. Meijer in aanwezigheid van GEM Crailo medewerker Fred Bransen en van Bram Rijksen en van anderen, waaronder Erwin Meijer van de ODNHN op **8 februari 2022** aangemerkt als een hol van een vos. Daarbij blijft onverlet dat dassen en vossen en konijnen gebruik maken van burchten en pijpen van de das. De opvatting van TAUW ook ter zitting, dat het zou gaan om slechts "één das" in het plangebied op hun camerabeelden in 2022 werd correct van tafel geveegd door de Hoor- en adviescommissie van Gedeputeerde Staten in de zitting op **8 december 2022** in Haarlem, omdat toen werd toegegeven door TAUW (Tim van Leeuwen en Maurice Tijm), "*dat dassen niet van elkaar te onderscheiden zijn".*

8) Met andere woorden: de ABRVS zit er ook in r.ov. 27.7 naast met de dooddoener en cirkelredenering:

*" **Voor zover SNLG in algemene zin heeft gewezen op overige diersoorten, hebben de raden, op basis van ecologische onderzoeken, toegelicht dat in de plangebieden weliswaar andere beschermde diersoorten voorkomen, maar dat voor de beoogde ruimtelijke ontwikkeling, voor zover nodig, ontheffing kan worden verleend.** Daarmee zullen de verbodsbepalingen van de Wnb ook in zoverre niet in het geding komen bij het uitvoeren van de ontwikkeling die de plannen mogelijk maken. **SNLG heeft in de stukken en op de zitting geen concrete aanknopingspunten naar voren gebracht voor twijfel aan de juistheid van deze conclusies in het ecologische onderzoek op dit punt.** De Afdeling ziet daarom geen aanleiding voor het oordeel dat de raden bij de vaststelling van de plannen op voorhand redelijkerwijs hadden moeten inzien dat vanwege soortenbescherming de Wnb in zoverre aan de uitvoerbaarheid van de plannen in de weg stond. Het betoog slaagt niet."*

9) In deze redenering ligt tevens een verwijt aan de SNLG besloten, als zou SNLG in de gelegenheid zijn geweest om een totaal ecologisch onderzoek in het plangebied te verrichten, en daar geen gebruik van te hebben gemaakt. Dit verwijt van de ABRvS aan de SNLG is des te meer ongepast, nu GEM Crailo B.V. en haar advocaten van Pot Jonker advocaten alle mogelijke moeite hebben gedaan om voor de SNLG de toegang tot het plangebied onmogelijk te maken en te verbieden middels zogenoemde SLAPP's: *strategic litigation against public participation*.

10) Er was geen sprake van ***"equality of arms***". Dit beginsel is beschreven in **Tijdsschrift voor Bouwrecht, TBR, maart 2019/30**: *De Gedragscode voor deskundigen in het omgevingsrecht. Een oplossing voor gedragsproblemen bij deskundigen*, door mr. N.H. van Amerongen en mr. dr. R. Kegge, pagina's 186 t/m 198, zie **p. 190**:

" Dit beginsel is afgeleid uit het recht op een eerlijk proces in artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden (EVRM). Het houdt in dat elke procespartij een redelijke kans moet hebben om de rechter van haar standpunten te overtuigen onder omstandigheden di een partij niet in een substantieel nadeliger positie plaatsen dan de wederpartij [voetnoot 26, hier niet opgenomen, PB]
(…) ***voor omgevingsrechtelijke zaken is equality of arms natuurlijk ook van belang. Ook daar kan sprake zijn van een zodanige ongelijkwaardige procespositie tussen partijen dat de bestuursrechter in het licht van artikel 6 EVRM compensatie zal moeten bieden door een onafhankelijke deskundige te benoemen."***

11) Het verwijt tegen de SNLG dient daarenboven te worden gericht aan GEM Crailo B.V. en aan TAUW, die zelf geen enkel ecologisch onderzoek heeft verricht op alle trofische niveaus en geen enkel onderzoek naar de wezenlijke kenmerken en waarden van het plangebied en van haar omgeving ter zake van onder meer das, ree, bunzing, boommarter, eekhoorn etc.

12) Nimmer heeft de ABRvS criteria ontwikkeld , waaraan door overheden ingeschakelde `ecologische' bureaus dienen te voldoen. Het betreft de ecologische bureaus, dier als partijdeskundige voor een bestuursorgaan of voor een privaatrechtelijke constructie zoals GEM Crailo B.V. die bij volmacht alle verantwoordelijkheden voor realisatie van het Bestemmingsplan Buurtschap Crailo is gecreëerd.

13) In het onderstaande wordt uitvoerig aandacht gegeven aan het **Tijdsschrift voor Bouwrecht, TBR, maart 2019/30**: *De Gedragscode voor deskundigen in het omgevingsrecht. Een oplossing voor gedragsproblemen bij deskundigen*, door mr. N.H. van Amerongen en mr. dr. R. Kegge, pagina's 186 t/m 198. Immers, in Nederland wordt niet of nauwelijks aandacht besteed aan de ongecontroleerde machtspositie van commerciële

ecologische bureaus van welk snit ook. Het beroep van "ecoloog" is niet wettelijk beschermd. Iedereen kan zich "ecoloog "noemen zonder te beschikken over wettelijke kwalificaties, zoals opleidingseisen, beroepseisen. Het is een ongereglementeerd terrein. In feite is er sprake van anarchie, waarin de grootste schreeuwers – ongecontroleerd door de ABRvS hun gang kunnen gaan. Zie deze casus.

Aan het artikel van mr. N.H. van Amerongen en mr. dr. R. Kegge wordt het volgende ontleend:

In 2012 is "De gedragscode voor gerechtelijke deskundigen in civiele en bestuursrechtelijke zaken" op verzoek van de Raad voor de Rechtspraak opgesteld (Gedragscode 2012). Echter: deze gedragscode geldt niet voor de ABRvS, omdat de Afdeling niet onder de Raad voor de Rechtspraak valt. De ABRvS behoort niet tot de gerechtelijke macht. Binnen de ABRvS geldt sinds **1 februari 2018** voor de aanstelling van gerechtelijk deskundigen de "Gedragscode voor gerechtelijke deskundigen bij de Afdeling bestuursrechtspraak"(hierna: de Gedragscode). De vraag die de auteurs stellen in TBR 2019/30 is: "**Welke gevolgen kan de Gedragscode voor deskundigen in het omgevingsrecht hebben"?** (**pagina 187**). Op **pagina 191** wordt door de auteurs uitgelegd, dat de ABRvS hiermee "*een handvat heeft om de integriteit en deskundigheid van de gerechtelijk deskundige te verifiëren en zodoende de zogenoemde "kennisparadox" of "deskundigenparadox" te doorbreken."*

Nader ingaand op dit TBR- artikel, pagina 192:

" ***4. De inhoud van de Gedragscode***

*Als wij de inhoud van de Gedragscode onder de loep nemen valt in de eerste plaats op dat de Gedragscode van de Afdeling – net als de gedragscode uit 2012 – hoge eisen stelt aan de persoon van de deskundige. Het uitgangspunt is dat de deskundige onafhankelijk, onpartijdig, zorgvuldig, vakbekwaam en integer moet zijn (**artikel 2**). Dat wordt uitgewerkt in normen waaruit blijkt dat de deskundige state of the art-kennis én kennis van juridische procedures moet bezitten (**artikel 3 en 4**). Daarnaast moet hij onpartijdig en vrij van elke vorm van belangenconflicten zijn (**artikel 5**).*

*Een tweede constatering is dat in de Gedragscode veel nadruk wordt gelegd op transparantie. Van de deskundige wordt bijvoorbeeld verwacht om desgewenst een verklaring omtrent zijn deskundigheid te geven (**artikel 4 lid 2**), waarschijnlijk naar het idee van de '**disclosure statement'**. Ook wordt van de deskundige verwacht om inzicht te geven in welke nevenfuncties hij heeft (**artikel 5 lid 4**), welke bevindingen mogelijk kunnen leiden tot uiteenlopende interpretaties of conclusies (**artikel 19**), welke onderzoeksmethode hij heeft gebruikt en de eventuele beperkingen daarvan (**artikel 13 lid 2**) en elke mogelijke vorm van beïnvloeding van het onderzoek (**artikel 6**). Hoewel de eerdergenoemde deskundigenparadox hiermee niet volledig te doorbreken is, kan sommige informatie de Afdeling wel helpen om het deskundigenonderzoek op waarde te schatten."*

Op **pagina 193** gaan de auteurs in op **artikel 9 van de Gedragscode**: de deskundige moet binnen de grenzen van zijn deskundigheid blijven". Zij voegen hieraan toe: "*In ieder geval betekent dit dat de*

"***paragraaf 5.2. Regels*** *deskundige zich moet onthouden van juridische conclusies."*

De auteurs knopen aan bij de Gedragscode, waarvan de artikelen "ook goed toepasbaar zijn bij de partijdeskundige". Zij ontlenen daar inspiratie uit voor identieke eisen die te stellen zijn aan een **partij**deskundige, de in het recht zogenoemde "***reflexwerking***", zie **paragraaf 5.2**:

die zich lenen voor reflexwerking, **p.196**):

*Wat kunnen bestuursorganen en appellanten dan uit de Gedragscode halen?> Natuurlijk zijn niet alle regels één op één toepasbaar. Zo zijn sommige regels voorbehouden aan en uitsluitend relevant voor de gerechtelijke deskundige, zoals de betrokkenheid van en het contact met partijen bij de totstandkoming van het deskundigenrapport (**artikel 20 en artikelen 22 tot 26**). Andere regels zijn volgens ons ook goed toepasbaar bij de partijdeskundige. Wij beseffen dat de regels uit de Gedragscode globaal – en misschien wel vanzelfsprekend- zijn. Uiteindelijk zal het afhangen van de mate waarin ze in de praktijk worden verwezenlijkt en geconcretiseerd. Dat in het oog houdend, biedt de Gedragscode volgens ons op vier punten inspiratie. Wij verwijzen in het onderstaande naar regels uit de Gedragscode en maken soms onderscheid tussen de partijdeskundige van het bestuursorgaan en de partijdeskundige van appellant.*

5.2.1 Informatie over de deskundige

*Voor partijdeskundigen geldt ook dat zij in beginsel eventuele belangenverstrengeling moeten voorkomen en transparant moeten zijn over hun deskundigheid. Dat zal de geloofwaardigheid van deze adviezen ten goede komen. Voor bestuursorganen geldt nog in het bijzonder dat zij op basis van de onderzoeksplicht van **art.3:2 Awb** moeten controleren of een deskundige wel op zijn taak berekend is. Informatie hierover is niet alleen voor bestuursorganen zelf van belang, maar ook voor alle belanghebbenden van een besluit.*
Om informatie te krijgen over de deskundige, kan het bestuursorgaan of appellant van een deskundige vragen om een verklaring te geven omtrent zijn deskundigheid (artikel 3, tweede lid), inzicht te geven in zijn nevenfuncties (artikel 5, vierde lid) en potentiële en reële belangenverstrengelingen en andersoortige beïnvloedingen kenbaar te maken (artikel 6 tot 8). Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van een disclosure statement dat de deskundige bij het rapport voegt of informatie via een website waaruit blijkt wat de kwalificaties en connecties van de deskundige zijn. Ook zou een eventuele inschrijving in bestaande deskundigenregisters voor gerechtelijke deskundigen bestuursorganen informatie kunnen geven over de deskundigheid van een deskundige.

5.2.2 Eisen aan het onderzoek en aan het rapport

***Naast transparantie over de deskundige, is ook bij partijdeskundigen openheid gewenst over het deskundigenonderzoek zelf. Voor bestuursorganen maakt het onderdeel uit van de onderzoeksplicht dat zij zich van de totstandkoming en inhoud van het deskundigenonderzoek vergewissen. Verschillende regels uit de Gerdragscode zouden hulpmiddelen kunnen zijn om transparantie te stimuleren.** Zo is het logisch dat van de deskundige gevraagd wordt in het rapport duidelijk te maken op welke feiten en omstandigheden de rapportage is gebaseerd (**artikel 28, eerste lid**), welke onderzoeksmethode hij heeft gehanteerd (**artikel 13, tweede lid**) en welke bronnen zijn gebruikt (**artikel 28, derde lid**).*
*Deze informatie alleen is vaak niet voldoende, zekert niet als een deskundige is ingeschakeld vanwege een specifieke deskundigheid. **Er zal dus vaak uitleg nodig zijn over hoe een deskundigenrapport moet worden geïnterpreteerd.** Dit geldt zeker voor het bestuursorgaan dat besluitvorming op het rapport zou willen baseren, maar zelf de specifieke deskundigheid mist. Het kan dan nuttig zijn om te weten of de deskundige afwijkt van de voor hem geldende beroepsnormen (**artikel 10**) en wat de status is van de gehanteerde methode (**artikel 13, tweede lid**). Interessant is in dit kader ook de regel dat de deskundige moet aangeven welke bevindingen tot uiteenlopende interpretaties en conclusies zouden kunnen leiden (**artikel 19**). Dergelijke uitleg geeft het bestuursorgaan achtergrondinformatie om bevindingen op waarde te schatten.*

*Uiteindelijk zullen de werkzaamheden van de [lees: partij]deskundige moeten leiden tot een rapport dat controleerbaar is (**artikel 29**) en dat deugdelijk gemotiveerd en begrijpelijk is (**artikel 28, tweede lid**).*
Het is geen eenvoudige opgave om de vertaalslag te maken van een onderzoek naar een voor het bestuursorgaan of appellanten bruikbaar en begrijpelijk rapport. Nu hangt het natuurlijk af van het bestuursorgaan of de appellant die het rapport heeft gevraagd in welke mate deze vertaalslag door de deskundige gemaakt moet worden. Voor bestuursorganen zal dit variëren afhankelijk van het type, de grootte en de mate van specialisatie van een bestuursorgaan. Een gespecialiseerd bestuursorgaan kan de vertaalslag waarschijnlijk zelf makkelijker maken.

5.2.3 Kwaliteitsbewaking door de deskundige en de beroepsgroep

De deskundige zelf en de achterliggende beroepsgroep hebben een groot aandeel in het bewaken van de kwaliteit van het onderzoek. Dat geldt zowel voor de gerechtelijke deskundige als de partijdeskundige. (…)"

Nogmaals terugkomende op de kernwaarden van zowel de gerechtelijk deskundige als van de partijdeskundige benadrukken de auteurs op **pagina 197** de elementaire eisen van "deskundigheid, onafhankelijkheid, onpartijdigheid, zorgvuldigheid , vakbekwaamheid, en integriteit (**artikel 2 Gedragscode**): *"de deskundige moet zich houden aan de voor zijn beroepsgroep geldende normen (**artikel 1, tweede lid**) en op de hoogte blijven van de ontwikkelingen in zijn deskundigheidsgebied (**artikel 4**). Ook moet de deskundige binnen de grenzen blijven van zijn deskundigheid (**artikel 9**), zorg dragen voor de kwaliteit van onderzoek (**artikel 13, eerste lid**) en zorgvuldig omgaan met het onderzoeksmateriaal (artikel 15**). Ook de achterliggende beroepsgroep heeft – als die er is – een aandeel, bijvoorbeeld door beroepsnormen op te stellen en vormen van peer reviews en tuchtrecht te organiseren."***

14) **Echter:**
1. Tuchtrecht en peer-review ontbreken binnen het bestel van commerciële ecologische bureaus.
2. Het toezicht door de ABRvS op de kwaliteit van rapporten, uitgebracht door ecologische bureaus is nagenoeg in alle zaken afwezig of non-existent. Hier heerst de situatie van het wilde westen.

6.4.14 **Bodemverontreinigingen** r.ov. 28, en 28.1. (pagina 27)

,,Bodemverontreinigingen

28. SNLG voert aan dat niet duidelijk is welke bodemsaneringsmaatregelen noodzakelijk zijn, nu onvoldoende onderzoek is verricht naar de bodem. SNLG vreest dat er meer of ernstiger verontreinigingen zullen zijn dan thans bekend zijn, met alle risico's van dien.

28.1. De Afdeling verwijst naar wat onder 12.3 is overwogen. Gelet daarop hebben de raden zich redelijkerwijs op het standpunt kunnen stellen dat de aanwezige bodemverontreinigingen op voorhand niet aan de uitvoerbaarheid van de plannen in de weg staan. Het betoog slaagt niet."

Commentaar P. Bogaers

In paragraaf **6.3.5** op pagina 40 is het onderwerp Bodemverontreinigingen r.ov. 12, 12.1 ,12,2, 12,3. behandeld. Het commentaar op p.42 wordt hier herhaald:

Citaat:

<<1) In deze overwegingen 12, 12.1. t/m 12.3. deelt de ABRvS mee, "*dat er bodemverontreinigingen en de noodzaak van bodemsanering en de wijze van sanering geregeld zijn in afzonderlijke wetgeving met eigen procedures. Die procedures staan nu niet ter beoordeling".* Interessant is dat er ook hier sprake is als **tweede voorbeeld** in deze uitspraak van ***Court Stripping.***

2) In een door de GEM Crailo B.V. in de planvoorbereiding geproduceerd "***Saneringsplan op hoofdlijnen Concept, ontwikkelingslocatie Crailo, 2020"*** van Fred Bransen en Ben Timmerman is meegedeeld dat van het hele terrein van **40 hectare** de **toplaag van 0,5 meter** over **400.000 vierkante meter** zou moeten worden gesaneerd en afgevoerd, los van de zogenoemde hotspots; totaal **200.000 kubieke meter.** Dat is wat anders dan de in r.ov. 12.2 genoemde **7.000** kubieke meter. Dit is aan de ABRvS bekend gemaakt in **de tweede brief aan de ABRvS** van **1 okober 2021** onder doorgeleiding van het bovengenoemde *Saneringsplan op hoofdlijnen".* Dit plan is doorgenummerd als bijlage 71 in de tweede brief: "***Saneringsplan op hoofdlijnen Concept, ontwikkelingslocatie Crailo, 2020, behandeld door Fred Bransen (f.bransen@crailo.nl) en Ben Timmerman (b.timmerman@lieverse.com), onder auspiciën van GEM Crailo B.V. , kenmerk RAP/1000, 20 pp. plus 4 bijlagen".*** Het "saneringsplan" en de betekenis van deze saneringsopdracht is genegeerd door de raden en door de ABRvS. Voor de raden is dit saneringsplan in de bijlagen van de Toelichting op het bestemmingsplan vin de mist gehouden als **bijlage 18** en wel met de vage aanduiding "***Raamsaneringsplan (Crailo 2020)***". Dat zegt niet waar het om gaat. Het woord "***Bodemsanering***", wat een grotere "*signaleringswerking* en *attentiewaarde"* heeft is voor welke lezer ook bewust weggelaten. Zo kreeg dit rapport niet de aandacht in de meningsvorming van de raden die het verdiende. Zo ontstond daar geen debat over. Dat kwam de GEM Crailo B.V. goed uit. "***De 'Notitie Reikwijdte en Detailniveau****, ontwikkeling Buurtschap Crailo (Arcadis, 2019)',* ***bijlage 8*** *van de Toelichting op het bestemmingsplan*" van 2019 ***bevat*** - zoals de ABRvS correct heeft genoteerd in r.ov. 22.2 - ***geen gegevens over de saneringssituatie***". Bijlage 18 flaneert er in alle vaagheid ook omheen. Alles wat tot controverses kon leiden in het debat van de Raden is geëcarteerd. Onder verwijzing naar paragraaf 6.4.8 van deze analyse en hetgeen daar door mij naar voren is gebracht in het **Commentaar onder 5)** is duidelijk, dat ook het MER-rapport van 1 december 2020 (=bijlage 25 bij de Toelichting op het bestemmingsplan met de aanduiding "*MER Crailo (Arcadis,2020)*') de bodemsaneringssituatie afdekt:
" ***In de totaal 14 hoofdstukken van het MER is geen enkel trefwoord als 'sanering' of 'saneringssituatie' te vinden. In Hoofstuk 4, Beoordeling en Keuze, komt onder paragraaf 4.2.11 het woord "Bodem" ter sprake. Dit betreft één pagina, pg. 78. Over de feitelijke bodemvervuiling wordt hier met geen woord geschreven. (…)".***

De verwijdering van 200.000 kubieke meter grond heeft nooit plaatsgevonden. De risico's zijn op de toekomstige bewoners afgeschoven. Zie ook **pagina 41 e.v**. van deze analyse.

3) Deze overweging met verwijzing naar ander procedurele regelingen is een **derde voorbeeld** van ***Court Stripping*** in deze uitspraak."

Einde citaat

Aan dit drie punten tellende commentaar wordt hier toegevoegd dat door de onbepaaldheid door GEM Crailo B.V. van de zogenoemde "15 Hotspots van bodemsanering" de nodige ernstige verontreiniging te vinden is onder het oppervlak van circa 25 % van het plangebied, dat nu nog bedekt is door een laag asfalt/ bestrating etc. >>

De ABRvS wordt ernstige onzorgvuldigheid verweten bij het opstellen van de uitspraak van 1 februari 2023.

6.4.15 Financiële en economische uitvoerbaarheid r.ov. 29 . t/m 29. 4. (pagina 27 en 28)

,,Financiële en economische uitvoerbaarheid

29. SNLG plaatst vraagtekens bij de financiële en economische uitvoerbaarheid van de plannen. Zo zijn volgens haar de mate van bodemverontreiniging en daarmee de saneringskosten thans nog onduidelijk. Hetzelfde geldt voor de kosten voor de aanleg van de Ecowal en van andere met de plannen beoogde voorzieningen. Ook is volgens SNLG onvoldoende onderzoek verricht naar de kosten van de bouw van betaalbare huur- en koopwoningen voor het lage en middensegment. SNLG wijst op de financiële situatie van de gemeente Laren en het begrotingstekort in die gemeente. Gelet op deze omstandigheden zijn de plannen volgens haar niet uitvoerbaar.

29.1. De raden stellen dat GEM Crailo B.V. een eigen exploitatieplan heeft opgesteld, waaruit blijkt dat een positieve exploitatie kan worden bereikt.

29.2. Bij een beroep tegen een bestemmingsplan kan een betoog over de uitvoerbaarheid van dat plan, waaronder de financieel-economische uitvoerbaarheid, alleen leiden tot vernietiging van het bestreden besluit als de raad redelijkerwijs had moeten inzien dat het plan om financieel-economische of andere redenen op voorhand niet uitvoerbaar is.

*29.3. In de plantoelichtingen is in paragraaf 8.3 over de financiële uitvoerbaarheid opgenomen dat de werkorganisatie GEM Crailo B.V. in opdracht van de gemeenten de realisatie en uitgifte van de plannen organiseert en dit wordt uitgevoerd op basis van een eigen exploitatieplan. GEM Crailo B.V. is daarmee verantwoordelijk voor de uitvoering en draagt het risico van de planontwikkeling. **Desgevraagd hebben de raden op de zitting bevestigd dat zij zich bij het vaststellen van de plannen - in vertrouwen - van het private exploitatieplan van GEM Crailo B.V. hebben vergewist. Uit dit plan blijkt volgens de raden dat een positieve exploitatie kan worden bereikt. Gezien de stukken en het verhandelde op de zitting ziet de Afdeling geen aanleiding aan het voorgaande te twijfelen.** SNLG heeft niet aannemelijk gemaakt dat de kosten van de realisatie en de eventuele planschade niet door GEM Crailo B.V. gedragen kunnen worden of dat GEM Crailo B.V. niet zal overgaan tot uitvoering van de plannen. Voor het overige heeft SNLG geen redenen naar voren gebracht die kunnen leiden tot de conclusie dat het plan in financieel opzicht niet uitvoerbaar is.*

29.4. Gelet op wat hiervoor is overwogen, ziet de Afdeling in hetgeen SNLG heeft aangevoerd geen aanleiding voor de conclusie dat de raden op voorhand redelijkerwijs hadden moeten inzien dat de plannen in zoverre niet financieel en economisch uitvoerbaar zijn.

Het betoog slaagt niet."

Commentaar P. Bogaers

1) Bij bestudering van de financiële positie van elk der drie gemeenten kwam de fragiele financiële positie van elke gemeente aan het licht ook met betrekking tot de risicoanalyse van de gemeenten zelf met betrekking tot de realisatie van het bestemmingsplan Buurtschap Crailo.

In de **vijfde brief van de SNLG aan de ABRvS** van **maandag 25 oktober 2021 (2020-Crailo-XIV-28)** onder punt 4 is een verslag opgenomen door mw. C. Bosmann over het financiële onderzoek.

Citaat:

"*4). Analyse financiële situatie van de gemeente Laren, "Jaarstukken 2019 uitvoeringsinformatie" (publicatie mei 2020), Programmabegroting 2021, meerjarenraming 2022 – 2024 (publicatie oktober 2020), " niet op elkaar aansluitende 'ambities'" door mw. C. Bosmann en P. Bogaers;*

*Op **p. 81 e.v. van het beroepschrift** van **20 (21) september 2021** is ingegaan op de financieel onmogelijke positie van de gemeente Laren om ook maar de kosten van het bestemmingsplan buurtschap Crailo te kunnen dragen.*

*Raadpleging van de Jaarstukken 2019 Uitvoeringsinformatie van mei 2020, 52 pp. (hier niet overgelegd) leert, dat in deze jaarrekening 2019 **geen** informatie is opgenomen over de kosten die de deelname aan de GEM Crailo B.V. voor de gemeente Laren met zich meebrengt.*

Anders ligt dat bij de Programmabegroting 2021, meerjarenraming 2022- 2024, oktober 2020, 158 pp.

*In onderstaand **derde kader** is het verslag opgenomen van mw. C. Bosmann, ontvangen op 30 september 2021 na bestudering van de Programmabegroting 2021 (tevens **bijlage 74, 2020-Crailo-XIV-8**). Dit zal hierna worden aangevuld met enkele waarnemingen van P. Bogaers bij bestudering van de Programmabegroting door hem zelf op dinsdag 12 oktober 2021 van 13.30-17.30 uur. De Programmabegroting telt **158 pp.** en zal op eerste verzoek van de ABRvS worden overgelegd, of eventueel per e-mail worden doorgeleid.*

==========

Derde kader in de vijfde brief aan de ABRvS

Verslag van mw. C. Bosmann, ontvangen op 30 september 2021 na bestudering van de Programmabegroting 2021, meerjarenraming 2022-2024 van de gemeente Laren.

Verslag Programmabegroting 2021, Meerjarenraming 2022-2024 van de Gemeente Laren.

Ieder jaar voor 15 november stelt de gemeenteraad de programmabegroting vast voor het jaar erop. De programmabegroting maakt de keuzes uit de Kadernota concreet: wat doen we in een jaar en hoe betalen we het? De begroting moet sluitend zijn, ook doorgerekend naar de komende jaren, aldus de gemeente Laren. In dit verslag beperk ik [= mw.C. Bosmann] me tot de volgende onderwerpen:

Bestuurszaken, incl. ondertunneling A1

"Buurtschap Crailo" , incl. financiële status van de gemeente Laren

Bestuurszaken,
CB: incl. ondertunneling A1

Visie:
"De gemeente Laren wil dichtbij haar inwoners staan en inwonerparticipatie stimuleren. Laren heeft in het verleden bewezen zelfstandig én bestuurskrachtig te zijn. De komende jaren wordt ingezet op behoud en versterking van de bestuurskracht, ook via regionale samenwerking.

Wat willen we bereiken? Regionale samenwerking en bestuurskracht. Na de vaststelling van de Regionale Strategische Agenda (RSA) zetten we het komende jaar verder in op versterking van de samenwerking en de sturing daarin. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de experimenteerruimte die de minister heeft geboden aan de regio Gooi en Vechtstreek. Ook wordt gekeken naar de samenwerking met andere partners, bijvoorbeeld binnen de regio Amersfoort en Utrecht, om te bezien of dit leidt tot versterking van de bestuurskracht en meer kwaliteit van dienstverlening."(p.27).
CB: De gemeente Laren zoekt versterking van de bestuurskracht en meer kwaliteit van de dienstverlening. Zij denkt dit probleem op te lossen door samenwerking met de regio Gooi en Vechtstreek, de BEL en partners binnen de regio Amersfoort en Utrecht.

Als activiteit wil de gemeente Laren: "Actief mee blijven doen aan de samenwerking in het kader van de MRA (Metropool Regio Amsterdam) met focus op maatregelen op langere termijn voor de rijksweg A1 (ondertunneling) en beter openbaar

vervoer ", zie 1.1.2 (p.27).

CB: Laren heeft het al jaren over deze ondertunneling maar bij navraag blijkt dat Rijkswaterstaat deze ondertunneling niet in de toekomstplannen heeft opgenomen.

Een andere doelstelling om de bestuurskracht te versterken is de: "*Gemeenteraad tijdig betrekken bij discussies over kaderstelling"* door activiteit: " *Voortzetten van meer informele bijeenkomsten met de raad, met name op gebied van RO en het Sociaal Domein*" (p.27).

CB: Op het gebied van RO - ruimtelijke ordening- hebben we bovenstaande gemerkt met "Buurtschap Crailo" met jaarlijkse BBQ en andere informele bijeenkomsten waar geen verslag van is gemaakt. De Raadsleden worden misleid en bedrogen, krijgen geen inzage in de documenten en rapporten die belangrijk zijn, zoals de exploitatiebegroting, rapport Alterra over Natuurbrug Laarderhoogt en alle onderzoeksrapporten over de sterk vervuilde grond die de gezondheid ernstig schade toebrengt. Al deze documenten worden geheim gehouden. Met deze informele bijeenkomsten worden vragen van de Raadsleden deels met leugens beantwoord, als alle neuzen maar dezelfde kant op staan en men tijdens de Raadsvergadering maar instemt met de plannen. Het is pas bestuurskracht om de stekker uit het plan "Buurtschap Crailo" te trekken.

"Buurtschap Crailo"

Programma 8 - Bouwen en wonen (p.54)

Visie*:*

"*Het behoud van de beeldkwaliteit op het gebied van de ruimtelijke ordening, waarbij het primaat in de eerste plaats ligt bij de raad, krijgt de komende vier jaar bijzondere aandacht****. Op het gebied van volkshuisvesting wordt meer aandacht aan sociale woningbouw besteed, dat is conform de nieuw vastgestelde Lokale Woonvisie.*** *Voor bestaande bouwwerken geldt in algemene zin dat terughoudend wordt omgegaan met het wijzigen van vigerend bestemmingsplannen. Eerste prioriteit is het behoud van de beeldkwaliteit van het dorp. Via keuzenota's worden grote (bouw)projecten met de raad besproken. Daarbij komt de keuze tussen herbestemmen en nieuwbouw uitdrukkelijk aan de orde. Aan de hand hiervan stelt de raad vast wat de kaders voor de te ontwikkelen plannen zijn". (p.54)*

Uitvoeren lokale woonvisie 2017-2022

"De doelstellingen uit de lokale woonvisie willen we realiseren. De belangrijkste doelstelling van het lokale woonbeleid is om de woningvoorraad, nu en in de toekomst, zo goed mogelijk af te stemmen op de woonwensen van onze inwoners. In de woonvisie is rekening gehouden met de bijzondere positie die Laren inneemt binnen de woningmarkt van de Gooi en Vechtstreek. ***De Larense woningvoorraad kent een relatief laag aandeel sociale huurwoningen, een gemiddeld dure woningvoorraad en er zijn weinig uitbreidingsmogelijkheden.*** *De doelstellingen in de woonvisie vormen de basis voor de gemaakte prestatieafspraken (in 2019) met de woningcorporatie Het Gooi en Omstreken." (p.54)*

CB: Gelet op bovenstaande: "Waarom dan op Crailo de wens om grote villa's te bouwen?" Het is tegenstrijdig met bovengenoemde Visie en de uitvoering van de lokale woonvisie 2017-2022. Als het plan Crailo doorgaat zal het juist een kans zijn om sociale huurwoningen te bouwen om de woningvoorraad meer in evenwicht te brengen en tegemoet te komen aan het woningtekort in het Gooi. Maar ook hiervoor is bestuurskracht nodig want zoals de plannen er nu liggen zijn deze woningen niet specifiek bestemd voor inwoners uit het Gooi.

Crailo (p.56)

"Eind 2020 / begin 2021 zal voor Crailo een bestemmingsplan worden vastgesteld. Dit gebied, eigendom van de gemeenten Hilversum, Gooise Meren en Laren, is bestemd voor een groene circulaire en duurzame buurtschapsontwikkeling waarin plaats is voor woningbouw, bedrijvigheid en natuur. Voor meer toelichting wordt verwezen naar paragraaf Verbonden Partijen als ook risico / weerstandsvermogen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Voorkomen van voortijdig kappen van bomen en sloop van gebouwen voordat er zekerheid is over de doorgang van de bouw.

CB: Dit is een juiste instelling maar het is treurig dat U anders doet dan dat U hier schrijft. Er heeft een enorme kaalslag plaatsgevonden, vele bomen zijn gekapt vóórdat het Ontwerp Bestemmingsplan "Buurtschap Crailo" in de inspraak kwam. De kans is zeer aannemelijk dat dit plan helemaal niet doorgaat. Hoe denkt U dit op te lossen? Het is voor flora en fauna verschrikkelijk dat dit is gebeurd.

Activiteiten:

Juridisch onderzoek naar mogelijkheid om -voordat de bouwvergunning onherroepelijk is geworden– bijvoorbeeld via

een realisatie-overeenkomst de sloop en eventuele kap van bomen pas toe te staan als de bouw met zekerheid doorgang zal vinden."(blz.56) **CB: zie bovenstaande**.

'Programma 10 - Grondexploitatie, dorpsvernieuwing en economie(p.64)
Ontwikkeling Crailo Begin 2021 zal het ontwerpbestemmingsplan ter inzage worden gelegd. Wat gaan we daarvoor doen?

Eind 2017 hebben de gemeenteraden van Gooise Meren, Hilversum en Laren ingestemd met de aankoop van Crailo. Dit vroegere kazerne complex ligt ook in deze drie gemeenten. De ontwikkeling van het gebied gebeurt door GEM Crailo B.V. Voor de inrichting van het gebied is een uitgebreid ambitiedocument vastgesteld. Dit geeft richting voor de verdere invulling van het gebied waarvoor nu de diverse uitwerkingen worden opgesteld. Het stedenbouwkundigplan is vastgesteld, in 2021 wordt het bestemmingsplan aan de raad voorgelegd.

Activiteiten
Ontwikkelen van het gebied samen met Hilversum en Gooise Meren via de GEM Crailo.(p.64)

Wie zijn daarbij betrokken (verbonden partijen)? (p.65)

GEM Crailo

De ontwikkeling van het Crailo-gebied gebeurt door GEM Crailo B.V. De gemeente Laren heeft hierin een aandeel van 10%. Gooise Meren en Hilversum ieder 45%. De besluiten worden op basis van unanimiteit genomen.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit programma verbonden zijn."

10. Grondexploitatie,	*Realisatie 2019*	*Begr. 2020*	*Begroting 2021 t/m 2024*
Baten	*-45.753*	*-52.280*	*-47.280*
Lasten	*166.150*	*184.169*	*188.507*
Saldo	*120.397*	*131.889*	*141.227*
CB: Saldo Hilversum	***541.786***	***593.501***	***635.520***
CB: Saldo Gooise Meren	***541.787***	***593.500***	***635.521***
CB: Totaal	***1.203.970***	***1.318.890***	***1.412.270***

Toelichting verschillen (p.65)

CB: Er wordt geen toelichting gegeven over "Buurtschap Crailo". Wat de baten zijn en waar de kosten uit bestaan is niet uit de Programmabegroting te halen. Er bestaat nog steeds geheimhouding op deze stukken. Bovenstaande kosten voor het hele project uitgaande dat Laren 10% deelneemt in de totale kosten en de gemeenten Hilversum en Gooise Meren voor 45 % zoals wordt vermeld.

N.b. Op pag. 88 blijkt dat de kosten vele malen hoger zijn.

'Paragraaf B - Weerstandsvermogen en risicobeheersing (p.81)

Algemeen

Door de Raad van Laren is een voorstel vastgesteld om te komen tot een verdere verdieping aan het risicomanagement van de gemeente Laren. De gemeente wil op een gestructureerde wijze risico's beheersen en eventuele risico's bewust nemen. Om die reden is het van belang om inzicht te hebben in eventuele grote financiële tegenvallers die bij de risico's horen en het beschikbare weerstandsvermogen om deze risico's op te vangen. Conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) komt in deze paragraaf de volgende informatie aan de orde: - Beleid inzake weerstandscapaciteit en de risico's; - Inventarisatie van de risico's; - Inventarisatie van de weerstandscapaciteit; - Confrontatie risico's met beschikbaar weerstandsvermogen. Beleid inzake weerstandscapaciteit en de risico's. Het beleid is vastgelegd in de "Nota Risicomanagement en weerstandsvermogen Blaricum, Eemnes, Laren en BEL Combinatie". Deze nota is door het college vastgesteld" ***(pag.81)***

Ontwikkeling Crailo noord/zuid

*Door gemeenten Hilversum, Gooise Meren en Laren (10% aandeel) zijn de genoemde locaties van de provincie Noord Holland overgenomen om deze te ontwikkelen**. De koopsom heeft circa 33 miljoen (te betalen over 12 jaar), bedragen**. Gronden gaan t.z.t. over naar GEM Crailo B.V. Inrichten goed projectmanagement binnen GEM Crailo B.V.*

Beheersmaatregel

Inrichten goed projectmanagement binnen GEM Crailo B.V.

Strakke ontwikkel- en verkoopplanning opstellen.

Regelmatig beoordelen jaarplannen / GREX.

PM zie toelichting separaat *****(pag.85)***

CB: Is het goed projectmanagement als er geen rekening wordt gehouden met alle verplichte kosten? Is het goed projectmanagement als de drie Gooise gemeenten straks grote verliezen lijden op dit project?

"Regelmatig beoordelen jaarplannen / GREX"
CB: Hoe vaak is regelmatig? Wie beoordelen deze jaarplannen en de grondexploitatie als op deze stukken nog steeds geheimhouding rust? Hoe betrouwbaar en efficiënt is dat?

***** GEM Crailo B.V. (p.87)***

Achtergrond

De colleges van Hilversum, Laren en Gooise Meren hebben in 2017 onderzocht of zij gezamenlijk de gronden van Crailo konden aankopen van de provincie Noord-Holland t.b.v. een mogelijke planontwikkeling.

***In de raadsbijeenkomst van 18 december 2017 heeft de raad zich positief uitgesproken over de aankoop van Crailo door de drie gemeenten. De gemeenteraden van Hilversum, Laren en Gooise Meren hebben het Ambitiedocument: Buurtschap Crailo en de Intergemeentelijke grondexploitatie Crailo, met inachtneming van de moties en amendementen, als kaders voor de gebiedsontwikkeling vastgesteld en hun zienswijzen en bedenkingen op de Samenwerkingsovereenkomst Gebiedsontwikkeling Crailo en de oprichting van GEM Crailo B.V. kenbaar gemaakt**.
CB: Het ambitiedocument uit 2013 van de drie gemeenten, GNR en de Provincie Noord-Holland is hiermee aan de kant geschoven terwijl dit document uit 2013 de eisen waren van alle partijen om de plannen op Crailo uit te kunnen voeren. Gem Crailo BV houdt dezelfde naam aan zodat alle partijen en raadsleden op het verkeerde been worden gezet.*

Op 21 december 2017 hebben gemeenten onderling de Samenwerkingsovereenkomst Gebiedsontwikkeling Crailo gesloten en de Koopovereenkomst Locatie Crailo getekend, waarmee de gronden van Crailo zijn aangekocht van de provincie Noord-Holland. ***De volledige koopprijs wordt voldaan op 31-12-2029, waarbij de gemeenten vrij zijn om (delen) eerder te betalen. De gemeenten zijn aan de provincie de eerste 6 jaar (2018-2023) een rente van 0% per jaar verschuldigd over het openstaande bedrag van de koopsom. De gemeenten zijn aan de provincie over de tweede 6 jaar (2024-2029) een rente van 0,4% per jaar verschuldigd over het openstaande bedrag van de koopsom. De gebiedsontwikkeling zal in opdracht van de gemeenten worden uitgevoerd door GEM Crailo B.V.*** *GEM Crailo B.V. is – met het passeren van de Akte van oprichting bij de notaris – op 1 mei 2018 opgericht om de samenwerking tussen de drie gemeenten in het kader van de gebiedsontwikkeling Crailo te faciliteren.* ***De gemeenten zijn (enig) aandeelhouders van deze besloten vennootschap. Op 1 mei 2018 is tevens de directeur-bestuurder van GEM Crailo B.V. aangesteld.***

***De juridische relatie tussen de drie gemeenten en GEM Crailo B.V. is in 2018 nader geregeld in: • de Aandeelhoudersovereenkomst (17 juli 2018) • de Akte van toetreding (17 juli 2018), waarmee GEM Crailo B.V. is toegetreden tot de Samenwerkingsovereenkomst Gebiedsontwikkeling Crailo. In artikel 4 van de Akte van toetreding is volmacht aan de directeur van GEM Crailo B.V. verstrekt is om feitelijke en rechtshandelingen te verrichten met betrekking tot de gemeentelijke eigendommen gelegen in het plangebied**.
CB: Door een project als Crailo in een B.V. te gieten en alle macht uit handen te geven aan de directeur J. Nieuwenhuizen is het hek van de dam. Zoals hij zelf al tegen mij zei: "Ik kan doen en laten wat ik wil, kan mijn eigen gang gaan zonder allemaal bemoeienis" . Controles zijn in een B.V. constructie voor buitenstaanders en in dit geval van geheimhouding door niemand uit te voeren, ook door Raadsleden niet.*

*In 2017 heeft de gemeente Gooise Meren in afwachting van de oprichting en de operationalisering van GEM Crailo B.V. het procuratiehouder met betrekking tot het plangebied en de planontwikkeling gevoerd. Voor 2018 heeft de gemeente Hilversum dit procuratiehouderschap voor zijn rekening genomen mede in afwachting van het door GEM Crailo B.V. verkrijgen van de voor de planontwikkeling benodigde kredietfaciliteiten**. In 2019 zijn de lasten uit deze in procuratie uitgevoerde werkzaamheden door GEM Crailo aan de gemeente Hilversum en Gooise Meren betaald en verwerkt Programmabegroting 2021 88 Gemeente Laren in haar verlengde boekjaar 2018 / 2019 waar een goedkeurende***

verklaring door de accountant is afgegeven en daarna vastgesteld in de vergadering van aandeelhouders. In deze vergadering is eveneens de geactualiseerde GREX besproken.

Na oprichting heeft GEM Crailo in 2018 een kredietfaciliteit van 20 mln. aangevraagd bij de BNGbank. De BNG heeft deze kredietfaciliteit aan GEM Crailo B.V. verstrekt. De gemeente Gooise Meren en de gemeente Hilversum staan ieder voor 9 miljoen borg en de gemeente Laren voor 2 miljoen o.b.v. aandeel in de GEM Crailo B.V. *(p.88)*
CB: Voor de lening is afgesproken wat de verhouding tussen de gemeenten is ten aanzien van de borg. Maar wat gebeurt er als de verliezen nog groter worden en één of meer gemeenten dit niet kunnen betalen of hier niet voor verzekerd zijn? De gemeente Laren doet haar uiterste best om de begroting sluitend te krijgen met gevolg dat op de voorzieningen wordt bezuinigd. Het Singer en Brinkhuis (hart van Laren) 20%, Bibliotheek 10% etc. De inwoners van Laren alsmede de kinderen die hier gebruik van willen maken zijn de dupe. Net als veiligheid, er worden geen flexibele camera's meer geplaatst. (p.8) Wat gaat er nog meer gebeuren als het plan "Buurtschap Crailo" een groot fiasco blijkt?

Samenvatting

• De gemeente Laren heeft samen met de gemeenten Gooise Meren en Hilversum de gebiedsontwikkeling Crailo met een waarde van grofweg 75 mln. ter hand genomen (lasten plusminus 75 mln., baten iets hoger en derhalve een te verwachten klein winstgevend resultaat*).*

CB: Wat is de nut en noodzaak nog om dit plan uit te voeren als er praktisch geen winst wordt gemaakt en de kans groter is dat er enorme verliezen ontstaan. De grondexploitatie is leidend niet de natuur zoals we al eerder beschreven. Dan zouden de drie gemeenten er beter van moeten worden. Dit is met dit plan "Buurtschap Crailo" niet het geval. Dan vraag ik me af:" waar gaat al dit geld naartoe?" Waar bestaan al deze kosten van maar liefst 75.000.000 euro uit? Wie heeft wél voordeel aan plan "Buurtschap Crailo"?

• De gemeente Laren is voor 10% aandeelhouder in de uitvoerende besloten vennootschap GEM Crailo B.V.
• De gronden en opstallen in het plangebied zijn nog in eigendom van de gemeenten, waarbij in de Akte van toetreding volmacht is verleend aan GEM Crailo B.V. voor wat betreft beheer en onderhoud. • De gemeente Laren staat voor 10% (2 mln.) borg voor de door GEM Crailo B.V. bij de BNG aangetrokken kredietfaciliteit.

Risico's

1. Strikt genomen beperkt het Larense risico zich tot de deelneming in de BV (10%). Het risico van deze deelneming hangt nauw samen met (het resultaat van) de intergemeentelijke grondexploitatie, de daarin opgenomen risico- en gevoeligheidsanalyse en de door GEM Crailo B.V. ter zake genomen en te nemen beheersmaatregelen incl. de (nadere) inrichting van de governance structuur.

A. De op 23 januari 2019 door de Algemene Vergadering (van aandeelhouders) als onderdeel van het Jaarplan 2019 vastgestelde geactualiseerde grondexploitatie kent een winstgevende eindwaarde per 31 december 2029 van 1,85 miljoen en een winstgevende contante waarde per 1 januari 2019 van 1,49 miljoen.
CB: voor Laren is dit slechts 149.000 euro.

B. In de intergemeentelijke grondexploitatie is een risico- en gevoeligheidsanalyse opgenomen. Op de risico's (kansen en bedreigingen) is een zogenaamde Monte-Carlo analyse toegepast, waarin aan elk risico een bandbreedte en een kansverdeling is toegekend. De Monte-Carlo analyse is daarmee een integrale simulatie van alle benoemde kansen en bedreigingen. GEM Crailo B.V. beschikt niet over een eigen weerstandsvermogen ter dekking van financiële consequenties van zich manifesterende risico's. In 2020 is hier aan toegevoegd op verzoek van de gemeenten de "Risman-methodiek" waarmee de risico-analyse verder verdiept is.
CB: Het is triest dat de gemeenten opdraaien voor de financiële consequenties daar GEM Crailo B.V. niet over weerstandsvermogen beschikt. Ik ben benieuwd naar de Juridische adviezen die zijn gegeven, wilt U deze verstrekken? Het verbaast mij dat er vóóraf geen betere voorbereidingen zijn getroffen met betrekking tot de financiën en een juiste risico-analyse.

C. ***De governance-structuur van Gem Crailo B.V. lijkt in overeenstemming met de fase, waarin de operationalisering van GEM Crailo B.V. en planontwikkeling en –uitvoering op 1 januari 2019 verkeren (zie verder punt 3c).***
CB: Er staat lijkt in overeenstemming, mijn vraag is: "hoe zeker is dit?"

2. Onverlet de risico's genoemd onder 1a t/m 1c melden wij het volgende:

A. (Fiscale) grondrouting Rekening houdend met de op grond van het nog vast te stellen bestemmingsplan uitgeefbare (rode) gronden en niet uitgeefbare gronden (grijs voor wegen en pleinen etc. en blauw/groen voor plantsoenen en waterpartijen etc.) zijn vele scenario's denkbaar met betrekking tot de grondrouting. Er is immers sprake van 3 fiscale regimes (BTW, BTW-compensatiefonds en Overdrachtsbelasting) en van diverse partijen (Provincie, gemeenten, GEM Crailo

B.V., projectontwikkelaar en eindafnemer/belegger). ***Veel scenario's leiden mogelijk tot onnodige complexiteit (en evt. kosten); reden waarom GEM Crailo B.V. nader overleg zal plegen met de belastingdienst.*** *Dit overleg kan mogelijk leiden tot een "ruling" met de Belastingdienst. Momenteel is er overleg gaande met de belastingdienst over deze "ruling".*
CB: Wat is de uitkomst hiervan?

B. Beheer gemeentelijke gronden Voor het beheer en onderhoud van de gemeentelijke gronden heeft GEM Crailo B.V. in 2019 een beheersovereenkomst opgesteld. Deze overeenkomst dient zowel rekening te houden met de mogelijke risico's (fiscaal, juridisch, verzekeringstechnisch etc.), die de gemeenten als grondeigenaar lopen, als met de mogelijke lasten en baten die daaruit voortvloeien. Deze lasten en baten van beheer en onderhoud zijn overigens voorzien in de intergemeentelijke grondexploitatie. De gemeenten kunnen deze lasten en baten dan ook declareren bij GEM Crailo B.V. Mogelijk kan de voorgenomen ruling met de Belastingdienst van invloed zijn op het moment, waarop de gemeenten gronden in eigendom overdragen aan GEM Crailo B.V., als ook op het moment, waarop de gemeenten voornoemde lasten en baten kunnen declareren bij GEM Crailo B.V.
CB: "Is hiermee rekening gehouden in de GREX?" Hoe zit het met de bodemsanering? Is hier rekening mee gehouden? Zo te zien is dit niet begroot en wordt dit niet als risico gezien. Kunnen wij dit beheerplan van U ontvangen?

C. Verlengd boekjaar en governance

Gem Crailo B.V. heeft een verlengd 1e boekjaar gekend. Dit impliceert dat de eerste jaarrekening van GEM Crailo B.V. betrekking heeft op de kalenderjaren 2018 en 2019 en derhalve pas in 2020 voorzien van een accountsverklaring het daglicht heeft gezien. Terzake heeft de directeur van GEM Crailo B.V. in de Algemene Vergadering (van aandeelhouders) van 23 januari 2019 toegezegd:

i. dat hij de aan te stellen accountant van GEM Crailo B.V. zal opdragen in 2019 periodiek te adviseren over de inrichting van de bedrijfsvoering en informatiehuishouding van GEM Crailo B.V.,

ii. dat hij deze adviezen, ***waar nodig*** *zal delen met het Bestuurlijk Overleg en de Aandeelhoudersvergadering en;*
[CB: "*waar nodig*" vervangen door "altijd"]

iii. dat hij in dit licht de accountant expliciet zal vragen naar zijn oordeel (eventueel in de vorm van een tussentijds toetsmoment medio 2019) over opzet, bestaan en werking van de brede governance, waaronder nadrukkelijk de inrichting van de administratieve organisatie, de risico's, de in de processen van de administratieve organisatie verweven beheersmaatregelen m.b.t. de risico's en de interne controle binnen GEM Crailo B.V.
CB: De GEM Crailo B.V. wenst hiermee goed te willen scoren en de zaak af te leiden waar het daadwerkelijk om draait. De problematiek zit in de risico's die GEM Crailo B.V. niet wenst op te nemen en mogelijk tot faillissement kan leiden.

De risico's (en beheersmaatregelen) vermeld onder de punten 3a t/m 3c kunnen op basis van het door GEM Crailo B.V. beschikbaar gestelde materiaal niet nader gekwantificeerd worden in termen van kans maal impact. Om deze reden vermelden wij het totale risico van de deelneming in GEM Crailo B.V. als PM.
CB: Onbegrijpelijk om geen risico voor zo'n groot project als "Buurtschap Crailo" in te schatten. Net als geheimhouding van documenten. Het is voor mij duidelijk dat men willens en wetens deze problematiek in de doofpot wilt stoppen.

In 2020 is aan de aandeelhoudersvergadering de jaarrapportage 2018/2019 voorgelegd, voorzien van een goedkeurende accountantsverklaring als ook een geactualiseerde versie van de Intergemeentelijke grondexploitatie waarmee de risico's geminimaliseerd lijken te zijn. (p.87 t/m 89)
CB: De risico's zijn niet geminimaliseerd, die bestaan nog steeds. GEM Crailo B.V. zal haar best hebben gedaan om alles zo goed mogelijk te doen lijken. Graag ontvang ik een exemplaar.

CB: Samenvatting [door C. Bosmann van haar studie, SNLG]:

De totale kosten blijken nu al op 75 miljoen uit te komen. Zonder rekening te houden met de bodemsanering, een robuuste begroeide aarden grondwal bij Natuurbrug Laarderhoogt, geluidswal A! Van 10 miljoen, eigen bijdrage van aanleg van wegen, fiets-en voetgangerspaden en aansluitingen op huidige infrastructuur, riolering, niet halen van de begrote termijn etc, etc,

Het is onbegrijpelijk dat het risico van dit project Crailo niet wordt ingeschat maar als P.M. opgenomen. De risico's zijn enorm. Men loopt weg voor deze problematiek.

Het project wordt mijns inziens een groot drama. Niet alleen op financieel gebied maar ook op gebied van Natuur en Volksgezondheid. Het is maar de vraag of de gemeenten dit kunnen betalen. en of de gemeenten misschien wel voor elkaars kosten opdraaien als GEM Crailo B.V. door dit plan failliet gaat.

Carla Bosmann
Voorzitter SNLG
Office manager & Adm. Org.
www.snlg.nl
info@snlg.nl

Toevoeging door P. Bogaers:

Aan dit Verslag van mw. C. Bosmann over de Programmabegroting 2021, Meerjarenraming 2022-2024 van de gemeente Laren wordt nog het volgende toegevoegd aan de hand van nog niet door mw. Bosmann in haar verslag vermelde gegevens uit de programmabegroting:

Toevoeging door P.Bogaers over Programmabegroting 2021: p. 9:

"De kostendekkendheid van de leges van de gemeente Laren is nu ca. 35%. In 2021 wordt begonnen met een verhoging van de bouwleges van 4,1% naar 4,6% en daarna een doorgroei van de kostendekkendheid naar boven de 50% nà 2021+ een extra verhoging OZB met 5% boven de inflatie."

Idem betreffende p. 18: *"Er is voor de jaren 2021 en 2022 geen sprake van een structureel sluitende begroting."*

Idem betreffende p.19:

P. Bogaers:

Zonder enige definitie te geven in de Programmabegroting 2021 zelf over wat de signaleringswaarden zijn voor de financiële kengetallen (voor de 'Netto schuldquote', de 'Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen', voor het 'Solvabiliteitsrisico', voor de 'Grondexploitatie' (GREX), de 'Structurele exploitatieruimte', en voor de 'Belastingcapaciteit'), gevolgd door een staatje van "minst risicovol", "neutraal", en "meest risicovol" wordt op p. 19 meegedeeld zonder te verwijzen naar het Bestemmingsplan Buurtschap Crailo":

"Ontwikkeling financiële kengetallen gemeente Laren

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen

Voor de gemeente Laren bedraagt de netto schuldquote 145,0 % in 2021. In de meerjarenbegroting loopt deze op tot 171,2 %. Dit wordt veroorzaakt door een toename van de vaste schulden door de grote financieringsbehoefte die met name voortvloeit uit de investeringsplanning. Hiermee bevindt de gemeente Laren zich in ***het hoogste risicoprofiel****. De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen laat een iets positiever beeld zien en bedraagt 117,9% in 2021 en loopt op tot 146,7% in 2024."*

NB. *een tweetal staatjes met een grafische weergave in de kleur rood van de "Netto schuldquote" en idem van de "Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen" volgt met bij elk staatje de woorden: "Hoe lager dit percentage, hoe beter". Deze staatjes zijn hier om technische redenen niet opgenomen. Na deze staatjes volgt eveneens op p. 19 een tekst over solvabiliteit:*

"Solvabiliteit

De solvabiliteit van de gemeente Laren bedraagt 12,1% in 2021 (aflopend tot 9,9% in 2024) waarmee de gemeente zich in ***het hoogste risicoprofiel*** *bevindt. De verslechterende solvabiliteit wordt voornamelijk veroorzaakt door een afname van het eigen vermogen terwijl de totale schuldenpositie in de meerjarenbegroting sterk toeneemt. (…)"*

Op ***p. 20*** *van de Programmabegroting 2021 volgt de tekst over grondexploitatie en over Structurele exploitatieruimte:*

"Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van het totaal aan baten. Aangezien de gemeente Laren momenteel geen eigen grondexploitatie heeft doen zich daar ook geen risico's voor. "(onderstreping, PB).

Commentaar SNLG: *Over de GEM Crailo B.V. wordt daar niets gezegd. Dat wordt uit het zicht gehouden. Vandaar het woord "momenteel".*

De *tekst van de Programmabegroting 2021 vervolgt dan op* ***p.20****:*

"Structurele exploitatieruimte

In 2021 bedraagt de Structurele exploitatieruimte 1,4% negatief, waarmee de gemeente zich in ***het hoogste risicoprofiel*** *bevindt (…).*

Belastingcapaciteit
(…)"

Tot zover enige aanvullende opmerkingen door P. Bogaers bij hoofdstuk "Begroting in één oogopslag" van p. 15 t/m 20.

In de programmabegroting 2021 volgt na dit hoofdstuk "Begroting in één oogopslag"deel A. Beleidsbegroting op p. 21 t/m. p. 124. Daarna volgt punt B. Financiële begroting (p. 125 t/m.p. 146. Bijlagen zijn opgenomen op p. 147 t/m. p. 158

Over delen A en B worden door P. Bogaers nog de volgende waarnemingen naar voren gebracht in aanvulling op het in deze vijfde brief opgenomen verslag van mw. Bosmann:

Deel A. beleidsbegroting

Toevoeging door P. Bogaers over p. 27 (van Deel A):

Onder de kop ***"regionale samenwerking en bestuurskracht" wordt onder 'doelstellingen' onder 1.1 juncto 1.1.2*** *gesteld, zoals mw. Bosmann reeds noemde in haar verslag (bijlage 74 op pagina 1):*

"*Actief mee blijven doen aan de samenwerking in het kader van de MRA (Metropool Regio Amsterdam) met focus op maatregelen op langere termijn voor de rijksweg A1 (ondertunneling) en beter openbaar vervoer."*

Nader commentaar SNLG op deze passage in de Programmabegroting 2021 over een verdiepte aanleg van de A1 door middel van een tunnel :

(1) . De MRA heeft geen enkele (grond)wettelijke status en wordt ook hier aangewend als een gezaghebbend democratisch functionerende entiteit. Dit is helaas buiten de werkelijkheid gedacht. De focus ligt bij de MRA op economische groei. Voor het behoud en de bescherming van natuur, landschap, milieu en klimaat bestaat daar geen aandacht; welvaart in plaats van welzijn.

(2). Geen contact is door de gemeente Laren en evenmin door de gemeenten Gooise Meren en Hilversum opgenomen met Rijkswaterstaat, die het beheer over de rijkswegen voert. Zie hierna punt van deze vijfde brief. Zie eerder al hetgeen is vermeld in het beroepschrift op ***p. 91 e.v.*** *over het plan van Goudappel Coffeng over het aanleggen van een fietstunnel dwars onder de A1 door, en de onmogelijke combinaties van "ambities" wordt zichtbaar als in een kunstwerk van graficus M.C. Escher: in het niets eindigende afdalende trappen. Het plan van Goudappel Coffeng, nu omarmd door de wethouder van Hilversum, staat haaks op de ambitie van de gemeente Laren om de A1 verdiept aan te leggen in een tunnel. Agendapunt 8.4 Verstedelijkingsstrategie 2030/2050 Metropoolregio Amsterdam op p. 17 van 39 t/m/ p.21 van 39 van de vergadering van de raad van Laren van* ***30 juni 2021*** *laat geen misverstanden bestaan over deze haaks staande ambitie van de gemeente Laren. Het blijft een aanleiding tot ruzies tussen de drie gemeenten, terwijl de gemeente Huizen al heeft laten weten geen heil te zien in een bijdrage aan de kosten van de plannen van Goudappel Coffeng, nu deze gemeente geen overlegpartner was bij de planvoorbereiding van het Bestemmingsplan Buurtschap Crailo.*

Zie de Gooi-en Eemlander van ***vrijdag 17 september 2021***

'Niet vroegtijdig betrokken en geen inbreng', wethouder Roland Boom niet blij met verzoek van ruim een miljoen voor knooppunt Crailo

Wethouder Roland Boom.© Foto Inge Jansen (hier niet overgenomen, SNLG).

Alexander Poort

Vrijdag 17 september 2021 om 17:54

HUIZEN"

"Of Huizen even bedrag van tussen de één en de twee miljoen wil overmaken voor de reconstructie van het verkeersknooppunt bij Crailo. Dat verzoek kwam vlak voor de vakantie binnen bij de gemeente Huizen. ,,Maar dan zonder we daar verder input op konden geven."

Toevoeging door P. Bogaers over p. 54 (Deel A programmabegroting 2021: Programma 8 - Bouwen en wonen.

"*Visie:*
Het behoud van de beeldkwaliteit op het gebied van de ruimtelijke ordening, waarbij het primaat in de eerste plaats ligt bij de raad, krijgt de komende vier jaar bijzondere aandacht. Op het gebied van volkshuisvesting wordt meer aandacht aan sociale woningbouw besteed, dat is conform de nieuw vastgestelde Lokale woonvisie. Voor bestaande bouwwerken geldt in algemene zin dat terughoudend wordt omgegaan met het wijzigen van vigerend bestemmingsplannen. Eerste prioriteit is het behoud van de beeldkwaliteit van het dorp. (…).

"*Uitvoeren lokale woonvisie 2017-2022*
De Larense woningvoorraad kent een relatief laag aandeel sociale huurwoningen, een gemiddeld dure woningvoorraad en er zijn weinig uitbreidingsmogelijkheden .(…)"

*In aansluiting op het commentaar van mw. C. Bosmann, zie kader 3 op p. 9 e.v.(ook opgenomen als **bijlage 74, p.2** bovenaan) wordt nog het volgende toegevoegd.*

Dit voornemen tot het vergroten van de voorraad sociale woningbouw wordt door Laren niet gerealiseerd in het bestemmingsplan Buurtschap Crailo , waar in het Larense deel ''Op Zuid" juist villa's worden bestemd.

De ambitie komt in haar tegendeel te verkeren.

Toevoeging door P. Bogaers over p. 60 Programmabegroting 2021: doelstellingen Milieu en duurzaamheid, zie in casu Crailo:
*"9.2. Een schone en veilige leefomgeving **met aandacht voor de natuur**: 9.2.1: Bij verlening van kapvergunningen voortdurende aandacht voor kwaliteit in beeld en diversiteit".*

Nader commentaar SNLG:

*Verwezen wordt naar wat mw. C. Bosmann op **p.3 van bijlage 74** opmerkt in haar verslag over p.56 over "het pas toestaan van de kap van bomen als de bouw met zekerheid plaats zal vinden".*

Het hebben van zekerheid over de bouw is weer een heel ander criterium dan "voortdurende aandacht voor beeld en kwaliteit", wat deze woorden ook mogen betekenen. Juridisch gesproken zijn de woorden "voortdurende aandacht voor beeld en kwaliteit " "gebakken lucht" , stoplappen zonder definitie of inhoud. Er zijn geen maatstaven. Evenzo de bewoordingen: "Met aandacht voor de natuur".

Toevoeging door P. Bogaers over p.65 Programmabegroting 2021 over de begroting 2021 t/m 2024:

Er is bij de gemeente Laren een grote onbekendheid bij het vaststellen van de begroting over de jaren 2021 t/m 2024 over de baten en over de lasten. De baten worden overigens nota bene negatief geboekt en de lasten positief, zonder daarbij inzicht te geven waaruit die "baten"en "lasten" dan wel bestaan.

Toevoeging door P. Bogaers over Programma 10: Grondexploitatie, dorpsvernieuwing en economie' in de Programmabegroting 2021 op p. 64 t/m. p. 65:

*Onder **10.2** wordt over het gebied Crailo opgemerkt:*
"10.2: Eind 2017 hebben de gemeenteraden van Gooise Meren, Hilversum en Laren ingestemd met de aankoop van Crailo. Dit vroegere kazerne complex ligt ook in de drie gemeenten. De ontwikkeling van het gebied gebeurt door GEM Crailo B.V. Voor de inrichting van het gebied is een uitgebreid ambitiedocument vastgesteld. Dit geeft richting voor de verdere invulling van het gebied waarvoor nu de diverse uitwerkingen worden opgesteld. Het stedenbouwkundigplan is vastgesteld, in 2021 wordt het bestemmingsplan aan de raad voorgelegd."

*In **10.2.1** wordt meegedeeld: "ontwikkelen van het gebied samen met Hilversum en Gooise Meren via de GEM Crailo."*

*Op **p. 65** wordt meegedeeld :*
"GEM Crailo

De ontwikkeling van het Crailo-gebied gebeurt door GEM Crailo B.V. De gemeente Laren heeft hierin een aandeel van 10%. Gooise Meren en Hilversum ieder 45%. De besluiten worden op basis van unanimiteit genomen."

Nader commentaar SNLG:

*(1). Het genoemde Ambitiedocument uit 2017 en het Stedenbouwkundig – en Landschapsplan van december 2019 worden wel hier genoemd, **maar niet het feit dat in deze documenten niet de problemen worden genoemd** vanwege de*

*desastreuze positie waarin het gebied Crailo door Defensie en door de Brandweer Gooi en Vechtstreek is achtergelaten qua bodemverontreiniging in brede zin (ammunitie, puin, leidingen, beton, bouwpuin, te saneren grond, PAKs etc. etc.). En ook niet, dat in deze documenten niet wordt genoemd, dat het hele terrein moet worden gesaneerd: te weten: minimaal alle 40 hectare, 400.000 m2, en 200.000 m3 af te voeren grond (plus etc. etc., **zie de tweede brief van de SNLG aan de ABRvS d.d. 1 oktober 2021**). Al deze feiten worden niet genoemd in deze documenten. Laat staan enige indicatie, wat dit alles betekent voor de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan. Het MER van december 2020, dat in oktober 2020 in voorbereiding was, wordt in de Programmabegroting 2021 niet genoemd.*

Unanimiteit in de besluitvorming wordt vereist. De Programmabegroting 2021 sorteert daarop voor. Elke kritiek op de plannen-in- ontwikkeling is met deze Programmabegroting 2021 op voorhand verdacht gemaakt.

De tekst van paragraaf 10.2 is een verdichtsel van sociologisch jargon en reclame.

Toevoeging door P. Bogaers over de kosten van het plan Crailo op p. 65 van de Programmabegroting 2021:

*Mw. Bosmann heeft op **p. 3 van bijlage 74** het staatje van de kosten van p. 65 op een rij gezet.*
Ook zij constateert terecht dat de baten en lasten niet zijn gespecificeerd. Elke controle daarop is daardoor onmogelijk!

In de accountancy geldt echter: "alles wat niet is beschreven, bestaat niet".

*Mw. Bosmann verwijst naar **p. 85.** Zij constateert , dat de tekst op **p.85, laatste blok**, "ontwikkeling Crailo noord/zuid: P.M. (=Pro Memorie) " samenhangt met de tekst op **p. 87 t/m p.89.***

*Haar tekst cumuleert op p. 6 van 8 (**bijlage 74**)met het citaat uit de Samenvatting van de Programmabegroting 2021 op **p. 88**: "**De gemeente Laren heeft samen met de gemeenten Gooise Meren en Hilversum de gebiedsontwikkeling Crailo met een waarde van grofweg 75 mln. ter hand genomen (lasten plusminus 75 mln., baten iets hoger en derhalve een te verwachten klein winstgevend resultaat."***

*Die winst bestaat dan - zoals op **p.88 Programmabegroting 2021** staat vermeld- uit een winstgevende eindwaarde per **31 december 2029** van 1,85 mln. euro en een **winstgevende contante waarde** per **1 januari 2019** van 1,49 mln. euro. Voor Laren is dit, een tiende deel, 10%: €149.000,-*

Gezien alle risico's is dit financieel een zeer groot risico. Zie andermaal p.19 en 20 van de Programmabegroting 2021.

*Evenals bij de gemeente Gooise Meren behoort dit project tot de hoogste risicogroep. Zie het Projectenboek van de gemeente Gooise Meren, besproken op **p. 96 e.v. van het beroepschrift van 20 (21) september 2021 (bijlage 53).***

*Over de volle breedte is dit bestemmingsplan financieel onverantwoord. **Zie ook de beschouwing van mw. Bosmann op p. 6 van 8 van bijlage 74.***

***NB.** Het risico dat de gemeente Laren loopt wordt op p. 89 van 158 in de Programbegroting 2021 als 'Pro Memorie' aangemerkt". P.M. betekent: wij weten het niet; later in te vullen.*

Zie bij terugkoppeling ook p.8 van 8 van bijlage 74, de beschouwing van mw. Bosmann, die eerder al op 30 september 2021 hetzelfde heeft geconstateerd als vervolgens P. Bogaers - onafhankelijk van mw. Bosmanns tekst - later op 12 oktober 2021.

Apotheose:

NAWOORD van de SNLG bij dit vierde aandachtspunt van de vijfde brief aan de ABRvS:

*In **paragraaf B.2.6 EMU-saldo 2021 – 2024 op p. 145 van 158** in de **Programbegroting 2021** wordt het volgende gerapporteerd:*

"*B.2.6 EMU-saldo 2021 -2024*
Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode (boekjaar). Eenvoudig gezegd geeft het EMU-saldo aan of er in een bepaald jaar meer geld is uitgegeven dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld is overgehouden. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van de gemeenten. Tevens heeft het EMU-saldo een vergelijkbare functie als het kasstroomoverzicht.

Toelichting

Om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden, zijn in Europees verband afspraken gemaakt over het toegestane maximale tekort van het EMU-saldo op nationaal niveau. Omdat het EMU-saldo van alle decentrale overheden onderdeel uitmaakt van het EMU-saldo op nationaal niveau is het daarmee ook relevant voor de decentrale overheden om het eigen EMU-saldo te volgen. Om de gemeente een beeld te geven van hun aandeel in het gezamenlijke EMU-tekort worden jaarlijks individuele referentiewaarden gepubliceerd door het Ministerie van BZK. Wanneer het berekende EMU-saldo onder de referentiewaarde valt is de bijdrage van de gemeente aan het totale EMU-saldo geen aandachtspunt, mits de andere overheden zich aan hun referentiewaarden houden. Als het berekende EMU-saldo boven de referentiewaarde uitstijgt, is de bijdrage van de gemeente aan het landelijke EMU-saldo een aandachtspunt. Een of meer andere overheden moeten onder hun referentiewaarde blijven, om ervoor te zorgen dat de Nederlandse overheid als geheel onder de EMU-norm van 3% blijft. Zie hieronder de berekening van het EMU-saldo voor de gemeente Laren. (…)"

[staatje hier om technische redenen hier niet opgenomen, maar te vinden via google, SNLG]

"(…) ***Het berekende EMU-saldo van de gemeente Laren voor 2021 komt uit op -/- € 4.535.000, wat betekent dat in EMU-termen de uitgaven € 4.535.000 groter zijn dan de inkomsten. Met dit tekort overschrijdt de gemeente Laren ook de individuele EMU-referentiewaarde.*** *Overigens betreft het aandeel in het EMU-tekort een inspanningsverplichting, er staat momenteel geen sanctie op een eventuele overschrijding van het toegestane EMU-tekort. Pas als nationaal blijkt dat gemeenten het plafond van het EMU-tekort gaan overschrijden, kan van gemeenten worden gevraagd het individuele EMU-tekort van de lopende begroting te verminderen."*

Commentaar SNLG:

(*1).*

De gemeente Laren komt overeenkomstig de berekeningswijze volgens de Europese Unie voor 2021 uit op een tekort ad €4.535.000,-. *Om daaraan toe te voegen:* ***"Met dit tekort overschrijdt de gemeente Laren ook de individuele EMU-referentiewaarde"***

Met andere woorden: *er is geen sprake van "robuust gehouden gemeentelijke overheidsfinanciën". En vanwege het ontbreken van sancties wordt dit dan weggeschreven.*

De SNLG acht verder commentaar overbodig. Het project Buurtschap Crailo is financieel ook volgens Europese financiële waarderingsmethoden onverantwoord. "

Tot zover dit citaat uit de Vijfde brief van SNLG aan de ABRvS van 25 oktober 2021

2) De ABRvS heeft in r.ov. 29.3. geen enkele toets uitgevoerd op de gronden van beroep van SNLG over de fragiele financiële situatie van de drie gemeenten. De ABRvS gaat uit van een intergouvernementeel vertrouwensbeginsel, waardoor de ABRvS voetstoots uitgaat op wat er op de zitting door GEM Crailo B.V. (en **niet door de raden**, die glorieus ontbraken op de zitting van 23 september 2022) naar voren is gebracht, zoals is overwogen in r.ov. 29.3:

"29.3. In de plantoelichtingen is in paragraaf 8.3 over de financiële uitvoerbaarheid opgenomen dat de werkorganisatie GEM Crailo B.V. in opdracht van de gemeenten de realisatie en uitgifte van de plannen organiseert en dit wordt uitgevoerd op basis van een eigen exploitatieplan. GEM Crailo B.V. is daarmee verantwoordelijk voor de uitvoering en draagt het risico van de planontwikkeling. ***Desgevraagd hebben de raden op de zitting bevestigd dat zij zich bij het vaststellen van de plannen - in vertrouwen - van het private exploitatieplan van GEM Crailo B.V. hebben vergewist. Uit dit plan blijkt volgens de raden dat een positieve exploitatie kan worden bereikt. Gezien de stukken en het verhandelde op de zitting ziet de Afdeling geen aanleiding aan het voorgaande te twijfelen.*** *SNLG heeft niet aannemelijk gemaakt dat de kosten van de realisatie en de eventuele planschade niet door GEM Crailo B.V. gedragen kunnen worden of dat GEM Crailo B.V. niet zal overgaan tot uitvoering van de plannen. Voor het overige heeft SNLG geen redenen naar voren gebracht die kunnen leiden tot de conclusie dat het plan in financieel opzicht niet uitvoerbaar is."*

3) **De ABRvS heeft tevens in deze overweging een dooddoener, een vorm van *Groupthink* ingebouwd:**

*"****Uit dit plan blijkt volgens de raden dat een positieve exploitatie kan worden bereikt. Gezien de stukken en het verhandelde op de zitting ziet de Afdeling geen aanleiding aan het voorgaande te twijfelen."***

Echter: De ABRvS is door de SNLG op meerdere plaatsen gewezen op het financieel onvermogen van GEM Crailo B.V. en van de aan de GEM Crailo B.V. ondergeschikte raden.

Zo is in het beroepschrift van 20 september 2021 **bijlage 51** overgelegd, de "***Afwegingsbrief GEM Crailo B.V***." aan de drie colleges van burgemeester en wethouders (**en niet gericht aan de raden**, die buiten spel staan, PB) van **15 december 2020** onder kenmerk UIT/100499:

Citaat:

*"(22) Het **nog immer smeulende conflict** over "de meerkosten" van een solide, duurzame (en overigens nagenoeg onderhoudsvrije) robuuste "hoge begroeide grondwal" **blijft de raden** ook na 7 juli 2021 **splijten**. **Grote rechtsonzekerheid is daarvan het gevolg**.*

De "zeer kwetsbare" financiële basis van het bestemmingsplan in relatie tot de Grondexploitatie ("GREX") komt pregnant naar voren in de volgende drie bijlagen:

bijlage 51 (2020-Crailo-XI-50):** "afwegingsbrief" van **de directeur dhr. J. Nieuwenhuizen van de GEM Crailo B.V.** van **15 december 2020** aan **de Colleges van B&W van de gemeenten Gooise Meren, Hilversum en Laren over een geluidsscherm langs de A1 naast het plangebied Crailo.

Het aanleggen van een geluidsscherm langs de A1 tussen het plangebied Crailo en deze snelweg stuit op ernstige bezwaren van de GEM Crailo B.V. in verband met de grondexploitatie.

"De kosten voor een scherm kunnen oplopen **naar €10 miljoen**. *(…) Met het realiseren van deze maatregel is geen rekening gehouden **in de grondexploitatie** voor Crailo, **waardoor het realiseren van een dergelijke maatregel afbreuk zal doen aan het uitgangspunt van een tenminste neutrale grondexploitatie bij het te realiseren programma (…)".***

***SNLG:** En dan gaat het hier over nog maar één kostenpost, los van alle andere risico's (zoals bodemsanering). Zie hierna bijlage 53, Projectenboek Gooise Meren van **mei 2021**, waar dit wordt bevestigd.*

***bijlage 52 (2020-Crailo-XI-42):** De Gooi-en Eemlander van **vrijdag 3 september 2021, Regio, voorblad:** "Infrastructuur: Door komst buurtschap moet verkeersknooppunt worden vernieuwd. **Miljoenen nodig voor tunnel onder A1 bij Crailo"**, door Eddie de Paepe.*

*"(…) **Aantrekkelijk perspectief (…):** Een aantrekkelijk perspectief. **De grote vraag is echter hoe de regiogemeenten dit miljoenenproject kunnen financieren.** Moeten zij alles uit eigen zak betalen of kan er een beroep op andere partijen worden gedaan. Dat laatste is een reële optie, meldde de Hilversumse wethouder Arno Scheepers woensdagavond in een commissievergadering. Op de eerste plaats kan een beroep worden gedaan op de zogeheten woningbouwimpuls van het Rijk. Als dat lukt, wil de provincie Noord-Holland ook een substantiële duit in het zakje doen.*

Voorwaarde bij dit alles is wel dat de betrokken gemeenten– via 'cofinanciering'- een deel van de kosten voor hun eigen rekening nemen. Daarbij gaat het niet alleen om Hilversum, Gooise Meren en Laren - de ontwikkelaars van buurtschap Crailo – maar ook om Blaricum en Huizen. Van de laatste twee gemeenten heeft Blaricum al gemeld mee te willen betalen.

De neuzen moeten snel dezelfde kant op: de aanvraag voor de woningbouwimpuls moet voor 17 september bij het ministerie liggen. "Het is kort dag", aldus Scheepers. De VVD- wethouder, die van een 'buitenkans' sprak, meldde dat de eigen bijdrage van Hilversum op circa anderhalf miljoen is becijferd.

Het lijkt erop, dat in ieder geval gemikt gaat worden op een tunnel voor voetgangers en fietsers onder de A1, in het verlengde van het Gebed zonder End (Nieuwe Crailoseweg)."

SNLG:

***(1)** Rijkswaterstaat – in het artikel niet genoemd - is vele jaren doende met een plan tot ondertunneling dan wel verdiepte aanleg van de A1 langs Laren ter hoogte ook van de natuurbrug het Laarderhoogt en het plangebied Crailo. Ook gaat het in het plan van Goudappel Coffeng–nu openbaar gemaakt-- om "een brug over de Rijksstraatweg, die parallel loopt tussen het plangebied en de A1".*

Het lijkt onwaarschijnlijk dat Rijkswaterstaat akkoord gaat met dit plan van Adviesbureau Goudappel Coffeng over het verkeersknooppunt Crailo, afslag 8.

(2) *Verder is dit plan, gesteund door wethouder Scheepers in strijd met diens uitdrukkelijke toezegging en belofte tijdens het "Webinar" van de GEM Crailo B.V. van 4 februari 2021, "dat er nooit sprake zal zijn van aantasting van [de zandweg] het Gebed zonder End", waar de wethouder, naar eigen zeggen op 4 februari 2021 "zeer aan gehecht is en waar hij elke dag jogt".*

(3) Hoe dan ook betekent een eigen bijdrage van Hilversum een identieke eigen bijdrage van de gemeente Gooise Meren, bij elkaar 3 miljoen (= 90 %), terwijl de gemeente Laren, die 10% van de lasten van het bestemmingsplan draagt, alsdan €333.333,- zal moeten bijdragen.

(4) Gezien de uiteenzetting over de financiële positie van de gemeente Laren in paragraaf 2.2.2.2 is dit bedrag onmogelijk voor de gemeente Laren op te brengen zonder nog verder in de rode cijfers te belanden*. Zie hierna ook bijlage 53 over de risico's niet alleen voor Gooise Meren, maar voor elk der drie gemeenten.*

(5) *Het op **3 september 2021** via de Gooi- en Eemlander naar buiten gebrachte Knooppuntplan dateert van **29 oktober 2020** ("Mobiliteitsperspectief **Knooppunt Crailo**" , 59 pp. , exclusief de daarin opgenomen vele bijhorende reclamefoto's) staat ook haaks op het bestemmingsplan c.a., waar volstaan werd met een "ongewijzigde aansluiting op de A1" **in het MER van 1 december 2020** (**paragraaf 7.2.2 p. 110 van 204).** Gesproken werd over een oplossing van het knooppunt bij de A1 door een "verkeersregeling". Met het plan van Goudappel Coffeng (2020) tot ondertunneling en een brug is in **het MER van 1 december 2020** geen rekening gehouden, ook niet met de verkeersaantrekkende werking van dit nieuwe plan. **Zie ook p.111 van 124 van het MER onder 7.2.4.** Opnieuw is er sprake van ernstige rechtsonzekerheid.*

Het plan van Goudappel Coffeng is op internet te vinden onder https://www.regiogv.nl/wp-content/uploads/2021/08/mobiliteitsperspectief-knooppunt-Crailo.pdf

*Het rapport blijkt ook behandeld te zijn door de GEM Crailo B.V. – zoals te vinden op p. 2 van 4 [het **document** met als titel "Beantwoording van de technische vragen m.b.t. Raadsvoorstel Vaststelling bestemmingsplan met MER en beeldkwaliteitplan 'Buurtschap Crailo" van **18 mei 2021**, gemeente Hilversum]. Onder vraag 6 van de politieke partij **Hart voor Hilversum** over het knooppunt A1, "waar dit rapport te vinden was" antwoordde de GEM Crailo B.V. op **18 mei 2021:** "Het betreffende onderzoeksrapport "Mobiliteitsperspectief **Knooppunt Crailo**", dat is opgesteld door Goudappel Coffeng is als bijlage bij dit document opgenomen. Dit rapport is overigens reeds eerder onder de raadsleden verspreid."*

NB: *Op **8 september 2021** heeft de SNLG dit rapport kunnen printen.*
*Op **p. 4** is de opdrachtgever vermeld: "Regio Gooi en Vechtstreek", Status: "definitief", titel: Mobiliteitsperspectief Knooppunt Crailo.*
*Op **p.19** wordt onder de kop: "Meer dan een 'afvanghub'* meegedeeld door Goudappel Coffeng, *"dat volgens Rijkswaterstaat "**het knooppunt Crailo"** in een 'verkenning van Rijkswaterstaat' "**is aangeduid als categorie 4b: een zogenaamde 'afvanghub OWN'(onderliggend wegennet). In bijgaand schema is dat als een blauw/wit bolletje weergegeven"***

Goudappel Coffeng voegt haar commentaar daaraan toe:

*Een 'afvanghub OWN' is een hub die er op gericht is om autoverkeer vanaf het onderliggend wegennet te bewegen om niet de snelweg op te rijden, maar in plaats daarvan met een collectief vervoermiddel verder te reizen. Eenvoudiger gezegd: een P&R locatie bij een aansluiting op de snelweg. **Maar bij Crailo zien we meer kansen. Doordat hier ook woningen bij het knooppunt worden gebouwd (en bestaande woonkernen ook niet ver weg liggen), zijn hier ook goede kansen voor verknoping van ritten per fiets en openbaar vervoer of eventueel fiets en auto.** In het schema met het 'minimaal programma van eisen' is in blauwe cirkels aangegeven wat Rijkswaterstaat aan voorzieningen bij een 'afvanghub OWN' wenst. We hebben daar in geel aan toegevoegd **welke kansen er volgens de regionale visie en het plan voor het buurtschap Crailo zijn op deze locatie. Crailo heeft duidelijk meer potentie dan alleen een afvanghub!"***

SNLG: *Het uitroepteken na de zin "**Crailo heeft duidelijk meer potentie dan alleen een afvanghub!"** is een oproep tot het verstrekken van nadere onderzoeksopdrachten aan Goudappel Coffeng.*

*Op **p.25** worden de geluidsschermen langs de A1 ter plaatse, kort gezegd als een te kostbare sta-in –de –weg aangeduid. Dit leidt tot de door Goudappel Coffeng aanbevolen "oplossing". Waardoor het probleem wordt veroorzaakt, komt in het rapport van Goudappel Coffeng niet ter sprake als een door de overheid zelf gecreëerd probleem. Ambities tot het realiseren van het "Buurtschap Crailo" aan de ene kant van de A1, en de tevens voorgenomen plannen voor "een nieuwe stadswijk op het terrein van het Ziekenhuis Tergooi (gemeente Blaricum) aan de ander kant van de A1" leiden hoe dan ook tot een goudmijn voor "adviseurs mobiliteit". Goudppel Coffeng heeft zelf belang bij het bestuurlijk creëren van deze vicieuze cirkel.*

De door Goudappel Coffeng voorgestane ondertunneling van de A1 en het aanleggen van een brug kosten bij elkaar opgeteld neer op een bedrag van ***€19 miljoen*** *(zie p. 56):*
"***Kostenramingen:***

De variant met een geheel nieuwe fietstunnel onder de A1 voldoet aan alle uitgangspunten en zal leiden tot een ***hoogwaardig multimodaal knooppunt****.* ***Maar*** *–* ***we kunnen er niet omheen*** *– h****et is geen goedkope oplossing****. In een* ***eerste globale doorrekening*** *(op basis van kengetallen)* ***komen de totale investeringskosten uit op ca. 19 miljoen euro (exclusief BTW)*** *in grote lijnen als volgt verdeeld:*
▪ *14 miljoen voor de tunnel(s) en brug voor fietsers en voetgangers (uitgangspunt totale breedte: 8 m);*
▪ *3 miljoen voor de benodigde verdieping van de Rijksstraatweg.*
▪ *1 miljoen voor het verplaatsen van de P&R*
▪ *1 miljoen voor overige benodigde aanpassingen (inrichting van het knooppunt, nieuwe fietspaden en verwijderen van bestaande fietspaden, aanpassingen aan verkeerslichten)*

In dit stadium zijn de ***kostenramingen nog erg indicatief****.* ***Er zijn ruime marges aangehouden, omdat er nog geen volledig uitgewerkt ontwerp is.*** *Na verdere uitwerking van het plan kan een meer gedetailleerde kostenraming worden gemaakt, met minder grote onzekerheidsmarges. Als er geen grote belemmeringen naar voren komen, kan de kostenraming iets lager uitkomen.*

Financiering
Het plan ***draagt bij aan veel verschillende doelstellingen van veel verschillende partijen****. Daardoor zijn ook* ***diverse 'potjes' denkbaar*** *waaruit het project gefinancierd kan worden.* ***De komende tijd moet blijken in welke mate de verschillende partijen aan het project kunnen bijdragen.***
▪ *Het plan draagt bij aan de doorontwikkeling van R-net en daarmee aan een belangrijke doelstelling van de Provincie Noord-Holland. In Hilversum, Huizen, Laren en Blaricum is hier al veel in geïnvesteerd, maar op het westelijke deel van het tracé nog niet.*
▪ *Het zorgt voor een grote verbetering van de regionale fietsstructuur, waardoor 5 gemeenten beter, veiliger en comfortabeler met elkaar verbonden worden.*
▪ *Het heeft ook positieve effecten op de doorstroming van het autoverkeer omdat er minder gelijkvloerse fiets- en voetgangersoversteken zijn.*
▪ ***Het draagt sterk bij aan de ambities van buurtschap Crailo en Tergooi op het gebied van duurzaamheid en mobiliteitsbeïnvloeding.*** *Het beperkt de benodigde hoeveelheid parkeerplaatsen in die ontwikkelgebieden."*

SNLG: *Met de vaststelling van het Bestemmingsplan Buurtschap Crailo is de* ***"doos van Pandora"*** *geopend.*

Echter:

Met dit plan van Goudappel Coffeng wordt door de GEM Crailo B. V. en de drie gemeenten erkend , ***dat het bestemmingsplan Buurtschap Crailo niet past in deze omgeving.***

Het rapport bevestigt de " *onmogelijkheid op voorhand" van de realisering* ***van het bestemmingsplan.***

Het bestemmingsplan veroorzaakt *grotere problemen* ***voor de "mobiliteit" op voorhand in de regio, die dan tegen zeer hoge kosten (nota bene "€19 miljoen is een schijntje bij realisatie van het "ontknopings"plan van Goudappel Coffeng. In feite wordt er hier een*** *"conundrum"* ***gecreëerd: een*** *"onontwarbare" knoop.*

Interessant is ook , dat met het plan van Goudappel Coffeng van 29 oktober 2020 de "derde pijler " van het bestemmingsplan Buurtschap Crailo, "ECOSYSTEEM", bankroet wordt verklaard
Zie in onderstaand elfde kader de tekst van pp. 44 t/m 55 van het Ambitiedocument 11/2017 van de GEM Crailo B.V.
[…]"

Tot zover dit citaat uit het Beroepschrift van 20 september 2021

Een tweede voorbeeld van financieel onvermogen werd gegeven door de planwoordvoerder in de raad van Gooise Meren op 7 juli 2021 naar aanleiding van de uit de losse pols gestelde vraag van raadslid Van de Graaf, of de in het plan opgenomen °Nieuwe Laan van Crailo kon worden aangelegd met Amerikaanse eik (Quercus rubra):

"dhr. Eijbersen (wethouder): *heel veel dank voor alle mooie woorden. Ik bedank de voorzitter (…). Ik steun alle moties.* ***Het is allemaal perfect! Ik roep u op unaniem te stemmen. Dit is een plagerij richting wethouder Stam uit Laren.*** *(…). Ik bedank de bewoners van de Anne Franklaan. Zeer constructief.(…) ik wil geen appeltaart, maar champagne."*
[Er volgen opmerkingen die hier niet worden genotuleerd, ook al geven die de sfeer van "Oude jongens, krentenbrood" goed weer tussen dhr. Eijbersen en dhr. Van der Schaaf]
dhr. Van de Schaaf (VDS): ***biodiversiteit en dit prachtige groen,*** *waar iedereen het over heeft. In plaats van Nederlandse eiken (als die al bestaan) wil ik hier Amerikaanse eiken. Daar is de eikenprocessierups niet zo happig op. En maatregelen tegen de lyme mijt. Let op de gevaren.*
dhr. F. Vos (GL): *ik krijg de handschoen toegeworpen door dhr. Van de Schaaf.* ***Er is niet heel veel extra budget beschikbaar voor biodiversiteit. Bomen kosten teveel geld voor de GREX*** [=Grondexploitatie, PB]. *Als er mogelijkheden zijn, dan biodiversiteit creëren."*

En dan komt de ABRvS met als klap op de vuurpijl r.ov. 29.4:

"29.4. Gelet op wat hiervoor is overwogen, ziet de Afdeling in hetgeen SNLG heeft aangevoerd geen aanleiding voor de conclusie dat de raden op voorhand redelijkerwijs hadden moeten inzien dat de plannen in zoverre niet financieel en economisch uitvoerbaar zijn.

Het betoog slaagt niet."

4) Er gaat geen Positieve Overtuigingskracht (POK) uit van ook deze rechtsoverwegingen van de ABRvS gezien de vele hiaten, vaagheden, ongerijmde wendingen en tegenstrijdigheden op het niveau van de relevante bijzonderheden..

6.4.16 Afweging van belangen r.ov. 30., 30.1., 30.2. (pagina 28 en 29)

,,Afweging van belangen

30. SNLG stellen dat de raden ten onrechte niet hebben afgewogen of het belang van de beoogde ontwikkeling opweegt tegen de aantasting van de aanwezige hoogwaardige natuur. ***De raden hebben bij afweging van de betrokken belangen te weinig gewicht toegekend aan het behoud van aanwezige natuur, landschap en milieu****. Volgens SNLG hebben de raden verder in verscheidene opzichten gehandeld in strijd met diverse beginselen van behoorlijk bestuur en daaraan gelieerde verboden.*

30.1. ***De raden stellen zich op het standpunt dat aan de besluitvorming een zorgvuldige belangenafweging ten grondslag is gelegd.*** *Enerzijds is gewicht toegekend aan het belang van de voorziene ontwikkeling, waaronder woningen en bedrijvigheid. Anderzijds is gekeken naar de gevolgen van de plannen voor de omgeving, waaronder natuur, landschap en milieu.* ***Volgens onder meer de ecologische onderzoeken zal de in de plannen voorziene ontwikkeling niet leiden tot een onevenredige aantasting van waarden in natuur, landschap en milieu****.*

30.2. ***Naar het oordeel van de Afdeling hebben de raden bij de afweging van de belangen in het kader van de toetsing van de norm van een goede ruimtelijke ordening een groter gewicht mogen toekennen aan het algemeen belang dat is gediend met de met de plannen voorziene ontwikkeling bij woningbouw en bedrijvigheid dan aan het belang van SNLG bij het behoud van de bestaande situatie.*** *Daarbij neemt de Afdeling in ogenschouw dat de raden mochten aannemen dat er, hetgeen ook niet gemotiveerd is bestreden, behoefte bestaat aan woningen en bedrijven waarin de plannen voorzien, waarbij wordt opgemerkt dat in het algemeen de behoefte aan woningen groot is. Verder neemt de Afdeling in aanmerking dat onder het vorige planologische regime een defensieterrein met de nodige invloed op de natuur, het landschap en het milieu mogelijk was. Daarbij geldt dat in de onderhavige plannen ook gronden zijn bestemd voor natuurfuncties en - zoals onder 8.2 is overwogen - met de plannen de verharding per saldo afneemt en het bouwen van gebouwen uitsluitend, zogezegd, natuurinclusief is toegestaan. Duidelijk is dat de voorziene ontwikkeling invloed heeft op waarden in de natuur, het landschap en het milieu.* ***Maar de Afdeling acht deze invloed, gelet op de stukken en het verhandelde op de zitting, niet zodanig negatief dat de raden redelijkerwijs niet een zwaarder gewicht hebben kunnen toekennen aan het belang van de voorziene ontwikkeling dan aan het door SNLG gestelde belang van behoud van natuur, landschap en milieu op de door haar beoogde wijze.***

Evenmin ziet de Afdeling grond voor de conclusie dat de besluiten zijn genomen in strijd met de door SNLG genoemde beginselen en verboden. ***Anders dan SNLG stelt, is niet gebleken dat de raden zich bij hun besluitvorming, met***

voorbijgaan aan het belang van een goede ruimtelijke ordening en de belangen van SNLG, overwegend heeft laten leiden door overwegingen van financiële aard en privaatrechtelijke verplichtingen jegens commerciële partijen.

Het betoog slaagt niet."

Commentaar P. Bogaers

1) De raden hebben niet of nauwelijks enig debat gewijd aan de consequenties van dit bestemmingsplan voor **natuur** (planten, dieren, bodemleven, vegetaties) en **landschap** (beschutting, stilte, donkerte, vergraafbare grond, migratieroutes, voedselbronnen voor alle diersoorten), **milieuomstandigheden** (stikstofbelasting vanuit de atmosfeer en ook door het verkeer op de de A1, droogte), **brandgevaarlijkheid en gevaren voor de volksgezondheid** vanwege **de overall-niet-opgeloste bodemsaneringssituatie**, **het lawaai en geluidoverlast** en **stofhinder** door het wegverkeer van de A1): **kortom de binnenplanse milieu-, natuur en landschappelijke veranderingen.**
[Zie hierna punt 5 ter onderbouwing van dit commentaar]

Evenmin hebben de raden gedebatteerd over **de schadelijke effecten van het bestemmingsplan op de omringende en aangrenzende natuurgebieden en de Natuurbrug Laarderhoogt:**
kortom de externe, buitenplanse schadelijke effecten ten gevolge van verstedelijking (recreatiedruk, verkeersdruk). [Zie hierna punt 5 ter onderbouwing van dit commentaar]

2) Nooit hebben de raden gedebatteerd over **de cumulatieve effecten van ontwikkelingen in de directe omgeving van het plangebied (verstedelijking op het terrein van Ziekenhuis Tergooi-Blaricum).**

Nergens maar dan ook nergens heeft de ABRvS in haar uitspraak van 1 februari 2023 ook maar enig voorbeeld genoemd uit de planvoorbereiding, dat dit anders ligt. Integendeel! Externe effecten en buitenplanse verstedelijking in Blaricum aan de overzijde van de A1 doen er volgens de ABRvS niet toe in de beoordeling van het bestemmingsplan buurtschap Crailo.
[Zie hierna punt 5 ter onderbouwing van dit commentaar]

3) De ABRvS heeft juist alles aan gedaan in haar motivering om deze belangen van natuur en landschap en milieu nièt mee te laten wegen in de noodzakelijke belangenafweging.

4) **Hoe dan ook heeft de ABRvS van meet af aan het rondkrijgen van de afwijzingsgronden van het beroep van de SNLG voorop gesteld om dusdoende te komen tot de motivering:**

"Naar het oordeel van de Afdeling hebben de raden bij de afweging van de belangen in het kader van de toetsing van de norm van een goede ruimtelijke ordening een groter gewicht mogen toekennen aan het algemeen belang dat is gediend met de met de plannen voorziene ontwikkeling bij woningbouw en bedrijvigheid dan aan het belang van SNLG bij het behoud van de bestaande situatie."

5) **Waar de ABRvS geen enkele toelichting geeft in deze apodictische, want niet toegelichte en in haar stelligheid onovertroffen r.ov. 30., 30.1. en 30.2., wenst de SNLG niet in deze door de ABRvS gecreëerde "*beweringsfuik*" terecht te komen.**

De SNLG hecht er om die reden aan te laten weten, wat de ABRvS met opzet buiten haar uitspraak heeft weggelaten. Nimmer heeft de ABRvS willen onderzoeken, of de raden voldaan hebben aan hun verplichting ingevolge **artikel 3:47 Awb** en **artikel 3:4 Awb**:

Artikel 3:47 Awb:

Lid 1. De motivering wordt vermeld bij de bekendmaking van het besluit.
Lid 2. Daarbij wordt zo mogelijk vermeld krachtens welk wettelijk voorschrift het besluit wordt genomen.
Lid 3. Indien de motivering in verband met de vereiste spoed niet aanstonds bij de bekendmaking van het besluit kan

worden vermeld, verstrekt het bestuursorgaan deze binnen een week na de bekendmaking.
Lid 4. In dat geval zijn de artikelen 3:41 tot en met 3:43 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 3:4 Awb:

Lid 1. Het bestuursorgaan weegt de rechtstreeks bij het besluit betrokken belangen af, voor zover niet uit een wettelijk voorschrift of uit de aard van de uit te oefenen bevoegdheid een beperking voortvloeit.
Lid 2. De voor een of meer belanghebbenden nadelige gevolgen van een besluit mogen niet onevenredig zijn in verhouding tot de met het besluit te dienen doelen.

In het beroepschrift van 20 september 2021 is verslag gedaan van alle openbare beraadslagingen van de drie raden. Op **pagina 1 van het beroepschrift** is hiernaar verwezen:
"In par. 2.2.2. e.v. worden de vergadering ter vaststelling van het bestemmingsplan van de raad van de gemeente Hilversum van 6 juli, voortgezet t.a.v. punt 18, vaststelling bestemmingsplan op 7 juli 2021 (par. 2.2.2.1), en de vergaderingen van de raad van de gemeente Laren (par. 2.2.2.2) en van de gemeente Gooise Meren (par. 2.2.2.3), elk op 7 juli 2021 gehouden, worden in het slotdeel van de besluitvorming besproken.
Centraal staat de vraag naar de belangenafweging door de raden tussen natuur en bebouwing/infrastructuur.
De conclusies van de SNLG over de besluitvorming van 7 juli 2021 worden behandeld in par. 2.2.2.4
De inhoud van deze stukken uit de voorfase dient hier als volledig overgenomen en ingelast te worden beschouwd in dit beroepschrift."

De ABRvS is over het verloop van alle openbare beraadslagingen over de periode 11 mei- 7 juli 2021 op **pagina 2 van het beroepschrift** vanwege het belang voor het antwoord op de vraag, of de raden zich zorgvuldig hebben gekweten van hun verantwoordelijkheid voor een correcte belangenafweging verwezen naar paragrafen:

"2.2 de besluitvorming door de raden van Hilversum, Laren en Gooise Meren in de periode 11 mei-7 juli 2021, Inleiding pagina 54

2.2.1 De vergadering van de gemeenschappelijke raden Gooise Meren, Hilversum en Laren Bestemmingsplan Crailo, van 11 mei 2021 onder leiding van de GEM Crailo B.V. en Arcadis Nederland B.V. pagina 61

Bevindingen SNLG bij bestudering van het verslag van de gemeenschappelijke politieke vergadering van 11 mei 2021 pagina 66

2.2.2 De vergaderingen en de besluitvorming over het te nemen vaststellingsbesluit door de afzonderlijke raden van respectievelijk de gemeente **Hilversum** op **7 juli (niet 6 juli) 2021** en van de gemeente **Laren** op **7 juli 2021** en van de gemeente **Gooise Meren** op **7 juli 2021**.
Inleiding over het notuleren of niet notuleren door de gemeenten van de vergaderingen van 6 en 7 juli 2021 pagina 75

2.2.2.1 Vergadering van de raad van de gemeente Hilversum van 7 juli 2021 pagina 76

2.2.2.2 Vergadering van de raad van de gemeente Laren van 7 juli 2021 pagina 78

2.2.2.3 Vergadering van de raad van de gemeente Gooise Meren van 7 juli 2021 pagina 84

2.2.2.4 Conclusies van de SNLG over de besluitvorming van 7 juli 2021 pagina 88"

Einde citaat

Uit het beroepschrift van 20 september 2021 worden de paragrafen 2.2.2 en 2.2.2.1 t/m 2.2.2.4 hier volledig weergegeven (dit citaat loopt door tot pagina 218):

NB. De tekst van de analyse loopt door op **pagina 218**

Citaat:

*"**2.2.1** De vergadering van de gemeenschappelijke raden Gooise Meren, Hilversum en Laren Bestemmingsplan Crailo, van **11 mei 2021** onder leiding van de GEM Crailo B.V. en Arcadis Nederland B.V.*

*Op **2 juni 2021** is onderstaand als **bijlage 40** opgenomen verslag vastgesteld in de vergadering van de gemeenteraadsvergadering van Hilversum van de Vergadering Gemeenschappelijke raden Gooise Meren, Hilversum en Laren, Bestemmingsplan Crailo, 11 mei 2021 'on line'.*

***Bijlage 40 (2020-Crailo-VII-46):** Verslag Vergadering Gemeenschappelijke raden Gooise Meren, Hilversum en Laren, Bestemmingsplan Crailo, 11 mei 2021 (7 pp.).*
Het verslag is via Google te raadplegen: Document Hilversum - Verslag bijeenkomst gemeenschappelijke raden (Laren, Gooise Meren en Hilversum) inzake Crailo d.d. 11-5-2021 - iBabs RIS (bestuurlijkeinformatie.nl). Zie onderstaande tekst, waarbij tekstgedeelten over natuur en landschap door de SNLG vet zijn gedrukt:

Aanwezig bij aanvang:
Voorzitter: P.M.H. van Ruitenbeek.
Presentatoren: J. van Damme (Arcadis), J. Nieuwenhuizen (GEM Crailo) en T. Zeegers (GEM Crailo BV).
Fracties gemeente Hilversum:
Hart voor Hilversum: R.J.C. Lancé; D66: J. Deen; VVD: mw. H.M.G.J. van de Linde; GroenLinks: J.A. van Waarden; CDA: A. Yorulmaz; ChristenUnie: --; PvdA: C. Bakker en F. Lawerman; SP: -- Leefbaar Hilversum: B. Bus; Hilversums Belang: H.P. Blok; Democraten Hilversum: --.
College: A.R.C. Scheepers, wethouder.
Fracties gemeente Gooise Meren:
VVD: H. Bellaart, mw. M. Potjer-Scholten, M. de Vries-Wensing en mw. H. Timmerman; Hart voor BNM: mw. M. le Noble-Visser; D66: S. Bruins; Fractie GDP: --; GroenLinks: J. Portengen en F. Vos; PvdA: M. Kahlman en C. Wiss; CDA: G. Bartelet en J. de Lange; fractie A.vanderschaaf-E.nuij :A. van der Schaaf; ChristenUnie: R. Kamphuis.
College: J. Eijbersen, wethouder.
Fracties gemeente Laren:
Larens Behoud: J. van Goozen; Liberaal Laren: E.J. de Jong en mw. J. Timmerman-Hamers; VVD: J.H. Faas; CDA: --; D66: --; Groen Laren: --
College: T. Stam, wethouder,
1. Opening en vaststellen agenda (0.0)
*De **voorzitter:***
- opent om 20.00 uur de vergadering van de gemeenschappelijke raden voor een beeldvormende bijeenkomst over het bestemmingsplan, de MER en beeldkwaliteitsplan van buurtschap Crailo.
De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.
2. Mededelingen voorzitter (0.1)
*De **voorzitter**:*
- informeert de aanwezigen over praktische zaken rondom de behandeling in mei;
- deelt mee dat raads- en commissieleden nu al via hun eigen griffie technische vragen kunnen stellen; de griffiers zenden die door aan de juiste mensen; vragen kunnen tot 12 mei 2021 12.00 uur gesteld worden en worden uiterlijk 18 mei om 16.00 uur beantwoord;
- vervolgt dat er op 18, 19 en 20 mei a.s. in de drie gemeenten commissievergaderingen plaatsvinden met een openbaar deel over het bestemmingsplan en in elk geval in Hilversum een besloten deel over de toelichting op de geactualiseerde grondexploitatie Crailo;
- wijst op de afspraak dat moties en amendementen uitgewisseld kunnen worden; de deadline voor het aanleveren van concepten voor moties en amendementen is 27 mei a.s.;
- zet uiteen dat het voorliggende voorstel is om de reactienota bestemmingsplan Buurtschap Crailo met MER en beeldkwaliteitsplan vast te stellen.
3. Presentatie en beeldvorming bestemmingsplan Crailo
Presentatie
*De heer **Nieuwenhuizen**:*
- licht toe dat het bestemmingsplan nodig is om tot ontwikkeling van het gebied over te kunnen gaan en rechtsbescherming aan burgers te kunnen bieden;
- heeft bij het ambitiedocument en het stedenbouwkundig plan van de raden een aantal uitgangspunten meegekregen, een soort DNA voor Crailo; dat DNA wordt nu geborgd in het bestemmingsplan;
- noemt als uitgangspunten voor Crailo:
1. 5 ha bedrijvigheid en 590 woningen verdeeld over de categorieën sociaal, middenduur en duur;

2. één buurtschap in drie gemeenten;
3. opname van duurzaamheidsambities als pijlers in het ambitiedocument;
*4. **identiteit/groenstructuren: Gebed zonder End, Ecowall (Sic!) en de Nieuwe Laan van Crailo;***
5. biodiversiteit en toevoegen van nieuwe natuur; van de 41 ha wordt 54% groen en water en 46% bebouwing; 4,8 ha gaat naar het GNR en 6 ha is bestaande natuur; meer dan de helft van het gebied wordt dus groen;
6. ontwikkelen van een eigen mobiliteitsconcept;
7. een nieuw energieconcept.
*De heer **Van Damme**:*
- wijst op de integrale ontwikkeling van het gebied;
- attendeert op de ingebouwde flexibiliteit in het plan; het betreft een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte, waardoor meer elementen vastgelegd kunnen worden; de komende jaren kan echter niet zomaar van alles weer gewijzigd worden;
- merkt op dat de looptijd van het bestemmingsplan twintig jaar is;
- wijst op de door colleges vastgestelde beleidsregels over mobiliteit, parkeren en natuurinclusief bouwen; colleges kunnen hierop nog aanpassingen doorvoeren;
*- noemt **590 woningen het absolute maximum**;*
- geeft aan dat zienswijzen op basis van het integrale plan zijn beoordeeld;
- licht toe dat de flexibiliteit ontwikkelingen in de komende twintig jaar moet kunnen opvangen.
*De heer **Zeegers**:*
- gaat in op de reactienota;
- heeft ervoor gekozen om alle reacties van commentaar te voorzien;
- merkt op dat het advies van de Commissie MER over de meest actuele AERIUS berekening gaat, waaraan conclusies worden verbonden; die actie is in maart jl. gedaan om de actuele cijfers te kunnen doorrekenen: de conclusie is dat de uitstoot 0,0 is;
*- **constateerde dat een aantal natuuronderzoeken nog niet bekend was; die onderzoeken moeten het volledige gebied dekken en die zijn er nu voor alle doelsoorten**;*
*- **wijst op het belang dat de MER-commissie hecht van het op orde hebben van monitoring**;*
- gaat in op de hoofdlijnen van de elf ingediende zienswijzen:
1. interpreteren van de flexibiliteit: kan het gebied helemaal volgebouwd worden? Dat punt is verduidelijkt in de plannen;
2. bouwhoogtes en afstanden: die zijn heel goed gemotiveerd in de plannen;
3. natuurbescherming: is alles wel goed onderzocht en houdt men de natuur voldoende in acht?
- heeft ontheffing gekregen voor vleermuizen, maar nog niet voor alle diersoorten;
- laat zien waar als gevolg van zienswijzen correcties op de kaart zijn aangebracht;
- gaat in op een vraag van de heer Wiss over bouwhoogten; bewoners van de Anne Franklaan zijn bezorgd over de hoogte van het museumgebouw; gemotiveerd is wat in de nieuwe situatie mogelijk is; er wordt niet afgeweken van de huidige hoogte; het bebouwingsvlak wordt maximaal gehouden op het huidige bebouwingsvlak; op de verbeelding zijn de maximale bouwhoogten en de bijbehorende bouwregels aangegeven; raadsleden ontvangen hierover nog een instructie.
*Mevrouw **Le Noble**:*
*- vraagt waarom er niet voor gekozen is om juist bij de kavels direct omringd door omwonenden, zoals de Anne Franklaan, meer zekerheid in te bouwen door de bouwvlakken daar wel in te tekenen of in elk geval te begrenzen; de heer **Zeegers** antwoordt dat het plan nog niet uitontwikkeld is, zodat nog niet exact bekend is hoe woningen op de betreffende kavels komen te staan; daarom is het bebouwingsoppervlak aangegeven; wel zijn de typologie en de hoogte van de woningen al aangegeven.*
*De heer **Bellaart**:*
*- memoreert dat in de gemeenschappelijke bijeenkomst indertijd veel en lang over bouwhoogten is gesproken, waarna is toegezegd niet hoger dan 18 meter te gaan, wat nu feitelijk toch 19,8 meter is geworden; wellicht is het mogelijk om die maximaal 18 meter te laten; de heer **Zeegers** antwoordt dat de maximale bouwhoogte ook 18 meter blijft; het college heeft echter de bevoegdheid om daarvan 10% af te wijken, waardoor de maximale hoogte 19,8 meter zou zijn.*
*De heer **Bruins**:*
*- is benieuwd of binnen het gele vlak van het bouwdeel ook gelet wordt op het bestaande groen, omdat vrij veel bomen onder dat gele gebied vallen; de heer **Zeegers** erkent dat niet al het bestaande groen binnen zo'n vlak te handhaven is; er is ook een aantal vlakken met bomen op een achtererf, waarvoor wordt voorgeschreven dat die onderdeel worden van de tuin en dat die ook gehandhaafd blijven.*

*De heer **Van der Schaaf**:*
*- meende dat er in eerste instantie alleen bedrijvigheid bij het ensemble zou zijn, maar nu lijkt er op meerdere plaatsen – misschien wel zes – bedrijvigheid te kunnen komen; de heer **Zeegers** bevestigt dat; het totale ensemble is inclusief de garageboxen; alle bestemmingen daarbinnen kunnen bedrijvigheid zijn, zo ook Spiegelhorst.*
*De heer **Kahlman**:*
*- wil betreffende de stikstofdepositie, te verwachten rechtszaken, een eventuele bouwstop en claims een toelichting op het verweer dat er weinig verkeer zal zijn en weinig uitstoot zal plaatsvinden als de wijk is bebouwd; jurisprudentie geeft juist aan dat geen voorschot mag worden genomen; **de stikstofuitstoot tijdens de bouw zelf zal wel degelijk aantoonbaar nadelige invloed hebben op het aangrenzend zeer kwetsbare heidegebied; gevraagd wordt of daarmee rekening is gehouden; de heer Van Damme licht toe dat men in de methodiek van stikstofuitstoot geen voorschot mag nemen op verwachtingen, wat ook niet is gedaan; er is uitgegaan van gewone aantallen en 'gewone' auto's, terwijl het plan inzet op een mobiliteitsconcept om het autoverkeer en –gebruik te beperken; dat wordt niet meegerekend** in de AERIUS berekening en er wordt dus uitgegaan van een worst case-benadering; er is een heel behoudende benadering gekozen en daar zit nog ruimte in; de eindfase en de realisatiefase moeten worden berekend en dat is ook gedaan; in de realisatiefase is beperkt rekening gehouden met elektrisch bouwverkeer; dat zal in de komende jaren nog veel verbeteren en dat is nog niet meegerekend, terwijl in de aanbesteding daaraan best stringente regels te stellen zijn.*
*De **voorzitter**:*
*- informeert naar de rol van de heer Van Damme bij Crailo; de heer **Van Damme** antwoordt dat hij verantwoordelijk is voor het bestemmingsplan en het opstellen van de MER.*
*De heer **Vos**:*
*- **vraagt hoe het kappen van bomen te handhaven is**, wat in Gooise Meren niet vergunningplichtig is, tenzij het gaat om beschermde of waardevolle bomen; de heer **Van Damme** wijst erop dat het bestemmingsplan onderscheid maakt tussen groen wonen en wonen; binnen de groene vlakken wordt wonen toegestaan, maar wel met behoud van bomen; daartoe zijn aanvullende regels opgenomen.*
*Mevrouw **Le Noble**:*
*- ziet dat in het SPVE voor drie van de kazernegebouwen in het kazernegebied wordt gekozen voor de mogelijkheid van een gemengde bestemming. In het voorliggende bestemmingsplan zijn in dat gebied alle gebouwen aangewezen als gemengd 1 of gemengd 2. Het rapport van Buck Consultants geeft aan dat er in de gehele regio maar beperkt behoefte is aan extra bedrijfsruimte (0-14 ha) en worden er vraagtekens gezet bij de geschiktheid van Crailo; bovendien staat er op Benschop nog ruim 2.000 m² vergelijkbare ruimte leeg; de verdeling en hoeveelheid van gebruik van een gemengde bestemming voor een bedrijf kan de aard van een wijkje behoorlijk veranderen; gevraagd wordt waarom de oppervlakte voor bedrijfsruimte is uitgebreid; de heer **Zeegers** ontkent dat uitbreiding heeft plaatsgevonden; bij de start in 2017 zijn duidelijke afspraken over bedrijvigheid gemaakt, die in totaal 5 ha zou zijn; in de zoektocht naar die 5 ha is een mogelijke verdeling gemaakt in creatieve bedrijvigheid rond de Palmkazere (1-1,5 ha), het Entreegebied (5.000 m²) en Zuid; de 3,4 ha is vastgeklikt en er is behoefte aan een te bedienen niche markt; het wordt een gemengd woon-werkgebied, misschien ook wel de kracht van Crailo.*
*De heer **Deen***
*- informeert of in het duurzaamheidsconcept ook is gekeken naar het concept 'Nieuwe sanitatie', dat mogelijk ook kan leiden tot lokale opwekking van energie, waarvoor AGV al pilots heeft lopen; de heer **Van Damme** stelt dat duurzaamheid steeds in ontwikkeling is; in dit stadium wordt gericht op de uitgangspunten die raden meegeven: een mobiliteitsconcept en energiepositief zijn vertaald naar een concept 2050; er wordt toegewerkt naar het Klimaatakkoord 2050; op woningniveau komen er ontwikkelingen met betrekking tot sanitatie en water; bezien wordt of in het gebied ondergronds afvaltransport mogelijk is; de grote lijnen zijn vastgelegd in het bestemmingsplan.*
*De heer **Bruins**:*
*- lijkt het erop dat de nieuwe Omgevingswet wordt uitgesteld tot juli 2022 en vraagt of dat nog consequenties heeft; de heer **Van Damme** zegt dat dat geen consequenties heeft, vanwege het bestemmingsplan verbrede reikwijdte, het voorportaal van de Omgevingswet.*
*De heer **Portengen**:*
*- **is benieuwd of de bomen qua bescherming in het bestemmingsplan opgenomen kunnen worden; de heer Zeegers zegt van niet; wel is er een lijst met te behouden waardevolle bomen; ook verdroging heeft op Crailo toegeslagen, waardoor er ook bomen te rooien zijn die geen***

toekomstwaarde hebben; daarom wordt snel geïnventariseerd wat die toekomstwaarde is; als die waarde er niet is dient snel herplant plaats te vinden, zodat de verbetering direct in gang wordt gezet; dat gebeurt in samenspraak met een bomendeskundige.
*De heer **Bellaart:***
*- informeert hoe wordt gewaarborgd dat als gevolg van minder creatieve bedrijven toch meer woningen komen als de ´fall back´ gaat plaatsvinden; wethouder **Stam** gelooft dat er bedrijvigheid in het gebied zou moeten kunnen komen; als men er over jaren achter komt dat dat niet lukt kan hij zich voorstellen terug te gaan naar de raden over hoe de invulling wel kan plaatsvinden; het is dus een flexibel gegeven; wethouder **Scheepers** ziet nu al veel interesse van bedrijven in Crailo, zodat de kans dat het bedrijventerrein niet gevuld wordt klein wordt geacht; eerder denkt hij nee aan bedrijven te moeten verkopen.*
*De heer **Wiss**:*
*- **informeert naar mogelijkheden voor beperkte waterrecreatie, zoals een klein zandstrandje; de heer Nieuwenhuizen is bezig met het vormgeven van het inrichtingsplan en bezien wordt of waterbakken in te zetten zijn voor waterrecreatie; daarmee zijn wellicht ook bomen te bewateren.***
*De heer **Bus**:*
*- informeert of in buurtschap Crailo open haarden en potkachels zijn toegestaan, zowel binnen als buiten; de heer **Van Damme** weet dat landelijk erop wordt gestudeerd om die tegen te gaan;*
*- stelt vast dat beschermde soorten in het gebied gevonden zijn en informeert of is nagedacht over oplossingsgerichte maatregelen ter compensatie van het verdwijnen van de verblijfsplaatsen per soort en met wie dit wordt bepaald; de heer **Zeegers** zal voor alle beschermde soorten een plan bij de provincie moeten laten zien; dat heeft voor vleermuizen al geleid tot maatregelen; ook voor andere beschermde soorten is er een plan nodig, zodat ze niet bedreigd worden; men wil ook nieuwe soorten aantrekken, dat een nog grotere uitdaging is.*
*De heer **Van der Schaaf**:*
*- informeert naar een knarrenhof of woningen voor seniorendoelgroepen: de heer **Nieuwenhuizen** wijst op een bijeenkomst/webinar volgende week voor initiatieven op Crailo, voor welke bijeenkomst er al 80 aanmeldingen zijn; daar zijn ook dit soort initiatieven bij; overigens heeft hij haast maandelijks contact met mensen van knarrenhof om ze bij te praten en ze erbij te houden.*
*De **voorzitter**:*
- deelt mee dat technische vragen op 12 mei voor 12.00 uur mei ingeleverd moeten zijn, zodat ze dinsdag 18 mei uiterlijk 16.00 uur beantwoord zijn;
- deelt mee dat afspraken terug te vinden zijn in de gemaakte planning;
- neemt de vraag hoe op de kaarten de ontsluitingen te vinden zijn mee met de vraag over bouwhoogten;
- sluit de bijeenkomst om 20.53 uur.
Aldus vastgesteld in de vergadering van de gemeenteraadsvergadering van 2 juni 2021.
De griffier, De voorzitter,
P.M.H. van Ruitenbeek. Ch.B. Aptroot

Bevindingen SNLG bij bestudering van dit verslag van de gemeenschappelijke politieke vergadering van 11 mei 2021

(1) De aandacht van de bestuurders/raadsleden voor het belang van natuur en landschap in het plangebied is nagenoeg nihil.

(2) Wat de betekenis is van het gebied is voor de natuur in het Gooi en in het plangebied op zichzelf beschouwd en of dat belang door het bestemmingsplan wordt geschaad wordt niet gevraagd.

(3) In de vergadering wordt door presentator Zeegers van GEM Crailo B.V. meegedeeld op een vraag van dhr. Portengen (Groen Links Gooise Meren)": "ook verdroging heeft op Crailo toegeslagen".

(4) Dhr. Wiss (PvdA, loco-burgemeester Gooise Meren) stelt de vraag naar "mogelijkheden voor waterrecreatie, zoals een klein zandstrandje". De directeur van GEM Crailo B.V. dhr. Nieuwenhuizen "beziet of 'waterbakken' zijn in te zetten voor waterrecreatie".

Dhr. Wiss was tien jaar lang directeur van het Recreatieschap Midden-Nederland. Het plangebied ligt zo hoog boven NAP, dat deze vraag werd afgedaan door dhr. J. Nieuwenhuizen met te bezien of "waterbakken (lees: waren)in te zetten voor de waterrecreatie op deze hoge zandgronden van het Gooi. De in breng van de raadsleden berustte niet op kennis, maar op vooringenomen standpunten tot realisatie van dit plan. Er was geen enkel weerwoord of kritische zin onder de raadsleden te bespeuren naar de ecologische consequenties van dit plan. Was het wel haalbaar?

(5) De betekenis van het plangebied Crailo voor aanleg van stedelijke bebouwing is bij uitstek stilte en rustgebied in het Gooi, niet de vegetatie die zoals overal elders in het Gooi hoort bij de schrale en zure zandgronden van het Gooi. ***Nog steeds heeft het plangebied hetzelfde karakter als in de periode dat het ministerie van defensie daar eigenaar van was: rust en stiltegebied voor alle soorten, zoals het ree e.a.***

*(6) Over de aspecten, toegelicht door dhr. Drs. D. Landsmeer, oud-beleidsmedewerker/staffunctionaris van GNR in het telefoongesprek op2 september 2021 --****zie het kader op pp. 57-59.*** *-- hebben de besluitnemers niet gesproken op 11 mei 2021. Niet ervoor en niet erna****. Enige reële belangenafweging van het belang van de natuur en het landschap heeft nooit plaatsgevonden.*** *En dat terwijl volgens het MER van 1 december 2021 voor alle soorten de toekomstige stad een ernstig negatief effect heeft.*

(7) Waar ecoloog D. Landsmeer met kennis van zaken spreekt over Crailo en over (naar zijn redelijk vermoeden op grond van zijn gesprekken met de brandweercommandant die gaat over dit oefengebied Crailo in die tijd) "jarenlang gebruik door de brandweer van ernstige milieuverontreinigende brandstoffen op het oefenterrein", mag worden aangenomen ***dat het hier onder mee gaat om loodhoudende brandstoffen, zoals die wereldwijd ruim een eeuw lang zijn gebruikt (benzine met tetra-ethyllood).***

"Zoals bekend is lood "een uiterst giftig metaal, dat onder meer kan leiden tot hersenafwijkingen, nierfalen, lethargie en leerachterstanden, vooral bij jonge kinderen"*(artikel NRC, dinsdag 31 augustus 2021, Economie, E4. "Loodvrij 'Gifschandaal' ten einde: nooit meer gelode benzine" door de redacteur Paul Luttikhuis).*

Het geheimhouden van deze waarschijnlijk aanwezige, maar verborgen bodemverontreiniging door de GEM Crailo B.V. en de drie gemeenten is niet nuttig. De bodemsanering is een "verboden " onderwerp. Er mag niets over naar buiten komen. Ten onrechte hebben de raden dit massaal geaccepteerd. ***Het gaat niet om de projectontwikkelaars, maar om volksgezondheid****!*

(8) De vergadering van de drie gemeenten gezamenlijk op 11 mei 2021 geeft het niveau van bestuurlijke verantwoordelijkheid aan. Het bestuur is overgeleverd aan amateurs.

(9) (retorische vraag:) Wat betekent dit voor de rechtmatigheid en doelmatigheid van de vaststellingsbesluiten? Waarom mogen de justitiabelen, de burgers en ingezetenen van ons land dit niet weten? Welke claims verwachten de gemeentebesturen? Zoals D. Landsmeer uitlegde, "vreest met name de gemeente Laren als arme gemeente voor claims, terwijl zij dit financieel niet kunnen opvangen".

(10) Dhr. Landsmeer stond ondanks al zijn ervaring stomverbaasd, "dat er nu besloten is tot een Eco"wall" (een stenen muur, een "drystone wall" opgebouwd met "puin uit dit gebied" met inpandige bedrijfsmogelijkheden) van 3,6 meter hoog in plaats van een "hoge, begroeide grondwal" .

(11) Ook het idee van een "uitkijktoren van 15 meter hoog uitkijkend over de natuurbrug met alle verstoring als gevolg "viel voor hem niet te begrijpen".

(12) Dit alles is door de raadsleden op 11 mei 2021 niet ter discussie gesteld. En evenmin in welke besluitvormende vergadering op 7 juli dan ook!

*(13****) Geen belangen afweging, maar slaafs knikken van de raden naar de door GEM Crailo B.V. als private onderneming bedachte tekst van het bestemmingsplan en onderliggende stukken.***

(14) Dhr. Landsmeer merkte op 2 september 2021 op, dat de provincie Noord-Holland voor zeer veel geld rapporten heeft laten opstellen door de door de provincie ingeschakelde bureaus, die in de miljoenen euro's lopen. Dit verklaart ook de koopsom bij aankoop van het plangebied Crailo in 2017 door de drie gemeenten, waarbij het eigendom van de provincie overging op de gemeenten van in de herinnering van dhr. Landsmeer voor een bedrag van €32.000.000- ***(in feite een bedrag ad €33 ,2 miljoen, zie hierna de correctie door de SNLG van dit bedrag op pagina 74, punt 24, notulen vergadering van de raad van Laren van)*** *, waarbij de vier miljoen verschil zien op de rapporten uit de periode, dat de provincie eigenaar was en de regie voerde over de ontwikkeling van het plangebied. De vervolgens onder de GEM Crailo B.V. sedert 2017 opgemaakte rapporten van Tauw, Arcadis Nederland B.V.OKRA, SVP e.a. zullen eveneens een groot beroep doen op de openbare kas. Niet te verwachten valt, dat het bestemmingsplan Buurtschap Crailo financieel gezond is, en dat uiteindelijk het Rijk en /of de provincie Noord-Holland zal worden gevraagd het financiële gat op te vullen.*

(15) Hoe al deze kosten en de kantoorkosten en de salarissen van directeur en medewerkers van de GEM Crailo B.V. doorwerken in de verkoop- en huurprijzen van 590 woningen en nog wat bedrijven is geheim gehouden door de GEM Crailo B.V. en onder haar regie ook door de colleges van B&W en daarin gesteund door de raden.

(16) Van het "budgetrecht" waarbij om verantwoording van de kosten van dit plan kan worden gevraagd aan de colleges van B&W is door de raden in de vergaderingen van 7 juli 2021 (en ook in eerdere vergaderingen voor die datum) geen gebruik gemaakt.

(17) Het is voldoende om als SNLG de vergaderingen van de drie gemeenten ook op 6 en 7 juli 2021 te hebben bijgewoond, om dit uit eigen wetenschap te kunnen schrijven en zeggen.

(18) In het volgende paragraaf zullen de notities en waarnemingen van de bestuursleden van de SNLG worden behandeld, voor zover deze vergaderingen op 6 en 7 juli gingen over de afweging van natuur en landschappelijke belangen versus de bouwplannen, inherent aan de bestemmingsplannen.

(19) Alleen van de gemeente Laren is een uitgetypte letterlijke tekst ontvangen van de vergadering van 7 juli 201.

(20) De gemeente Gooise Meren liet weten nooit notulen te maken.

(21) De gemeente Hilversum liet weten dat uitwerking van de notulen op zich laat wachten.

(22) ***De volgende twee bijlagen worden overgelegd naar aanleiding van het gesprek (zie bovenstaand kader op pp. 60-62) met dhr. Drs. D. Landsmeer over de saneringssituatie in het plangebied Crailo en grondexploitatie .***

Vraag is: Waarom en hoe heeft de GEM Crailo B.V. zoveel macht kunnen krijgen buiten de Colleges van B&W om, zonder controle door de raden?

bijlage 41 (2020-Crailo-XI-10): *Raadsmededeling van het college van B&W, gemeente Gooise Meren datum vergadering B&W:* ***14 maart 2017****, zaaknummer:* ***291589****; Onderwerp:* ***Onderzoek naar gemeenschappelijke aankoop Crailo***

Op ***p.2 van 2*** *wordt ingegaan op het onderzoek tot gemeenschappelijke aankoop van Crailo en de kosten die daarmee gepaard gaan:*

(...) ***Voor het onderzoek tot gemeenschappelijke aankoop worden kosten gemaakt. Deze worden geschat op een bedrag van circa €600.000,- .*** *In dit bedrag zijn kosten voor eventuele nader onderzoeken ,****het opstellen van een grondexploitatie,*** *de te kiezen samenwerkingsvorm, de ambtelijke uren en de uitwerking van het koopcontract Crailo opgenomen(...). Vooralsnog is deze verdeelsleutel 55% voor Hilversum, 35% voor Gooise Meren en 10% voor Laren. Afgesproken is dat de gemeente Gooise Meren de penvoerder voor deze fase zal zijn. Indien de gemeenten de aankoop succesvol afronden, worden de kosten meegenomen in de* ***gemeenschappelijke grondexploitatie*** *(…)"*

NB1. *De gemeenschappelijke grondexploitatie staat voorop. Dit vergt "****een exploitatieplan****". Daarvan is evenwel in de Vaststellingsbesluiten van* ***7 juli 2021 onder punt 3 telkens van afgezien om geheimhouding van de saneringssituatie te verzekeren..***

NB2. *Geen van de raden heeft deze incongruentie met de raadsmededeling van 14 maart 2017 aan de orde gesteld. De neuzen moesten allemaal dezelfde kant opstaan.*

Hoe kan dit? *Is de vraag.* ***Zie de volgende bijlage*** *met het antwoord, waarom er gekozen is voor een besloten vennootschap in plaats van een publiekrechtelijke constructie ingevolge de Wet gemeenschappelijke regelingen.*

bijlage 42 (2020-Crailo-XI-11): Gemeenteraad Gooise Meren, Informatieve vragen van feitelijke /technische aard
Van: *Woordvoerders aankoop Crailo (Hugo Bellaart)*
Datum indiening: *26 november 2017*
Betreft: *juridische vragen Crailo aankoop*
Vraag en beantwoording is openbaar: *openbaar*
Datum, toezending: *30 november 2017*

B&W van Gooise Meren beantwoorden de gestelde vragen van de raad over het verschil tussen een Wet Gemeenschappelijke Regeling [=WGR]constructie] en een besloten vennootschap [waartoe uiteindelijk is besloten: GEM Crailo B.V.
Op p.2 van 3 wordt ingegaan op een verder onbekende Memo GR (= Gemeenschappelijke Regeling).

In bijgevoegde beantwoording is een analyse gemaakt van de vraag, op welke onderdelen een Gemeenschappelijke Regeling [GR] afwijkt van het werken in een BV.

*Van de in de onderstaande tekst beschreven "verantwoordelijkheid van B&W "****om toezicht te houden op de realisatie van de doelen, prestaties, kosten en risicobeheersing van GEM Crailo BV."*** *en dat het "de taak is van de raad te controleren* ***"of GEM Crailo BV haar taken conform de gestelde kaders uitvoert en of het college dit goed bewaakt en – zo nodig –***

bijstuurt." *is in deze planvoorbereiding niet of nauwelijks iets terechtgekomen, met als gevolg strijdigheid van het plan met artikelen 2:4, 3:2, 3:4.3:46 en 3:47 Awb.*

Zie onderstaand achtste kader met de inhoudelijk tekst van de beantwoording door B&W van Gooise Meren op de vragen van 26 november 2017

==========

Achtste kader op p. 69 t/m p. 71: *Beantwoording door B&W van Gooise Meren van 26 november 2017 op de vragen vanuit de raad over de afweging van een samenwerkingsverband op basis van de Wet gemeenschappelijke regeling (WGR) of via een Besloten Vennootschap, de GEM Crailo B.V.* ***Na deze inlas loopt de tekst van het beroepschrift door op p. 71 tot p. 74****.*

Beantwoording door B&W van Gooise Meren van 26 november 2017 op de vragen vanuit de raad over de afweging van een samenwerkingsverband op basis van de Wet gemeenschappelijke regeling (WGR) of via een Besloten Vennootschap, de GEM Crailo B.V.

*"**Vraag 1**: Kan het College een toelichting geven op de analyse WGR vs. BV en dan vooral op de genoemde aspecten? In het bijzonder op de volgende punten:*
a) Ten aanzien van criterium Borging ontbreekt de beschrijving/onderbouwing.
Antwoord: *Zie onderstaande hierna onder b.*

b) ***De criteria Democratische of Politieke Controle en Belasting ontbreken****.*
Antwoord: *In een dualistisch stelsel hebben gemeenteraad en college een verschillende rol als het gaat om de controle op een verbonden partij (i.c. GEM Crailo).* ***Het is de taak van het college om toezicht te houden op de realisatie van de doelen, prestaties, kosten en risicobeheersing van GEM Crailo BV.*** *De gemeenteraad* ***controleert of GEM Crailo BV haar taken conform de gestelde kaders uitvoert en of het college dit goed bewaakt en – zo nodig – bijstuurt.***

Het is ook de taak van het College om de gemeente te vertegenwoordigen in de bestuursorganen van GEM Crailo (i.c. Algemene Vergadering van Aandeelhouders) of gemeentelijke vertegenwoordigers aan te wijzen.

[volgt een schema, dat hier niet is opgenomen, PB]

"(…) In bijgevoegde notitie is een analyse gemaakt op welke onderdelen een GR afwijkt van het werken in een BV. Voor de in de vraag opgenomen onderdelen borging en democratische of politieke controle is het werken met een BV niet onderscheidend t.o.v. de WGR. Beide zijn op deze aspecten vergelijkbaar. In de notitie is echter aangegeven dat het werken met een BV tot een grotere slagvaardigheid leidt en deze minder bestuurlijk opgetuigd behoeft te worden, terwijl de waarborgen niet wezenlijk verschillen.

c) Op vier criteria ziet de raad, geadviseerd door AKD [AKD lawyers, *Advocatenkantoor in Amsterdam, adres Gustav Mahlerlaan 2970, 1081 LA Amsterdam, PB]* ***geen verschil. Graag verduidelijking.***
i. Ten aanzien van aangaan van verbintenissen (geen verschil)
Antwoord: *Het aangaan van verbintenissen met derden in GEM Crailo BV gedurende het gehele traject makkelijker.* ***Hierbij valt te denken aan o.a. het traject rondom de gronduitgifte en de daadwerkelijke opdrachtverstrekkingen.*** *Bij een WGR is er sprake van een Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur waarbij besluitvorming lang kan duren.* ***Een gebiedsontwikkelingsorganisatie is gebaat bij een helder en efficiënte besluitvormingsstructuur met operationele verantwoordelijkheden bij de directeur en – zo nodig – geborgd bij de AVA (= Algemene Vergadering van aandeelhouders).***
ii. Ten aanzien van politieke stabiliteit (hoe politiek stabiel is het als een raad zich gaat opwinden over de onmogelijkheid bij te sturen? Dus even positief/negatief)
Antwoord: *Zie het antwoord onder 1b.*
iii. Slagvaardigheid
Antwoord: ***De regelgeving voor een GR en de (ambtelijke) bemoeienis bij de handhaving daarvan worden over het algemeen als knellend ervaren en kunnen een belemmering vormen voor een slagvaardig beleid.*** *De zelfstandigheid van het bestuur in een privaatrechtelijke entiteit (GEM Crailo BV) draagt bij aan het ondernemerschap, terwijl de vele procedures voor bijvoorbeeld het opstellen van de begroting, het aangaan van leningen en doen van investeringen voor een GR het ondernemerschap niet aanmoedigen. Bovendien is de slagkracht van het bestuur van een GR vaak beperkter,* ***omdat zij – in tegenstelling tot de directie van een BV – ook de eigen gemeentelijke belangen moeten dienen en door de aanwezigheid van langere (veelal) verplichte besluitvormingslijnen.***
iv. Beperking aansprakelijkheid (die in de praktijk bij gebruik door gemeenten hetzelfde is) ***Antwoord:*** *Het oprichten van een rechtspersoon is een goede mogelijkheid om de aansprakelijkheid van de betrokkenen te beperken en biedt houvast voor contractspartners. Bij een BV zijn gemeenten aansprakelijk voor hun financiële inbreng.* ***Bij een GR zijn gemeenten geheel***

aansprakelijk voor de eventuele tekorten.

d) Als gekozen wordt voor BV, wat zijn de aspecten die we kunnen regelen in Statuten/OVK [=overeenkomst, PB] met vennootschap om de geest van WGR te benaderen? (bestuursrapportage, een evt. adviesraad uit raadsleden van de gemeenten, etc.)
Antwoord: *In de nog op- en door de colleges vast te stellen* ***akte van oprichting GEM Crailo BV****, alsook* ***het directiereglement*** *wordt o.a. vastgelegd met welke frequentie en in welke vorm de directie van GEM Crailo BV verantwoording dient af te leggen aan de AVA [= Algemene Vergadering van Aandeelhouders, de drie gemeenten, PB] (o.a.* ***kwartaalrapportages****). Daarnaast is in de SOK [= Samenwerkingsovereenkomst, PB] bepaald dat de directie binnen drie maanden na oprichting van GEM Crailo BV een* ***ondernemingsplan*** *opstelt. In dit ondernemingsplan zullen zaken als de publiekrechtelijke rol van gemeenten in relatie tot de privaatrechtelijk rol worden uitgewerkt, alsook de* ***planning & control*** *(van het opstellen van* ***jaar- en faseplannen*** *tot het opstellen van* ***maand- en kwartaalrapportages****).*

Kortom de aard van de rapportage vanuit de GEM moet nog worden uitgewerkt (is ook in een GR niet voorgeschreven) en kan dus in lijn worden gebracht met wensen die er in de raden leven.

Het idee van een adviesraad bestaande uit raadsleden kan ook bij een BV worden vormgegeven. Graag brengen we deze suggestie in de Stuurgroep in voor verdere uitwerking.

e) Ten aanzien van de keuze BV voor WGR is sprake van beperkt verschil? Kan via WGR niet hetzelfde bereikt worden? Kan voorzien worden in de bijlage 6?
Antwoord: *Zie voorgaande antwoorden, waarbij opgemerkt dat een GR [= Gemeenschappelijke Regeling, PB] de geëigende entiteit is voor uitvoering van zuiver gemeentelijke taken en bevoegdheden, maar* ***een BV juist geschikt is voor taken met een bedrijfsmatig karakter (i.c. gebiedsontwikkeling c.q. voeren van een grondexploitatie).*** *Er is ons ook geen enkel voorbeeld bekend van een woningbouwontwikkeling die via een GR is vormgegeven. Daarentegen zijn er honderden voorbeelden van gebiedsontwikkelingen die via een BV [= Besloten Vennootschap, PB] of een CV [= Commanditaire Vennootschap, PB] /BV zijn vormgegeven.*

Als ***bijlage 6 van de Koopovereenkomst Locatie Crailo*** *bedoeld wordt, zijnde brief van de Staat inzake verrekenbeding, kan hierin nog niet worden voorzien. De provincie is nog in afwachting van een definitief antwoord van het Rijksvastgoedbedrijf.*

f) Waarom is gekozen voor een enkele overeenkomst met drie kopers en niet drie verkopen onder voorbehoud van geslaagde verkoop van alle drie? (want als Laren een probleem met PNH [= Provincie Noord-Holland, PB] krijgt voor de levering aan een vennootschap, zijn GM [= Gooise Meren, PB] en H'sum [=Hilversum, PB] automatisch ook partij)
Antwoord: *Voor dit koopmodel is gekozen vanuit de gedachte '****samen uit, samen thuis'****. Vanuit het perspectief van een gezamenlijke ontwikkeling van Crailo ligt een splitsing van aansprakelijkheden niet in de rede.*

g) Beslaat de manege ook grond van de gebiedsontwikkeling of ligt die erbuiten? Dit in verband met de vermelding van huur in de stukken. Kan de manege vertraging opleveren voor de ontwikkeling? Antwoord: De manege valt buiten de ontwikkeling. De geurcirkel van de manege moet echter wel onderzocht worden. Op basis van dit onderzoek zal de raad Hilversum eventueel een geurverordening moeten vaststellen, waarin de afstand tot de nieuwe bebouwing wordt beperkt. Dit levert geen noemenswaardige vertraging op.

h) Is ***de BV-route belastingtechnisch aantrekkelijker dan de WGR route?***
Antwoord*: De fiscaliteit is niet één van de criteria geweest waarop de GR en BV met elkaar zijn vergeleken, omdat er geen voorbeelden in het land bekend zijn waarbij woningontwikkeling is vormgegeven via een GR. De WGR-route is belastingtechnisch niet aantrekkelijker dan de BV-route.*

Bijlagen: Memo GR"

NB. *Dit stuk van 30 november 2017 is daarom zo belangrijk, omdat gekozen is voor een model buiten het Openbaar bestuur om, teneinde het bestemmingsplan als een privaatrechtelijk project te realiseren, gericht op winstmaximalisatie: de grondexploitatie staat voorop, en niet het behartigen van volkshuisvesting en in balans daarmee de natuur en het landschap ter plaatse.* ***Het dualistisch stelsel van uitvoering en controle was en is hier niet aan de orde. Van controle van de raad op het functioneren van B&W (waarvan de rol is overgenomen door de GEM Crailo B.V.) was geen sprake****. Zie daarover ook de volgende bijlage, waarin dit keihard staat:*

bijlage 43 (2020-Crailo-VIII-40): Memo/100139, GEM Crailo B.V., *behandeld door Twan Zeegers,* ***2 juli 2021*** *(2 pagina's),*
Onderwerp: *Nadere toelichting op de vragen vanuit de gemeenteraad Laren inzake Ecowal, bijlagen 1.e-mail 13 januari 2020, 2.Memo 19 februari 2020.*

NB. *Deze Memo werd op* ***6 juli 2021*** *door de SNLG van internet geprint.* ***Op vrijdag 3 september 2021 bleek op internet alleen p. 1 te vinden te zijn*** *onder*

"Twan Zeegers 06 21 51 82 81 t.zeegers@crailo.nl 2 juli 2021 ...
https://hilversum.bestuurlijkeinformatie.nl › Agenda

1.

PDF

Memo*. Behandeld door.* ***Twan Zeegers****. Telefoon. 06 21 51 82 81. E-mail t.zeegers@****crailo****.nl. Datum.* ***2 juli 2021****. Ons kenmerk.* ***MEMO/100139****. Bijlage(n). "*

Echter:

Pagina 2 is op internet nu verwijderd/ "ge'omerteerd". Niemand, en ook kennelijk de ABRvS niet, mag het weten.
Na pagina 1 met een opsomming ***Globale kostenraming ecowal van 3,6 meter en 5 meter****, gaf de GEM Crailo B.V. op p.2 commentaar op de motie van D66 Hilversum(C14), citaat:*

"'Het commentaar zoals door het College van B&W gegeven op de eerder ingediende motie van D66 Hilversum (C14) blijft gehandhaafd en is toegevoegd.

De aangepaste motie vertaalt de Hilversumse verordening naar Crailo. De woningbouwsegmentering is vastgelegd in het bestuurlijk overleg Crailo en de aandeelhoudersvergadering Crailo met daaraan gekoppeld het – privaatrechtelijke -- instrumentarium dat ingezet wordt om te zorgen voor borging.

Dit leidt ertoe dat de GEM het volgende commentaar heeft op de motie:

Ad 1.
De voorgestelde indexatie niet overnemen: in de overeenkomsten kunnen we op basis van de marktconformiteit de op dat moment meest gangbare indexatie aanpassen.
Dit kan door aandeelhouders van de GEM jaarlijks gebeuren. Elders wordt vaker CPI + 1% gehanteerd.

De huurgrenzen voor Crailo zijn €725 --€900,- (90 woningen)
€900 -- €1.200 (70 woningen)
De grondexploitatie is leidend voor Crailo en daarmee ook het hanteren van deze categorieën.

Ad 2.
De bepaling huisvestingsverordening komt te vervallen. Deze is voor de drie gemeenten verschillend.

Ad 3.
De termijn van 25 jaar wordt sterk ontraden : de maximale termijn is 10 tot 15 jaar.

Ad.4
Dit is een voorschrift zonder toegevoegde waarde voor Crailo: grondgebied Crailo ligt binnen de 1200 meter van een OV knooppunt. De GEM is verantwoordelijk voor de randvoorwaarden voor uitgifte. De GEM heeft daarmee grip op de ondergrens van het aantal te realiseren m2 BVO voor de te realiseren woningbouw.

Tot slot kan nog verwezen worden naar de overige bedingen die de GEM heeft voorgesteld.
Dit antwoord willen we ook naar de griffies sturen als aanvullend advies namens de colleges van B&W.

GEM Crailo B.V. 2 juli 2021"

Einde citaat van de door het Bevoegde gezag verdwenen pagina 2 van het MEMO /100139 van de GEM Crailo B.V.

(23) Conclusies naar aanleiding van paragraaf 2.2.1 (de gemeenschappelijke vergadering onder leiding van de GEM Crailo B.V. en Arcadis Nederland B.V.op 11 mei 2021)

Geconcludeerd wordt door de SNLG naar aanleiding van deze paragraaf 2.2.1:

*(23. 1) Centraal staat de "****hard and fast rule*** *"van de GEM Crailo B.V.:* ***De grondexploitatie is leidend voor Crailo*** *en daarmee ook het hanteren van deze categorieën*

*"Met dit uitgangspunt wordt de tegengestelde mededeling in het in het Stedenbouwkundig – en Landschapsplan van december 2019, p.92 ("****Compacte clusters***

Voor de bebouwing is het landschap leidend: er wordt gewoond in verspreid liggende clusters die half verscholen liggen in de bosrand. De bebouwingsclusters krijgen een sterke vorm en een eigen uitstraling") tot "wasted words" verklaard. De grondexploitatie is leidend voor de GEM Crailo B.V. en voor de colleges van B&W.

*(23.2) Met deze door het Bevoegde gezag op internet weggeknipte pagina 2 van de GEM Memo van 2 juli 2021 (4 dagen voor aanvang van de beslissende vergaderingen van Hilversum op zes juli, voortgezet op 7 juli (agendapunt 18) en vijf dagen voor de vergaderingen van Hilversum en Laren op 7 juli 2021 formuleert de GEM Crailo B.V. haar sturende rol ('**achter de schermen'**) in dit beslissingsproces op het einde van p.2 op navrante wijze:*
*"**Tot slot kan nog verwezen worden naar de overige bedingen die de GEM heeft voorgesteld.***
***Dit antwoord willen we ook naar de griffies sturen als aanvullend advies namens de colleges van B&W**."*

Ook het Beeldkwaliteitsplan 12/2020 "Buurtschap Crailo Nieuwe leefplek met een groen hart" (121 pagina's) is door het allesbepalende 'mission statement 'van de GEM Crailo B.V. en de drie gemeenten "de grondexploitatie is leidend" volledig ontkracht:

Citaat uit de inleiding van het Beeldkwaliteitsplan 12/2020:

"1.2 STURENDE PRINCIPES

1. Het landschap is leidend
De landschappelijke ondergrond bepaalt de ruimtelijke opzet van het gebied en de indeling in drie karakters. Het aanwezige kazernecomplex met de campusachtige openbare ruimte bepaalt het historische karakter van het Kazernekwartier, het natuurlijke landschap met bosclusters en open plekken bepaalt het natuurlijke karakter van Op de Hei en het open karakter met bomenlanen en orthogonale straten geeft ruimte voor het meer vrije karakter van Op Zuid."

Echter:

*Ook het Beeldkwaliteitsplan getuigt van dezelfde verhullende reclametechnieken, die door de GEM Crailo B.V. zeer worden gewaardeerd. Het beeldkwaliteitsplan is dan ook tot stand gekomen onder leiding van de GEM Crailo B.V., dat niet aarzelt zich te verstrikken in de propaganda van dit plan. Zie ook in het Beeldkwaliteitsplan, **p.104, paragraaf 5.2 De Ecowal**.*
*Op **p. 104** worden de functies van deze ecowal ("een van de belangrijkste dragers van Crailo") beschreven.*

Meegedeeld wordt: "De ecowal biedt ruimte aan verschillende functies: een bedrijf in het noorden, de zonnepergola, een observatiepunt en een ruimte voor de buurt".

Maar:

*De belangrijkste functie van de Ecowal wordt niet vermeld: **het waarborgen en beschermen van de functionaliteit van de natuurbrug Het Laarderhoogt**" tegen de negatieve invloed vanuit de nieuwe stadswijk Crailo.*

*(24) Voetnoot : correctie van het bedrag van €32 miljoen, genoemd door dhr. Landsmeer op 2 september 2021, zie p. 61. als aankoopbedrag door de drie gemeenten . De door dhr. Landsmeer genoemde €32 miljoen als aankoopbedrag van de drie gemeenten van het gebied Crailo zou €33 miljoen zijn, aldus de "**notulen van de openbare vergadering van de gemeenteraad van Laren, gehouden op 18 december 2017 om 20.00 uur", opgenomen in onderstaand negende kader.***

*Het aankoopbedrag door de provincie Noord-Holland destijds van Defensie (= Domeinen) lag volgens de raad van Laren op 18 december 2017 nog hoger nl. €29, 5 miljoen , later gegroeid tot een verkoopprijs in 2017 door Noord-Holland aan de drie gemeenten van €33,2 miljoen. In de notulen van de openbare vergadering van de gemeenteraad van Laren, gehouden op **18 december 2017 om 20.00 uur** is in aansluiting op pagina 7 van de notulen op pagina 8 een **stemverklaring** opgenomen van de heer Bijvoet (D66) **bij het besluit tot Aankoop Crailo** door de drie gemeenten Laren, Hilversum en Gooise Meren van de grond van het plangebied Crailo in onderstaand kader. Hij noemt een bedrag van €33 miljoen. Dit is preciezer genoemd door de gemeente Gooise Meren in mei 2021: €33,2 miljoen. Hierover nader meer.*

==========
Negende kader op p. 74: Notulen van het verhandelde in de openbare vergadering van de gemeenteraad van Laren, gehouden** op **18 december 2017 om 20.00 uur over de aankoopkosten van het plangebied Crailo door de drie gemeenten. Na deze inlas loopt de tekst van het beroepschrift door op p. 75 tot p.78.

Notulen van het verhandelde in de openbare vergadering van de gemeenteraad van Laren, gehouden** op **18 december 2017 om 20.00 uur

"Pagina 7:
*De heer **Bijvoet** (D66) heeft nog een paar opmerkingen over het raadsvoorstel. D66 zal het voorstel goedkeuren maar hij wil nog een enkele opmerking plaatsen bij het voorstel.*

Financieel gezien blijft D66 van mening dat de prijs die de gemeente voor deze grond betaalt, te hoog is. Dat zal hij nader toelichten in zijn stemverklaring. *D66 blijft vraagtekens zetten bij het kruispunt A1. Zeven jaar geleden is begroot dat deze kruising € 4,2 miljoen zou kosten. Nu blijkt dat daar enkel een VRI-installatie zal komen. Op dit moment is de kruising een puinhoop en hij verwacht dat dit in de toekomst nog veel geld zal gaan kosten. De vraag is welke partij die kosten gaat betalen. De provincie heeft haar verantwoordelijkheid afgekocht voor een bedrag van € 200.000,00 dus die zal de kosten niet dragen. D66 vindt de indeling van categorie 3 voor het bedrijventerrein niet correct. De wethouder heeft aangegeven dat er een selectie kan plaatsvinden voordat bedrijven zich daar kunnen vestigen. D66 is van mening dat het eenvoudiger was geweest om het terrein in te delen in categorie 1.*
Pagina 8:
De heer ***Bijvoet*** *(D66) heeft een stemverklaring bij het besluit:* ***hij is van mening dat de grond te duur is aangekocht van de provincie. De provincie heeft de grond destijds aangekocht voor € 29,5 miljoen. Dat bedrag is inmiddels afgeboekt naar € 25 miljoen. Door een onbekende manoeuvre is een bedrag van € 8 miljoen toegevoegd waardoor het bedrag van € 33 miljoen ontstaat.*** *Er ontstaat nu een prijs per hectare die vele malen hoger is dan het oorspronkelijk betaalde bedrag.* ***De vraag is of de grond ooit verkocht kan worden."***
De gemeenteraad besluit zonder hoofdelijke stemming in unanimiteit conform het geamendeerde voorstel.

==========

2.2.2 *De vergaderingen en de besluitvorming over het te nemen vaststellingsbesluit door de afzonderlijke raden van respectievelijk de gemeente* ***Hilversum*** *op* ***7 juli (niet 6 juli) 2021*** *en van de gemeente* ***Laren*** *op* ***7 juli 2021*** *en van de gemeente* ***Gooise Meren*** *op* ***7 juli 2021****.*

Inleiding over het notuleren of niet notuleren door de gemeenten van de vergaderingen van 6 en 7 juli 2021

Over het notuleren of niet notuleren door de gemeenten van de vergaderingen van 6 en 7 juli 2021 zijn de volgende bijlagen van belang:

bijlage 44 (2020-Crailo-IX-34), *e-mail van* ***vrijdag 9 juli 2021, !8:03 uur van griffie Hilversum aan*** ***info@snlg.nl***

Meegedeeld wordt, dat er "enige tijd overheen gaat voordat het verslag [van de vergadering van 6 en 7 juli 2021] zal zijn gepubliceerd. De notulist dient een en ander nog uit te werken. (…)"

bijlage 45 (2020-Crailo-XI-3)*, e-mail van griffie Laren, raadsgriffier mw. C. Holtslag aan info@snlg.nl (mw. C. Bosmann) van* ***dinsdag 17 augustus 2021, 12:37*** *met de mededeling:*

"Conform uw verzoek ontvangt u hierbij het audiotranscript van de raadsvergadering van Laren van 7 juli jongstleden."

Bijlage 46 (2020-Crailo-XI-37*), e-mail van griffie Gooise Meren van* ***donderdag 19 augustus 2021, 15:27 uur*** *aan info@snlg.nl , mw. Bosmann, met de mededeling:*

"Van de vergaderingen van de gemeenteraad worden geen schriftelijke notulen meer gemaakt.

U kunt het beeldverslag van de vergadering terugzien via https://gemeentegooisemeren.connectedviews.nl/SitePlayer/gemeente_gooise_meren?session=110361.

Het Bestemmingsplan en Beeldkwaliteitsplan Buurtschap Crailo wordt meningsvormend behandeld onder agendapunt 4a, de besluitvorming vindt plaats bij agendapunt 6a.

De besluitenlijst met alle stemuitslagen van deze vergadering vindt u hier terug." (…)"

Onderzoek SNLG op 3 september 2021

Overeenkomstig het advies van de griffie gemeente ***Hilversum*** *van vrijdag 9 juli 2021, 18:03 uur is getracht toegang te krijgen tot de notulen van de vergadering van 6 en 7 juli 2021 https://hilversum.bestuurlijkeinformatie.nl/Calendar*

Welke zoekopdracht ook leverde geen "notulen" op. Beide vergaderingen van 6 en 7 juli zijn "live" door P. Bogaers via zoom gevolgd. Handgeschreven aantekeningen zijn gemaakt op 6 juli (29 pagina's, en op 7 juli 23 pagina's. Hierover nader meer.

Laren *zond op* ***17*** *augustus 2021 geen notulen op, maar een transcript van een audiobestand van de vergadering van 7 juli, 31 pagina's. Het zijn geen notulen met een kernachtige weergave van wat de opeenvolgende sprekers en de voorzitter hebben gezegd.*

*Dhr. A. Bijlard , bestuurslid van de SNLG, heeft de vergadering van Laren via de audio-uitzending beluisterd en daarvan verslag uitgebracht op 8 juli 2021. Hij deelde mee: "**De geluidskwaliteit van de microfoon van de burgemeester was vaak abominabel en daarmee onverstaanbaar**". Zijn verslag bestaat uit kort en bondig 3 pagina's*

*Gooise Meren maakt per definitie –zoals werd meegedeeld op **19 augustus 2021** nooit notulen.*

Conclusie :

Door geen enkele raad of griffie van de drie gemeenten zijn notulen opgemaakt. De SNLG is zeer blij met het audio transcript door de griffie van Laren van de vergadering van 7 juli. Hierna zal blijken, hoe waardevol die transcriptie is.

*De gemeenten hebben met notuleren moeite, of notuleren wordt als overbodig , en/of te kostbaar beschouwd. **Voor de verantwoordingsplicht van het Openbaar bestuur is het niet notuleren dodelijk. Notulen die niet bestaan kunnen ook niet worden vastgesteld.** Een audio bestand of videobestand is op zichzelf geen geobjectiveerd vastgesteld gegeven. **I**nterpretatieverschillen en emotionele voorkeuren van de luisteraars, kijkers kunnen hetgeen is opgenomen en gefilmd zeer bepalen. **Transcriptie van het gesproken woord is dan zeer nuttig.***

==========

*Voor het woord 'notulen': "Van Dale, 1984: "**no'tulen,** (<Lat.), mv., (dikwijls verkeerd uitgesproken als notu'len), aantekeningen, kort schriftelijk verslag van hetgeen behandeld is in een vergadering, ten behoeve van de leden: de notulen opmaken, voorlezen, de notulen goedkeuren en arresteren. **no'tulenboek**, o. (-en), boek waarin de notulen worden opgeschreven.*
***notule'ren,** (notuleerde, heeft genotuleerd), (overg.) 1. Notulen maken; -2. In de notulen opnemen, vermelden: dat hoeft niet genotuleerd te worden. **Notule'ring**, v. "*

==========

Audio- en video opnamen van lang durende vergaderingen zoals hier het geval is, zijn van waarde en essentieel om terug te kunnen luisteren en/of te kijken wat er precies is gezegd en op welke manier, en welke lichaamstaal daarmee gepaard gaat. Zulke opnamen zijn een onmisbaar hulpmiddel, zoals ook het geval is op 30 juni 2021 bij het optreden van burgemeester Mol van de gemeente Laren richting de raad. Van de SNLG kan evenwel niet worden verwacht zelf dergelijke opnamen uit te typen.

In volgorde van de beschikbare aantekeningen van P. Bogaers betreffende de vergadering van 7 juli van de raad van de gemeente Hilversum, agendapunt 18, bestemmingsplan Buurtschap Crailo, en van het verslag van drs. A. Bijlard van de vergadering van de raad van de gemeente Laren en aan de hand van de audioregistratie van Gooise Meren wordt in het onderstaande nagegaan, of en hoe er een belangenafweging van natuur en landschap vs. bebouwing en infrastructuur in deze vergaderingen heeft plaatsgevonden.

2.2.2.1 Vergadering van de raad van de gemeente Hilversum van 7 juli 2021:

De vergadering van 7 juli was het vervolg op de vergadering van 6 juli, van 20.00-22.15 uur, die geëindigd was met agendapunt 17.

*Op **7 juli** kwam agendapunt 18, Buurtschap Crailo 723173 om **22.55 uur** aan de orde (p.13 van 23 van de aantekeningen van P. Bogaers).*

*"**Vz. Aptroot:** "Wie wil het woord?"*

Hart voor Hilversum (23.00 uur) wil een schorsing van 5 minuten tot 23.05 uur. Dit wordt toegestaan.

***Ron Lancée (Hart voor Hilversum):** "Wat een mooi project, wat een samenwerking. We zouden er trots op moeten zijn in verband met het soepel verlopen van het project Ik steun de motie."*

***Lex van Waard (Groen Links):** **"**als politicus, als Groen Linkser , als architect kijk ik uit naar Crailo".*

23.06 uur

***Femke van Droog (PvdA):** "" Een mooie groene wijk. Ik leg het accent op de motie samen met D66. Fractie PvdA van Gooise Meren heeft een afwijzing doorgevoerd. Wij hopen dat de motie niet wordt aangenomen,"*

***Ahmed Youlmaz (CDA):** "Het is een prachtig project midden in het groen, genieten van de groene natuur. Het was een fijne samenwerking ook met GEM en met de buren."*

Motie 2127 (…)

Marian Vliet (D66): *"Mooie ontwikkeling. Ingewikkelde besluitvorming!! Het project is stimulerend voor de samenwerking. Hopelijk ook iets makkelijker. (…)*

Edwin Göbbels (Democraten Hilversum): *"één punt, de afwijkingsbevoegdheid! Zonder afwijkingsbevoegdheid heeft iedereen rechtszekerheid. Dat is voor de gemeente beter.(…)"*

Tjerk Pelsma (Christen Unie): *"Fantastisch plan. De wethouder wordt bedankt! Goede duurzaamheidsdoelstellingen! Wat kunnen we leren: houtrook!"*

H. van de Linde (VVD):
Motie 139 *"Grondexploitatie moet gezamenlijk worden beslist. Goed dat men filters voorschrijft voor houtrook.*

Mw. Kooloos (Leefbaar Hilversum): *"Fantastisch plan. Punt van zorg, juist om het belang van de natuur. Ik spreek mijn waardering uit voor de inspreker van de SNLG. De natuur moet leidend zijn bij dit project!*
De bescherming van de natuurbrug door de Ecowal moet in acht worden genomen.

Pierre van Rooden (SP): *"Één opmerking bij alle mooie woorden: er zijn weinig plekken voor burgerinitiatieven. Klein Crailo wil betaalbare woningen realiseren op "Op de Hei". Is daar plek voor? Wij roepen de Raad op om hieraan mee te werken.*

Wethouder Scheepers: *"Ik heb heel warme woorden voor de GEM, de Griffie, de raadsleden van de drie gemeenten. Voor het Ambitiedocument, Het Beeldkwaliteitplan, het Bestemmingsplan".*

(…)

Over motie 21 a , 10% afwijkingsbevoegdheid Er gaan geen gekke dingen gebeuren. We zullen beneden de boomgrens blijven. 136: controle op groen, positief advies, beperkte schade van houtrook.

Motie M 121/138 Duurzame doelgroep, positief advies

Motie uit Laren over nader onderzoek naar hoogte Ecowal. Dat krijgt een positief advies. Er is toch discussie geweest. Het kan geen kwaad, dit dubbel te checken.

Knooppunt vervoer. Dat kost veel geld. Misschien subsidie uit Woningbouw impuls. Cofinanciering is nodig. Besluit moet eind augustus worden genomen."

23.25 uur Voorzitter: tweede termijn.

Yorulmaz: *"Waarom stemmen wij tegen de motie over houtrook. Het heeft de notie van een verbod! Dit moet landelijk worden geregeld."*
(..)
23.30 uur
Amendement 135: afgewezen
Motie 134: met algemene stemmen aangenomen
Motie 134, afgewezen, tien voor, 22 tegen
Motie 136, met algemene stemmen aangenomen
Motie 137 (houtrook) alle andere partijen voor.
motie 138 (pos. Doelgroep), algemene stemmen aangenomen
Motie 139 (Ecowal) alg. stemmen aangenomen

Agendapunt 21 (…)"

2.2.2.2 Vergadering van de raad van de gemeente Laren van 7 juli 2021:

Er zijn geen notulen opgemaakt door de griffie van Laren.
Een transcriptie van het audio bestand is door de griffie Laren opgemaakt (31 pp.), (zie bijlage 49)

Allereerst wordt hier gebruik gemaakt van het verslag door dhr. A. Bijlard, opgemaakt en verzonden aan info@snlg.nl op donderdag 8 juli 2021, zie de volgende twee bijlagen:

bijlage 47 (2020-Crailo-XI-34), *e-mail van Ad Bijlard (bestuurslid SNLG) aan info@snlg.nl van* ***donderdag 8 juli 2021, 9:44 uur****, waarbij het verslag van de vergadering van 7 juli is doorgeleid:*

bijlage 48 (2020-Crailo-XI-35)*: Verslag Raadsvergadering Laren, Datum vergadering: 7 juli 2021 20.04-20.32 u. digitaal toegestuurd door Ad Bijlard (AB)*

*Dit verslag wordt in **onderstaand tiende kader** volledig opgenomen.*
==========

Tiende kader op p. 78 t/m p. 81: *Verslag Raadsvergadering Laren over punt 1 vaststellingsbesluit Bestemmingsplan Buurtschap Crailo*
*Datum vergadering: **7 juli 2021 20.04 – 20.32 u** digitaal toegehoord door Ad Bijlard. Datum verslaglegging: **8 juli 2021** geschreven door Ad Bijlard(AB) **Na deze inlas loopt de tekst van het beroepschrift door op p. 81 tot p. 94.***

Verslag Raadsvergadering Laren
Datum vergadering: 7 juli 2021 20.04 – 20.32 u digitaal toegehoord door Ad Bijlard

*Datum verslaglegging: **8 juli 2021** geschreven door Ad Bijlard(AB)*
Doel van dit verslag:

Het bestuur van de SNLG beknopt te informeren over de inhoud van deze beraadslaging in de gemeenteraad Hilversum. Deze raadsvergadering was de besluitvormende vergadering over de vaststelling van het bestemmingsplan, de MER en het beeldkwaliteitsplan Crailo. Op deze datum vergaderen ook de gemeenteraden van Hilversum en Gooise Meren om de besluitvorming daarover gelijktijdig te laten verlopen. Deze zijn toegehoord door respectievelijk P. & C. Bogaers en C. Bosmann/N. Engelberts.

*Kanttekening vooraf: deze vergadering bleek alleen beluisterd en niet bekeken te kunnen worden. **De geluidskwaliteit van de microfoon van de burgemeester was vaak abominabel en daarmee onverstaanbaar.** De uitzending startte pas om 20.04 u zodat ik de Opening van de vergadering, de vaststelling van de agenda en de mededelingen niet gehoord heb. Het eerste punt dat ter ik toehoorde was 3.1 , het voorstellen van de nieuwe griffier per 1/9/2021. Het verslag start bij de bespreking van het agendapunt 3.2 Vaststelling van het bestemmingsplan, de MER en het beeldkwaliteitplan Crailo. Naluisteren kan via Vergadering Gemeenteraad 07-07-2021 Gemeente Laren (raadsinformatie.nl)*

Verslag:
Aanwezigen:

Mol burgemeester voorzitter, griffier? Niet gehoord wegens late start

Stam, wethouder en verantwoordelijk portefeuillehouder
Volgens de website van de gemeente zijn de volgende personen lid van de gemeenteraad Laren. Via de naluisteroptie heb ik achterhaald wie er afwezig waren. Deze namen zijn doorgehaald, onderstreept zijn degenen die ik in de vergadering gehoord heb.

Larens behoud (LB): Loef, Bogaers, van de Zwaan, Hurink, van Goozen
Liberaal Laren(LL): ~~Timmermans-Hamers~~, Sakkers, de Jong, ~~Snoek~~
VVD: de Bondt, Niekens, Faas
CDA: van de Berg
D66: Wegter
Groen Laren: Vos

Inhoud vergadering agendapunt 3.2

AB: Wat mij opviel: bij de annoncering van deze vergadering bleken nog maar 4 moties ter tafel te liggen. Alle voorgaande moties en amendementen bij de drie verschillende raden waren verdwenen. De overige stukken waren gelijk aan de eerder gepubliceerde in de drie verschillende raden. Opmerkelijk: vandaag kan ik de 4 moties niet terug vinden op de website. De lijst van documenten bij agendapunt 3.2 die te raadplegen is onder Vergadering Gemeenteraad 07-07-2021 Gemeente Laren (raadsinformatie.nl), is niet geheel gelijk aan die ik gisteren kon inzien tijdens de vergadering zelf.

3.2 (20.06 u) Burgemeester opent met de mededeling dat er zeer uitgebreid vooroverleg is geweest binnen de raad en met de raden van de buurgemeenten. De moties die voorliggen hebben de steun van de wethouder en de GEM. Hij geeft de indieners van moties direct het woord te beginnen met het CDA: Van de Berg

Van de Berg (CDA): aanvankelijk lag er een lijst met moties en amendementen over de drie gemeenten verdeeld, bijvoorbeeld over de ecowal. Die zouden tot onenigheid tussen de drie gemeenten kunnen leiden. Met intensief vooroverleg is deze lijst verkleind tot 4 moties, die elk in de drie gemeenten gelijkluidend ingediend zullen worden. Vooraf is met de leden van de drie gemeenteraden vastgesteld hoe deze moties zouden luiden, én of er een 'gedragen meerderheden' voor verwacht worden.

De motie van het CDA: oorspronkelijk afkomstig van Gooise meren, Groen Links wordt in Hilversum en Laren door het CDA ingebracht.

Voor Laren vooral een steunbetuigingsmotie, "het betreft niet zo'n Larens probleem". Er moet in samenspraak met de woningcorporaties worden toegezien dat de verdeling tussen woningen in het sociale domein voor 1persoons- en gezinshuishoudens evenwichtig wordt verdeeld.

Faas(VVD): was gisteren verhinderd in het vooroverleg tussen de raden van de drie gemeenten, gehoord alle overwegingen kan hij zich verenigen met het nieuwe voorstel voor de vaststelling van de hoogte van de ecowal. Het is een compromis na het eerder aangenomen amendement in de Larense gemeenteraad over vaststelling van de hoogte op 5 m.

De nieuwe motie luidt: de ecowal wordt ten hoogste 5 m hoog. Er zal nader onderzoek dienen plaats te vinden, door een ander bureau dan Tauw of Alterra, in hoeverre de hoogte van 3,6 m toereikend is. Wanneer die te laag zou blijken dan heeft dat financiële consequenties voor de verdere ontwikkeling van het buurtschap. De gemeenteraden moeten vervolgens daarover later alsnog een besluit nemen.

Van Goozen (LB): ik was er gisteren bij: ik ondersteun de motie van de VVD

De Jong (LL): helaas is dit het best haalbare voorstel, ik wens wel dat het onderzoek door een onafhankelijk bureau uitgevoerd wordt en dat het Larens College vaststelt welk dat is. De ecowal ligt immers op Larens grondgebied.

Wegter(D66): 2 punten

1 motie: verplicht de inbouw van houtstook-uitlaatgasfilters in de schoorstenen.

2 Steun motie D66 Gooise meren, voldoende groen in tuinen opnemen in de kavelpaspoorten

***Vos(GL):** het is een duivels dilemma, wonen óf groen. Crailo is een waardevol cultuurlandschap, geen natuur, maar wel groen. Wonen is ook belangrijk, ook voor Laren, vergrijzend. Dan maar liever wonen dan groen beschermen. Vergeet niet dat het al in gebruik was als defensieterrein, als AZC en als opslagterrein.*

Wethouder Stam wordt geprezen als geestelijk vader van dit project, met zeer grote duurzame ambities. Veel beter dan de oorspronkelijk provinciale plannen, en dat met 3 gemeenten samen, heel bijzonder.

Oppassen wel iedere keer wat water bij de wijn, blijft dat duurzame karakter wel overeind? Heb vertrouwen dat het bij Nieuwenhuis van de GEM wel in goede handen is. Het verzoek van LL over de keuze van het onderzoeksbureau voor de hoogte van de ecowal vindt hij niet zinnig: "elk bureau zal toch betrouwbaar onderzoek doen"

Van de Berg(CDA): ik verzoek met klem niet te morrelen aan de tekst en geest van de moties, die zijn in onderling overleg afgestemd en vastgesteld voor indiening in de drie raden. Mocht deze raad daar toch in meegaan, dan wens ik een schorsing om onderling te overleggen.

Burgemeester: het verzoek van LL is er een aan de wethouder, niet aan de raad.

Stam(wethouder): we nemen een historisch besluit, 3 raden in een 4 jaar lopend traject samen opgaand. We hebben elkaar steeds vastgehouden en zijn heel dicht bij het ambitiedocument gebleven. Ik heb er geen behoefte aan Laren een voorkeurspositie te geven bij de keuze van het onderzoeksbureau en ontraad daarom het voorstel van LL aan te nemen.

De Jong (LL): wij willen een echt onafhankelijk onderzoek, als dat maar gegarandeerd is zijn wij tevreden. Stam(wethouder)gaat daarmee akkoord.

Vos(GL): "al die bureaus zijn toch goed?"

De Jong(LL): "helaas heb ik in mijn werkzame leven maar al te vaak iets anders meegemaakt"

Burgemeester:

"Ik breng nu de vaststelling van het bestemmingsplan, de MER en het beeldkwaliteitsplan ter stemming voor, wie wil daarover een stemming aanvragen? Niemand, dan zijn zij daarmee vastgesteld."

"Ik breng nu 4 moties ter stemming voor, wie wil daarover een stemming aanvragen? (AB: Per motie afzonderlijk nagevraagd) Niemand, dan zijn zij daarmee aangenomen."

20.31 u schorsing van de vergadering om de heer Nieuwenhuis (dir GEM) te feliciteren namens het College van B&W Laren met deze vaststellingen.

***Conclusie AB**:*

De politieke dekking voor de realisatie van het buurtschap Crailo is volledig, over alle partijen. De hoogte van de ecowal is een vooruitgeschoven kwestie in het bestemmingsplan. Daarmee is de juridische basis onder het bestemmingsplan onzeker. Het is de vraag of de raden zich dat realiseren, in Laren lijkt het er niet op.

De kwaliteit van de vraag over de hoogte van de ecowal zal grote invloed hebben op de kwaliteit van het antwoord van welk onderzoeksbureau dan ook. Vanuit de GEM is te verwachten dat elke uitkomst hoger dan 3,6 m koste wat kost vermeden moet worden.(…)"
==========

***NB.** Het verslag door dhr. A. Bijlard van **8 juli 2021** wordt tot in detail bevestigd door het door de griffie van de gemeente Laren toegezonden transcript van de audio opname van de vergadering van **7 juli 2021**. De moties, die door de gemeenteraad van Laren en door de andere raden zijn aangenomen tijdens de raadsvergaderingen op 7 juli 2021, horen daarbij (bijlagen 49 en 50).*

bijlage 49 (2020- Crailo-XI-4): Transcript van de gemeenteraadsvergadering Laren d.d. 7 juli 2021 (31 pp.).

bijlage 50 (2020-Crailo-IX-20):** e-mail van vrijdag **9 juli 2021, 09:55 uur** van griffie Laren (mw. C. Holtslag) aan SNLG met bijgevoegd **de aangenomen moties op 7 juli 2021 (5 pp.).

*Het transcript ziet op de vaststelling van het bestemmingsplan op **p. 1 van 31 t/m p. 8** van 31. **Interessant is juist ook het tweede agendapunt over het vaststellen van de Kadernota en de financiële positie van de gemeente Laren op p.8 van 8 t/m p. 31 van 31. Die positie is zo slecht volgens de accountant van de gemeente Laren,** dat het naar diens bevinding **"eerder vijf over twaalf "** is **"dan vijf voor twaalf."***

***NB** Terwijl bij dat tweede agendapunt door geen der raadsleden wordt teruggekoppeld naar de kostenposten waarvoor de gemeente Laren staat in verband met het aangenomen bestemmingsplan Buurtschap Crailo, is bij lezing van het gehele transcript duidelijk voor eenieder, dat Laren ook met betrekking tot het bestemmingsplan "ver boven zijn stand" leeft. Laren kan zich doodeenvoudig de kosten voor het bestemmingsplan niet veroorloven. Interessant is verder dat in het eerste agendapunt weer met geen woord door de raad wordt gerept over de aan de raad bekende desastreuze financiële positie van Laren. Hier is sprake van een "dubbele kop in het zand politiek". Hierover nader meer.*

Aan de hand van het transcript over het vaststellingsbesluit van het bestemmingsplan wordt het volgende geconcludeerd:

(1) De geluidskwaliteit van de microfoon is inderdaad erbarmelijk, zoals op vele plaatsen blijkt. Verbeteringen van het transcript in de kantlijn zijn door P. Bogaers op zaterdag 4 september bij een studie van 2,5 uren geplaatst. Berichten van vereniging moet zijn op p.1 van 31: berichten van verhindering.

(2) Nimmer is het transcript diepgaand gecorrigeerd door de gemeente Laren.

*(3) terwijl in het bestemmingsplan het begrip Ecowal, als hoge begroeide grondwal centraal staat, wordt echter en niet zomaar en bij totale vergissing gesproken telkens over "Eco**wall, dus over een 'drystone wall'. Hier blijkt al uit, dat de raad niet begrijpt dat het gaat om een hoge begroeide grondwal die op lange termijn en zonder onderhoudskosten of vervangingskosten bescherming dient te bieden aan de functionaliteit van de natuurbrug het Laarderhoogt.***

*(4) **Uit het transcript is duidelijk, dat de raadsleden geen enkele aandacht ooit hebben besteed aan het MER van 1 december 2020 en de conclusie dat het gekozen voorkeursmodel met 590 woningen voor alle aanwezige soorten in het plangebied een ernstige verslechtering met zich meebrengt, en dat alle doelstellingen te zake van natuurbouw in het stedenbouwkundig en landschapsplan van 1 december 2019 spaak lopen op de onmogelijkheid met succes de openbare ruimte te transformeren in heischraal grasland** , laat staan van al dan niet natte of vochtige heide, en dat de belangrijkste natuurwaarde van het plangebied, zoals drs. Dick Landsmeer treffend op 2 september 2021 onder woorden bracht: **"het is een essentieel rustgebied voor de dieren in het Gooi, niet alleen voor reeën , maar voor alle soorten".** Uit zijn woorden is helder, dat er hier geen sprake is van "een win—win" situatie , maar van een onherroepelijk verloren gaan van alle actuele en potentiële wezenlijke kenmerken en waarden van de droge vegetatie van eiken en berkenbossen, annex droge heide op de hoge pleistocene zandgronden van het Gooi. Alle reclametechnieken van de GEM Crailo N|B.V. en van Arcadis en Tauw ten spijt.*

Over de saneringssituatie op Crailo wordt ook door de raad van Laren met geen woord gesproken en dus ook niet over de kosten die dat met zich meebrengt. Over de financiële onhaalbaarheid op voorhand van het plan is met geen woord in deze vergadering gerept. En evenmin over het niet opvolgen van de natuuradviezen van het Toetsingsadvies van de Commissie voor de milieueffectrapportage van 16 maart 2021. Op geen enkele manier hebben de raden ook maar getracht door de onwaarheden van de GEM directie heen te kijken over de ten onrechte gestelde "instemming van Wageningen

Environmental Research , (WUR), dhr. Van der Grift met een ecowal van 3,6 meter hoog". Uiteindelijk is de raad akkoord gegaan met weer een onderzoekscommissie over "de hoogte van de ecowal", zodat daar weer later een besluit over valt. Dit leidt tot grote rechtsonzekerheid voor de justitiabelen, de burgerij, die wel wil dat de natuur in haar belangen wordt erkend.

In feite wordt het beslissingsproces bepaalt niet door kennis van het dossier, maar op grond van een vooringenomen standpunt, zoals door raadslid Vos van Groen Laren is ingenomen op p. 5 van 31 "Dus groen of wonen, dan moet ik toch eerlijk bekennen dat ook al denk ik dat het een mooi cultuurlandschap is, dan maar wonen". ***Met "in-redelijkheid- kunnen – komen- tot" dit vaststellingsbesluit heeft zulks evenwel niet te maken.***

Duidelijk is uit het transscript dat de raad op geen enkele wijze de vergewisplicht van artikel 3:2 Awb is nagekomen. Strijd is hierdoor gecreëerd met het anti willekeurbeginsel neergelegd in artikel 3:4 Awb. In redelijkheid had de raad van Laren evenmin als de raad van Hilversum en de raad van Gooise Meren bij afweging van alle belangen, feiten en omstandigheden tot dit besluit kunnen komen.

Verstandig zijn de subsidiaire woorden van lid De Jong van Liberaal Laren, over de toekomstige keuze van weer een onderzoeksbureau over de ecowal, dat bij uitstek onafhankelijk en niet vooringenomen dient te zijn. Zou hij en de raden van de drie gemeenten zelf informatie hebben ingewonnen ***ingevolge artikel 3:2 Awb*** *bij Wageningen Environmental Research, zoals dat wel is gedaan door de SNLG , dan zou deze exercitie van weer een onderzoek (met alle overbodige kosten ten nadele van de gemeenschap van dien) niet als subsidiaire aanpak zijn gekozen. Dan was klip en klaar geworden, dat het advies en de eisen van het maart 2017 rapport nog steeds recht overeind staan. Hierover nader meer in* ***paragraaf 3*** *van dit beroepschrift.*

Tot slot over de raad van Laren *en* ***"over de financieel onmogelijke positie van de gemeente Laren om ook maar de kosten het bestemmingsplan Crailo te kunnen dragen":***

Terwijl ***p. 9 van 31 t/m p. 31 van 31*** *hier als volledig overgenomen en ingelast dienen te worden beschouwd, wordt de kernpassage uit die beraadslaging hier geciteerd van* ***p. 13 van 31****:*

Citaat:
"De voorzitter: Dank, meneer Wegter. Het woord is aan … (= dhr. De Jong, PB). Uw microfoon is nog aan. Het woord is aan de heer De Jong van Liberaal Laren.

De heer de Jong: Ja, dit is ***de laatste jaarrekening*** *van dit college. Want volgend jaar wordt het door een volgend college in juni opgepakt. En* ***ook de laatste kadernota****. Ook dit keer zullen wij weer opbouwend kritisch zijn, zoals u dat de afgelopen vier jaar gewend bent van ons. En zal ik me eerst richten op de jaarrekening van de gemeente Laren 2020. In 2018 en 2019 werd er jaarlijks structureel anderhalf miljoen meer uitgegeven dan er inkomsten waren. In 2020 is er voor 1,2 miljoen meer aan lasten dan baten. In 2020 werd eenmalig een woning [de ambtswoning van de burgemeester, PB] verkocht door de gemeente voor anderhalf miljoen. Zonder deze eenmalige verkoop is het verlies van de gemeente dus 2,7 miljoen. Dit verlies is aanzienlijk hoger dan de afgelopen jaren. Hogere structurele kosten en coronakosten verklaren dit forse verschil. De algemene reserve van de gemeente Laren daalt in 2020 met 1,8 miljoen naar 3,3 miljoen. Om op de ondergrens van de Vereniging van de VNG (= Vereniging van Nederlandse Gemeenten) zelf stresstest uit te komen, is er een versterking van drie miljoen nodig volgend de VNG. In plaats daarvan zal de algemene reserve ons inziens in 2021 zonder incidentele vastgoedverkopen met minstens anderhalf miljoen dalen naar onder de een miljoen. Dan hebben we nog maar één miljoen over. De coronakosten gaan dit jaar gewoon door en de bezuinigingen zullen de kosten niet spectaculair doen afnemen. Ook in het sociaal domein stijgen de kosten door. De schuldpositie in 2020 heeft de gemeente Laren drie miljoen kort geld moeten lenen, omdat we onvoldoende inkomsten hebben om de uitgaven en investeringen te kunnen betalen. In 2029 deden we hetzelfde. Het totale schuldniveau is gestegen naar 32,7 miljoen. Deze korte schuld van zes miljoen is in begin 2021 ongezet naar een langetermijnlening van tien miljoen. Er wordt dus vier miljoen extra geleend waardoor de schuld nog verder oploopt. Van de geleende schulden wordt 6,9 miljoen doorgeleend aan verboden partijen, waarover de gemeente het risico loopt dat een deel niet terugbetaal wordt of dat wij de aflossing zelf betalen, omdat wij de open-end verliezen van deze verbonden partijen toch al voor onze rekening nemen. De gemeente hoort geen bank te spelen.* ***Solvabiliteit.*** *De solvabiliteitsratio van de gemeente Laren bedraagt nu 12,6 procent in 2020, waarmee de gemeente zich in het hoogste risicoprofiel bevindt. De minimale eis is twintig procent. Daar zitten we nog ver onder. De verdere afname van solvabiliteit ten opzichte van 2019 is daarbij veroorzaakt door de afname van de reservepositie en het negatieve rekeningresultaat, terwijl de totale schuldpositie is gestegen. De begrote tekorten in 2018 was het begrote tekort die we goedgekeurd hebben – -- Of in 2018 is het oorspronkelijke begrote tekort wat we vaststelden overstegen met negen ton. Dus 50.000,- meer dan het jaar daarvoor. In 2020 was het oorspronkelijk begrote tekort overstegen met 1,2 miljoen. Drie ton meer dan het haar daarvoor. Ieder jaar meer. Voor 2021 wordt een tekort verwacht van vijf ton en voor 2022 negen ton. Als we dus dezelfde overstijgingen hebben, gaat het tekort dus in 2021 naar anderhalf miljoen en in 2022 naar krap twee miljoen. En de tendensen die ik zie, geven gewoon aanleiding dat dat gewoon op dezelfde manier door zal gaan.* ***Conclusie. Er zal jaarlijks***

voor anderhalf miljoen structureel bezuinigd moeten worden, wat nu nog niet behaald wordt. Hoe gaat u dit oplossen? *Van het Brinkhuis en Het raadhuis zullen de inkomsten omhoog moeten en vooral van het Brinkhuis is er aanvullend commercieel verhuur noodzakelijk. De gemeente dient alleen kerntaken uit te voeren en de overbodige luxe te schrappen. We kijken nu al uit naar de begrotingsbehandeling. Al jaren propageren wij om de OZB mee te laten stijgen met de inflatie en niet meer.* ***Dat was de jaarrekening.*** *En dan heb ik nog een aantal vragen over de* ***kadernota.*** *Alleen in 2022 wordt er 125.000,- opgenomen voor de Omgevingswet. Na 2022, als er dan geen vergoeding uit het rijk komt. Hebben wij niets meegenomen. Stoppen we er dan mee? De bladcampagne kunnen wij helemaal eens zijn met [wat]Larens Behoud daarnet zei over die 80.000,- en de eikenprocessierups. Want ja, die kosten zullen gewoon door moeten gaan.(…)".* ***[vetgedrukt en onderstreping, PB]***

Tot zover deze citaten over de jaarrekening over 2020 en over de Kadernota.

Lessen geleerd van het transcript van de gemeente Laren van de raadsvergadering van 7 juli 2021

NB. *Helder is uit het hele transcript, dat de raad wel kritische zin ontwikkelt over deze onderwerpen, maar niet in het eerste deel van de vergadering over het Bestemmingsplan Buurtschap Crailo. Daar ontbreekt die kritische zin volledig.*

En bovendien, nogmaals : in beide vergaderonderdelen wordt reflectie over de arme positie van Laren ("een arm dorp met rijke bewoners", zoals in dit transcript wordt genoemd als telkens terugkerende aanduiding van het dorp door de wethouder Stam, op p. 16 van 31 geciteerd door dhr. Vos (Groen Laren) niet toegepast op de betekenis daarvan voor respectievelijk de "uitvoerbaarheid op voorhand" van dit bestemmingsplan, terwijl anderzijds in het debat over de noodzakelijke bezuinigingen door de gemeente Laren ***niet*** *wordt gesproken over de hoge kosten van het bestemmingsplan, die de gemeente Laren niet kan dragen.*

NB. *Zie ook de uitleg, eerder in het debat over de Kadernota op p. 9 en 10 van 11 van dhr. Loeff (Larens Behoud): "Dank u voorzitter. Ja we hebben in de commissie de jaarrekening aan de orde gehad en ik was met mijn fractiegenoten heel blij met de toelichting van de accountant(…) en onze accountant was plezierig, maar hij wees ons ook op het risico wat wij hebben met de gemeente en wat wij als raad ook te doen (lees☺ hebben. Ons als raad te doen staat om echt goed te kijken naar die financiën* ***om niet door het ijs te zakken*** *(…)"*

Conclusie SNLG naar aanleiding van de raadsvergadering van de gemeente Laren:

Op basis van het verslag van nota bene de vergadering van de raad van de gemeente Laren van 7 juli 2021 is het bestemmingsplan Buurtschap Crailo voor de gemeente Laren "een onverantwoorde onderneming", die bovendien geen enkele oplossing biedt voor het grote woningtekort in het land en in het Gooi. Door de hoge saneringskosten (die geheim worden gehouden door de drie raden en de colleges van B&W) zal er geen financiële mogelijkheid zijn om betaalbare huur- en koopwoningen te bouwen voor het lage en middensegment. En is er alleen, misschien, ruimte voor dure villa's, om uit de kosten te komen, althans niet in de rode cijfers te blijven steken. Dat is ook de diepere essentie van het MEMO van de GEM Crailo B.V. (van dhr. T. Zeegers van 2 juli 2021: "de grondexploitatie is leidend voor Crailo", zie in dit beroepschrift bijlage 43, de op internet geheim gehouden p.2 van 3).

Het bestemmingsplan is geen 'goede ruimtelijke ordening', en het bestemmingsplan is 'niet op voorhand uitvoerbaar'. In paragraaf 3 zal hierover nog meer naar voren worden gebracht.

2.2.2.3 Vergadering van de raad van de gemeente Gooise Meren van 7 juli 2021:

*Notulen van de vergadering van Gooise Meren zijn niet opgemaakt door de gemeente. Evenmin een transcript van de video opname. Geluisterd en gekeken is op 5 september naar de video opname via onderstaande url, overeenkomstig de aanwijzingen uit het schrijven van de griffie van de gemeente Gooise Meren van 19 augustus 2021 (****zie bijlage 46****)*

˝'Van de vergaderingen van de gemeenteraad worden geen schriftelijke notulen meer gemaakt.

U kunt het beeldverslag van de vergadering terugzien via https://gemeentegooisemeren.connectedviews.nl/SitePlayer/gemeente_gooise_meren?session=110361.

Het Bestemmingsplan en Beeldkwaliteitsplan Buurtschap Crailo wordt meningsvormend behandeld onder agendapunt 4a, de besluitvorming vindt plaats bij agendapunt 6a."
De besluitenlijst met alle stemuitslagen van deze vergadering vindt u hier terug"

Verslag van de raadvergadering van de gemeente Gooise Meren

Het beeldbestand over agenda punt 6a, bestemmingsplan en beeldkwaliteitplan Buurtschap Crailo begint op tijdstip 2.07.19 en duurt tot 2.54.45 met betrekking tot de eerste en de tweede termijn , inclusief Stemverklaring door de PvdA (dhr. Wiss).

Voorzitter *als eerste geef ik het woord aan dhr. F. Vos van Groen Links*

dhr. F. Vos (GL): *Ik ben heel blij met het bestemmingsplan. Het is heel consistent en in lijn met de ambitienota van twee jaar geleden. Sociale woningbouw blijft overeind.* ***Biodiversiteit en groen is goed gedegen****. Ontzettend blij met vaststelling van het plan. Grote complimenten aan alle raadsleden en de griffies. Ook de burgerparticipatie is goed verlopen. Positief is geadviseerd over alle moties om te proberen de laatste zorgen van bewoners weg te nemen. ook hier in de raad van Gooise Meren zijn we goed met elkaar omgegaan. Groen Links steunt alle moties. Over onze eigen motie: Er is een balans tussen wonen en werken op het Kazernekwartier. Aandacht voor sociale woningbouw, niet alleen voor 1- en 2-persoonshuishoudens, maar ook voor gezinnen. Dat is ook goed voor "de Buurtschap", dat je niet meteen weg hoeft, als je een gezin sticht. Verder hebben we een vraag aan de wethouder over vermindering van houtstook.*

mw. Le Noble (Hart voor BNM): *een uniek en prachtig bestemmingsplan, goede balans met woningen in het middensegment. We hopen, dat dat in de praktijk wordt doorgezet. Gaat dit lukken in de praktijk? Ik sluit mij aan bij de woorden van dhr. Vos. Hier en daar zijn de moties besproken. We willen dat er iets meer zekerheid wordt ingebouwd voor de toekomstige bewoners. Iets meer groen moet worden vastgelegd. Voldoende balans voor de bewoners. We zullen alle moties steunen. We hopen op een vervolgstap.*

dhr. Bellaart (VVD): *Heel blij met de andere raden en de GEM. Enorme complimenten. Burgerparticipatie is goed vormgegeven. GEM blijft op hoog ambitieniveau. Het is een voorbeeld voor intergemeentelijke samenwerking. Ook goede aandacht voor de* ***bufferzone*** *voor de bewoners van de Roodborstlaan en van de Anne Franklaan. De wens van Laren over de* ***verhoging van de ecowal. Gisteren in het overleg van de drie raden is het amendement een motie geworden om opnieuw onderzoek te doen in verband met de natuurbrug.*** *Wij ondersteunen de wens van Laren om op te roepen de motie te steunen. (...)*

Wij vragen ons af, of de ambities geen problemen opleveren bij toekomstig overleg met projectontwikkelaars: ***is er genoeg onderhandelingsruimte?***

dhr. Kwekkeboom (GDP), interruptie: *Vraag aan dhr. Bellaart: "over* ***de meerkosten van de ecowal,*** *als onderzoek uitwijst dat het moet gaan, ik zeg maar wat, dat het een hoogte van 4 of van 4,5 meter moet worden: "****who pays the bill?****"*

dhr. Bellaart (VVD): *we gaan een nieuwe tweede deskundige vragen om een onderzoek te doen naar de benodigde hoogte van de ecowal. Wie wordt het dan? Moet het arbitrage worden: We hebben die motie willen tegenhouden. Gisteren hebben wij dat trachten tegen te houden. We hebben al 3,6 meter (Tauw). Gesteld dat het gaat om een hoogte van 4 meter, GEM Crailo kan een voorstel doen om de hoogte aan te passen. Er kunnen meerkosten zijn, en daarover worden de raden geïnformeerd.*

dhr. F. Vos (GL): *We zijn niet voor 100% (effectiviteit, PB) Als blijkt, dat het (bij 3,6 meter, PB) nu 95% effectief is, en na verhoging 98%,* ***dan hebben we een winstwaarschuwing als Gooise Meren****. Als de verbetering echter gaat van 60% naar 90%, dan is dat een andere zaak. Beter is altijd relatief. Dan moet er worden beraadslaagd, wat voor geld we voor een verbetering over hebben.*

dhr. Kwekkeboom (GDP): *als er meerkosten zijn, is er daarover een afspraak gemaakt?*

dhr. Bellaart (VVD): *nee, maar de raden worden geïnformeerd. Laren staat voor 10% (van de kosten van het plan), en Gooise Meren voor 45%.*

dhr. Bruins (D66): *(…) D66 is blij met nieuw bestemmingsplan. Dit wordt de duurzaamste wijk van Nederland. Wij bedanken alle griffies en raden. De samenhang blijft behouden, alsof het één bestemmingsplan is. We zijn blij met woningbouw ook in het middensegment. We hebben twee moties om houtstook te beperken en voldoende groen om de kavels. En een motie om woningen in het middensegment langer in dat segment te houden , nl. 10-25 jaar in plaats van de GEM Crailo met een periode van 5-10 jaar. Om te voorkomen dat deze woningen na 5-10 jaar weer in de verkoop gaan, of als huurwoning een onbeperkte huur verhoging krijgen. De woningen in het middensegment moeten zo lang mogelijk worden vastgehouden. we kijken uit naar de realisatie van dit prachtige buurtschap.*

dhr. de Lange (CDA): *Er is al veel gezegd. Het is een belangrijk bouwproject. Ik ken de kritiek indertijd van de VVD op een BV constructie. De BV heeft goed gewerkt. Over de bufferzone . Deze levert voldoende zorg voor bewoners van de Anne Franklaan. We steunen de* ***doelgroepen****. We hebben* ***moeite met de doorstroming****. Of dit goed gaat betwijfelen wij. Daar maken we een voorbehoud.* ***Hoogte Ecowal****: We stemmen tegen. Een hoogte van 3,6 meter is ruim voldoende. We vinden het niet nodig de motie te steunen.*

dhr. Van de Schaaf (VDS): *Ik wil appeltaart uitdelen aan de wethouder Eijbersen. Dit geldt ook voor de andere wethouders. Ik had nooit gedacht dat ik op zo'n aardige manier kon samenwerken met Hilversum. Ik was blij met de motie over schadelijke houtstook (…)****Ecowal, ook zo'n ding.*** *Ik begrijp het wel. Maar als je er goed naar kijkt, dan zou er een lichtval op de natuurbrug zijn Toch is er een oplossing via een motie van de VVD. We zullen zien waar het op uitdraait. Er was een goed overleg met de huizen van de Roodborstlaan en de Anne Franklaan. We hebben naar ze geluisterd. Ik sta achter Crailo en met mij vele anderen.*

dhr. Wiss (PvdA): *ik kan copy-paste mijn collega's citeren. Ik ben het helemaal eens met alle loftuitingen . Ik kan ook tante Fie en ome Kees en vele anderen bedanken. Ik doe het maar niet. Ik heb moeite met de* ***ecowal.*** *Dit rapport [bedoeld wordt Tauw, PB] is toch klip-en-klaar. Maar voor de eensgezindheid en harmonie steunen we de motie. Ik heb Hugo [= dhr.*

Bellaart, PB] nog gesproken. We weten niet, hoe het afloopt met ***de sociale woningbouw.*** *Staat de oorspronkelijk motie nog overeind? Laten we gaan stemmen.*
dhr. Kwekkeboom (GDP): *mooi plan, mooie buurtschap. Mooi voorbeeld voor Nederland. Complimenten voor het participatieproject. Complimenten voor GEM. en dhr. Nieuwenhuizen. Echt een compliment, hoe hij het aanpakt.* ***Hoe gaat het met de uitwerking?*** *Ik zie kleine barstjes,* ***maar eendracht maakt macht.*** *Complimenten aan de griffies. Heel blij met sociale woningbouw.* ***Ecowal. Als er significante meerkosten zijn, moeten die kosten naar Laren, niet naar Gooise Meren.***
dhr. Vos (GL): *Deels eens, deels oneens met dhr. Kwekkeboom. Discussie over de kosten volgt eerst, als duidelijk is, waarin de hoge* ***ecowal*** *verschilt met een ecowal van 3,6 meter.* ***Er is veel aangelegen om dit project af te ronden. Als het weinig scheelt, dan gaan de kosten naar Laren. Maar zijn er significante verschillen, dan moet er solidair worden opgetreden. Het eigenaar zijn van 45% is dan eerst aan de orde bij de meerkosten.***
dhr. Kamphuis (CU): *Complimenten voor het hele plan, hoe het is opgepakt en uitgewerkt. Als CU waren we een beetje verbaasd over de insprekers en exotische standpunten, die werden ingenomen, die staan tegenover het participatieproject. Hopelijk kunnen de bewonersinitiatieven elders in Gooise Meren terecht.*
[Er volgt een discussie over de doelgroepen en over scheefgroei en over het zo lang mogelijk vasthouden van middencategorie woningen tussen dhr. Bruins (D66), dhr. Wiss (PvdA) dhr. Van de Schaaf (VDS), dhr. Bellaart (VVD). Deze discussie is hier niet genotuleerd door de SNLG]
dhr. Eijbersen (wethouder): *heel veel dank voor alle mooie woorden. Ik bedank de voorzitter (…). Ik steun alle moties.* ***Het is allemaal perfect! Ik roep u op unaniem te stemmen. Dit is een plagerij richting wethouder Stam uit Laren.*** *(…). Ik bedank de bewoners van de Anne Franklaan. Zeer constructief.(…) ik wil geen appeltaart, maar champagne."*
[Er volgen opmerkingen die hier niet worden genotuleerd, ook al geven die de sfeer van "Oude jongens, krentenbrood" goed weer tussen dhr. Eijbersen en dhr. Van der Schaaf]
dhr. Van de Schaaf (VDS): biodiversiteit en dit prachtige groen, *waar iedereen het over heeft. In plaats van Nederlandse eiken (als die al bestaan) wil ik hier Amerikaanse eiken. Daar is de eikenprocessierups niet zo happig op. En maatregelen tegen de lyme mijt. Let op de gevaren.*
dhr. F. Vos (GL): *ik krijg de handschoen toegeworpen door dhr. Van de Schaaf.* ***Er is niet heel veel extra budget beschikbaar voor biodiversiteit. Bomen kosten teveel geld voor de GREX*** *[=Grondexploitatie, PB]. Als er mogelijkheden zijn, dan biodiversiteit creëren.*
[na een schorsing van 5 minuten op verzoek van dhr. Wiss (PvdA) om fractieberaad]

Voorzitter: *wij hervatten de beraadslagingen. Uit politesse, zo hoort het, geef ik eerst het woord aan degene die om de schorsing heeft verzocht, dhr. Wiss.*
dhr. Wiss (PvdA): *wij hebben een buitengewoon vruchtbaar actieberaad gehad. Daarover willen we straks bij het stemmen een stemverklaring afleggen. We gaan lekker stemmen.*
Voorzitter: *dhr. De Lange.*
dhr. De Lange : *wij hebben geen stemverklaring.*
Voorzitter: *dhr. Wiss.*
dhr. Wiss (PvdA): *Wij hebben een stemverklaring bij de D66 motie. We gaan mee! We gaan voorstemmen!* ***Wel vinden we, en dat willen wij uiten, wel jammer, dat hier de GEM Crailo, zeg maar, voorrang heeft gegeven aan de argumentatie uit de politiek. We zien er toch een lichte verzwakking in, nou ja een behoorlijke verzwakking in. Dat vinden wij spijtig. Maar we gaan mee. Anders hebben we helemaal niets. Dat is wat wij er over willen zeggen.***
Voorzitter: *jammer, dan is nu het woord aan dhr. De Lange.*
dhr. De Lange (CDA): *wij steunen de motie van D66 over duurzame doelgroepen. En ook ondersteunen wij de wens van Laren over de Ecowal. Ook die motie steunen wij.*
Voorzitter: *er is grote unanimiteit zowel over het voorstel en over de amendementen en u ook over de moties. We gaan stemmen."*
[het verloop van de stemming is door de SNLG niet op papier gezet]

Tot zover de weergave van de video-opname van de vergadering van de gemeente Gooise Meren van 7 juli 2021 door de SNLG

Conclusie van de SNLG
(1) De vergadering bestond uit de behandeling van moties en amendementen. ***Een debat vond niet plaats over de afweging van de belangen van natuur en landschap vs. bebouwing en infrastructuur in het plangebied Crailo.***

(2) Evenals de raadsvergadering van de gemeente Hilversum bestond de bijdrage van alle sprekers uit felicitaties richting zichzelf.

(3) Duidelijk was de teneur in de vergadering, dat de motie over een nader onderzoek naar "de hoogte van de ecowal", geïnitieerd door de raad van Laren, met grote tegenzin door een substantieel deel van de raad van Gooise Meren is

*aanvaard, waarbij alleen het raadslid van Groen Links ervoor pleitte om **niet onverkort** de kosten van een verhoogde ecowal van 3,60 meter naar 5 meter op de gemeente Laren af te wentelen, maar de resultaten van het gewenste nadere onderzoek naar de hoogte van de ecowal af te wachten.*
*De door dhr. F. Vos (GL) daarbij uitgesproken "**winstverwachting"**richting Laren, als ook de opvattingen van dhr. Kwekkeboom (GDP), en van dhr, Wiss (PvdA) en dhr. Van de Schaaf (VDS) doen vermoeden, dat e.e.a. zal leiden tot nare debatten **en overeenkomstige rechtsonzekerheid** in de toekomst met desastreuze gevolgen voor de functionaliteit van de natuurbrug.*

*(4) Ook de raad van de gemeente Gooise Meren heeft evenals de raden van Hilversum en Laren **geen** gevolg gegeven aan de controleplicht, de vergewisplicht, op de rapporten die door de GEM Crailo B.V. zijn uitgebracht.*

*(5) Geen aandacht bestond er voor het **niet uitvoeren** van de adviezen van het Toetsingsadvies van de Commissie voor de milieueffectrapportage van 16 maart 2021 inzake het doen van natuuronderzoek en de parkeerproblematiek e.a. voor dat het bestemmingsplan werd vastgesteld.*

(6) Evenmin als in Hilversum werd er aandacht gevraagd in de raad van Gooise Meren voor de bedenkingen die door de SNLG in haar 13 brieven naar voren zijn gebracht, niet over de functie van de ecowal, niet over de bodemsaneringsituatie en de risico's die daaruit voortvloeien voor de "uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan op voorhand".

(7) De raad was erg tevreden met zichzelf, of zoals dhr. Kwekkeboom (GDP) naar voren bracht, gesteund door de hele raad: "eenheid maakt macht".

(8) Er vond geen afweging plaats van de belangen van natuur en landschap vs. bebouwing en infrastructuur in het plangebied.

(9) Bevreemdend is de stemverklaring van de PvdA, waarin het primaat van de politiek door de PvdA wordt afgewezen en de verantwoordelijkheid voor de besluitvorming bij een B.V. (GEM Crailo B.V.) wordt neergelegd. De voorzitter kon hier alleen maar op antwoorden: "jammer".

2.2.2.4 Conclusies van de SNLG over de besluitvorming op 7 juli 2021 door de raden van de gemeenten Hilversum, Laren en Gooise Meren

Op grond van deze verslagen van de vergaderingen van drie gemeenten, en na kennis te hebben genomen van de moties en amendementen van de gemeente Gooise Meren, met in herinnering de gemeenschappelijke vergadering van de 3 gemeenten van 11 mei 2021 en de vergadering van Gooise Meren van 19 mei 2021 (het beeldvormend gesprek) en van de gemeente Laren van 22 juni 2021 (idem) en van de gemeente Hilversum van 30 juni 2021 (idem) wordt het volgende door de SNLG geconcludeerd.

*(1) Er heeft **géén afweging plaatsgevonden** ingevolge de vereisten van artikel 3:4 Awb. **van alle belangen, feiten en omstandigheden betreffende de natuur en het landschap van het plangebied vs. de belangen van bebouwing en infrastructuur.***

*(2) Enige uitoefening van **de vergewisplicht van art.3:2 Awb heeft niet plaatsgevonden** met uitzondering van de raad van de gemeente Laren terzake van het door de GEM Crailo B.V. verborgen gehouden rapport van maart 2017 van Wageningen Environmental Research "Natuurbrug Laarderhoogt en Woningbouw op Crailo-Zuid, Programma van eisen voor woningbouw nabij de natuurbrug vanuit ecologisch perspectief" door E.A. van der Grift en D.R. Lammertsma.*

*(3) **Geen contact is door de raden opgenomen met WenR (WUR).** Geen verificatie heeft plaatsgevonden van de mededelingen van de GEM Crailo B.V. over dhr. Van der Grift. Zie hierna paragraaf 3 van dit beroepschrift, waar nader wordt ingegaan op het onderzoek dienaangaande door de SNLG.*

*(4) **Ten onrechte zijn de bezwaren van de SNLG over de saneringssituatie**, zoals naar voren gebracht in de Zienswijze, en in de zesde brief **ter zijde geschoven met de opvatting, dat er maar eerder bezwaar had moeten worden gemaakt tegen de Notitie Reikwijdte en detailniveau,** dat van 26 april 2019 tot en met 6 juni 2019 ter visie heeft gelegen.*

*(5) **Ten onrechte hebben de raden de "Reactienota bestemmingsplan en beeldkwaliteitplan Buurtschap Crailo"** van 12 april 2021 **aanvaard zonder nader onderzoek te doen naar de juistheid van de gronden waarop de SNLG zich tegen het ontwerp bestemmingsplan heeft gekeerd**, ook met betrekking tot de **niet in de "Notitie Reikwijdte en detailniveau" aan de orde gestelde saneringssituatie. Daar werd in de Notitie immers met geen woord over gesproken, laat staan dat door " dat- niet- vermelden" er ook maar enig argwaan had kunnen rijzen bij de lezer.***

(6) ***Ten onrechte hebben de raden het bestemmingsplan Buurtschap Crailo vastgesteld*** *en* ***evenzo hebben zij ten onrechte het Beeldkwaliteitsplan vastgesteld.***

(7) ***Alle bezwaren tegen het bestemmingsplan zoals neergelegd in de 13 brieven en in dit beroepschrift blijven evenwel overeind.***

(8) De besluitvorming van 7 juli 2021 was al voorbewerkt door de GEM Crailo B.V. in de door haar geleide gezamenlijke vergadering van de drie gemeenten op 11 mei 2021 (Bevindingen SNLG bij bestudering van dit verslag van de gemeenschappelijke politieke vergadering van 11 mei 2021, zie de conclusies op p. 63 van het beroepschrift

[" 1. De aandacht van de bestuurders/raadsleden voor het belang van natuur en landschap in het plangebied is nagenoeg nihil.
2. Wat de betekenis is van het gebied is voor de natuur in het Gooi en in het plangebied op zichzelf beschouwd en of dat belang door het bestemmingsplan wordt geschaad wordt niet gevraagd."]

*(9) Terwijl op het "****Webinar"van de GEM Crailo B.V.*** *van* ***4 februari 2021*** *in het daar getoonde filmpje [overigens nu niet meer te vinden op internet] de drie wethouders in superlatieven bleven steken (zie ook de zienswijze van 23 februari 2021 over het Webinar), keren deze superlatieven ("fantastisch", "geweldig", "historisch") ook terug in de raadsvergadering van Hilversum van 7 juli 2021 (alleen dhr. Göbbels van Democraten Hilversum deed hier aan niet mee). De zelfde superlatieven werden in de volle breedte gebruikt door de raadsleden van Gooise Meren op 7 juli 2021.*

Deze "superlatieven verhullen een bestuurlijk onvermogen om goed te besturen*.*

NB. *Alleen in de vergadering van de gemeente Laren op 7 juli 2021 ontbraken deze superlatieven, behalve bij de wethouder.*

(10) ***Dankzij de kritische inbreng van de raad van Laren*** *op* ***7 juli 2021,*** *eerder ingenomen in de vergadering van de raad van Laren op 22 juni 2021 (waar Liberaal Laren de raad overtuigde van het ongeoorloofd uit het zicht houden door de GEM Crailo B.V. van het rapport van de WenR van maart 2017) i****s door de drie raden elk besloten tot nader onderzoek over de "hoogte van de ecowal" .***

*(11****) Aan alle overige aspecten van bezwaar vanuit het oogpunt van natuur en landschap, c.q. de bezwaren tegen het geheim houden van de bodemsaneringsituatie, en het niet getrouw gevolg geven aan het Toetsingsadvies van de Commissie voor de milieueffectrapportage alvorens tot vaststelling van het bestemmingsplan te komen, zijn de raden ten onrechte voorbijgegaan.***

(12) ***De raden hebben een bestemmingsplan vastgesteld, dat op voorhand niet uitvoerbaar is vanwege de kosten ervan,*** *die door in ieder geval de gemeente Laren niet kunnen worden gedragen, zoals al reeds duidelijk was uit de notulen van de gemeenteraad van Laren van 18 december 2017 (hierboven geciteerd op pp. 71 en 72).*

(13) ***De raden zijn ten onrechte voorbijgegaan aan de tekst op p. 104 van het Beeldkwaliteitplan 12/2020 over de ecowal****. Die tekst is evenals het gehele Beeldkwaliteitplan een prima voorbeeld van wat de auteur mw. Tracy Metz in 'Nieuwe Natuur, Reportages over veranderend landschap", uitgeverij AMBO, Amsterdam,* ***1998****, ISBN 90 2631515 5, "****een mengsel****" noemt "****van het jargon van planologie en reclame****"(****p. 74****). Hoe anders kan worden verklaard, dat dé functie van de beoogde ecowal , die bij uitstek bedoeld is om de functionaliteit van de natuurbrug het Laarderhoogt te beschermen en te waarborgen, volledig over het hoofd wordt gezien in die tekst, waar als functies van de ecowal worden genoemd: "bedrijf in het noorden": ja!, de "zonnepergola": "ja!, een "observatiepunt", ja!, een "ruimte voor de buurt": ja!***

En geen der raden, en geen der raadsleden heeft de kwintessens van al die propaganda willen zien: *namelijk,* ***dat juist díe functies*** *(****die aan de ecowal worden toegedicht in het Beeldkwaliteitsplan****) de bescherming van de functionaliteit van de Natuurbrug volledig ondermijnen.***

Het onvermogen bij de raden om zich rekenschap te geven van ondeugdelijke mededelingen in het Beeldkwaliteitplan is stuitend. De raden hebben zich van meet af aan ***"om de tuin" laten leiden*** *door de GEM Crailo B.V. en de glimmende brochures, zoals het Stedenbouwkundig en Landschapsplan (december 2019) en het Beeldkwaliteitsplan. Het gebrek aan persoonlijke afstand en de jaarlijkse barbecues, zoals op vrijdag 10 september 2021 door GEM Crailo B.V. hebben ook bijgedragen aan het creëren van Zonnekoning gedrag: geen tegenspraak.*

(14) ***Kennisname van de audio en video-opname van de vergadering van de raad van Gooise Meren van 7 juli 2021 laat zien, dat de animositeit van de raad van de gemeente Gooise Meren jegens de raad van de gemeente Laren blijft voorbestaan met betrekking tot de motie over nader onderzoek naar de vereiste hoogte van de ecowal.***

(15) Uit de beraadslagingen van de raden over het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte bleek, dat er ***terecht veel vragen bestaan over rechtszekerheid ook met betrekking tot de realiseerbaarheid van sociale woningbouw.***

*(16) Uit het antwoord van de in deze zaak als woordvoerder optredende heer F. Vos (Groen Links) van de gemeente Gooise Meren , "**dat er geen extra budget is vanwege de GREX**, [**verhullend taalgebruik voor de Grondexploitatie van Crailo]** **voor het versterken van de biologische diversiteit**", nota bene 1 van de 5 pijlers van Crailo, laat zien, dat het participatieproject in feite voor alle deelnemers **een wassen neus** is geweest, alle loftuitingen van de raden en wethouders over en weer ten spijt. Zelfs het aanplanten van Amerikaanse eik (Quercus rubra, PB) en van bomen in het algemeen was zoals dhr. F. Vos (GL), die materieel leiding gaf aan dit onderdeel van de vergadering, zei: "**te duur vanwege de GREX"** (=grondexploitatie). In de MER van 1 december 2020 werd onder versterking van de biodiversiteit als voorbeeld gesproken over het aanplanten van 'appelbomen en braamstruiken', hetgeen eveneens hilarisch is voor biologen en natuurkenners.*

*(17) **Èn bij de GEM Crailo B.V. èn bij de colleges van B&W èn bij de raden ontbreekt elke kennis over natuur en biologische diversiteit.** Alles wat er in het Stedenbouwkundig en Landschapsplan, en in het Beeldkwaliteitsplan hierover naar voren is gebracht, is slechts **een samenweefsel van planologisch jargon en reclame. De raden hebben hier ten onrechte niet doorheen gekeken**. **Het bestemmingsplan** (gelijkluidend voor de drie gemeenten en dat als 'één bestemmingsplan volgens de raden wordt opgevat en beschouwd) **is daardoor een fopspeen geworden ter zake van de zogenaamde "Groene " pijlers.** Uiteindelijk is daar geen geld voor vanwege de grondexploitatie. Hoeveel geld hebben het participatieproject en de uitgebrachte rapporten de gemeenschap niet gekost? Deze rapporten hebben geen rol gespeeld bij de vaststellingsbesluiten.*

*(18) **Uit economische overwegingen**, gezien de financiële positie van in ieder geval de gemeente Laren **is het plan op voorhand niet uitvoerbaar**. **Dit strekt tot groot nadeel voor de openbare kas. De baten wegen niet tegen de kosten op.***

*(19) Als er al ooit gebouwd gaat worden in dit plangebied , dan is dat alleen voor de bovenklasse van de Nederlandse bevolking. **Aan het opheffen van de gigantische woningnood biedt dit plan geen oplossing.***

*(20) **Bij uitvoering van dit plan gaat de kernwaarde van dit gebied** (rust voor de in het Gooi levende wilde dieren) **volledig teloor, en dit terwijl de naast gelegen Natuurbrug het Laarderhoogt juist bedoeld was om de versnippering van de natuur terug te dringen en de samenhang van de verschillende natuurgebieden in het Gooi en de Utrechtse heuvelrug te versterken.***

(21) In paragraaf 3 wordt nader ingegaan op de onhoudbaarheid van dit plan, waartoe de raden in redelijkheid niet hadden kunnen besluiten. Zij wisten dit en hadden moeten weten, dat dit plan de openbare kas te boven gaat.

*(22) Het **nog immer smeulende conflict** over "de meerkosten" van een solide, duurzame (en overigens nagenoeg onderhoudsvrije) robuuste "hoge begroeide grondwal" **blijft de raden** ook na 7 juli 2021 **splijten**. **Grote rechtsonzekerheid is daarvan het gevolg**.*

De "zeer kwetsbare" financiële basis van het bestemmingsplan in relatie tot de Grondexploitatie ("GREX") komt pregnant naar voren inde volgende drie bijlagen:

bijlage 51 (2020-Crailo-XI-50):** "afwegingsbrief" van **de directeur dhr. J. Nieuwenhuizen van de GEM Crailo B.V.** van **15 december 2020** aan **de Colleges van B&W van de gemeenten Gooise Meren, Hilversum en Laren over een geluidsscherm langs de A1 naast het plangebied Crailo.

Het aanleggen van een geluidsscherm langs de A1 tussen het plangebied Crailo en deze snelweg stuit op ernstige bezwaren van de GEM Crailo B.V. in verband met de grondexploitatie.

*"De kosten voor een scherm kunnen oplopen **naar €10 miljoen**. (…) Met het realiseren van deze maatregel is geen rekening gehouden **in de grondexploitatie** voor Crailo, **waardoor het realiseren van een dergelijke maatregel afbreuk zal doen aan het uitgangspunt van een tenminste neutrale grondexploitatie bij het te realiseren programma (…)".***

***SNLG:** En dan gaat het hier over nog maar één kostenpost, los van alle andere risico's (zoals bodemsanering). Zie hierna bijlage 53, Projectenboek Gooise Meren van **mei 2021**, waar dit wordt bevestigd."*

Einde citaat van het Beroepschrift van 20 september 2021 (opgenomen op pagina 189 t/m 208).

[NB. Vervolg tekst van de analyse van pagina 195]

Vervolg commentaar SNLG:

6) Voor de **r.ov. 30 "Afweging van belangen",** zoals neergelegd in **r.ov. 30.2** is geen plaats.

Immers de ABRvS heeft **geen toets uitgevoerd naar de door de SNLG betwiste stelling van GEM Crailo B.V.** (welke B.V. in de plaats is gesteld van de raden, PB), zoals de stelling, die door de ABRvS - **middels een in het recht gebruikelijke juridische fictie is getransformeerd in een stelling van "de drie raden"**- is geformuleerd in r.ov. 30.1:

"*30.1. **De raden stellen zich op het standpunt dat aan de besluitvorming een zorgvuldige belangenafweging ten grondslag is gelegd.** Enerzijds is gewicht toegekend aan het belang van de voorziene ontwikkeling, waaronder woningen en bedrijvigheid. Anderzijds is gekeken naar de gevolgen van de plannen voor de omgeving, waaronder natuur, landschap en milieu. **Volgens onder meer de ecologische onderzoeken zal de in de plannen voorziene ontwikkeling niet leiden tot een onevenredige aantasting van waarden in natuur, landschap en milieu**."*

Geenszins is er door de raden een belangenafweging gemaakt tussen stedelijke bebouwing aan de ene kant en en aanwezige waarden in natuur, landschap en milieu aan de andere kant.

En om dit te maskeren leidt de ABRvS de aandacht af met de mededeling:

"Naar het oordeel van de Afdeling hebben de raden bij de afweging van de belangen in het kader van de toetsing van de norm van een goede ruimtelijke ordening een groter gewicht mogen toekennen aan het algemeen belang dat is gediend met de met de plannen voorziene ontwikkeling bij woningbouw en bedrijvigheid dan aan het belang van SNLG bij het behoud van de bestaande situatie.** Daarbij neemt de Afdeling in ogenschouw dat de raden mochten aannemen dat er, hetgeen ook niet gemotiveerd is bestreden, behoefte bestaat aan woningen en bedrijven waarin de plannen voorzien, waarbij wordt opgemerkt dat in het algemeen de behoefte aan woningen groot is. Verder neemt de Afdeling in aanmerking dat onder het vorige planologische regime een defensieterrein met de nodige invloed op de natuur, het landschap en het milieu mogelijk was. Daarbij geldt dat in de onderhavige plannen ook gronden zijn bestemd voor natuurfuncties en - zoals onder 8.2 is overwogen - met de plannen de verharding per saldo afneemt en het bouwen van gebouwen uitsluitend, zogezegd, natuurinclusief is toegestaan. Duidelijk is dat de voorziene ontwikkeling invloed heeft op waarden in de natuur, het landschap en het milieu. **Maar de Afdeling acht deze invloed, gelet op de stukken en het verhandelde op de zitting, niet zodanig negatief dat de raden redelijkerwijs niet een zwaarder gewicht hebben kunnen toekennen aan het belang van de voorziene ontwikkeling dan aan het door SNLG gestelde belang van behoud van natuur, landschap en milieu op de door haar beoogde wijze."

7) **Voor de uitsmijter van de ABRvS die hier de vorm heeft gekregen van de volgende tweetrapsraket (zie hierna 7.1 en 7.2) is geen plaats:**

Eerste deel tweetrapsraket:

7.1) **"*Maar de Afdeling acht deze invloed, gelet op de stukken en het verhandelde op de zitting, niet zodanig negatief dat de raden redelijkerwijs niet een zwaarder gewicht hebben kunnen toekennen aan het belang van de voorziene ontwikkeling dan aan het door SNLG gestelde belang van behoud van natuur, landschap en milieu op de door haar beoogde wijze."*** [eerste deel van de tweetrapsraket]

Echter: tegen deze ontkenning in is Het MER-rapport van **1 december 2020** daarin overduidelijk. Alle natuurwaarden met betrekking tot soortenbescherming delven het onderspit:

Zie in dit verband paragraaf 3.4.5.2 van de Zienswijze van de SNLG van 23 februari 2021, waaraan de ABRvS ten onrechte is voorbijgegaan.

Citaat:

"3.4.5.2 *Bevindingen van de SNLG bij nadere analyse van het MER-rapport van **1 december 2020**:*

(1) De samenvatting van het MER-rapport is bij eerste lezing niet-duidelijk. Het doel en het nut van een MER wordt niet direct uitgelegd. De tekst is daardoor een brei, zonder kop en staart. Wat wordt er beoogd? Waarvan is de tekst een samenvatting? Welke vragen stonden bij het opmaken van de MER ter beantwoording open? Hoe heeft de MER-rapporteur gehandeld om op deze, voor de SNLG onbekende, vragen antwoord te vinden en kunnen geven?

Er is geen inventarisatie geweest van de referentie-situatie vóór aanvang van de planvoorbereiding. En voor zover er wel een nulmeting heeft plaatsgevonden, hoe is die uitgevoerd en wat was daarvan het resultaat?

Vervolgens is er niet getoetst, hoe ingrepen in dit gebied (wegenaanleg, ontsluiting, woningbouw, vestiging van bedrijven etc.) dit gebied en het milieu ervan belasten en wat de externe effecten zijn op het milieu , natuur en landschap van de omliggende NNN-gebieden door nieuwkomers op Crailo die daar permanent aanwezig zijn en wonen met hun huisdieren.

Door het ontbreken van enige systematiek en het ontbreken van een gedegen doordacht plan van aanpak in de planvoorbereiding kan niemand tot een gedegen MER komen.

De samenvatting geeft daar blijk van door bij voorbeeld niet in te gaan op de gegronde kritiek van de Commissie voor de m.e.r. ter zake van de verhouding tussen de vijf pijlers en de twaalf punten uit het zogenaamde ,, Rad van Crailo".

Kortom de samenvatting van het MER-rapport ontbeert, evenals het MER-rapport zelf, positieve overtuigingskracht. *Al hetgeen in deze zienswijze hierover naar voren is gebracht dient hier als volledig overgenomen en ingelast te worden beschouwd.*

*(2) De omvang van dit MER-rapport werd door de directeur van de GEM Crailo BV , de heer J. Nieuwenhuizen bij zijn inleiding op het ,, webinar"van **4 februari 2021** met overeenkomstige lichaamstaal al duidelijk als ,,niet- uitnodigend tot bestudering van ,, dit dikke rapport." Dat was ,,voor de liefhebber".*

*(3) ,,Een **heldere en toetsbare beschrijving** van de **doelen** voor de ontwikkeling buurtschap Crailo" wordt door dit MER-rapport niet gegeven.*

*(4) ,, Een **beschrijving en onderbouwing** van het voornemen en verschillende onderscheidene alternatieven / varianten" wordt door dit MER-rapport niet gegeven.*

*(5) ,,Een beschrijving van het **doelbereik** en de **milieueffecten van het voornemen / de alternatieven"** wordt door dit MER-rapport niet gegeven. Niet wordt ,,specifiek ingegaan op **duurzaamheid".***

(6) ,,Een aanzet voor een monitorings- en evaluatieprogramma om te beoordelen of gedurende de looptijd van 20 jaar van het bestemmingsplan de doelen daadwerkelijk worden bereikt en de milieugevolgen acceptabel blijven" wordt door dit MER-rapport niet gegeven. Dit maakt het ook niet- mogelijk extra maatregelen te nemen, indien gewenst.

(7) Het opstellen van een MER-rapport door dezelfde instelling, hier ARCADIS, dat voor 100% betrokken is bij de planvoorbereiding vanaf het begin, kán niet onbevooroordeeld kijken naar zijn eigen werk. ARCADIS is als bureau verantwoordelijk voor het Ontwerpbestemmingsplan Buurtschap Crailo ca 2021. Zie ook de oproep van de directeur van de GEM Crailo BV in het voorwoord bij het Stedenbouwkundig- en Landschapsplan aan ARCADIS, de belangrijkste partner binnen ,,team C", waartoe de GEM Crailo BV met de directeur, de heer Van Nieuwenhuizen zelf als drijfveer behoort: ,,Team C zal GEM Crailo verder ondersteunen bij het afronden van het bestemmingsplan met Milieueffectrapportage voor Crailo. ***Wij rekenen erop dat zij dit op net zo'n voortreffelijke wijze zullen doen als bij het opstellen van dit Stedenbouwkundig- en Landschapsplan."***

(8) Gezien het **- in paragraaf 3.4.4. van deze zienswijze aangetoonde – feit,** dat het Stedenbouwkundig en Landschapsplan kardinale tegenstrijdigheden op het niveau van de relevante bijzonderheden vertoont (1ste: : heide wordt ingeruild voor eveneens niet te realiseren heischraal grasland, 2de :Groene Mantel en bossen als ,,het kapitaal"van Crailo verdwijnen als sneeuw voor de zon, in nota bene een bijlage, 3de : een ecowal wordt voorzien van een uitkijkpost, als stoorzender voor de natuurbrug) **en dit alles onder verantwoordelijkheid van ARCADIS** , is het noodzakelijk het MER-rapport van ARCADIS van 1 dec. 2020 nauwkeurig te bestuderen

*(9) Een **eerste lezing van de Regels en van de Toelichting bij het Ontwerpbestemmingsplan** op **3 februari 2021** kostte **vier uren**. Een **eerste lezing van het MER-rapport van 1 december 2020** nam **ruim 2 uur in beslag per 3 februari t/m vrijdag 5 februari 2021**. Dit gegeven van de enorme omvang van het MER-rapport van 204 pagina`s, plus vrijwel aan het einde daarvan nog aangetroffen bijlagen maken controle van zo'n rapport niet alleen moeizaam, maar ook des tenoodzakelijker.*
*(10) Onder verwijzing naar het klemmende belang, dat de Commissie voor de milieueffectrapportage in haar advies van **26 juni 2019** hechtte aan een goede en nauwkeurige samenvatting van een MER-rapport (Besluitvormers en insprekers lezen **in de eerste plaats de samenvatting van het MER**. **Daarom** verdient dit onderdeel **bijzondere aandacht**. De samenvatting moet als **zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling van het MER."**) is gecontroleerd door de SNLG, **òf** de door de SNLG in het MER-rapport aangetroffen meest kritische samenvattende passage op **pg. 177/204 is opgenomen in de samenvatting op pagina 10 t/m 22/204 van het MER-rapport.***

Diep weggestopt *in het rapport op* ***pg. 176*** *en****177/204*** *schrijft ARCADIS onder "****Eindscore****"* ***voor het onderdeel soortbescherming*** *in paragraaf* ***12.3.3 Effectbeoordeling en mogelijk effectbeperkende maatregelen:***

,,In navolgende tabel is de eindbeoordeling opgenomen van de drie modellen voor het onderdeel soortbescherming, zoals in de voorgaande paragraaf is toegelicht . ***In de tabel is te zien dat de score voor alle drie de modellen zeer negatief is****. Dat komt doordat in alle drie de modellen [model A, model B, model C] verblijfplaatsen aangetast worden van beschermde soorten* ***zoals vleermuizen****. Ondanks dat er voor vleermuizen wel voorzieningen worden getroffen om het verdwijnen van huidige verblijven te compenseren, is het verwijderen van verblijfplaatsen wel ontheffingsplichtig en heeft daarmee een significant negatief effect op de soortgroep.* ***Het voornemen om het gebied in te richten voor wonen en werken leidt daarnaast ook tot een negatief effect (-) of een zeer negatief effect (--) op andere beschermde soorten.*** *(…) Er zijn gee maatregelen* ***die een positief effect hebben op de eindscore.*** *(...).*

Op pg. 177/204 wordt dan het volgende essentiële onderdeel van het Rapport vermeld in alinea 3:

"In model A en model C maakt bos plaats voor heide en in model B maakt bos plaats voor gebouwen. Dit heeft een negatief effect op de huidig aanwezige bossoorten. Door bos te behouden op de plekken waar natuur kan worden ingericht /versterkt in bij voorbeeld model C en geen heide aan te leggen, zal minder leefgebied verdwijnen voor soorten die in de huidige situatie aanwezig zijn.

Ook zorgen bomen over het algemeen voor vermindering van de hoeveelheid lawaai afkomstig van het verkeer op de A1 *en* ***zal door aanwezigheid van het bos minder stikstofdepositie afkomstig van het verkeer op de A1 plaatsvinden op de heidegebieden ten zuiden van het plangebied. Verzuring/stikstofdepositie heeft een negatief effect op heide-ontwikkeling. Daarnaast is het de vraag of het aanleggen van heide binnen het plangebied ecologisch gezien zinvol is. De hoeveelheid heide in Model A is te klein om ecologisch relevant te zijn voor soorten afhankelijk van heide . De hoeveelheid in Model C is meer wenselijk, maar doet afbreuk aan de huidige populatie bossoorten. Het weglaten van heidepatches in model A leidt tot minder verstorende effecten en minder ruimtebeslag van de huidige natuurwaarden.***

Effectbeperkende maatregel

(…)

Door natuurinclusief bouwen en de aanleg van nieuwe natuur vermindert het effect van bestaande natuurwaarden niet. Daarom zijn dit geen effectbeperkende maatregelen."

In de samenvatting *van het MER-rapport op* ***pg. 18/204*** *onder het kopje* ***Natuur*** ***wordt de mededeling van pg. 116/204*** *over ,,de negatieve effecten op* ***alle*** *bossoorten door het verdwijnen van het bos om daarmee plaats te maken voor gebouwen"* ***niet opgenomen, maar volledig omgedraaid in zijn tegendeel****:*

,,De locatie Crailo vormt een cruciale schakel tussen de gebieden van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) ten zuiden en ten noorden van de A1. Een belangrijk element daarbij is de recent gerealiseerde Natuurbrug Laarderhoogt over de A1, direct ten zuiden van de locatie Crailo. ***Het functioneren daarvan krijg een impuls doordat de zuidoostelijke flank van de locatie Crailo bij de natuurzone wordt betrokken,.*** *In de huidige situatie staat hier bebouwing en is het terrein afgeschermd met hekwerken.* ***Een deel van het bestaande bos zal een meer open karakter krijgen door het verdwijnen van de hekken wordt het gebied veel beter toegankelijk voor dieren. Deze ontwikkeling is onderdeel van alle drie de modellen en wordt positief beoordeeld (score +). Daarnaast zal bij alle drie de modellen sprake zijn van verstoring van (vogel) soorten in het NNN door geluid, licht en optische verstoring. De verstoring is bij Model A het minst (score -) en bij model B het sterkst (score --), model C neemt een tussenpositie in (score -/--) .***

Voor wat de betreft de soortbescherming is de score voor alle drie de modellen zeer negatief (score --) omdat in alle drie de modellen verblijfplaatsen aangetast worden van beschermde soorten zoals vleermuizen.

In het verlengde van de beoordeling van duurzaamheid (doelbereik, zie hierna), scoort model A positief tot zeer positief vanuit biodiversiteit (score =/+=), model C positief (score +) en model B negatief (score -).

Commentaar SNLG:

De ,, samenvatting " is geen samenvatting, maar een verdichtsel van onwaarheden, waarbij de steller verdwaald is in het stuikgewas van eigen denkbeelden.

In de samenvatting heeft het ,, verdwijnen van bos" geen negatieve invloed op alle in het bos levende diersoorten (inclusief vleermuizen), of zoals op pg. 176/204 wèl werd benadrukt:
,,Het voornemen om het gebied in te richten voor wonen en werken leidt daarnaast ook tot een negatief effect (-) of een zeer negatief effect (--) op ,,andere'' beschermde soorten.", *dus ook naast het negatieve effect op vleermuissoorten, op alle andere diersoorten in het bos, zoals ook bosvogels etc.*

*Interessant is, dat ,, in de samenvatting" **evenmin** de conclusie in de tabel op **pg. 176/204 van het MER-rapport zelf** ten aanzien van de modellen B en C is genoemd:*

***,,Toename van recreatie , mensen en bedrijvigheid kan leiden tot vernieling/ vertrappen van plantensoorten**." (onder Model B), respectievelijk **,,tot een toename van vernieling/vertrappen van plantensoorten indien buiten de paden wordt gewandeld."** Onder Model C).*

***Commentaar SNLG:** gekozen is in het Ontwerpbestemmingsplan voor een ,, uitgebreid Model C", waarbij nu geen 500 woningen (zoals onder model C aanvankelijk de bedoeling was) worden gebouwd, maar 590, dus vrijwel gelijk aan het aantal woningen uit Model B (600 woningen). Hoe dan ook is gekozen voor ,,lood-om - oud- ijzer", waarbij het ,, uitgebreide voorkeursmodel C" nevengeschikt aan Model B is gemaakt met een vrijwel gelijk aantal huizen en navenant een gelijk aantal nieuwe bewoners in het plangebied, met alle gelijke negatieve effecten van dien.*
Dat de gemeenten er daarbij op zullen toezien, dat er ,,alleen op de paden wordt gewandeld" in model C is een fictie.

*Om deze beschouwing af te ronden, wordt voor de volledigheid nogmaals gewezen op **bijlage 1** bij het MER-rapport 2020, **pg. 2/12 , regels 18, 19 en 20**. Het aanleggen van heide werd niet reëel geacht, niet vanwege ,, te kleine gebieden in het plangebied", maar juist vanwege ,,een woonomgeving", die per definitie geen ruimte laat voor heide –ontwikkeling.*

*In de zienswijze is aangetoond, dat ook het zogenaamd aanleggen van ,,heischraal grasland" een fictie is vanwege eveneens de woonomgeving, waarbij stikstofdepositie uit de lucht en via faecaliën van honden en katten in dit gebied leidt tot het te boven gaan van de Kritische Depositie Waarde (KDW) voor Heischraal grasland. Zie andermaal **paragraaf 3.1.2.4 op pg 23 e.v.***

*Ten onrechte heeft Arcadis in het MER-rapport van **december 2020** niet verwezen naar de Herstelstrategie van **juni 2020**, een evenmin naar de voorganger daarvan van **2016**. **Deze hiaten in de hoofdtekst van de MER zijn dan ook per definitie tevens onduldbare hiaten in de samenvatting**.*

*Helder is dat onder het vergroten van biologische diversiteit in het MER-rapport verstaan wordt : ,, het planten van appelbomen en bramenstruiken" (regel 20, kolom 3 van bijlage 1), waarvan de laatste soort (Rubus fruticosus) volop te vinden is op de Natuurbrug en in de bermen in het eerste deel van het Gebed zonder End, en overal waar stikstofbemesting uit de lucht, en terrestrische bemesting ook door huisdieren aan de orde is. **De onbebouwde terreinen in het plangebied Crailo zullen, bij doorzetten van dit plan, het karakter hebben van die ,, heide percelen" buiten de hekken in de Bussumerheide, waar honden vrij mogen lopen: ,, omgewoelde poepveldjes".***

*Na gedurende 26 uur in eerste aanleg het MER-rapport regel-voor-regel te hebben bestudeerd en ook na lezing in tweede instantie is het voor de SNLG duidelijk, dat er bij de samenstellers van het MER-rapport van december 2020 sprake is van ,,kokervisie", waarbij er geen systeemkritiek aan te pas is gekomen. En voor zover er sprake was van een kritische blik, is die waarschuwing uit de hoofdtekst op **pg. 176/204 en 177/204**, in de samenvatting er uit gesneden en in zijn tegendeel komen te verkeren. **Er is geen sprake van een coherente tekst**, maar wel van **hiaten,** vaagheden, ongerijmde wendingen en tegenstrijdigheden op het niveau van de relevante bijzonderheden.*

Niet wordt voldaan aan de terechte eisen van de Commissie voor de milieueffectrapportage, waaraan een goed MER-rapport dient te voldoen."

Voor alle bossoorten wordt in het MER van 1 december 2020 in 12.3.3 onder het kopje eindscore het volgende geconcludeerd op pagina 176 en 177/204 door ARCADIS onder "Eindscore" voor het onderdeel soortbescherming: :

*"**12.3.3 Effectbeoordeling en mogelijk effectbeperkende maatregelen:***
*,,In navolgende tabel is de eindbeoordeling opgenomen van de driemodellen voor het onderdeel soortbescherming, zoals in de voorgaande paragraaf is toegelicht . **In de tabel is te zien dat de score voor alle drie de modellen zeer negatief is**. Dat komt doordat in alle drie de modellen [model A, model B, model C] verblijfplaatsen aangetast worden van beschermde soorten **zoals vleermuizen**. Ondanks dat er voor vleermuizen wel voorzieningen worden getroffen om het verdwijnen van huidige verblijven te compenseren, is het verwijderen van verblijfplaatsen wel ontheffingsplichtig en heeft daarmee een significant negatief effect op de soortgroep. **Het voornemen om het gebied in te richten voor wonen e werken leidt daarnaast ook tot een negatief effect (-) of een zeer negatief effect (--) op andere beschermde soorten.** (…) Er zijn geen maatregelen **die een positief effect hebben op de eindscore.** (…)."*

7.2) Tweede deel tweetrapsraket:

Hetzelfde verwijt richting de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State over haar willens en wetens bewust wegkijken van de feiten ligt besloten ten aanzien van het tweede deel van de door de ABRvS geformuleerde uitsmijter:

"*Evenmin ziet de Afdeling grond voor de conclusie dat de besluiten zijn genomen in strijd met de door SNLG genoemde beginselen en verboden.* ***Anders dan SNLG stelt, is niet gebleken dat de raden zich bij hun besluitvorming, met voorbijgaan aan het belang van een goede ruimtelijke ordening en de belangen van SNLG, overwegend heeft laten leiden door overwegingen van financiële aard en privaatrechtelijke verplichtingen jegens commerciële partijen****."* [Tweede deel tweetrapsraket].

Echter: Onverhuld heeft GEM Crailo B. V. in haar **memo van dhr. Twan Zeegers van 2 juli 2021** laten weten: de grondexploitatie is leidend [zie pagina 72 beroepschrift SNLG van 20 september 2021]:

"Twan Zeegers 06 21 51 82 81 t.zeegers@crailo.nl 2 juli 2021 ...
https://hilversum.bestuurlijkeinformatie.nl › Agenda

PDF

Memo. Behandeld door. ***Twan Zeegers***. Telefoon. 06 21 51 82 81. E-mail t.zeegers@***crailo***.nl. Datum. ***2 juli 2021***. Ons kenmerk. ***MEMO/100139***. Bijlage(n). "

Echter:

Pagina 2 is op internet nu verwijderd/ "ge'omerteerd". Niemand, en ook kennelijk de ABRvS niet, mag het weten.
Na pagina 1 met een opsomming ***Globale kostenraming ecowal van 3,6 meter en 5 meter****, gaf de GEM Crailo B.V. op p.2 commentaar op de motie van D66 Hilversum(C14), citaat:*

"'Het commentaar zoals door het College van B&W gegeven op de eerder ingediende motie van D66 Hilversum (C14) blijft gehandhaafd en is toegevoegd.

De aangepaste motie vertaalt de Hilversumse verordening naar Crailo. De woningbouwsegmentering is vastgelegd in het bestuurlijk overleg Crailo en de aandeelhoudersvergadering Crailo met daaraan gekoppeld het – privaatrechtelijke -- instrumentarium dat ingezet wordt om te zorgen voor borging.

Dit leidt ertoe dat de GEM het volgende commentaar heeft op de motie:

Ad 1.
De voorgestelde indexatie niet overnemen: in de overeenkomsten kunnen we op basis van de marktconformiteit de op dat moment meest gangbare indexatie aanpassen.
Dit kan door aandeelhouders van de GEM jaarlijks gebeuren. Elders wordt vaker CPI + 1% gehanteerd.

De huurgrenzen voor Crailo zijn €725 --€900,- (90 woningen)
€900 -- €1.200 (70 woningen)
De grondexploitatie is leidend voor Crailo en daarmee ook het hanteren van deze categorieën.

Ad 2.
De bepaling huisvestingsverordening komt te vervallen. Deze is voor de drie gemeenten verschillend.

Ad 3.
De termijn van 25 jaar wordt sterk ontraden : de maximale termijn is 10 tot 15 jaar.

Ad.4
Dit is een voorschrift zonder toegevoegde waarde voor Crailo: grondgebied Crailo ligt binnen de 1200 meter van een OV knooppunt. De GEM is verantwoordelijk voor de randvoorwaarden voor uitgifte. De GEM heeft daarmee grip op de ondergrens van het aantal te realiseren m2 BVO voor de te realiseren woningbouw.

Tot slot kan nog verwezen worden naar de overige bedingen die de GEM heeft voorgesteld.
Dit antwoord willen we ook naar de griffies sturen als aanvullend advies namens de colleges van B&W.

GEM Crailo B.V. 2 juli 2021"

Einde citaat van de door het Bevoegde gezag verdwenen pagina 2 van het MEMO /100139 van de GEM Crailo B.V."

8) **Hoe de Raad van State het ook wendt of keert, ten einde toe wenst de ABRvS weg te kijken naar wat er in de procedure door de SNLG naar voren is gebracht.**

Zie de volgende paragraaf.

6.4.17 Brieven voorfase en ingelast r.ov. 31., 32. (pagina 29)

,,Brieven voorfase en zienswijze herhaald en ingelast

31. De algemene verwijzing naar de formele en inhoudelijke bezwaren die SNLG heeft tegen de gevolgen van het plan voor de natuur, het landschap en het milieu zoals geuit in de 13 door SNLG aan de raden toegestuurde brieven uit de fase voorafgaand aan de vaststelling van de bestreden besluiten, is naar het oordeel van de Afdeling onvoldoende voor een ander oordeel. ***Deze bezwaren slagen, gelet op al het voorgaande, immers niet, zodat ook niet aannemelijk is gemaakt dat de plannen belangrijke nadelige gevolgen zullen hebben voor de natuur, het landschap en het milieu****.*

Het betoog slaagt niet.

32. Voor zover SNLG verzoekt de inhoud van haar zienswijzen als herhaald en ingelast in de beroepschriften te beschouwen, overweegt de Afdeling ***dat in de zienswijzennota behorende bij de bestreden besluiten is ingegaan op deze zienswijzen. SNLG heeft in haar beroepschriften noch ter zitting redenen aangevoerd waarom de weerlegging van de desbetreffende zienswijzen in de bestreden besluiten onjuist zou zijn.***

Het betoog slaagt niet."

Commentaar P. Bogaers:

1) **De ABRvS verwacht kennelijk van de SNLG, dat integraal alle 13 brieven in de voorfase tot aan de vaststellingsbesluiten van 6 en 7 juli 2021 letterlijk met vork en mes in de keel van de ABRvS worden gedouwd. Dat kan niet. In de voorfase is in de Zienswijze van 23 februari 2021 ingegaan op alle punten, die ook in het beroepschrift van 20 september 2021 naar voren zijn gebracht.**

2) In de inleiding van het beroepschrift is op pagina 3 e.v. het plan van behandeling van Het beroepschrift opgenomen. De dertien brieven zijn daarbij niet over de schutting van de Raad van State gegooid.

Citaat:

"1. Inleiding: Plan van behandeling beroepschrift en verzoek voorlopige voorziening, leeswijzer

In volgorde wordt in het beroep ingegaan op de voorbereidingsfase van de vaststellingsbesluiten van 7 juli 2021, eindigend met een bespreking van de vergaderingen van elk van de gemeenteraden (paragraaf 2).

Na de behandeling van de voorfase, eindigend met de vergaderingen over de vaststellingsbesluiten wordt ingegaan op de gronden waarop het beroepschrift berust (paragraaf 3).

Het ontwerp bestemmingsplan Buurtschap Crailo is door de drie gemeenten tegelijk ter visie gelegd op 14 januari 2021. In het ***voortraject****, geëindigd met de vaststellingsbesluiten van 7 juli 2021 (Hilversum) en eveneens van 7 juli 2021 (Laren, en Gooise Meren), heeft de SNLG een zienswijze bij elk van de drie gemeenten ingediend op 23 februari 2021, gevolgd door twaalf aanvullende brieven. De dertien brieven van de SNLG zijn gepubliceerd op www.snlg.nl.*
De Commissie voor de milieueffectrapportage heeft de 13 brieven telkens per gelijke post en/of e-mail ontvangen.

Het eerste deel van het beroepschrift wordt afgerond met een bespreking van de vergadering van de GEM Crailo B.V. en Arcadis Nederland B.V. met de drie betrokken gemeenten ***gezamenlijk*** *op* ***11 mei 2021*** *(par. 2.2.1).*

In par. 2.2.2. e.v. worden de vergadering ter vaststelling van het bestemmingsplan van de raad van de gemeente Hilversum van 6 juli, voortgezet t.a.v. punt 18, vaststelling bestemmingsplan op 7 juli 2021 (par. 2.2.2.1), en de vergaderingen van de raad van de gemeente Laren (par. 2.2.2.2) en van de gemeente Gooise Meren (par. 2.2.2.3), elk op 7 juli 2021 gehouden, worden in het slotdeel van de besluitvorming besproken.
Centraal staat de vraag naar de belangenafweging door de raden tussen natuur en bebouwing/infrastructuur.

De conclusies van de SNLG over de besluitvorming van 7 juli 2021 worden behandeld in par. 2.2.2.4

De inhoud van deze stukken uit de voorfase dient hier als volledig overgenomen en ingelast te worden beschouwd in dit beroepschrift.

De dertien opeenvolgende brieven zijn opgenomen in een aparte dossiermap bij het beroepschrift: documenten A t/ M.
De bijlagen bij het beroep en voorlopige voorziening zijn cijfermatig doorgenummerd en worden in een aparte map bij het beroep overgelegd. Enkele documenten zijn zowel te vinden in de map met documenten A t/m M, als in de map met bijlagen.

*De **inhoudsopgave** van het beroepschrift en van het verzoek om een voorlopige voorziening, inclusief een overzicht van de dertien Documenten A t/m M), en van de bijlagen is opgenomen op **p. 168** e.v. Daarin is eveneens het overzicht opgenomen van in het beroepschrift en verzoekschrift voorlopige voorziening in kaders opgenomen e-mailberichten.*

Leeswijzer bij het beroepschrift en verzoek voorlopige voorziening

Als overzicht van de in dit beroepschrift en verzoekschrift behandelde onderdelen uit de besluitvorming van de raden, die alle zien op de vraag naar het in acht nemen van de raden van de artikelen 2:4, 3:2, 3:4, 3: 46 en 3:47 Awb is de volgende indeling in paragrafen van belang:

***1. Inleiding: Plan van behandeling beroepschrift en verzoek** voorlopige voorziening* *pagina 3*

2. 1 De voorfase in herziening en de dertien brieven van de SNLG aan de raden, 23 februari- 6 juli 2021 *pagina 7*

A.** Eerste brief, de **zienswijze van de SNLG** van **23 februari 2021 (2020-Crailo-II-50,106 pp.); *pagina 7*

***B Tweede brief** van **dinsdag 2 maart 2021 (2020-Crailo-III-23b (aanbiedingsbrief)** en **III-23 (4 pg's)** over het **rapport van bureau Tauw** "biodiversiteit op Crailo", 22 november 2019", waarin feitelijk **uitgestorven plantensoorten worden voorgesteld als doelsoorten** voor natte heide/vennen en poelen bij het Ontw.bp. Crailo van 14 januari 2021;* *pagina 7*

***C. Derde brief** per e-mail (18:37 uur) van **maandag 22 maart 2021 (2020-Crailo-IV-2)** over het **Toetsingsadvies** van de **Commissie voor de milieueffectrapportage**, projectnummer 3379 Ontwikkeling Buurtschap Crailo.pdf, gepubliceerd op **16 maart 2021, waarbij was meegezonden** "Een selectie van twintig aandachtspunten uit de Zienswijze van 23 februari 2021 en uit de tweede brief van 2 maart 2021" **(2021-Crailo-III-39)**;* *pagina 7*

***D. Vierde brief** van **maandag 24 mei 2021 (2020-Crailo- IV-29, IV-43)** ter aanvulling op de zienswijze van 23 februari 2021) en een **1ste e-mail** van de SNLG van **maandag 24 mei 2021, 21:58 uur (2020-Crailo-IV-44)**aan de raden;* *pagina 7*

E. Vijfde brief** van **dinsdag 1 juni 2021 (2020-Crailo-V-12) van de SNLG aan de raden en colleges van B&W van de drie gemeenten, tevens per e-mail verzonden** op **dinsdag 1 juni 2021, 17:55 uur; *pagina 8*

F). Zesde brief** van **vrijdag 11 juni 2021 (2020-Crailo-V-35) van de SNLG aan de raden en colleges van B&W van de drie gemeenten, tevens per e-mail verzonden** op **vrijdag 11 juni 2021: 01:36 uur ; *pagina 11*

G). Zevende brief** van **dinsdag 15 juni 2021 (2020-Crailo-VI-10) van de SNLG aan de raden en colleges van B&W van de drie gemeenten, tevens per e-mail verzonden** op **dinsdag 15 juni 2021: 16:46 uur; *pagina 23*

H). Achtste brief** van **dinsdag 22 juni 2021 (2020-Crailo-VI-28) van de SNLG, overhandigd aan de voorzitter en alle leden van de raad van de gemeente Laren, en daarmee aan de raden en colleges van B&W van de drie gemeenten; *pagina 30*

***I). Negende brief van de SNLG** van **dinsdag 29 juni 2021** per e-mail, **12:48 uur** aan de griffie van de gemeente Hilversum en de griffies van Laren en Gooise Meren **(2020-Crailo-VI-49, jo.VI-50)**;* *pagina 37*

J). Tiende brief van de SNLG (2020-Crailo-VII-5) aan de raden van dinsdag 29 juni per e-mail van 15:49 / 16:49 uur; *pagina 41*

K). Elfde brief van de SNLG aan de raden van donderdag 1 juli per e-mail van 13:01 uur naar de raden via de griffies van de drie gemeenten verzonden; *pagina 43*

L). Twaalfde brief van de SNLG aan de raden van vrijdag 2 juli per e-mail van 16:10 uur naar de raden via de griffies van de drie gemeenten verzonden; *pagina 49*

M). Dertiende brief van de SNLG aan de raden van dinsdag 6 juli 2021 per e-mail van 17:56 uur naar de raden via de griffies van de drie gemeenten verzonden (2020-Crailo-VIII-50); *pagina 51"*

3) Daarenboven heeft geen der raden de moeite genomen ook maar ooit een antwoord te geven aan de SNLG op een van de dertien brieven.

4) Waar van toepassing heeft de SNLG in het beroepschrift en in de opvolgende brieven aan de ABRvS bij voortduring geput en geciteerd uit de onderzoeken van de SNLG, zoals onder woorden gebracht in de dertien brieven aan de raden. Het moet ervoor worden gehouden dat GEM Crailo B.V. de dertien brieven onder zich heeft gehouden en daar uit strategische redenen niet op heeft gereageerd.

NB. In het beroepschrift van 20 september 2021 is op **pagina 11 t/m pagina 21** door SNLG nauwgezet ingegaan op de gronden waarom SNLG zich niet kon verenigen met **de Reactienota van Arcadis/GEM Crailo B.V. van 22 april 2021. Daarbij is uitvoerig ingegaan op de zesde brief (60 pagina's tekst) van de SNLG aan de raden van 11 juni 2021, waarin de bezwaren van de SNLGH tegen de Reactienota zijn geformuleerd.** De **zesde brief aan de raden** van **11 juni 2021** is **document F bij het beroepschrift**.

Vraag die opkomt bij het analyseren van de Uitspraak van 1 februari 2023:
Waarom leest de ABRvS daar langsheen?

5) **De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State is met r.ov. 31 ernstig in verzuim, alsof de zesde brief van 11 juni 2021 er niet toe doet.** De ABRvS was door het beroepschrift van 20 september 2021 en de daarin opgenomen verwijzing naar de zesde brief van 11 juni 2021 prima op de hoogte van de gronden, waarom de SNLG zich niet kon verenigen met de Zienswijzennota van 22 april 2021.

Ten behoeve van deze analyse van de uitspraak van de ABRvS van 1 februari 2023 volgt hier de integrale tekst uit het Beroepschrift van 20 september 2021 over de gronden van beroep tegen de Reactienota van 12 april 2021.

Citaat:

" F). Zesde brief** van **vrijdag 11 juni 2021 (2020-Crailo-V-35) van de SNLG aan de raden en colleges van B&W van de drie gemeenten, tevens per e-mail verzonden** op **vrijdag 11 juni 2021: 01:36 uur

(zie ook bijlagen 9 t/m 11)

De aanhef van de zesde brief van 11 juni 2021 luidt:

"Over de Reactienota van Arcadis/GEM Crailo* B.*V. van 12 april 2021
Zesde brief *SNLG aan de raden en B&W's van Gooise Meren, Hilversum en Laren,* ***commentaar van SNLG*** *op de* ***Reactienota*** *van* ***12 april 2021****, eerst op 28 mei 2021 door de gemeente Gooise Meren gezonden per e-mail van vrijdag 28 mei 2021 om 11:32 AM door mw. K. Bouwmeester (raadsadviseur B&W communicatie), 50 pp.,37.632 woorden*

Zie in dit verband de ***vierde brief*** *van de SNLG van 24 mei 2021 onder kenmerk 2020-Crailo-IV- 29 over de inbreng SNLG beeldvormende vergadering Ontw.bp. Crailo van 19 mei 2021 (20 pp.,10.252 woorden), en zie tevens de* ***vijfde brief*** *van de SNLG van 1 juni 2021 onder kenmerk 2020-Crailo-V-12 met een klacht over niet-tijdig informeren vóór 19 mei 2021 (datum van de beeldvormende vergadering Gooise Meren, ,,Het Gesprek")"*

De verzending van de e-mail van de SNLG van vrijdag 11 juni 2021 om 01:36 uur is bevestigd door een ***e-mail*** *van* ***Laren Griffie van vrijdag 11 juni 2021, 8:29 uur (bijlage 9, 2020-Crailo-V-46).***

Een bewijs van ontvangst werd ook naar de SNLG gezonden door ***Griffie-Hilversum*** *per* ***e-mail van vrijdag 11 juni 2021, 14:54 uur (bijlage 10, 2020-Crailo-V-48).***

Per ***brief*** *van* ***donderdag 17 juni 2021*** *(ontvangen op vrijdag 18 juni) berichtte de gemeente Gooise Meren op* ***p.2/2 in de laatste alinea*** *de zesde brief te hebben ontvangen (****bijlage 11, 2020-Crailo-VI-20****).*
In het schrijven van 17 juni 2021 is door de behandelaar, dhr. Van Braam van Vloten eerst ingegaan op de klacht van de SNLG van 1 juni 2021 over het ten onrechte niet tijdig informeren door de gemeente Gooise Meren van de SNLG vóór "de Politieke Avond" van 19 mei 2021 over het bestaan van de Reactienota van 12 april 2021. Op dit aspect is hierboven in dit beroepschrift ingegaan op ***p.7****. Identieke brieven van Laren van 16 juni 2021 (dossiernr.2020-Crailo-VI-29), zaaknr. Z21000154/21.0005549. en van Hilversum van 17 juni 2021 (dossiernr. 2020-Crailo-VI-19), kenmerk 752039 werden door de SNLG ontvangen op 18 juni 2021. Deze twee brieven worden hierbij niet overgelegd.*

Inhoudelijk is de zesde brief van belang.

Op p.2 is in de 6de brief aangesloten bij de eerste 5 documenten A t/ m E:

"*In aansluiting op deze vijf stukken volgt hierna een systematische beschouwing door de SNLG van de "Reactienota Bp. en Beeldkwaliteitplan van Buurtschap Crailo van 12 april 2021", bestaande uit 94 pagina's, toegezonden per e-mail aan de SNLG op vrijdag 28 mei 2021.*

Deze beschouwing sluit aan bij de mondelinge inbreng van de SNLG in Het Gesprek (de Politieke Avond van 20:00 tot ca. 22:OO uur via Zoom over het bestemmingsplan Buurtschap Crailo van de gemeente Gooise Meren van 19 mei 2021). Deze inbreng is ook schriftelijk in de vierde brief van de SNLG van 24 mei 2021 aan de raden en de colleges van B&W overgelegd.

De inhoud van de vijf eerdere brieven dient hier als volledig overgenomen en ingelast te worden beschouwd. Puntsgewijs wordt het volgende geconstateerd: (…)"

In de 6de brief (50 pp.) wordt puntsgewijs de Reactienota van 12 april 2021 geanalyseerd. Daarbij zijn 26 vragen geformuleerd waarop nooit antwoord van de raden is gevolgd.

Ter beoordeling van hetgeen in dit zeer complexe dossier door de SNLG is beschreven over de 94 pagina's tellende Reactienota is het helaas nodig *de* ***6de brief (Document F) middels "close reading" te bestuderen (niet alleen ten aanzien van de punten waarop de GEM Crailo B.V. en de auteur van de Reactienota, ARCADIS Nederland B.V. ingaat op de zienswijze van de SNLG van 23 februari 2021, maar op alle punten uit alle zienswijzen, waaronder de Zienswijze van het Goois Natuurreservaat (GNR). De inhoud van de Zesde brief dient hier als volledig overgenomen en ingelast te worden beschouwd.***

Helder mag worden , dat welk argument – hoe redelijk ook-- van de SNLG en van het GNR als terreinbeherende instantie in het Gooi, ten onrechte terzijde zijn geschoven*. GNR heeft direct belang bij de opvattingen over natuur en natuurbeheer, en de invloed van het plan op de door het GNR beheerde NNN gebieden in het plangebied zelf (3,5 hectare) en op de uitstralende werking van het bestemmingsplan op de naastliggende NNN-gebieden. De functionaliteit van de in 2015 geopende Natuurbrug het Laarderhoogt naast het plangebied (in het plan genoemd "Op Zuid") wordt door het plan bedreigd en geschaad.*

Maar ook de verstorende invloed van het plan op de eeuwenoude en landschapsbepalende zandweg en bijhorende houtsingels van het "Gebed zonder End", de scheiding tussen de Bussumerheide en de Westerheide, bedreigt de

instandhouding van het landschap en de natuur. De onachtzaamheid , waarmee de GEM Crailo B.V. en de drie raden met de natuurbelangen omgaan is voor de SNLG niet acceptabel. Zie de besluitvorming door de raden over de "ecowal", die de functionaliteit van de Natuurbrug het Laarderhoogt moet waarborgen.

- *Zie de weigering van de GEM Crailo B.V. en de raden om tegemoet te komen aan de eisen die aan een Ecowal dienen te worden gesteld om inderdaad als bescherming van de natuurbrug te dienen.*
- *Zie het afwijzen van het versterken van de natuur rond het Gebed zonder End door te weigeren een bosstrook van minimaal 20 meter breedte aan weerszijden van het Gebed zonder End als natuur en/of Groen 1 te bestemmen, c.q. langs de westzijde van het gebied "Op Zuid".*
- *Zie het voornemen om de bestaande grondwal bij het schietterrein van Defensie **niet intact** te laten en voor de helft aan de noordzijde daarvan af te graven.*
- *-Zie het intact gelaten voornemen om een Uitkijktoren te bouwen op de Ecowal etc., etc.*

Uitgangspunt bij de planvoorbereiding was, dat "de natuur/het landschap leidend moet zijn" bij de planvorming en bij de uitvoering van het bestemmingsplan voor het plangebied Crailo.

Gaandeweg zijn de uitgangspunten uit het Ambitiedocument van 2013 en van 2017 en ook van het Stedenbouwkundig – en Landschapsplan van december 2019 door GEM Crailo B/V. losgelaten. Commerciële redenen van exploitatie is de leidraad geworden. Bescherming van natuur en landschap in dit bestemmingsplan is niet meer gewaarborgd..

Aan een afweging van deze belangen zijn de raden niet toegekomen. *Alles is overgelaten aan de GEM Crailo B.V. en de door deze B.V. ingeschakelde bureaus Tauw en ARCADIS* Nederland B.V.
Uit het MER van 1 december 2020 is verborgen in het rapport van Arcadis helder geworden, dat elk van de onderzochte drie modellen leiden tot ernstige nadelige gevolgen voor alle in het plangebied aanwezige soorten. Ook dit feit is terzijde gelegd.

Aan "het kapitaal van Crailo", zoals dat ook in het Stedenbouwkundig- en Landschapsplan van december 2019 wordt genoemd (de "groene omlijsting"/ "de Groene Mantel" en de bosschages in het plangebied) wordt in het vastgestelde plan geen robuuste waarde toegekend. Het mag worden afgebroken en er mogen doorsnijdingen voor het verkeer in worden gemaakt.

Het Plan met verbrede reikwijdte ex artikel 7c Besluit Uitvoering van de Crisis- en herstelwet geeft het bevoegde gezag de mogelijkheid " te experimenteren met bestemmingsplannen die onder vigeur van deze wet worden vastgesteld".

Hierin is de mogelijkheid opgenomen om te experimenteren met een bredere reikwijdte van bestemmingsplannen.

In de voorfase van het bestemmingsplan heeft wethouder J. Eijbersen van Gooise Meren diverse toezeggingen gedaan aan omwonenden van de aangrenzende Anne Franklaan, die vervolgens weer werden ontkend of ontkracht door de gemeente. De Bewonersvereniging Anne Franklaan heeft op de "Politieke Avond" van de raad met de burgerij op 19 mei 2021 zich hierover beklaagd. De hierdoor ontstane rechtsonzekerheid werd weggewuifd door de wethouder.

NB. Met dit Bestemmingsplan mag worden "geëxperimenteerd", maar geen enkele rechtszekerheid en rechtsgelijkheid wordt met dit plan gewaarborgd.

Het plan biedt alle openingen tot ambtelijke willekeur. Het gescherm met "ecologische ambities", zoals 'vergroten van "biodiversiteit" ' is planologisch jargon in dit plan voor misleiding door de overheid van de werkelijke resultaten van dit plan bij uitvoering ervan.
*Het begrip "biodiversiteit" (een afkorting van "biologische diversiteit") is in het plan niet gedefinieerd en komt niet overeen met **artikel 2 van het Internationale Verdrag inzake de Biologische Diversiteit van de Verenigde Naties van Rio de Janeiro van 1992**, waaraan Nederland als Verdragspartij gehouden is:*

*Dat verdrag noemt expliciet onder **artikel 2**: de bescherming van ecosystemen. Daarvan is hier geen sprake met het voornemen om "heischrale graslanden" te creëren, gezien niet alleen de voortgaande atmosferische neerslag van NOx-verbindingen (met als gevolg verzuring en vermesting waardoor het milieu rijp is voor verruiging (brandnetels, bramen, Japanse duizendknoop etc.) , maar ook door de toekomstige aanwezigheid van huishoudens en hun auto's en kinderen en huisdieren in 590 woningen in het plangebied, waardoor de genoemde verzuring en vermesting wordt versterkt.*

De ambities stranden op een ecologische onmogelijkheid. Het huidige abiotische milieu (droge, arme, zure zandgronden van het Gooi, hoog gelegen op de centrale heide) en de effecten op het abiotische milieu van de toekomstige stadsbevolking laten dit niet toe.

Het is allemaal in de planvoorbereiding willens en wetens buiten beschouwing gelaten door de raden. *Er is geen enkel debat aan gewijd.* ***De natuur is niet leidend, maar lijdend****. De huidige aanwezige populaties van dieren en planten zijn ernstig de dupe. De natuur is letterlijk "vogelvrij". Zie ter bevestiging daarvan* ***het MER van 1 december 2020.***

Niet zomaar is vanaf 1925 in het Gooi altijd de leidraad geweest: niet over te gaan tot stadsuitbreiding buiten de kernen, en zeker niet te bouwen op de Centrale heide (= Westerheide en Bussumerheide). Dat uitgangspunt is hier ten onrechte losgelaten. ***Zie ook de zienswijze van de SNLG van 23 februari 2021 over deze historische inzichten****, Er is hier geen sprake van "voortschrijdend inzicht", maar van historische en bestuurlijke amnesie, erger dan achteruit schrijdend inzicht.* ***Er is ten onrechte geen sprake van consistentie van beleid****.*

In de gronden van het beroepschrift wordt ingegaan op het niet beantwoorden door de GEM Crailo B.V. en de drie gemeenten aan het Toetsingsadvies van de Commissie voor de milieueffectrapportage van ***16 maart 2021****, waarin vier adviezen zijn opgenomen tot aanvullend nader onderzoek alvorens het bestemmingsplan vast te stellen. Aan dit verzoek tot nader aanvullend onderzoek op voorhand is niet tegemoet gekomen ter zake van alle adviezen op gebied van de effecten van het plan op soortbescherming en habitatbescherming, annex monitoring . Alleen over AERIUS berekeningen is een summier aanvullend rapport opgesteld, waarvan de beoordeling door de SNLG door gebrek aan kennis over de gehanteerde methode niet mogelijk is.* ***Over fijnstof in dit plangebied door het verkeer vanaf de A1 ontbreekt elk verifieerbaar gegeven in de planvoorbereidende stukken****.*

Ook de Commissie voor de milieueffectrapportage heeft aan de SNLG bevestigd, dat zij wettelijk geen instrument heeft om sancties te stellen op gemeentebesturen, wanneer de adviezen van de commissie zoals in Crailo terzijde worden gelegd. Zie verder in dit beroepschrift.

Op al hetgeen de SNLG heeft aangevoerd over de ernstige bodemsituatie, veroorzaakt door het ministerie van defensie in de 6de brief wordt in ***de Reactienota van 12 april 2021 op p. 63/94 onder GM25/L13/H17bx*** *gereageerd door de GEM Crailo B.V./Arcadis, dat de SNLG hier maar eerder op had moeten reageren naar aanleiding van* ***de Notitie Reikwijdte en Detailniveau*** *van* ***3 april 2019****, dat van* ***26 april tot en met 8 juni 2019*** *ter inzage heeft gelegen. De SNLG zou te laat zijn met haar kritiek.*

Echter:

Zoals bekend is de SNLG eerst op ***23 februari 2021*** *opgericht bij notariële akte.*

De GEM Crailo B.V. gaat er in de Reactienota van 12 april 2021 verder aan voorbij, dat in deze startnotitie van 3 april 2019 met geen woord is geschreven over de ernstige bodemsanering situatie in het plangebied, zodat het volstrekt begrijpelijk is, dat er daarop "door niemand is gereageerd", zoals de GEM Crailo B.V. de visie van de SNLG ten onrechte wil tegenwerpen.

Zoals ook ***na 7 juli 2021 door onderzoek van de SNLG*** *is bevestigd (zie verder het beroepsschrift) is het bevoegde gezag niet voornemens verder inzicht te verstrekken over de bodemsanering en de economisch gevolgen daarvan.* ***Om die reden wordt er ook expliciet in de drie vaststellingsbesluiten geen exploitatieplan opgesteld. Ook hebben de colleges van B&W en de raden besloten de feiten geheim te houden in de bodemsaneringssituatie*** *in het plangebied "****om de marktpartijen niet te verleiden tot strategisch inschrijven op bouwprojecten in dit gebied".***

Ook deze bodemverontreiniging van ernstige aard brengt hoge kosten met zich mee, die per definitie en ten onrechte worden afgewenteld op toekomstige eigenaren en huurders*.*
Dit staat aan het rechtmatig en doelmatig vaststellen van het bestemmingsplan in redelijkheid in de weg. ***Dit klemt te meer, nu eerst na 7 juli 2021 aan de SNLG bekend werd, dat het GNR kennis ervan heeft gekregen, dat de brandweer Gooi en Vechtreek decennia lang brandweeroefeningen in het plangebied Crailo heeft gedaan met ernstig verontreinigde brandstoffen in onbekende, maar wel grote hoeveelheden. Zie in dit beroepschrift het verslag van het telefoongesprek van 2 september 2021 met drs. D. Landsmeer, oud- staf medewerker van GNR, zaakverantwoordelijke voor de ontwikkeling in het plangebied Crailo.***

Tot slot van de behandeling van de 6de brief worden hier de daarin gestelde 26 vragen van de SNLG herhaald.
NB. *Deze vragen zijn door de raden van de drie gemeenten bij vaststelling van de bestemmingsplannen ten onrechte* ***niet*** *onderworpen aan de vereiste zorgvuldige afweging van feiten, omstandigheden en belangen.*

Voor de context van deze 26, plus twee niet doorgenummerde vragen van p.50/50 wordt verwezen naar Document F.
Het lezen daarvan is onontbeerlijk.

(*1) ad p. 2* *van de 6de brief van 11 juni 2021* ***:***
Om dit kort te sluiten wordt de inleiding van p.3/94 [Reactienota] afgesloten met de suggestie dat er sprake is van

zorgvuldige besluitvorming om de lezer gerust te stellen:
,,Daarnaast zijn de betreffende documenten toegestuurd aan betrokken bestuursorganen en is de Commissie voor de milieueffectrapportage gevraagd een toetsingsadvies uit te brengen.
De gemeenten en projectorganisatie GEM Crailo B.V. bedanken de indieners voor de moeite die ze hebben genomen om een zienswijze en/of inspraakreactie in te dienen".

Vraag 1 van de SNLG:
Nu dit dankwoord dateert van 12 april 2021, ***waarom is de Reactienota van die datum dan niet per omgaande aan ook de SNLG gezonden, en waarom moest de SNLG er hier zelf achteraan gaan, nadat op 19 mei 2021 de wethouder Jorrit Eijbersen zich liet ontvallen dat er "een keurig antwoord" op de zienswijze van de SNLG (van 23 februari 2021) was gegeven?***

(2) ad p. 3 *van de 6de brief van 11 juni 2021:*

Vraag 2 van de SNLG [over de Reactienota]:
Waarom zijn de ingediende zienswijzen , niet alleen van de SNLG, maar van alle indieners niet integraal overgelegd in de Reactienota van 12 april 2021?

(3) ad p. 3 en 4 *van de 6de brief van 11 juni 2021:*

Zie de op p.27/94 [Reactienota] genoemde wens van het GNR, "om een groene buffer van ten minste tien meter en bij voorkeur twintig meter aan te houden aan weerszijden van het Gebed zonder End en deze te bestemmen als 'natuur' of 'Groen-1' onder de kop:"groenzone ter weerszijden van het Gebed zonder End".
De beweegredenen voor deze wens van het GNR zullen door het GNR uiteraard naar voren zijn gebracht, alleen deze zijn in de Reactienota niet in onderlinge samenhang met de door de GEM niet overgelegde complete tekst kenbaar. Deze motiveringen worden door Arcadis B.V. niet weergegeven op p.27/94.

Vraag 3 van de SNLG: Wat betekent "voldoende gewaarborgd"? Wat zijn de door de GEM Crailo B.V. gehanteerde criteria? Hoe moet een dergelijke mededeling, of die 10 meter wel voldoende is in ecologisch opzicht in de toekomst worden gemonitord?

Zie de kritiek van de Commissie voor de milieueffectrapportage op het volgens de Commissie niet zorgvuldig uitwerken door de GEM Crailo B.V. van heldere criteria voor de beoordeling, of uitvoering van het bestemmingsplan niet leidt tot afbreuk aan de natuurdoelen van het plan*, waaronder ook te verstaan is, het behoud van de Wezenlijke Kenmerken en Waarden van het Gebed zonder End. Die WKW`s zijn evenwel in geen enkel ecologisch onderzoek door of namens de GEM Crailo B.V. ooit onderzocht en/of beschreven voor géén van de NNN-gebieden in eigendom en beheer bij het GNR ook niet voor het Gebed zonder End, dat dwars door het plangebied loopt. (zie hierna idem pp. 13 en 14).*

Waarschuwing van SNLG aan de gemeenteraden ter voorbereiding van de besluitvormende vergadering op 24 juni 2021:
De mededeling van ***p.4/94*** *is gedaan door nota bene een niet tot de overheid behorende onderneming, te weten ARCADIS NEDERLAND B.V., steller van het Milieu effect rapport van 1 december 2020****. Op dat MER is ernstige kritiek gegeven door de SNLG in de zienswijze van 23 februari 2021, die ook onafhankelijk daarvan doorklinkt in het Toetsingsadvies van de Commissie voor de milieueffectrapportage van 16 maart 2021.***

(4) ad p. 4 en 5 *van de 6de brief van 11 juni 2021:*

2). P.4/94

Vraag 4 van de SNLG:
Hoe werkt het toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r. dan door? Op welk gebied en m.b.t. welk aspect? Waaruit blijkt dat de overheid/overheden dit advies serieus nemen? Of is het toetsingsadvies een schaamlap voor willekeurig beleid ten nadele van natuur, landschap en milieu?

(5) ad p. 6 en 7 *van de 6de brief van 11 juni 2021:*

4). P.5/94, Het buiten spel zetten van de burgerij bij de planvoorbereiding

*Onder "**Stap 1 en 2** "Participatie/raadplegen over ontwerpnotitie Reikwijdte en Detailniveau (ontwerp-NRD) en Uitgangspuntennotitie", en onder **Stap 3 en 4** "Stedenbouwkundig – en landschapsplan en het ontwerpbestemmingsplan " legt Arcadis uit:*

Commentaar SNLG:

Het is helder, dat van meet af aan niet de ecologie, het milieu, natuur en landschap en het draagvermogen van dit plangebied centraal staan, maar de markt en de ontwikkelaars.

Vraag 5 SNLG:

Behoren tot "de ontwikkelaars" ook het Goois Natuurreservaat, of de Vereniging van Vrienden van het Gooi, of natuurorganisaties zoals de Vogelwerkgroep het Gooi en omstreken, of de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & `t Gooi?, of stichtingen zoals de SBGH, Stichting Behoud Gooise Heide?

Een van de personen die zich aanmeldde voor deelname aan een "atelier"groep Crailo was deelnemer van de SBGH, maar werd geweigerd door de GEM Crailo B.V. Als bouwkundig ingenieur met ambtelijk ervaring en een sociale kijk op de samenleving was hij kennelijk niet geschikt (immers te ervaren?)
En waarom was de voorzitter van die "atelier"groep een advocaat, tevens voorzitter van de Ondernemersvereniging Gooise Meren met nauwelijks tot geen affiniteit met natuur en landschap, zoals deze zich meermalen heeft uitgelaten hierover in gesprekken met advocaat en bioloog Bogaers?

***(6) ad p. 7** van de 6de brief van 11 juni 2021:*

Vraag 6 van de SNLG:
Waarop berustten al deze "bewuste" keuzen, tot onder meer het in fasen uitwerken van deel aspecten, van de overheden en de GEM Crailo B.V. ? Wat heeft men getracht hiermee te bereiken?

***(7) ad p.7** van de 6de brief van 11 juni 2021:*

5). P.6/94 Afwezigheid van het Goois Natuurreservaat in de lijst van acht reacties onder 1.2.2. Reacties van vooroverlegpartners

Indieners van acht reacties van vier indieners waren afkomstig van de gemeente Blaricum (1x), provincie Noord-Holland (3x), Brandweer Gooi- en Vechtstreek (3x), gemeente Stichtse Vecht (1x).
Het GNR ontbreekt in deze rij.

Vraag 7 van de SNLG:
Waarom ontbreekt het GNR als overlegpartner in deze fase van vooroverleg?
Waarom mag en wil het GNR haar zienswijze tegen het Ontwerpbestemmingsplan van 14 januari 2021 niet openbaar maken en niet ter hand stellen aan wie daar om vraagt, zoals de directeur van het GNR schriftelijk aan de SNLG per brief van 31 mei 2021 onder kenmerk 21-11177-1.01.81 liet weten:

*" **Deze** [door de SNLG opgevraagde, immers aan haar feitelijk tot dan toe door niemand ooit overhandigde] **zienswijze** [van GNR] **hebben wij gericht gedeeld met de betrokken bestuursleden, griffie en projectbureau van GEM Crailo zelf. Vanwege deze gerichte toezending, willen wij deze zienswijze niet breder verspreiden. Bovendien maken we uit uw ondersteuning op , dat u via andere kanalen al op de hoogte bent van de inhoud.***
Wij wensen u succes met uw werkzaamheden.(…)."

***(8) ad p. 7** van de 6de brief van 11 juni 2021 :*

Vraag 8 van de SNLG:
Hoe verdraagt zich deze geheimzinnige opstelling van het Goois Natuurreservaat,** [waarvan het bestuur wordt gevormd door onder meer de wethouders van Gooise Meren, Hilversum en Laren] **met het "budgetrecht" van de drie gemeenteraden, die toch gaan over de doelmatigheid en rechtmatigheid van de bestedingen van de jaarlijkse gemeentelijke subsidies uit de algemene kas (=belastinggeld)?

***Conclusie SNLG:** om haar moverende redenen blijkt het GNR zich niet te houden aan eigen uitgangspunten, te weten: transparant en open bestuur ook richting burgers en hun organisaties.*
Zie de Zienswijze van de SNLG van 23 februari 2021. Steun is daarin door de SNLG uitgesproken richting het GNR m.b.t. de planvorming over de ecowal op Crailo en tegelijk is kritiek uitgeoefend door de SNLG op GNR door de afbraak van de Groene Mantel door GNR langs het plangebied in het najaar van 2020. Die kritiek werd niet geduld door het GNR. De SNLG mag kennelijk alleen een applausmachine of mantelorganisatie zijn voor het GNR. Hierover nader meer.

***(9) ad p. 7 en 8** van de 6de brief van 11 juni 2021*

6). P. 6/94 onder 1.2.3. Zienswijzen en inspraakreacties van eenieder

Elf verschillende partijen hebben samen 23 zienswijzen ingediend. Alle zienswijzen gaan over het Ontw.best.plan met het Milieueffectrapport.
In vijf zienswijzen wordt tevens ingegaan op het beeldkwaliteitsplan. In de opgenomen tabel op p.7/94 zijn de naam- en adresgegevens van de indieners van een zienswijze en/of inspraakreactie niet vermeld , "zover deze herleidbaar zijn tot natuurlijke personen (particulieren).

Echter: de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) houdt geen verbod op publicatie van dergelijke gegevens in, wanneer personen uitdrukkelijk hebben laten weten geen bezwaar te hebben tegen publicatie van deze gegevens. Ook de SNLG wenst niet deze << bescherming>> toebedeeld te krijgen. De SNLG treedt op onder eigen verantwoordelijkheid en onafhankelijkheid. De bestuurders wensen zich niet te laten anonimiseren tot robotten.

Vraag 9 SNLG:
Waarom heeft Arcadis Nederland B.V. voetstoots aangenomen dat natuurlijke personen met deze anonimisering akkoord gaan? Waarom heeft Arcadis de vraag of men zijn/haar naam publiek wil maken, of juist niet, niet voorgelegd aan deze personen? Waarom is er gekozen voor de gemakkelijkste weg? Waarom wordt communicatie tussen verschillenden indieners van zienswijzen hierdoor tegengegaan?

***(10) ad p. 8** van de 6de brief van 11 juni 2021 :*

8) P.8/94 punt 2: Commissie M.E.R.: Een systematische en analytische reactie van Arcadis en de GEM Crailo B.V. op het Toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r. ontbreekt in de Reactienota

*Geen integrale reactie door Arcadis wordt gegeven, maar een samenvatting van het Toetsingsadvies van 16 maart 2021**. Of dit correct is gedaan is ter beoordeling van de Commissie M.E.R.** Zo ook de beoordeling van de kracht van argumenten, waarmee de GEM Crailo B.V. middels het schrijven van 12 april 2021 aan de kritische vragen en opmerkingen van de Commissie, zoals blijkt bij bestudering door de SNLG van de Reactienota poogt te ontsnappen.*

Vraag 10.1 : heeft Arcadis of de GEM Crailo B.V., of een der drie gemeenten de Reactienota van 12 april 2021 doorgestuurd naar de Commissie voor de milieueffectrapportage ter controle op juistheid?

10.2: Heeft een van deze gremia de aanvullende stukken (brieven 2 t/m 5 van de SNLG) doorgestuurd naar de Commissie voor de m.e.r.?

10.3: Zijn de door Arcadis op p.8/94 genoemde herberekeningen van stikstofbepaling doorgeleid naar de Commissie voor de m.e.r.?

10.4: Is die herberekening nu wel in orde bevonden door de Commissie?

***(11) ad p. 8 t/m 11** van de 6de brief van 11 juni 2021 :*

Vraag 11: Is de Reactienota van 12 april 2021 van Arcadis Nederland B.V. /GEM Crailo B.V. voorgelegd aan de Commissie voor de milieueffectrapportage te Utrecht?

***Toelichting SNLG:** Tegen deze manipulatie door Arcadis en de GEM Crailo B.V. in de reactienota van 12 april 2021 kan de gemiddelde lezer/bestuurder/ een overbelast raadslid, een goedwillende, argeloze lezer niet op.*

Tenzij er moed wordt betoond door deze manipulatie van de feiten volledig tot zich te laten doordringen en af te wijzen.

***(12) ad p. 11 en 12** van de 6de brief van 11 juni 2021 :*

Vraag 12 van de SNLG

- ***12.1 Welke juridische verplichtingen gelden voor de GEM Crailo B.V., wanneer uit de monitoring door GNR blijkt, dat de ontwikkelingen ten gevolge van het bestemmingsplan negatieve gevolgen hebben voor het beheer* van de natuur en het beschermen van natuurwaarden?**
- ***12.2 Wat zijn hiervoor de criteria en waar ligt het ingrijppunt?***
- ***12.3. Heeft de ontwikkeling van natuur en landschap op terreingedeelten van de GEM geen samenhang met de ontwikkeling van natuur en landschap van het terreingedeelte in eigendom van GNR?***
- ***12.4 Hoe komt Arcadis/GEM tot dit onbegrijpelijk onderscheid tussen natuur en landschap op terrein in eigendom van de GEM Crailo B.V. en terreingedeelten in eigendom van GNR?***

(13) ad p. 12 *van de 6de brief van 11 juni 2021* ***:***

Vraag 13 van de SNLG:
13.1 Waaruit bestond het voorgaande overleg?
13.2 Waarom was er geen vooroverleg van Gooise Meren met de SBGH en met de SNLG?
13.3 Waarom krijgt de Kopersvereniging Anne Franklaan een voorkeursbehandeling?
13.4 Hoe verdraagt zich dit met de rechtseenheid en rechtsgelijkheid en rechtsbescherming?

NB. Bovenstaande vragen gelden eveneens voor het op p. 18/54 genoemde voortgaande overleg tussen de gemeente Gooise Meren, Hilversum, Laren / de GEM met GNR, en ook voor het kennelijke voortgaande overleg met de Werkgroep Klein Crailo

13.5 Waarom waren de Kopersvereniging Anne Franklaan en Werkgroep Klein Crailo vóór 19 mei 2021 wel in kennis gesteld van de Reactienota van 12 april 2012 en de SNLG niet?

13.6 Waarom waren de Kopersvereniging en de Werkgroep wèl vóór 19 mei 2021 in de gelegenheid gesteld al vóór 19 mei te reageren op de Reactienota? Zie de website van de GEM Crailo B.V.

(Deze vragen laten onverlet de waardering van de SNLG voor de Kopersvereniging en de Werkgroep Klein Crailo)

(14) ad p. 13 *van de 6de brief van 11 juni 2021:*

Vraag 14 van de SNLG:
14.1: Waarom ontbreekt er in de voorbereiding van dit plan door Arcadis/GEM een kosten / baten analyse van de kosten met betrekking tot natuurinrichting, natuurherstel bij schade, maatregelen ter bescherming tegen vertreding, vertrapping, vergraving, vermesting, verzuring, verdroging door mensen, c.q. toekomstige bewoners en hun kinderen en huisdieren van de natuur en landschap op het plangebied, de Natuurbrug Het Laarderhoogt, de omringende NNN-gebieden van het GNR?

(15) ad p. 14 t/ 17 *van de 6de brief van 11 juni 2021:*

Vraag 15 SNLG*:*

15.1: Kan de GEM aangeven waar Tauw gemeend heeft al deze soorten voor het plangebied Crailo in het Gooi te noemen?
15.2: Waar en wanneer zijn alle vermelde soorten door Tauw in en om het plangebied gevonden en door wie?

Over de territoria van de onderaan ***p.30/34*** *genoemde diersoorten geldt de volgende vraag:*

(16) ad p. 17 t/m 19 *van de 6de brief van 11 juni 2021:*

Vraag 16 SNLG:

16.1: Waarom is het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage in het Toetsingsadvies van 16 maart 2021 niet opgevolgd (''voorafgaand aan de besluitvorming *over de bestemmingsplannen ,* ***inzicht te geven*** *in de aard, omvang en beoogde realisatie van maatregelen gericht op behoud van de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten met een negatief effect,* ***zodat inzicht ontstaat*** *in de uitvoerbaarheid van de bestemmingsplannen'')* ***om direct nader onderzoek vooraf gaande aan de besluitvorming te doen naar het territorium van de dassenclan in het aangrenzende terrein van de Watertoren in Laren? En zulks evenmin voor de territoria van boommarter, eekhoorn, ransuil, boomvalk, buizerd, sperwer, wespendief, havik, hazelworm en levendbarende hagedis, ree. Hierna zal dit aspect nader worden besproken, waar Arcadis ten onrechte stelt in de Reactienota, dat dit onderzoek wel is uitgevoerd. Dat onderzoek is aan de SNLG onbekend.***

16.2: Waarom houdt de GEM er geen rekening mee, dat, al zonder de nieuwe stad op Crailo, de huidige menselijke betredingsdruk van de omringende bossen en heiden van de Bussumerheide en de Westerheide en de Natuurbrug Het Laarderhoogt zó groot is, dat in deze NNN-gebieden de kans op broedgevallen van de door Tauw genoemde vogelsoorten "bosuil, havik, sperwer, bonte vliegenvanger, kuifmees, zwarte mees, en goudvink" al nihil tot nagenoeg nihil is in deze nota bene aanpalende Natuurgebieden. Het zelfde geldt voor de Veldleeuwerik, de Tjiftjaf, de Fitis als grondbroeders. En dan zouden deze vogels zich wel vestigen als broedvogel in de "Buurtschap" Crailo?

(17) ad p. 19 en 20 *van de 6de brief van 11 juni 2021:*

Vraag 17 van de SNLG

17.1) Welk oordeel wordt door de raden van elk der drie gemeenten over de niet kenbaarheid van veranderingen zoals in paragraaf 6 van de Reactienota genoemd over de rechtmatigheid van de gevolgde procedure?

17.2) Is hier sprake van ambtshalve verbeteringen in de tekst, of is er sprake van strijd met art.3:2 Awb ten tijde van de tervisielegging op 14 januari 2021?

17.3) Kan de GEM Crailo B.V. zelf een "bestuurlijke lus" creëren zoals hier geschiedt?

17.4) Wat betekent dit voor de juridische en bestuursrechtelijke aanvaardbaarheid van het bestemmingsplan?

(18) ad p. 21 en 22 *van de 6de brief van 11 juni 2021:*

13.2.1.3) p.35/94, blok 2, GM19/L28/H5f., De ecowal.

Op ***p.35/94 in blok 2*** *neemt de GEM Crailo B.V. eveneens een keihard standpunt in jegens GNR en jegens de gehele bevolking van het Gooi e.o. Keihard wordt geweigerd uit te gaan van de door Alterra/Wageningen Environmental Research in het rapport uit 2017 beschreven* ***vereiste robuustheid*** *(een aarden wal, begroeid) van vijf meter hoog) van de ecowal ter bescherming van de functionaliteit van de Natuurbrug Het Laarderhoogt.*

Zie ook de Zienswijze van de SNLG van 23 februari 2021. Het rapport is ook te vinden op de website www.snlg.nl evenals alle stukken in deze zaak. Geen 5 meter hoog, geen begroeide aarden wal, maar "een wal van 3,6 meter" is het decreet van de GEM. ***Daarbij wordt ten onrechte niet vermeld dat dit "een lage muur is van materiaal, steen, puin dat gevonden wordt op het terrein", zoals in het GEM-webinar door de GEM expliciet werd meegedeeld.***

13.2.1.4) p.35/94, blok 4, GM19/L28/H5h., Uitkijkpunt op de ecowal.

Op ***p.35/94 in blok 4*** *wordt het verzoek van GNR, tot schrappen van het uitkijkpunt in de ecowal met een hoogte van 15 meter, door de GEM geweigerd.* ***Hiertegen was door de SNLG eveneens ernstig bezwaar gemaakt om ecologische redenen, te weten het ondermijnen van de functionaliteit van de Natuurbrug Het Laarderhoogt, terwijl de ecowal bedoeld is om de functionaliteit te waarborgen.***

Terwijl de ***"beleefbaarheid van de Natuurbrug"*** *reeds nu prima is gewaarborgd doordat deze brug perfect toegankelijk is via de brug voor wandelaars en fietsers en ruiters, beweert de GEM in blok 4 van p.35/94, dat "het maken van een uitkijkpunt van maximaal 15 meter om zo de natuur en heide van Crailo beter beleefbaar te maken mogelijk moet zijn."*

Nu komt de bescherming van de privacy van omwonenden bij een bouwhoogte van 15 meter als tegenargument van de GEM naar voren, waardoor twijfel wordt getoond door de GEM over de wenselijkheid van een uitkijkpunt van 15 meter hoog. Maar tegelijk wordt een, volledig onleesbaar, artikel 7 geformuleerd, dat geen enkele zekerheid biedt daar er geen uitkijkpunt van 15 meter ooit zal komen, (zie p.36/94, blok 1). Nog immer blijft de aanleg van een uitkijkpunt van 15 meter hoog mogelijk *(nieuw artikel 7.3.1. aanhef en onder b). En in artikel 7.3.2 Afwegingskader wordt onder b een tweetal voorwaarden geformuleerd, waaraan moet worden voldaan om tot 15 meter hoog een uitkijkpunt te mogen bouwen, waarbij een voor juristen bekend struikelblok is geformuleerd, te weten: "onevenredige afbreuk van de natuurlijke waarden van het gebied".*

Nu is er de voorwaarde geformuleerd in art.7.3.2 onder b aanhef en sub 2:
"Een in 7.3.1 onder b. genoemde afwijking kan slechts worden toegestaan indien (…)
2 het beoogde gebruik niet leidt tot een onevenredige afbreuk van de natuurlijke waarden van het gebied, waaronder in ieder geval worden gerekend ruimtelijke aantasting en een negatief effect op de gunstige staat van instandhouding van lokale of regionale populaties van flora en/of fauna".

Met juridische en ecologische kennis van zaken over alle bewijsproblemen met betrekking tot bestanddelen "onevenredige" *(eerste bewijsprobleem)* ***"afbreuk" (****tweede bewijsprobleem****) is er nog een vijftal andere bewijsproblemen ingebouwd: te weten "ruimtelijke aantasting" en "negatief effect" en "de gunstige staat van instandhouding" van "lokale" en "regionale " populaties van flora en/of fauna".***

Vraag 18 van de SNLG:

18.1:Wie bepaalt de inhoud van het te leveren bewijs? Wat zijn de criteria van de GEM Crailo B.V. op voorhand, waarom de Commissie voor de milieueffectrapportage dringend heeft gevraagd in het Toetsingsadvies van 16 maart 2021?

Toelichting: *De ruzies hierover worden door de GEM naar de toekomst verschoven.*

18.2: Waaraan moet een "ecologisch" rapport voldoen, dat vereist wordt volgens de GEM onder artikel 7.3.3. ?

18.3: Als reeds nu de GEM niet in staat is gebleken om de WKW's van het plangebied in al haar onderdelen ook ten opzichte van haar omgeving vast te stellen en te beschrijven, wordt dat dan wel mogelijk in de toekomst als de huidige referentiewaarden niet bekend zijn?

(19) ad p. 25 *van de 6de brief van 11 juni 2021:*

13.2.4.2) p.46/94, blok 1 (GM12i.), Parkeren

In de samenvatting wordt meegedeeld:

"De groenstrook achter de woningen op de Amersfoortsestraatweg met de afgesproken 15 meter blijvend groen moet in het bestemmingsplan Groen 1 krijgen om de mogelijkheid uit te sluiten dat die strook als parkeerruimte voor auto's van ***De Groene Afslag*** *gebruikt gaat worden. De huisvesting van De Groene Afslag in Spiegelhorst is velen een doorn in het oog, zo ver verwijderd van de centrale ingang van Crailo. Parkeerproblemen rond Spiegelhorst zijn te verwachten gelet op de populariteit van De Groene Afslag met restaurant en zalenverhuur ook in de avonduren."*

Vraag 19 SNLG:

Hoe doordacht is dit planonderdeel, gezien ook de kritische vragen van de Commissie voor de milieueffectrapportage in het Toetsingsadvies van 16 maart 2021 over verkeer en parkeren en gezien de terechte vragen over verkeer en parkeren van de gemeente Blaricum in haar schrijven van 7 februari 2021 aan B&W van Laren ?

(20) ad p. 26 *van de 6de brief van 11 juni 2021:*

13.2.5.2) p. 46/94 (blok 4) en p. 47/94 (blok 1) (GM25/L13/H17b.) inzake nadere kritiek van de SNLG op de websitevermelding van de GEM bij aankondiging ter visielegging Ontw. Best.plan

Vraag 20 SNLG:

Hoe verhoudt zich dit bericht van wettelijke onbevoegdheid tot de vergaande bevoegdheden die de GEM tot op heden heeft uitgeoefend bij de coördinatie van het voorbereiding van het bestemmingsplan en de ideeënvorming hierover, inclusief het opstellen van de Reactienota zienswijzen van 12 april 2021?

(21) ad p. 26 en 27 *van de 6de brief van 11 juni 2021:*

13.2.5.3) p. 47/94 (blok 2) GM25/L3/H17c. Geen fysieke ter inzage legging van het dossier bij Gooise Meren

Vraag 21 SNLG:
Hoeveel burgers zijn door de fysiek niet-aanwezige stukken op het gemeentehuis van Gooise Meren vanaf 14 januari tot 8 februari 2021 onverrichter zake naar huis gegaan en hebben het er maar bij laten zitten?

(22) ad p. 27 t/m 29 *van de 6de brief van 11 juni 2021:*

Vraag 22 SNLG: Waarom en met welke bevoegdheid heeft Arcadis dit essentiële overzicht van de grieven van de SNLG weggelaten uit de Reactienota?

(23) ad p. 29 t/m p. 36 *van de 6de brief van 11 juni 2021:*

Vraag 23 :

23.1: Wat hield die "afstemming" in?, wanneer en op welke momenten vond die "afstemming" plaats? En wat was daarvan het resultaat?

(24) ad p. 36 *van de 6de brief van 11 juni 2021:*

Vraag 24 SNLG:

24.1: Welk rapport wordt bedoeld? Mag dit rapport naar de SNLG worden gezonden?
24.2: Wanneer hebben de uitgebreide onderzoeken zich voorgedaan?
24.3: Er zouden tientallen wildcamera's gebruikt zijn? Dit is nauwelijks geloofwaardig. Kan dit worden uitgelegd?
24.4: Is er contact geweest met de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi over de clan van Crailo?
24.5 Er zijn drie waarnemingen gedaan op film. In welke periode was dat? Wat waren de geografische/topografische posities van de camera's? Hoe lang hebben de camera's gewerkt over hoeveel dagen? Standplaats van de camera's?
24.6 Het feit dat de waarnemingen zijn gedaan op Crailo betekent dat de das daar in ieder geval ook (een deel van) zijn territorium heeft. Overal waar de das loopt is hij op zoek naar voedsel. Je kunt niet zeggen: "maar drie keer gezien , en dus zijn die waarnemingen niet van belang".
24.7 Is de omvang van het territorium van de das op en rond Crailo bepaald?
24.8 Bekend is dat de natuurbrug Het Laarderhoogt ook door de das wordt bezocht, die daar minstens een keer per week passeert. Dat is een andere frequentie dan in het antwoord wordt genoemd.
Waarom is daar geen rekening mee gehouden?
24.9 Is er contact geweest tussen de GEM met GNR over haar bekendheid met het territorium van de das op en rond Crailo?
24.10 Is er contact geweest met de bewoners van het Watertorenterrein die bekend zijn met de daar aanwezige clan en die meer weten over het gedrag en het territorium van de clan?

Conclusie SNLG : aan de aanbeveling van de Commissie voor de milieueffectrapportage in het toetsingsadvies van 16 maart 2021 om nader onderzoek te doen aan de das is niet voldaan.

(25) ad p.42 en 43 *van de 6de brief van 11 juni 2021:*

Vraag 25 SNLG:
25.1 Heeft Arcadis Nederland B.V./Tauw/ de GEM Crailo B.V. /een van de wethouders/ een lid van de raden/ de commissie voor de milieueffectrapportage/ een journalist/of enige ander geïnteresseerde ooit gesproken met mevrouw E. Barneveld [van de manege Gooi & Eemland] hierover?
25.2 Heeft iemand van de hierboven genoemden ooit zelf een inventarisatie gemaakt van dit oorlogsterrein?
25.3 Heeft iemand ooit de rollen NAVO-prikkeldraad gezien op het huidige GEM-terrein, waar nog eind mei 2021 een ree in die fuik is terechtgekomen vanwege vermoedelijk loslopende hond(en) en zich heeft opengescheurd en is gestorven aan zijn verwondingen? Hiervan is melding gemaakt door de waarnemer via een brief van steller dezes bij het GNR en zo bij de GEM.

(26) ad p. 43 *van de 6de brief van 11 juni 2021:*

Vraag 26 SNLG: Hebben de raden van Gooise Meren, Hilversum en Laren hierover nagedacht wat dit voor de gemeentelijke kas betekent? Nemen de raden die verantwoordelijkheid op zich?

NB1. De context van deze 26 vragen is hierboven niet weergegeven. Verwezen wordt naar Document F zelf.
NB2. Na p.43 van de 6de brief zijn ook op p.49 nog vragen door de SNLG gesteld bij de daar besproken teksten. Deze zijn niet doorgenummerd

- ***In het MER-rapport van 1 december 2021 is er bij alle drie de modellen sprake van "zeer ernstige negatieve gevolgen voor de soortenbescherming van alle dieren in het plangebied, ook voor de bosvogels". Waarom is dat nu geworden: "enige verstoring"?***

Wat houdt "volledige vestiging" in, anders dan "meer dan een toevallig bezoek"?
Bedoeld wordt: het vestigen of handhaven van een blijvend territorium*. Geen enkele specificatie wordt evenwel door GEM gegeven: de lezer wordt weer met propaganda benaderd.*

- *,,In dit natuurgebied zijn* ***verspreidingsgegevens en waarnemingen*** *bekend van alle in de brief genoemde soorten. Van een deel van de genoemde soorten zijn meerdere waarnemingen bekend* ***in, of direct langs, de bebouwingen van Bussum, Hilversum en Laren (bron: NDFF)****."*

SNLG: Om welke gegevens van de NDFF gaat het hier? Door wie zijn de meldingen gedaan? Waar precies? Wanneer? Ging het om broedgevallen? Of om waarnemingen van passerende vogels? Werden deze waarnemingen telkens herhaald op dezelfde plekken?

De 6de brief eindigt met de volgende constatering van de SNLG op p. 50/50:

"Zie ook het laatste verweer van Arcadis/GEM Crailo B.V.

,,Gevlekte witsnuitlibel
In de brief wordt aangegeven dat de gevlekte witsnuitlibel in een later rapport "wijzelijk verdwenen is" ; in het gerefereerde rapport wordt beschreven ***dat veenplassen binnen het plangebied reeds ontbreken waardoor de aanwezigheid van gevlekte witsnuitlibel uit te sluiten is****. Dit neemt niet weg dat een vestiging in de toekomst mogelijk is."*

SNLG: Dit is de werkelijke ondeugdelijke klap op de vuurpijl.

Hier wordt toegegeven door de GEM Crailo B.V., dat veenplassen in het plangebied ontbreken, lees ook vennen en poelen. Nergens zijn "zwak gebufferde vennen en/of poelen" in het Gooi ontstaan, hoezeer Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en het Goois Natuurreservaat getracht hebben dergelijke poelen van zwak gebufferde aard " te "bouwen".

Al deze organisaties hebben verzuimd fundamenteel na te denken over hun "natuurbegrip". Ondertussen leggen zij ongevraagd de samenleving hun natuurbegrip als dwingend streven op. Flora en fauna moeten naar hun hand worden gezet. Met natuurlijke ontwikkeling heeft zulks evenwel niets te maken.

Kennis van planten en vegetaties en inzicht in ecologische processen die dwingend voortkomen uit het samenspel van abiotische factoren (die niet beïnvloedbaar zijn, tenzij men meent alles op de schop te mogen nemen door ontgrondingen, het kappen van bossen, het omzetten van de ene menselijke bedrijvigheid in een andere) ontbreken bij deze organisaties en bij de openbaar bestuurders. Het vak van biologie en van het bestuursrecht kennen leken op dit gebied niet.
Alle beweringen zoals hier in de Reactienota zijn bij de GEM Crailo B.V. en de colleges van B&W gebruikt om hun voornemens tot deze "stad op de Centrale heide van het Gooi" te verwezenlijken. Niemand van het Openbaar bestuur is voor de gevolgen van dit "beleid" verantwoordelijk.

Wat zij onder "natuur "verstaan is onbenoemd. "Werkelijke natuur" betekent dat de mens zich onthoudt van ingrijpen in een spontane ontwikkeling in het landschap. Zoals op `t Laer, op Oud Cruijsbergen , waar "van nature, autonoom" zaden van berken, eiken, beuken, grove dennen en andere bosplanten van de hogere zandgronden ontkiemen. Het climaxbos is het beukenbos. Daar is niets mis mee (…)."

Einde citaat.
Vervolg commentaar P. Bogaers:

6) **Op alle retorische vragen, tevens gronden van bezwaar en beroep tegen de Reactienota van 12 april 2021 heeft GEM Crailo B.V. resp. ARCADIS, de steller van de reactienota van 12 april 2021, en hebben de raden (altijd afwezig ook op de zitting van 23 september 2022) nooit antwoord gegeven. Door het stilzwijgen van de bevoegde gemeenteraden ook ter zitting op 23 september 2022 had de ABRvS voldoende grond om geheel anders te motiveren dan is gedaan in r.ov. 31 en r.ov. 32.**

7) **Uit de toevoeging onder r.ov. 31 is duidelijk, dat de ABRvS zich wenste te ontdoen van de dertien brieven uit de voorfase, waaronder de zesde brief van 11 juni 2021 (Document F van het Beroepschrift van 20 september 2022), getuige de gebruikte formulering van de ABRvS:**

"*Deze bezwaren slagen, gelet op al het voorgaande, immers niet, zodat ook niet aannemelijk is gemaakt dat de plannen belangrijke nadelige gevolgen zullen hebben voor de natuur, het landschap en het milieu."*

8) Ook deze formulering is een dooddoener, een drogreden van de ABRvS, als **tweeëntwintigste voorbeeld** van ***Groupthink*** en ***Courtstripping***, die gebruikelijk is bij de ABRvS. Het is doodeenvoudigweg te moeilijk voor de ABRvS om een gedegen afweging te maken in zake alle onderwerpen die in de dertien brieven aan de raden zijn behandeld waaronder in de tweede brief het feit dat GEM Crailo B.V. gemeend heeft middels een rapport van TAUW om als doelsoorten in het Gooi uitgestorven plantensoorten voor te stellen voor het plangebied. Hiervoor is aandacht gevraagd in de **tweede brief aan de raden van 2 maart 2021**.

Citaat:

"Onderwerp: *Tauw: ,,Biodiversiteit op Crailo", 32 pagina's,* ***22 november 2019, uitgestorven plantensoorten*** *voorgesteld als* ***doelsoorten voor natte heide/ vennen en poelen*** *bij Ontwerp bestemmingsplan buurtschap Crailo ca. van 14 januari 2021*

"(…) In aansluiting op de zienswijze van 23 februari 2021 worden door de SNLG de raden van Gooise Meren, Hilversum en Laren en de Commissie voor de milieueffectrapportage gewezen op de bestuursrechtelijke misleiding door het bureau Tauw in het rapport ,, Biodiversiteit op Crailo" van ***22 november 2019****.*

Voor botanisch en faunistisch niet onderlegde bestuurders van ook deze bijlage bij het Ontwerp bestemmingsplan Crailo ca. 2021 is het onmogelijk te beoordelen , of de door Tauw op pg. 4/32 en 5/32 genoemde doelsoorten per deelgebied opgenomen in de tabel berusten op- feiten of op misleiding, zoals opgenomen onder de vraag: *''Welke soorten maken er gebruik van?"(Big five soorten zijn dikgedrukt").*

Als bioloog en vegetatiekundige en als medewerker broedvogelinventarisaties in het Gooi (VWG, Sovon) met werkervaring als landschapsecoloog (botanicus en vegetatiekundige in de jaren 1978-1984, zes jaren bij de provincies Utrecht en Noord-Holland, sta ik stomverbaasd over de genoemde plantensoorten door Tauw op 22 november 2019 in deze tabel. Willens en wetens wordt de overheid hier misleid door Tauw, die weet, of moet weten, dat deze plantensoorten niet voorkomen in Noord-Holland, Utrecht en het Gooi, dan wel reeds lang geleden zijn uitgestorven in deze provincies, en niet dan wel zeer sporadisch onder uiterst fragiele omstandigheden elders in Nederland nog voorkomen. Te verwachten, dat deze soorten in het Gooi en in Crailo dergelijke soorten kunnen gedijen is een biologische en bestuursrechtelijke fictie.

Het gaat om de volgende soorten, waarvan het afwezig zijn dan wel verdwenen zijn is vermeld in resp. (1) ***Flora /Atlas van `t Gooi*** *(Stichting Milieutijdschrift Gooi, Vechtstreek e.o., Hilversum, 1996, red. A. Farjon en P. van der Linden en als een van 21 auteurs P. Bogaers, 354 pg`s; (2)* ***Wilde Planten in Noord-Holland*** *, een onderzoek door de Provincie Noord-Holland, Provinciale Waterstaat, 1987, medewerkers niet genoemd. 176 pg`s , en (3)* ***Wilde Planten van Utrecht****, een onderzoek door de Provincie Utrecht, met als een van de 13 auteurs P. Bogaers, 1984, 175 pg`s.*

Tauw noemt de volgende soorten op ***pg. 4/32 en 5/32*** *voor Natte heiden en vennen, waaronder ook te tekenen zijn de op Crailo ,, aan te leggen" poelen:*

Waterlobelia *(Lobelia dortmanna) Uitgestorven in het Gooi. De laatste waarneming dateert van 1947 (1). Niet in Noord-Holland (2) en in Utrecht (3);*

Ongelijkbladig fonteinkruid *(Potamogeton gramineus) Uitgestorven voor 1970(1). Niet in Utrecht (3). In minder dan 0,2 % van kilometer hokken in NH (2);*

Veelstengelige waterbies *(Eleocharis multicaulis) Na 1970 op drie plekken aangetroffen ten zuidoosten van Hilversum (1). Niet in Utrecht (3).*

3

In minder dan 0,2 % van de 2904 kilometerhokken van NH (2);

Op pg. 27/32 noemt Tauw nog de volgende plantensoorten die er gebruik van maken:

Oeverkruid *(Littorella uniflora) Na 1970 nog op 1 plaats waargenomen ten westen van Bussum (1);Niet in Utrecht (3). In minder dan 0,2 % van de 2904 km-hokken in NH (2);*

Pilvaren *(Pilularia globulifera) Na 1930 in het Gooi uitgestorven (1); Niet in Utrecht (3). In minder dan 0,2 % van de 2904 km-hokken van NH (2);*

Moerashertshooi *(Hypericum elodes) Reeds lang in het Gooi uitgestorven (1); Niet in Utrecht (3). In minder dan 0,2 % van de 2904 km-hokken van NH (2);*

Grote biesvaren

(Isoetes lacustris) Onbekend in het Gooi (1).). Niet in Utrecht (3).
Niet in Noord-Holland (2). (in Nederland uiterst
zeldzaam in het Krijt district, Zuid Limburg, zie
Heukels' flora);
Kleine biesvaren
(Isoetes echinospora) Onbekend in het Gooi (1). Niet in Utrecht (3).
Niet in Noord-Holland (2); (Zie Heukels' Flora,
zeer zeldzaam in het Krijt Zuid-Limburg);
Met andere woorden, alle door Tauw genoemde soorten planten zijn voor het Gooi (Crailo) verzinsels.
Vogelsoorten:
Ter zake van de door Tauw genoemde vogelsoorten voor natte heide zijn soorten als Graspieper en Veldleeuwerik in Crailo niet te verwachten. De toekomstige bevolkingsdruk is te groot, nog los van het feit dat dergelijke vochtige hei in Crailo niet te realiseren valt. Zie de Zienswijze. Het zelfde geldt voor de op pg. 23/32 door Tauw genoemde bosvogelsoorten bosuil, havik, sperwer, bonte vliegenvanger, kuifmees, zwarte mees, en goudvink. Is de nestboom van de Groene specht er nog, die in het rapport van Landschap Noord-Holland van november 2008 op pg. 6, figuur 2 ten zuidoosten van de manege wordt genoemd en ingetekend in figuur 2 (rapportnummer 2008-03? En waar is de Kleine watersalamander gebleven die in 2008 nog werd waargenomen in de vijver bij de

Palmkazerne (foto op pg., 6 van de heer J. Harder (Landschap Noord-Holland)?"

Einde citaat.

9) Hoe kan worden volgehouden door de ABRvS, dat TAUW, de partijdeskundige van GEM Crailo B.V. en van de raden zorgvuldig en betrouwbaar zich van haar taak heeft gekweten, wanneer er zo omgegaan wordt met de feiten als in het rapport van TAUW *,, Biodiversiteit op Crailo"* van **22 november 2019**?

Of moet alles in hapklare brokken aan de ABRvS worden opgediend zoals in onderstaande tabel met in één oogopslag keurig gerubriceerde gegevens over in pleistocene gebieden c.q. het Gooi, c.q het plangbied Crailo uit het Gooi nagenoeg verdwenen plantensoorten?

Zeldzaamheidstypering per plantensoort uit Heukels Flora van Nederland 24e druk, 2020.

Lobelia dortmanna Waterlobelia 735 Ernstig bedreigd, zeer zeldzaam in Pleistocene gebieden
Potamogeton gramineus Ongelijkbladig fonteinkruid 116 Kwetsbaar, zeldzaam in Pleistocene gebieden
Eleocharis multicaulis Veelstengelige waterbies 187 Zeldzaam in Gelders gebied
Litorella uniflora Oeverkruid 661 Kwetsbaar, zeldzaam in Pleistocene gebieden
Pilularia globulifera Pilvaren 70 Vrij zeldzaam in Pleistocene gebieden
Hypericum elodes Moerashertshooi 418 Kwetsbaar, vrij zeldzaam in Pleistocene gebieden
Isoetes lacustris Grote biesvaren 62 Bedreigd, niet voorkomend in Pleistocene gebieden
Isoetes echinospora Kleine biesvaren 62 Bedreigd, niet voorkomend in Pleistocene gebieden

Het Gooi maakt vegetatiekundig deel uit van het Gelders district en is een van de Pleistocene gebieden van Nederland.

6.4.18 Conclusie r.ov. 33. en 34. (proceskosten), beslissing (pagina 29 en 30)

,, Conclusie

33. De beroepen van SNLG zijn ongegrond.

Proceskosten
34. De raden hoeven geen proceskosten te vergoeden.

Beslissing

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State:

verklaart de beroepen ongegrond.

Aldus vastgesteld door mr. R. Uylenburg, voorzitter, en mr. J.M.L. Niederer en mr. W. den Ouden, leden, in tegenwoordigheid van mr. J.C. Lammers, griffier.

w.g. Uylenburg
voorzitter

w.g. Lammers
griffier

Uitgesproken in het openbaar op 1 februari 2023

890"

Commentaar P. Bogaers:

1) **Terugblikkend op bovengenoemde bevindingen wordt geconstateerd, dat de Afdeling bestuursrechtspraak ook in deze procedure de alles-of-niets methode heeft gehanteerd.**

De R1 kamer heeft zich doen kennen als een orgaan, waarin de afdoening van beroepen tegen overheidshandelen niet in goede handen is. Alles is geoorloofd om de afwijzingsgronden rond te krijgen.

Genoemd zijn mechanismen als "*Groupthink*" en "*Courtstripping*". Daarbij is het kennelijk geoorloofd om naar believen beroepsgronden als niet van belang te verklaren en deze buiten het toetsingskader te plaatsen.

Het langs beroepsgronden heen lezen is een andere tactiek van de ABRvS in deze zaak.

Het verzinnen van een wetsartikel door de ABRvS is weer een ander fenomeen, dat in deze uitspraak is aangetroffen.

Van overkoepelende betekenis voor de verklaring van het restrictief optreden van de ABRvS in alle rechtsgebieden van het bestuursrecht is de Ratio status, de Raison d'état, het boven alle verdragen en wetten gestelde Staatsbelang. Daardoor treedt de ABRvS per definitie gouvernementeel op en kan de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State niet als een onderdeel van de rechterlijke macht worden beschouwd.

Door het uitgangspunt dat door de ABRvS wordt gehanteerd, dat zij "alleen **marginaal**" mag toetsen, waarbij de eigen rechterlijke overtuiging er niet toe doet en deze overtuiging over wat rechtvaardig is terzijde wordt geschoven is het recht niet gediend. De ABRvS marginaliseert door de zogenoemde marginale toetsing zichzelf.

2) Wie als burger/ingezetene /rechtspersoon of niet vertrouwen hoopt te stellen in rechtsprekende organen hoopt op een onafhankelijke rechtspraak, op rechters dier de materie beheersen, die op de hoogte zijn van mechanismen van uitsluiting en bevooroordeeldheid door bestuursorganen waardoor burgers/rechtzoekenden benadeeld kunnen worden.

3) Hier is door de SNLG opgetreden voor niet stemhebbende natuur en landschap en milieu, c.q. flora en fauna, taxa en syntaxa, populaties en individuen, die niet voor zichzelf kunnen opkomen en die al te gemakkelijk kunnen worden gemarginaliseerd en vermoord omwille van economische doelen van mensen, die weigeren zich als onderdeel van de natuur te beschouwen.

4) Ter zitting heb ik de ABRVS opgeroepen “meer biologisch te denken”, aangezien -zoals hier uiteindelijk gebleken is- “wij anders de tak afzagen waarop wij als mensen zitten”.

5) Wie nog vertrouwen heeft in de kwaliteit van het overheidsbestuur op alle niveaus en nog waarde meent te kunnen hechten aan het voortraject in infrastructurele projecten zoals bestemmingsplannen etc. is gewaarschuwd. Gemeenteraadsleden zijn niet bij machte om zelf te kunnen denken in termen van behoorlijk bestuur, zij kennen het recht niet, weten geen onderzoek te doen naar onderliggende feiten, weten niets van biologie en ecologie, kennen niet de betekenis van verdragen zoals de Habitatrichtlijn en kennen hun eigen verantwoordelijkheid niet voor het overleven van de mensheid als onderdeel van de natuur, zij lezen geen stuken en laten zich leiden door persoonlijke voorkeuren zonder ook maar zelf een belangenafweging te kunnen maken. En als dan ten einde raad de stap naar de bestuursrechter wordt gemaakt ter wille van natuur en landschap en milieu/klimaat, is het vrijwel onmogelijk te mogen vertrouwen op het vermogen van de rechter tot weloverwogen oordelen te komen met kans op overleven van de biologische basis van ons bestaan.

6) Niet zomaar eindigde ik mijn laatste woord tot de ABRvS op **23 september 2022** met een verwijzing naar de film “***Kom en zie***”, “ ***Idi e smotri***” [come and See (Russian: Иди и смотри, romanized: Idi i smotri; Belarusian: Ідзі і глядзі, romanized: Idzi i hliadzi) is **a 1985 Soviet anti-war film directed by Elem Klimov** and starring **Aleksei Kravchenko** and **Olga Mironova.** Its screenplay, written by Klimov and Ales Adamovich, is based on the 1971 novel]

“***En voorop liep een vaal paard, en zijn berijder was de dood, en daarachter volgde het schimmenrijk”***

7) Het **enige lichtpunt ter zitting was de uitdrukkelijke aanmoediging door de voorzitter van de ABRvS om als SNLG zeker in beszwaar te komen van de Ontheffing door Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van 23 augustus 2022 waarbij toestemming werd verleend aan de GEM Crailo B.V. de verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen van gewone dwergvleermuis, das, bunzing, boommarter en eekhoorn te vernietigen. In tegenstelling tot de uitspraak van de ABRvS leidde het bezwaar van 4 oktober 2022 door SNLG tot een aanvulling, een toevoeging door Gedeputeerde Staten aan het besluit van 23 (29) augustus 2022. Het bestaan van “essentieel leefgebied” van de Dassenclan in het plangebied werd daarbij uitdrukkelijk erkend, als mede de noodzaak extra bescherming te bieden door eiken (voedselverstrekker voor de das) te sparen in het plangebied. Zie hierna paragraaf 7.**

BIJLAGE bij de uitspraak van 1 februari 2023:
Algemene wet bestuursrecht
[…]

Artikel 2:4
1. Het bestuursorgaan vervult zijn taak zonder vooringenomenheid.
2. Het bestuursorgaan waakt ertegen dat tot het bestuursorgaan behorende of daarvoor werkzame personen die een persoonlijk belang bij een besluit hebben, de besluitvorming beïnvloeden.
[…]

Artikel 3:2
Bij de voorbereiding van een besluit vergaart het bestuursorgaan de nodige kennis omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen.
[…]

Artikel 3:4
1. Het bestuursorgaan weegt de rechtstreeks bij het besluit betrokken belangen af, voor zover niet uit een wettelijk voorschrift of uit de aard van de uit te oefenen bevoegdheid een beperking voortvloeit.
2. De voor een of meer belanghebbenden nadelige gevolgen van een besluit mogen niet onevenredig zijn in verhouding tot de met het besluit te dienen doelen.

[…]

Artikel 3:9
Indien een besluit berust op een onderzoek naar feiten en gedragingen dat door een adviseur is verricht, dient het bestuursorgaan zich ervan te vergewissen dat dit onderzoek op zorgvuldige wijze heeft plaatsgevonden.

[..]

Artikel 3:11
1. Het bestuursorgaan legt het ontwerp van het te nemen besluit, met de daarop betrekking hebbende stukken die redelijkerwijs nodig zijn voor een beoordeling van het ontwerp, ter inzage, met uitzondering van stukken waarvoor bij wettelijk voorschrift mededeling op de in artikel 12 van de Bekendmakingswet bepaalde wijze is voorgeschreven.

[…]
Artikel 3:46
Een besluit dient te berusten op een deugdelijke motivering.

[…]

Artikel 3:47
1. De motivering wordt vermeld bij de bekendmaking van het besluit.
2. Daarbij wordt zo mogelijk vermeld krachtens welk wettelijk voorschrift het besluit wordt genomen.
3. Indien de motivering in verband met de vereiste spoed niet aanstonds bij de bekendmaking van het besluit kan worden vermeld, verstrekt het bestuursorgaan deze binnen een week na de bekendmaking.
4. In dat geval zijn de artikelen 3:41 tot en met 3:43 van overeenkomstige toepassing.

[…]

Crisis- en herstelwet
[…]
Artikel 2.4
1. Bij algemene maatregel van bestuur op de voordracht van Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, in overeenstemming met Onze Minister of Onze Ministers wie het mede aangaat, kan, ***met inachtneming van internationaalrechtelijke verplichtingen,*** *op verzoek van een bestuursorgaan,* ***bij wege van experiment*** *worden afgeweken van het bepaalde bij of krachtens:*

[…]

o. de Wet ruimtelijke ordening;

[…]
2. Er kan uitsluitend toepassing worden gegeven aan het eerste lid indien het experiment bijdraagt aan ***duurzame ontwikkeling en***
a. het experiment bijdraagt aan innovatieve ontwikkelingen; of
b. uitvoering van het experiment bijdraagt aan ***het versterken van de economische structuur****.*

[…]

Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet

[…]

Artikel 7c
1 In aanvulling op artikel 3.1, eerste lid, van de Wet ruimtelijke ordening kunnen in het bestemmingsplan ook regels worden gesteld, die strekken ten behoeve van het:
a. bereiken en in stand houden van een ***veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit****, en*
b. doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de ***fysieke leefomgeving*** ***ter vervulling van maatschappelijke functies****.*

[…]

17 Dit artikel is van toepassing op de volgende plangebieden

[…]

jjjjj. Crailo, gemeenten Gooise Meren, Laren en Hilversum, zoals aangegeven op de kaart in bijlage 169;

[...]

Bestemmingsplannen "Buurtschap Crailo"

Artikel 1 Begrippen

[…]

*1.30 **ecowal***
een wal gevormd door een combinatie van aangelegden en gebouwde delen die elk op zich verschillende gebruiksfuncties kunnen dienen en als geheel een afschermende functie heeft voor de aanliggende bestemming Natuur.

[…]

Artikel 7 Gemengd - Ecowal

7.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Gemengd - Ecowal' aangewezen gronden zijn bestemd voor:
*a. fysieke afscherming van de **natuur** voor **licht, geluid en betreding** door mens en huisdier in de vorm van een Ecowal;*
met daaraan ondergeschikt:
b. bedrijven geschikt voor functiemenging;
c. wandel- en fietspaden;
*d. **groenvoorzieningen**.*
***met dien verstande dat de afschermende functie van de Ecowal blijft gewaarborgd**.*

7.2 Bouwregels

Op de in artikel 7.1 bedoelde gronden mogen uitsluitend gebouwen en bouwwerken ten dienste van de bestemming worden gebouwd, met dien verstande dat:

*7.2.1 **ten aanzien van de Ecowal***
*a. de maximale bouwhoogte van de fysieke afscherming met de daaraan onderschikte functies **niet meer mag bedragen dan 5 meter.***

7.2.2 ten aanzien van gebouwen
a. de bouwhoogte niet meer dan 5 meter mag bedragen waarbij de bouwhoogte niet hoger is dan de aangelegde wal;
b. het maximale bouwoppervlak niet meer dan 40 m2 mag bedragen per bedrijf;
c. het maximaal aantal bedrijven 5 bedraagt.

7.2.3 ten aanzien van bouwwerken, geen gebouwen zijnde
a. de bouwhoogte niet meer dan 1 meter mag bedragen;
b. de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen niet meer dan 1 meter mag bedragen;
c. de totale hoogte van grondwerk en de daarop te plaatsen bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ten opzichte van het peil niet meer dan 5 meter bedraagt.

7.3 Afwijken van de bouwregels

7.3.1 Afwijken

Burgemeester en wethouders zijn bevoegd af te wijken van het bepaalde onder:
a. 7.2.3 onder a, met dien verstande dat de maximale bouwhoogte mag worden verhoogd tot maximaal 3 meter;
b. 7.2 voor het maken van een uitkijkpunt binnen de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie-uitkijkpunt' met dien verstande dat de maximale bouwhoogte niet meer dan 15 meter mag bedragen en het aantal uitkijkpunten waarvoor afgeweken wordt niet meer dan 1 bedraagt.

7.3.2 Afwegingskader

a. Een in 7.3.1 onder a. genoemde afwijking kan slechts worden toegestaan indien:
1. geen onevenredige aantasting plaatsvindt van de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
*2**. het ten dienste staat van een betere fysieke afscherming van de bestemming natuur.***
b. Een in 7.3.1 onder b. genoemde afwijking kan slechts worden toegestaan indien:
*1. van tevoren in voldoende mate is verzekerd dat **het beoogde gebruik geen onevenredig nadelige gevolgen heeft voor het woon- en leefklimaat van de omliggende woningen of voor de bedrijfsvoering van omliggende bedrijven;***
*2. **het beoogde gebruik niet leidt tot een onevenredige afbreuk van de natuurlijke waarden van het gebied, waaronder in ieder geval worden gerekend ruimtelijke aantasting en een negatief effect op de gunstige staat van instandhouding van lokale of regionale populaties van flora en/of fauna.***

7.3.3 Ecologisch advies

*Een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 7.3.1 onder b wordt niet eerder verleend dan nadat de aanvrager een rapport heeft overlegd, waarin **de effecten op de natuurlijke waarden als bedoeld in artikel 7.3.2 onder b onder 2 van het aangevraagde gebruik**, naar het oordeel van het bevoegd gezag in voldoende mate zijn vastgesteld.*

7.4 Specifieke gebruiksregels
7.4.1 Strijdig gebruik
Tot een gebruik in strijd met artikel 7.1 wordt in ieder geval gerekend:
a. het gebruik van afzonderlijke armaturen met een lichtsterkte van meer dan 10.000 candela en/of het gebruik van verlichting indien daardoor een verlichtingssterkte van:
b. meer dan 5 lux op de bestemming 'Natuur' bedraagt gedurende de periode van 7.00 tot 23.00 uur;
c. meer dan 1 lux op de aangrenzende bestemming 'Natuur' bedraagt gedurende de periode van 23.00 tot 7.00 uur;

en geen gebruik wordt gemaakt van natuurvriendelijke verlichting.

7.4.2 Voorwaardelijke verplichting Ecowal

*Gebouwen en bouwwerken ter plaatse van de bestemming Bedrijventerrein, Wonen en Groen - Wonen, gelegen binnen het aanduidingsgebied 'Voorwaardelijke verplichting Ecowal' mogen uitsluitend gerealiseerd worden indien ter plaatse een afscherming aanwezig is, wordt beheerd en in stand gehouden, **waarmee de natuurbrug en natuur geen nadelig (licht- en of geluid) effect ondervinden van de realisatie en het gebruik van de gronden en de afschermende werking is gegarandeerd.***

[…]

Artikel 20 Algemene bouwregels

[…]

20.6 Verplichting Natuurinclusief bouwen en inrichten

Het bouwen van gebouwen volgens het bepaalde in het bestemmingsplan is uitsluitend toegestaan onder de volgende voorwaarden:
*a. bij het bouwen worden voldoende maatregelen gerealiseerd in het kader van **Natuurinclusief** bouwen en inrichten. Wanneer sprake is van voldoende maatregelen in het kader van **Natuurinclusief** bouwen en inrichten wordt toegelicht in de beleidsregel '**Natuurinclusief** bouwen en inrichten';*
*b. uit een Realisatieplan **natuurinclusief** bouwen en inrichten dient te blijken welke maatregelen in het kader van het gestelde onder sub a worden gerealiseerd, dat deze uiterlijk binnen 2 jaar na de start van de bouw zijn gerealiseerd en hoe deze duurzaam, ten minste 30 jaar, in stand worden gehouden en beheerd;*
*c. het onder sub b bedoelde Realisatieplan **natuurinclusief** bouwen en inrichten wordt aangeleverd bij de aanvraag van de*

omgevingsvergunning voor het bouwen van een gebouw.
[…]"

7. Analyse van de beslissing op bezwaar door Gedeputeerde Staten van Provincie Noord-Holland van 6 februari 2023 over de verleende ontheffing Wnb van 23 (29) augustus 2022

7.1 Het bezwaarschrift van 4 oktober 2022

Op **4 oktober 2023** is een bezwaarschrift ingediend bij de ODNHN, rep. Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland.

Er volgden nog twee aanvullende stukken (een tweede van 10 oktober en een derde brief van 13 oktober aan GS). Op **8 december 2022** vond de hoorzitting plaats van de Hoor- en Adviescommisie van de provincie Noord-Holland in Haarlem. De zitting duurde van 10.00 tot 11.45 uur. De noodzaak bestond voor de SNLG om alle argumenten opnieuw onder de aandacht te brengen. Centraal stond de positie van de Dassenclan bij de Watertoren Laren. Het territorium van deze dassenclan omvat het geheel plangebied.

7.2 De hoorzitting van 8 december 2022 in Haarlem door de Hoor- en Adviescommissie van de provincie Noord-Holland

7.2.1 Het verslag d.d. 12 december 2022 van P. Bogaers en A. Bijlard, hoorzitting van 8 december 2022

Hieronder volgt het op 12 december 2022 door P. Bogaers en A. Bijlard van de hoorzitting opgemaakte verslag:

<< ***Verslag Zitting Hoor- en Adviescommissie van Provincie Noord-Holland op donderdag 8 december 2022 te Haarlem, Dreef 3, inzake Ontheffingsbesluit Wnb Crailo van 29 (23) augustus 2022***
Door: drs. A. Bijlard en Mr. Drs. P. B. Ph. M. Bogaers (Stichting Natuur en Landschap het Gooi, SNLG)
Datum verslaglegging: *donderdag 8,vrijdag 9 december 2022, zaterdag 10 en maandag 12 december 2022*
Aanvang en tijdsduur van hoorzitting op **donderdag 8 december 2022**: 10.00 tot 11.45 uur
Plaats: Provinciehuis, Dreef 3, Haarlem, Paviljoen Weltevreden in het paleis van koning Lodewijk Napoleon, conferentiezaal 1

Aanwezig waren:
Commissie:
Voorzitter: dhr. mr. M. H. J. van Riessen, advocaat te Amsterdam;
Leden: mw. mr. S. A. J. J. van Hees ;
mw. mr. H. A. Samuels-Brusse;
Griffier/ Secretaris: mw. H. van Buren;

Bezwaarden:
Stichting Natuur en Landschap het Gooi , SNLG (zie bezwaarschrift van 4 oktober 2022 jo. 2de brief van 10 oktober jo. 3de brief van 25 november en 4de brief van 5 december 2022):
dhr. mr. drs. P. P. Ph. M. Bogaers, jurist, oud-advocaat bestuursrecht, bioloog, secretaris en vice-voorzitter SNLG;
dhr. drs. Ad Bijlard, bioloog, bestuurslid SNLG;

Verweerder ODNHN, [Omgevingsdienst Noord-Holland- Noord**]:**
dhr. Bert Brussel, bioloog van de Provincie Noord-Holland;
mw. F. (Fiona) Sassen, jurist, steller van het verweerschrift van GS van Noord- Holland van 25 november 2022;
dhr. M. (Mart) Smit, collega van de inmiddels vertrokken beslismedewerker van de ODNHN dhr. Job van der Veldt [zie het door dhr. Van der Veldt opgestelde **Ontheffingsbesluit Wnb van GS** van **29 (23) augustus 2022**];

Derden- belanghebbenden:
GEM Crailo B.V. [Gemeenschappelijke Exploitatie Maatschappij Crailo B.V., de privaatrechtelijke rechtspersoon van de gemeenten Gooise Meren, Hilversum, Laren tot aanleg van een nieuw stadswijk "Buurschap Crailo" op het voormalige defensieterrein bij de A1, afslag 8 (Blaricum) en bij de Natuurbrug Laarderhoogt aan de zuidwestzijde van de A1]:

dhr. mr. J. C. Binnerts (Pot Jonker advocaten Haarlem), advocaat namens GEM Crailo B. V. en twee stagiaires;
dhr. Gijs Cornelisse, stafmedewerker GEM Crailo B.V.;
TAUW:
dhr. Maurice Tijm MSc, projectleider Activiteitenplan Wnb ontheffingsaanvraag terreinen Crailo Noord, Midden en Zuid, opdrachtgever GEM Crailo B. V.;
dhr. Tim van Leeuwen, gemachtigde tot aanvraag Ontheffing van de ('beschermende' verbods)bepalingen van de Wnb voor bunzing, boommarter, das, rode eekhoorn, dwergvleermuis in verband met aanleg en ontwikkeling van 590 woningen en 5 ha. bedrijfsterrein op het plangebied Crailo van Gooise Meren, Laren en Hilversum [bestemmingsplan Buurtschap Crailo van **7 juli 2021**, dat in beroep aanhangig is bij de ABRvS op 8 december 2022], tevens auteur van het **Activiteitenplan Wnb ontheffingsaanvraag** van **13 mei 2022** en auteur van het rapport van **30 maart 2022**: "**Cameraonderzoek aanwezigheid das Crailoterrein**, rapportnr., N003-1282276TVL-V02-agv-NL, 18 pagina's", onderdeel van **Bijlage 1 bij het Activiteitenplan;**
dhr. Harm Bolle, toehoorder;

Verantwoording van het verslag van het gesprek: A. Bijlard: *naar eer en geweten heb ik het gesprokenen zo volledig mogelijk opgetekend, echter de spreeksnelheid overtrof mijn schrijfsnelheid regelmatig, dus mijn aantekeningen zijn niet 100% dekkend*; P. Bogaers: *aanvullingen zijn door mij op deze tekst gemaakt op basis van mijn eigen waarnemingen en observaties ter zitting op vrijdag 9 december ter verduidelijking van de context. Waar nodig zijn verwijzingen naar onderliggende stukken van het dossier hierbij opgenomen. Enige aanvullende observaties zijn na het verslag opgenomen.*

Verslag door A. Bijlard en P. Bogaers:

Voorzitter Van Riessen opende om 10.00 uur de vergadering met twee mededelingen:
1. Onderstreping onafhankelijkheid van deze commissie t.o.v. Gedeputeerde Staten van Noord-Holland;
2. Gezien de beperkt-beschikbare tijd: geen pleidooien vooraf, graag alleen antwoorden op de door de commissie gestelde vragen.;

3 Vervolgens volgde een derde opmerking van de voorzitter Van Riessen, die de grondslag voor een eerlijke procedure omver haalt:
"Het bezwaar dat er geen sprake is van een groot maatschappelijk of economisch belang waarop het Ontheffingsbesluit is gebaseerd wordt door ons niet beoordeeld."

Er volgden twintig vragen:

Vraag 1 door Voorzitter Van Riessen aan SNLG: Hoe neemt u de twijfel weg over het verweer van GEM Crailo B.V, dat SNLG niet-ontvankelijk is wegens "geen feitelijke werkzaamheden", zoals aangevoerd in het verweerschrift van advocaat Binnerts?
P. Bogaers: "*De heer Binnerts heeft dit verweer eerder, maar dan namens de drie gemeenten ook gevoerd bij de Afdeling bestuursrechtspaak van de Raad van State (ABRvS) in het door de SNLG op **20 september 2021** ingediende beroep tegen de vaststellingsbesluiten van het Bestemmingsplan Buurtschap Crailo, welk beroep is behandeld ter zitting van de Afdeling bestuursrechtspraak op **23 september 2022**. Die zitting (waar ook het beroep van mw. Astrid Mol uit Bussum diende) duurde 3,25 uur, hetgeen al aangaf, dat het dossier uiterst complex is. De ABRvS achtte de zaak zó gecompliceerd, dat het zeker niet mogelijk was voor de Raad om binnen de gebruikelijke termijn van zes weken te komen tot een uitspraak. Het niet-ontvankelijkheidsverweer van advocaat Binnerts is inhoudelijk dus nog niet beoordeeld door de ABRvS. Dit verweer zou evenwel per direct zijn gehonoreerd door de Afdeling, wanneer dat verweer passend was. Het oordeel van de Afdeling moet worden afgewacht.*

*Eerder in de beroepsprocedure over het **Bestemmingsplan Speelpark Oud Valkeveen e.o. 2019** bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State werd door de gemeente Gooise Meren een identiek verweer van niet-ontvankelijkheid gevoerd tegen de Stichting Behoud Gooise Heide (SBGH met haar gemachtigde P. Bogaers), waaruit de SNLG is voortgekomen. Dat verweer is door de ABRvS verworpen bij tussenuitspraak van **6 januari 2021** **(ECLI: NL:RVS:2021:7)**. De zitting in die zaak op **20 november 2020** had 7,5 uur geduurd.*

*Zie ook het **Besluit op bezwaar** van B&W van de gemeente Gooise Meren van **14 juli 2022**, na een bezwaar dat ingediend was door de SNLG op **18 februari 2022** in de zaak Omgevingsvergunning voor de bouw van een woontoren bij de Driftweg Huizen. De SNLG werd uiteindelijk **ontvankelijk verklaard** door het college van B&W van Gooise Meren in haar bezwaren op*

advies van de Commissie voor de bezwaarschriften op basis van de statuten en feitelijke werkzaamheden van de SNLG. Ook de bezwaren van de SNLG en van anderen (VVG, GNR, Stichting Naardereng, SBGH, Provincie Noord-Holland, gemeente Huizen e.a.) tegen dit bouwplan werden gegrond verklaard."

[**NB.** Na de toelichting waarbij ook geput werd uit de pleitaantekeningen van de SNLG van de zitting van **23 september 2022** van de ABRvS over het ook in die procedure over het Bestemmingsplan door advocaat Binnerts gevoerde niet-ontvankelijkheidsverweer, bracht P. Bogaers op **8 december** bij de commissie naar voren, dat de ABRvS op 23 september 2022 de antwoorden van P. Bogaers waarom de SNLG wel ontvankelijk diende te worden verklaard, juridisch van waarde achtte. Voorzitter Van Riessen reageerde evenwel met de woorden: *"de Raad van State is dan soepeler/ gemakkelijker in de beoordeling van de ontvankelijkheidsvraag"* . Deze opmerking maakte insiders duidelijk, dat de voorzitter voorsorteerde op het gegrond verklaren door de commissie van het niet-ontvankelijkheidsverweer van de GEM Crailo B.V. Tevens was de boodschap duidelijk, dat hij meende als commissie boven de ABRvS te kunnen gaan staan.

Deze opmerking van de voorzitter maakte de zitting op 8 december 2022 onaangenaam. Daarbij gaf de voorzitter niet telkens de gelegenheid aan de SNLG om nadat TAUW/ODNHN/Binnerts een vraag van hem had beantwoord of mededelingen hadden gedaan, daarop te reageren. Dit was in strijd met het hoor- en wederhoorbeginsel. Meermalen moest P. Bogaers nadrukkelijk vragen, of ook hij mocht reageren. Deze mogelijkheid werd sporadisch geboden. Deze behandeling staat in contrast met de professionele werkwijze van de ABRvS of van de Centrale Raad van Beroep of andere gremia, zoals de Commissie voor de bezwaarschriften van de gemeente Gooise Meren. Advocaat Van Riessen (aandachtsgebieden: bestuursrecht en bestuursprocesrecht, en huurrecht bedrijfsruimte en woonruimte) had moeten weten dat zijn voorzitterschap het elementaire beginsel van hoor- en wederhoor niet in acht nam.
Zijn bevooroordeeldheid kwam ook tot uiting in zijn reactie naar bioloog Bogaers in de woorden van Van Riessen:"*Ik wist dat wanneer je drie juristen hoort, dat je dan drie verschillende meningen krijgt, hier zie ik, dat in het geval, dat je drie biologen hoort, hetzelfde geldt."*

Telkens meende de voorzitter op te moeten merken , dat het ging om "***een verschil van mening***". Hij weigerde te begrijpen, dat het niet gaat om een "verschil van mening", maar het om de eis van het correct waarnemen en correct registreren van de feiten in de biologie/ecologie. "*Ja maar, als jullie als biologen met elkaar optrekken* (hij bedoelde ir. Meijer en Bijlard en Bogaers), "*dan beïnvloeden jullie elkaar".*
Zo reageerde Van Riessen als volgt op de uitleg van P. Bogaers, dat willens en wetens de uitleg door ir. A. Meijer op **8 februari 2022** aan het gezelschap van onder meer TAUW over de door hem ter plekke aangetroffen "**dassenprenten" bij de door hem getoonde dassenpijp bij de Adelaarstraat binnen TAUW en GEM Crailo B.V. en A.P. Natuuradvies- en begeleiding in hun latere rapporten waren omgezet in :"*Verse graafsporen*** en daarmee in "***een nieuwe burcht, die recent was gegraven*** *en* ***daardoor niet eerder aan TAUW bekend had kunnen zijn***". De reactie van voorzitter Van Riessen was wegredenerend en wegduikend: " ***ik zie dat als een fout, die gemaakt kan worden".***
Zo'n reactie van de voorzitter is echter onvergeeflijk. Immers ervaring bij de SDWUG en de SNLG en menig ander onafhankelijk wetenschappelijk onderzoeker leert, dat deze redeneerwijze van adviesbureaus keer op keer wordt gehanteerd om aan hun eigen aansprakelijkheid van falend onderzoek richting hun opdrachtgevers (hier GEM Crailo B.V.) te ontsnappen.

P. Bogaers legde daarop ter zitting uit, dat ir. Meijer telkens desgevraagd en ongevraagd uitlegde, hoe bij voorbeeld een dassenhaar eruit ziet, en hoe een dassenhaar verschilt van een haar van een ree, hoe je een dassenpijp onderscheidt van het hol van een vos of van een konijn, hoe je een dassenwissel herkent, hoe wroetsporen van een das eruit zien en kunnen worden herkend, hoe je een ligplaats van een ree herkent, etc., etc. Omgekeerd kon dan door vegetatiekundige en botanicus drs. P. Bogaers aan ir. Meijer worden uitgelegd, hoe je diverse boomsoorten, struiken, en kruiden en grassen en mossen, korstmossen en vegetatietypen en patronen herkent etc. De veldbezoeken waren en zijn voortdurend uitwisselingen van kennis en van vaardigheden over en weer. **Uitdrukkelijk gaat het daarbij niet om het uitwisselen van ideeën of om politieke beïnvloeding . Voorzitter Van Riessen begreep dit allemaal niet, zo maakte zijn lichaamshouding en gelaatsuitdrukking duidelijk. Van Riessen deelde ook zelf mee niets van dassen of biologie /ecologie te weten. Met andere woorden: als leermoment was deze hoorzitting niet aan dhr. Van Riessen, een alfa, besteed. Hij vond, dat de stukken van de SNLG gekenmerkt werden door "*emoties",* en dat hij daar geen waarde aan toekende. P. Bogaers reageerde direct vanuit zijn 31 jarige ervaring als bestuursrechtelijk advocaat, dat er dan iets moest veranderen aan de opleiding van de voorzitter [die zoals later op maandag 12 december bleek geen rechter is, maar advocaat in het bedrijfsleven. Dat is toch een heel ander beroep.]**

Vraag 2 door voorzitter Van Riessen aan SNLG: Kunt u toelichten in welke mate u betrokken bent geweest bij het onderzoek van de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi (SDWUG) in het plangebied Crailo? Immers: de Omgevingsdienst Noord-Holland-Noord betwist de onafhankelijkheid van het rapport van de SDWUG van 2 april 2022, want zowel Bijlard als Bogaers, bestuursleden van de SNLG, worden in het rapport als medeonderzoekers genoemd.
P. Bogaers: *"ik ken de heer A. Meijer, voorzitter en dassenonderzoeker van de SDWUG vanaf een eerder onderzoek bij het speelpark Oud Valkeveen B. V. Dhr. ir. Meijer liet zich daarin kennen als een volstrekt onafhankelijk denkende én onafhankelijk handelende onderzoeker. Hij zou zich nooit door mij of door de heer Bijlard laten beïnvloeden. Hij staat op de onafhankelijkheid van de dassenwerkgroep. Dat is als zodanig ook erkend in de nog bij de Raad van State aanhangige bodemprocedure in de zaak Bestemmingsplan Speelpark Oud Valkeveen e.o. 2019."*

Vraag 3 door voorzitter Van Riessen aan TAUW: Zijn er bij jullie onderzoeken door TAUW ook mensen van de GEM Crailo B.V. met jullie onderzoekers mee geweest in het terrein?
Antwoord van dhr. Tijm: *"Nee, wij waren geheel onafhankelijk nadat het hek geopend was. Wij werden niet vergezeld door de GEM. **Sporen**onderzoek aan dassen is door AP Natuuradvies en -begeleiding uitgevoerd en **cameradetectie** onderzoek aan dassen door TAUW."*

Vraag 4 van voorzitter Van Riessen aan ODNHN: U geeft aan, de inhoud van het rapport van de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi van 2 april 2022 terzijde te hebben geschoven als "*partijdig*", maar zou er iets veranderen wanneer u dat NIET deed en u het rapport wèl bij het nemen van het Ontheffingsbesluit had betrokken?
Dhr. Brussel: "*Nee, er is immers* "*geen sprake van negatieve beïnvloeding van de staat van instandhouding van de Das op locatie*". *De nu geplande kunstburcht vangt elk eventueel ongemak volledig op."*

Vraag 5 van voorzitter Van Riessen aan ODNHN: Ik lees twijfel bij de bezwaarden over de effectiviteit van de mitigerende maatregelen, hoe reageert u daarop?
Brussel en Sassen achtereenvolgend : "*geen twijfel, wat we voorstellen is ruim genoeg*."

Vraag 6 van voorzitter Van Riessen aan ODNHN: heeft u alle informatie hierover in uw analyses betrokken?
Brussel en Sassen. Beiden: *"ja".*
In aanvulling daarop deelde **dhr. Tijm (TAUW)** mee: *"25% van het terrein is bebouwd, het is nog maar de vraag wanneer de Das er gekomen is".*
Hr Smit (ODNHN): *"er komt bovendien nog extra beplanting."*

Vraag 7 van voorzitter Van Riessen aan P. Bogaers: "*U ondergraaft uw stellingen met woorden als "misleiding, of "samenspannen". Uw boosheid maakt de ander kleiner, dat maakt U niet sterker".*

P. Bogaers: "*Het gaat om een nauwkeurige vaststelling van de feiten en niet om een politieke verkleuring daarvan. Het hele plangebied behoort tot het territorium van de Dassenclan van de Watertoren bij Laren. Het territorium van de das is essentieel leefgebied van de Das en daarmee: essentieel foerageergebied. De Dassenclan bij de Watertoren van Laren leeft op de arme zandgronden van het Gooi in een voedselarme omgeving* [Westerheide en Bussumerheide] *en kan niet anders dan een groot territorium handhaven om aan voldoende voedsel te komen. De Das kan niet van te voren voorspellen wat hij tegen zal komen, maar zoekt meter voor meter met zijn poten en snuit de bodem doorwroetend af wat er vandaag voor hem te vinden is.*
*Ir. A. Meijer heeft vastgesteld dat er **in het hele 'plangebied Crailo'** , 100% dus, sporen van deze activiteit zijn terug te vinden. Het is een voedselarm gebied, dat betekent dat het territorium groot MOET zijn en niet zomaar verkleind kan worden. De zgn. uitwijk naar het aan de overkant van de natuurbrug gelegen gebied bij de Blaricummerheide, zoals door TAUW wordt voorgesteld, is géén optie. Daar leeft een andere clan, die grens zal stevig bewaakt worden tegen voedselroof door een andere clan. Het territorium van een dassenclan is tevens een verdedigingseenheid. TAUW had dit moeten weten uit het beroepschrift, maar dekte telkens haar eerdere onbekendheid en miskenning van de feiten telkens af, zoals het ten einde toe weg verklaren van dassenholen bij het schieterrein als een "samenstel van vossenholen", of dat het ging om een "enkel foeragerend exemplaar", of een "enkel zwervend exemplaar van de das", of ook nu weer dat de 19 camera's in 2021/2022 met 13 waarnemingen van dassen allemaal te maken hebben met een en hetzelfde exemplaar. Verder wordt met 19 camera's slechts 0,6 % van het hele terrein bekeken. 99,4% van het terrein van 40 hectare is door dat camera onderzoek niet bekeken. Dassen zijn niet van elkaar te onderscheiden. Cameraonderzoek is niet geschikt om*

*populatieonderzoek te doen. En dit gevoegd bij de gemeenschappelijke vergadering van **1 maart 2022** op Crailo van de twee beslissers van de ODNHN met het management van Projectbureau Crailo B.V.(twee personen) en met de twee hoofduitvoerders van het onderzoek door TAUW in de periode **november 2021- maart 2022** en in aanwezigheid van de ingeschakelde heer A. Popelier van AP Natuuradvies en -Begeleiding, die op **23 maart 2022** in lijn met de belangen van GEM Crailo B.V. en in lijn met de opvattingen van TAUW (rapport van **30 maart 2022**) tot een eindrapport kwam over de das in Crailo met de opvatting, dat de vernietiging van dassenholen in het plangebied "**uiteraard vermijdbaar** was bij de bouw, maar dat het verlies onontkoombaar was en maar gecompenseerd moest worden met een kunstburcht."* **Zie eveneens hierna.**

NB. Ook de mededeling ter zitting van de voorzitter, dat hij en de commissie niet in zouden gaan op het bezwaar van de SNLG dat er geen sprake was van een zó groot openbaar belang, dat dit de vernietiging van dassenburchten en andere nest-, rust- en verblijfplaatsen van andere diersoorten in het plangebied rechtvaardigde maakte tijdens de zitting duidelijk, dat niet de SNLG bevooroordeeld of emotioneel was, maar de voorzitter van deze commissie. Echter, ook de voorzitter moet biologisch leren denken. Immers: wij zagen de tak af waarop wij als mensen zitten. Zie eveneens hierna.

Tijm (TAUW): *"Wij zien het als een niet-essentieel foerageergebied.*
De feiten zijn:
1 er is een clan aanwezig bij de watertoren op 500 m van het terrein

[**NB.**: **De SNLG kreeg geen gelegenheid van de voorzitter om op de beweringen van TAUW in te gaan**.
Correctie door SNLG: zonder toelichting poneert M. Tijm van TAUW in deze zitting een afstand van 500 meter. Dat is voor het eerst, en ook hier betreft het een blote mededeling zonder onderbouwing. Nadat SNLG via Google Earth de afstand tot de erfscheiding van het plangebied had bepaald op 220 meter, heeft later ir. Meijer de afstand via GPS ingeschat op 300 meter].

2 wij hebben niet meer dan 1 bezoek van een das per week waar genomen;
3 er zijn 2 pijpen teruggevonden die meermaals belopen zijn;
4 er zijn géén essentiële migratieroutes aangetroffen;
5 de SNLG / SDWUG hebben slechts 2 maal het terrein betreden, waarvan 1 keer zonder toestemming, dat weegt niet op tegen de onderzoeken van Tauw en AP Natuuradvies;
6 de beweringen van de SDWUG zijn nooit verder nagetrokken en worden door de andere onderzoeken niet bevestigd;
7 Daarmee is het geen essentieel foerageergebied en zijn de toegezegde mitigerende maatregelen ruimhartig toebedeeld in de vorm van een kunstburcht en overige maatregelen;"

Vraag 8 van voorzitter Van Riessen aan ODNHN:
Hoe weet u dat die mitigerende maatregelen voldoende mitigerend zijn? Hoe weet je wat nodig en hoe weet je wat daarvoor in de plaats moet komen?
Brussel (bioloog van de provincie Noord-Holland) intervenieert: *"Deze Dassenclan heeft een groot territorium nodig met eikels, vruchtbomen en grasland (regenwormen) als voedselbronnen".*
Van Leeuwen(TAUW) vult aan: *"wij onderzoeken **nu** welke oppervlakten gecompenseerd moeten worden."*
Brussel (provincie N.H.): *"en wij toetsen dat, inclusief aanleg kunstburcht in de ecowal en vruchtbomen en grasland."*

Vraag 9 van voorzitter Van Riessen aan GEM Crailo B.V.: de SDWUG werd enigszins beperkt in de mogelijkheden om het terrein te kunnen onderzoeken. Waarom?
Binnerts, advocaat GEM Crailo B.V.: "*Wij hebben wel 2x* [**correctie door SNLG: 1 keer**] *toegang verschaft, maar niet op hun verzoek in het weekend. Dan is er geen beheerder. Ik zie het probleem niet. TAUW en AP konden ook gewoon afspraken maken, maar niet in het weekend, zo gek is dat niet."*

Vraag 10 van voorzitter Van Riessen aan SNLG: U noemt veel bezwaren ten aanzien van het Milieu effectrapport, het MER [van **1 december 2020**, SNLG] en gebrek aan sociale woningbouw, daar kunnen wij niet zoveel mee. U noemt ook dat er sprake is van afstemming tussen AP-Natuuradvies en de opdrachtgever GEM Crailo B.V. Hoe weet u dat, U was er niet bij?

P. Bogaers: "*Wat betreft uw **eerste opmerking**, dat u niet zoveel kunt met onze kritiek op het ontbreken van een groot openbaar belang om hier de bescherming van de Wet natuurbescherming opzij te zetten, antwoord ik hierop het volgende:*

*Er zijn geen "**Imperative reasons of overriding public interest"** te vinden in de bouwplannen van de GEM Crailo B. V. waardoor de bescherming van wilde diersoorten [das, bunzing, boommarter, rode eekhoorn, gewone dwergvleermuis, ree, haas , egel, etc.] volgens de Habitatrichtlijn opzij mag worden gezet en rustplaatsen, nestplaatsen en burchten van deze dieren mogen worden **vernietigd** ter wille van dit gestelde , maar niet reële grote openbaar belang van het bestemmingsplan Buurtschap Crailo" doordat dit plan geen enkele zekerheid biedt van echte sociale woningbouw voor echte sociale huurwoningen.*

*Wat **het tweede deel van uw opmerking** betreft:*
Noch TAUW, noch AP-Natuuradvies heeft een 0-meting gedaan naar de begintoestand in het plangebied en het daarbuiten gelegen gebied van het GNR op geen van alle van belang zijnde trofische [= voedings-] niveaus. ***Die toestand is nooit beschreven door TAUW en de gemeenten en de GEM Crailo B. V. en ook niet door de provincie Noord-Holland en evenmin door de Omgevingsdienst NHN van de provincie en andermaal ook niet door AP Natuur Advies en Begeleiding in het rapport van 23 maart 2022 van A. Popelier uit Schijndel****. Deze voedingstoestand van het landschap binnen het plangebied en daaromheen is dus bij de besluit nemende overheden en bij niemand bekend.* ***Hun rapporten bevatten alleen "kwalificerende" opmerkingen. Geen van hun aannamen is gekwantificeerd of begroot.*** *Daardoor berust het hele bestemmingsplan Buurtschap Crailo en ook het ontheffingsbesluit van de Wet natuurbescherming op biologisch èn juridisch drijfzand.*
Popelier maakt een politieke afweging door in zijn conclusie op te stellen: ***"Uiteraard** kunnen de aanwezige dassenburchten (en individuele holen) bij de realisatie van de plannen ontzien worden."* Maar hij knoopt hier een eigen - met het GEM-politieke belang overeenkomende- **concessieve** en eveneens politiek-gekleurde mededeling aan vast: ***"Het gebied zal echter ingrijpend van karakter veranderen. De permanente aanwezigheid van mensen., honden en auto's (geur, geluid, licht) zal het gebied ongeschikt maken als leefgebied voor dassen. (...)"****.* Hij praat hier de GEM Crailo B.V., zijn opdrachtgever naar de mond.

*A. Popelier verricht geen eigen onderzoek naar de voedingstoestand op alle niveaus van het plangebied en ook niet van de omgeving rond het plangebied. Hij schrijft zonder toelichting over een "**onbelangrijk, voedselarm plangebied"** in "**een voedselarme omgeving**" en hij gaat uit van een voor de GEM Crailo B.V. vaststaand, toekomstig feit van verstedelijking.* ***Hij werkt zijn mededeling dat "uiteraard de dassenburchten ontzien kunnen worden" niet verder uit.*** *Hij schrijft vanuit **bevooroordeeldheid, "bias**", om het de opdrachtgever te vergemakkelijken het gebied als onbelangrijk voor de Das af te schrijven. Daarin komt zijn aanpak en methode linea recta overeen met zijn "sparringpartners" van TAUW en ODNHN en GEM Crailo B.V.- in vergaderring met hem bijeen op **1 maart 2022** in het gebouw van Projectbureau Crailo.*

*Op de bijeenkomst op **1 maart 2022** in Crailo om de zaken voor het verkrijgen van een Ontheffingsbesluit "**op elkaar af te stemmen"** waren behalve dhr. A. Popelier, de volgende personen aanwezig: twee beslismedewerkers van de **ODNHN** (Job van der Veldt en Mart Smit), twee beleid bepalende personen van **GEM Crailo B.V**. (Twan Zeegers en Fred Bransen)* ***en twee mensen van TAUW*** *(Tim van Leeuwen en Maurice Tijm), die hele plan bestemmingsplan als huisecologen hebben voorbereid en begeleid. Tim van Leeuwen was ook de gemachtigde voor GEM Crailo B.V. om de aanvraag in te dienen bij de ODNHN voor de Ontheffing van de Wnb. Deze aanvraag is mede voor besproken op **1 maart 2022**, zoals uit het "gespreksverslag" door Maurice Tijm MSc van TAUW van deze vergadering is gebleken (zie 3de brief SNLG, pagina 13 van **25 november 2022** aan de Hoor- en Adviescommissie).*

*Dit lag in het verlengde van het eerdere gebeuren in het plangebied Crailo op **8 februari 2022.** Op die datum om 11.00 uur was er een afspraak tot een nader onderzoek van 11.00 tot 13.00 uur door de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi (ir. A. Meijer en mw. drs. A. Roestenberg) in het noordelijk deel van het plangebied, in aanwezigheid - op verzoek van de SDWUG- van de handhaver van de ODNHN dhr.* ***Kevin Meijer*** *(geen familie), en in aanwezigheid van TAUW-onderzoeker **Bram** (niet: Bart, PB) **Rijksen** en in aanwezigheid van **dhr. Fred Bransen,** terreinbeheerder van de GEM Crailo B.V.*

*Tijdens dit gemeenschappelijk bezoek op **8 februari 2022** aan het noordelijk deel van het plangebied bleek de dassenonderzoeker van TAUW, **Bram Rijksen**, naaste collega van Tim van Leeuwen en van projectleider Maurice Tijm geen wroetspoor van de das te kunnen onderscheiden en wroetsporen van de das toe te schrijven aan het ree. Hij had kennelijk geen weet van het voedselgedrag van het ree (geen grazer of bodemwroeter, maar knabbelaar aan twijgen e.d. en stelde over de **bodem**wroetsporen van de das ten onrechte aan ir. Meijer: "dat doet een ree ook".*

*[In de **3de brief van de SNLG aan de Hoor- en adviescommissie van 25 november 2022 op pagina 10** is over het voedselzoekgedrag van het ree het volgende vermeld: "Reeën maken met hun hoeven geen wroetsporen. De ree is geen*

grazer zoals een hert, maar een 'knabbelaar': het dier eet bramen, bessen (Blauwe bosbes), twijgen, scheuten, knoppen en loten van struiken en bomen. Voorts ook van rozenstruiken en coniferen. En ook kruiden, grassen, bladeren, noten, paddenstoelen en landbouwgewassen als tulpen, granen en kropgewassen worden genuttigd. 's Zomers voedt het ree zich bovendien met jonge bladeren en in de herfst met eikels. Het ree is vrij selectief en eet enkel de meest voedzame delen van een plant. Tussen eten en herkauwen zit meestal zo'n één (in de zomer) tot twee uur (in de winter)"].

Fred Bransen, *terreinbeheerder van de GEM Crailo B.V., maakte plotsklaps om* ***12.25 uur*** *(en in strijd met de afspraak voor een twee uur toegestaan onderzoek vanaf 11.00 uur tot 13.00 uur) een einde aan dit bezoek en onderzoek door ir. Meijer door om 12.25 uur mede te delen, dat zij nu het terrein moesten verlaten, "omdat hij, Bransen, elders een andere afspraak had". Bransen gaf onderweg overigens storend negatief commentaar aan de SDWUG, "omdat hij het de SDWUG kwalijk bleef nemen dat de SDWUG eerder zonder toestemming het terrein had bezocht. Dit was overigens al verexcuseerd door GEM Crailo B.V. bij de uitnodiging van GEM Crailo B.V. aan de SDWUG en dhr. ir. Meijer om het terrein gezamenlijk met TAUW uiteindelijk op dinsdag 8 februari 2022 te kunnen bezoeken.*

Op ***8 februari 2022*** *liet dhr. ir. Meijer aan de aanwezigen van TAUW en GEM Crailo B.V. en de ODNHN de hem bekende , voor TAUW etc. kennelijk tot dan toe onbekende, dassenburcht bij de Adelaarstraat zien, die op* ***9 januari 2022*** *door dhr. Meijer zelf was aangetroffen in aanwezigheid van A. Bijlard en P. Bogaers. Ir. Meijer vond daar op 9 januari ook een dassenhaar. Het betrof een reeds lang in gebruik zijnde dassenpijp. Op* ***8 februari daaropvolgend*** *bij het gemeenschappelijk bezoek trof hij daar bij die burcht* ***verse dassenprenten (pootsporen)*** *aan.* ***Op dezelfde dag heeft GEM Crailo B. V. in overleg met TAUW (projectleider Maurice Tijm) bij die burcht een camera laten plaatsen****.*

Later maakte ***Tim van Leeuwen*** *in zijn Notitie van* ***30 maart 2022*** *(Cameraonderzoek aanwezigheid das Crailo terrein) op* ***pagina 2*** *ervan, " dat op* ***8 februari*** *aldaar "****verse graaf****sporen" waren aangetroffen, als of het om een recent uitgegraven burchtpijp ging,* ***citaat****: "****Op dinsdag 8 februari 2022*** *zijn bij* ***de pijp met verse graafsporen (holte 3, cam.75)*** *en bij de saneringssituatie in het zuiden van het plangebied (cam.75)* ***ook camera's geplaatst****. De genoemde holtes en bijbehorende nummers zijn opgenomen in figuur 2."*

A. Popelier *knoopte bij de* ***fictieve "verse graaf"sporen*** *aan bij de burcht, die op de meeting van* ***1 maart 2022*** *op het Projectbureau Crailo was aangeduid als "****nieuwe bijburcht****, pagina 2 van het gespreksverslag van M. Tijm).* ***Popelier schrijft in zijn rapport*** *van* ***23 maart 2022*** *op pagina 6 onderaan in paragraaf 7 over het onderzoek met 19 camera's": "(…) de meeste waarnemingen betreffen een foeragerende das op het Kazernekwartier, één opname is gemaakt bij* ***een 'vers gegraven' hol*** *op het Oefenterrein Crailo. (…)".*

Vraag 11 van voorzitter Van Riessen aan SNLG: Wat is hiervan dan "samenspannen/afstemmen" met de opdrachtgever? Tijm (TAUW) noemt een burcht met verse graafsporen, niet per sé een nieuwe burcht.
P. Bogaers: *"het is zeer gecompliceerd; het betreft een wisselwerking tussen Tijm en Popelier. Geef me alstublieft de gelegenheid dit uit te leggen Het gaat om de psychologie van de schrijver, hoe kiest hij zijn woorden? hoe zet hij accenten? het is aan de lezer om dat te doorzien, dus ook aan u in deze situatie. Het ging allereerst niet om verse graafsporen , maar om* ***verse dassenprenten*** *die door dhr. Meijer op* ***8 februari 2022*** *waren aangetroffen bij deze burcht (zie pagina 51 van het bezwaarschrift van* ***4 oktober 2022****, de e-mail van* ***9 februari 2022*** *van ir. A. Meijer aan dhr. Twan Zeegers van GEM Crailo B.V.):*

Meijer: *"Naar mijn mening is er nader onderzoek nodig om er in hoge mate zeker van te zijn dat er geen dassenburchten over het hoofd zijn gezien. Dat bleek ook dinsdag****. De eerste burcht die ik toonde, en waar verse dassenprenten zichtbaar waren****, bleek volgens de onderzoeker van Tauw* [= **Bram Rijksen**, *"die met collega* ***Wessel van Vliet*** *op* ***21 januari 2022*** *16 wildcamera's heeft geplaatst binnen het plangebied, waarna er later ook op 8 februari bij deze burcht een camera is geplaatst"*, zie **pagina 1/18 en 2/18 van de Notitie van Tim van Leeuwen van 30 maart 2022**, SNLG] *niet bij adviesbureau bekend te zijn.* ***Dat is opmerkelijk, omdat Tauw al lange tijd onderzoek verricht op de voormalige legerplaats****.* ***Ik heb daarom tijdens het veldonderzoek nogmaals duidelijk gemaakt dat het belangrijk is om het hele terrein heel intensief en systematisch uit te kammen****. Daarom zou ik graag komende zondag, als er dus geen werkzaamheden zijn , het terrein grondig willen doorzoeken.* ***De waargenomen sporen zou ik dan tevens aan het bureau Tauw kenbaar willen maken. Graag zou ik dit onderzoek ook in volle concentratie willen uitvoeren, dus niet met mensen die 'op de vingers kijken'. Een groter gezelschap gaat echt niet samen met goed onderzoek: er is dan te veel afleiding. Graag verneem ik of u akkoord bent met mijn verzoek."***

Vraag 12 door lid van de commissie, mw. Van Hees aan ODNHN: Wat zijn de standaarden voor een compensatie van leefgebied? Hoe bepalen jullie het aantal vierkante meters?
dhr. Brussel: *"Ecologisch of in een GIS* [=Geografisch Informatiesysteem, SNLG]*?*
De ecologie is de basis van de Gis, dat is alleen een kaartje! De ecologie is leidend."
dhr. Smit (beslismedewerker): *"het moet ook handhaafbaar zijn".*
P. Bogaers: "*bedenk dat het camerawerk met 19 camera's uiteindelijk slechts 0,6% van de 40 hectare plangebied in beeld brengt. 99,4% dus niet! In de rapportages zijn de camera's niet genummerd terug te vinden op een paar na, waaronder no. 54"*
[**zie pagina 9/18 van notitie 'Cameraonderzoek aanwezigheid das Crailo terrein' door Tim van Leeuwen, 30 maart 2022, SNLG].**
"*Er zijn geen foto's opgenomen in de notitie van Tim van Leeuwen van de exacte beeldhoeken per camera zodat per camera kan worden vastgesteld waarop deze camera's uitkeken. Op **7 april 2022** wilde ik de dassenpijpen inspecteren, plotseling zag ik een camera. Dat was camera 54. Ik kan u de beelden nu op mijn computer laten zien. Ik was daardoor op 7 april in de gelegenheid te zien, waarop camera 54 uitkeek. Dat bleek een overduidelijk lang- niet- belopen dassenpijp te zijn. **Deze was helemaal dichtgegroeid**. Dat zou iedere amateur ook hier in deze zaal aanwezig anders gedaan hebben. Als klap op de vuurpijl lag 13 meter verderop de door mij al op 25 september 2021 bekend geworden, nog immer volledig open dassenpijp. Echter daar was geen camera. Zo zie je met al die 19 camera's samen nooit een das. **Welke eisen mag je stellen aan cameraonderzoek? Dit is slecht onderzoek! Op die manier zou ik zelf nooit als bioloog/ecoloog kunnen zijn afgestudeerd.***

Van Leeuwen (TAUW): *"De camera's hebben langere tijd in het plangebied gestaan, meer dan 1 positie, meer dan 1 richting. Popelier heeft aanvullend daaraan sporenonderzoek gedaan, samen is dat dekkend voor de representativiteit. De camera's werden daar geplaatst waar je de das verwacht, gericht op het gebruik van het terrein. Bijvoorbeeld een wissel, als daar achtereenvolgens eerst een snuit en daarna een kontje te zien is dan neem je aan dat er één dier gepasseerd is en weer terugkeert. Individuen zijn als zodanig niet te herkennen, maar dit geeft voldoende zekerheid.*
Dat doen we ook bij burchten."

Vraag 13 van het lid van de commissie, mw. H. A. Samuels- Brusse aan GEM Crailo B.V./TAUW: Waardoor koos u AP Natuuradvies?
Tijm (Tauw): *"hij kwam van Das & Boom, hij werd door de Zoogdiervereniging aanbevolen."*
Samuels-Brusse: U deed dit pas na het verwijt van vooringenomenheid door de SNLG. De RvS gaf bij haar uitspraak over de voorlopige voorziening aan dat zij pleitte voor een gezamenlijk onderzoek met de SDWUG.
Binnerts (advocaat GEM Crailo B.V.): *"gezamenlijk onderzoek lukte niet wegens de opstelling van de SDWUG en zijn keuze voor absolute onafhankelijkheid, dus moesten we iets anders doen."*
Samuels- Brusse: is Popelier ecoloog, ik kan niets over hem vinden op internet?
Dhr. Brussel (ODNHN): "*op de site van de zoogdiervereniging is hij uitgebreid terug te vinden."*

Vraag 14 van het lid van de commissie, mw. H. A. Samuels- Brusse aan GEM Crailo B.V./TAUW: Hoe weet je of iemand deskundig is?
Tijm (TAUW): "*Dat staat in het kennisdocument Das van BIJ12* [=het overleg van de twaalf provincies, SNLG]
P. Bogaers: "*Dat document is nota bene in opdracht en op verzoek van de minister van LNV aan ir. Meijer voor een belangrijk deel geschreven door ir. A. Meijer van de SDWUG."*

Vraag 15 van het lid van de commissie, mw. H. A. Samuels- Brusse aan GEM Crailo B.V.: de SDWUG is nogal geblokkeerd door te weigeren het terrein voor onderzoek open te stellen in het weekend, wat is daar zo lastig aan? Het is nota bene vrijwilligerswerk voor de SDWUG. Ik werk voor het grootste deel van mijn werk in het weekend.
Binnerts: "*het kon niet, eventueel had 's avonds wel gekund."*

Vraag 16 van het lid van de commissie, mw. H. A. Samuels- Brusse aan ODNHN: u trekt de onafhankelijk van de SDWUG in twijfel wegens de betrokkenheid van Bijlard en Bogaers aan het onderzoek.
mw. Sassen (jurist ODNHN): *"jazeker!"*
Bijlard (SNLG): *"Ik wil graag reageren, mijn betrokkenheid was er zeker niet als dassendeskundige, ik was mee als algemeen bioloog om een indruk te krijgen van het terrein als biologische eenheid. Ik was immers nog niet eerder zelf op het*

terrein aanwezig geweest. Ik was qua dassenkunde een leerling van de dhr. Meijer, evenals dhr. Bogaers. Maar ik kon zijn waarnemingen wel plaatsen in het biologisch netwerk, het ecosysteem, dat zich over het plangebied uitstrekt."
Voorzitter Van Riessen: ik twijfel toch, dit neemt niet weg dat u toch invloed kon uit oefenen, u en zeker de heer Bogaers was er ook emotioneel bij betrokken.
P. Bogaers: *"de integriteit van ons allen is onbesproken, de heer Bijlard zowel als de heer Meijer als ik zelf hebben daarin een uitstekende reputatie. Ik kan niet anders dan zo antwoorden op uw twijfel. U heeft moeite met emoties. Dan moet er wat gebeuren aan de opleiding."*

NB. Duidelijk was door deze laatste toevoeging voor de voorzitter dat hij te ver was gegaan en dat diens afkeer van inhoudelijke betrokkenheid bij welk onderwerp dan ook op hemzelf terugslaat. Hij begreep - zo was non-verbaal voor P. Bogaers in direct oogcontact duidelijk- dat hij inbreuk maakte op de integriteit van de SNLG, zoals ook eerder in dit gehoor, waar **dhr. Van Riessen** tussen neus en lippen door zei, "*dat biologen geen oog hebben voor de noodzaak "te bouwen"*. **Alles wat niet in zijn manier van denken van pas komt, werd als "*emotioneel*" of als "*emotionaliteit*" afgedaan. Deze verbale manipulatie van de voorzitter is dodelijk voor welk gesprek dan ook. Emoties horen thuis in het maatschappelijk conflict en ook in een rechtszaal, zoals een rechter ooit opmerkte in een asielzaak van P. Bogaers in Amsterdam.** Kent dhr. Van Riessen niet het boek "*Moreel leiderschap*" van prof. dr. A. Brenninkmeijer, en de onlosmakelijkheid van de drie kernbegrippen in dat boek in welk gesprek dan ook: logos, ethos, pathos? Er moet inderdaad echt wat gebeuren aan de opleiding van de voorzitter. Zijn optreden geeft ook achteraf reden tot wraking. Wat is zijn opleiding? Hij wist al niets van biologie en van dassen, zoals hij zelf had opgemerkt. **Op 12 december 2022 bleek dat uit de mededelingen van de secretaris van de Commissie aan P. Bogaers inderdaad het geval te zijn.,**

Vraag 17 van het lid van de commissie, mw. H. A. Samuels- Brusse aan TAUW en ODNHN: waardoor is het Ree niet in deze discussie betrokken?
Brussel, Tijm en Smit achtereenvolgens: "*dat is geen probleem, die redden zich sowieso, dassen zijn niet bedreigd en mitigerende maatregelen voor de das zijn ook gunstig voor het Ree."*

Vraag 18 van voorzitter Van Riessen aan de ODNHN: De SNLG stelt dat een kunstburcht niet werkt, waardoor denkt u van wel?
Brussel: "*Op initiatief van Stichting Das & Boom zijn er velen gemaakt en die werken allemaal goed, waardoor deze niet, zeker wanneer hij in de buurt van de natuurbrug komt."*

Commentaar SNLG: Ook dit is een apodictische en onjuiste mededeling. Ook hier gaf de voorzitter aan de SNLG geen gelegenheid hierop te reageren. Heer Brussel spreekt in onverantwoorde, absolute termen. Hij kan echter in geen enkel opzicht garanderen evenmin als TAUW of Popelier dat deze kunstburcht zal aanslaan en bewoond zal worden door dassen.

Vraag 19 van het lid van de commissie, mw. H. A. Samuels-Brusse aan TAUW: Het Rapport van AP Natuuradvies van **23 maart 2022** is niet meegenomen in het Activiteitenplan, hoe zit het nu precies? Deed het wel of niet mee in de beoordeling door de OD?
Tijm (TAUW): "*Het kon niet meer worden toegevoegd in de upload, het zat dus niet in de stukken van de aanvraag."*
Smit: (ODNHN): *"nee, we kregen het pas naderhand".*
P. Bogaers (SNLG): "*ik heb op **27 september 2022** 16 vragen gesteld aan de heer J. van der Veldt, de beslismedewerker* [die nu vertrokken is bij de ODNHN en overgegaan is naar de provincie (mond. med. van dhr. Smit voor de zitting aan P. Bogaers) en voorheen collega was van dhr. Smit, SNLG] *van de ODNHN, waaronder **vraag 4**: Heeft u de onderzoeksrapporten van SNLG en van de SDWUG (ir. Meijer) van GEM Crailo B.V. alsmede het commentaar van ir. Meijer van 3 april 2022 op het rapport (van 23 maart 2022) van Ton Popelier bij de aanvraag van de ontheffing ontvangen?*

*Hierop werd het antwoord ontvangen van **dhr. M. (Mart) Smit** van de ODNHN van **13 oktober 2022** (zie **Kader 2a en kader 2b van de 3de brief van de SNLG aan de commissie, pp.9 t/m 11**):*
"Nee, deze rapporten zijn bij ons niet bekend. Het activiteitenplan van 13 mei 2022 vormt de basis voor het verlenen van de ontheffing aan GEM Crailo B.V en niet het rapport van 23 maart 2022 waar u naar verwijst."

SLOTWOORDEN per partij

P. Bogaers (SNLG): "*Onafhankelijkheid is een groot goed, de SDWUG is onafhankelijk van de SNLG.*
*Omgekeerd: op **1 maart 2022** is er bij de GEM Crailo een gesprek geweest, waarbij aanwezig waren: 2 **beslis**medewerkers van de OD, de heer Smit en de heer Van der Veldt, 2 medewerkers van TAUW, dhr. Tijm en T. van Leeuwen en 2 senior medewerkers van de GEM Crailo, dhr. Fred Bransen en Twan Zeegers. Als laatste is daarbij ook aanwezig de heer Popelier. "**Afstemming**" vindt daar plaats. Het werkwoord "op elkaar afstemmen" is een verhullend synoniem in dit verband van het werkwoord "**samenspannen**".*

De heer Zeegers vroeg soortgelijke "afstemming" aan de heer Meijer van de SDWUG, die weigerde daarop in te gaan. Dergelijke "afstemming" is in dit soort zaken in de publiek-private sfeer altijd bedoeld om de belangen van de opdrachtgever veilig te stellen.** Uit de eigen Wob- /Woo- onderzoeken in de afgelopen vijf jaar door de SNLG in de ruimtelijke ordening zoals in de zaak Oud Valkeveen is gebleken dat dergelijke "**afstemming**" erop gericht is om controversiële teksten in gezamenlijk overleg uit eindrapporten te halen en te verwijderen om politieke redenen. De controverses moeten eruit worden gehaald. Deze mogen geen aanleiding geven tot nadere vragen vanuit de gemeenteraden, provinciale staten en van de colleges van burgemeester en wethouders, resp. gedeputeerde staten en ook op ministerieel niveau en het parlement. **Dezelfde sfeer werd getekend door de voorzitter Van Riessen op 8 december 2022 in Haarlem: "aub geen emoties en geen controverses".

*Andere observatie: het onderzoek van de heer Meijer en mw. Roestenberg van **8 februari 2022** zou 2 uur in beslag mogen nemen, let wel om een terrein van 40 ha te onderzoeken.*
*Om 11 uur kreeg de heer Meijer een kop koffie aangeboden door de heer Twan Zeegers, welk aanbod dhr. Meijer afsloeg, omdat hij wist dat die tijd van de toegestane twee uur af zou gaan. Vervolgens vond het veldbezoek plaats, met de heer Bransen in zijn nek hijgend, gedurende de tijd die de heer Bransen daarvoor bleek te hebben uitgetrokken. Om **12.25 uur** gaf deze heer Bransen onverwacht aan naar een andere afspraak te moeten gaan.*
Het onderzoeks-bezoek werd daarmee direct ingekort tot 1uur en 25 minuten.

Wie beïnvloedt er nu wie? Wie is er hier nu onafhankelijk?"

ODNHN: "*Geen behoefte aan slotwoord."*

Vraag 20 van het lid van de commissie, mw. Van Hees aan GEM Crailo B.V.: Wordt er eigenlijk al gebruik gemaakt van de ontheffingsvergunning? Hoe is het met de burchten?
De antwoorden van TAUW draaien er omheen en geven verwarring:
Binnerts (GEM): *Nee, pas na uitspraak bodemprocedure RvS, nu hooguit voorbereidend "werk."*

Slotwoord GEM, dhr. Binnerts:
"Evenals de heer Bogaers mijn complimenten voor de vragen van de voorzitter. Zijn eerste vraag was direct raak.
De ontvankelijkheid van SNLG is in het geding, er zijn geen andere werkzaamheden dan procederen. De RvS heeft daar nog géén uitspraak over gedaan. Zal ik de commissie informeren, zodra de uitspraak bekend is?
Bovendien zijn de bezwaren van de SNLG zijn te mager om de ontheffingsvergunning te onthouden."

Slotwoord Commissie:
Mw. H. van Buren, secretaris: *"Het advies van deze commissie volgt na 6 weken."*
Voorzitter, dhr. Van Riessen: Mocht de RvS tussentijds een oordeel uitspreken, dan zullen we die uitspraak inclusief alle overwegingen, meenemen in ons advies.

Nawoord door SNLG:
Duidelijk was ter zitting, dat de problematiek voor de commissie even gecompliceerd was als voor de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State op **23 september 2022** met een zitting van 3,25 uren.
Het onvermogen door de voorzitter Van Riessen om zich te verplaatsen in de biologie van het voedselzoekgedrag van de das (Meles meles) werd geïllustreerd door zijn vraag , "*of het gedrag van de mens bij mijn eigen tocht naar de Albert Heijn niet kan worden vergeleken met het voedselzoekgedrag van de das. Was de route van de wandeling naar en door de Albert Heijn van de mens ook "essentieel foerageergebied"?"*

Dit gaf aanleiding tot het volgende antwoord door bioloog P. Bogaers, die het verschil tussen das en mens bij het voedsel

zoeken uitlegde. "*Met compliment voor Uw vraag:*
Een das is geen mens, die blij is als hij, zoals u, eindelijk bij de kassa is aangekomen en zijn koopwaren aldaar kan afrekenen. Men kan naar de Albert Heijn. Men kan ook naar de Jumbo. Onderweg vreet de mens de tussenliggende schappen en winkels niet leeg. Bij de das is elke stap een onderzoek naar de aan- of afwezigheid van direct opneembaar voedsel en daarmee essentieel en onmisbaar.">>

CONCLUSIES SNLG op 12 december 2022

Naar aanleiding van de zitting van 8 december 2022 in Haarlem werden door de SNLG op 12 december 2022 zeven conclusies getrokken in relatie tot de opmerkingen van de voorzitter:

(1). Helder is, dat de Wet natuurbescherming volledig is uitgehold, nu elk infrastructuur project altijd als voldoende economisch belang wordt beschouwd om te ontsnappen aan de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming om toch inbreuk te mogen maken op **Artikel 3.10 lid 1 sub b WNb.**

(2). **De systematische weigering van de commissievoorzitter om naar deze voorwaarde van een "Groot maatschappelijk belang" te kijken als grondslag voor ontheffing, maakt de gehele bepaling tot een lege huls.**

- *3.3. Beschermingsregime andere soorten*

Artikel 3.10

1.Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:

a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;

b. **de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen**, of

c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

2.Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande **dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:**

a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;

b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;

c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;

d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;

e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;

f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;

g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappe- lijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of

h. in het algemeen belang.

3.De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden."

(3). De voorzitter gaf geen gevolg aan de eisen van hoor- en wederhoor door de SNLG niet of nauwelijks in de gelegenheid te stellen te reageren op mededelingen van de ODNHN en van derden (GEM Crailo B.V., TAUW, Van Brussel);

(4). De voorzitter was bevooroordeeld zoals uit dit verslag duidelijk, mag zijn. Hij was uit hoofde van zijn opleiding en ervaring niet bij machte om grip te (willen en/of te kunnen) krijgen op wat er hier werkelijk aan de hand is: **vernietiging van biologische diversiteit binnen en buiten het plangebied op basis van daareopo toegesneden onvoldragen en ondeskundig onderzoek door TAUW en A. Popelier.**

(5). Onafhankelijkheid dient bij de commissie gepaard te gaan met deskundigheid en met onpartijdigheid en betrouwbaarheid. Alleen de twee leden (eveneens beide jurist) voldeden hieraan, niet de voorzitter.

(6). Ten onrechte is er geen geluidsopname gemaakt van de zitting van **8 december 2022** , zoals de secretaris op **12 december** aan P. Bogaers desgevraagd telefonisch meedeelde. Daarin faalt de commissie in haar geheel. Ten onrechte is er geen audiotranscript beschikbaar, dit in tegensteling tot zittingen van de ABRvS, de CRvB, de commissie voor de bezwaarschriften van de gemeente Gooise Meren etc., etc. **Er waren wel degelijk alle faciliteiten in de zaal aanwezig om een geluidsopname te maken.**

(7) Informatie is op 12 december gevraagd aan de secretaris over het reglement van de commissie.

Het optreden van de voorzitter van de Hoor- en Adviescommissie op 8 december 2022 heeft geleid tot een klacht bij de Commissaris van de Koning van Noord-Holland op 15 december 2022:

7.3 Bejegeningsklacht van SNLG van 15 december 2022over de voorzitter Hoor- en Adviescommissie van 15 december 2022

Op **15 december 2022** is door mij namens de SNLG een klacht ingediend tegen het optreden van de voorzitter van de Commissie. Het betreft een bejegeningsklacht. Deze is schriftelijk ingediend bij de Commissaris van de Koning, dhr. A. van Dijk.

De klachtbestanddelen waren de volgende:

De voorzitter betoonde zich geen onafhankelijk en onpartijdig en deskundig voorzitter. Zie het hierboven opgenomen verslag. Dit leidt tot de volgende klachtbestanddelen:

1ste Hij speelde op de man en poogde de SNLG en diens gemachtigde neer te zetten als emotioneel.

2de Hij verweet de SNLG geen oog te hebben voor het bouwen van huizen. Om die reden liet hij zich ontvallen, "*dat biologen bevooroordeeld waren*".

3de Hij nam het bestuursrechtelijk beginsel niet in acht dat op stellingen van in dit geval derden-belanghebbenden (TAUW, GEM Crailo B.V.) telkens gereageerd mocht en kon worden, door er niet aan te denken na gedane mededelingen van deze derden het woord te geven aan de SNLG om daarop te kunnen reageren.

4de Er moest om worden gesmeekt om toch iets daarop te mogen zeggen. Dat werd niet of nauwelijks toegestaan.

5de Hij achtte het niet-ontvankelijkheidsverweer door advocaat Binnerts van de GEM Crailo B.V. tegen de SNLG zonder meer plausibel.

6de Na een reactie door de SNLG, dat het zelfde verweer door advocaat Binnerts was gevoerd maar dan namens de drie gemeenten in beroep van de SNLG tegen het vaststellingsbesluit van 7 juli 2021, waarbij de meervoudige kamer van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State op 23 september 2022 na flink doorvragen op de ontvankelijkheidsvraag meedeelde, dat de ontvankelijkheid goed was verwoord door de SNLG, meende de voorzitter desondanks te mogen opmerken, dat de Afdeling bestuursrechtspraak daar wat gemakkelijker in is dan de commissie.

7de Hij stelde zich zelf en de commissie daarmee boven de hoogste bestuursrechter, de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

8ste Hij wilde niet erkennen dat bij de ABRvS dezelfde zeer gecompliceerde problematiek ter beoordeling voorlag van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming ingevolge artikel 3.10 lid 1 sub b Wnb in relatie tot de Crisis- en herstelwet en het vaststellingsbesluit van het bestemmingsplan.

9de Hij weigerde systematisch in te gaan op de 30 bezwaren van de SNLG in het bezwaarschrift van **4 oktober 2022**.

10de De SNLG kreeg ook geen gelegenheid de bezwaren van **4 oktober 2022 (2020-Crailo-XXII-17 e.a.)** en de bevindingen in het tweede schrijven van de SNLG aan de commissie van **10 oktober 2022 (2020-Crailo-XXII-42)** en in het derde schrijven van **25 november 2022 (2020-Crailo-XXIII-19 e.a.)** en het vierde schrijven van **5 december 2022 (2020-Crailo- XXIII-26 e.a.)** toe te lichten. Zie ook zijn eerste instructie: "*geen pleidooien*". Immers volgens de voorzitter was de SNLG "*toch bevooroordeeld jegens de GEM Crailo B.V., en tegen TAUW".*

11de Hij weigerde te begrijpen dat al hetgeen door de SNLG schriftelijk naar voren is gebracht, gebaseerd is op eigen waarnemingen en op waarnemingen van de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi.

12de Hij deed de mededelingen van de SNLG ten onrechte af als in zijn woorden "*meningen*" , die dan ook nog eens naar zijn zeggen gekleurd waren door "*emoties*".

Zie ook:

A.F.G. van Hoesel, *Zindelijk denken* - Bibliotheek

https://www.bibliotheek.nl/catalogus/titel.833028200.html/zindelijk-denken

A.F.G. **van Hoesel *Zindelijk denken*** *foutieve denkwijzen, oneerlijke discussiemethoden Gedrukt boek*

*Behandeling **van** verschillende onjuiste gewoonten in het* debat, die het gevolg zijn **van** …

13de Door de stelling van de voorzitter, dat het essentiële bezwaar van de SNLG "*dat er geen sprake is van een groot maatschappelijk of economisch belang waarop het Ontheffingsbesluit is gebaseerd"* door de Commissie niet zal worden beoordeeld*"* maakte hij duidelijk, dat willens en wetens door de voorzitter erop werd gekoerst de SNLG in een **argumentatieve fuik** te willen manoeuvreren. Immers, wanneer de commissie voetstoots aan naar voren gebrachte bezwaren voorbij gaat, wordt de suggestie in het leven geroepen door de commissie zelf, dat die bezwaren niet naar voren zijn gebracht dan wel ter zitting zijn ingetrokken, dan wel niet de moeite van het overdenken waard zijn.

14de Met moeite begreep de voorzitter ten langen leste [def.: *ten langen leste* [= na lange tijd gewacht te hebben; op het laatste moment; op het laatst; ten slotte; soms met de verwachting dat het genoemde of bedoelde niet meer zou plaatsvinden**]** dat het toch uiterst onverstandig was als hij zijn voornemen tot niet-ontvankelijkverklaring zou doorzetten met de gerede kans dat de ABRvS toch echt anders zou besluiten.

15de Keer op keer wuifde de voorziter het bezwaar van de SNLG weg, dat deze zaak zeer gecompliceerd lag en dat de Afdeling bestuursrechtspraak om die reden direct op **23 september 2022** had meegedeeld niet binnen zes weken tot een uitspraak te kunnen komen. De eerste verlenging van de termijn met zes weken dateert van **31 oktober 2022 (einddatum 16 december 2022)** in de zaken
Kenmerk ABRvS: Crisis- en herstelwet
Beroepen onder kenmerken*: gemeente Gooise Meren 202106135/1/R1, gemeente Laren 202106138/1/R1, gemeente Hilversum 202106201/3/R1*
voorlopige voorzieningen onder kenmerken*: gemeente Gooise Meren 202106135/3/R1, gemeente Laren 202106138/3/R1, gemeente Hilversum 202106201/3/R1.* ***uitspraak van 31 december 2021, voorzieningenrechter Staatsraad Mr. D. A. C. Slump*** *en* ***uitspraak van 25 april 2022, voorzieningenrechter Staatsraad Mr. E. Helder***

Onderwerp: *Gooise Meren- Crisis en herstel/ Laren- Crisis en herstel,*
Hilversum- Crisis en Herstel

Vele *conundrums*, onontwarbare knopen, liggen bij de ABRvS ter beoordeling voor.
Deze conundrums zijn nog eens toegenomen door toedoen van de ODNHN, GEM Crailo B.V., advocaat Binnerts, TAUW en A. Popelier Natuuradvies en -Begeleiding, zoals op 8 december 2022 in de krappe tijd van 1 uur en drie kwartier tegen de stroom in en tegen het optreden van Van Riessen in naar voren zijn gebracht.

Zie ook het in bovenstaand kader opgenomen verslag, waarbij de reeks van onderwerpen in de volgorde van behandeling ter zitting van 8 december 2022 is beschreven.

De inhoud van dat verslag dient evenals de vier brieven van de SNLG aan de Hoor- en Adviescommissie als volledig overgenomen en ingelast te worden beschouwd.

Uitdrukkelijk wordt respect geuit richting de twee leden van de Commissie en aan de griffier.
[…]" >>

Einde citaat van de klachtbrief van 15 februari 2023

De Provincie Noord-Holland wist niet hoe de klacht moest worden behandeld. Men had er geen ervaring mee. Uiteindelijk vond na meerdere rapellen door P. Bogaers de klachtbehandeling plaats op **dinsdag 7 maart 2022** in Haarlem.

Ik zelf en de voorzitter van de zitting van 8 december 2022 zijn elk op mijn verzoek apart gehoord. Vóór 8 februari 2023 had na een laatste schrijven van P. Bogaers van vrijdag 27 januari 2023 aan de CdK het College van Gedeputeerde Staten een besluit op bezwaar genomen op **6 februari 2023**. Het bezwaar van 4 oktober 2022 werd in dit b.o.b. ondervangen door bij wege van een heroverweging een aanvulling te maken op het primaire besluit van 23 (29) augustus 2022 waarop niet meer was gehoopt. Het primaire besluit van 23 augustus 2022 was -zoals op **vrijdag 14 april 2023** bleek bij controle op ***www. officielebekendmakingen.nl*** - zonder deze aanvulling gepubliceerd. Hierover is intensief telefonisch overleg gevolgd met het secretariaat van de CdK en met dhr. Mart Smit van de OD NHN. De provincie Noord-Holland erkende dat hiermee niet voldaan is aan het kenbaarheidsvereiste en dat daardoor onbekend bleef aan burgers hoe de aanvulling luidt. Bericht zou hierover nog volgen.

7.4 Beslissing van GS van Noord-Holland van 3 april 2023 op bejegeningsklacht

Voor de bejegeningsklacht over de voorzitter van de Commissie werd geen grond gevonden bij het besluit over deze klacht bij brief van **3 april 2023**. De voorzitter van de Hoor- en Advies commissie had op 7 maart erkend, dat hij de SNLG op 8 december 2022 kort heeft gehouden, zoals valt op te maken uit het gehoor bij de op 7 maart 2023 bij de klachtbehandeling met diens mededeling **"***in de eerste plaats dat hij het gevoel had dat klager graag de regie neemt", en dat hij daarenboven van mening was, " dat klager veel aan het woord is geweest".*
In feite ontkende de heer Van Riessen de klachtbestanddelen zonder te zeggen hoe hij zelf had opgetreden.

De klachtencommissie kon "*aan de hand van het verslag niet verifiëren welke exacte bewoordingen zijn gebruikt tijdens de hoorzitting op 8 december 2022. Op basis van de stukken en het besprokene tijdens de op 7 maart 2023 gehouden hoorzitting komt de klachtcommissie tot de conclusie dat de ingediende klachten ongegrond zijn".*

7.5 Resultaat van de bezwaarprocedure van 4 oktonber 2022 over het Ontheffingsbesluit van 23 augustus 2022

Ondertussen was op **6 februari 2023** de beslissing op bezwaar verzonden. Een beknopt zakelijk verslag was van de zitting van 8 december 2022 opgemaakt. Een positief advies van de Commissie was bijgesloten. Zie de volgende drie stukken:

7.5.1 Beknopt zakelijk verslag door de Hoor- en adviescommissie van 8 december 2022

Openbare zitting van Kamer ll uit de Hoor- en adviescommissie ingevolge de Algemene wet bestuursrecht (Awb) aan de Paviljoenslaan I te Haarlem op donderdag 8 december 2022 om 10.00 uur

VERSLAG
van de behandeling van het bezwaarschrift ingevolge artikel 7:l van de Awb van Stichting Natuur en Landschap het Gooi te Bussum (bezwaarde), namens deze ingediend door de heer mr. drs. P. B. Ph. M. Bogaers van 4 oktober2022, per post ontvangen op 5 oktober 2022, tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland (verweerders) van 23 augustus 2022 waarbij op grond van artikel 3.8, lid I van de Wet natuurbescherming (Wnb) aan CEM Crailo B.V. te Laren een ontheffing is verleend.

Aanwezigen
de leden: - dhr. mr. M.H.J. van Riessen (voorzitter)
- mw. mr. S.A.J.J. van Hees (lid)
- mw. mr. drs. H.A. Samuels Brusse (lid)
mr. H. van Buren, fungerend secretaris
alsmede: - de heer mr. drs. P. B. Ph. M. Bogaers, gemachtigde namens bezwaarde
- de heer A. Bijlard, gemachtigde namens bezwaarde
en namens verweerders: - mr. F. Sassen, jurist omgevingsdienst Noord-Holland Noord - de heer B. Brussel, adviseur ecologie - de heer M. Smit, vergunningverlener
Voorts is aanwezig:
- dhr. mr. J.C. Binnerts, gemachtigde CEM Crailo (derde-belanghebbende)
- de heer C. Cornelisse, Cem Crailo
- de heer T. van Leeuwen, Tauw, ecoloog
- de heer M. Tijm, Tauw, ecoloog
- de heer H. Bolle, Tauw, ecoloog

De voorzitter opent de vergadering en stelt aan de orde de behandeling van bovengenoemd bezwaarschrift. Hij heet de aanwezigen welkom, stelt de leden van de commissie voor en licht de functie van de Hoor- en adviescommissie toe. De voorzitter zegt dat de commissie alle stukken heeft gelezen en daarom wil beginnen met het stellen van vragen. Partijen krijgen daarna de mogelijkheid om ontbrekende punten nog toe te lichten.
De eerste vraag ziet op de ontvankelijkheid. De voorzitter wil graag weten wat de feitelijke werkzaamheden van de stichting zijn.
De heer Bogaers zegt dat de stichting op 14 juli 2022 nog ontvankelijk is geacht door de gemeente Gooise Meren. De bezwaarschriftencommissie achtte de stichting ontvankelijk gelet op de statuten en de feitelijke werkzaamheden. De stichting doet onderzoek en mobiliseert de bevolking. De stichting is bovendien de rechtsopvolger van de SBCH. Bij de Afdeling leidde dit tot weinig discussie.
De voorzitter merkt op dat er nog geen uitspraak van de Afdeling is. De werkzaamheden die bezwaarde noemt hebben betrekking op bestuursrechtelijke procedures. Wat zijn de feitelijke werkzaamheden van de stichting?
De heer Boqaers zegt dat de stichting onderzoek doet en de bevolking oproept.
GEM Crailo is daar razend over. Hij wordt steeds besprongen als hij feitelijke werkzaamheden wil verrichten. Ook in het kader van het AZC heeft de stichting werkzaamheden verricht. Die zien ook toe op de natuur.

De voorzitter vraagt aan verweerders waarom het door bezwaarde ingediende onderzoek van de Dassenwerkgroep niet als onafhankelijk deskundigenonderzoek wordt aangemerkt.
Mevrouw Sassen zegt dat het veldonderzoek dat aan het rapport ten grondslag ligt onder meer door de heer Bogaers en Bijlard is uitgevoerd, leden van de stichting, en dat het onderzoek daarmee dus niet onafhankelijk is verricht.

De heer Boqaers zegt dat in het rapport van de Dassenwerkgroep van 2 april 2022 staat dat aan het veldonderzoek ook de heer Meijer en mevrouw Roestenberg is deelgenomen. Bezwaarde heeft de Dassenwerkgroep gevraagd om onafhankelijk onderzoek te doen. De heer Meijer is zeer integer en laat zich door niemand beïnvloeden. Hij wilde ook alleen onderzoek doen als hij de tijd en capaciteit had om een gedegen onderzoek te doen. Het rapport kwam er en is vernietigend. De Afdeling heeft dit ook gehonoreerd. De heer Bogaers heeft als advocaat de eed afgelegd en hecht zeer aan onafhankelijk onderzoek.
De voorzitter vraagt hoe het onderzoek van Tauw is verlopen.
De heerTijm zegt dat GEM Crailo niet aanwezig was bij het onderzoek. Ze hebben alleen toegang verleend. Het onderzoek is zelfstandig verricht. Het betreft een sporenonderzoek door AP Natuuronderzoek waarvoor vier bezoeken zijn afgelegd en camera-onderzoek door Tauw.
De voorzitter vraagt of de uitkomst van de besluitvorming anders uitvalt als het onderzoek van de Dassenwerkgroep wel daarbij wordt betrokken.
De heer Brussel zegt dat dat niet het geval is. Verweerders gebruiken verschillende bronnen bij de besluitvorming en toetsen aan de wet. Er is sprake van een ruimtelijke ingreep, de alternatieven zoals het maken van een kunstburcht zijn beoordeeld. De staat van instandhouding van de das wordt niet negatief beïnvloed door project.
De voorzitter zegt dat de Dassenwerkgroep zeer kritisch is op de mitigerende maatregelen. Leidt dat nog tot een ander oordeel?
Mevrouw Sassen zegt dat dat niet het geval is. Er wordt niet ontkend dat Crailo leefgebied is voor de dassen. Daarom wordt er juist een ontheffing verleend.
De voorzitter zegt dat bezwaarde aangeeft dat er eikenbomen staan die voedsel voor de das vormen en vraagt of een en ander nog heeft geleid tot een kritische blik op de rapporten van Tauw.
De heer Brussel zegt dat de stukken kritisch zijn beoordeeld. Er is goed gekeken wat er is onderzocht. De conclusie van beide rapportages komt echter overeen. Beide rapportages constateren dat de das in het gebied aanwezig is. Echter op 25% van het terrein staan gebouwen en een ander deel van het terrein is slecht toegankelijk voor de das.
De heer Smit zegt dat het plangebied wordt geoptimaliseerd met bessenstruiken waardoor het een beter foerageergebied wordt.
-2-
De voorzitter vraagt de heer Bogaers, nadat hij zich cynisch uitlaat over één der verweerders, zijn toon te matigen en niet op de man te spelen.
De voorzitter vraagt naar de mening van de heer Bogaers over de stelling dat 25% bebouwd is en 2 5% slecht toegankelijk.
De heer Bogaers verwijst naar de kaart met sporen van de das. De das loopt overal en dat maakt dat het hele gebied essentieel is.
De voorzitter merkt op dat als hij door de Albert Heijn loopt, hij ook overal loopt, maar dat hij maar een klein gedeelte van de schappen nodig heeft. Welk gebied is nu daadwerkelijk essentieel?
De heer Boqaers zegt dat de das geen mens is. Bij elke stap en overal waar hij loopt, zoekt hij voedsel. De das is opportunistlsch.
De voorzitter vraagt of de das zich dan niet aanpast aan zijn omgeving als hij zo opportunistisch is.
De heer Bogaers zegt dat de das niet zomaar ergens heen gaat. Hij wordt beperkt door zijn territorium. Als het plangebied voedselarm zou zijn, had de das zich er niet kunnen handhaven De heer Van Leeuwen zegt wel dat de das via de natuurbrug naar de overkant kan, maar hij realiseert zich niet dat de das gebonden is aan zijn eigen territorium en zijn eigen verdedigingsnetwerk. De heer Bogaers verwijst naar de literatuur.
De heer Tijm wil graag meer duidelijkheid geven over essentieel en niet essentieel leefgebied. Er is een dassenclan bij de watertoren in de nabijheid van het plangebied. Deze clan maakt gebruik van het gebied Crailo. Het gebied wordt gemiddeld één keer per week bezocht door dassen. Er worden twee pijpen belopen door dassen. Dat maakt het nog geen essentiële migratieroute. De essentiële route loopt van de watertoren naar het vruchtbare gebied aan de andere zijde van het ecoduct.
De Dassenwerkgroep heeft delen van het terrein bezocht tijdens twee bezoeken, waarvan één een illegaal bezoek betrof. De sporen die ze hebben gevonden, zijn ook genoemd in het onderzoek van AP natuur.
Echter, alle oude pijpen en wissels worden door de Dassenwerkgroep allemaal als zeker aan de das toegeschreven.
Uit het cameraonderzoek blijken de wissels en foerageersporen veel intensiever worden gebruikt door de ree en de vos. De das bezoekt het gebied maar één keer per week.
Door de lage voedselkwaliteit is het gebied niet essentieel. Ook de bijburchten hadden ze als niet essentieel

kunnen aanwijzen. Omdat er toch plekken zijn waar de das voedsel vindt is uiteindelijk gezegd; er zijn pijpen, laten we er één behouden en voor de andere een alternatief aanleggen. Hiermee is aanvrager aan de veilige kant gaan zitten.
De voorzitter vraagt of als pijpen weinig gebruikt zijn ze niet essentieel zijn.
De heer Tijm zegt dat dat klopt. De pijpen zijn in feite niet essentieel. Ze hebben geen ligging tussen belangrijk foerageergebied.
De voorzitter vraagt hoe verweerders controleren of het leefgebied voldoende gecompenseerd wordt. De commissie ziet geen maatvoering.
De heer Brussel zegt dat beoordeeld wordt wat er weg wordt gehaald. Het te compenseren gebied hoeft niet één op één hetzelfde aantal meters te hebben omdat sommige gebieden voedselrijker zijn dan anderen. Er was weinig voedsel aanwezig, dus had de das veel ruimte nodig om aan voedsel te komen. Het te creëren alternatief met grasland en bessenstruiken is veel voedselrijker.
Mevrouw Sassen zegt dat de borging is geregeld in bijlage 3, op basis van de kaarten en aan de hand van verslaglegging.
3
De heer Van Leeuwen zegt dat derde-belanghebbende hier duidelijk over rapporteert. De oppervlaktes worden in getallen onder elkaar gezet, zodat meteen duidelijk is hoeveel er weg is gehaald en hoeveel er is teruggeplaatst.
De heer Brussel zegt dat dit getoetst wordt. Als het niet voldoende is, wordt er door verweerders gehandhaafd.
De voorzitter vraagt hoe het zit met het onderzoek door de Dassenwerkgroep. Klopt het dat zij beperkt waren in hun onderzoek en dat zij niet in het weekend mochten komen?
De heer Binnerts zegt dat er toegang is verschaft aan de Dassenwerkgroep bij één gelegenheid. De werkgroep wilde graag terugkomen. Dat vond derde-belanghebbende prima, maar dan wel doordeweeks omdat de beheerder toegang moet verschaffen en in het weekend andere dingen doet. Er is daarna niet nogmaals verzocht om toegang.
De voorzitter vraagt hoe Tauw onderzoek heeft gedaan.
De heer Van Leeuwen zegt dat Tauw alleen door de week onderzoek heeft gedaan, zich van te voren aanmeldt en dan wordt toegelaten.
De voorzitter zegt dat een aantal bezwaargronden betrekking hebben op de MER en de bestemmingsplanprocedure bij de Afdeling en dat de commissie daar niet over kan adviseren.
De voorzitter vraagt aan bezwaarde op basis waarvan hij meent dat AP natuuradvies zijn advies wil afstemmen op de opdrachtgever.
De heer Bogaers zegt dat de heer Popelier net als Tauw nooit een nulmeting heeft gedaan over alle trofische niveaus. De onderzoeken bevatten kwalificerende opmerkingen. Er wordt niets gekwantificeerd. De onderzoeken zijn niet onderbouwd. Bezwaarde opereert zelf niet zo. De onderzoeker maakt een politieke afweging. Het gaat om lmperative reasons ~~for~~ [=of, pb]overriding public interest. De kloof is te groot om het uit te leggen.
De voorzitter zegt dat hij in de rapporten niet leest dat er een politieke afweging is gemaakt of dat er wordt afgestemd.
De heer Bogaers zegt dat het gaat om wat er in de tekst is verscholen, de bias.
De heer Meijer van de Dassenwerkgroep was verbaasd dat niet bekend was dat er op de Adelaarsstraat een burcht aanwezig was. Op 8 februari 2022 zag hij verse dassenprinten. De heer Popelier zei vervolgens dat het om een verse burcht met verse graafsporen ging. Maar dat klopt niet, de burcht was veel ouder. Er wordt over gelogen.
De voorzitter zegt dat als bezwaarde het oneens is over de waarneming dit nog niet hoeft te betekenen dat er gekonkel is.
De heer Tijm zegt dat er niet is beweerd dat het een vers hol was, maar alleen dat het vers was uitgegraven. Bovendien is daarna juist het hele nieuwe onderzoek opgestart en alles precies in kaart gebracht. Daarmee is er meer dan genoeg duidelijkheid ontstaan.
Mevrouw Van Hees vraagt naar de kwaliteit van het kaartmateriaal en of daar normen voor zijn
De heer Brussel zegt dat de kaart alleen de oppervlakte weergeeft en dat de omschrijving met het beeldmateriaal dat er aan vast hangt meer duidelijkheid geeft. Vervolgens wordt geïnventariseerd wat de das nodig heeft om te blijven bestaan.
De heer Bogaers zegt dat er naar aanleiding van het bezoek van 8 februari 2022 ~~l9~~ ~~camera's~~ [= 1 camera, pb] zijn opgehangen. Dit is de verdienste van de heer Meijer. Echter, slechts 0,6%van het plangebied wordt daarmee door camera's gedekt, de rest niet. Je kunt uit het kaartwerk niet opmaken wat het gezichtsveld van de camera was. De heer Bogaers is op 7 april2022 illegaal het gebied
ingegaan en heeft geconstateerd dat camera 54 was gericht op een oude dichtgegroeide pijp
-4-
terwijl er op de intacte pijp in de buurt geen camera was gericht. Het is onduidelijk wat er is onderzocht en hoe.

De heer van Leeuwen zegt dat er onderzoek is gedaan met camera's maar dat er daarnaast sporenonderzoek is verricht door de heer Popelier. De camera's hebben er een lange periode gestaan en zijn op meerdere momenten op verschillende locaties gezet. Ze waren niet statisch maar zijn soms gedraaid of verplaatst.
De voorzitter vraagt hoe de keuzes zijn gemaakt.
De heer Van Leeuwen zegt dat de camera's zijn neergezet op plekken waar dassen worden verwacht en zo zijn gericht dat ze meer te weten komen van het gebruik van de das met betrekking tot het terrein. Ook zijn er camera's geplaatst in de buurt van dassenburchten.
De voorzitter vraagt of het juist is dat dassen lastig individueel zijn te onderscheiden.
De heer Van Leeuwen zegt dat dat klopt. Alleen als je meerdere dassen tegelijk ziet, weet je zeker dat het ook meerdere dassen zijn. Het gaat er bij het onderzoek dan ook meer om hoe vaak er gebruik wordt gemaakt van een spoor. Het cameraonderzoek alleen zegt niet voldoende, daarom is het aangevuld met sporenonderzoek/veldonderzoek.
Mevrouw Samuels Brusse vraagt hoe Tauw aan AP Natuuradvies is gekomen?
De heer Tiim zegt dat er bij de zoogdiervereniging is gevraagd naar iemand met dassenexpertise. De heer Popelier heeft als vrijwilliger bij Das en Boom gewerkt en doet sindsdien als zelfstandige onderzoek. Tauw heeft zelf ook expertise op gebied in huis, maar vond het belangrijk om een onafhankelijk deskundige in te vliegen, mede omdat ziizelf in de procedure bij de Afdeling van partijdigheid werden beschuldigd door bezwaarde.
Het onderzoek is geïnitieerd na de eerste schorsing bij de Afdeling. Er is eerst gekeken of er een qezamenlijk onderzoek kon komen, maar dat wilde bezwaarde en de Dassenwerkgroep niet.
Mevrouw Samuels Brusse vraagt hoe er wordt bepaald of iemand deskundig is.
De heer Brussel zegt dat er altijd gekeken wordt wie het rapport heeft opgesteld en of dat wel een deskundige is. De heer Popelier wordt op de website van de zoogdiervereniging als deskundige genoemd, heeft veelvuldig gepubliceerd over de das en is spreker op symposia. Hij is zeker geen onbekende in het wereldje en voldoet aan de kenmerken van een deskundige.
De heer Van Leeuwen zegt dat er een kennisdocument van BIJ l2 is waarin is omschreven wanneer iemand dassendeskundige is en dat de heer Popelier daar ruimschoots aan voldoet.
De heer Boqaers zegt dat dat kennisdocument is opgesteld door de heer Meijer.
Mevrouw Samuels Brusse vraagt of het nou echt zo lastig was om één keer in het weekend het terrein te openen.
De heer Binnerts zegt dat op de zitting was afgesproken dat er een gezamenlijk onderzoek zou worden gedaan. Dat wilde de Dassenwerkgroep echter niet. Daarom is er toegang verschaft voor een eigen onderzoek. Daarna wilde de werkgroep nogmaals toegang. Dat was prima wat betreft de derde-belanghebbende maar niet in het weekend. De derde-belanghebbende begrijpt niet waarom het niet een keer doordeweeks kan. Het is sowieso avondwerk. Er zijn meer avonden doordeweeks beschikbaar dan in het weekend, dus genoeg mogelijkheden.
Mevrouw Samuels Brusse vraagt waarom verweerders het onderzoek van de Dassenwerkgroep afdoen als niet onafhankelijk.
MevrouwSassen zegt dat verweerders inhoudelijk geen reden zien om te twijfelen aan het rapport van Tauw AP natuuradvies en dat het daarnaast een feit is dat van degenen die het veldonderzoek hebben verricht de helft niet onafhankelijk is.
-5-
De heer Brussel zegt dat de vraag al eerder gesteld is, maar dat de uitkomst niet anders zou zijn geweest als het onderzoek wel onafhankelijk zou zijn geweest. Het is de toon die de muziek maakt. Beide onderzoeken wijzen uit dat er dassen in het plangebied voorkomen, maar de Dassenwerkgroep kijkt vooral naar behoud van de huidige situatie en niet naar de ruimtelijke i ingreep en voorgestelde alternatieven.
De heer Bijlard zegt dat zijn inbreng en die van de heer Bogaers alleen bestond uit het waarnemen van de omgeving en dat zij hebben beschouwd hoe het onderzoek door een medebioloog werd uitgevoerd. Hijzelf is geen dassendeskundige en de heer Bogaers ook niet, in ieder geval op dat moment nog niet. Zij zijn beide als amateurs op dassengebied begonnen en hebben het gaandeweg geleerd. De heer Meijer is de echte deskundige. Een autoriteit.
De voorzitter zegt dat het opvallend is dat de heer Meijer niet wil samenwerken met Tauw vanwege zijn onafhankelijkheid, maar zich wel laat begeleiden door twee biologen die partij zijn in het geschil. **De voorzitter** vindt het niet vreemd dat dat weerstand oproept bij verweerders.
De heer Bogaers zegt dat de voorzitter zich beter in de psyche moet verdiepen, dat doet hijzelf ook. Hij stelde tijdens het onderzoek alleen maar vragen en leert heel veel van de heer Meijer.
Mevrouw Samuels Brusse vraagt waarom de ontheffing niet op de ree toeziet terwijl er eerder tijdens de zitting werd gezegd dat er wel reeën rondlopen.
De heer Brussel zegt dat de aanvraag niet op de ree ziet. Dat komt omdat de ree is vrijgesteld. De ree valt niet onder hetzelfde beschermingsregime.

De heer Van Leeuwen zegt dat de werkzaamheden geen negatief effect hebben op de ree.
De heer Smit zegt dat alle mitigerende maatregelen ook een gunstig effect hebben op de ree.
De voorzitter zegt dat bezwaarde heeft aangevoerd dat de kunstburcht, poelen en ander maatregelen zinloos zijn en vraagt naar de reactie van verweerders.
De heer Brussel zegt dat al jaren bewezen is dat een kunstburcht een zeer effectieve maatregel is. Deze is zelfs ontwikkeld door stichting Das en Boom.
Mevrouw Samuels Brusse vraagt wat de status is van het advies van AP Natuuradvies. Er wordt niet naar verwezen in het activiteitenplan.
De heer Smit zegt dat het activiteitenplan juist is gebaseerd op het rapport. Het is later apart toegestuurd.
De heer Tijm zegt dat het rapport niet kon worden toegevoegd aan de upload van het activiteiten plan.
De heer Boqaers zegt in zijn slotbetoog dat onafhankelijkheid een groot goed is. De Dassenwerkgroep staat op eigen zelfstandigheid en laat zich echt niet de pen vasthouden door bezwaarde. Op 1 maart was er een vergadering bij Gem Crailo waarbij twee beslismedewerkers, Smit en Van der Veldt, aanwezig waren. Verder waren er mensen van Tauw en de heer Popelier, Twan Zeegers en Fred Bransen. Dit heeft bezwaarde via de heer Binnerts ontdekt. Het hele beleid is daar op elkaar afgestemd. Men wilde voorkomen dat er controverses in de tekst zouden ontstaan. Op 8 februari zou de Dassenwerkgroep 2 uur de tijd krijgen, maar de heer Bransen gaf korter de tijd, terwijl het gebied 40 hectare is.
Mevrouw van Hees vraagt of de ontheffing al wordt gebruikt.
De heer Binnerts zegt dat dit niet het geval is. De derde-belanghebbende is bezig met bodemsanering, maar nog niet met de bouw.
De heer Binnerts zegt dat bezwaarde geen feitelijke werkzaamheden heeft anders dan werkzaamheden die op procederen zien. Deze stichting doet niets anders dan procederen. De
-6-
feitelijke werkzaamheden van de andere stichting waar de heer Bogaars naar verwijst zijn feitelijke werkzaamheden van een andere stichting. De Afdeling heeft nog niets geaccepteerd. Er is nog geen uitspraak gedaan.
De ontheffing is verleend op basis van uitvoerig onderzoek. Van het door bezwaarde ingediende Tegenonderzoek wordt de onafhankelijkheid betwist en ook inhoudelijk is er een en ander op af te dingen.
Nadat gebleken is, dat geen der aanwezigen behoefte heeft aan het maken van nadere opmerkingen, schetst de voorzitter in het kort het verdere verloop van de procedure en sluit hij de vergadering.
Haarlem, donderdag 8 december 2022
mr. H. van Buren,
fungerend secretaris
dhr. mr. M.H.J. van Riessen
Voorzitter

7.5.2 Advies van de Hoor- en adviescommissie aan Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van 8 december 2022

2022-1972709
ADVIES
AAN GEDEPUTEERDE STATEN

naar aanleiding van de behandeling van het bezwaarschrift ingevolge artikel 7:l van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) van Stichting Natuur en Landschap het Gooi te Bussum (bezwaarde), namens deze ingediend door de
heer mr. drs. P. B. Ph. M. Bogaers (gemachtigde) tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland (verweerders) van:
- 23 augustus 2022, waarbij op grond van artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (Wnb) aan GEM Crailo B.V. te Laren (derde-belanghebbende) ontheffing is verleend van artikel 3.5, tweede lid, van de Wnb, voor zover het betreft het opzettelijk verstoren van exemplaren van de gewone dwergvleermuis, artikel 3.5, vierde lid, van de Wnb, voor zover het betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van exemplaren van de gewone dwergvleermuis en van artikel 3.,l0, eerste lid, onder b van de Wnb voor zover het betreft het opzettelijk beschadigen en vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van exemplaren van de boommarter, bunzing, das en eekhoorn ten behoeve van de herontwikkeling van het voormalige defensieterrein Crailo tot een woonwijk aan Amersfoortsestraatweg 103 te

Gooise Meren, Hilversum en Laren.

ONTVANKELIJKHEID

Het bestreden besluit van 23 augustus 2O22 is een besluit in de zin van artikel l:3 van de Awb. Het bezwaarschrift is tijdig ingediend en schriftelijk en ondertekend ontvangen op 5 oktober 2022. Het is rechtsgeldig ondertekend en voldoet aan de overige vormvereisten.

Op grond van artikel l:2 Awb wordt onder belanghebbende verstaan: 'degene wiens belang rechtstreeks bij een besluit is betrokken.'

Gezien de jurisprudentie is voor de beantwoording van de vraag of een rechtspersoon belanghebbende is als bedoeld in artikel l:2, derde lid, van de Awb, bepalend of de rechtspersoon gelet op zijn statutaire doelstelling en feitelijke werkzaamheden een rechtstreeks bij het bestreden besluit betrokken algemeen of collectief belang in het bijzonder behartigt. Met artikel l:2, derde lid, van de Awb heeft de wetgever blijkens de totstandkomingsgeschiedenis veilig willen stellen dat organisaties als belanghebbende kunnen opkomen, mits een algemeen of collectief belang dat zij; zich statutair ten doel stellen te behartigen en waarvoor zij zich daadwerkelijk inzetten, bij het besluit rechtstreeks is betrokken.

Bezwaarde is een stichting die als doel heeft het bevorderen van de bescherming van natuur, landschap en milieu in het Gooi en omstreken. Gelet op de statuten heeft bezwaarde naar het oordeel van de commissie een belang bij het bestreden besluit.

Ook de feitelijke werkzaamheden van de stichting dienen aan te sluiten bij de behartiging van het belang dat zij blijkens haar statuten nastreeft.

Voor wat betreft de feitelijke werkzaamheden van een rechtspersoon met een statutair algemeen belang is relevant dat het louter in rechte opkomen tegen besluiten als regel niet kan worden aangemerkt als feitelijke werkzaamheden in de zin van artikel l:2, derde lid, van de Awb, zoals ook blijkt uit een uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (de Afdeling) van I oktober 2008. Er moet dus ook sprake zijn van werkzaamheden die losstaan van juridische procedures of de voorbereiding daarvan. De werkzaamheden moeten enige omvang hebben en gerelateerd zijn aan het doel dat de rechtspersoon nastreeft, zie ook rechtsoverweging 2.4 in een uitspraak van de Afdeling van 29 juni 2016.'

De derde-belanghebbende stelt zich op het standpunt dat de feitelijke werkzaamheden van bezwaarde, behoudens een petitie over het asielzoekerscentrum niet veel meer behelzen dan het louter in rechte opkomen tegen besluiten.

Bezwaarde verwijst naar een ter zitting bij de Afdeling ingediende pleitnota alwaar haar belanghebbendheid ook aan de orde kwam. Bezwaarde stelt zich niet te beperken tot gerechtelilke procedures. Bezwaarde spant zich, door het doen van onder meer eigen biologisch/ecologisch en bestuursrechtelijk onderzoek, in om grip te krijgen op de vraag, of bestuurlijke besluiten beantwoorden aan algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Zo heeft bezwaarde de aanwezigheid van de das op het terrein van de derde-belanghebbende onderzocht. Eerder is een soortgelijk niet-ontvankelijkheidsverweer tegen een voorganger van bezwaarde, de Stichting Behoud Gooise Heide (SBGH), verworpen door de Afdeling. Ook is bezwaarde in een bezwaarprocedure bij de gemeente Gooische Meren ontvankelijk verklaard. Ook daar heeft bezwaarde onderzoek gedaan naar het voorkomen van de das. Feitelijke werkzaamheden in het veld en bureauwerkzaamheden kunnen niet zonder elkaar. Bezwaarde wil goed worden bestuurd zonder misleiding. De stichting brengt ook nieuwsbrieven rond.

Dat bezwaarde door de gemeente Gooise Meren ontvankelijk is geacht, doet er naar het oordeel van de commissie niet toe. Een bestuursorgaan moet immers zijn eigen afwegingen maken, zeker wanneer daar belangen van derden bij zijn betrokken.

lnzake de stelling dat een soortgelijk niet-ontvankelijkheidsverweer tegen een voorganger van bezwaarde is verworpen door de Afdeling, merkt de commissie op dat zij uit betreffende uitspraak opmaakt dat in die zaak niet de feitelijke werkzaamheden, maar de statutaire doelstelling in geschil was. De commissie ziet voorts niet in waarom de SBGH als een rechtsvoorganger van bezwaarde dient te worden aangemerkt. Uit geen enkel document blijkt dat SBGH een (rechts)voorganger van bezwaarde is en uit de website van SBGH maakt de commissie op dat deze stichting nog gewoon actief is. Het enkele feit dat een paar bestuursleden die voorheen actief waren voor SBGH nu voor bezwaarde actief zijn kan er niet toe leiden dat SBGH als rechtsvoorganger van bezwaarde dient te worden aangemerkt.

De Afdeling heeft op l5 december 20214 uitspraak gedaan over het belanghebbendenbegrip bij stichtingen met natuurdoelstellingen. De Afdeling vond in die uitspraak de rechtbank te streng en meende dat de betreffende stichting wél ontvankelijk had moeten worden verklaard door de rechtbank. Voor feitelijke werkzaamheden moest het inderdaad gaan om werkzaamheden die los staan van het voeren van juridische procedures of de voorbereiding daarvan.

De volgende activiteiten waren voor de Afdeling voldoende om te oordelen dat de stichting

feitelijke werkzaamheden ter behartiging van haar doelstelling verrichtte:
. Een onderzoek naar het voorkomen van de levendbarende hagedis in het Natura 2000-gebied;
. Contacten en overleg met de provincie, natuurmonumenten en een andere stichting over de kap van abelen in het natuurgebied;
. Een veldbezoek voor onderzoek naar de Nauwe Korfslak in een ander gebied;
. Het informeren van het publiek via de website;
. Bijwonen en inspreken op informatieavonden over Dorpsvisie en het voeren van een informeel gesprek over herstelmaatregelen in een bosgebied.
De commissie constateert dat ook bezwaarde onderzoek doet in het veld, e-mails verzendt naar gemeenteraadsleden en het publiek informeert via haar website en een nieuwsbrief en voorts een petitie heeft opgesteld.
1 Raad van State I oktober 2008. ECLI:NL:RVS:2008:BF39l l
2 Raad van State 29 juni 20.l 6, ECLI:NL:RVS:201 6:l 81 3
3 Raad van State 6 januari 2021, ECLI:NL:RVS:2021
4 Raad van State I5 december 202l , ECLI:NL:RVS:2021:2823

Al met al is de commissie van oordeel dat de feitelijke werkzaamheden van bezwaarde aansluiten bij de behartiging van het belang dat bezwaarde blijkens haar statuten nastreeft en dat bezwaarde ontvankelijk dient te worden geacht in haar bezwaar.

GRONDSLAG

De grondslag van het bestreden besluit is gelegen in artikel 3.8, eerste lid, van de Wnb waarbij ontheffing is verleend van artikel 3.5, tweede en vierde lid van de Wnb en artikel 3.10, eerste lid, onder b, van de Wnb.

INHOUD VAN HET BESTREDEN BESLUIT

Op 13 mei 2022 heeft de derde-belanghebbende ontheffing aangevraagd voor het opzettelijk verstoren van exemplaren van de gewone dwergvleermuis, het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van exemplaren van de gewone dwergvleermuis en het opzettelijk beschadigen en vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van exemplaren van de boommarter, bunzing, das en eekhoorn ten behoeve van de herontwikkeling van het voormalige defensieterrein Crailo tot een woonwijk aan Amersfoortsestraatweg 103 te Gooise Meren, Hilversum en Laren.
Op 23 augustus 2022 is de gevraagde ontheffing verleend waarbij op grond van artikel 3.8, lid I van de Wet natuurbescherming (Wnb) aan GEM Crailo B.V Laren ontheffing is verleend van
o artikel 3.5, lid 2 van de Wnb, voor zover het betreft het opzettelijk verstoren van exemplaren van de gewone dwergvleermuis;
o artikel 3.5, lid 4 van de Wnb, voor zover het betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van exemplaren van de gewone dwergvleermuis;
o artikel 3.10, lid l, onder b van de Wnb voor zover het betreft het opzettelijk beschadigen en vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van exemplaren van de boommarter, bunzing, das en eekhoorn.
ten behoeve van de herontwikkeling van het voormalige defensieterrein Crailo tot een woonwijk aan Amersfoortsestraatweg I03 te Gooise Meren, Hilversum en Laren.
De ontheffing is voorzien van een aantal voorschriften. De ontheffing geldt voor de periode van 1 oktober 2022 tot en met 3l december 2032.

VERLOOP VAN DE PROCEDURE

Op 5 oktober 2022 is het schriftelijke, ondertekende bezwaarschrift ontvangen. Op 12 oktober 2022 en 25 november 2022 is een aanvulling op het bezwaarschrift ingediend.
Verweerders hebben op 25 november 2022 een verweerschrift ingediend en de derdebelanghebbende heeft eveneens op 25 november 2022 gereageerd op het bezwaarschrift.
Op 8 december 2022 heeft de Hoor- en adviescommissie een openbare zitting gehouden alwaar bezwaarde, de derde-belanghebbende en verweerders de gelegenheid kregen de bezwaren en verweren mondeling toe te lichten.

OVERWEGINGEN VAN DE COMMISSIE TEN AANZIEN VAN DE BEZWAREN EN DE VERWEREN

lnleidend merkt de commissie het volgende op.
De verleende ontheffing maakt verstoring mogelijk van exemplaren van de gewone dwergvleermuis en maakt het mogelijk dat voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van

exemplaren van de gewone dwergvleermuis, boommarter, bunzing, das en eekhoorn worden beschadigd en vernield in de periode van I oktober 2022 tot en met 3l december 2032 in verband met de herontwikkeling van het voormalige defensieterrein Crailo tot een woonwijk aan Amersfoortsestraatweg 103 te Gooise Meren, Hilversum en Laren. Bij de ontheffing zijn diverse voorwaarden en voorschriften opgenomen.
Gelet op artikel 3.5, eerste, tweede en vierde lid van de Wnb is het verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage lV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage ll bij het

Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, In hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen of te verstoren, alsmede de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
De commissie constateert dat de gewone dwergvleermuis in bijlage lV van de Habitatrichtlijn is opgenomen en onder het betreffende beschermingsregime valt.
Gelet op artikel 3.10, eerste lid, van de Wnb is het verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
De commissie constateert dat de boommarter, bunzing, das en eekhoorn in de bijlage, onderdeel A van de Wnb zijn opgenomen en onder het betreffende beschermingsregime vallen.
Gelet op artikel 3.8 van de Wnb kan ontheffing worden verleend als wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:
a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
b. de ontheffing is nodig:
(.)
3'. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten,
()
c. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.
Voor de boommarter, bunzing, das en eekhoorn geldt dat gelet op artikel 3.10, tweede lid, onder a. van de Wnb tevens ontheffing kan worden verleend:
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daarop volgende gebruik van het gebied of het gebouwde.
Verweerders hebben geoordeeld dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat en dat de ontheffing nodig is in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten. Tot slot zijn verweerders van oordeel dat er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.
In bezwaar is in geschil of deze beoordeling juist is.
Omdat het bezwaarschrift zeer uitgebreid is, is er voor gekozen de bezwaargronden samen te vatten en hier en daar samen te voegen.

Bezwaar 1, 2 en 3.
Bezwaarde stelt dat het ontheffingsbesluit ten onrechte niet naar bezwaarde is gezonden. Het werd slechts overgelegd in de procedure omtrent het bestemmingsplan. De officiële bekendmaking van 29 augustus 2022 is ten onrechte achtergehouden in de procedure bij de Afdeling. Daarmee is er geen sprake van een eerlijke procedure en is er rechtsonzekerheid gecreëerd. Verweerders trekken zich niets aan van de informatieplicht van de overheid, zoals neergelegd in de Behoorlijkheidswijzer van de Nationale Ombudsman en het besluit voldoet niet aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.
Verweer
Verweerders zijn geen partij bij de procedure die door bezwaarde wordt gevoerd tegen het bestemmingsplan en de MER.

De ontheffing is bekendgemaakt aan de aanvrager door toezending aan de aanvrager (artikel 3:40 en 3:41 Awb). De ontheffing die wordt verleend op grond van de Wet natuurbescherming hoeft niet verplicht gepubliceerd te worden. Uit een oogpunt van transparantie worden ontheffingen (en ook andere besluiten) geplaatst op de website **www.officielebekendmakinqen.nl**. Dit heeft ook plaatsgevonden (zie productie 7). Verweerders hebben aan bezwaarde excuses aangeboden dat zij geen afschrift van de ontheffing heeft ontvangen, terwijl bekend was dat bezwaarde bezwaar had tegen het project. Ook indien geoordeeld moet worden dat de ontheffing niet op juiste wijze is bekendgemaakt staat vast dat bezwaarde tijdiq op de hoogte was van de ontheffing, aangezien tijdig een bezwaarschrift is ingediend.
Een eventueel gebrek dient dan ook gepasseerd te worden op grond van artikel 6:22 van de Awb. De bezwaargrond kan niet slagen.

Reactie derde-belanghebbende
De derde-belanghebbende stelt dat in het kader van de bestemmingsplanprocedure de verleende ontheffing op 9 september 2022 aan de Afdeling is toegestuurd. Bezwaarde heeft daar langs die weg kennis van kunnen nemen. Van achterhouden van informatie is geen sprake.
Overweqing commissie
Op grond van artikel 3:40 van de Awb treedt een besluit niet in werking voordat het is bekendgemaakt. Op grond van artikel 3:4.l van de Awb geschiedt de bekendmaking van besluiten die tot een of meer belanghebbenden zijn gericht door toezending of uitreiking aan hen, onder wie begrepen de aanvrager.
De Wnb kent geen plicht tot het bekendmaken van ontheffingen in één of meer dag-, nieuws-, of huis-aan-huisbladen, zoals bijvoorbeeld de Omgevingswet deze plicht wel kent.
Er is dus geen bekendmakingsplicht anders dan de toezending van de ontheffing aan diegene aan wie het besluit is gericht. Desondanks maken verweerders verleende ontheffingen wel bekend op de website **www.officielebekendmakinqen.nl**. Daarnaast heeft bezwaarde de ontheffing ontvangen in het kader van de bestemmingsplanprocedure.
De commissie constateert dat bezwaarde het bestreden besluit ruim binnen de bezwaartermijn heeft ontvangen en ook binnen de bezwaartermijn kans heeft gezien een van gronden voorzien bezwaarschrift in te dienen.
De commissie is gezlen het voorgaande van oordeel dat er geen sprake is van een eventueel gebrek aan het besluit, ondanks dat het niet onmiddellijk naar bezwaarde is gestuurd.

Bezwaar 4, 5 en 6.
Bezwaarde is van oordeel dat er strijd is met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur zoals het motiveringsbeginsel (artikel 3:46 en 3:47 Awb) en het verbod op vooringenomenheid of partijdigheid (artikel 2.4 Awb). Er is informatie achtergehouden. Bezwaarde heeft in een e-mail van 27 september 2022 fundamentele vragen gesteld over het bestreden besluit, waarop antwoord noodzakelijk is ter toetsing op de rechtmatigheid en doelmatigheid van het bestreden besluit. Ook dienen er stukken te worden verstrekt zoals het "Activiteitenplan Wnb ontheffingsaanvraag terreinen Crailo noord, midden en zuid, l3 mei 2022" en de "Notitie beantwoording vragen" door Tauw, 27 juli 2022. Een verwijzing naar inzagemogelijkheden in Hoorn is onvoldoende.
Verweer
Bezwaarde heeft I6 vragen gesteld nadat de ontheffing op 2j augustus 2022 was afgegeven. Op 13 oktober 2022 hebben verweerders antwoord gegeven op deze vragen. Ook zijn de gevraagde stukken toegestuurd. De bezwaargrond kan niet slagen.
Reactie derde-belanghebbende
ln het kader van de bestemmingsplanprocedure zijn namens de raden bij brief aan de Afdeling van 3l maart 2022 de samenvatting van het activiteitenplan alsmede het verslag van overleg tussen GEM Crailo en haar adviseur TAUW en de Omgevingsdienst d.d. I maart 2022 toegestuurd. ln die brief is de in voorbereiding zijnde aanvraag om een ontheffing gemeld. Bezwaarde heeft daarvan dus kennis kunnen nemen.
Het bestreden besluit is verder bij brief van 9 september 2022 aan de Afdeling toegezonden, zodat bezwaarde op de hoogte was. Dit stuk is dus niet achtergehouden in die procedure.

In het bezwaarschrift wordt verwezen naar het Activiteitenplan Wnb ontheffingsaanvraag terreinen Crailo noord, midden en zuid, 13 mei 2022, en 'Notitie beantwoording vragen' door TAUW, 27 juli 2022.Deze stukken zijn in een reactie op een mail van bezwaarde d.d.28 september 2022 door derde-belanghebbende op 3 oktober 2022 aan bezwaarde gemaild.

Overweging commissie

Deze gronden hebben geen betrekking op het bestreden besluit zelf, maar op een verzoek dat is ingediend naar aanleiding van het bestreden besluit. Het verzoek is inmiddels beantwoord en de gevraagde stukken zijn toegestuurd. De commissie ziet geen reden om aan te nemen dat er beginselen van behoorlijk bestuur zijn geschonden.

Bezwaar 7, 8 en 9

Het bestreden besluit gaat naar het oordeel van bezwaarde in tegen de onafhankelijke en onpartijdige beoordeling van alle door bezwaarde in de beroepen bij de Afdeling ingebrachte ernstige bezwaren tegen het bestemmingsplan/plannen. Die bezwaren houden in dat de bestemmingsplannen in strijd zijn met een goede ruimtelijke ordening en niet uitvoerbaar zijn vanwege strijd met art. 10.1 sub b Wnb omdat het gevolg is dat de natuurlijke habitats van de wilde flora en fauna worden vernietigd. De bestemmingsplannen zijn ook in strijd met het provinciaal beleid en met de ambities uit het Ambitiedocument Buurtschap Crailo betreffende "één samenhangend ecosysteem". Bezwaarde is van oordeel dat de trias politica hiermee in het geding komt. Het ontheffingsbesluit is in strijd met:
1. het Toetsingsadvies van de Commissie voor milieueffectrapportage van 16 maart 2021,
2. de zeer negatieve conclusies van het Milieu Effect Rapport van 1 december 2020, waarbij ernstige tot zeer ernstige significante gevolgen worden vastgesteld voor alle aanwezige bossoorten.

Verweer

De procedure tegen het bestemmingsplan en de MER is een separate procedure. De door bezwaarde naar voren gebrachte bezwaarpunten zien niet toe op punten die behoren tot het afwegingskader van de Wnb en houden geen verband met de nu voorliggende Wnb-ontheffing. Daarom laten verweerders de bezwaren die verband houden met het bestemmingsplan en de MER buiten bespreking.

Reactie derde-belanghebbende

Bezwaarde verwijst naar het Toetsingsadvies van de Commissie voor milieueffectrapportage, waarin gesteld wordt dat het milieueffectrapport onvoldoende inzicht bood op het punt van soortenbescherming. Dit advies heeft geen betekenis voor de ontheffing, maar de derdebelanghebbende wil graag opmerken dat de ecologische onderzoeken die ten behoeve van het bestemmingsplan zijn uitgevoerd nadien zijn aangevuld, zodat het Toetsingsadvies op dit punt achterhaald is.

Overweging commissie

De verleende ontheffing in het kader van de Wnb zoals hier moet worden heroverwogen, heeft een eigen wettelijk toetsingskader ingevolge de Wnb dat door de commissie in de inleiding is weergegeven. Dat toetsingskader is hetgeen waarop het bestreden besluit in de heroverweging moet worden beoordeeld. Terecht wordt door verweerders en de derde-belanghebbende aangegeven dat er sprake is van separate procedures en dat de aangevoerde gronden geen betrekking hebben op het afwegingskader van de Wnb.

De commissie heeft tijdens de hoorzitting aan bezwaarde uitgelegd dat zij niet kan ingaan op bezwaren die betrekking hebben op de MER of het bestemmingsplan omdat dat buiten het bestek van deze procedure en buiten de bevoegdheid van verweerders valt.

Bezwaar 10

Met de keuze voor het uitgebreide C-Model uit het MER dat zich richt op huisvesting voor "rijke mensen, jonge mensen, gezonde mensen, mensen zonder geestelijke problematiek" in plaats van het A-model uit het MER dat zich richt op huisvesting voor "arme mensen, oude mensen, zieke mensen, mensen met geestelijke problematiek" is er volgens bezwaarde geen dwingende reden van sociale of economische aard als grondslag voor het ontheffingsbesluit.

Verweer

Zie onder bezwaarpunt 7, 8 en 9
Reactie derde-belanghebbende
Het belang van woningbouw is, gelet op de in het Gooi aanwezige woningvraag evident en wordt door bezwaarde ook niet bestreden. Dat niet alle woningen als sociale woning worden gerealiseerd, zoals door bezwaarde gesteld, is in dat verband irrelevant.
Overweging commissie
Het toetsingskader dat hier van belang is, is nlet de MER of de keuze voor een bepaalde model uit de MER, maar het toetsingskader dat voortvloeit uit artikel 3.8 van de Wnb waarin staat dat ontheffing kan worden verleend als (naast andere voorwaarden) de ontheffing nodig is in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten. Onder bezwaargrond 26 en 27 wordt inhoudelijk nader ingegaan op de vraag of hieraan wordt voldaan.

Bezwaar 11
Bezwaarde is van oordeel dat het ontheffingsbesluit in strijd is met het zorgvuldigheidsbeginsel (artikel 3:2 Awb). Er is geen rekening gehouden met de abiotische omstandigheden in het plangebied en er is zonder controle uitgegaan van de aanvraag.
Bezwaarde stelt dat er sprake is van misleiding. Het plan heeft gevolgen voor de aanwezige grote zoogdieren, vleermuizen, ree, das, bunzing, boommarter, rode eekhoorn e.a. diersoorten en voor vogelsoorten als havik, buizerd, bosuil, houtsnip en andere boszangers.
Er wordt ten onrechte vastgehouden aan de onmogelijk te realiseren komst van de zogenoemde "Big five van Crailo": bruin blauwtje, gevlekte witsnuitlibel, levendbarende hagedis, gekraagde roodstaart.
Verweer
Zie onder bezwaarpunt 7, 8 en 9
Overweging commissie
Het bestreden besluit betreft een ontheffing voor het verstoren van gewone dwergvleermuis en het beschadigen en vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van exemplaren van de gewone dwergvleermuis, boommarter, bunzing, das en eekhoorn. Het besluit en de aanvraag hebben geen betrekking op de andere door bezwaarde genoemde diersoorten en evenmin op de komst van andere diersoorten. Het bestuursorgaan dient te beslissen op basis van de aanvraag, zoals ook blijkt uit rechtsoverweging36.l in een uitspraak van de Afdeling van 22 april 2020. [5]
Nu voor de ree en voor de door bezwaarde genoemde vogelsoorten geen ontheffing is aangevraagd, moeten daartoe aangevoerde gronden in deze procedure buiten beschouwing blijven.
Wellicht ten overvloede merkt de commissie op dat tijdens de hoorzitting is toegelicht dat de (aangevraagde) ontheffing niet op de ree ziet omdat er voor de ree een vrijstellingsregeling geldt
Onder bezwaarpunt I 2 en I 3 wordt nader ingegaan op de vraag of de aanvraag zorgvuldig is beoordeeld.

Bezwaar 12 en I3
Bezwaarde stelt dat er strijd is met het zorgvuldigheidsbeginsel en het motiveringsbeginsel doordat er wordt uitgegaan van onjuiste rapporten van Tauw en AP Natuuradvies. Het territorium van de das is niet beperkt tot enkele vlekken in het gebied, maar omvat, blijkens informatie van onder andere de Dassenwerkgroep, het gehele plangebied Crailo. De dassenpopulatie gebruikt al jaren vaste looproutes onder de hekken van het voormalige defensieterrein door tot het gehele plangebied Crailo. Bezwaarde en de Dassenwerkgroep zijn tegengewerkt en mochten geen

5 Raad van State 22 april 0. ECLI:NL:RVS:2020:1125

onderzoek op het plangebied doen. Dit levert volgens bezwaarde strijd met het *fairplay* beginsel op. De natuuradviseur van de derde-belanghebbende stemt zijn rapporten af op zijn opdrachtgever.
Verweer
Om te bepalen of met het project negatieve effecten optreden ten aanzien van de in het gebied voorkomende beschermde soorten is er in opdracht van de derde-belanghebbende ecologisch onderzoek uitgevoerd. Uit deze onderzoeken is gebleken dat een aantal op grond van de Wnb

beschermde soorten zijn waargenomen binnen het plangebied. Om negatieve effecten van het project op de genoemde soorten zoveel mogelijk te beperken, worden maatregelen getroffen betreffende het ongeschikt maken van de huidige verblijfplaatsen, het voorkomen van effecten tijdens de werkzaamheden en de realisatie van nieuwe verblijfplaatsen (zowel tijdelijke als permanente). Ondanks alle maatregelen kan niet worden voorkomen dat verbodsbepalingen van artikel 3.5 en 3.10 van de Wnb worden overtreden. Daarom is een ontheffing aangevraagd voor de soorten gewone dwergvleermuis, boommarter, bunzing, das en de eekhoorn.
Dat er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan is per soort onderbouwd in de ontheffing. In dat kader is van belang dat in de Wnb'ontheffing een groot aantal mitigerende en compenserende maatregelen is voorgeschreven.
Bezwaarde heeft niet met een (tegen)advies van een andere onafhankelijke deskundige onderbouwd dat aan het advies van TATJW en AP Natuuradvies moet worden getwijfeld. Het veldonderzoek dat ten grondslag ligt aan het rapport 'De das (Meles meles) en het bestemmingsplan Buurtschap Crailo, Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &'t Gooi, d.d. 2 april 2022' is uitgevoerd door de veldonderzoekers en procesvertegenwoordiger van bezwaarde. Daarom beschouwen verweerders het veldonderzoek van 2 april 2022 niet als een onderzoek dat is uitgevoerd door een onafhankelijke deskundige.

Dat er (essentieel) leefgebied van de das teniet gaat, staat niet (meer) ter discussie. De Wnb' ontheffing is nu juist verleend omdat verboden uit artikel 3.5 en 3.10 van de Wnb worden overtreden. Het totale projectgebied, zijnde het voormalige defensieterrein, bestaat niet alleen uit essentieel leefgebied van de das zoals bezwaarde lijkt te veronderstellen. Ongeveer 25% van het tot woningbouw te ontwikkelen gebied bestaat uit verharding (gebouwen, asfalt en klinkers) en biedt dus geen of weinig voedsel of leefgebied. En bovenop die 25% verharding zijn niet alle 'groene' delen voor de das geschikt om te foerageren of te gebruiken omdat deze bijvoorbeeld zijn omsloten door gebouwen of slecht bereikbaar zijn. Het voormalige defensieterrein bestaat grotendeels uit suboptimaal foerageergebied. Daarbij komt dat tot medio 2007 het terrein in gebruik was bij defensie voor o.a. schietoefeningen en tot 2020 bij de veiligheidsregio en anderen met o.a. brandoefeningen. Dit zal verstoring hebben veroorzaakt
Dat de das in alle delen van het gebied kan komen, betekent nog niet dat sprake is van een essentieel leefgebied. Van een essentieel foerageergebied van de das is geen sprake. Alleen essentieel foerageergebied is op grond van artikel 3.l0. lid l onder b van de Wnb beschermd. Het is vaste jurisprudentie van de Afdeling dat onder een essentieel foerageergebied wordt verstaan een foerageergebied dat van wezenlijk belang is voor het functioneren van de voortplantingsplaats of rustplaats wanneer er geen alternatieve foerageergebieden zijn om eventuele aantasting daarvan op te vangen. Als foerageergebied wordt aangetast zonder dat dit tot gevolg heeft dat het aantal dieren dat van de vaste voortplantings- of rustplaatsen gebruik kan maken afneemt, is van een overtreding van artikel 3.10, eerste lid, onder b, van de Wnb geen sprake.
Voor de delen waar sprake is van niet-essentieel leefgebied of foerageergebied is geen sprake van een overtreding van de Wnb. Voor de delen waar sprake is van essentieel leefgebied en wat door het project Crailo wordt vernietigd is een ontheffing aangevraagd en verleend. De bezwaargrond kan niet slagen.
Het is aan de derde-belanghebbende om te bepalen wie zij toegang verlenen tot hun terreinen, daar staan verweerders buiten. Verweerders hebben de rapporten van TAUW en AP Natuuradvies zorgvuldig beoordeeld. De medewerkers van verweerders beschikken over een HBO of WO

ecologische opleiding en zijn zeer ervaren in het adviseren over ecologische vraagstukken. Tevens hebben zij het projectgebied zelf bezocht. De bezwaargrond kan niet slagen.
Reactie derde-belanghebbende
ln de bezwaarschriften wordt gesteld dat bezwaarde zou zijn tegengewerkt, doordat haar toegang tot het plangebied voor eigen onderzoek zou zijn ontzegd. Dat is onjuist. Op verzoek van-bezwaarde heef de Dassenwerkgroep op 9 [= 8, pb] februari 2022 onderzoek uitgevoerd en daartoe toegang verkregen. Ook voor vervolgonderzoek is haar toegang aangeboden op werkdagen in de middag en avond. De Dassenwerkgroep heeft daar geen gebruik van gemaakt. Slechts aan een verzoek van de Dassenwerkgroep om ook in het weekend toegang te krijgen voor onderzoek, heeft derde-belanghebbende niet meegewerkt in verband met de werktijden van haar

terreinbeheerder ter plaatse.

Overweginq commissie

Over de onderzoeksplicht door verweerders

Met het ontheffingsverzoek zijn de volgende rapportages meegestuurd:
l. Rapportage quickscan Crailo Midden en Zuid, Natuurtoets ontwikkeling Kolonel Palmkazerne, ORT en Crailo-zuid, l6 mei 2018 door Tauw;
2. Rapportage soortgericht onderzoek Crailo Noord-, Midden- en Zuid, Nader onderzoek soortbescherming Crailo Onderzoek voor deelgebieden midden en zuid in het kader van soortbescherming van de Wnb, Deelgebieden midden en zuid, 9 iuli 2020 door Tauw,
3. Nader onderzoek Das, 30 maart 2O22 door Tauw;
4. Het onderzoek "Dassen in projectgebied Crailo" van 23 maart 2022 door AP Natuuradvies en Begeleiding. Het betreffende onderzoek is niet meegezonden in het activiteitenplan bij het ontheffingsverzoek, maar er wordt wel naar verwezen. Tijdens de hoorzitting is toegelicht dat het onderzoek niet geUpload kon worden bij de aanvraag en daarom apart is toegestuurd.
Uit vaste jurisprudentie van de Afdeling volgt dat een bestuursorgaan op het advies van een deskundige mag afgaan, nadat het is nagegaan of dit advies op zorgvuldige wijze tot stand is gekomen, de redenering daarin begrijpelijk is en de getrokken conclusies daarop aansluiten. Deze zogeheten vergewisplicht is neergelegd in artikel 3:9 van de Awb voor een uit de wet voortvloeiende adviseur en volgt uit artikel 3:2 van de Awb voor andere adviseurs. Het bestuursorgaan mag zijn besluit ook baseren op een deskundigenadvies dat de aanvrager heeft overgelegd. Dat neemt niet weg dat de vergewisplicht ook op die adviezen van toepassing is. Als een partij concrete aanknopingspunten voor twijfel aan de zorgvuldigheid van de totstandkoming van het advies, de begrijpelijkheid van de in het advies gevolgde redenering of het aansluiten van de conclusies daarop naar voren heeft gebracht, mag het bestuursorgaan niet zonder nadere motivering op het advies van de door hem geraadpleegde deskundige afgaan.
Verweerders stellen dat zij de aanvraag en de daarbij meegezonden rapporten van de deskundigen zorgvuldig hebben beoordeeld. De medewerkers van verweerders beschikken over een HBO of WO ecologische opleiding en zijn zeer ervaren in het adviseren over ecologische vraagstukken. Tevens hebben zij het projectgebied zelf bezocht. Er is door verweerders verzocht om aanvullende informatie daar waar onduidelijkheid was en derde-belanghebbende heeft deze informatie verstrekt. Tijdens de hoorzitting hebben verweerders voorts uitgelegd dat zij hebben getoetst of de door derde-belanghebbende ingeschakelde deskundigen daadwerkelijk kunnen worden aangemerkt als deskundige
De commissie is gezien het voorgaande van oordeel dat verweerders bij de primaire besluitvorming aan hun vergewisplicht hebben voldaan. De vraag is vervolgens of de bezwaargronden nog een ander licht op de zaak werpen.

Over het rapport dat door bezwaarde is ingediend.

Verweerders stellen over dit rapport dat het hier geen (tegen)advies van een onafhankelijke deskundige betreft omdat het veldonderzoek dat ten grondslag ligt aan het rapport is uitgevoerd door de veldonderzoekers en procesvertegenwoordiger van bezwaarde.

9
Hoor- en adviescommissie
2022-1972709

Bezwaarde stelt dat de Dassenwerkgroep is gevraagd om onafhankelijk onderzoek te doen. De heer Meijer die het onderzoek heeft uitgevoerd is zeer integer en laat zich door niemand beïnvloeden. Hij wilde ook alleen onderzoek doen als hij de tijd en capaciteit had om een gedegen onderzoek te doen. De inbreng van bezwaarde bestond alleen uit het waarnemen van de omgeving en het beschouwen hoe het onderzoek door een mede-bioloog werd uitgevoerd. De Dassenwerkgroep staat op eigen zelfstandigheid en laat zich echt niet de pen vasthouden door bezwaarde.
De commissie merkt op dat bezwaarde meerdere malen heeft benadrukt dat er gezamenlijk veldonderzoek is verricht en dat de vertegenwoordigers van bezwaarde die daarbij aanwezig waren ook bioloog en ecoloog zijn.
ln het rapport van de Dassenwerkgroep van 2 april 2022 (bijlage T bij het bezwaarschrift) wordt het volgende aangegeven. "Het onderzoek werd verricht door A. Bijlard, P. Bogaers, A. Meijer en A. Roestenberg. Allen hebben een universitaire studie biologie afgerond met als specialisatie ecologie. A. Bijlard en P. Bogaers zijn tevens veldonderzoeker van de Stichting Natuur en Landschap het Gooi (hierna: de SNLG)."
Leden van de stichting worden hier dus tevens opgevoerd als leden van het onderzoeksteam van

de Dassenwerkgroep.
De commissie is van oordeel dat gezien de hieruit blijkende onderlinge verbintenis verweerders terecht mochten concluderen dat het onderzoek niet door een onafhankelijke deskundige is verricht.
Evenwel overwoog de Afdeling in een uitspraak van 29 april 20l5 6 dat niet alleen door middel van een deskundigenadvies, maar ook anderszins kan worden gemotiveerd waarom er reden bestaat te twijfelen aan de zorgvuldigheid van de totstandkoming van het advies van een deskundige of waarom dit zodanige gebreken bevat dat het bestuursorgaan zijn besluitvorming daarop niet mocht baseren.
Het eenvoudigweg terzijde leggen van een advies omdat het geen onafhankelijk advies betreft, acht de commissie daarom onvoldoende. **Het bestuursorgaan heeft de plicht om het primaire besluitvolledig te heroverwegen. Naar het oordeel van de commissie dienen verweerders daarom inhoudelijk in te gaan op hetgeen naar voren is gebracht, hetgeen verweerders overigens ook hebben gedaan. De commissie zal hierna beoordelen of dat in voldoende mate is gedaan.**

Over de inhoudelijke beoordeling
Met betrekking tot het beschermingsregime voor 'nationale' soorten zoals de das, geldt onder de Wnb een kleiner aantal verbodsbepalingen dan voorheen onder de Flora- en Faunawet. Zo is het verbod op het verstoren van deze soorten vervallen. Het foerageergebied van de das valt als zodanig niet langer onder de wettelijke bescherming. Wanneer foerageergebied verloren gaat, maar vaste rust- of voortplantingsplaatsen niet worden aangetast, is pas sprake van het overtreden van een verbod, waarvoor ontheffing is vereist, indien door een ingreep essentieel foerageergebied voor de das verloren gaat, waardoor de das wordt gedwongen zijn burcht te verlaten. ln dat geval is sprake is van het opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste rust- of voortplantingsplaatsen als bedoeld in artikel 3.10 van de Wnb, waarvoor een ontheffing is vereist. Zie bijvoorbeeld de uitspraak van de Rechtbank Limburg van 23 april 2021 7.
ln casu zijn twee plaatsen binnen het plangebled aangemerkt als essentieel leefgebied voor de das. Die leefgebieden worden verstoord. De das wordt dus al gedwongen zijn (bij)burcht te verlaten. Daarom is er een ontheffing aangevraagd en verleend. Dat er ook elders in het plangebied gefoerageerd wordt, wil volgens verweerders niet zeggen dat er in het hele plangebied sprake is van essentieel foerageergebied.
De commissie is van oordeel dat door de deskundigen voldoende wordt onderbouwd dat niet het gehele gebied (essentieel) foerageergebied is voor de das omdat het gebied relatief voedselarm is voor de das. Dat wil evenwel niet zeggen dat er helemaal geen voedsel voor de das te vinden is, zoals de door bezwaarde in bezwaar 19 genoemde voedsel van de eikenbomen in het
6 Raad van State 29 april 201 5. ECLI:NL:RVS:20'l 5:l 329
7 Rechtbank Limburg 23 april 2021. ECLI:NL:RELIM:2021 :3544

kazernekwartier. De commissie veronderstelt dat dat voedsel mogelijk belangrijker is voor de das als het gebied toch al relatief voedselarm is.
Het is de commissie niet duidelijk of het verstoren van het gebied met eikenbomen waarvan bezwaarde stelt dat het belangrijk foerageergebied is, ertoe leidt dat er vaste rust- of voortplantingsplaatsen worden aangetast en of dat ook geldt voor de nieuw te maken kunstburcht. De commissie is zich ervan bewust dat de leefgebieden van de das sowieso worden verstoord en dat daar mitigerende maatregelen voor worden getroffen. **De vraag die bij de commissie rijst is of die mitigerende maatregelen ook de verstoring van het gebied met eikenbomen compenseren en of die compensatie überhaupt nodig is. Bezwaarden stellen immers dat de eikenbomen in dit plangebied in belangrijke mate het voedsel vormen voor de das en op dit specifieke argument gaan verweerders ten onrechte niet voldoende in.**
Dat bezwaarde constateert dat er looproutes zijn, wordt door de derde-belanghebbende en verweerders niet ontkend en is naar het oordeel van de commissie gezien het voorgaande evenmin reden om aan te nemen dat de rapportages van de deskundigen onjuist zijn.

Over het verlenen van toegang tot het plangebied
Partijen verschillen van mening over de vraag in welke mate er is meegewerkt aan het verlenen van toegang van bezwaarde aan het plangebied. Duidelijk is wel dat leden van de stichting het plangebied op de open dag van 25 september 202I hebben bezocht en toen onderzoek hebben gedaan en dat leden van de stichting en de Dassenwerkgroep ten minste op 27 november 2021

en 9 [= 8, pb] februari 2022 het projectgebied hebben bezocht. In het onderzoek van de Dassenwerkgroep wordt voorts vermeld dat er ook onderzoek werd verricht op l8 december 2021 ,9, 23 en 29 januari 2022. Of de onderzoekers op die data daadwerkelijk in het plangebied zelf zijn geweest is de commissie niet duidelijk.
Bij brief van l4 december 2021 is door derde-belanghebbende aan bezwaarde geen medewerking verleend om toegang tot het terrein te krijgen.
Na het onderzoek op 9 [=, 8, pb] februari 2022 heeft de heer ir. A. Meijer, Voorzitter Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi per mail van 7 april 2022 gevraagd om nader onderzoek te mogen doen tijdens het weekend. Daarbij is uitgelegd waarom verzocht werd om de weekendperiode. De derde-belanghebbende heeft hierover tijdens de hoorzitting aangegeven dat dat kon, maar niet tijdens het weekend omdat de beheerder dan niet werkt. Op avonden doordeweeks waren er wel mogelijkheden, maar daar heeft de Stichting geen gebruik van gemaakt.
De commissie vindt dat de derde-belanghebbende zich in deze kwestie niet meewerkend heeft opgesteld. Al met al is dat evenwel onvoldoende om te stellen dat er strijd is met het *fairplay*beginsel. Bezwaarde heeft immers wel degelijk onderzoek kunnen verrichten op het plangebied en heeft niet betwist dat hij ook na 9 [= 8 . pb] februari 2022 nog toegang kon krijgen, mits dat op een doordeweekse dag of avond plaatsvond.

Over het afstemmen van rapporten op de opdrachtgever
De commissie heeft bezwaarde tijdens de hoorzitting gevraagd waar de beweerde afstemming uit zou blijken. Bezwaarde gaf daarbij argumenten die vooral betrekking hebben op de inhoud van het advies en dat het gaat om wat er in de tekst is verscholen, de bias. De commissie treft in de stukken en in hetgeen door bezwaarde naar voren is gebracht geen concrete aanleiding aan om aan te nemen dat rapporten worden afgestemd op de opdrachtgever.

Bezwaar l4
Het bestreden besluit gaat eraan voorbij dat de bestemmingsplannen Buurtschap Crailo van 7 juli 2021 geen rechtskracht hebben. De Afdeling heeft nog geen uitspraak gedaan.
Er bestaat naar het oordeel van bezwaarde geen wettelijke grondslag en bevoegdheid voor het bestreden ontheffingsbesluit. Het besluit is bovendien niet toetsbaar door de Afdeling omdat bepaalde documenten niet zijn overgelegd.
Verweer
Zoals onder 4 reeds is aangegeven is de procedure tegen het bestemmingsplan en de MER een separate procedure en staat een bestemmingsplanprocedure niet in de weg aan het verlenen van

een Wnb-ontheffing. De bezwaargrond kan niet slagen.

Overweging commissie
De commissie merkt op dat het bestemmingsplan een separate procedure is die niet in de weg staat aan het verlenen van een Wnb-ontheffing.
De vraag of een ontheffing voor soortenbescherming op grond van de Wnb moet worden verleend of vereist is, komt bij bestemmingsplanprocedures wel aan de orde in het kader van de zogenaamde uitvoerbaarheidstoets. Andersom is dat evenwel niet het geval. De ontheffing had ook al aangevraagd en verleend kunnen worden voordat het bestemmingsplan was vastgesteld.

Bezwaar l5 en l6
Bezwaarde stelt dat er strijd is met het zorgvuldigheidsbeginsel omdat de behandelaar van de aanvraag geen acht heeft geslagen op het Toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r. van 16 maart 2022.
De Commissie adviseert om in de m.e.r. concrete doelen uit te werken die van belang zijn voor de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Het is belangrijk om de doelen zodanig via indicatoren te concretiseren en waar mogelijk te kwantificeren zodat deze kunnen dienen voor het bepalen, monitoren en evalueren van het doelbereik van de alternatieven en varianten.
Doordat het m.e.r. advies niet is opgevolgd bij de totstandkoming van de bestemmingsplannen is ook het ontheffingsbesluit vervuild.
Verweer
Deze bezwaargronden zien niet op punten die behoren tot het afwegingskader van de Wnb en houden dan ook geen verband met de nu voorliggende Wnb-ontheffing. Daarom laten verweerders deze punten verder buiten bespreking.

Overweging commissie
De commissie verwijst naar hetgeen zij heeft overwogen onder bezwaar 7, 8 en 9.

Bezwaar I 7
Er wordt ten onrechte geen schorsende werking verleend aan ingediende bezwaarschriften. Bezwaarde acht dit staatsrechtelijk onaanvaardbaar.
Verweer
Een bezwaarschrift schorst de werking van een besluit niet. Dit is ook aangegeven in de rechtsbeschermingsclausule onder de ontheffing. ln de ontheffing wordt erop gewezen dat indien onverwijlde spoed dit vereist om een voorlopige voorziening bij de rechtbank Noord-Holland kan worden verzocht. Daar heeft bezwaarde geen gebruik van gemaakt. De bezwaargrond kan niet slagen.
Overweging commissie
De commissie merkt op dat een bezwaarschrift de werking van een besluit niet schorst en dat bezwaarde bij spoedeisend belang een verzoek om een voorlopige voorziening had kunnen indienen. De bezwaar treft derhalve geen doel.
Ten overvloede merkt de commissie op dat het de vraag is of het zinvol is om al van de ontheffing gebruik te maken nu het bestemmingsplan nog niet onherroepelijk is. De derdebelanghebbende heeft tijdens de hoorzitting desgevraagd aangeven dat hij nog geen gebruik maakt van de ontheffing.

Bezwaar I 8
Het bestemmingsplan Buurtschap Crailo van 7 juli 202l is "een mislukt experiment" dat niet voldoet aan de eisen voor een goede ruimtelijke ordening waarbij de doelen en ambities niet van tevoren nauwkeurig zijn beschreven en niet zijn te toetsen op haalbaarheid. De voorschriften en overwegingen zijn gebaseerd op wensdenken. Het bestreden besluit bouwt hier ten onrechte op voort.
Verweer

Deze bezwaargrond ziet niet op punten die behoren tot het afwegingskader van de Wnb en houdt dan ook geen verband met de nu voorliggende Wnb-ontheffing. Daarom laten verweerders dit punt verder buiten bespreking.
Overweging commissie
De commissie verwijst naar hetgeen zij heeft overwogen onder bezwaar 7, 8 en 9.

Bezwaar 19
Bezwaarde stelt dat verweerders niet onafhankelijk de aanvraag hebben getoetst aan de Wnb, maar slechts dienstbaar zijn geweest aan de verlangens van de derde-belanghebbende en de gemeenteraden.
Er is geen onderzoek gedaan naar het dassenterritorium en er is niet onderzocht of de in het bestreden besluit voorgestelde kunstburcht soelaas biedt tegen vernietiging van de dassenclan. Hetzelfde geldt voor de vernietiging van essentieel leefgebied, nesten, holen en verblijfsplaatsen van bunzing, boommarter, rode eekhoorn en alle andere bosdieren c.q. vogelsoorten, amfibieën, reptielen, insecten, andere invertebraten, plantensoorten, schimmels, en vegetaties, bodemleven etc.. Het bestreden besluit treft het hele ecosysteem.
Over de ree wordt ten onrechte helemaal niets gezegd in het ontheffingsbesluit, hetgeen in strijd met artikel l.l1 Wnb, de zorgplicht c.q. het voorzorgsbeginsel. Reeën en alle wel in het besluit genoemde diersoorten vinden al decennia lang een schuilplaats in het plangebied waar zij veilig zijn tegenover mens en hond.
De ambitie om tot nieuwe natuur te komen is niet realistisch gezien de milieuomstandigheden, die het gebied kenmerken (eutroof, zuur, droog, nutriëntenrijk, overmaat aan stikstof, waarbij de kritische depositiewaarde voor heischrale graslanden al ver wordt overschreden.
Het aanleggen van poelen, waarover in het besluit wordt gesproken als een doeltreffend middel voor "nieuwe natuur" is een fictief, niet reëel doel of middel.
Het bestemmingsplan en het Ontheffingsbesluit liggen in elkaars verlengde en houden een onherstelbare vernietiging in van lokale en regionale populaties van flora en fauna.
Alle drie de modellen die in de MER besproken zijn, hebben negatieve gevolgen.
Natuurinclusief bouwen en de aanleg van nieuwe natuur vermindert het effect van aantasting van

bestaande natuurwaarden niet. Daarom zijn dit geen effectbeperkende maatregelen.
De derde-belanghebbende heeft nooit de hekwerken geïnspecteerd op de aanwezigheid van duurzaam door de dassen belopen wissels onder de hekwerken door. Bezwaarde en de Dassenwerkgroep hebben dit wel gedaan. Dit kon echter pas op de open dag op 25 september 202'l omdat men toen pas het terrein op kon en een daarop volgend onderzoek op 27 november 202l. Uit het onderzoek door biologen en ecologen blijkt dat er aantoonbaar sprake is van burchten, pijpen, wissels, wroetsporen, latrines en onderdoorgangen, die zich daar aantoonbaar al jaren bevinden. De deskundige van Tauw, ingeschakeld door de derde-belanghebbende is niet deskundig op het gebied van de das. **De bewering van Tauw dat het plangebied geen foerageergebied voor de das is klopt niet. Zo leveren de eikenbomen in het plangebied wel degelijk voedsel aan de das.**
De derde-belanghebbende wil de onderzoeken naar de das ten onrechte op elkaar afstemmen.

Verweer
Volgens vaste jurisprudentie van de Afdeling dienen verweerders te beslissen op de grondslag van de aanvraag zoals deze door de aanvrager is ingediend en eventueel is aangepast op zijn verzoek. Er is een Wnb-ontheffing aangevraagd voor het vernietigen van essentieel foerageergebied van gewone dwergvleermuis en essentieel leefgebied met rust- en verblijfplaatsen van das, boommarter, bunzing en eekhoorn. Bij besluit van 23 augustus 2022 hebben verweerders de ontheffing afgegeven zoals gevraagd. De omvang van het geding beperkt zich dan ook slechts tot de gevolgen van de werkzaamheden voor het project Crailo op de genoemde soorten en genoemde rust- en verblijfplaatsen. Het besluit heeft dus geen betrekking op de ree.
De Wnb-ontheffing is nu juist verleend omdat verboden uit artikel 3.5 en 3.10 van de Wnb worden overtreden. Dat er (essentieel) leefgebied van de das teniet gaat, staat niet ter discussie.
Zie het verweer onder punt 6 waar al is ingegaan op het essentieel leefgebied van de das.

13
Hoor- en adviescommissie
2022-7972709

Met het toepassen van compenserende maatregelen en de inrichting van het plangebied ontstaat een nieuw essentieel teefgebied voor onder meer de das. Het projectgebied wordt natuurinclusief ingericht. Het plangebied bevat mogelijk minder oppervlakte vegetatie, maar het resterende groene oppervlak wordt ingericht als nieuwe leefgebied en optimaal foerageergebied met de mogelijkheid voor de das tot het graven van nieuwe burchten.
Direct naast het projectgebied, aan de kant van het AZC ligt de natuurbrug Laarderhoogt. Deze natuurverbinding heeft als doel de natuurgebieden ten zuíden van de rijksweg (o.a. Bussumerheide, Westerheide, Zuiderheide) te verbinden met die ten noorden daarvan (o.a. Blaricummerheide, Tafelbergheide). Aangetoond is dat deze o.a. door de das wordt gebruikt. Met de inrichting van de woonwijk is rekening gehouden met het ecoduct. Samen met de natuurbrug de Zanderij aan de andere kant van de heide is een verbinding en mogeliikheid voor dispersie en migratie gecreëerd tussen o.a. het Goois Natuurreservaat Bussumerheide en Blaricummerheide. Bij de op-/ingangen van het ecoduct zijn optimale foerageergebieden aangelegd. Het projectgebied ligt ook nog eens naast het NNN traject 'Het Gooi'.
Het realiseren van de woonwijk zal dan ook geen effect hebben op foerageergebied, dispersie of migratie. Dat de das zich moet aanpassen aan de te veranderen situatie betekent niet dat geen Wnb-ontheffing kan worden afgegeven, dat volgt uit de vaste jurisprudentie van de Afdeling.
Het aanleggen van poelen waar de das aan de oevers naar bijvoorbeeld insectenlarven zoekt en het planten van besdragende struiken zijn voorbeelden van dergelijke maatregelen om verloren gegaan leefgebied terug te brengen en te optimaliseren zodat geen afbreuk wordt gedaan aan dit streven.
AP Natuuradvies en TAUW hebben een oude en een nieuwe dassenburcht gevonden en er zijn sporen van de das gevonden. Op basis van de sporen kan ervan worden uitgegaan dat het voormalig defensieterrein wordt bezocht door één das of een kleine clan. Aan de noordkant van de Al is geen burcht bekend. De Wnb-ontheffing kon worden verleend omdat een groot aantal mitigerende en compenserende maatregelen voor de aangevraagde soorten, waaronder de das, wordt getroffen, zodat er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populatie van de das in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. De bezwaargrond kan niet slagen.
Voor zover bezwaarde verwijst naar modellen die zijn opgenomen in het MER en het voorkeursmodel C laten verweerders zoals eerder aangegeven deze punten verder buiten bespreking.

Overweqinq commissie
De commissie verwijst voor de toetsing van de aanvraag naar haar overwegingen onder bezwaar l2 en l3.
Bezwaarde lijkt te veronderstellen dat niet wordt erkend dat het plangebied foerageergebied en essentieel leefgebied voor de das is. Zoals verweerders al aangeven, wordt dit echter wel erkend en is dit juist de reden dat er een ontheffing wordt afgegeven. lmmers als het leefgebied niet vernietigd zou worden, hoefde er ook geen ontheffing verleend te worden.
Dat er in het gebied gefoerageerd wordt, wordt evenmin ontkend, alleen stellen de door derdebelanghebbende ingeschakelde deskundigen dat het gebied qua foeragering niet overal voldoende kwaliteit en omvang biedt"
De commissie verwijst echter wel naar het door haar overwogene omtrent de door bezwaarde genoemde eikenbomen. De commissie is zoals overwogen van oordeel dat verweerders nog nader op dit bezwaarpunt in moeten gaan.
Zowel de aanvraag als het bestreden besluit zien niet toe op de ree en andere genoemde dieren. Hierover kan de commissie derhalve niet oordelen aangezien dit buiten het bestek van deze procedure valt. De commissie verwijst verder dat haar overwegingen onder bezwaar ll.
Bezwaarde onderbouwt niet waarom het aanleggen van poelen een fictief, niet reëel doel of middel is. Bezwaarde stelt verder dat het aanleggen van nieuwe natuur niet realistisch is gezien de milieuomstandigheden, die het gebied kenmerken (eutroof, zuur, droog, nutriëntenrijk, overmaat aan stikstof. ln het besluit wordt echter concreet aangegeven welke besdragende struiken er dienen te worden aangeplant om het leefgebied te compenseren. De commissie treft geen concrete onderbouwing aan waarom de milieuomstandigheden in het plangebied ongeschikt zouden zijn voor deze zeven soorten besdragende struiken.

Bezwaarde onderbouwt evenmin waarom een kunstburcht geen goede oplossing kan zijn. Zoals verweerders hebben aangegeven is de kunstburcht een zeer effectieve maatregel, die zelfs is ontwikkeld door stichting Das en Boom.
Voor wat betreft het afstemmen van onderzoeken merkt de commissie op dat de derdebelanghebbende tijdens de hoorzitting heeft uitgelegd dat bij de zitting bij de Afdeling was afgesproken dat partijen nader onderzoek naar de aanwezigheid van de das zouden doen.
Derdebelanghebbende
heeft hieronder verstaan dat partijen een gezamenlijk onderzoek zouden doen.
Bezwaarde heeft aangegeven hier niet aan mee te willen werken omdat zij haar onafhankelijkheid wilde behouden. Derde-belanghebbende heeft vervolgens een eigen onderzoek uitgevoerd.
De commissie ziet in het voorgaande geen afwijkende of verdachte gang van zaken.

Bezwaar 20
Bezwaarde stelt dat het rapport van AP Natuuradvies en Begeleiding van 23 maart 2022 niet beantwoordt aan de eisen van zorgvuldig onderzoek en van onafhankelijkheid van de opdrachtgever. Zo wordt zonder motivering gesteld dat de op camerabeelden gesignaleerde dassen steeds dezelfde das betreft.
De daarover bevraagde Stichting Das en Boom is kritisch over de werkwijze van de deskundige en verwijst naar een ander project waarin de adviezen van deze deskundige naar hun oordeel niet klopten. De deskundige zou niet opgeleid zijn als bioloog of ecoloog en weegt het maatschappelijke belang van projecten te veel mee.
Bezwaarde stelt dat de opvattingen van de deskundige gekleurd worden door het nut en de noodzaak van infrastructurele projecten.
Verweer
Bezwaarde heeft niet met een (tegen)advies van een andere onafhankelijke deskundige onderbouwd dat aan het advies van TATJW en AP Natuuradvies moet worden getwijfeld.
Verweerders hebben de rapporten van TAIJW en AP Natuuradvies zorgvuldig beoordeeld. De medewerkers beschikken over een HBO of WO ecologische opleiding en zijn zeer ervaren in het adviseren over ecologische vraagstukken. De bezwaargrond kan niet slagen.
Reactie derde belanghebbende
De betrouwbaarheid van het AP-onderzoek wordt door bezwaarde in twijfel getrokken. Zij verwijst in dat verband naar een mailwisseling die zij heeft gehad met een vertegenwoordiger van de stichting Das en Boom. Derde-belanghebbende wijst er met nadruk op dat nergens in die mailwisseling op enig punt concreet wordt gemaakt dat het onderzoek van AP niet juist zou zijn uitgevoerd.

Overweginq commissie

De commissie ziet in hetgeen bezwaarde aanvoert geen concrete aanwijzing dat het onderzoek niet juist is uitgevoerd. Dat een derde partij kritisch is over een advies van de deskundige in een ander project geeft daar naar het oordeel van de commissie onvoldoende aanleiding voor. Eens te meer nu betreffende partij zelf aangeeft dat zij geen oordeel kan geven over onderhavige zaak, noch over het rapport, temeer omdat die hen geheel onbekend is.
Bezwaarde stelt dat de deskundige niet is opgeleid als bioloog of ecoloog.
De commissie merkt op dat een ecologisch deskundige niet hoeft te zijn opgeleid als bioloog of ecoloog. Volgens de definitie die doorverweerders gebruikt wordt is een ecologisch deskundige een persoon die in een bepaalde situatie en voor specifieke soorten gevraagd wordt te adviseren en/of begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. Hij voldoet aan een of meer van deze punten:
- hij heeft een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie;
- hij heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten;
- hij is werkzaam voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus;
- hij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam of aangesloten bij de volgende Nederlandse organisaties: Zoogdiervereniging, RAVON,

Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJI\.l, lVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied;
hij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de monitoring en/of bescherming.
Tijdens de hoorzitting hebben verweerders aangegeven dat zij altijd beoordelen of de opsteller van een rapport deskundig is. De heer Popelier wordt op de website van de zoogdiervereniging als deskundige genoemd, heeft veelvuldig gepubliceerd over de das en is spreker op symposia. Hij is geen onbekende in het wereldje en voldoet aan de kenmerken van een deskundige.
De derde-belanghebbende heeft daaraan toegevoegd dat in een kennisdocument van Bij l2 is omschreven wanneer iemand dassendeskundige is en dat de heer Popelier daar ruimschoots aan voldoet.
De commissie is van oordeel dat de heer Popelier terecht als deskundige is aangemerkt, mede gelet op rechtsoverweging 10.4 in de uitspraak van 24 april 2019, 8 waarin de Afdeling heeft aangegeven geen aanleiding te zien om te twijfelen aan de deskundigheid van de daar betrokken deskundige nu de opsteller van het betreffende rapport landelijk werkte als ecologisch onderzoeker en zeer ruime ervaring had met betrekking tot onderzoek naar in dit geval vleermuizen in gelijksoortige landschappen als het onderhavige.
Volgens bezwaarde stelt de deskundige zonder motivering dat de op camerabeelden gesignaleerde das steeds dezelfde das betreft. Hieruit leidt bezwaarde af dat het rapport niet beantwoordt aan de eisen van zorgvuldig onderzoek en van onafhankelijkheid van de opdrachtgever.
De commissie ziet in het rapport van AP Natuuradvies het volgende staan.
"Voor TAUW was dit aanleiding om 19 wildcamera's op te stellen. ln de periode van 2l-01-2022 t/m 23-03-2022 heeft dit I3 waarnemingen van één individuele das opgeleverd; de meeste waarnemingen betreffen een foeragerende das op het Kazernekwartier, één opname is gemaakt bij een vers gegraven hol op het Oefenterrein Crailo."
De commissie maakt hieruit niet op dat de deskundige stelt dat het steeds dezelfde das is, maar dat er slechts één enkele das te zien is. De deskundige heeft het in de rapportage verder consequent over dassen.
ln het nader onderzoek Das van Tauw wordt aan de hand van de cameraregistraties het volgende aangegeven:
"Af en toe scharrelt er één das over het projectterrein, er is geen bewijs dat meerdere dassen hier actief zijn".
Wellicht doelt bezwaarde hierop. De commissie merkt op dat het een gegeven is dat er steeds één enkele das op de camerabeelden te zien is. Tijdens de hoorzitting is hierover gezegd dat dassen lastig van elkaar te onderscheiden zijn. Alleen wanneer er meerdere dassen tegelijkertijd worden

waargenomen staat vast dat er meerdere dassen aanwezig zijn. Het gaat er bij het onderzoek dan ook meer om hoe vaak er gebruik wordt gemaakt van een spoor.
De commissie kan uit het voorgaande niet afleiden dat het onderzoek niet beantwoordt aan de daaraan gestelde eisen.

Bezwaar 21
Het bestreden besluit dient geen redelijk doel en is contra-productief. Het Ontheffingsbesluit druist ook in tegen in het Stedenbouwkundig- en landschapsplan Buurtschap Crailo van december 2019. Bezwaarde vindt het onbegrijpelijk dat in de ontheffing akkoord is gegaan met de vernietiging van de bijzondere landschapselementen als de hoge begroeide grondwallen en het reliëf van pleistocene ondergrond waarin de dassenburchten en pijpen en wissels liggen en die tevens onderdeel zijn van het essentiële leefgebied van de das. Bezwaarde vraagt zich af waarom deze bijzondere elementen niet kunnen worden gespaard.
Er is volgens bezwaarde geen sprake van een correcte belangenafweging. De conclusie van de advocaat van de derde-belanghebbende dat het projectgebied Crailo slechts heel beperkt voedsel oplevert en daarmee een klein en niet-essentieel onderdeel van het omvangrijke foerageergebied

8 Raad van State 24 april 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1272

van de dassenfamilie van de burcht Watertoren Laren vormt is onjuist en niet gebaseerd op de uitlatingen van de eigen deskundige. De deskundige geeft juist aanbevelingen om het projectgebied toch een functie te laten behouden als foerageergebied voor dassen inclusief een onderkomen, door het inzetten op het behoud en versterken van bestaande landschapselementen aan de buitenranden van het projectgebied en het dasvriendelijk inrichten van de zogenaamde Ecowal.

Verweer
Voor zover bezwaarde stelt dat de ontheffing in strijd is met het stedenbouwkundig- en landschapsplan ziet dit niet op punten die behoren tot het afwegingskader van de Wnb en houden dan ook geen verband met de nu voorliggende Wnb-ontheffing. Daarom blijven deze punten verder buiten bespreking.
Voor zover bezwaarde stelt dat in de ontheffing onterecht is gesteld dat het voormalig defensieterrein een marginaal voedselgebied is verwijzen verweerders naar het verweer onder 6 en 1 2. En in aanvulling daarop merken zij op dat met de compenserende maatregelen op verschillende plekken gebieden met besdragende struiken/besdragende struiken geplant worden (wilde appel, gelderse roos). Dit is geborgd in voorschriften 25 en 26 van de ontheffing. ln voorschrift 30 is voorgeschreven dat de kunstburcht uitgevoerd dient te worden zoals gesteld in figuur 9 van de bijlage bij de ontheffing. ln voorschrift 30 van de ontheffing is ook opgelegd dat de kunstburcht dient te voldoen aan de eisen zoals deze gesteld staan in het Kennisdocument Das meles (van Bij l2). Ook is voorgeschreven dat de kunstburcht en het direct omliggende gebied niet worden aangelicht. In het activiteitenplan (productie j) is opgenomen dat de ecowal één zijde van de kunstburcht afschermt waardoor invloed van de woonwijk en de werkzaamheden die worden uitgevoerd geen invloed hebben op de nieuwe burcht. Rond de ecowal wordt een foerageergebied voor de das aangelegd. Er worden besdragende struiken aangelegd. Tussen de besdragende struiken kan de das zoeken naar insectenlarven.
Met het aanleggen van de kunstburcht en de compenserende foerageergebieden wordt aan het streven naar een gunstige staat van instandhouding van de das geen afbreuk gedaan. De aangevraagde ontheffing is dan ook op juiste gronden verleend. De bezwaargrond kan niet slagen.
De compensatie die plaatsvindt op basis van hoofdstuk 4 van de Wnb (houtopstanden) vanwege het project HOV in t Gooi ligt buiten de grenzen van het projectgebied Crailo waar de ontheffing op ziet.
Overweqing commissie
Bezwaarde verwijst nogmaals naar stukken die buiten het afwegingskader van de Wnb vallen
De commissie is voorts al ingegaan op de vraag of het hele plangebied als foerageergebied aangemerkt dient te worden.
Verweerders dienen te beoordelen of er geen afbreuk gedaan wordt aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van

instandhouding te laten voortbestaan.
De commissie is van oordeel dat verweerders dat op juist wijze hebben beoordeeld en dat één en ander geborgd is door middel van compenserende maatregelen en daartoe opgenomen voorschriften.

Bezwaar 22
De onder bezwaar 2l genoemde conclusie door de advocaat van de derde-belanghebbende vindt bezwaarde klachtwaardig. Deze en andere mededelingen van de advocaat worden misleidend geacht.
Verweer
Verweerders hebben zorgvuldig en onafhankelijk gehandeld bij het afgeven van de Wnb-ontheffing. De bezwaargrond kan niet slagen.
Reactie derde-belanghebbende

In het bezwaarschrift wordt gesteld dat gemachtigde van derde-belanghebbende onjuist geciteerd zou hebben uit het onderzoeksrapport. Die stelling is niet juist, zoals bezwaarde inmiddels in een mail van I3 oktober jl. heeft erkend. Eveneens worden in het bezwaarschrift ernstige verwijten van o.m. misleiding gemaakt aan de ecologisch adviseurs van derde-belanghebbende. Enige onderbouwing daarvan ontbreekt. Meer in het algemeen geldt dat het bezwaarschrift een sfeer schept van verdachtmakingen, waar volstrekt geen aanleiding voor bestaat.

Overweging commissie
De commissie merkt op dat in casu voor ligt of het bestreden besluit op juiste wijze tot stand is gekomen. Eventuele uitlatingen van de gemachtigde van derde-belanghebbende in een andere procedure waar verweerders geen partij in zijn, vallen naar het oordeel van de commissie buiten het bestek van deze procedure.

Bezwaar 23
De essentiële leefgebieden van de diersoorten, gewone dwergvleermuis, bunzing, das, boommarter en eekhoorn worden op de kaarten tot kleine, niet gedefinieerde vlekjes teruggebracht. De kaartjes zijn klein formaat en slecht afgedrukt, zodat ze niet goed leesbaar en interpreteerbaar zijn. Er ontbreekt een heldere legenda en een kaartschaal. De kaarten voldoen niet aan de eisen van binding, beeldvorming en orde.
Bezwaarde wijst er nogmaals op dat het plangebied door de aanwezigheid van eikenbomen en stapelvoedsel wel degelijk foerageergebied voor de das is en dat dit onvoldoende blijkt uit het aan geleverde kaartmateriaal.
Een aantal waarnemingen van de deskundige worden weersproken door de Dassenwerkgroep.
Verweer
Bezwaarde heeft, zoals al eerder aangegeven, niet met een deskundig (tegen)advies onderbouwd dat aan de deskundigenadviezen moet worden getwijfeld.
Dat er (essentieel) leefgebied van beschermde soorten teniet gaat, staat niet (meer) ter discussie. De Wnb-ontheffing is nu juist verleend omdat verboden uit artikel 3.5 en 3.10 van de Wnb worden overtreden.
Op figuur 3.1 van de kaart in het activiteitenplan wordt duidelijk aangegeven wat essentieel leefgebied is en voor welke soort. Het totale projectgebied, zijnde het voormalige defensieterrein, bestaat niet alleen uit leefgebied van beschermde soorten zoals bezwaarde lijkt te veronderstellen. Ongeveer 25 % van het gebied bestaat uit verharding (gebouwen, asfalt en klinkers) en biedt dus geen leefgebied of voedsel. En bovenop die 25 % verharding zijn niet alle 'groene' delen voor geschikt om te gebruiken of te foerageren omdat deze bijvoorbeeld zijn omsloten door gebouwen of slecht bereikbaar zijn. Het voormalige defensieterrein bestaat grotendeels uit suboptimaal foerageergebied. Daarbij komt dat tot medio 2007 het terrein in gebruik was bij defensie voor o.a. schietoefeningen en tot 2020 bij de veiligheidsregio met o.a. brandoefeningen. Dit zal verstoring hebben veroorzaakt.
Niet alle delen van het voormalige defensieterrein zijn als essentieel leefgebied aan te merken. Dat de soorten in alle delen van het gebied kunnen komen, betekent nog niet dat sprake is van een essentieel leefgebied. Van een essentieel foerageergebied is alleen voor de gewone dwergvleermuis sprake. Voor de delen waar sprake is van niet-essentieel leefgebied of niet' essentieel foerageergebied is geen sprake van een overtreding van de Wnb. Ten aanzien van

soorten die beschermd zijn op grond van artikel 3.5 van de Wnb bepaalde de Afdeling reeds in 2019 dat onder een essentieel foerageergebied wordt verstaan een foerageergebied dat van wezenlijk belang is voor het functioneren van de voortplantingsplaats of rustplaats wanneer er geen alternatieve foerageergebieden zijn om eventuele aantasting daarvan op te vangen. Ongeveer al het groen binnen het plangebied is door TAUW als essentieel leefgebied bestempeld. De locaties die door de deskundige van TAUW zijn aangeduid als essentieel ziin gebaseerd op de habitatvereisten van de soorten en vastgesteld op basis van literatuur zoals weergegeven in de bronnenlijst van het activiteitenplan en de eigen kennis van de ecologen. Het plangebied bestaat uit verschillende landschapselementen, verhardingen en gebouwen. De ontheven soorten hebben ieder hun eigen voorkeur voor een bepaald habitat of delen die met andere soorten. Zo zullen bosschages een belangrijk element zijn voor de das, bunzing en boommarter om te schuilen, foerageren of om als corridor te gebruiken. De bij het

activiteitenplan gevoegde kaarten met de waarnemingen en compensatie laten duidelijk zien wat de voorkeur is voor de soorten. Deze kaarten zijn (verkleind) als bijlage bij de ontheffinq gevoegd. Ook zijn de onderzoekslocaties gebaseerd op de ecologie van de ontheven soorten en onderzocht conform onderzoeksprotocollen van BlJ l2 of het Netwerk Groene bureaus. Het compenseren van waar de essentiële leefgebieden verdwijnen komt alle soorten ten goede. Het planten van besdragende struiken heeft bijvoorbeeld een positief effect op het àantrekken van vleermuizen (in verband met het verhogen van insecten in het gebied) en het aanleggen van een poel voor foerageergebied van vleermuizen heeft een positief effect op de das door de aanwezigheid van insectenlarven. ln de voorschriften is voor de ontheven soorten geborgd dat essentieel leefgebied wordt gecompenseerd en de nieuw aan te leggen leefgebieden worden geoptimaliseerd voor de ontheven soorten. De Wnb'ontheffing kon worden verleend omdat een groot aantal mitigerende en compenserende maatregelen voor de ontheven soorten wordt getroffen, zodat er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de ontheven soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. De bezwaargrond kan niet slagen.
Het onderzoek van TAUW en AP Natuuradvies is door verweerders als voldoende beoordeeld. Verweerders wijzen naar hun eerdere verweer ten aanzien van de das en merken in aanvulling daarop op dat TATJW niet alleen uitgaat van de camerabeelden, **maar ook in een later stadium, met behulp van de heer Popelier,** heeft gekeken naar burchten en wroetsporen en voedselaanbod voor de das binnen het plangebied. Daarnaast wordt opgemerkt dat de beoordeling of een bestemmingsplan 'opnieuw terug moet naar de tekentafel' geen onderdeel uitmaakt van de onderhavige procedure over de Wnb-ontheffing. De bezwaargrond kan niet slagen.

Overweging commissie
Op de stelling dat het plangebied door de aanwezigheid van eikenbomen en stapelvoedsel wel degelijk foerageergebied voor de das is, is de commissie al eerder ingegaan. Van belang is of er buiten de gebieden die al zijn aangewezen als essentieel leefgebied van de das nog sprake is van ander essentieel foerageergebied, waarvan de das bij verstoring gedwongen wordt zijn burcht te verlaten. Uit de aangeleverde rapportages blijkt dat dit niet het geval is. Dat er voedsel voor de das te vinden is, wordt niet ontkend. De enkele aanwezigheid van enig voedsel is blijkens de rapportages echter niet voldoende. Het gaat om de kwaliteit en kwantiteit van het gebied.
Bezwaarde heeft hier gemotiveerd tegenover gesteld dat met name het gebied met eikenbomen essentieel foerageergebied is. De commissie heeft eerder al aangegeven dat verweerders op deze bezwaargrond nader in dienen te gaan.
Voor wat betreft het kaartmateriaal is de commissie van oordeel dat het kaartmateriaal en de tekstuele toelichting gezamenlijk een helder beeld moeten geven van hetgeen er wordt aangevraagd en verleend. Verweerders beschikken in dit geval ook over groter kaartmateriaal, maar in het bestreden besluit is het materiaal verkleind opgenomen. **De eisen waar het kaartmateriaal naar het oordeel van bezwaarde aan zou moeten voldoen treft de commissie niet aan in de voor de ontheffing geldende wet- en regelgeving**. Naar het oordeel van de commissie voldoet het kaartmateriaal aan het doel waarvoor het is gemaakt.

Bezwaar 24
Het is bezwaarde onbekend welke stukken er bij de aanvraag voor het bestreden besluit zijn overgelegd. Ook is er een gesprek gevoerd tussen de aanvrager en verweerders waarvan de

inhoud onbekend is. Bezwaarde stelt dat dit de procedure schaadt.

Verweer

Het procesdossier is verstrekt aan bezwaarde en daarin zijn de stukken die ten grondslag liggen aan de aanvraag opgenomen. De bezwaargrond kan niet slagen.

Overweging commissie

Tijdens de bezwaarprocedure zijn de gevraagde stukken door verweerders verstrekt. De commissie ziet in deze grond geen reden om het bezwaar gegrond te verklaren.

Bezwaar 25

19
Hoor- en adviescommissie
2022-7972709

De werkzaamheden in het plangebied wordt niet gemonitord conform een monitoringsplan zoals opgenomen in het toetsingsadvies in het kader van de m.e.r..
Er is geen deskundig toezicht op het handhaven van het landschap en de aanwezige natuurwaarden. **De omvang van het voor elke genoemde diersoort essentiële foerageergebied moet gecompenseerd worden, maar er is niet vastgesteld wat de grootte van die essentiële foerageergebieden is**. Zodoende kan ook niet beoordeeld worden of de essentiële foerageergebieden voldoende gecompenseerd worden.
Bezwaarde verwijst als voorbeeld naar het gebied dat voor de dassen gecompenseerd moet worden. Bezwaarde acht het onbestaanbaar dat er een compensatiegebied wordt gevonden dat de hoogwaardige eigenschappen bezit waaraan een dassenterritorium dient te voldoen zoals stilte, donkerte, reliëf, vergraafbare grond, schuilgelegenheid, afwezigheid van mensen en honden, voldoende voedsel.

Verweer

De bezwaargronden met betrekking tot de m.e.r. en het stedenbouwkundig en landschapsplan en beeldkwaliteitsplan zien niet op punten die behoren tot het afwegingskader van de Wnb en houden geen verband met het bestreden besluit. Deze punten worden buiten bespreking gelaten.
Bezwaarde gaat ervan uit dat het plangebied in zijn geheel essentieel foerageergebied bevat voor de dassenclan die zijn hoofdburcht heeft bij de watertoren van Laren. Op het voormalig defensieterrein is simpelweg te weinig voedsel voorhanden voor de das om van essentieel foerageergebied te spreken.
ln het verweer onder de punten 6, I 2 en I 4 gaan verweerders in op het essentieel leefgebied van de das en de compenserende maatregelen die worden genomen. Zo wordt in de permanente situatie het leefgebied van de das geoptimaliseerd door het planten van besdragende struiken, wat voedsel biedt voor de das. ln aanvulling op die verweren wordt opgemerkt dat het plangebied zich bevindt aan de rand van NNN traject 'Het Gooi'. De genoemde soorten maken gebruik van het plangebied, maar het plangebied vormt daarmee geen belangrijke migratieroute. Verbindingen in het plangebied in de vorm van takkenrillen en lijnvormige elementen worden met het compensatieplan gerealiseerd dan wel gespaard of versterkt. Foerageergebied binnen het plangebied blijft bestaan door compenserende maatregelen en de verbinding naar het ecoduct blijft intact. De bezwaargrond kan niet slagen
Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat waar het project HOV in 't Gooi in het Crailo-gebied NNN-compensatie uitvoert door middel van het Provinciaal inpassingsplan HOV in 't Gooi (onherroepelijk na de uitspraak van de Raad van State dd 25 oktober 2017, ref. 201608387/1/RO) de bestemming Natuur heeft gekregen. Hier mogen geen woningen worden gebouwd.

Overweging commissie

De commissie merkt op dat in de ontheffing voorschriften zijn opgenomen over de wijze waarop de werkzaamheden moeten worden uitgevoerd.
Zo geeft voorschrift 8 aan dat de werkzaamheden en voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend en geeft voorschrift 9 aan dat de ontheffinghouder een ecologisch werkprotocol dient op te (laten) stellen waarin de in de ontheffing genoemde voorschriften zijn opgenomen. Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden. Het ecologisch werkprotocol dient voorafgaand aan de werkzaamheden naar verweerders te worden gestuurd.
De commissie ziet gezien het voorgaande geen reden om aan te nemen dat de werkzaamheden in het plangebied niet worden gemonitord en evenmin dat er geen deskundig toezicht op het handhaven van het landschap en de aanwezige natuurwaarden is.

Voor wat betreft het compenseren van foerageergebied merkt de commissie op dat, zoals al eerder is geconstateerd, van belang is dat er essentieel leefgebied gecompenseerd wordt. Dat leefgebied dient te worden geoptimaliseerd, zodat er tevens voldoende foerageermogelijkheden zijn. **In het besluit is opgenomen dat voor elke vierkante meter essentieel leefgebied dat verloren gaat minimaal een even grote hoeveelheid vierkante meters leefgebied teruggebracht wordt.** In

het kaartmateriaal dat is opgenomen in de bijlage bij het besluit is aangegeven welke gebieden er gecompenseerd moeten worden. Eveneens blijkt uit het kaartmateriaal waar en op welke wijze de compensatie wordt uitgevoerd. Wanneer de compensatie op onvoldoende wijze wordt gerealiseerd dan staan er uiteraard handhavingsmogelijkheden open.

Bezwaar 26 en 27
In het bestreden besluit wordt ingestemd met de door de derde-belanghebbende gegeven onderbouwing van de afwezigheid van andere bevredigende oplossingen en met de aangevoerde belangen.
Bezwaarde is van oordeel dat het een oncontroleerbare serie mededelingen van de derdebelanghebbende betreft die niet zijn gekwantificeerd, of in maat en getal zijn uitgedrukt. Helder gestelde doelen en een monitoringplan ontbreken.
Ten onrechte wordt bij de belangenafweging gesteld dat het project van 590 woningen een positieve impuls geeft aan de regionale woningbehoefte. Dit is tegenspraak met de keuze voor een model waarin geen plaats is voor "arme, oude, zieke" woningzoekenden en "mensen met een geestelijke problematiek". Er is volgens bezwaarde geen plaats voor sociale woningbouw in het project.
Verweer
Zoals in de ontheffing is onderbouwd is er woningbehoefte in de regio Gooi en Vechtstreek. Tot 2025 zijn rond de 3900 woningen nodig. De realisatie van 590 woningen in het Crailo gebied geeft een positieve impuls aan de regionale woningbehoefte. Of het sociale woningbouw wordt of niet, doet er niet toe bij het beantwoorden van de vraag of er een dwingende reden van groot openbaar belang aanwezig is. Dat er een invulling wordt gegeven aan de regionale woningbouwbehoefte met de realisatie van 590 woningen is naar mening van verweerders een dwingende reden van groot openbaar belang. In de ontheffing is ook onderbouwd dat geen sprake is van een andere bevredigende oplossing, omdat andere locaties uitgesloten zijn. De bezwaargrond kan niet slagen.
Reactie derde-belanghebbende
Het belang van woningbouw is, gelet op de in het Gooi aanwezige woningvraag evident en wordt door bezwaarde ook niet bestreden. Dat niet alle woningen als sociale woning worden gerealiseerd, zoals door bezwaarde gesteld, is in dat verband irrelevant. Verder is in de aanvraag naar voren gebracht het belang van het voltooien van de bodemsanering.
Overweqinq commissie
De ontheffing van verbodsbepalingen is aangevraagd op grond van de volgende belangen;
- in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten"
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daarop volgende gebruik van het gebied of het gebouwde.

In het bestreden besluit worden beide belangen gelinkt aan de woningbehoefte in de regio Gooi en Vechtstreek. De derde-belanghebbende heeft in de aanvraag verwezen naar onderzoek naar de woningbehoefte in de regio Gooi en Vechtstreek (Regio Gooi en Vechtstreek, 2016). Er wordt uitgegaan van nog rond de 3.900 woningen die benodigd zijn tot 2025.|n het licht van de toenemende druk op de woningmarkt komt dit de commissie beslist niet ongeloofwaardig voor. In het plangebied worden 590 woningen voorzien en uit de toelichting op het bestemmingsplan maakt de commissie op dat er differentiatie in woninggrootte en -prijs wordt aangebracht waarbij de gewenste verhouding koop/huur uitkomt op 55% koop en 45%huur (waarvan 34% sociaal huur en 11% middelduur).
Hoewel niet gekozen is voor het blijkbaar door bezwaarden gewenste model C, worden er dus wel degelijk sociale huurwoningen ontwikkeld. Daarnaast meent de commissie dat er in alle

segmenten woníngtekort is, zodat er alleen al om die reden een belang is.

21
Hoor- en adviescommissie
2022-L9L2709

Tot slot constateert de commissie dat er sprake is van een sanering om verspreiding van asbest, lood, minerale olie en PFAS te voorkomen. Terecht wordt de sanering aangemerkt als een reden van maatschappelijk belang van de volksgezondheid.
De commissie is al met al is van oordeel dat de belangen voldoende onderbouwd zijn en afgewogen zijn.

Bezwaar 28, 29 en 30
Bezwaarde is van oordeel dat verweerders onvoldoende kennis hebben over de getroffen diersoorten en hun ecologische relaties in dit gebied, maar desalniettemin toestemming geven om hun nesten, schuilplaatsen en burchten en voedselbronnen en "te vernietigen".
Verweer
Zowel, landelijk, regionaal als lokaal is de verspreiding van de gewone dwergvleermuis gunstig. De gewone dwergvleermuis is de meest algemene vleermuis van Nederland en komt overal in Nederland voor. Ook in en rondom Hilversum/Bussum is dit het geval.
Bezwaarde heeft, zoals eerder opgemerkt, niet met een (tegen)advies van een andere onafhankelijke deskundige onderbouwd dat aan de adviezen van de deskundigen moet worden getwijfeld. Op de Monnikenberg is de dassenclan overigens nog steeds aanwezig. Er ziin dassentunnels, kunstburchten en foerageergebied aangelegd. Ook kan de das gebruik maken van de nieuwe natuurbrug Anna's Hoeve. De bezwaargrond kan niet slagen.
Overweqinq commissie
Deze bezwaargronden vormen in feite een samenvatting van de eerder opgenomen gronden. De commissie verwijst naar het eerder overwogene, onder andere bij bezwaar 12,13 en 20.
Op 10 oktober 2022 is een aanvulling op de bezwaren ingediend die de commissie ter onderscheid van voorgaande gronden nummert van i tot met iv.
Bezwaar ad i.
Met het machtigen van Tauw als aanvrager van de ontheffing wordt de aanvraag buiten de democratie geplaatst. De raden en colleges hebben een controleplicht op de aanvraag.
Verweer
TAUW is door de derde-belanghebbende gemachtigd om de aanvraag om een ontheffing in te dienen. Op grond van artikel 2:1 van de Awb is het mogelijk dat een aanvrager zich door een gemachtigde laat vertegenwoordigen. De bezwaargrond kan niet slagen.
Overweginq commissie
Het is aan de aanvrager om te bepalen wie hij machtigt om namens hem een aanvraag om een ontheffing in te dienen. Ook in een democratie mogen bevoegdheden gedelegeerd worden. Verweerders hebben daar niets over te zeggen. Daar komt bij dat de derde-belanghebbende ieder gewenst moment de machtiging kan intrekken.
Bezwaar ad ii.
Bezwaarde stelt dat geen sprake is van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten en dat er geen dwingende sociaal, economische redenen zijn om de ontheffing te rechtvaardigen.
Er worden bovendien al uitgevoerde saneringswerkzaamheden aangevoerd als grondslag voor de ontheffing van saneringswerkzaamheden in de toekomst.
Verweer
Verweerders verwijzen naar het eerder gevoerde verweer.
Op zichzelf is het juist dat in het projectgebied reeds op verschillende plaatsen een bodemsanering is uitgevoerd, echter op enkele plaatsen is dit- juist vanwege de aanwezigheid van de das - nog niet gebeurd. Het belang om de sanering te voltooien is dus terecht naar voren gebracht en door verweerders in de overwegingen betrokken.

22
Hoor- en adviescommissie
2022-7972709

Overweginq commissie
De commissie is onder bezwaar 26 en27 al ingegaan op de vraag of er dwingende sociaal, economische redenen zijn om de ontheffing te rechtvaardigen.
Uit de reactie van derde-belanghebbende wordt duidelijk dat een deel van de

saneringswerkzaamheden nog voltooid moet worden, en dan wel dat gedeelte waar nu juist een ontheffing voor nodig is.

Bezwaar ad iii.

ln het Activiteitenplan van l3 mei 2022 wordt ten onrechte niet opgemerkt dat het bestemmingsplan nog niet onherroepelijk is.

Verweer

Zoals eerder is aangegeven is de procedure tegen het bestemmingsplan en de MER een separate procedure en staat een bestemmingsplanprocedure niet in de weg aan het verlenen van een onthefing. De bezwaargrond kan niet slagen.

Overweginq commissie

De commissie verwijst naar haar eerdere overwegingen onder bezwaar I4

Bezwaar ad iv.

Bezwaarde vindt de notitie met beantwoording van vragen door Tauw misleidend en bestaand uit holle frases. Tauw ontkent ten onrechte dat er een bestaand rust/stilte- of natuurgebied wordt omgevormd tot woon/werkgebied. Het gebied is niet verstedelijkt zoals ook blijkt uit het streekplan en de vierde en vijfde nota ruimtelijke ordening.
Het kaartmateriaal klopt niet en een groot aantal punten uit de notitie klopt niet of is misleidend weergegeven.

Verweer

Voor zover bezwaarde verwijst naar het Streekplan Noord-Holland en de verstedelijkingsdruk in het plangebied Crailo, het bestemmingsplan etc. merken verweerders op dat deze punten niet zien op punten die behoren tot het afwegingskader van de Wnb en ook geen verband houden met de nu voorliggende Wnb-ontheffing. Daarom laten verweerders deze punten verder buiten bespreking. Er zijn naar mening van verweerders geen nieuwe bezwaren naar voren gebracht in het aanvullend bezwaarschrift van I 0 oktober 2022. Er klinkt veel frustratie door in het aanvullend bezwaar van 10 oktober 2022 en het bevat veelal niet onderbouwde stellingen. Voor zover bezwaarde de memo van TAUW weerspreekt verwijzen verweerders om herhaling te voorkomen naar de eerdere verweren. Zoals reeds meermalen aangegeven heeft bezwaarde niet met een (tegen)advies van een andere onafhankelijke deskundige onderbouwd dat aan het advies van TAUW en AP Natuuradvies moet worden getwijfeld.
De bezwaargrond kan niet slagen.

Overweging commissie

De commissie verwijst naar haar eerdere overwegingen onder bezwaar 23, 26 en 27.
Op 25 november 2022 heeft bezwaarde een tweede aanvulling op het bezwaarschrift ingediend. De commissie nummert deze gronden ter onderscheid van voorgaande gronden van I tot lV.

Ad r.

Verweerders zijn niet bevoegd om gedurende de beroepsprocedure bij de Afdeling tegen de bestemmingsplannen Buurtschap Crailo tot een daarmee kruisend ontheffingsbesluit te komen.

Overweging commissie

Dit bezwaar is een uitdieping van eerder onder 7, 8 en 9 indiende bezwaren.
De commissie is van oordeel dat de bestemmingsplanprocedure een separate procedure is die niet in de weg staat aan het verlenen van een Wnb-ontheffing. De commissie ziet niet in waarom de verleende ontheffing de bestemmingsplanprocedure doorkruist. De ontheffing had ook al aangevraagd en verleend kunnen worden voordat het bestemmingsplan was vastgesteld

Er is geen sprake van "lmperative reasons of overriding public interest". Er heeft geen serieuze en dragende belangenafweging plaatsgevonden met betrekking het gestelde belang voor woningbouw. Het is geenszins zeker dat er echte sociale huurwoningen zullen komen in het plangebied en evenmin is gewaarborgd is dat deze woningen altijd sociale huurwonlngen bltjven en niet na verloop van tijd in de vrije markt zullen verdwijnen. Sociale woningbouw wordt als drogreden gebruikt om maar te komen tot ontheffing.

Overweging commissie

Dit bezwaar is een uitdieping van het eerder onder 27 indiende bezwaar. De commissie verwijst naar haar overwegingen onder bezwaar 27.

Ad iii

Verweerders hebben hun onafhankelijkheid en onpartijdigheid en deskundigheid ten opzichte van aanvrager en de door aanvrager ingeschakelde deskundige en gemachtigde onvoldoende gewaarborgd. Dit maakt gemachtigde op uit de beantwoording door verweerders van de vragen

die bezwaarde heeft gesteld.
Overweging commissie
De commissie verwijst naar hetgeen zij onder bezwaar l9 heeft overwogen.
Ad IV
Deze bezwaargrond richt zich op het activiteitenplan van I3 mei 2022.Bezwaarde vindt het kaartmateriaal in het activiteitenplan niet goed leesbaar en daarnaast kloppen de bijlagen niet De diersoorten worden zonder rechtvaardiging opgeofferd. De derde-belanghebbende heeft blokkades gemaakt waardoor de das niet op het plangebied kan komen.
Overweging commissie
Ook dit bezwaar is een uitdieping van eerder ingediende bezwaren

Slotoverweging commissie
Al met al meent de commissie dat verweerders gemotiveerd hebben beoordeeld dat de ontheffing nodig is in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten, dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat, en dat er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.
De commissie ziet **vooralsnog** geen aanleiding om te constateren dat verweerders een onjuiste of onzorgvuldige beoordeling hebben gemaakt, **al dienen verweerders nog wel nader in te gaan op het door bezwaarde gestelde dat de eikenbomen in het plangebied in belangrijke mate voedsel vormen voor de das en op de vraag of de verstoring ter plaatse voldoende wordt gecompenseerd.**

ADVIES VAN DE COMMISSIE
De commissie komt op basis van de stukken tot de conclusie dat het bestreden besluit in stand kan blijven.
Het vorenstaande geeft de commissie aanleiding Gedeputeerde Staten van Noord-Holland met betrekking tot het bezwaarschrift van
Stichting Natuur en Landschap het Gooi te Bussum, namens deze ingediend door de heer mr. drs. P. B. Ph. M. Bogaers, per post ontvangen op 5 oktober 2022
tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland (verweerders) van 23 augustus 2022 te adviseren bezwaarde in de bezwaren te ontvangen en deze bezwaren ongegrond te verklaren, **onder nadere motivering ter zake van de verstoring ter plaatse van de eikenbomen op het kazerneterrein.**

24
Hoor- en adviescommissie
Haarlem, donderdag 8 december 2022
de Hoor- en adviescommissie,
Kamer ll
mr. H. van Buren,
fungerend secretaris
mr. M.H.J. van Riessen,
voorzitter
2022-1972709
-

7.5.3 Provincie Noord-Holland: besluit op bezwaar van 6 februari 2023

POSTBUS 3OO7 I 2OOI DA HAARLEM
stichting natuur en landschap het Gooi
Barbaragaarde 3
I403JK BUSSUM

Betreft: Beslissing op bezwaar

Geachte heer Bogaers,

Op 23 augustus 2022 heeft de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord, namens ons, het besluit met kenmerk OD.373818 genomen, waarbij er een ontheffing is verleend op grond van artikel 3.8, eerste lid, van de

Wet natuurbescherming voor de herontwikkeling van het voormalige defensieterrein Crailo tot een woonwijk. De ontheffing betreft het opzettelijk verstoren en het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van exemplaren van de gewone dwergvleermuis en het opzettelijk beschadigen en vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van exemplaren van de boommarter, bunzing, das en eekhoorn.
Tegen dit besluit heeft u (namens Stichting natuur en landschap het Gooi) bezwaar gemaakt als bedoeld in artikel 7:1 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Dit bezwaarschrift, gedateerd op 4 oktober 2022, is per post ontvangen op woensdag 5 oktober 2022, en aangevuld op l0 oktober 2022 en 25 november2022.

HOORZITTING

Op donderdag 8 december 2022 heeft aan de Dreef nr. 3 te Haarlem een openbare hoorzitting plaatsgevonden van Kamer ll uit de Hoor- en adviescommissie als bedoeld in artikel 7:13 van de Awb (verder te noemen: de Commissie), waarin uw bezwaarschrift aan de orde is gesteld. Bij deze zitting was namens u aanwezig, de heer mr. drs. P. B. Ph. M. Bogaers en de heer A. Bijlard.
Ter toelichting van het bestreden besluit is namens ons college ter zitting verschenen mevrouw mr. F. Sassen, de heer B. Brussel en de heer M. Smit, medewerkers van de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord.
Tevens zijn er vertegenwoordigers van de derde-belanghebbende verschenen.

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
M. Blondelle-Zuidema
cz/Jz
Telefoonnummer 023 5I43562
Zuidema.m@noord-holland. nl
Verzenddatum
06 februari 2023
Kenmerk
1912709/1966',I 84
Uw kenmerk
Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030
Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www. noord-holland. nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer N1.0010.03
114
,/
124.8.08
214

VERDAGING

Bij brief van 28 december 2022 hebben wij u bericht dat wij gebruik hebben gemaakt van de in artikel 7:10, Iid 3 van de Awb, geboden mogelijkheid om de beslissing op uw bezwaarschrift met zes weken te verdagen.

ADVIES COMMISSIE

De Commissie heeft op basis van de stukken en het besprokene in de hiervoor genoemde openbare hoorzitting advies aan ons uitgebracht.
Het advies en het verslag van de hoorzitting vindt u als bijlagen bij deze brief.

BESLUIT

Wij hebben besloten het advies van de Commissie over te nemen. De Commissie adviseert ten aanzien van de bezwaargronden om nader in te gaan op het door u gestelde dat de eikenbomen in het plangebied in belangrijke mate het voedsel vormen voor de das en dat het gebied met eikenbomen essentieel foerageergebied is voor de das. Daarnaast wordt geadviseerd in te gaan op de vraag of de mitigerende maatregelen ook de verstoring van het gebied met eikenbomen compenseren en of die compensatie überhaupt nodig is.

Gelet op het advies van de Commissie hebben we besloten het besluit als volgt nader aan te vullen:

Van een essentieel foerageergebied van de das in het plangebied is geen sprake. Alleen essentieel foerageergebied is op grond van artikel 3.l0, lid I onder b van de Wnb beschermd. Het is vaste jurisprudentie van de Afdeling dat onder een essentieel foerageergebied wordt verstaan een foerageergebied dat van wezenlijk belang is voor het functioneren van de voortplantingsplaats of rustplaats wanneer er geen alternatieve foerageergebieden zijn om eventuele aantasting daarvan op te vangen. Als foerageergebied wordt aangetast zonder dat dit tot gevolg heeft dat het aantal dieren dat van de vaste voortplantings- of rustplaatsen gebruik kan maken afneemt, is van een overtreding van artikel 3..l0, eerste lid, onder b, van de Wnb geen sprake'.

ln uw bezwaar geeft u aan dat de eikenbomen in het plangebied in belangrijke mate het voedsel vormen voor de das en dat het gebied met eikenbomen essentieel foerageergebied vormt voor de das.

Dassen zijn omnivoren en eten dus van alles. Toch kan aangenomen worden dat hun dieet grotendeels uit regenwormen bestaat. Er wordt door ons niet verondersteld dat er in het gebied geen voedsel (zoals eikels) voor de das is te vinden. Echter concluderen wij, gebaseerd op de gedane onderzoeken van TAUW en AP Natuuradvies en het terreinbezoek door de OD NHN op 2 maart 2022, dat er in het plangebied geen sprake is van essentieel foerageergebied van de das. ln de rapporten 'Activiteiten plan Wnb ontheffingsaanvraag terreinen Crailo

1 ABRVS 7 juli 2021, ECLI: NL: RVS: 2027:1457 en ABRVS 10 januari 2018, ECLI: NL: RVS:2018:12.
2 https : //hulp.dasenboom.nl/4/over-de-das/voedsel/
3 https ://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/das

1912709/1 9661 84

Noord, Midden en Zuid, TAUW, d.d. l3 mei 2022' (hierna: activiteitenplan) en het rapport 'Dassen in projectgebied Crailo, AP Natuuradvies en begeleiding, d.d. 23 maart 2022'van de onafhankelijke dassendeskundige, de heer Populier, is te lezen: 'De directe omgeving van Buurtschap Crailo (Goois Natuurreservaat) bestaat voor een aanzienlijk deel uit heide en naaldbos. Aangezien deze biotopen voedselarm zijn voor dassen kan de omgeving gekwalificeerd worden als matig dassen leefgebied.'

De groenstructuren (o.a. eiken) in het plangebied blijven zoveel mogelijk behouden, zoals ook blijkt uit bijlage 2 van het activiteiten plan. Het projectgebied wordt natuurinclusief ingericht (zie ook de beleidsregel Natuurinclusief Bouwen en lnrichten Buurtschap Crailo 2022). **Om te voorkomen dat het plangebied ontoegankelijk wordt voor de das worden er maatregelen getroffen door duikers onder de weg aan te leggen en het lichtplan hierop aan te passen**. Het aangetoonde essentiële leefgebied van de das dat door de ingreep zal verdwijnen wordt gecompenseerd door een alternatief gebied te optimaliseren door de aanplant met zes verschillende inheemse besdragende struiken. **Dit compensatiegroen dient gerealiseerd te worden voordat het huidige essentiële leefgebied ongeschikt wordt gemaakt.** De hiervoor genoemde punten zijn vastgelegd in de voorschriften 25 en 26 van het besluit van 23 augustus 2022 met

kenmerk OD.3738.l8. **Daarbij willen wij opmerken dat met het toegankelijk houden van het plangebied, het behoud van groenstructuren** en de aanplant van inheemse besdragende struiken in het compensatiegroen, **voedselaanbod voor de das voldoende wordt gewaarborgd.** Het plangebied bevat mogelijk minder oppervlakte aan vegetatie, **maar het resterende groene oppervlak wordt ingericht als nieuw leefgebied en geoptimaliseerd als foerageergebied met de mogelijkheid voor de das om nieuwe burchten te graven.**

Gezien het vorenstaande hebben wij, gelet op de stukken en het besprokene tijdens de op donderdag 8 december 2022 gehouden hoorzitting, in aanmerking nemend het bepaalde in de Wet natuurbescherming, alsmede het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht, besloten:

1. u in uw bezwaar te ontvangen;
2. uw bezwaar ongegrond te verklaren;
3. **de bestreden beslissing van 23 augustus 2022 met kenmerk OD. 3738.l8 aan te vullen, maar niet te herroepen,**

314 1912709/1 966r 84
4 https://lokaleregelgevinq.overheid. nl/CVDR6B1 377l1

414 1912709/1 9661 84

Een afschrift van dit besluit hebben wij gezonden aan het secretariaat van de Hoor- en adviescommissie en aan ontheffinghouder.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

namens dezen,
directeur Concernzaken
H. van der Stelt

Deze brief is digitaal vastgesteld en daarom niet ondertekend.
Als u belanghebbende bent kunt u binnen zes weken na de verzending, uitreiking of publicatie van dit besluit schriftelijk beroep instellen. Het beroepschrift kunt u sturen aan de Rechtbank Noord-Holland, Sector Bestuursrecht, Postbus 1621,2003 BR Haarlem. U kunt telefonisch een folder aanvragen over de beroepsprocedure via het telefoonnummer van lnformatie Rijksoverheid (tel: I400) of via de internetsite www. Rijksoverheid. n L
U kunt ook digitaal beroep instellen bij de genoemde rechtbank via https : /loket. rechtspraak. nI /bestuursrecht. Daarvoor moet u wel beschikken over een elektronische handtekening (DigiD). Kijk op de genoemde site voor de precieze voorwaarden.
Bovenstaand besluit treedt in werking, ook al wordt een beroepschrift ingediend. Gelijktijdig met het indienen van een beroepschrift kunt u - bij spoedeisend belang - een voorlopige voorziening vragen bij de voorzieningenrechter van de Rechtbank Noord-Holland.

NB. In boven opgenomen drie stukken zijn door mij enkele passages vet gedrukt en of onderstreept.

7.6 Nader onderzoek op 13 april 2023 vanwege het ontbreken van het aanvullingsbesluit van 6 februari 2023 op www.officielebekendmakingen.nl

Op **donderdag 13 april 2023** werd op https://officielebekendmakingen.nl onder nummer: 373818 de Wnb ontheffing van 23 augustus 2022 aangetroffen. Echter de aanvulling door Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van 6 februari 2023 was daar niet opgenomen. **Daardoor is de aanvulling op de specifieke voorschriften voor de verleende ontheffing van het verbod in artikel 3.10, lid 1, sub b Wnb, toegespitst op de**

das, niet kenbaar voor derden, alsof er niets is toegevoegd aan de specifieke voorschriften 25 t/m 32 uit het primaire besluit. <u>Zie hieronder</u>.

Contact is op **<u>donderdagochtend 13 april 2023</u>** om 9.30 uur opgenomen met de OD NHN, telefoonnummer: 088-1021300. Gesproken werd met mw. De Vries. Dankzij haar heldere aanwijzingen en hulp werd bovenstaande website toegankelijk. **Zij constateerde dat de aanvulling van 6 februari 2023 daar niet was terug te vinden**. De heer Smit die dhr. J. van der Veldt, de behandelaar van de Ontheffing aanvraag, is opgevolgd hield op dat moment een presentatie. Zij zou hem middels een telefoonnotitie vragen mij `s middags terug te bellen.

En alvorens dit commentaar te vervolgen, heb ik op donderdag 13 april 2023 om 12.30 uur gesproken met mw. Blondelle-Zuidema, de contactpersoon van het besluit op bezwaar (b.o.b.). In dit telefoongesprek tot 12.40 uur was het mw. Blondelle-Zuidema volledig duidelijk, "*dat er in dit geval van een specifieke aanvulling door Gedeputeerde Staten op de voorschriften van het primaire besluit van 23 augustus 2022 (welke aanvulling als resultaat van een "interne bestuurlijke lus" dient te worden beschouwd") , er sprake is van een onjuist tekort in de informatieplicht door de overheid."*

De aanvulling dient kenbaar te zijn aan eenieder, gezien de externe werking van het Ontheffingsbesluit. Mw. Blondelle -Zuidema zou er direct achteraan gaan ook middels de OD NHN en de Commissaris van de Koning, dhr. Van Dijk.

Op donderdagmiddag om14.30 uur werd ik teruggebeld door dhr. Mart Smit van de OD NHN. Ook dhr. Smit erkende dat het ontbreken van de aanvulling op het besluit van 23 augustus 2022 niet in orde was om daar aan toe te voegen: *"Wij weten niet, hoe met een dergelijke aanvulling om te gaan".* Hierover zou hij op mijn advies contact opnemen met mw. Blondelle-Zuidema van het secretariaat van de CdK.

<u>7.7 Het Ontheffingsbesluit van 23 augustus 2022 nader beschouwd</u>

<u>Het Ontheffingsbesluit van 23 augustus 2022</u> is vervolgens gekopieerd van bovengenoemde website en hieronder ongecensureerd opgenomen. Het besluit is overigens niet gericht aan de gemachtigde van de GEM Crailo B.V. tot het indienen van de aanvraag van 13 mei 2022, dhr. Tim van Leeuwen, maar aan dhr. Cornelisse van het Projectbureau Crailo. Enkele passages in onderstaand primair besluit zijn door mij vetgedrukt en-of onderstreept. De tekst van dit primaire besluit loopt door tot pagina 304. Het commentaar op dit primaire besluit in relatie tot de aanvulling van 6 februari 2023 wordt vervolgd op pagina 304.

"GEM Crailo B.V.
T.a.v. de heer G. Cornelisse
Amersfoortsestraatweg 103
1250 AM LAREN

VERZONDEN 23 AUG. 2022

Zaaknummer: OD.373818
Behandelaar : de heer J. van der Veldt
Betreft : Wnb aanvraag ontheffing ruimtelijke ingrepen
Locatie : Amersfoortsestraatweg 103 Crailo Noord, Gooise Meren, Hilversum en Laren

Geachte heer Cornelisse ,

Op 13 mei 2022 hebben wij uw aanvraag voor een ontheffing als bedoeld in artikel 3.8 van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) ontvangen. Op 27 juli 2022 heeft u op ons verzoek om informatie aanvullende gegevens toegezonden. De aanvraag heeft betrekking op de herontwikkeling van het voormalige defensieterrein Crailo tot een woonwijk. Het plangebied bevindt zich in de gemeenten Gooise Meren, Hilversum en Laren in de Provincie Noord-Holland. Het gebied ligt ten zuidoosten van Bussum. Aan de zuidwestzijde wordt het plangebied begrensd door de Bussumer- en Westerheide. Het plangebied is ook bekend onder de namen van de deelgebieden; Crailo Noord, Crailo Midden en Crailo Zuid. Het voormalige kazerneterrein Kolonel Palmkazerne is circa 10 hectare groot (zie figuur 1 van de bijlage bij dit besluit). De werkzaamheden bestaan in grote lijnen uit;

• Graafwerkzaamheden;
• De sanering van de grond;
• Het verwijderen van verharding;
• Het kappen van bomen;
• Het verwijderen van struweel;
• De af- en aanvoer van zand/grond;
• Het herinrichten van het terrein;
• Het herinrichten van bestaande groenstructuren;
• De aanplant van nieuwe groenstructuren.
Voor deze werkzaamheden wordt door de initiatiefnemer, GEM Crailo B.V ontheffing gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in:
*• artikel 3.5, lid 2 van de Wnb, voor zover het betreft **het opzettelijk verstoren van exemplaren** van **de gewone dwergvleermuis (Pipistrellus pipistrellus).***
*• artikel 3.5, lid 4 van de Wnb, voor zover het betreft **het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van exemplaren** van **de gewone dwergvleermuis (Pipistrellus pipistrellus).***
*• artikel 3.10, lid 1, onder b van de Wnb voor zover het betreft **het opzettelijk beschadigen en vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van exemplaren** van de **boomarter (Martes martes), bunzing (Mustela putorius), das (Meles meles) en eekhoorn (Sciurus vulgaris).***

De ontheffing is aangevraagd voor de periode van 1 oktober 2022 tot en met 31 december 2032. De aanvraag is geregistreerd onder zaaknummer OD.373818.

Besluit
Wij besluiten om op grond van artikel 3.8, lid 1 van de Wnb aan GEM Crailo B.V. ontheffing te verlenen van:
• artikel 3.5, lid 2 van de Wnb, voor zover het betreft het opzettelijk verstoren van exemplaren van de gewone dwergvleermuis.
• artikel 3.5, lid 4 van de Wnb, voor zover het betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van exemplaren van de gewone dwergvleermuis.
• artikel 3.10, lid 1, onder b van de Wnb voor zover het betreft het opzettelijk beschadigen en vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van exemplaren van de boommarter, bunzing, das en eekhoorn.

ten behoeve van de herontwikkeling van het voormalige defensieterrein Crailo tot een woonwijk aan Amersfoortsestraatweg 103 te Gooise Meren, Hilversum en Laren.

Voorschriften en beperkingen
Aan dit besluit verbinden wij op grond van artikel 5.3, eerste, tweede en derde lid van de Wnb de navolgende voorschriften en beperkingen. Op grond van artikel 5.4, eerste en derde lid, Wnb kan de ontheffing worden ingetrokken als in strijd met de ontheffing of de voorschriften wordt gehandeld. Tevens is dan sprake van een economisch delict.

Algemene voorschriften
1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
*3. Onder werkzaamheden wordt verstaan alle handelingen die het projectgebied aantasten inclusief de voorbereidende werkzaamheden (inclusief asbestsanering**), werkzaamheden die dienen tot het ongeschikt maken van leefgebied**,*

mitigerende en compenserende activiteiten.
4. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met Omgevingsdienst NoordHolland Noord indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen of werkzaamheden dan bedoeld in voorschriften 1 en 2 noodzakelijk zijn.
5. Indien de mitigerende/compenserende maatregelen niet worden toegepast zoals in dit besluit is weergegeven en/of als de ontheffinghouder voornemens is om de werkzaamheden of de planning van de werkzaamheden niet conform de aanvraag uit te voeren, dient contact opgenomen te worden met de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord.
6. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder blijft daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
7. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren. De genoemde ontheffing mag langs elektronische weg, leesbaar worden getoond.
8. De werkzaamheden en voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige1 op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend.

1 Onder een ecologisch deskundige verstaan we een persoon die in een bepaalde situatie en voor specifieke soorten gevraagd wordt te adviseren en/of bege eiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. Hij voldoet aan een of meer van deze punten:
• hij heeft een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie;
• hij heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten;
• hij is werkzaam voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus;
• hij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam of aangesloten bij de volgende Nederlandse organisaties: Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch *Genootschap, KNNV, N3N, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied;*
• hij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de monitoring en/of bescherming.

9. *De ontheffinghouder dient een ecologisch werkprotocol op te (laten) stellen waarin de in de ontheffing genoemde voorschriften zijn opgenomen. Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden.*

Meldingsplicht
10. De ontheffinghouder dient minimaal 5 werkdagen voorafgaand aan de werkzaamheden de start van de werkzaamheden te melden bij de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord. De melding dient plaats te vinden via het digitale meldformulier 'Formulier start ruimtelijke ingreep' op de website van de OD NHN. Met de melding dient u ook het ecologisch werkprotocol mee te sturen.

Specifieke voorschriften

Gewone dwergvleermuis
11. De ontheffinghouder dient voor elke vierkante meter essentieel foerageergebied voor vleermuizen dat verloren gaat, wat overeenkomt met het deel in figuur 3 van de bijlage bij dit besluit, minimaal twee vierkante meter foerageergebied voor vleermuizen terug te brengen binnen het plangebied zoals globaal gesteld in figuur 5 van de bijlage bij dit besluit.
12. In het nieuw aan te leggen foerageergebied als genoemd in voorschrift 11 dienen minimaal twee poelen aangelegd dienen te worden met een straal van minimaal 10 meter.
13. Er dient verslaglegging plaats te vinden van de foerageergebieden van vleermuizen die verloren zullen gaan en de aan te leggen compenserende foerageergebieden voor vleermuizen. Op kaart dient weergegeven te worden waar deze gebieden lagen, met de hoeveelheden oppervlakte hierbij vermeld, en waar de gecompenseerde gebieden zijn gerealiseerd, tevens met de hoeveelheden oppervlakte. De rapportage maakt onderdeel uit van de ontheffing en dient op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
14. De nieuw aan te leggen foerageergebieden, zoals genoemd in voorschrift 11, dienen minimaal twee maanden voor het aantasten van het oorspronkelijke foerageergebied door werkzaamheden, als genoemd in voorschrift 3, functioneel te zijn.

Hierbij mogen alleen de maanden in de actieve periode van de gewone dwergvleermuis gerekend worden, zijnde de maanden april tot en met oktober.
15. Het compenserende foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis dient ingericht te worden met de volgende inheemse soorten: ***eenstijlige meidoorn, gele kornoelje, hondsroos, winterlinde en zoete kers****.*
16. De ontheffinghouder dient hopovers (zoals gesteld in figuur 14 van de bijlage bij dit besluit) aan te leggen op de locaties 2, 4, 5, 8 en 9 van figuur 15 van de bijlage bij dit besluit.
17. Het compenserende foerageergebied mag op geen enkele manier aangelicht worden.

Bunzing
18. Het ongeschikt maken van het essentiële leefgebied van de bunzing, zoals gesteld in figuur 3 van de bijlage bij dit besluit, dient te worden uitgevoerd buiten de kwetsbare voortplantingsperiode van de bunzing. Deze periode loopt globaal van 15 maart tot 1 september. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige.
19. Het ongeschikt maken van de percelen bestaat uit het verwijderen van opgaande vegetatie, het maaien tot maximaal 10 cm boven het maaiveld en het maalsel direct afvoeren. Hierbij worden takkenhopen en bladhopen handmatig verwijderd. Dit dient minimaal één week voorafgaand aan de werkzaamheden uitgevoerd te worden.
20. De ontheffinghouder dient minimaal vier marterhopen aan te leggen in bijbehorende takkenrillen voor aanvang van de werkzaamheden, als genoemd in voorschrift 3 welke het essentiële leefgebied van de bunzing raken zoals gesteld in figuur 3 van de bijlage bij dit besluit, op de locaties als gesteld in figuur 6 van de bijlage bij dit besluit. De takkenrillen moeten verbonden zijn met landschapselementen die schuilmogelijkheid bieden, zoals ruigtezomen, houtwallen of slootkanten en dienen in totaal minimaal 100 meter lang te zijn.

21. De marterhopen en takkenrillen dienen te voldoen aan de eisen zoals gesteld in de handreiking 'Wezel, Hermelijn en Bunzing beschermd in Noord-Holland' en 'Beheerwijzer landschappelijke maatregelen voor kleine marterachtigen'(Zoogdiervereniging 2018) en hebben minimale afmetingen van 1 bij 2 bij 3 meter voor de marterhopen en 1 bij 1 bij 150 meter (HxBxL) voor de takkenrillen. In elke marterhoop dient tevens minimaal één nestkamer van minimale afmetingen 30 bij 30 centimeter gerealiseerd te worden welke het gehele jaar droog blijft.
22. De marterhopen en takkenrillen dienen uiterlijk 1 april 2023 gerealiseerd te zijn.
23. Het ongeschikt maken en de werkzaamheden dienen in één richting uitgevoerd te worden naar de marterhopen en takkenrillen toe, waardoor de bunzing de kans heeft om te vluchten.
24. Het maaien dient te gebeuren met een messenmaaier. Maaien door te klepelen, chopperen of met behulp van maai/zuigcombinaties is niet toegestaan.

Das
25. ***Voor elke vierkante meter essentieel leefgebied dat verloren gaat van de soort das, zoals gesteld in figuur 3 van de bijlage bij dit besluit, dient minimaal een even grote hoeveelheid vierkante meters leefgebied teruggebracht te worden****. Er dient verslaglegging plaats te vinden van de foerageergebieden van de das die verloren zullen gaan en de aan te leggen compenserende foerageergebieden voor de das. Op kaart dient weergegeven te worden waar deze gebieden lagen, met de hoeveelheden oppervlakte hierbij vermeld, en waar de gecompenseerde gebieden zijn gerealiseerd, tevens met de hoeveelheden oppervlakte. De rapportage maakt onderdeel uit van de ontheffing en dient op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.*
26. Voorafgaand aan het ongeschikt maken van het essentiële leefgebied van de das, zoals gesteld in figuur 3 van de bijlage bij dit besluit, dienen op minimaal drie van de in totaal zeven locaties zoals gesteld in figuur 7 van de bijlage bij dit besluit ***besdragende struiken*** *te zijn aangeplant. Tijdens de werkzaamheden en na het ongeschikt maken van het essentiële leefgebied van de das, zoals gesteld in figuur 3 van de bijlage bij dit besluit, dienen de overige vier locaties zoals gesteld in figuur 7 van de bijlage bij dit besluit voorzien te worden van besdragende struiken. De soorten die hiervoor gebruikt mogen worden zijn****: braam, Gelderse roos, hondsroos, meidoorn, sleedoorn, vlieren wilde appel.***
27. Het ongeschikt maken van het plangebied voor de das dient te worden uitgevoerd buiten de kwetsbare voortplantingsperiode van de das. Deze periode loopt globaal van december tot en met juni. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige.

28. Voorafgaand aan het ongeschikt maken van de vluchtpijpen en de in- en uitgangen van de bij-burcht(en) dient de ontheffinghouder minimaal vijf nachten deze af te zetten met een raster waar vluchtkleppen in zijn aangebracht door een deskundige.
29. De ontheffinghouder dient de vluchtpijpen en bij-burcht(en) in het projectgebied in de periode juli tot en met november (dit is buiten de kwetsbare voortplantingsperiode van de soort) onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de das ongeschikt te maken. Hierbij wordt handmatig of met een minigraver onder begeleiding van een fysiek aanwezige deskundige met een warmtecamera gecontroleerd of er een das aanwezig is. Er wordt hierbij niet verder afgegraven dan met de warmtecamera gecontroleerd kan worden. Indien er één of meerdere dassen aangetroffen worden dient voorschrift 26 nogmaals uitgevoerd te worden. 30. Op de indicatieve locatie, zoals gesteld in figuur 8 van de bijlage bij dit besluit, dient een kunstburcht aangelegd te worden. Deze dient uiterlijk in het derde kwartaal van 2024 gerealiseerd te worden of minimaal drie maanden voor aanvang van werkzaamheden die het essentiële leefgebied van de das, zoals gesteld in figuur 3 van de bijlage bij dit besluit, aantast. De kunstburcht dient uitgevoerd te worden zoals gesteld in figuur 9 van de bijlage bij dit besluit. Deze burcht dient te voldoen aan de eisen zoals deze gesteld staan in het Kennisdocument Das Meles meles Versie 1.0 Juli 2017, waarbij afgeweken mag worden van de gewenningsperiode van zes maanden naar drie maanden omdat er geen volledige burcht verloren gaat. 31. De kunstburcht en het direct omliggende gebied met een straal van 25 meter mogen op geen enkele manier aangelicht worden.
32. De ontheffinghouder dient duikers met een minimale diameter van 50 centimeter en maximaal 70 centimeter voor de soort das aan te leggen op de locaties 2, 4, 5, 7, 8 en 9 van figuur 15 van de bijlage bij dit besluit.

<u>Boommarter</u>
33. De ontheffinghouder dient het verwijderen van vegetatie, het kappen van bomen en het uitvoeren van overige werkzaamheden binnen het essentiële leefgebied van de boommarter, zoals gesteld in figuur 3 van de bijlage bij dit besluit, buiten de kwetsbare periode van de boommarter, welke globaal loopt van april t/m juni, uit te voeren. Hierbij worden takkenhopen en bladhopen handmatig verwijderd. Dit dient minimaal één week voorafgaand aan de werkzaamheden uitgevoerd te worden. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige.
34. De ontheffinghouder dient minimaal vijf boommarterkasten (type ZK MA of vergelijkbaar zie figuur 11 van de bijlage bij dit besluit) uiterlijk 31 december 2022 geplaatst te hebben op de indicatieve locaties zoals gesteld in figuur 10 van de bijlage bij dit besluit. De locaties van de kasten dienen gekozen te zijn in overleg met een deskundige.
35. De boommarterkasten en het direct omliggende gebied met een straal van 25 meter mogen op geen enkele manier aangelicht worden.

<u>Eekhoorn</u>
36. Nestplaatsen van eekhoorns dienen fysiek gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van de soort met behulp van een klimmer en/of hoogwerker. Indien de soort aanwezig is of niet uitgesloten kan worden dienen de nesten ongeschikt gemaakt te worden buiten de kwetsbare voortplantingsperiodes van de eekhoorn, welke lopen van december tot en met februari en van mei tot en met juni. Het ongeschikt maken bestaat uit het verwijderen van het nest. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige.
37. De ontheffinghouder dient minimaal twintig eekhoornkasten (type ZK EE 01 of vergelijkbaar, zie figuur 12 van de bijlage bij dit besluit) uiterlijk 31 december 2022 geplaatst te hebben op de indicatieve locaties zoals gesteld in figuur 13 van de bijlage bij dit besluit). De locaties van de kasten dienen gekozen te zijn in overleg met een deskundige.
38. De eekhoornkasten en het direct omliggende gebied met een straal van 15 meter mogen op geen enkele manier aangelicht worden.

Geldigheid
De ontheffing geldt voor de periode van 1 oktober 2022 tot en met 31 december 2032.

Overwegingen
Inhoudsopgave
A. Onderwerp aanvraag
B. Wettelijk kader
C. Inhoudelijke beoordeling aanvraag

D. Slotoverwegingen
E. Procedure en samenhangende besluiten
F. Kennisgeving

A. Onderwerp aanvraag
Initiatiefnemer GEM Crailo B.V. is voornemens het voormalige defensieterrein Crailo te her ontwikkelen tot een woonwijk waarin wonen, werken en natuur centraal staan. Voor de sloop en renovatie van gebouwen zijn reeds ontheffingen afgegeven met kenmerken OD.279818 d.d. 2 september 2019 en OD.318434 d.d. 17 december 2020. Binnen het plangebied zijn essentiële foerageergebieden van de gewone dwergvleermuis en essentiële leefgebieden van de bunzing, boommarter, das en eekhoorn aangetoond. Voor de das geldt dat ook vluchtpijpen en bijburchten zijn aangetoond. Van de eekhoorn kunnen nesten aanwezig zijn. Door de herontwikkeling van het voormalige defensieterrein Crailo tot een woonwijk zullen essentiële leefgebieden, vluchtpijpen en bijburchten en eekhoornnesten verloren gaan.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de gewone dwergvleermuis, bunzing, das, boommarter en eekhoorn te beperken, worden maatregelen voorgesteld. Het betreft maatregelen die zien op de beschikbaarheid van alternatieve foerageergebieden, leefgebieden en verblijfplaatsen binnen het plangebied, op de locaties zoals door u weergegeven in het rapport 'Activiteitenplan Wnb ontheffingsaanvraag terreinen Crailo Noord, Midden en Zuid' d.d. 13 mei 2022 en de 'Notitie' d.d. 27 juli 2022 en door ons opgenomen in figuren 5, 6, 7, 8, 10, 13 en 15 van de bijlage bij dit besluit, en het voorafgaand ongeschikt maken van de essentiële foerageer- en leefgebieden buiten de meest kwetsbare periode van de soorten.

Echter, ondanks alle maatregelen kunt u niet voorkomen dat verbodsbepalingen van de Wnb worden overtreden. Om die reden wordt voor bovenstaande werkzaamheden ontheffing gevraagd van de Wnb.

B. Wettelijk kader
<u>Soorten van de Habitatrichtlijn</u>
De gewone dwergvleermuis is opgenomen in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn, dieren plantensoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd. Op grond van artikel 3.5 van de Wnb is het onder meer verboden in het wildlevende dieren van soorten genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn in hun natuurlijk verspreidingsgebied:
• opzettelijk te doden ofte vangen (artikel 3.5, lid 1);
• opzettelijk te verstoren (artikel 3.5, lid 2);
• opzettelijk eieren te vernielen ofte rapen (artikel 3.5, lid 3);
• voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen ofte vernielen (artikel 3.5, lid 4).

Op grond van artikel 3.8 van de Wnb kunnen Gedeputeerde Staten ontheffing verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.5 of artikel 3.6, tweede lid, ten aanzien van dieren van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van de voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren van daarbij aangewezen soorten. Een ontheffing wordt uitsluitend verleend, indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, dat er niet bij of krachtens enig ander artikel van deze wet vrijstelling is of kan worden verleend, dat er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan, en zij nodig is op grond van een in de wet genoemd belang. Te weten:
• in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
• ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
• in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
• voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
• om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Tot voortplantings- of rustplaatsen als bedoeld in artikel 3.5, lid 4 van de Wnb worden locaties gerekend waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van groepen mannetjes bevinden, afhankelijk van de soort. Essentiële migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een voortplantings- of rustplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder. Daarnaast vallen ook tijdelijke, seizoensgebonden, verblijfplaatsen (bijvoorbeeld holen) of standplaatsen die van belang zijn voor de gunstige staat van instandhouding van een soort op populatieniveau hieronder.

<u>Andere soorten</u>
De boommarter, bunzing, das en eekhoorn zijn opgenomen in de bijlage, onderdeel A van de Wnb. Op grond van artikel 3.10 van de Wnb is het verboden:
• in het wild levende dieren van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, van de Wnb, opzettelijk te doden ofte vangen (3.10, onderdeel a);
• de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen ofte vernielen (3.10, onderdeel b).

Op grond van artikel 3.8 van de Wnb kunnen Gedeputeerde Staten ontheffing verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.10 ten aanzien van dieren van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van de voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren van daarbij aangewezen soorten. Een ontheffing wordt uitsluitend verleend, indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, dat er niet bij of krachtens enig ander artikel van deze wet vrijstelling is of kan worden verleend, dat er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan, en zij nodig is op grond van een in de wet genoemd belang. Te weten:
• in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
• ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
• in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
• voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
• om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

In aanvulling op de redenen, genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, onderdeel b, kan krachtens artikel 3.10, tweede lid, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband houden met handelingen:
• in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daarop volgende gebruik van het gebied of het gebouwde;
• ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
• ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
• ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
• in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
• in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
• in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied; • in het algemeen belang, of
• bestendig gebruik.

Tot vaste voortplantings- of rustplaatsen als bedoeld in artikel 3.10, lid 1, onder b van de Wnb worden locaties gerekend waarin zich overwinteringsplaatsen en voortplantingsplaatsen bevinden, afhankelijk van de soort. Essentiële migratieroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste voortplantings- of rustplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder. Daarnaast vallen ook tijdelijke, seizoensgebonden, verblijfplaatsen (bijvoorbeeld holen) of standplaatsen die van belang zijn voor de gunstige staat van instandhouding van een soort op populatieniveau hieronder.

C. Inhoudelijke beoordeling aanvraag

Andere bevredigende oplossing

De herontwikkeling op de deelgebieden Crailo Noord, Midden en Zuid zijn gebonden aan hun locatie en daarmee zijn andere locaties uitgesloten. U stelt dat reeds in de planning waar mogelijk rekening gehouden wordt met de kwetsbare perioden van de soorten waardoor een andere planning schadelijker zou zijn voor de aangevraagde soorten. U geeft aan dat binnen het huidige bestemmingsplan 590 woningen en een beperkte oppervlakte bedrijvigheid gerealiseerd worden. Er zal daarnaast gesaneerd moeten worden om voorzieningen te kunnen realiseren zodat er uitvoering gegeven kan worden aan het bestemmingsplan. De ruimte voor groen heeft binnen de kaders van het bestemmingsplan een invulling gekregen die volgens u optimaal is afgestemd op de behoefte van beschermde soorten. U stelt dat er sprake is van een kwaliteitsimpuls door de aanleg van alternatieve verblijfplaatsen en investeringen in biodiversiteit. De positionering van gebouwen, bedrijvigheid, voertuigbewegingen, energieopwekking en andere voorzieningen is zo zorgvuldig mogelijk uitgevoerd. Daarbij zijn de belangen van (beschermde) ecologische waarden altijd meegewogen in de inrichting. Waar mogelijk zijn bestaande ecologische waarden behouden. Tevens worden waarden toegevoegd voor de aangevraagde soorten. Daarbij wordt specifiek aansluiting met de omgeving opgezocht en worden de randen van het ontwikkelingsgebied zoveel mogelijk ontzien van menselijke bemoeienis.

Met het bovenstaande heeft u naar uw oordeel onderbouwd dat er geen andere bevredigende oplossing is voor de geplande werkzaamheden. ***Wij stemmen in met de door u gegeven onderbouwing van de afwezigheid van andere bevredigende oplossingen****.*

Belang van de ingreep

U heeft ontheffing van verbodsbepalingen aangevraagd op grond van de belangen:
• in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.
• in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daarop volgende gebruik van het gebied of het gebouwde.

Voor beide belangen geldt dat deze gelinkt kunnen worden aan de woningbehoefte in de regio Gooi en Vechtstreek 2. Er wordt uitgegaan van nog rond de 3.900 woningen die benodigd zijn tot 2025. In december 2017 is er door de drie gemeentes overeenstemming bereikt om het terrein Crailo van de Provincie Noord-Holland over te nemen. De gemeenten hebben de ambities die zij bij de ontwikkeling wensen na te streven verwoord in het 'Ambitiedocument Crailo'3. In dit ambitiedocument hebben de gemeente zichzelf ten doel gesteld om op Crailo een duurzame en innovatieve gebiedsontwikkeling te realiseren, waarbij woningbouw, bedrijvigheid en natuurbeleving integraal samengaan. In het totale Crailo gebied (Noord, Midden en Zuid) worden met het project 590 woningen gerealiseerd. Hiermee geeft het project een positieve impuls aan de regionale woningbehoefte. Daarbij ontstaat in totaal ongeveer 5 hectare bedrijvigheid. Deze vestigingsmogelijkheden voor bedrijven creëert werkgelegenheid in de regio.

2 Regio Gooi en Vechtstreek, 2016. Woonvisie regio Gooi en Vechtstreek 2016-2030, Datum: 2016
3 https://www.crailo.nl/wonen/1084074.aspx?t=AMBITIEDOCUMENT

Tevens is sprake van verontreinigingskernen met onder andere lood, minerale olie en PFAS in de bodem aanwezig. Deze verontreinigingen vormen een reëel risico voorde omgeving door potentiële uitspoeling van de verontreiniging naar het grondwater. De verontreinigingen dienen gesaneerd te worden om verspreiding van asbest, lood, minerale olie en PFAS te voorkomen. De sanering draagt om die reden een groot maatschappelijk belang van de volksgezondheid.

Gelet op het voorgaande zijn wij van oordeel dat voornoemde belangen voldoende onderbouwd is.

Staat van instandhouding
Gewone dwergvleermuis
De gewone dwergvleermuis is in Nederland en in de provincie Noord-Holland een algemeen voorkomende vleermuissoort. De soort wordt vrijwel overal aangetroffen. De landelijke staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis is onbekend, waarbij zowel de populatie, het leefgebied en toekomstperspectief als onbekend zijn beoordeeld en het verspreidingsgebied als gunstig4.

Bunzing
In Nederland komt de bunzing verspreid voor, behalve op de Waddeneilanden. Hoewel er geen gegevens zijn over de precieze bunzingstand, lijkt de soort zich redelijk te kunnen handhaven5. De bunzing is beoordeeld als een vrij zeldzame soort, waarbij er door het ontbreken van gegevens geen trend van te geven is6. Desondanks geeft BIJ 12 een staat van instandhouding die zeer ongunstig is (2013) waarbij populatie, leefgebied en toekomstverwachting als zeer ongunstig worden en alleen de verspreiding als gunstig.

Volgens de Rode lijst zoogdieren 2020 wordt de populatiegrootte geschat op 10.000 voortplantende dieren, wat leidt tot zeldzaamheidsklasse vrij zeldzaam. De soort plant zich voort in 1081 atlasblokken, wat leidt tot de lichtere zeldzaamheidsklasse algemeen. Trend sinds 1950: De verspreiding is afgenomen met 30%, wat leidt tot trendklasse matig afgenomen. Vanwege het ontbreken van betrouwbare gegevens over de populatiegrootte rond 1950 kan de verandering in populatiegrootte niet worden geschat. Aangenomen wordt dat de verandering in populatiegrootte in dezelfde trendklasse valt als de verandering in verspreiding.

Das
In Noord-Holland is de dassenpopulatie omstreeks 1985 weer sterk toegenomen vanuit een kleine kern. De zuidrand van het Gooi kent verschillende bewoonde burchten met een enkele burcht aan de noordkant, de ’s Gravelandse buitenplaatsen en het veenweidegebied rond Loosdrecht7. De dassen populatie is toegenomen op landelijk niveau en de regionale trend wijkt hier niet van af.

Boommarter
In Nederland komt de boommarter verspreid voor, behalve op de Waddeneilanden. De totale populatie van de boommarter in Nederland wordt anno 2010 geschat op 400 tot 500 individuen8. Alhoewel het bewoonde gebied zich lijkt uit te breiden, gezien dat de leefmogelijkheden van de boommarter zijn toegenomen. Mede omdat, de vele nieuwe bossen die zijn aangeplant, veelal met een recreatieve bestemming, ouder worden, en daarmee geschikter, en de boommarter begint ook meer gebruik te maken daken van huizen in of aan de rand van bossen als verblijfplaats9.

Eekhoorn
De verspreiding van de soort neemt landelijk toe vanwege uitbreiding van bosareaal. De soort staat wel onder druk vanwege versnippering. De waarnemingen in het kader van het NEMmeetnet Dag-actieve Zoogdieren (DAZ) over de periode 1996-2014 geven aan dat zowel landelijk als in de duinen van het vasteland de stand tot 2007 vrij stabiel was, maar dat de trend sinds 2006 negatief is, ondanks een zeker herstel in 201410. In Noord-Holland is de soort sterk achteruit gegaan. De enige natuurlijke populaties komen voor in 't Gooi. Andere populaties komen door het uitzetten van dieren. Waarbij over de populatie bij Bergen geen zekerheid is11. Na jaren van herstel lijkt de soort landelijk en provinciaal weer af te nemen. Mogelijke oorzaken hiervan zijn een gebrek aan zaden en inteelt12. Daarnaast staat de soort recentelijk onder druk door het voorkomen en/of ontsnappen van de exoten de grijze eekhoorns en de Pallas' eekhoorn doordat deze ziektes dragen waar de inheemse soort niet tegen kan.

4 https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/species/report/? groupMammals&countryNL&region
5 https://www.zoogdiervereniging.nl/bunzing-mustela-putorius
6 https://www.verspreidingsatlas.nl/8496152
7 Atlas van de Noord-Hollandse zoogdieren
8 https://www.zoogdlervereniging.nl/zoogdiersoorten/boommarter
9 https://www.verspreidingsatlas.nl/8496123# 10 Atlas van de Nederlandse zoogdieren, 2016 11 Atlas van de Noord-Hollandse zoogdieren, 2014 12 Zoogdiervereniging, 2014

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven in het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Activiteitenplan Wnb ontheffingsaanvraag terreinen Crailo Noord, Midden en Zuid ' van 13 mei 2022 en de 'Notitie beantwoording vragen' van Tauw d.d. 27 juli 2022.

Gewone dwergvleermuis
Met het uitvoeren van de werkzaamheden ten behoeve van de herontwikkeling van het voormalige defensieterrein Crailo gaan foerageergebieden van de gewone dwergvleermuis verloren. Hiervoor worden vervangende foerageergebieden gerealiseerd. Voor elke vierkante meter verloren foerageergebied komt twee vierkante meter foerageergebied terug, waarbij tevens minimaal twee poelen gerealiseerd worden (zie figuur 5 van de bijlage bij dit besluit). Door het gebruik van inheemse struiken zoals de eenstijlige meidoorn, gele kornoelje, hondsroos, winterlinde en zoete kers wordt geborgd dat er voldoende insecten op deze nieuwe foerageergebieden afkomen. Daarnaast worden deze beide foerageergebieden op geen enkele wijze aangelicht om te zorgen dat het te alle tijden donker is om de vleermuizen ongestoord te kunnen laten foerageren. Ook komen er op verschillende plaatsen hopovers daar waar (mogelijke) vliegroutes doorkruist worden door wandel- en/of rijpaden, zie ook figuren 14 en 15 van de bijlage bij dit besluit. Er wordt een gewenningsperiode van twee maanden in de actieve periode aangehouden (april tot en met oktober). Dat betekent dat de foerageergebieden minimaal twee maanden functioneel dienen te zijn alvorens de oorspronkelijke aangetast mogen worden door de werkzaamheden.

Bunzing
Met het uitvoeren van de werkzaamheden ten behoeve van de herontwikkeling van het voormalige defensieterrein Crailo gaat essentieel leefgebied van de bunzing verloren, waarbinnen vaste rust- en verblijfplaatsen zich bevinden, welke zodoende ook verloren zullen gaan. Het essentiële leefgebied van de bunzing wordt ongeschikt gemaakt buiten de meest kwetsbare periode (welke globaal loopt van 15 maart tot 1 september). Hiermee wordt de, voor de bunzing, meest gunstige planning aangehouden. Bij het ongeschikt maken wordt daarbij rekening gehouden dat de richting waarin gewerkt wordt richting geschikt leefgebied is. Er worden takkenrillen aangelegd van in totaal minimaal 100 meter, zie tevens figuur 6 van de bijlage bij dit besluit. Hierbij horen tevens vier marterhopen, welke allen (takkenrillen en marterhopen) voor nieuwe rust- en verblijfplaatsen kunnen zorgen voor de soort bunzing.

Das
Voor de das geidt dat met het uitvoeren van de werkzaamheden er essentieel leefgebied, enkele vluchtpijpen en één of enkele bijburcht(en) verloren zullen gaan. Het verloren gaan van de vluchtpijpen en bijburcht(en) wordt gecompenseerd met een kunstburcht. Deze kunstburcht zal uiteriijk voor het derde kwartaal van 2024 of minimaal drie maanden voor aanvang van werkzaamheden, die het essentiële leefgebied aantasten, gerealiseerd worden op de locatie zoals weergegeven in figuur 8 van de bijlage bij dit besluit. Tevens mag de kunstburcht in een straal van minimaal 25 meter op geen enkele manier aangelicht worden. De oorspronkelijke vluchtpijpen en bijburcht(en) worden onder in aanwezigheid van een deskundige ongeschikt gemaakt. Dit gebeurt in de voor de das de minst kwetsbare periode (globaal) van juli tot en met november. Voorafgaand aan het ongeschikt maken wordt de das eerst de kans gegeven vluchtpijpen en/of bijburcht(en) te verlaten door een raster te plaatsen voor minimaal vijf nachten. Bij het ongeschikt maken wordt met een warmtecamera constant in de gaten gehouden of er nog exemplaren aanwezig zijn. Er wordt niet verder afgegraven (handmatig of met een minigraver) dan dat met de warmtecamera gecontroleerd kan worden.

Naast de nieuwe kunstburcht worden op verschillende plaatsen duikers aangelegd waardoor de das zich binnen het plangebied gemakkelijk(er) kan verplaatsen zonder het risico te lopen aangereden of doodgereden te worden. Het is bekend dat als de das dit soort duikers eenmaal kent deze als wissels kan gaan gebruiken. Er worden op verschillende plaatsen besdragende struiken geplant om zorg te dragen voor voldoende voedsel voor de das, zie ook figuur 7 van de bijlage bij dit besluit. ***Door inheemse soorten als braam, Gelderse roos, hondsroos, meidoorn, sleedoorn, vlier en wilde appel te gebruiken wordt gezorgd voor direct voedsel voor de das, evenals een plaats waar veel insecten en wormen te vinden zijn.***

Boommarter
Ook de boommarter verliest (mogelijke) verblijfplaatsen en essentieel leefgebied. Doordat de boommarter bij uitstek een

mobiele soort is en meelift op de nieuw aan te leggen foerageergebieden van de hiervoor genoemde soorten, wordt er niet voor deze soort specifiek nieuw foerageergebied aangelegd. Wel worden voor het mogelijk verloren gaan van geschikte verblijfplaatsen vijf boommarterkasten opgehangen op de locaties zoals weergegeven in figuur 10 van de bijlage bij dit besluit. Hiermee is voor de soort geborgd dat deze verblijfplaatsen kan blijven vinden. Ook voor de boommarterkasten geldt dat deze op geen enkele manier mogen worden aangelicht binnen een straal van 25 meter. Ook voor de boommarter wordt er rekening gehouden met de kwetsbare periode wanneer de werkzaamheden het essentiële leefgebied aantasten en of verloren laten gaan. De kwetsbare periode loopt globaal van april t/m juni.

Eekhoorn
Met betrekking tot de eekhoorn gaat essentieel leefgebied verloren, echter ook voor deze soort wordt geen leefgebied speciaal teruggebracht. Gezien dat ook de eekhoorn mee kan liften met het nieuwe foerageergebied van de eerder genoemde soorten. Voor de eekhoorn geldt dat het belangrijk is dat de nestplaatsen gecompenseerd worden door het ophangen van 20 eekhoornkasten, op de locaties zoals weergegeven in figuur 13 van de bijlage bij dit besluit. De eekhoornkasten mogen in een straal van 15 meter op geen enkele manier aangelicht worden om voor voldoende rust te zorgen. Oorspronkelijke verblijfplaatsen worden fysiek gecontroleerd door een deskundige buiten de kwetsbare periode. De kwetsbare voortplantingsperiodes lopen globaal van december tot en met februari en van mei tot en met juni. Indien de soort niet aanwezig is kunnen nestplaatsen verwijdert worden, anders moet gewacht worden tot de soort de nestplaats verlaten heeft. Met het aanbieden van de 20 eekhoornkasten wordt voor voldoende nestplaatsmogelijkheden gezorgd om de soort binnen het plangebied te behouden.

De door u voorgestelde maatregelen zijn voldoende. Ter aanvulling hebben wij extra voorschriften opgenomen. Wanneer de werkzaamheden worden uitgevoerd conform de voorschriften wordt voorkomen dat de werkzaamheden afbreuk doen aan het streven de populaties van de soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Zorgplicht
Voor de soorten waarvoor wij u ontheffing verlenen, bent u gehouden aan de in de ontheffing opgenomen voorschriften. Voor alle soorten echter, geldt de zorgplicht ex artikel 1.11 van de Wnb, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dient u zoveel als redelijkerwijs mogelijk is nadelige gevolgen voor deze soorten te voorkomen.

Gesignaleerde soorten
Wij willen u erop wijzen dat in het bij de aanvraag gevoegde natuurwaardenonderzoek melding wordt gemaakt van de (mogelijke) aanwezigheid van de baardvleermuis, buizerd, franjestaart, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, steenmarter en watervleermuis in of in de nabije omgeving van het plangebied. U heeft er echter voor gekozen om voor deze soorten geen ontheffing aan te vragen. Wij willen u er, wellicht ten overvloede, op wijzen dat wanneer u bij uitvoering van de werkzaamheden verbodsbepalingen ten aanzien van deze soorten dreigt te overtreden, u de werkzaamheden dient stil te leggen en alsnog ontheffing voor deze soorten dient aan te vragen.

Vogels
U dient gedurende de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor de in het plangebied te verwachten vogelsoorten kan dit plaatsvinden door werkzaamheden buiten de broedperiode van aanwezige soorten uit te voeren. Tevens kunnen voorbereidende maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat vogels tot broeden kunnen komen binnen het plangebied. Wij wijzen u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Wnb. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

D. Slotoverwegingen
Wij wijzen u erop dat als u werkzaamheden inclusief de mitigatie en compensatie niet conform de aanvraag uitvoert, zonder daarvoor een ontheffing of goedkeuring te hebben verkregen, u mogelijk in overtreding bent van de Wnb. Wij kunnen dan door middel van de oplegging van een last onder dwangsom dan wel door middel van bestuursdwang de met de wet strijdige situatie beëindigen. Dit kan in uw geval betekenen dat de werkzaamheden ten behoeve van bovengenoemd project geheel of gedeeltelijk worden stilgelegd totdat weer wordt voldaan aan het bij of krachtens de Wnb bepaalde (dit zijn de bestuursrechtelijke sancties). Ook kunnen strafrechtelijke sancties worden opgelegd.

Verloop termijn ontheffing
Indien blijkt dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren, dient u, zeker vijf maanden voor het verstrijken van deze termijn een nieuwe aanvraag in te dienen. Dit voorkomt onnodige vertraging van het project.

E. Procedure en samenhangende besluiten
De voorbereiding van deze ontheffing heeft plaatsgevonden overeenkomstig het bepaalde in de Wnb en de daarvoor relevante artikelen van de Algemene wet bestuursrecht. Wij wijzen u erop dat uw aanvraag betrekking heeft op een activiteit waarvoor mogelijk ook op grond van andere wet- en regelgeving een besluit nodig is. Tevens kunnen er overige belemmeringen zijn in het kader van ruimtelijke belangen.

F. Kennisgeving
Dit besluit wordt door ons geplaatst op www.officielebekendmakingen.nl .

Meer informatie
Heeft u nog vragen? Neemt u dan contact op met de OD NHN via 088-102 13 00 of postbus@odnhn.nl. Wij verzoeken u hierbij het zaaknummer te vermelden.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,
namens dezen,

E. Langereis,
Afdelingsmanager Regulering Leefomgeving
Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN).

Bijlage:
. OD.373818 Bijlage; Locaties plangebied, oorspronkelijke verblijfplaatsen, mitigerende en compenserende maatregelen

Kopie aan: . TAUW . OD NHN Afdeling Toezicht & Handhaving

Rechtsbescherming
U en andere belanghebbenden die het niet eens zijn met dit besluit, kunnen binnen 6 weken, gerekend vanaf de dag na datum van verzending van dit besluit, een bezwaarschrift indienen bij gedeputeerde staten van Noord-Holland, ter attentie van de secretaris van de Hoor- en adviescommissie, Postbus 3007, 2001 DA HAARLEM.
Het bezwaarschrift moet in ieder geval het volgende bevatten:
• uw naam, adres, postcode en woonplaats;
• de datum; • over welk besluit het gaat (u kunt het beste een kopie van dit besluit bijsluiten);
• de redenen waarom u het niet eens bent met het besluit;
• uw handtekening.

Postbus 2095, 1620 EB 6 EB Hoorn odnhn Zaaknummer OD: 373818 Pagina 12 van 13

U kunt ook digitaal een bezwaarschrift indienen bij gedeputeerde staten van Noord-Holland. Kijkt u daarvoor op: https://www.noord-holland.nl/Loket/Bezwaar_en_klachten. Voor het indienen van een digitaal bezwaarschrift moet u wel beschikken over een elektronische handtekening (DigiD).

Het indienen van een bezwaarschrift schorst de werking van dit besluit niet. Indien onverwijlde spoed dit vereist, kunt u de voorzieningenrechter van de Rechtbank Noord-Holland, Sectie bestuursrecht, Postbus 1621, 2003 BR HAARLEM vragen om een voorlopige voorziening te treffen. U kunt het verzoekschrift ook digitaal bij de rechtbank indienen via http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht. Daarvoor moet u wel beschikken over een elektronische handtekening (DigiD). Voor meer informatie verwijzen wij naar www.rechtspraak.nl. Voor de behandeling van het verzoek wordt griffierecht geheven.

De provincie wil bezwaren tegen besluiten graag op informele wijze behandelen. Als uw bezwaar in aanmerking komt voor deze informele behandeling nemen wij op korte termijn telefonisch contact met u op. In verband hiermee verzoeken wij u

om in uw bezwaarschrift het telefoonnummer te vermelden waarop u overdag bereikbaar bent. Voor meer informatie over de informele behandeling kunt u telefonisch contact opnemen met provincie Noord-Holland."

aldus de beschikking van 23 augustus 2022, publicatiedatum 29 augustus 2022

7.8 Succes voor de SNLG en de das, de aanvulling op de specifieke voorschriften in het plangebied voor de das door Gedeputeerde Staten van Noord-Holland

Zoals hierboven opgemerkt werd op **13 april 2023** was de aanvulling op de **specifieke voorschriften** bij de werkzaamheden in het plangebied ten aanzien van de das door Gedeputeerde Staten, zoals opgenomen in het besluit op bezwaar van **6 februari 2023** in reactie op het bezwaarschrift van SNLG van 4 oktober 2022 op deze ontheffing niet opgenomen in de tekst van 23 augustus 2022 op www.officielebekendmakingen.nl

Commentaar P. Bogaers op het besluit op bezwaar van 6 februari 2023:

1) De aanvulling **op het primaire besluit laat zien, dat GEM Crailo B.V. zich dient te houden aan het volgende:**

<<De groenstructuren (o.a. eiken) in het plangebied blijven zoveel mogelijk behouden, zoals ook blijkt uit bijlage 2 van het activiteiten plan. Het projectgebied wordt natuurinclusief ingericht (zie ook de beleidsregel Natuurinclusief Bouwen en Inrichten Buurtschap Crailo 2022). **Om te voorkomen dat het plangebied ontoegankelijk wordt voor de das worden er maatregelen getroffen door duikers onder de weg aan te leggen en het lichtplan hierop aan te passen**. Het aangetoonde essentiële leefgebied van de das dat door de ingreep zal verdwijnen wordt gecompenseerd door een alternatief gebied te optimaliseren door de aanplant met zes verschillende inheemse besdragende struiken. **Dit compensatiegroen dient gerealiseerd te worden voordat het huidige essentiële leefgebied ongeschikt wordt gemaakt.** De hiervoor genoemde punten zijn vastgelegd in de voorschriften 25 en 26 van het besluit van 23 augustus 2022 met kenmerk OD.3738.l8. **Daarbij willen wij opmerken dat met het toegankelijk houden van het plangebied, het behoud van groenstructuren** en de aanplant van inheemse besdragende struiken in het compensatiegroen, **voedselaanbod voor de das voldoende wordt gewaarborgd.** Het plangebied bevat mogelijk minder oppervlakte aan vegetatie, **maar het resterende groene oppervlak wordt ingericht als nieuw leefgebied en geoptimaliseerd als foerageergebied met de mogelijkheid voor de das om nieuwe burchten te graven.**

Gezien het vorenstaande hebben wij, gelet op de stukken en het besprokene tijdens de op donderdag 8 december 2022 gehouden hoorzitting, in aanmerking nemend het bepaalde in de Wet natuurbescherming, alsmede het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht, besloten:
1. u in uw bezwaar te ontvangen;
2. uw bezwaar ongegrond te verklaren;
3. **de bestreden beslissing van 23 augustus 2022 met kenmerk OD. 3738.l8 aan te vullen, maar niet te herroepen, (…)>>**

In aansluiting daarop wordt het volgende opgemerkt in dit commentaar:

2) **GEM Crailo B.V. zal de "*groenstructuren (o.a. eiken) in het plangebied zoveel mogelijk moeten behouden".***

3) Het tussenvoegsel **"*zoveel mogelijk*"** gaat uit van het vertrouwensbeginsel, dat de GEM Crailo B.V. in acht zal nemen bij de verdere invulling van het plangebied. Of dit gebeurt, moet worden afgewacht. En hoe is dit te controleren?

4) In ieder geval is duidelijk uit de ontwikkelingen in het voorjaar van 2023, dat GEM Crailo B.V. in deze maanden er alles aan heeft gedaan om de wissels van de das onder de hekken door rondom het plangebied zoveel mogelijk heeft geblokkeerd en elke toegankelijkheid voor dieren hermetisch heeft afgesloten middels extra prikkeldraad.

5) De aanbeveling van TAUW op pagina 28/32 aan GEM Crailo B.V. in het rapport van **9 juli 2020**, *Nader onderzoek soortbescherming Crailo, deelgebieden midden en zuid, rapportnummer 1268868* van Maurice Tijm e.a. is niet opgevolgd:

"***4.5.2 Das***

Bij het sporenonderzoek zijn geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van en dassenburcht of wissel. Op de camera's is das slechts éénmalig vastgelegd. Op basis van deze bevindingen wordt geconcludeerd dat het een incidentele waarneming betreft. Het nemen van maatregelen en het aanvragen van een ontheffing is niet nodig. ***Wel kunnen bij de definitieve inrichting ontsnipperingsmaatregelen genomen worden om het plangebied geschikter en toegankelijker te maken als foerageergebied."***

6) Zoals uit deze analyse van de uitspraak van de ABRvS van 1 februari 2023 en van het b.ob. van 6 februari 2023 van Gedeputeerde Staten volgt, hebben de onderzoeken van SNLG en van de SDWUG in 2021 en 2022 onomstotelijk geleid tot veranderend inzicht bij GEM Crailo B.V. Er is geen sprake van een incidenteel aangetroffen das in het plangebied, maar van een territorium van de dassenclan ten zuiden van de A1.

7) Overigens is van belang dat "cameraonderzoek" om de aanwezigheid van dieren vast te leggen uitermate ongeschikt is, nu zelfs bij het gebruik van 19 camera's door TAUW in dit plangebied in de periode 2021-2022 , slechts 0,6 % van het oppervlak van het plangebied in beeld is gebracht. TAUW heeft altijd verzuimd de tekortkomingen van cameraonderzoek naar voren te brengen in tegensteling tot bijvoorbeeld WenR in haar rapport uit 2020 over de functionaliteit van de Natuurbrug Laarderhoogt.

8) Nu bekend is geworden dankzij SNLG, SDWUG en A. Popelier, dat voor de das het plangebied Crailo wel degelijk behoort tot essentieel leefgebied, is er **geen plaats voor uitstel van het aanleggen van ontsnipperingsmaatregelen voor de das tot de definitieve inrichting** van het plangebied **per 31 december 2032** (zie besluit in primo van 23 augustus 2022 op pagina 2).

9) De in de aanvulling **door GS van 6 februari 2023 genoemde "maatregelen door duikers onder de weg aan te leggen" kunnen ogenblikkelijk worden gerealiseerd.**

8. Slotsom van de analyse van de uitspraak van de ABRvS van 1 februari 2023 en van het besluit op bezwaar door Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van 6 februari 2023

Vergelijking van de besluitvorming door Gedeputeerde Staten middels de Hoor- en Adviescommissie met de besluitvorming door de ABRvS bij uitspraak van 1 februari 2023 laat zien, dat de ABRvS doelgericht was op het rondkrijgen van de afwijzingsgronden. Dankzij de kritische zin van de Hoor- en Adviescommissie is dit ten halve gekeerd.

Het resultaat van het werk van de SNLG en van de SDWUG is, dat de poging van GEM Crailo B.V. om de betekenis van de dassenclan in het plangebied te ontkennen is mislukt. Aanvullende voorschriften door Gedeputeerde Staten van Noord-Holland bieden misschien enige bescherming.

Alle onderzoeken door de SNLG over brandveiligheid, saneringssituatie en volksgezondheid, stikstofneerslag en KDW voor stikstof in het plangebied, de onomkeerbare vernietiging van territoria van das en van andere diersoorten, geluidoverlast etc., de bedreigingen en externe werking voor de omringende natuurgebieden en voor de functionaliteit van Natuurbrug Laarderhoogt blijven van kracht.

SNLG heeft zich ervoor beijverd dat sociale woningbouw in het plangebied gerealiseerd wordt als minst belastend voor de belangen van natuur en landschap, zo goed als SNLG in 2022 getracht heeft het voormalige AZC in Crailo als minst belastend voor natuur en landschap terug te krijgen.

Bij de ABRvS was men daar niet gevoelig voor. Door de aanvulling van de specifieke voorschriften voor de das op 6 februari 2023 door Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van de Ontheffingsbeslissing van 23 augustus 2022 beschouwt SNLG haar missie als geslaagd, rekening houdend met het enorme krachtenveld, waarmee zij te kampen heeft gehad.

Het veiligstellen van de belangen van natuur, landschap, milieu, klimaat is bij de gemeenteraden niet in goede handen.

Van de ABRvS mag niets worden verwacht, te verweven als de ABRvS is met de Ratio status, de Raison d'état, het staatsbelang. Nog immer blijft de ABRvS gevangen in de alles-of-niets-methode, gericht op het rondkrijgen van de afwijzingsgronden.

Het in deze uitspraak alleen al **tot 21 keer toe** gebruikmaken van technieken als ***Courtstripping*** en ***Groupthink*** , het hanteren van dooddoeners, het niet vermelden wat de beroepsgronden inhouden door niet te citeren uit een onderliggend beroepschrift en overgelegde stukken maakt het mogelijk, dat de ABRvS haar overwegingen toesnijdt op het rondkrijgen van de afwijzingsgronden. Er is daardoor geen sprake van ***equality of arms***, noch van ***processuele en van materiële rechtvaardigheid***, Er is geen sprake van Moreel rechterschap.
Het "reflectierapport" van de Raad van State in de Kinderopvangtoeslagaffaire heeft niet de betekenis gekregen die naar buiten toe was toegezegd**.**
De alles-of-niets methode zelf is in strijd met artikel 3:4 Awb. De marginale toetsing door de ABRvS leidt tot marginalisering van deze afdeling van de Raad van State.

Bussum, maandag 17 april 2023
Mr. Drs. P. B. Ph. M. (Pieter) Bogaers, bioloog, oud-advocaat bestuursrecht
Barbaragaarde 3
1403 JK Bussum (Gooise Meren), tel.nr.: 035-6935209; p.bogaers@planet.nl;www.snlg.nl

Literatuuropgave

ABRvS november 2021*, Lessen uit de kinderopvangtoeslagzaken, Reflectierapport van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State,* 66 pp. excl. bijlagen;
Amerongen, N.H. van, en R. Kegge, maart 2019,: *De Gedragscode voor deskundigen in het omgevingsrecht. Een oplossing voor gedragsproblemen bij deskundigen*, Tijdsschrift voor Bouwrecht, TBR, maart 2019/30, pagina's 186 t/m 198;
ARCADIS, 2019, *Ontwikkeling Buurtschap Crailo, Notititie Reikwijdte en Detailniveau (m.e.r.), gemeenten Gooise Meren, Hilversum en Laren*, 3 april 2019 (27 pp.);
ARCADIS, december 2019, *het* ***Stedenbouwkundig- en Landschapsplan*** *(,, Nieuwe Leefplek met een Groen Hart") in een samenwerkingsverband* van **ARCADIS met de drie gemeenten en met de GEM Crailo BV en met SVP, en OKRA***;*
ARCADIS, 1 december 2020, Milieueffectrapport Crailo, 204 pagina´s;

Barendregt, A. et al., 1989, *De suppletie van het Naardermeer in relatie tot natuurbeheer, 1989*, pg.196-212 in rapport no. 22 van C.H.O. Integraal Waterbeheer in het Goois/Utrechts Stuwwallen en Plassengebied (299 pg`s), ISBN 90-6743-153-2;

Bijlsma, drs. Rob, 2021, *Kerken van Goud, Dominees van hout, over de verwording van de Nederlandse natuurbescherming,* Atlas Contact, 352 pp., ISBN 978 90 450 4463 7, NUR 410/907;

Bogaers, P.B.Ph.M., J.Prins en J. Wiertz ,1976, *De vegetatie van Het Hol en De Suikerpot (gemeente `s Graveland).* Utrecht: Rijksuniversiteit-Doct. verslag ISP nr. 475, veldwerk 1975.III + 101 pg`s., tabellen, kaarten. ISP, NM (oorspr.opnamegegevens), VOV. Vier facetkaarten/1:5000/resp. 7, 13, 13, 9 eenh. + Verspreidingskaart slangewortel/1:5000. Opn. VOV 2548-2690; 2996-2826;

Bogaers, P.B.Ph.M., 1985, *Burger en overheidsbeleid bij duurzame overlast, veroorzaakt door het bedrijfsleven in de provincie Utrecht,* RUU, Molengraaff Instituut voor privaatrecht**,** november 1985,60 pp.;

Bogaers, P.B.Ph.M., 1999,*Communicatie tussen advocaten en asielzoekende cliënten dienstverlening van advocaten in asielzaken , een opiniërend onderzoek onder tolken* door Mr Drs P.B.Ph.M. Bogaers, uitgegeven door P. Bogaers, advocaat in Nieuwegein, geen ISBN nummer, 54 pagina's;

Bogaers, P.B.Ph.M., 2001,*Tegen de stroom op; vluchtelingenrecht en arbeidsongeschiktheidsrecht als uitsluitingsrecht*, *Lezingen uit de praktijk van het vluchtelingenrecht en het arbeidsongeschikt-heidsrecht door Mr Drs P.B.Ph.M. Bogaers***,** uitgegeven door P. Bogaers Bussum-Nieuwegein, ISBN 90-806486-1-2, 129 pagina's;

Bogaers, P.B.Ph.M. en A.M. Rang-Groenewegen, 2001, *Ontmythologisering van de individuele ambtsberichten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken**, Neem Congo**, door Mr. Drs. P.B.Ph.M. Bogaers, advocaat te Nieuwegein en Mevrouw A.M. Rang-Groenewegen (Documentatie- en Informatiecentrum Congo)*, uitgegeven door P. Bogaers Bussum-Nieuwegein, ISBN 90-806486-2-0, 170 pagina's;

Bogaers, P.B.Ph.M., 2002, *Wetenschap en advocatuur; manifest over een andere rechtshulp voor asielzoekenden door Mr Drs P.B.Ph.M. Bogaers, advocaat te Nieuwegein*, uitgegeven door P. Bogaers Bussum-Nieuwegein, ISBN 90-806486-3-9, 36 pagina's;

Bogaers, P.B.Ph.M., 2002, *"Vraag in Nederland geen asiel, want U wordt hier niet-humaan behandeld"*, *Lezingen over de praktijk van het vluchtelingenrecht in 2002*, *door Mr. Drs.P.B.Ph.M. Bogaers, advocaat te Nieuwegein*, uitgegeven door P. Bogaers Bussum-Nieuwegein, ISBN 90-806486-4-7, 53 pagina's;

Bogaers, P.B.Ph.M., 2005, *"Wij onthoofden U met katoen"; over de methode van horen door de IND in asielzaken"*, *enige beschouwingen door Mr. Drs. P.B.Ph.M. Bogaers*, *advocaat te Nieuwegein*, uitgegeven door P. Bogaers Bussum-Nieuwegein, ISBN-10: 90-806486-5-5 en ISBN-13: 978-90-806486-5-4, 139 pagina's;

Bogaers, P.B.Ph.M., 2008, *"Geen vuiltje aan de lucht"; Over de besluitvorming van de IND in asiel-zaken (taalanalyse, leeftijdsonderzoek); enige beschouwingen door Mr. Drs. P.B.Ph.M. Bogaers*, *advocaat te Nieuwegein*, uitgegeven door P. Bogaers Bussum-Nieuwegein, 121 pagina's, ISBN: 978-90-806486-6-1;

Bogaers, P.B.Ph.M., 2008, *Hoogverraad Individuele ambtsberichten, hoe asielrelazen valselijk worden ontkracht; misleiding van de Tweede Kamer; vasthouden aan fout beleid bij individuele ambtsberichten door Buitenlandse Zaken in asielzaken*, Uitgeverij Bogaers Bussum, 312 pagina's, 15 hoofdstukken, ISBN/EAN: 978-90-806486-7-8, NUR: 823;

Bogaers, P.B.Ph.M., 2009, *Van forfaitaire rechtshulp naar pseudorechtshulp; onderzoek naar het functioneren van de Raad voor Rechtsbijstand, De kwaliteit van de pro deo advocatuur*, Uit-geverij Bogaers Bussum, 92 pagina's, 8 hoofdstukken, ISBN/EAN: 978-90-806486-8-5, NUR: 823;

Bogaers, P.B.Ph.M., 2015, *If they survive the Mediterranean Sea, we will drown them in our procedures, Or the lack of an appropriate method to listen and to hear the life stories of asylum seekers and the lack of interest in them: disastrous results ; "Sine ira nec studio" (Tacitus), "without anger no study"*, Debate Program "Fortress Europe", 12 June 2015, 1:30-3:30 pm, Students'Association International Law Urios, University of Utrecht, (Achter Sint Pieter 200

(Raadzaal), Utrecht), symposium.urios@gmail.com; Background of the refugee crisis and the political and legal approach by the Netherlands and the EU to the problem, Door Pieter Bogaers, Immigration lawyer at Van As Advocaten, Nieuwegein;

Brenninkmeijer, A., 2019, *Moreel Leiderschap,* uitgeverij Prometheus, Amsterdam,344 pp., ISBN 978 90446 4051 9;

Bureau BRO, 2001, *adviseurs in ruimtelijke ordening, economie en milieu* Vught *Masterplan Crailo Uitgangspunten voor een verantwoorde planontwikkeling,* rapportnummer 120X00017.00212 (16 pg.`s);

Bommel, F. van, S. Vreugdenhil, M. La Haye ,2015, *De Das*, KNNV Uitgeverij , Zeist 2e druk (135 pg's), ISBN 978 90 5011 5360;

Colaris, W.J.J. ,1998, *Natuur van het Gooi, Kansen voor duurzaam behoud*, dissertatie UvA, (490 pg`s), W.J.J. Colaris, Epe 1998;

Comenius, J. A,1668, *Unum Necessarium*, *Het enige nodige* ,eerste uitgave, Amsterdam, vertaling 1929 door R.A.B. Oosterhuis, uitgever Rozekruis Pers, Haarlem, 1983, tweede druk, 155 pp., ISBN 90 70196 97 2;

Copius Peereboom & L. Reijnders ,1986, *Hoe gevaarlijk zijn milieugevaarlijke stoffen?*, Hfst.17. fosfaten, Hfst.18.Nitraat, nitriet, Hfst.19. Nitrosaminen, pg. 217-232, (245 pg`s), Boom (Meppel), ISBN 90-6009-667-3;

Dobben, H.F. van & A. van Hinsberg ,2008, *Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden*, Wageningen Alterra, Alterra rapport 1654, 80 pg`s;

Dort, K. van & B. van Gennip & M. Schrijvers-Gonlag, 2017, *de Vegetatie van Nederland-6. Mossen- en korstmossengemeenschappen* (518 pg`s), KNNV uitgeverij, ISBN 978 90 5926;

Ellenberg, H. ,1974, *Zeigerwerte der Gefäszpflanzen Mitteleuropas*, Scripta Geobotanica, Band 9, Indicator values of vascular plants in Central Europe, (97 pg`s), Verlag Erich Goltze KG, D-3400 Göttiingen;

Enklaar, D.Th. & A.C.J. De Vrankrijker ,1938, *Geschiedenis van Gooiland*, heruitgave 1972, (394 pg`s) Algemene Boekhandel Rozenbeek, Hilversum, 1000 exemplaren;

Farjon, A. & P. van der Linden ,1996, *Atlas van de Flora van het Gooi*, Stichting Milieutijdschrift Gooi, Vechtstreek e.o. (354 pg`s), ISBN 90-74227-06-6;

Farjon, A. & P.B.Ph.M. Bogaers, 1985, Utrecht, *Vegetation zonation and primary succession along the Porcupine River in Interior Alaska* with 8 photos, 7 figures and 3 tables in: Phytocoenologia, 13 (4), pg. 465-504, Stuttgart-Braunschweig, December 23, 1985;

GEM Crailo B.V., 2017, *Buurtschap Crailo, Pijlers voor een groene ontwikkeling, Ambitiedocument 11/2017,* 122 pagina's;

GEM Crailo B.V., 2019, *Buurtschap Crailo, Nieuwe Leefplek met een Groen Hart, Stedenbouwkundig- en Landschapsplan 12/*2019, 197 pagina's;

GEM Crailo B.V., 2020, *Buurtschap Crailo, Beeldkwaliteitplan 12/2020,* 121 pagina's;

GEM Crailo B.V., 2020,, *Saneringsplan op hoofdlijnen Concept, ontwikkelingslocatie Crailo, 2020, behandeld door Fred Bransen (f.bransen@crailo.nl) en Ben Timmerman (b.timmerman@lieverse.com), onder auspiciën van GEM Crailo B.V. , kenmerk RAP/1000, 20 pp. plus 4 bijlagen".* (Bijlage 18 : Raamsaneringsplan (Crailo, 2020) bij Toelichting op het bestemmingsplan). Zie pagina 41 e.v. analyse en pagina 177;

Goudappel Coffeng, 29 oktober 2020, *de "derde pijler " van het bestemmingsplan Buurtschap Crailo, "ECOSYSTEEM*;

Grift , E.A. van der, & D.R. Lammertsma ,2017, *Natuurbrug Laarderhoogt en woningbouw op Crailo-Zuid, programma van eisen voor woningbouw nabij de natuurbrug vanuit*

ecologisch perspectief, Wageningen University & Research , maart 2017 (31 pg.'s), rapportnummer 2799, ISSN 1566-7197,opdrachtgever GNR (www.wur.nl/environmental-research);

Grift , E.A. van der, T. Denayère, M. Waanders, J. Willemsen & D.R. Lammertsma ,2020, *Gebruik van Natuurverbinding Laarderhoogt door zoogdieren en het effect van medegebruik door de mens,* Wageningen University & Research , rapportnummer 3044, december 2020 (www.wur.nl/environmental-research);

Groenendijk, K., 2008, *Een venijnig proces*, Sdu Uitgevers, 44 pp. ISBN: 978 90 12 38062 1, NUR: 823);

Groenendijk K. en A. Terlouw, 2009, *Tussen onafhankelijkheid en hiërarchie, De relatie tussen vreemdelingenrechters en de Raad van State, 2001-2007*, Monografieën Vreemdeling en Recht, Sdu Uitgevers, Den Haag, 2009, 156 pp., ISBN: 978 90 12 38137 6, NUR: 823);

Heil, J.W., J.T. de Smidt ,mei 2000, *Effect van begrazing op heidevegetaties in het Gooi*, opdrachtgever Goois Natuurreservaat (24 pg`s excl. bijlagen);

Hobbes, Thomas, 1651, *Leviathan of de samenstelling, vorm en macht van een kerkelijke en wereldlijke staat*, vertaling annotaties & nawoord Wessel Krul, BOOM -Amsterdam, 2010, 596 pp., ISBN 978 90 8506 609 5, NUR 730;

Hoesel, A.F.G. van, 1955, *Zindelijk denken, Foutieve Denkwijzen, Oneerlijke Discussiemet-hoden*, H. Nelissen Bilthoven (Bloemendaal), 160 pagina's;

Hochstenbach, C., 2022, *Uitgewoond, Waarom het hoog tijd is voor een nieuwe woonpolitiek,* DAS MAG Uitgevers, ISBN 978-94-932480-9-0, 347 pagina's;

Hueting, R. ,1970, *Wat is de natuur ons waard?* Voorwoord Prof. dr. D.J. Kuenen, (120 pg`s) Wereldvenster /Baarn;

Hulzink, P. ,2018, *Beheer*, pg. 110-118, in: De Gooise Heide , Heidespecial (148 pg`s), Uitgever Vereniging van Vrienden van het Gooi, www.vriendenvanhetgooi.nl;

Kamer, J.C. van de, e.a., 1970, *Het verstoorde evenwicht, een pleidooi voor behoud van het natuurlijke milieu*, Utrecht, A. Oosthoek`s Uitgeversmaatschappij N.V., 283 pagina's;

Kruuk, H., 1989, *The Social Badger, Ecology and Behaviour of a Group-living Carnivore (Meles meles)*, Oxford University Press, (155 pg`s), ISBN 0-19-858703-1;

Landschap Noord-Holland ,nov. 2008, *Crailo, Quick scan natuurwaarden voor toetsing Flora- en Faunawet*, rapportnr. 2008-03, opdrachtgever provincie Noord-Holland (17 pg`s);

Linden, P. van der,1993, *Gooise Ecologische Infrastructuur (GEIS)*, in opdracht van Vereniging Milieufederatie Noord-Holland e.a., 8 hoofdstukken, 169 pagina's, Hilversum 1993;

Maas, F.M.,1974, [buro Maas, Delft], *Concept Basisplan voor de openluchtrecreatie in natuur en landschap van het Gooi*, gebaseerd op onderzoek in 1969 t/m 1974 in opdracht van de voorzitter [dhr. drs. P.C.W.M. Bogaers] van het Gewest Gooiland namens de Gewestraad, uitgegeven door het Gewest Gooiland, 12 hoofdstukken, 31 kaarten 173 pagina's;

Margadant, W.D. & H. During (1981), *Beknopte flora van Nederlandse Blad- en Levermossen*, Thieme- Zutphen, (517 pg`s), ISBN 90 03 97365 2;

Meijden, R. van der,2005, Heukels' Flora van Nederland, 23ste druk, Wolters-Noordhoff (685 pg`s), ISBN 90 01 58344 X;

Meijer, A., 2022, *De Das (Meles meles) en het bestemmingsplan Buurtschap Crailo, Toetsing aan de Wet natuurbescherming, Rapportcode: Crailo-20220331,.* Auteur: Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi Plaats van uitgifte: Maartensdijk, Website van de stichting: *www.dassenwerkgroeputrecht.nl* E-mailadres van het stichtingsbestuur: *info@dassenwerkgroeputrecht.nl*

Metz, Tracy, 1998, *Nieuwe Natuur, Reportages over veranderend landschap*, met foto`s van Theo Baart (216 pg`s), Ambo/ Amsterdam, ISBN 90 263 1515 5;

Meurs, G.J. van & H.Ph. Baudet ,1963, *Repetitorium der Elementaire Scheikunde*, (140 pg`s) Nijgh & Van Ditmar, `s-Gravenhage-Rotterdam;

Molenaar, J.G. de, D.A. Jonkers ,1993, De invloed van stikstof in de ontlasting van honden op de vegetatie in voedselarme bos- en natuurterreinen, IBN Wageningen-DLO, rapportnr. 083 (29 pg`s);

Nationale ombudsman, juni 2009, *Behoorlijkheidswijzer;*

NRC, 27 november 2021, *De Raad van State gaat nat, maar is het genoeg?* door Mr. Folkert Jensma; **NRC**

donderdag 5 januari 2023, *REPORTAGE **BODEMVERVUILING** Bij defensie diende de bodem decennialang **als afvalbak**,* **door redacteur Karlijn Kuipers;**
Nyholm, E. ,1969, illustrated Moss Flora of Fennoscandia, II. Musci, FASC.6 (799 pg`s) Natural Science Research Council /1969, 104 35 Stockholm-Zweden;
Parlementaire ondervragingscommissie Van Dam, parlementaire ondervragingscommissie, voorzitter **dhr. C. J. L. Van Dam** inzake de Kinderopvangtoeslag, **17 december 2021**: ***Ongekend onrecht***;
Popelier, A., 2022, *Dassen in projectgebied Crailo*, 23 maart 2022;
Roper, Timothy J., 2010, *BADGER,* The New Naturalist Library, Harper Collins Publishers , London, 386 pp., ISBN 978-0-00-830161-3;
Rust, W.J. ,1946, *De Gooische Dorpen*, Uitg. Allert de Lange, Amsterdam, 108 pg`s, twee kaarten;
Schreuder, Arjen, 2022, *REPORTAGE STRIJD OM DE NATUUR, De salami-tactiek: steeds stuk natuur erbij pikken,* NRC editie dinsdag 15 februari 2022, p. 10 en 11, Binnenland;
Schröder, J.J., 22 maart 2022*, Kwaliteit Eologische Adviesbureaus,* 18 pp., stichting Valouwe Natuur;
Smits, N.A.C., R. Bobbink, A.J.M. Jansen, & H.F. van Dobben ,versie juni 2020, *Herstelstrategie H6230: Heischrale graslanden*; 1 Kenschets https://www.natura2000.nl › PAS › Herstelstrategieën Natura 2000 *Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit*
Straaten, Jan van der, Willem van Kruijsbergen en Henk Sierdsema, 2020, *Bescherming van Biologische diversiteit*, *een weerbarstige uitdaging*, Pictures Publishers, Woudrichem 312 pp., ISBN 978-94-92576-28-6;
Tauw BV, 22 nov. 2019, *Biodiversiteit op Crailo*, opdrachtgever GEM Crailo, projectnr. 1267071 (32 pg.`s);
Tauw BV, 17 januari 2020 , *Crailo Noord natuurtoets terrein*, opdrachtgever GEM Crailo, projectnr. 1272418 (21 pg`s);
Tauw BV, 13 november 2020, *Crailo ecowal ecologisch advies*, opdrachtgever GEM Crailo B.V. (13 pg`s);
Trouw, editie **dinsdag 17 januari 2023,** *ECOLOGIE Nederland belooft de natuur te redden, maar moet daarvoor keihard aan de bak,* door hoogleraar ecologie te Wageningen Herbert Prins;
Vrienden van het Gooi, 7 november 1959, *Verslag van het congres ,, Om de toekomst van het Gooi"* (48 pg`s);
Vogelwerkgroep het Gooi e.o., rapport **009**: *De avifauna van Bussum, VWG*, een brochure uit **1970** over de **broedvogeltelling in Bussum in 1969** van 12 pp. door R. Hoving, mw. J. A. van Rossum en L. F. Rijnja;
Vogelwerkgroep het Gooi e.o., februari 1973 rapport nr**. 019:** *Avifaunistische gegevens van enkele Gooise Heideterreinen* onder redactie van D. A. Jonkers en J. Klein met vermeldingen over de Bussumerheide (p.8), Westerheide I (p.9) en Westerheide II (p.10);
Vogelwerkgroep het Gooi e.o. , 12 december 2016, Rapportnummer VWG **253:** *Broedvogels van de Wester- en Bussumerheide in 2016* onder redactie van Juun de Boer en Rien Rense, 42 pp.;
Westhoff, V. & A.J. Den Held,1969, Plantengemeenschappen in Nederland (324 pg`s), N.V. W.J. Thieme & Cie, Zutphen

Inhoudsopgave

1. Inleiding, de samenwerking met de gemeente Bussum in 2000 en 2001, hoe een plan van Hilversum en GS van Noord-Holland voor een weg over de hei aan de zuidkant van Bussum werd geblokkeerd……p. 1

2. De overeenkomst van de problematiek inzake Bestemmingsplan Speelpark Oud Valkeveen e.o. 2019 en de problematiek inzake Bestemmingsplan Buurtschap Crailo-2021……p. 3

3. Het plangebied bestemmingsplan Buurtschap Crailo 2021 en de betekenis daarvan voor de natuur in het Gooi……p. 4

4. De onderzoeken door SNLG naar de kwetsbaarheid van de omringende centrale heidegebieden, Natuur Netwerk Nederland (NNN) voor toenemende verstedelijking……p. 8

5. Nader broedvogelonderzoek door de VWG sedert 1969 en de daarin aangetoonde ernstige verslechtering van het milieu in de aangrenzende centrale heide van het Gooi bij het defensieterrein Crailo……p. 11

5.1 rapport **009** (1969): De avifauna van Bussum, VWG", een brochure uit **1970** over de **broedvogeltelling in Bussum in 1969**, 12 pp. door R. Hoving, mw. J. A. van Rossum en L. F. Rijnja……p. 11

5.2 rapport nr**. 019** (februari 1973): Avifaunistische gegevens van enkele Gooise Heideterreinen onder redactie van D. A. Jonkers en J. Klein met vermeldingen over de Bussumerheide (p.8), Westerheide I (p.9) en Westerheide II (p.10)……p. 12

5.3 rapport VWG **050** (1985): *Broedvogels van de Gooise heidevelden* onder redactie van R. G. Moolenbeek, J. Harder en A. P. Vermeule, uitgave van de VWG **1985**: "*Verslag van broed-vogelinventarisaties uitgevoerd door leden van de VWG in de* ***periode 1969-1982***"……p. 13

5.4 rapport VWG **253** van **12 december 2016** onder redactie van Juun de Boer en Rien Rense, 42 pp.: ***Broedvogels van de Wester- en Bussumerheide in 2016***, het laatst bekende rapport uit deze reeks……p. 14

5.5 Slot…… p. 14

5.5.1 De betekenis van het rapport van 1973 voor de huidige situatie in 2023……p. 14

5.5.2 De betekenis van het rapport uit 2016 voor de huidige situatie in 2023……p. 17

6. Analyse van de besluitvorming door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS), de uitspraak van 1 februari 2023 over het bestemmingsplan Buurtschap Crailo-2021, ECLI:NL:RVS:2023:425……p. 18

6.1 Verwachtingen van het procederen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State……p. 18

6.1.1 De Ratio status, Unum necessarium, J.A. Comenius, 1668 als '*imperative reason of overriding public interest'*……p. 18

6.1.2 Bestuursrecht als uitsluitingsrecht……p. 19

6.1.3 Ernstige klachten op het functioneren van de Afdeling bestuursrecht van de Raad van State, het rapport *Ongekend onrecht* van 17 december 2021 over de Kinder-opvangtoeslagrechtspraak……p. 19

6.1.4 Excuus van de ABRvS november 2021, *Lessen uit de kinderopvangtoeslagzaken, Reflectierapport van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State*, 66 pp. excl. bijlagen……p. 20

6.1.5 Welke lessen worden er in werkelijkheid getrokken door de Afdeling bestuurs-rechtspraak uit de kinderopvangtoeslag rechtspraak ?……p. 26

6.1.6 Mr. Folkert Jensma, NRC 27 november 2021,, *De Raad van State gaat nat, maar is het genoeg?* ……p. 27

6.1.7 De bevindingen van professor Kees Groenendijk (*Een venijnig proces*, 2008, Sdu Uitgevers, 44 pp. ISBN: 978 90 12 38062 1, NUR: 823), resp. Kees Groenendijk en Ashley Terlouw (*Tussen onafhankelijkheid en hiërarchie, De relatie tussen vreemdelingenrechters*

en de Raad van State, 2001-2007, Monografieën Vreemdeling en Recht, Sdu Uitgevers, Den Haag, 2009, 156 pp., ISBN: 978 90 12 38137 6, NUR: 823)……p. 28

6.1.8 Welke vragen rijzen uit de lessen en vragen van Comenius (1668) en de bevindingen van hoogleraren Groenendijk en Terlouw (2008 en 2009), en uit het Reflectierapport van de ABRvS van november 2021 en uit de bedenkingen van Folkert Jensma (2021) bij het analyseren van de uitspraak van 1 februari 2023 (ABRvS) en bij de analyse van het besluit op bezwaar van GS van Noord-Holland van 6 februari 2023?.....p. 30

6.2 Analyse van de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 1 februari 2023……p. 30

6.2.1 Korte toelichting bij de analyse……p. 30

6.2.2 Analyse van de "niet-ontvankelijkheidsverweren" tegen appellant 1 (NN) en appellant 2 (SNLG)……p. 33
Conclusies door P. Bogaers over de poging tot procedurele uitschakeling van NN en van SNLG in r.ov. 6 en 7……p.35

6.3 De feitelijke analyse over de ongegrondverklaring door de ABRvS van het ingestelde beroep van NN……p. 35

6.3.1 Aantasting natuur r.ov. 8, 8.1., 8.2., 8.3., 8.4 pagina 5 t/m 8)……p. 35
Commentaar P. Bogaers……p. 37

6.3.2 Aantasting Woon- en Leefklimaat r.ov.9 pagina 8……p. 38
Commentaar P. Bogaers……p. 39

6.3.3 Overtreding stikstofnormen r.ov. 10 pagina 8 en 9……p. 39
Commentaar P. Bogaers……p. 39

6.3.4 Risico's door Lithium ION energiedragers r.ov. 11 en 11,1 (pagina 9 en 10)……p. 39
Commentaar P. Bogaers……p. 40

6.3.5 Bodemverontreinigingen r.ov. 12, 12.1 ,12,2, , 12,3. pagina 10 en 11……p. 40
Commentaar P. Bogaers……p. 41

6.3.6 Parkeervergunningstelsel Anne Franklaan r.ov.13. pagina 11……p. 41
Commentaar P. Bogaers……p. 42

6.3.7 Conclusie Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State in zake appellant 1 (NN), r.ov.14 pagina 11……p. 42

Commentaar en conclusie door P. Bogaers ten aanzien van de behandeling door de ABRvS van het beroep van NN……p. 42

6.4 De feitelijke analyse over de ongegrondverklaring door de ABRvS van het ingestelde beroep van **SNLG**, Inleiding……p. 43

6.4.1 Formele gronden Aanwijzing als experiment r.ov. 15.1., 15.2. pagina 11 en 12……p. 43
Commentaar P. Bogaers……p. 45

6.4.2 Onzorgvuldige totstandkoming r.ov.16., 16.1., 16.2. pagina 13 en 14……p. 47
Commentaar P. Bogaers……p. 48

6.4.3 Terinzagelegging van stukken r.ov. 17., 17.1. pagina 14 en 15……p. 50
Commentaar P. Bogaers……p. 50

6.4.4 Toezending zienswijzennota r.ov. 18., 18.1, 18.2. pagina 15……p. 53
Commentaar P. Bogaers……p. 53

6.4.5 Partijdigheidvooringenomenheid en vergewisplicht, r.ov. 19., 19.1., 19.2., 19.3.
pagina 15 t/m 17.....p. 57
Commentaar P. Bogaers.....p. 58
De rapporten van A. Popelier van 23 maart 2022 en van de SDWUG van 2 april 2022.....p. 65

Het rapport van A. Popelier (AP Natuuradvies en -Begeleiding) van 23 maart 2022
DASSEN IN PROJECTGEBIED CRAILO.....p. 65
Het rapport van de Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi van 2 april 2022
De tekst van dit essay wordt voortgezet op de volgende pagina.

De Das (Meles meles) en het bestemmingsplan Buurtschap Crailo
.....p.88

Vervolg commentaar P. Bogaers op r.ov. 19., 19.1., 19.2., 19.3.....p.95

Drie voorbeelden van "op-elkaar-afstemmen" in de zaak Buurtschao Crailo.....p.97

6.4.5.1 Eerste voorbeeld van gebruik van de term "op- elkaar- afstemmen" door GEM
Crailo B.V. in zake Wageningen Environmental Research.....p.98
6.4.5.2 Tweede voorbeeld van gebruik van de term "op-elkaar-afstemmen" door GEM
Crailo B.V. in zake Stichting Dassenwerkgroep Utrecht &`t Gooi (SDWUG).....p.116
6.4.5.3 Derde voorbeeld van gebruik van de term "op-elkaar- afstemmen" door GEM
Crailo B.V in zake: ODNHN, TAUW, A. Popelier, 1 maart 2022.....p.124
6.4.5.4 Conclusie i.v.m. de drie voorbeelden over de ABRvS en de Raad van State.....p.126

6.4.6 Inhoudelijke gronden, STAB r.ov. 20 pagina 17.....p. 126
Commentaar P. Bogaers.....p. 127
6.4.7 Uitgangspuntendocumenten r.ov. 21., 21.1 t/m 21.3 pagina… 17 t/m 19.....p. 127
Commentaar P. Bogaers.....p. 128

6.4.8 Milieueffectrapport voor plannen (hierna plan-MER', r.ov. 22. t/m 22.3.pagina19 en 20.....p.142
Commentaar P. Bogaers.....p.143

6.4.9 Het Natuurnetwerk Nederland (hierna NNN), r.ov.23., 23.1 pagina 20.....p. 148
Commentaar P. Bogaers.....p. 148

6.4.10 Natuurbrug Laarderhoogt en de effectiviteit van de Ecowal, r.ov. 24. t/m 24.4. pp.20/23.....p.152
Commentaar P. Bogaers.....p. 153

6.4.11 Geen coördinatie tussen de raden r.ov. 25 pagina 23.....p. 157
Commentaar P. Bogaers.....p. 157

6.4.12 Overige beroepsgronden SNLG Tergooi ziekenhuis Blaricum, r.ov. 26 pagina 23.....p. 161
Commentaar P. Bogaers.....p. 162

6.4.13 Soortenbescherming r.ov. 27. t/m 27. 7 pagina 23 t/m 27.....p. 167
Commentaar P. Bogaers.....p. 169

6.4.14 Bodemverontreinigingen r.ov. 28, en 28.1 pagina 27.....p. 177
Commentaar P. Bogaers.....p. 177

6.4.15 Financiële en economische uitvoerbaarheid r.ov. 29 . t/m 29. 4.pagina 27 en 28.....p. 178
Commentaar P. Bogaers.....p. 178

6.4.16 Afweging van belangen r.ov. 30., 30.1., 30.2. pagina 28 en 29.....p. 193
Commentaar P. Bogaers.....p. 193

6.4.17 Brieven voorfase en ingelast, r.ov. 31., 32.pagina 29.....p. 223
Commentaar P. Bogaers.....p. 223

6.4.18 Conclusie r.ov. 33. en 34. (proceskosten), beslissing pagina 29 en 30.....p. 238
Commentaar P. Bogaers.....p. 239

Bijlage bij Uitspraak van 1 februari 2023……..p. 240

7. Analyse van de beslissing op bezwaar door Gedeputeerde Staten van Provincie Noord-Holland
van 6 februari 2023 over de verleende ontheffing Wnb van 23 augustus 2022……p. 244
7.1 Het bezwaarschrift van 4 oktober 2022……..p.244
7.2 De hoorzitting van 8 december 2022 ,Haarlem Hoor- en Adviescommissie……p. 241
7.2.1 Verslag d.d.12 december: hoorzitting van 8 december 2022 van P. Bogaers en A. Bijlard……p. 244
7.3 Bejegeningsklacht van SNLG van 15 december 2022 over de voorzitter Hoor- en Adviescommissie……p. 255
7.4 Beslissing van GS van Noord-Holland van 3 april 2023 op bejegeningsklacht……,p. 257
7.5 Resultaat van de bezwaarprocedure van 4 oktober 2022 over het Ontheffingsbesluit……p. 257
7.5.1 Beknopt zakelijk verslag door de Hoor- en adviescommissie van 8 december 2022……p. 258
7.5.2 Advies van de Hoor- en adviescommissie van 8 december 2022 aan G. S. van Noord-Holland……p. 262
7.5.3 Provincie Noord-Holland: besluit op bezwaar van 6 februari 2023……p. 284
Besluit tot aanvulling gelet op het advies van de Commissie……p. 285
7.6 Het ontbreken van het aanvullingsbesluit op 13 april 2023 op officielebekendmakingen.nl……..p.287
7.7 Het Ontheffingsbesluit van 23 augustus 2022 nader beschouwd……..p. 288
7.8 Succes van de SNLG……p.299
Commentaar P. Bogaers op het besluit op bezwaar van 6 februari 2023……..p.299
8. Slotsom van de analyse van de uitspraak van de ABRvS van 1 februari 2023 en van het
besluit op bezwaar door Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van 6 februari 2023……p.301
Literatuuropgave……p. 304

Inhoudsopgave……p. 309